RODRIGUEZ,

VJEŽBAJ SE U KRŠĆANSKOJ SAVRŠENOSTI

DIO III.

IRCHHOFER & Co
LEGATORIA DI
BRI ARTISTICA
FIUME

VJEŽBAJ SE

U

KRŠĆANSKOJ SAVRŠENOSTI

I

KREPOSTI.

NAPISAO

O. ALFONZO RODRIGUEZ,

SVEĆENIK DRUŽBE ISUSOVE.

Preveli

O.O. Kapucini na Rijeci.

Treći dio.

SPLIT

Leonova Tiskara

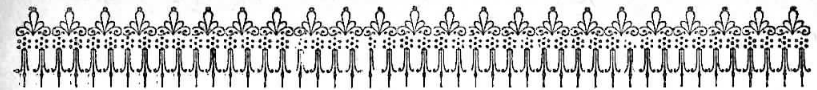
1904.

Čitatelju.

Pošto smo več u prvom i drugom dijelu rekli više toga, što spada na redovnički život, govorit ćemo u ovom dijelu napose o tome, što spada baš na redovnika i što će mu biti od velike pomoći, da postigne svrhu i savršenost, koju u Redu ispovijedamo. Zato mu dajemo naslov »Vježbaj se u savršenosti i redovničkim krepostima.« To je sve ipak tako uregjeno i rastumačeno, da može biti od velike koristi i svakomu drugomu, kojemu je stalo da postigne krepost i savršenost svoje duše. Tako sadržava prva rasprava »o utemeljenju i svrsi našega Reda« općenite stvari, kao što je primjer pobožna života, revnost za spas duša, nepouzdanje u samoga sebe, a čvrsto pouzdanje u Boga. Isto tako spada na sve takogjer opomena i želja biti opomenut, očitovanje svoje savjesti ispovjedniku i duhovnom vogji; o čemu se govori u drugim raspravama. U opće mogu se i sve druge kreposti, o kojima raspravljamo u ovom dijelu, primijeniti na sve staleže. Ili se moramo čuvati od prekomjernosti, na što zavode protivne pogrješke, ili moramo barem imati živu želju, da vršimo ove kreposti, kada posebne dužnosti staleža ne dopuštaju, da ih djelom izvedemo. Uzdam se u Gospodina, da će se redovnik čitajući ove rasprave pobuditi na to, da žive savršenije i revnije prema svojim zavjetima. A svjetovnjak će se oduševiti, da nasljeduje redovnika, u koliko mu dopušta njegov stalež. Tako će jedan i drugi danomice napredovati u gorljivosti i sve vjernije služiti Gospodinu Bogu našemu.

Alfonzo Rodriguez.

PRVA RASPRAVA.

O svrsi i utemeljenju Družbe Isusove, i o nekojim općenitim i korisnim srestvima, da ovu svrhu postignemo.

Prvo poglavlje.

O svrsi i utemeljenju Družbe Isusove.

»*Pazi na sebe i na nauku; ustraj u tom! Ovo čineći spasićeš i samoga sebe i one, koji te slušaju. — Attende tibi, et doctrinae; insta in illis; hoc enim faciens, et teipsum salvum facies, et eos qui te audiunt*«. U ovim je dvjema tačkama, što ih ovdje navodi apostol Pavao, sadržana svrha i utemeljenje Družbe Isusove, kako to kažu naše Ustanove i apostolske Bule. »Svrha je Družbe, da se s milošću Božjom stara ne samo oko vlastitog spasa i savršenosti, nego da s istom milošću iz svih sila nastoji i oko spasa i savršenosti bližnjega. *Finis huius Societatis est, non solum saluti et perfectioni propriarum animarum cum Divina gratia vacare; sed cum eadem impense in salutem, et perfectionem proximorum incumbere*«. Družba hoće muževe, koji gorljivo, iz svih sila i svojski nastoje, da postignu svrhu svoga zvanja. Mi se moramo, što treba dobro zapamtiti, ne samo tako u opće starati oko spasa svojih duša, nego nam baš valja nastojati oko savršenosti; a isto tako zahtijeva naš Red, da se ne zadovoljimo time, te samo tako u opće nastojimo oko spasenja svojih bližnjih, nego da se i brinemo, kako će danomice napredovati u kreposti i savršenosti. Zato ne smijemo toliko na to gledati, da imamo mnogo pokornika, koliko na to, da oni, što ih imamo i vodimo, u velike napreduju. S istom pomnjom i brižljivošću, s kojom nastojimo oko svog vlastitog napretka i savršenosti, moramo nastojati i oko napretka i savršenosti svojih bližnjih.

1. ad Tim. 4, 16.

C. 1. exa. §. 2.

Claudius Aquaviva. Instructio pro Confessariis n. 10.

U tu svrhu bi utemeljena Družba Isusova u ona toli tužna vremena. Naš je sv. Otac Ignacije vidio, kako je Crkva s jedne strane bila dobro opskrbljena Redovima, koji su nastojali oko vlastitog duhovnog napretka, držali kor i bavili se službom Božjom. Ali je i s druge strane vidio bijedu i stisku, u koju su Crkvu rinula krivovjerstva, grijesi i nevolje. Tad nadahnut i vogjen od Duha Svetoga utemelji ovaj Red, ovu četu i satniju vojnika, da »kao lahki konjanici«, kako se on obično izrazivao, vazda budemo pripravni, da odbijemo navale neprijateljske, i tako obra-

Lib. 3. c. 15. Vit. s. Ign.

nimo i zaštitimo svoju braću. Zato je htio, da budemo prosti i slobodni od kora i drugih samostanskih dužnosti i običaja, koji bi nas mogli priječiti, da postignemo ovu svrhu. »*Žetve je istina mnogo, a poslenika malo. — Messis quidem multa; operarii autem pauci*«. Kako ćemo moći gledati, gdje naši bližnji propadaju i u pakao se strovaljuju, kad im možemo pomoći! Sv. Ivan Zlatousti kaže: »Vidiš li slijepca, da će sad na pasti u jamu, pružit ćeš mu ruku. A eto vidimo svaki dan svoju braću na rubu propasti, s koga padaju u ponor pakleni. Kako ćemo se uzdržati, a da im ne pružimo ruku?«

Matth. 9, 37.

D. Chrysost. ho. 16. adPopulum Ant.

Dapače su oni Oci pustinje, koje je Bog bio pozvao u samoću, kad su vidjeli Crkvu od silnikâ i krivovjeraca potlačenu i progonjenu a vjernike bez pouke i duhovne pomoći, ostavljali, kako crkvena povjest pripovijeda, tišinu pustinje te putovali od grada do grada, da pobijaju krivovjerce a katolike podučavaju i bodre na mučeničku smrt. Tako je činio veliki sv. Antonije za vrijeme Konstantina. Tako i neki drugi sveti muž, po imenu Akepsima, koji je prije šezdeset godina samotno proživio i nije progovorio ni s jednim živim čovjekom ni riječi. To isto čitamo i o mnogim drugima. Jedan je od njih, po imenu Afrat, dao glede toga divan odgovor caru Valentu. Car bijaše naložio, da se katolici protjeraju ne samo iz crkava i gradova, nego i iz gora, pošto su i u gorama držali svoje procesije, pjevali svoje hvalospjeve i slavili Boga. Ovaj dakle sveti muž, zapostavivši svoj mir spasu vjernika, ostavi spilju, u kojoj je stanovao, i pogje da ravna i čuva stado Gospodnje. Za svog boravka u gradu progje jednoga dana kroz palaču carevu. Odmah kaza neko caru: »To je Afrat, koga svi vjernici toliko cijene«. Car ga odmah dade dozvati preda se i reče mu: »Kamo ideš?« »Idem da molim za tvoje carstvo«, odgovori Afrat. Nato odvrati car: »Bilo bi bolje, kad bi molio u svojoj ćeliji, kako običavaju činiti redovnici«. Nato odgovori čovjek Božji pun nebeske mudrosti: »To je istina, da bih tako morao činiti, kad bi ti to dopustio. Tako sam i radio čitavo vrijeme, dok su ovčice Kristove mogle mirno uživati svoju pašu. Nu sada, kad im prijeti velika pogibelj, da postanu plijen vukova i od njih budu razderane, valja sa svih strana ovamo hrliti, da se sačuvaju od propasti. Reci mi, svijetli care, kad bih ja bio nježna djevica pa mirno na dvorištu sjedeći radio i vidio, gdje gori kuća moga oca, što bi mi valjalo činiti? Zar bih smio, tobože što sam slabašan, ostati na miru i ne mariti, što mi propada očinska kuća, ili zar ne bih morao prije poteći po vodu, da ugasim plamen? Držim sigurno, da ćeš reći, da je ovo posljednje pametno. Isto je tako sada, o care! Ti si podmetnuo vatru u kući našega nebeskoga Oca, i zato mi, koji smo dosad živjeli u miru, hrlimo zabrinuto ovamo, da odvratimo pogibelj.«

D. Chrysost. l. 1 Op. prop. med.

Sv. Ivan Zlatousti navodi u jednoj Homiliji, koja raspravlja o tome, kako se imamo brinuti za spas bližnjega, drugu krasnu prispodobu u tu svrhu. Kad opaze mornari, što plove ovim velikim i širokim morem, akoprem jedre uz povoljan vjetar, uz morsku tišinu i sa sigurnošću, koji drugi brod gdje tone, tada, makar da su vrlo daleko od njegâ, ne obazirući se ništa na vlastitu korist i dobitak, ganu se na milosrgje prama brodolomcima, hrle tamo, zaustave se, bace sidro, spuštaju jedra, dobacuju im konope i daske, da se oni, što se utapaju, za to uhvate i tako se spase. Tako moramo i mi činiti. Svi mi plovimo velikim i širokim morem sadanjega života, na kojem ima mnogo valova i oluja, klisura i prudova, i mnogi stradaju od brodoloma. Vidiš li dakle koga drugoga, gdje mu usred valova i oluja ovoga mora prijeti pogibelj, da potone i utopi se, ostavi odmah svoje poslove, pohiti mu u pomoć i spasi svoga bližnjega; jer pogibeljno je otezanje, kad se bližnji počeo već utapati.

U tu je svrhu podigao Gospodin Bog Družbu Isusovu u ona toli tužna vremena, da bude Crkvi u njezinoj osobitoj nuždi na pomoć. Bijaše to djelo njegove prevelike providnosti i osobitog milosrgja. Crkveni povjesničari spominju i primjećuju s punim pravom, da se je isti dan, kad je rogjen Pelagije u Engleskoj, koji je tada svojim krivim naukama širio po svijetu tmine i kvario ga, rodilo u Africi ono veliko sunce katoličke Crkve, sv. Augustin, da svojim tracima i svojim svijetlom raspršì tmine zlobnoga i opakog krivovjerca. — I životopisac našega svetog Oca Ignacija primjećuje, da je iste godine, kad se je Martin Luter, ona nakaza paklena, raskrinkao te javno navijestio rat katoličkoj Crkvi i počeo propovijedati i širiti svoje psosti i bludnje, Gospodin Bog prelomio Ocu Ignaciju nogu kod obrane tvrgje Pampelona, da ga duševno izliječi te od neobuzdanog i slavohlepnog vojnika učini svojim vojskovogjom, zaštitnikom i braniteljem svoje Crkve proti Luteru. Bilo je to godine tisuću pet sto dvadeset i prve. Iz toga se može uvidjeti providnost i milosrgje Gospodnje, koje se uvijek brine, da pošalje novu pomoć i okrepu svojoj Crkvi u vrijeme njene najveće nužde.

P. Petr Ribadeneira l. 2. c. 18 Vit. p. n. s Ignat. Cocleus, Surius, Frontanus, et alii.

Isti povjesničar raspravlja dalje ob ovom predmetu vrlo dobro i pokazuje, kako je Gospodin Bog u ono vrijeme, kada su Albingenzi i drugi krivovjerci zlobno narušivali mir Crkve Božje, kada je trnje opačina i zloća bilo već visoko poraslo i prijetila pogibelj, da se dobro sjeme, što ga je bio nebeski sijač posijao, sasvim uguši, poslao u svijet ona dva Serafa i velika svijetla nebeska, sv. Dominika i sv. Franju, da se oni sami i sa svojim učenicima opru krivovjercima, iskorijene zablude, obraćaju grješnike, poprave ćudorednost te sav svijet rasvijetle i posvete svojim divnim primjerom i svojom naukom. To su ovi sveti Oci i zbilja činili, a sve do ovog časa čine to njihovi sinovi. Viteške Redove posla Gospodin Bog svojoj Crkvi u ono vrijeme, kad je bila potlačena od svojih neprijatelja i trebalo ju braniti s oružjem u ruci. To isto valja reći i o drugim Redovima, a osobito o Družbi Isusovoj, o kojoj ovdje govorimo. U isto vrijeme, kad je Luter počeo širiti svoju krivu nauku, uskratio Papi posluh, nijekao istinu presv. oltarskog Sakramenta i odstranio sakramentalnu Ispovijed, podignu Bog Družbu Isusovu, koja obećava Papi osobiti posluh, obvezujući svoje članove na ovaj posluh zavjetom i kojoj je osobita zadaća da naviješta ova dva Sakramenta, Pokore i Pričesti, u svojim propovijedima i potiče puk, da ih često prima i popravi ćudorednost.

Kao što vojskovogja, pošto je već započela bitka s neprijateljem, pozorno promatra s kog povisokog mjesta tijek borbe, pa gdje i kad opazi pogibelj, tamo i tada pritiče u pomoć, puštajući sad da se na desnom krilu pomakne četa lahkih konjanika, a sad na lijevom odio strjelaca; isto je tako Krist, naš Gospodin, vrhovni vogja kršćanske vojske u svako doba ogledao s visine nebeske na nevolje svoje Crkve i slao uvijek, već prema njenim potrebama, nove učitelje i utemeljitelje Redova, da pojača svoju vojsku. U tom se divno pokazuje providnost i milosrgje Gospodinovo, koji s jednom rukom rane zadaje i pripušta, a s drugom pruža lijek. To je dakle svrha i utemeljenje Družbe. Zato nas je Bog pozvao, kako kaže apostolska Bula-potvrdnica, naime da branimo svoju svetu katoličku Vjeru megju krivovjercima, širimo ju megju poganima, a uzdržimo ju s dobrim djelima megj kršćanima.

Drugo poglavlje.

Koli je uzvišeno djelo spasavati duše; njegova zasluga i vrijednost.

Nastojati oko spasa duša jest djelo toli uzvišeno, da je toga radi Sin Božji sišao s neba i postao čovjek. U istu je svrhu odabrao Apostole i učinio ih od običnih ribara ribarima ljudi. Zato nema, kaže sv. Dionizije Areopagita, uzvišenije službe od ove. »Najuzvišenija i najbožanstvenija služba, što je ima, jest sudjelovati s Bogom oko spasavanja duša. *Omnium divinorum divinissimum est cooperari Deo in salutem animarum*«. — A sv. Ivan Zlatousti kaže: »Ništa nije Bogu tako ugodno i ni za što se tako ne brine, kao za spas duša. *Nihil ita gratum est Deo, et ita curae, ut animarum salus*«. Tako kaže i Apostol: »*Bog hoće, da se svi ljudi spase i dogju do spoznanja istine. — Qui omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire*» A po proroku Ezekijelu govori Gospodin: »*Zar hoću smrt grješnika, veli Gospod Bog, a ne da se odvrati od svojih putova i žive? — Nunquid voluntatis meae est mors impii, dicit Dominus Deus; et non ut convertatur a viis suis, et vivat?*« Gospodin hoće, da se svi spase. Zato onaj, koji tome što doprinosi, čini nešto tako uzvišeno i Bogu ugodno, što igda ljudi mogu činiti u ovom životu.

D. Dion. de coelesti hier. c. 3.

D. Chrysost. ho. 3. et 40. sup. Genes.

1. ad Tim. 2, 4.

Ezech. 18, 23.

Sv. Ivan Zlatousti kaže: »Makar ti razdijelio silu novaca megju siromahe, ipak ćeš mnogo više učiniti, ako obratiš jednu dušu. *Etsi immensas pecunias pauperibus eroges, plus tamen effeceris, si unam converteris animam.*« A sv. Grgur kaže, da je veće čudo obratiti grješnika riječju propovijedi i utjehom govora, nego li uskrisiti mrtvaca. *Maius est miraculum praedicationis verbo, atque orationis solatio peccatorem convertere, quam carne mortuum suscitare.* To je veće i vrijedi kod Boga više, nego li

D. Chrysost. ho. 3. in 1. ad Cor 1.

D. Greg. l. 3. dialag. c. 17. et hom. 19.

stvoriti nebo i zemlju. Promotri samo, što ga je stojalo jedno, a što drugo. Stvorenje neba i zemlje stojalo je Gospodina Boga samo jednu riječ. »*On reče, i postade; on zapovjedi, i bi stvoreno. — Ipse dixit, et facta sunt; ipse mandavit, et creata sunt*«. Ali spas ga je dušâ stojao neizmjerno više; on ga je stojao njegove krvi i života.

Genes 1. Psa. 32, 9. et 148, 5.

Sv. apostol Ivan pokazuje nam, od kolike je cijene u Božjim očima posvetiti se spasavanju duša. Ili bolje rekavši Krist sam kaže to o samom sebi govoreći: »*Zato me ljubi Otac, jer ja polažem dušu svoju, da ju opet uzmem. — Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam*«. On ne kaže ovdje, primjećuju sveci, što bi mogao takogjer kazati: Otac me ljubi zato, što je u početku sve po meni stvorio, *Propterea me diligit Pater, quia in principio omnia per me creavit.* Nego on kaže: Zato me ljubi moj Otac, jer ja dajem život svoj za spas duša. Time nam pokazuje, da nema ugodnijeg ni milijeg Bogu djela do ovoga. U istom smislu tumači nam sv. Toma riječi, što ih je Krist malo prije rekao: »*Kao što mene zna Otac, i ja znam Oca; i dušu svoju polažem za ovce svoje.— Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem, et animam meam pono pro ovibus meis*«. On ne će time samo reći: Ja poznam svoga Oca tako savršeno, kao što on mene poznaje; jer to je bio već rekao u jedanaestom poglavlju sv. Mateja: »*Niko ne zna Sina do Otac; niti Oca tko zna do Sin. — Nemo novit Filium, nisi Pater; neque Patrem quis novit, nisi Filius*«. To je isto tako, kao kad bi pitao dobrog sina za razlog, zašto ovo ili ono čini; jer on bi ti tada odgovorio: Ja poznam svog oca i znam, što mu je milo i što hoće. Malo je prije bio rekao naš Otkupitelj: »*Dobri pastir dušu svoju daje za ovce svoje*«; a ovdje kao da odgovara na pitanje: Kako možeš dati svoj tako dragocjeni život za nešta tako neznatno, kad kaže: »*Ja znam Oca. — Ego agnosco Patrem*». Ja znam vrlo dobro, što hoće i želi moj Otac. Ja poznam njegovu ljubav, što ju ima prama ovim ovcama i zato dajem vrlo rado svoj život za nje; jer ja znam, da je to volja i želja moga Oca. To mora i nas potaknuti, da se drage volje posvetimo spasavanju duša, pošto znamo, da je to milo i drago Bogu i da Božansko Veličanstvo nada sve ljubi onoga, koji se tomu posveti.

Io. 10, 17.

D. Thom. in Io. 10, 15.

Matth, 11, 27.

Sv. Ivan Zlatousti promatra takogjer u tu svrhu ono, što je Krist, naš Otkupitelj, rekao sv. Petru, kad ga je triput upitao: »Ljubiš li me?« i tad mu odgovorio: »Ako me ljubiš, pasi jaganjce i ovce moje«. Time je htio Gospodin kazati: Hoću da mi pokažeš i vršiš svoju ljubav prama meni time, da mi pomažeš u ovom djelu oko spasavanja duša, što sam ih otkupio svojom krvlju.

S. Chry. ser. de b. Philogono, et de Nat. Dom. Io. 21, 15.

Koli je uzvišeno i veliko ovo djelo, i koli je ugodno Bogu, vidi se iz velike nagrade, kojom se nagragjuje. To možemo ponajprije vidjeti na samom Kristu, o kom Apostol kaže, da ga je radi ovog djela, naime što je dao svoj život za ljude, »*Bog uzvisio i dao mu Ime, koje je nad svako ime, da se u Ime Isusovo prigne svako koljeno onih, koji su na nebu, na zemlji i pod zem-*

Ad Phil, 2, 9. etc.

ljom, i da svaki jezik prizna, da je Gospodin Isus Krist u slavi Boga Oca. — Propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen; ut in nomine Iesu omne genu flectatur coelestium, terrestrium, et infernorum, et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.« To isto kaže prorok David: »*Iz potoka na putu pit će, zato će uzdignuti glavu. - De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.*« A prorok Izaija kaže: »*Ako položi za grijeh dušu svoju, vidjet će sjeme vječno. — Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longaevum.*» T. j. jer je dao svoj život za grješnike i toliko za njih pretrpio, zato ga je vječni Otac toli uzvisio i proslavio.

Psa. 109,7.
Isa. 53, 10.

Sv. Grgur tumači one riječi sv. apostola Jakova: »*Tko učini, da se grješnik odvrati od stranputice, spasiće dušu svoju od smrti i pokriti mnoštvo grijeha. — Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam eius a morte, et operiet multitudinem peccatorum.* « On kaže : » Tko izbavi čovjeka od tjelesne smrti, koji ipak mora danas ili sutra umrijeti, zaslužuje veliku nagradu i plaću. Koju li nagradu i plaću ne će zaslužiti istom onaj, koji oslobodi dušu od vječne smrti i uzrok je, da žive u vječnoj slavi, a da je nigda više ne izgubi?« — Zato ne kaže sv. Pismo samo, da će navjestitelji Krista i oni, koji uče ljude putu spasenja imati život vječni: *Qui elucidant me, vitam aeternam habebunt;* nego još pridodaje, da će sjati kao zvijezde po svu vječnost: *Qui ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellae in perpetuas aeternitates.* A po proroku Jeremiji govori Gospodin: »*Ako rastaviš dragocjeno od nevaljaloga, bit ćeš kao moja usta. — Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris*«. T. j. ako duše, koje ja toliko cijenim, izbaviš od prostote i grdobe grijeha, bit ćeš mi drag kao moja usta, ili kako i mi obično kažemo, kao moje oko ili kao moj život; jer upravo tako ljubi Bog onoga, koji nastoji da obrati duše i izbavi ih od grijeha. Nešto je vrlo dragocjeno u očima Božjim duša; zato on toliko cijeni spasavanje dušâ.

D. Greg. l. 19. mor. c. 12. Iacob. 5, 20.
Eccli. 24, 31.
Dan. 12, 3.
Ier. 15, 19.

O sv. Katarini Sijenskoj stoji u njenom životu pisano, da je, kad god bi opazila propovjednika gdje ide ulicom, izašla iz svoje kuće i s najvećim počitanjem poljubila tlo, kojim je propovjednik išao. Kad ju upitaše, zašto to čini, odgovori, da joj je Gospodin Bog dao spoznati ljepotu duša, koje su u milosti; zato da smatra za toli sretne one, koji se posvetiše obraćenju duša, da ne može ino, a da ne postavi svoja usta tamo, gdje su stajale njihove noge, i poljubi tlo, kojim su stupali.

Na ovu nas je čast, na ovu visinu uzdigao Gospodin. Za to nas je pozvao i postavio u Družbu. To je naša svrha i cilj, da budemo suradnici Božji u najuzvišenijem i najbožanstvenijem djelu, što je spasavanje dušâ. »*Božji smo pomoćnici,*« kaže sv. Pavao; »*neka nas zato svatko drži za sluge Kristove i djelitelje Božjih otajstva. — Dei enim sumus adjutores; sic nos existimet homo, ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei.*« To je služba apostolska; služba, radi kojeje sam Bog sišao s neba, i za koju je dao svoju krv i svoj život. To je služba, radi koje se zovemo sinovi Božji. »*Blago mirotvorcima, jer će se sinovi*

1. ad Cor. 3, 9. ibid. 4,1
Matth, 5, 9.

Božji zvati! — Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur« Ove mirotvorce naziva Evangjelje zato blaženima, jer se zovu sinovi Božji. Sv. Jeronim, Teofilakt i drugi tumače ovo mjesto u ovom smislu: Mirotvorci nijesu samo oni, koji imaju mir sa samim sobom, pošto su predobili svoje strasti, te tvore takogjer mir i prijateljstvo megju drugim ljudima, nego i oni, koji tvore mir i prijateljstvo megju Bogom i ljudima obraćajući svojom naukom grješnike i izmirujući ih s Bogom. Blago dakle ovim mirotvorcima, jer će se sinovi Božji zvati. Jer upravo je to bila služba Sina Božjega. Zato je sišao Sin Božji s neba na zemlju, »*da izmiri s Bogom sve, što je na zemlji i na nebu, učinivši mir po krvi Križa svoga. — Pacificans per sanguinem crucis eius, sive quae in terris, sive quae in coelis sunt.*« Zato su pjevali angjeli kod njegova rogjenja: »*Slava Bogu u visini, i na zemlji mir ljudima dobre volje. — Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis.*«

D. Hieron. et Theofilact. in hunc loc.
ad Colos. 1, 20.
Luc. 2, 14.

Iz toga moramo crpsti za svoj napredak 1. veliku ljubav i veliku revnost za svoju službu, koja je toli uzvišena, Bogu tako ugodna, a našim bližnjima tako korisna; 2. veliki stid, što nas je Bog pozvao na nešto tako veliko i uzvišeno, akoprem nijesmo ništa i vidimo, da ni o samima sebi ne možemo položiti dobra računa, a povrh toga nam je Bog povjerio i postavio u ruke spas i savršenost drugih. — Divan savjet daje nam onaj apostolski muž, naš sveti Otac Franjo Ksaverije, kao stari i vrlo iskusni vojnik, u nekom listu, što ga je pisao Ocima i Braći u Portugalskoj. On kaže: »Braćo moja! opominjem vas, da svoju službu i uzvišene poslove, što ih vršite, te dobro mnijenje i štovanje, što ga uživate u svijetu, samo u tu svrhu promatrate, da se zastidite, kako Prorok kaže: »*Kad bih uzdignut, bio sam ponižen i zasramljen. — Exaltatus autem humiliatus sum, et conturbatus.*« Što je uzvišeniji stalež i služba, u koju vas je Bog pozvao, to se više morate poniziti«. Neki vrlo učen i krepostan otac, Natal, reče: »Kad god promatram uzvišenu svrhu Družbe i ujedno svratim pogled na samoga sebe, svaki put se toliko zastidim videći se za to tako nesposobnim i nevrijednim, da me pomisao, što sam pozvan na tako uzvišenu službu, ne samo ne uzoholi nego mi daje povoda, da se još više zastidim i dublje ponizim.« Tako moramo i mi činiti; tad nam ne će ništa škoditi ni uzvišeni stalež, u kojem se nalazimo, ni glas svetosti, u kojem smo možda kod svijeta, ni čast, što nam se za to iskazuje: 3. Napokon učimo se iz toga, kako moramo živo nastojati oko svog duhovnog napretka; jer da općimo s bližnjim i budemo mu korisni, trebamo čvrst temelj kreposti, kako ćemo to poslije pokazati.

Ps. 87, 16.

Treće poglavlje.

To je zadaća čitave Družbe Isusove u opće, pa i onih, koji nijesu misnici.

Oni, koji pripadaju Družbi Isusovoj samo kao prosta braća, mogli bi misliti, da spomenuta svrha spada samo na svećenike, kojih je dužnost voditi duše. Pošto bi im ta misao mogla oduzeti srčanost, to ćemo ovdje na njihovu utjehu pokazati, da pri tom svetom poslu i oni sudjeluju. Kada uvide, da sve njihove službe, bile kake mu drago, na to smjeraju, tada će ih to tim više poticati, da svoju dužnost vrše s novom gorljivošću. Mi svi zajedno sačinjavamo jedno tijelo, komu je, kako je već rečeno, ta svrha, da se ozbiljno brine ne samo za spas svoje duše i svoju savršenost, nego i za duševni spas i savršenost drugih. Nu da tu svrhu postignemo, potrebito je, da različiti članovi toga tijela obavljaju različite službe. Mora da ima redovnikâ: propovjednika, ispovjednika, učitelja i takovih, koji se brinu za vremenite potrebe ostalih; isto kao što treba u dobro uregjenoj vojsci, da se jedni bore, a drugi ostanu kod prtljage. Jedni ipak doprinose k pobjedi isto tako kao i drugi te imaju jednako pravo na plijen i plaću. »*Jer jednaki dio pripada onomu, koji ide u boj, i onomu, koji ostaje kod prtljage, i na isti način neka razdijele. — Aequa enim pars erit descendentis ad praelium et remanentis ad sarcinas, et similiter divident*«. Tako reče David, kad se je povratio sa svoje vojne proti Amalečanima. A sveto Pismo primjećuje, da je taj način postupanja smatrao kasnije puk Izraelski vazda kao nepovrjediv zakon. To je bilo bez dvojbe sasvim pravo. Jer svi odjeli vojske čine samo jednu cjelinu; stoga doprinose oni, koji su kod prtljage, isto tako k pobjedi kao i oni, koji se bore, jer se jedni ne bi mogli boriti, kad ne bi drugi čuvali prtljagu. To isto vrijedi i za nas. Dokle god smo redovnici, sačinjavamo četu kršćanskih borioca, kojima je cilj predobivati duše. Nitko ne bi mogao propovijedati, niti ispovijedati, ni učiti, kad se drugi nebi skrbili za vremenite stvari. Tko to dakle čini, pomaže propovijedati, ispovijedati i predobivati za Boga duše, i dionik je pobjede i zasluge. Sveti je Pavao, veli sv. Augustin, teže sagriješio od onih, koji su kamenovali sv. Stjepana, jer je čuvao njihovu odjeću. »Jer da bude u ruku svih, koji ga kamenovaše, čuvao je njihovu odjeću, i time, što je svima pomagao, bjesnio je više, nego kad bi ga kamenovao svojim rukama *Ut enim esset in omnium lapidantium manibus, ipse omnium vestimenta servabat, magis saeviens omnes adjuvando, quam suis manibus lapidando.*« Ako to vrijedi za zla djela, koliko će više vrijediti za dobra, pošto Bog mnogo ragje nagragjuje, nego li kazni.

I. Reg. 30 24.

D. August. Serm. 14. de Sanctis primo de Convers. S. Pauli.

U jednom listu, što ga je pisao otac Avila dvama svećenicima, koji naumiše stupiti u Družbu Isusovu, opominje ih, akoprem su po svome staležu već radnici u vinogradu Gospodnjem i akoprem je Družbe Isusove, kojoj se hoće pridružiti, osobita

P. M. Avila Epist. tom. 3.

zadaća, da radi oko spasa duša, neka, kada u nju stupe, ne misle na to niti se uznemiruju, ako im se ne povjeri takova služba. Razlog, što ga navodi, već smo spomenuli, naime sve, štogod biva u Družbi Isusovoj, dapače najniži i najprezreniji poslovi, smjera na to, da se predobiju za Boga duše. Jer pošto je Družba Isusova u tu svrhu utemeljena, a pošto je, da to postignemo, sasvim nužno da se Družba uzdrži i napreduje, to onda sve, štogod tomu može na koji mu drago način doprinijeti, služi u isti čas za obraćenje grješnika, i stoga se mora s radošću prihvatiti.« Jer smo svi dakle članovi jedne te iste Družbe, to doprinosi i svaki u svojoj službi k plodu, što se pomoću cijele Družbe dobiva, i imamo dio na zaslugi svih obraćenja i svih dobrih djela, što ih ona čini. To osobito ističe naš sveti Utemeljitelj u svojim Ustanovama, gdje govori ob onima, koji se imaju brinuti za tjelesne potrebe Družbe. Stoga neka bude svaki u svojoj službi zadovoljan i utješen, te smatra za veliku milost Božju, što je član družbe, koja s tolikom korišću radi za slavu Božju, za spas bližnjega i obraćenje grješnika. Dapače najniži i najprezreniji poslovi doprinose svoje, kako smo već rekli, k obraćenju duša. Nu pošto je to obraćenje svrha, što si ju Družba Isusova preduzela, to svaki s njom za nju radi, koji joj u čemu god služi.

Exam. c. 6. §. 3.

Nu razjasnimo tu istinu još bolje. Kad bi samo oni od nas, koji propovijedaju, ispovijedaju i vode duše, imali sami svu zaslugu i svu čast od ploda, što ga cijela Družba proizvodi u dušama, to bi imali poglavari najviše razloga, da se potuže na svoju, jer najmanje mogu obavljati takove poslove. Poslovi naime generala, provincijala ili ovima slični obuzimaju im sve vrijeme tako, da im ni najmanje ne preostaje vremena, da ga posvete službi i spasu bližnjega. Pa ipak poglavar ispunjujući savjesno svoju dužnost i nastojeći oko toga, da mu podložni radnici obavljaju vjerno svoje poslove, koristi time bližnjemu više, nego kad bi neprestano propovijedao i ispovijedao; svejedno kao što graditelj, ravnajući gradnjom, mnogo više čini od svih, koji pri tom rade; i kao što vojskovogja, dijeleći mudre zapovijedi, mnogo više čini, nego kad bi se borio kao prosti vojnik, dapače više od svih mu podregjenih, pošto on sa svim ravna i upravlja. Stoga se obično i njemu pripisuje pobjeda. Kao što poglavari iz navedenog razloga imaju dio na koristi, što ju proizvode u dušama propovjednici i ispovjednici, tako imaju na njoj dio i svi oni, koji u Družbi bud koju službu obavljaju, jer time omogućuju propovjednicima i ispovjednicima, što ih riješavaju takovih posala, koji bi ih nužno priječili u izvršivanju njihove svete služe, da joj se svima silama posvete, što bi im inače bilo nemoguće.

To znači za pravo: Svi sačinjavaju samo jedno tijelo, te su članovi jednog te istog tijela. Kao što pak svi udovi jednoga tijela imaju različite radnje i vlastitosti, i kao što svako udo ne čini samo za se ono, što čini, nego za čitavo tijelo; kao što n. pr. noge ne idu za se, niti ruke rade samo za se, niti usta jedu samo za se i t. d.; isto tako moraju svi članovi mističnoga tijela, reda, imati u različitim im poslovima pred očima jednodušno

sveopće dobro reda. Ta slika potiče od svetoga Apostola, koji ju navodi da pokaže, kako svi vjernici sačinjavaju samo jedno te isto tijelo u Kristu i kako svaki od njih mora biti zadovoljan

1. ad Cor. 12, 11. sa staležem, koji mu je Bog opredijelio. »*Tijelo je*«, kaže on, »*jedno, a ima više udova, svi pak udovi tijela, premda ih ima mnogo, čine ipak jedno tijelo. Kad bi noga rekla, jer nijesam ruka, ne pripadam tijelu; zar ne pripada zato tijelu? A kad bi uho reklo, jer nijesam oko, ne pripadam tijelu; zar zato nepripada tijelu? Kad bi cijelo tijelo bilo oko, gdje bi tada bio sluh? Kad bi cijelo tijelo bilo sluh, gdje bi tada bio njuh? Sada je pak Bog razredio uda svako od njih u tijelu, kako je htio. Oko ne može reći ruci: ne trebam te; niti glava nogama: nijeste mi potrebite. Non potest autem oculus dicere manui, opera tua non indigeo; aut iterum caput pedibus, non estis mihi necessarii. Bog je neke u Crkvi postavio prvo za apostole, druge za proroke, treće za učitelje; tada neke za čudotvorce, zatim podijeli nekima milost liječenja, a neke odredi, da pomažu drugima, neke pak da dobro upravljaju, da govore različite jezike, da tumače govore. Sve to pak djeluje jedan te isti Duh, dijeleći svakomu kako hoće*«.

Iste je tako s tijelom reda. Svi ne mogu biti oko ili jezik, ili uho; svi ne mogu biti poglavari, propovjednici i ispovjednici. Mora na njem biti i nogu i ruku; mora biti redovnika, koji se brinu za vremenite potrebe drugih. »*Oko ne može reći ruci: ne trebam te; niti glava nogama: nijeste mi potrebite,*« jer cijelo tijelo Družbe zahtijeva, da mu članovi obavljaju različite radnje, da postigne svoju svrhu. Tako je dobro, što ga cijela Družba Isusova proizvodi u dušama, djelo svakog pojedinog njenog člana.

Ali ne samo na taj način mogu svi članovi Družbe Isusove promicati duševni spas bližnjega. Da naime ne govorimo o izgledu sveta života, koji najviše tomu doprinosi, kako ćemo poslije pokazati, mogu oni još, vodeći sa bližnjim duhovne razgovore, to ne malo unaprediti. Stoga označuje sv. Ignacije u sed-

Const. p. 7. c. 4. §. 8. mom dijelu Ustanova to srestvo kao najshodnije i za sve, koje neka nastoje upotrijebiti svi redovnici pa i jednostavna braća, kad se desi prilika. Ovu on poimence navodi; pa da nam još jasnije pokaže važnost toga srestva, te nas još više potakne, da ga upotrebljavamo, učini ga posebnim Pravilom, koje ovako glasi: »Svi redovnici neka nastoje svaki prema svom položaju, da svakom zgodom i prilikom potiču bližnjega pobožnim razgovorima na bolji život te ga savjetom i opomenom pobugjuju na dobra

Exam. c. 6. §. 4. Reg. 42. commun djela, a osobito na Ispovijed«. Stoga ne spada samo na propovjednike i ispovjednike, da pobožnim razgovorima djeluju na bližnjega te jednomu ovu, a drugomu onu pobožnost preporučuju, jednoga opominju, da se kani prisege, drugoga da obavi dobru Ispovijed, trećega, koji je već nešto napredovao, da ispituje svaku večer svoju savjest i t. d.; nego ta dužnost spada na sve redovnike u opće, na jednostavnu braću isto tako kao i na ostale. Pa doista su mnoga braća u našoj Družbi više koristila dušama svojim razgovorima i možda ih mnogo više za Bog predobila, nego li mnogi propovjednici i ispovjednici.

Infr. cap. 9. Obraćenje duša možemo još molitvom promicati. To je,

kako ćemo poslije pokazati, jedno od najglavnijih srestava za tu svrhu, i ujedno srestvo, kojim se mogu svi služiti. Često si utvara propovjednik ili ispovjednik, ili onaj koji pomaže umirućemu, da je njegovo djelo korist, što ju donosi dušama. A možda je to djelo brata pratioca, koji je tu stvar Bogu u molitvi preporučio, ili kojega drugoga brata, koji se u to ime bičevao i pred Bogom uzdisao. Koliko li propovjednika i ispovjednika ne misli, da su porodili duhovnu djecu; ali će na sudnji dan vidjeti, da nijesu njihova. Oni su sada tobožnji njihovi oci. »*I mišljaše se, da je on* (Isus) *sin Josipov. — Ut putabatur filius Joseph*«. Luc. 3, 23.

Mi mislimo, da je ovaj propovjednik ili ispovjednik vodio onoga za Krista; ali tada ćemo vidjeti, da je to dijete suza i molitava jednostavnoga i priprostoga brata. »*Neplodnica porodi mnogo djece, a koja je imala mnogo sinova, postade slaba. — Donec sterilis peperit plurimos; et quae multos habebat filios, infirmata est.*« I. Reg. 2. 5.

Duhovni vogja, komu se činilo, da ima veliki broj duhovnih sinova, možda neće imati nijednoga. »*Veseli se, neplodnice, koja ne rodiš; raduj se i kliči od veselja, koja ne ragjaš; jer veći broj sinova ima zapuštena, nego ona, koja ima muža. — Laetare, sterilis, quae non paris: erumpe et clama, quae non parturis; quia multi filiis desertae, magis quam ejus, quae habet virum.*« Vese- Sal. 4, 27 Is. 54, 1.

lite se, moja braćo, koja radi svoga neznanja i priprostitosti izgledate nesposobni, da imate duhovne sinove; vi ih imate možda više nego najugledniji propovjednici i ispovjednici. Zato ćete jednoč puni začugjenja nad tolikom djecom prema riječima proroka Izaije »*kazati u srcu svom: tko mi je ove porodio? ja bijah neplodnica, i ne ragjah: a ove tko je odgojio? — Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos? ego sterilis et non pariens: et istos quis enutrivit?* Ja nijesam bio, govorit ćeš, niti propovjed- Iz. 49, 21.

nik niti ispovjednik; nijesam bio čovjek od znanosti i talenta; odakle mi dakle ta djeca? Hoćeš da znadeš, odakle? Ona su plod tvojih molitava, uzdisaja, suza i tvoga plača. Jer »*je Gospodin uslišao želju ubogih. On čini volju onih, koji ga se boje i uslišaje njihovu molitvu. — Desiderium pauperum exaudivit Dominus. Voluntatem timentium se faciet et deprecationem eorum exaudiet.*« Stoga daje toliko djece onima, za koje se čini, da im Ps. 9, 17.

ne pripada nijedno. Neka to često promisle propovjednici i is- Ps. 144, 19.

povjednici, kaže sv. Franjo Ksaverije, i to iz dva razloga; prvo, Vita S. Francisci Xaverii l. 6. c. 16.

da im to, pošto je ovaj posao razdijeljen megju nje i njihovu braću, ne dade povoda, te se nad njih uznose; i drugo, da se sve više ušvršćuje duh sloge i ljubavi.

Osim toga imadu braća laici u tome veću korist od ostalih. Ako naime na rečeni način rade oko spasa duša, nalaze se u mnogo većoj sigurnosti, nego li propovjednici, ispovjednici i profesori. Jer su propovjednici i profesori izloženi neprestanim napastima taštine i oholosti. A što se tiče ispovjednika, vostvo je duša tako škakljivo i teško, te moraju živjeti u neprestanom strahu, da možda ne vode dobro one, koji se njima povjeriše. Osim toga su takove službe i poslovi skopčani s toliko briga i zabuna, te često zaboravimo, ako hoćemo to savjesno obaviti, na same sebe i na vlastiti duhovni napredak. Jednostavna su pak

braća po svom staležu zaštićena od svake taštine i oslobogjena od ovih briga i ove bojazni. Zasluge, koje si stiču obraćenjem duša, povećavaju im se danomice, a da se ništa ne umanje. Oni se dakľe ne izvrgavaju s nama pogibelji, nego imaju samo dio na koristi i zasluzi, često dapače najbolji. Dao Bog, te ne bi propovjednik želeo katkada samo taštu hvalu, dok bi brat, što ga prati, zadobio svu zaslugu stečena ploda! To bi bila zaista loša dioba; nego dao Gospodin u svom milosrgju, da mi u svako vrijeme radimo sve na veću njegovu slavu i tako svi crpemo korist iz našega djela!

Četvrto poglavlje.

Ako hoćemo s korišću raditi oko spasa dušâ, moramo se najprije mi dobro utvrditi u kreposti.

Zadaća je dakle članova Družbe Isusove, kako smo rekli, dvostruka; valja da nastoje oko svog vlastitog spasa i spasa bližnjega. To su dvije stvari tako megjusobno u savezu, da jedna bez druge ne može opstojati, a niti se postić. Stoga su i srestva, kojima se služi Družba, da usavršuje svoje članove u duhovnom životu, različita od onih, što su u običaju u drugim redovima, kojih prva svrha nije nipošto nastojanje oko spasa bližnjega. Sveti je Ignacije kazao, da bi izdao mnogo drugih naredaba, kad bi imao pred očima samo osobito dobro Družbe Isusove, nu da je to propustio, da se ona tim slobodnije može posvetiti službi bližnjega; a kad bi bio samo na se mislio, da bi kao lugjak trčao sasvim gôl po ulicama, da svijetu tim jasnije pokaže, kako ga prezire, i kako želi, da bude od njega preziran. Nu njegova revnost za spas bližnjega zatomila mu je u srcu ta nagnuća. Iz straha da ne povrijedi dužne ozbiljnosti i pristojnosti, te tako bližnjega ne smuti, uzdržao se od svih takovih poniženja. On pridodaje još, da bi uveo u svoju Družbu te se moli božanski Oficij na koru, kad bi radio po svomu nagnuću i imao pred očima korist, što iz toga nastaje; nu on toga nije učinio, jer mu je Bog objavio, da mu ona ima služiti drugim pobožnim vježbama. Pošto dakle Družba Isusova ne ide samo za svojim vlastitim duhovnim napretkom, nego i za napretkom bližnjega, to je vazda pazila na to, da srestva, što pruža svojim članovima u ruke za njihovo usavršivanje, ujedno ih tim više usposobe, te mogu pomoći bližnjemu, da napreduje na putu kreposti. U isti čas hoće ona, da se tako posvetimo službi bližnjega, te nas to sve bliže dovodi k vlastitoj savršenosti. Stoga budimo osvjedočeni, da naš napredak u kreposti i savršenosti ovisi o tom, da sasvim zadovoljimo toj zadaći. Mi moramo dakle s jedne strane smatrati dušobrižništvo kao shodno srestvo za svoj vlastiti napredak, a s druge strane milosti i pomoć, koju nam Bog dijeli za naš napredak, smatrati

Vita S. Ignatii l. 5. c. 3.

kao sredstvo, da koristimo tim više bližnjemu. Ako ih ne ćemo upotrijebiti u tu svrhu, tada zaslužujemo, da nam ih Bog uskrati jer ih samo s tom namjerom na nas obilato izlijeva, i jer je s tim skopčana milost našega zvanja. Kao što Bog Josipa nije radi njegove vlastite koristi uzdigao na tako visoki stepen časti i moći u Egiptu, nego radi koristi sve njegove braće te da njih i svu njihovu obitelj spasi od smrti glada, kako je sam priznao, kad im je rekao: »*Za vaš me je spas Bog poslao pred vama u Egipat pro salute enim vestra misit me Deus ante vos*«: isto tako Bog nas nije pozvao u Družbu Isusovu radi naše vlastite koristi niti u njoj zato izlijeva na nas tako obilato svoje milosti, nego i na korist našega bližnjega, da svijetli naše svijetlo ljudima, a ne da ga sakrijemo pod posudu. Govorit ćemo o svakoj od ovih tačaka napose, nu u neprestanom odnošaju jedne prema drugoj. Genes 45,5.

Što se dakle tiče vlastitog napretka svakoga od nas, to je sigurno, da moramo najprije ozbiljno nastojati oko svog vlastitog napretka, ako hoćemo da s korišću radimo oko napretka bližnjega. To mora biti temelj svemu, što slijedi. Otuda opomena Apostolova: »*Pazi na sebe. — Attende tibi*«. Svaki mora ponajprije da pazi na sebe i revno nastoji oko svog vlastitog napretka. Jerbo Bog, koji je početnik isto tako milosti kao i naravi, »*koji od jednoga kraja do drugoga močno djeluje i sve ljubeznivo naregjuje — attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter*«, drži se istog reda u djelima milosti kao i u djelima naravi, gdje kako kažu mudroslovci: »Slično ragja sebi slično. *Omne simile generat sibi simile*«. Ako će se u naravi što rasploditi, zahtijeva se obično osim općenitih uzroka, koji kod toga sudjeluju, još bliži neposredni uzrok iste vrsti, da svako biće zadobije svoj posebni oblik. To vidimo n. pr. kod vatre i svijetla. Ognjem se množi oganj, a svjetlošću svijetlo. Na sličan način hoće Bog u redu milosti, da bude propovjednik ili ispovjednik, koji je neposredni uzrok, kojim se on služi, ponizan, strpljiv i pun ljubavi, da se porodi u čijem srcu strpljivost, ljubav i poniznost. Povrh toga, kao što vidimo u naravi, da bilina za umnožavanje svoje vrsti ne daje nikakva sjemena, dok je još malena, isto tako hoće Bog i u redu milosti, da sami prije znatno napredujemo u kreposti i duhovnom životu, ako hoćemo da postanemo kadri roditi duhovnu djecu i uzmognemo s Apostolom reći: »*Ja sam vas rodio u Isusu Kristu po Evangjelju. — In Christo Iesu per Evangelium ego vos genui*«.

I. Tim. 4,16.

Sap. 8. 1.

I. Cor. 4,15.

Stoga hoće Družba Isusova, da oni, koje prima, najprije rade oko svog vlastitog savršenstva, da si tako postave čvrst temelj. U tu je svrhu ustanovila više godina za kušanje. Prije nauka je dvogodišnji novicijat. Oni, koji po tom svrše svoje nauke, stavljaju se opet u vatru, da se nanovo utvrde; oni se moraju još treću godinu podvrći kušnji, da se, ako im je možda revnost za krepošću ma i najmanje ohladnjela, domognu opet novih sila, prije nego počmu općiti sa bližnjim, i da ne raspravljaju o duhovnim stvarima prije, nego su dobro učvršćeni u duhovnom životu. Ali i poslije toga čini se, kao da nikada ne

prestajemo biti novaci. Jerbo se profesija tako dugo odgagja, da nam skoro čitav život progje u novaštvu i kušnji, prije nego nas Družba kao prave radnike u vinogradu Gospodnjem primi i prizna. To je za to, jer se radi o tom, da nam se povjeri najvažniji posao, što ga ima na svijetu, i jer je potom potrebito, da nas prije iskušaju i vide, što jesmo i za što smo sposobni. Radi se o tom, da nam se naloži, te se bavimo ne samo obraćanjem nego i usavršivanjem bližnjega; stoga je od potrebe, da prije ozbiljno nastojimo oko svoga savršenstva. Iz toga možemo uvidjeti, kako se jako varaju oni, kojima se te godine kušnje čine preduge ili dapače beskorisne, i koji bi se radi baviti odmah iza prve zrake svjetlosti, što ju u molitvi prime, iza najneznatnije iskre pobožnosti, što ju u srcu oćute, propovjedništvom i vogjenjem bližnjega. Sv. Efrem oplakuje ovu preuzetnost i kaže, da to ne potiče od duha Božjega, nego od duha taštine i oholosti. »Prije nego je poučen,« nastavlja svetac, »želi učiti. Prije nego se učio, hoće da propisuje prava i zakone. Prije nego zna čitati, hoće da bude mudrac. Prije nego li može ukor podnijeti, dijeli ukore. *Antequam doceatur, docere appetit; priusquam discat jura legesque ferre ambit; antequam syllabas jungere novit, philosophatur. Priusquam corripi sustineat, corripit*«.

D. Ephrem. Serm. de Vita et Exercit. Mon.

Sv. Grgur raspravlja vrlo krasno o tom predmetu. Da nam to bolje rastumači, služi se s nekoliko sasma običnih prispodoba. »Takove«, kaže on, »valja opomenuti, neka promisle, da se mlade ptice, ako žele letjeti prije, nego im porastu krila, baš time ruše u dubinu, čime se hoće dignuti u visinu. *Admonendi sunt isti, ut considerent, quod pulli avium, si ante pennarum perfectionem volare appetant, unde ire in alta cupiant, inde in ima merguntur.* Valja ih opomenuti, neka promisle, da se ne gradi stan nego ruševina, ako se na novi još ne dosta čvrsti zid, postavi sila gragje. *Admonendi sunt isti, ut considerent, quod structuris recentibus, necdum solidatis, si lignorum pondus superponitur, non habitaculum, sed ruina fabricatur.* Treba ih opomenuti, neka promisle, da žene nezrelim porodom ne pune kuće, nego grobove. *Admonendi sunt etiam, ut considerent, quod conceptas soboles feminae, si priusquam plene formentur, proferant, nequaquam domos, sed tumulos replent.*« Službe, što se tiču vodstva bližnjega, zahtijevaju čvrsti temelj kreposti i mrtvenja. Tko toga nema, a nje poduzima, ima više da se boji, nego nada. Ti ćeš lakše poprimiti duh i nazore svijeta, nego li svijet tvoje. »Stoga nije htio naš Otkupitelj«, primjećuje isti sv. Grgur, »da bude na zemlji učiteljem ljudi, prije nego je navršio trideset godina, akoprem je na nebu Stvoritelj i učitelj angjela; da naime ulije onima, što su prenagli, moć vrlo spasonosnoga straha, pošto je i on sam, koji nije mogao pasti, naviještao milost savršena života tek u potpunoj dobi i pošto se bio na to pripravio svojim boravkom u pustinji, četrdesetdnevnim postom i mnogim drugim pokorničkim djelima. Ne bijaše od potrebe njemu takova priprava; nu on nas je htio svojim primjerom poučiti, kakovu li pripravu i kakovu savršenost ne zahtijeva tako uzvišena služba. »Stoji pisano», nastavlja sv. Grgur: »Kad mu bi dvanaest godina, osta

D. Greg. 3 p. past. admonit. 26.

dječak Isus u Jerusalemu.« Kada su ga njegovi roditelji tražili, nagjoše ga u hramu, gdje sjedi u sredini učitelja, i sluša ih i pita ih. *Invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos, et interrogantem eos*«. Uvažimo stoga dobro, da se o Isusu kaže, kako su ga našli, dok mu je bilo dvanaest godina, megju učiteljima gdje sjedi, ne da poučava, nego da pita. Tim se primjerom pokazuje, da se ne smije nijedan slabićak usuditi da podučava, kad je htio onaj dječak da se pitajući poduči, koji je moću božanstva saopćio samim svojim učiteljima riječ znanosti. Stoga sama Istina, koja bi mogla odmah pokrijepiti one, koje bi htjela, pošto bijaše naložila učenicima, da propovijedaju krepost, doda odmah: »*A vi sjedite u gradu, dok se ne obučete u silu s visine, — vos autem sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto*«, da onima, što će ju slijediti, dade primjer, da se nesavršeni ne usude propovijedati. Iz toga se vidi, da moramo biti dobro utvrgjeni u poniznosti, mrtvenju i svim mogućim krepostima, ako hoćemo da služba, koja nas obvezuje, da općimo s bližnjim, bude na korist njegovoj duši, a našoj da ne škodi.

Luc. 2, 46.

Luc. 24, 49.

Sv. Bernardo navodi u tu svrhu mjesto iz Pjesme nad pjesmama: »*Naša je sestra malena i nema još dojka. — Soror nostra parva et ubera non habet*«. Uporavljajući to na stanje Crkve prije dolaska Duha Svetoga primjećuje: »Crkva bijaše tada još malena, i nije imala ni dojkâ, ni mlijeka, da prehrani duhovnu djecu«. Nu kad je sišao na apostole Duh Sveti, napuni ih svojim darovima i milostima, i dade im mlijeka u izobilju. »*Svi biše napunjeni Duhom Svetim*«, kaže sveto Pismo, »*i počeše govoriti različitim jezicima i slaviti velika djela Božja*«, i činiti nebrojena čudesa. »*Repleti sunt omnes Spiritu sancto, et coeperunt loqui variis linguis magnalia Dei*«. Ako dakle hoćeš da koristiš dušama i odgojiš za Boga duhovne sinove, moraš imati sise pune dobra mlijeka, jednu napunjenu mlijekom svih kreposti, a drugu mlijekom zdrave i čiste nauke. Sv. Jeronim tumačeći riječi: »*Kada su oblaci puni, tada izlijevaju kišu na zemlju, — si repletae fuerint nubes, imbrem super terram effundunt*«, kaže: Navjestitelji su riječi Božje oblaci. Kao što dakle oblaci, kada su prepuni vode, navlaže zemlju, isto tako propovjednici, koji su puni spasonosne vode evangjeoske nauke, nakvase srce ljudsko«. Kad se Bog grozi kod proroka Izaije riječima: »*Zapovjedit ću oblacima, da ne izlijevaju na nj kiše — et nubibus mandabo, ne pluant super eam imbrem* «; time pokazuje, kaže ovaj crkveni otac, da je jedna od najstrašnijih kazna, kojima obično kazni grijehe ljudi, da ne pušta na njih kišu svoje riječi i ne šalje im propovjednika, ili čini njihova djelovanja bezuspješna. Ako su dakle ovi oblaci, nastavlja sv. Jeronim, napunjeni kišom nebeskih milosti, tada mogu izliti svoje vode na zemlju, i mogu se na njih uporaviti riječi Mojsijeve: »*Slušaj, zemljo, riječi usta mojih. Neka lijeva kao kiša moja nauka, neka kaplje kao rosa riječi moje, kao plaha kiša na travu, kao kaplje kiše na bilje. — Audiat terra verba oris mei. Concrescat ut pluvia doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum, quasi imber super herbam, et quasi stillae super gramina*«

D. Bern. in Cant. 8, 8.

Act. 2, 4. 11.

D. Hieron. in Eccl. 11, 3.

Deut. 32, 1. 2.

Tada mogu oni zemlju plodnom učiniti, srce čovječje umekšati i ganuti, i usposobiti ga, da donosi plodove pravednosti i spasa. Nu ako ovi oblaci nemaju vode, što će biti? Znaš što? Ono, što kaže apostol Juda u svojoj kanoničkoj poslanici: »*Oni su oblaci bez vode, koje vjetrovi amo tamo tjeraju.* — *Hi sunt nubes sine aqua, quae a ventis circumferuntur*«. Kao što vjetar oblake bez vode radi njihove lahkoće lahko tjera amo i tamo, isto tako će i propovjednika, ako nije pun duha poniznosti i mrtvenja i oboružan svima krepostima, sigurno amo i tamo bacati vjetar slavohleplja i samoljublja, te će mu svojstvo navjestitelja Evangjelja, što ga čini oblakom i uzdiže nad zemlju, služiti samo za to, da bude tim lagljc igračkom svih vjetrova.

Iud. 12.

»Teško je,« kaže sv. Augustin, govoreći o bogastvu, »da bogataš ne bude ohol. Jerbo bogatstvo ne ragja ništa toliko kao oholost. *Difficile est, ut non sit superbus, qui dives. Nihil est enim, quod sic generent divitiae, quomodo superbiam*«. »Svako voće, svako zrno, svako žito, svako drvo ima svoga crva,« primjećuje ovaj crkveni otac na drugom mjestu. »Jabuka ima svoga posebnoga crva, kruška svoga, bob svoga, pšenica opet svoga: crv je bogastva oholost. *Omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermen suum; et alius est vermis mali, alius piri, alius fabae, alius tritici: vermis divitiarum est superbia*«. Ako su dakle bogataši u pogibelji, da postanu oholi, jer im bogatstvo pribavlja štovanje ljudi, koliko to više ne vrijedi za one, koji su kao oblaci uzdignuti nad zemlju, da ju nakvaše kišom božanske riječi i plodnom učine, koje smatraju za svece te koji svojom službom i poslovima kao da izmamljuju počitanje sviju. »Svećenicima i duhovnim ocima dužni smo veće poštovanje nego kraljevima i knezovima«, kaže sv. Zlatousnik, »dà, još veće, nego svojim tjelesnim ocima, kojima manje dugujemo nego onima. Tjelesni nas bo oci ragjaju za svijet, da živimo u svijetu, nu duhovni nas oci ragjaju za nebo, da živimo navijeke s Bogom. Biti na glasu svetosti jest nešto najviše kod ljudi; ničim se više ne zadobiva njihovo štovanje. Sve su časti, što ih oni kome iz drugih razloga iskazuju, obično samo izvanjske i često popraćene prezirom prama onome, komu su namijenjene. Ali kad štuju čovjeka, koga drže za sveta čine to vazda iz dubokog i iskrenog počitanja. Nu pošto je častohleplje crv, koji obično dobra djela izjeda i pošto se moramo tim više bojati, da će ih on izjesti, čim su ona veća i svetija, to je bez dvojbe od potrebe čvrsti temelj poniznosti, ako ne ćemo da nas zgnječi težina časti i štovanja, što ga ona prouzrokuje. Stoga sv. Zlatousnik, gdje govori o dostojanstvu svećeništva i o pogibeljima, što ga okružuju, navodi slavohleplje kao prvu i veli, da je ono hiljadu puta opasniji greben nego svi, što su ih ikada izmislili stari pjesnici.

D. August. Homiliarum l. 50 Hom. 13.

D. August. lib. de verbo Dom. sup. Matth. Serm. 5.

D. Chrysost. de Sacerdotio lib. 3.

D. Chrysost. ubi supra.

Peto poglavlje.

Zbog nastojanja oko napretka bližnjega ne smijemo sebe zanemariti, nego nasuprot moramo nastojati, da se tim više usavršimo.

»*Zauzmi se za bližnjega, koliko možeš; ali pazi, da ti ne propadeš.* — *Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi, ne incidas*«. To je prava svrha, radi koje je utemeljena Družba Isusova, i kraljevski put, kojim moramo svi hoditi. S ovog pak puta možemo na dva načina zaći; ili desno, ako se posvema ugibljemo općenju s bližnjim, da mislimo samo na svoj vlastiti napredak; ili lijevo, ako tako radimo oko spasa bližnjega, da na same sebe zaboravimo. U obadva slučaja idemo predaleko, i nahodimo se na krivom putu. Nu, da udarimo srednjim putem, u čem sastoji savršenost, te ne skrenemo ni desno ni lijevo, govorit ćemo napose o svakom od ova dva kriva puta. Započmimo sa najpogibeljnijim, kojim hodimo, ako se spasu bližnjega tako posvetimo, da zaboravimo svoj. Da se toga čuvamo, opominje nas živo Spasitelj svijeta, kad kaže: »*Što koristi čovjeku, ako sav svijet dobije, a dušu svoju izgubi? Ili kakovu će zamjenu dati čovjek za dušu svoju?* — *Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?*« Ničim se ne može takav gubitak nadoknaditi. Stoga zahtijeva zdrav razum i ljubav, da ni pod koju cijenu na svijetu ne zanemarimo svog duševnog spasa niti se lijeno brinemo za svoje savršenstvo. Nije dakle čudo, ako Psalmista Boga najprije moli: »*Uči me dobrotu, red i znanje,* — *Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me*«. Najprije stavlja dobrotu; jerbo nam je to zbog vlastite koristi potrebitije, nego li sve ostalo. Stoga ne smijemo zaboraviti samih sebe niti zanemariti svog duševnog spasa pod izlikom, da ćemo raditi oko duševnog spasa bližnjega; jer to bi bila velika bludnja. Već Seneka prispodablja one, koji revnije nastoje oko savršenstva drugih, nego oko svoga, sa zdencima, iz kojih se crpe sasvim čista voda, dok oni za se pridrže blato. Papa se Nikola služi u jednoj od svojih naredaba prispodobom, koja vrlo pristaje našem predmetu. On naime postavlja pitanje, da li mogu zli svećenici valjano dijeliti svete Sakramente; i pošto je odlučio, da mogu, dodaje, nu da samima sebi škode, i da su slični zapaljenim bakljama, što drugima svijetle, a same izgaraju.

Eccli. 29, 25.

Matth. 16, 26.

Ps. 118, 66.

Nicol. Pontif. c. Sciscitantibus 15, q. 8.

Tumačeći sv. Bernardo riječi Pjesme nad pjesmama: »*Tvoje je ime izliveno ulje,* — *oleum effusum nomen tuum*«, vrlo krasno o tom raspravlja. Duh sveti, kaže on, djeluje dvostruko u nama. Najprije nas utvrgjuje u kreposti, da sami sebe usavršimo, što svetac naziva ulijevanjem; zatim nam priopćuje svoje darove i milosti, da koristimo svomu bližnjemu. To on zove izlijevanjem, jer su to milosti, koje su nam podijeljene, da ih donekle na druge izlijemo. Ulijevanje, nastavlja dalje, mora da bude prije

Bern. Serm. 18. sup. Cant. 1, 2.

izlijevanja; najprije moramo mi sebe dobro naresiti krepostima, prije nego ćemo njima druge nakititi. Potom navodi prispodobu, koja nam krasno tumači njegovu misao. Megju kanalom ili cijevlju, što dovodi vodu iz izvora, i čatrnjom (cisternom), jest, kaže on, ta razlika, što kanal u isto vrijeme vodu prima i opet napušta ne pridržavši za se ništa, dok se čatrnja najprije sama napuni, a zatim otpušta samo onu vodu, što joj je previše, i koju može pustiti da oteče, a da ne prestane biti puna. »Ako si dakle mudar», dodaje on, »bit ćeš cisterna, a ne kanal. *Quamobrem si sapis, concham te exhibebis et non canalem*«. Nu da ne bi ti toga, što rekoh, omalovaživao, veli nadalje svetac, kao da bi to bila samo moja misao, znaj, da nas to sam Duh sveti uči po ustima Mudraca, kad veli: »*Lugjak iznaša sav svoj duh: mudri se usteže i čuva za budućnost. — Totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt et reservat in posterum*«. Jedan ne zadrži kao ni kanal sasvim ništa; drugi je nasuprot kao cisterna, koja ne pušta ništa, dok nije prije sama sasvim napunjena. Ali na žalost »imamo današnji dan u Crkvi mnogo kanala, nu malo cisterna!« kliče ovaj svetac. »*Canales multos habemus hodie in Ecclesia, conchas vero perpaucas*«. Mnogo je kanala, kojima teče voda božanske riječi, da nakvasi srca vjernika i proizvede u njima plodove blagoslova i milosti, nu oni sami ostanu suhi. Oni su oduševljeni tolikom ljubavi, nastavlja sv. Bernardo, da bi radi prosipati prije, nego su sakupili. Ne ostavivši sebi ništa, hoće sve drugima dati. Oni uvijek ragje govore, nego slušaju; hoće učiti ono, što još nijesu naučili; hoće biti vogjama drugih, a nijesu kadri samih sebe voditi. To je ludost, a ne ljubav. Jer nema višeg stupnja ljubavi do onog, koji nam preporučuje Mudrac, kad kaže: »*Smiluj se svojoj duši, da ugodiš Bogu. — Miserere animae tuae placens Deo*«. To je prvo, što moramo činiti; time moramo započeti: što se tiče službe i napretka bližnjega, dolazi tek po tom na red. »Jer ako imam samo malo ulja, da se pomažem, misliš li, da ga moram tebi dati i ostati praznih ruku? *Quod si non habeo, nisi parumper olei, quo ungar, putas tibi dedo dare, et remanere inanis?* Čuvam ga za sebe i ne dam ga nipošto, kao udovica iz Sarepte, osim ako zapovjedi prorok. *Servo illud mihi et omnino, nisi ad Prophetae iussionem, non profero*. I ako me ne prestanu moliti nekoji, koji me cijene možda više, nego što vide na meni ili čuju od mene, odgovorit ću im s mudrim djevicama: *Da ne bi možda nedostalo nama i vama, idite ragje k trgovcima i kupite si. — Si institerint rogitantes aliqui ex his, qui forte existimant de me supra id quod vident in me, aut audiunt aliquid ex me, respondebitur eis: Ne forte non sufficiat nobis, et vobis, ite potius ad vendentes, et emite vobis*«. »*Jer ako je volja pripravna,*« kaže sveti Apostol, »*tada je ugodna prema onome, što tko ima, a ne prema onome, što tko nema. Ali ne tako, da drugima bude polakšica, a vi da padete u bijedu; nego neka je jednakost. — Si enim voluntas prompta est, secundum id, quod habet, accepta est, non secundum id, quod non habet. Non enim, ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex aequalitate*«. To je sve, što prava ljubav od tebe zahtijeva.

D. Bern. ubi supra. — *Prov. 29, 11.* — *D. Bern. ibid.* — *Eccli. 30, 24.* — *II. Cor. 8, 12, 13.*

Ona ti zapovijeda, »*da ljubiš bližnjega svoga kao samoga sebe. — Diliges proximum tuum sicut teipsum*«. U tom sastoji jednakost, o kojoj govori sveti Apostol. Ona ne traži, da ga ljubiš više od sebe, da ga više od sebe cijeniš i prestaneš nastojati oko svog vlastitog savršenstva, da radiš oko usavršivanja bližnjega. »*Neka se kao mozgom i mašću nasiti duša moja*«, govoraše prorok Bogu, »*i usta će te moja hvaliti uz poklik usana. — Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea: et labiis exultationis laudabit os meum*«. Srce mora dakle da bude najprije dobro napunjeno, da iz punine srca usta govore. Zato kaže sveti Apostol: »*Stoga se moramo tim više držati onoga, što smo čuli, da možda ne izgubimo. — Propterea abundantius oportet observare nos ea, quae audivimus, ne forte pereffluamus*«. Mi moramo dapače nastojati, da sačuvamo u sebi ono, što milost Božja u nas ulijeva; tim se moramo dobro napuniti, prije nego od toga dajemo drugima. Kao puna posuda smijemo se prelijevati, nu ne sve proliti kao pukla posuda, koja ne može ništa u sebi zadržati.

Ne smijemo dakle da zbog skrbi za napredak bližnjega zanemarimo svoje vlastito usavršivanje, ona nas nasuprot mora poticati, da tim revnije oko njeg nastojimo, jer se zahtijeva, kako smo već rekli, čvrst temelj poniznosti, mrtvenja i svih mogućih kreposti, da živimo u svijetu, a da nas ne okuži, i zapriječimo, da nas svijet, mjesto da se ravna po našem duhu, ne privuče k sebi. »*Tko se dotakne smole*«, kaže sveto Pismo, »*okaljat će se. — Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea*«. Ako ne ćemo da njom zamažemo svojih ruku, moramo ih prije dobro uljem namazati. Slično moramo postupati s obzirom na svjetovnjake. Moramo biti puni pomazanja milosti i molitve i od njeg dobro prožeti, ako ne ćemo da se općeći s njima okužimo. Ako nijesmo tako oprezni, tada imamo razloga bojati se, da će nas okaljati svojim opačinama i načelima, i zavesti na svoje grjehote i razuzdanosti, »*i da će biti svećenik kao puk. — Et erit sicut populus, sic sacerdos*«.

Jedna od najizvrsnijih opomena, što ih sv. Ignacije dade onima, koji su radili u dušobrižništvu, bijaše, neka budu osvjedočeni, da nemaju posla sa savršenima, nego da se nahode, kako sveti Apostol kaže, »*u sredini opaka i pokvarena roda. — In medio nationis pravae et perversae*«. Iz toga možemo razabrati, kako jako moramo biti na oprezu, ako ne ćemo, da nam duh i srce ne pokvare sablazni i bezboštva, što ih vidimo u ljudi. Liječnici se i bolničari služe obično kod priljepčivih bolesti vrlo mirisnim stvarima kao sredstvom, da zapriječe priljepčivost i zle učinke duhe, što ju usišu kod bolesnika. I oni su bolesnici, što ih liječimo u svijetu i s kojima općimo, zaraženi priljepčivim bolestima, koje lahko na nas prijegju, ako se ne nastojimo zaštititi od njih molitvom, mrtvenjem i svim drugim krepostima. Ispovjednik, koji ima neprestano posla sa gnojavim ranama, mora imati zdrav želudac, ako ne će, da mu zli dah tolikih grijeha, kojih su prepune Ispovijedi, srcem preokrene i pobudi u njem misli i nagnuća, što mogu staviti u pogibelj čistoću.

Mi moramo, kažu nekoji sasvim zgodno, priličiti rijekama,

Ps. 62, 6. — *Hebr. 2, 1.* — *Eccli. 13, 1.* — *Os. 4, 9.* — *Philipp. 2, 15.*

što se izlijevaju u more, a da ne izgube ništa od slatkoće svoje vode niti ju pomiješaju s morskom vodom. Sv. Zlatousnik, da pokaže, kaki moraju biti svećenici, koji su po svojoj službi obvezani, da opće sa svjetovnjacima, kaže, da moraju biti u sredini svijeta, kao što bijahu ona tri mladića u ognjenoj peći u Babilonu. Jerbo se u svijetu zaista nahodimo kao usred plamena, i to usred plamena, koji još jače žeže, nego li onaj u spomenutoj ognjenoj peći. Plamenovi častohleplja, nečistoće, zavisti, klevetanja uzdižu se svom silom oko nas i okružuju nas sa svih strana. Nu pošto vatra svakamo prodre, gdje si nagje ma najmanji otvor, i pošto sve, na što naigje, uništi i pocrni, stoga se mora svećenik Božji, dodaje ovaj crkveni otac, i toga čuvati, da do njeg ni dim ne dopre. Ako dakle ne ćemo, da nas toliki plamenovi ne samo ne opržе, nego nas ne ocrni ni dim, što se iz njih diže, koli tada ne moramo biti oprezni i pazljivi u svom djelovanju. Sv. Augustin, tumačeći riječi Spasiteljeve u Evangjelju: »*Vi ste svijetlo svijetu — vos estis lux mundi*«, *kaže*: »Ako svijetlo prolazi i kroz nečista mjesta, ipak se ne okalja. *Lux, etsi per immundos locos transeat, non inquinatur*«. Nasuprot ih ono čisti i oduzima im neugodni vonj, a da mu to ništa ne škodi. Na taj način mora i naše svijetlo donijeti jasnoću u grijehe svijeta i prodrijeti u njihov kal, a da se od toga ni najmanje ne pomuti; ono mora srce grješnika očistiti i sav neugodni vonj opačine iz njeg odstraniti. Nu to ćemo samo tada postići, ako osobito budnim okom pazimo na same sebe i s vrlo velikom revnošću obavljamo svoje duhovne vježbe, molitvu, ispitivanje savjesti, duhovno čitanje, pokornička djela i mrtvenje. To vrijedi osobito za molitvu, koju mora svaki danomice ovršivati za svoj duhovni napredak. Nje ne smijemo nikada propustiti; to je točka, koju ne možemo nikada dovoljno ocijeniti. Jer gjavao videći, da nas ne može odvratiti, da ne nastojimo oko duševnog spasa svog bližnjega, pošto nas na to osobito vežu naše Ustanove, nastoji nas barem na to zavesti, da toga radi sasvim zaboravimo brinuti se za svoj vlastiti napredak, i rabiti za to kako treba najpotrebitija sredstva. Izagje li rijeka iz svoga korita, tada čini obično zemlju, preko koje se razlila, plodnom i nosi sa sobom sav gad. To baš namjerava gjavao, kad nas potiče, da previše, preko svake mjere, općimo sa svjetovnjacima. Pošto je to sasvim obična napast, moramo se je najbrižljivije čuvati, tim više, što je nastojanje oko našeg vlastitog napretka, kako ćemo poslije razjasniti, najbolje srestvo, da s korišću radimo oko duševnog spasa bližnjega i puno ploda u dušama proizvedemo. Čim se više dakle imamo time baviti, tim se gorljivije moramo moliti, da Bog blagoslovi naš rad i podijeli mu uspjeh. Tako su sveci radili. Sveti je Dominik tako razdijelio svoje vrijeme, da je dan upotrijebio za službu bližnjega, a noć za molitvu. Zato je bilo njegov djelovanje tako blagoslovno. Noću bi se posavjetovao s Bogom, što će činiti danju. Tako je bio već isposlovao svojim molitvama dobar uspjeh, prije nego je stavio ruku na djelo. Sam nam božanski Spasitelj dade u tom dobar primjer; jer bi se zaklonio na gore i samotna mjesta, i »*sproveo tu svu*

D. Chryost. de Sacerdotio.

Matth. 5,14.

D. August. Tract. 4. sup Ioan.

noć na molitvi Božjoj — erat pernoctans in oratione Dei«; nu danju bi propovijedao puku, liječio bolesnike i izgonio gjavle. Toga on nije činio, kako zgodno primjećuje sv. Ambrozije, što bi tobože trebao pomoći molitve, nego da nam pokaže svojim primjerom, kako moramo mi činiti.

Nu ako je molitva tako potrebita onima, koji izvan kuće vrše često obična djela ljubavi, tada to vrijedi još više za one, koji se šalju u misije. Stoga izrično stoji u Pravilima za one, što drže misije: »Neka se čuvaju, da ne skrate vježbâ molitve i ispitivanja savjesti, što su običajne u kolegijima i kućama. *Caveant, ne consueta in collegiis et domibus orandi et examinandi conscientiae exercitia imminuant*«. Sigurno se ne kaže bez razloga: Neka se čuvaju. Jer zaista moramo dobro paziti na sebe, ako ne ćemo, da se kraj takovih posala izvan kuće ništa o to ne ogriješimo. U našim je kućama to sve sasvim lahko obaviti, pošto nas opominje na to glas zvona, koji nas poziva na naše vježbe, i pošto nas primjer drugih na to potiče. Nu ako smo vani zabavljeni teškim poslovima, koji nas kao pritištu; ako nas više ne opominje glas zvona, niti nas više potiče primjer naše braće; ako nasuprot naigjemo samo na stvari, što nas rastresuju i odvraćaju od nutarnjeg života, tada treba da skoro neprestano bdijemo nad samim sobom, ako ne ćemo da se o mnogo toga ne ogriješimo u svojim duhovnim vježbama. I upravo zato traže se za misije muževi iskušane kreposti. Stoga je običavao reći sv. Franjo Borgija, da nije bio nikada zadovoljan sa misijama, što bi ih naredio, osim ako su mu prouzrokovale veliku bol. Pa zaista, on se mogao samo težka srca rastaviti s takovim muževima, koji su za to bili sposobni i koje je znao za takove poslove izabrati. Za takove se poslove izvan kuće bez dvojbe mnogo više zahtijeva, nego li za domaće. Stoga kod nas odregjuju samo one za misije, koji su položili četiri zavjeta, i za koje se dakle predmnijeva, da su već dosta iskušani u kreposti i u njoj mnogo napredovali. Uza sve to ne smiju dugo ostati na misijama, nego se moraju naskoro kući povratiti, da se tamo saberu, te se neprestanim vanjskim djelovanjem ne uguši u njima nutarnji duh pobožnosti.

Ako radi poslova, koji se tiču spasa duša, ne smijemo nikada zanemariti običnih vježbâ, kojima je svrha naš vlastiti duhovni napredak, pošto nije pravo, da uslijed brige za svoga bližnjega zaboravimo, što smo sami sebi dužni, koliko to više vrijedi za sve poslove i zanimanja, koja se tiču samo vremenitosti. Ova se primjedba tiče isto tako svjetovnjaka kao i redovnika. Svaki ju može uporaviti na sebe, već prema staležu, u koji ga je Bog postavio. Bio stalež koji mu drago, pa bilo skopčano s njim ne znam kako po sebi dobro djelovanje, nikada ne smije kršćanin, brinući se za izvanjske stvari, zanemariti svog spasa, niti ikada smije redovnik da bude nemaran u ovršivanju pobožnosti, kojoj je svrha njegov napredak i njegovo savršenstvo. Ludo je da propustimo veće stvari radi manjih. Sve, što pospješuje naš duhovni napredak, mora nam biti prvo. Toga se reda treba držati; to hoće Bog, to zahtijevaju naši poglavari. Moramo se n.

Luc. 6, 12.

D. Ambros. in locum supra citat.

Regul. 26. Miss.

Vita S Francisci de Borgia l. 4. c. 8.

pr. dobro čuvati, da ne propustimo svojih duhovnih vježba ili da ih ne obavimo na brzu ruku, da se posvema damo na nauke. Jer što koristi redovniku sva znanost, ako najprije ne zadovolji svojim zvaničnim dužnostima? I to ga tim više mora poticati, da ih vjerno ovršuje, pošto ga njegove duhovne vježbe ne samo ne priječe, da napreduje u znanosti, nego će mu nasuprot pomoći, da od Boga za to zadobije potrebito svijetlo i razumijevanje.

Histor. Ord. S. Dominici p. 1. l. 5. c. 45.

»U božanskim znanostima«, govoraše obično Albert Veliki, »više napredujemo pobožnošću i molitvom nego li učenjem«. On se pozivaše u tu svrhu na riječi Mudraca: »*Zato sam molio, i dan mi je razum; vapio sam, i sagje u me duh mudrosti. — Optavi, et datus est mihi sensus; et invocavi, et venit in me spiritus sapientiae*«. Tim je srestvom stekao sv. Toma Akvinski, komu je bio on učitelj, takovo razumijevanje i učenost, kojoj se ne možemo dosta načuditi. Stoga bi kazivao, da sve, što zna, zahvaljuje više molitvi, nego li nauci i svojoj marljivosti. Kada je sv. Bonaventura u Parizu na najveće zadovoljstvo i odobravanje slušatelja predavao bogoslovlje i svojima si djelima stekao štovanje i zadivljenje cijeloga svijeta, pohodi ga jednoga dana sv. Toma Akvinski i zamoli ga, da mu pokaže knjige, iz kojih uči. Sveti ga Bonaventura na to odvede u svoju ćeliju i pokaže mu nekoliko sasvim običnih knjiga, što su ležale na stolu. Pošto je htio sv. Toma vidjeti druge knjige, iz kojih je crpao tako čudnovate stvari, povede ga svetac u oratorij, gdje je imao raspelo. »To su, moj oče«, reče mu on, »sve moje ostale knjige, to je glavna knjiga, iz koje vadim sve, što učim i pišem. Time, što sam se bacao k nogama ovoga raspela, što sam molio Raspetoga, da mi riješi dvojbe i prisustvovao svetoj Misi, više sam napredovao u znanostima i stekao si kud i kamo veće svijetlo, nego li čitanjem ne znam kakih knjigâ«.

Sap. 7. 7.

Hist. Ord. S. Dominici p. 1. l. 3. c. 37.

Chron. Ord. S. Francisci p. 2. c. 2.

Šesto poglavlje.

Nu moramo se takogjer čuvati, da ne pogjemo ni s druge strane predaleko i uklanjamo se posvema općenju s bližnjim, pod izlikom, da se imamo brinuti za svoj vlastiti spas.

»Nu, ako je općenje s bližnjim tako pogibeljno«, mogao bi tko odvratiti, »ne ću se u to upuštati, nego ću živjeti u svoj skromnosti, da mislim samo na spas svoje duše; jer sam više dužan bdjeti nad sobom, nego nad drugima, niti mi je dozvoljeno, da se izvrgnem pogibelji, te se ja izgubim a drugi se spasu«. To znači s druge strane predaleko ići. I na taj način salazimo s kraljevskoga puta, kojim nam je ići prema svojim Ustanovama. Sveto nam Evangjelje na taj prigovor vrlo zgodno odgovara u priči od pet talenata. Neki čovjek, koji pogje u tugjinu, pripovijeda ono, predade svojim slugama svoja dobra, da s njima upravljaju. Jednomu dade pet talenata, drugomu dva, a trećemu

jedan. Prva dvojica stekoše sa svojim talentima još toliko, koliko su primili. Stoga ih njihov gospodar, kad se povratio, pohvali i nagradi. Nu, koji je primio samo jedan talenat, zakopa ga, pa kad je imao o tome svome gospodaru položiti račun, reče: »*Gospodaru! znam, da si strog čovjek, žnješ, gdje nijesi sijao, i kupiš, gdje nijesi sipao; pa pobojavši se otidoh te sakrih talenat tvoj u zemlju; evo, imaš, što je tvoje. A gospodar njegov odgovarajući reče mu: Slugo zli i lijeni! iz tvojih te usta sudim. — De ore tuo te iudico, serve nequam. — Znao si da ja žnjem, gdje ne sijem, i kupim, gdje nijesam sipao; trebalo je dakle novac moj da si predao mjenjačima, i ja došavši primio bih svoje s kamatom. Uzmite dakle od njega talenat i podajte onomu, što ima deset tabenata. Jer svakomu, koji ima, dat će se, i izobilovat će; a od onoga, koji nema, i što se čini da ima, uzet će se od njega. I nekorisnoga slugu bacite u tmine skrajnje; ondje će biti plač i škrgut zuba*«. Sv. Augustin tumači ovu priču u smislu, koji ovamo pristaje, i veli, da je Krist htio s njom osobito podučiti one, koji se, akoprem bi mogli naviještanjem riječi Božje i vogjenjem duša Crkvi i bližnjemu mnogo koristiti, ustručavaju preuzeti toliko breme pod izlikom, da nijesu voljni polagati računa o grijesima drugih. »Neka jih,« nastavlja ovaj crkveni otac, »osvijesti taj primjer. Jer zašto je osugjen onaj sluga? Ne čitamo drugog razloga, nego što se nije trsio, da s talentom, što ga je primio, steče kakav dobitak. On ga nije izgubio, niti ga je zlo upotrijebio; nasuprot ga je brižljivo zakopao u zemlju, da mu ga tko ne ukrade.« »Gledajmo dakle,« veli sv. Ambrozije, »da ne budemo morali polagati Bogu račun za dangubno mučanje. *Videamus ne reddamus rationem pro otioso silentio.* Jer ima dvostruko mučanje; djelatno, kao ono mučanje Suzane, koja je šutila pred ljudima, dok je svoje srce uzdigla k Bogu, i na taj način mnogo više učinila, nego kad bi govorila na svoju obranu, i dangubno. *Est enim et negotiosum silentium, et est silentium otiosum.* Ovim posljednjim griješimo, ako možemo svojim riječima koristiti spasu bližnjega, nu to propuštamo. Kao što ćemo jednoč morati Bogu dati račun za svaku beskorisnu riječ, isto tako i za ovo beskorisno i dangubno mučanje. Nu osobito će od nas tražiti za to vrlo točni i strogi račun radi izručenog nam talenta božanske riječi i naložene nam službe, da pomažemo siromašnim dušama. Ne varajmo se dakle. On ne će od nas tražiti računa samo za ono, što smo učinili za svoje vlastito savršenstvo, kako će biti kod onih, kojima je raditi samo oko toga, nego i za ono, što smo učinili za spas svoga bližnjega. Pa pronagje li, da smo zakopali talenat, oduzet će nam ga i kazniti nas kao zle sluge. Mi moramo dakle u isto vrijeme imati pred očima dvostruki cilj, svoje vlastito savršenstvo i savršenstvo svoga bližnjega. Dužni smo se podvrći ovoj dvostrukoj zadaći i nesmijemo, dok se brinemo za jednu, zanemariti drugu. Sin nas Božji uči, kako valja da u tom postupamo. Dok je molio u vrtu Getsemani, usta, kako nam Evangjelje pripovijeda, više puta i potraži svoje učenike, a zatim se vrati odmah na molitvu. Nasljedujmo ga u tom. Pregjimo s molitve na djela ljubavi, a s djela ljubavi odmah da na novo molimo.«

Matth. 25, 24-30. Luc. 19, 15 etc.

D. August. lib. de Fide et Operibus c. 17.

Dan 13, 35.

D. Ambros. Offic. l. 1. c. 3.

Matth. 26, 39, 40.

D. Bern. Serm. 57 et 58. super Cant. Sv. Bernardo raspravlja vrlo krasno o tom predmetu. On upravlja nanj riječi, što ih zaručnik u Pjesmi nad pjesmama govori zaručnici: »*Ustani, žuri se, moja prijateljice, moja golubice, moja lijepa, i dogji, — Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni*«. »Bez dvojbe zove ju,« kaže svetac, »da dogje te predobije duše. *Haud dubium quin ad animarum lucra*«. Ali zašto hoće, dodaje on, da se sada tako hitno ustane? Nije li prije zabranio, da ju ne bude, govoreći: »*Zaklinjem vas, kćeri jerusalemske srnama i jelenima polja, da ne budite niti probudite predrage, dok sama ne bude htjela. — Adjuro vos, filiae Jerusalem, per capreas cervosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit*«. Zašto dakle hoće sada, da ne samo ustane, nego dapače da se žuri? On zabranjuje, da ju bude, i skoro u isti čas zahtijeva, da se digne i požuri. Što znači ova skoro nenadana promjena volje zaručnikove? Misliš možda, veli sv. Bernardo, da to potiče iz nestalnosti i da sada ne će više, što je prije htio. Nu tomu nije tako. On nam htjede time pokazati, kako nam valja s počinka i sna molitve i razmatranja odmah preći na djela ljubavi i spasavanje duša. Jer ljubav prema Bogu ne može biti besposlena Ona je vatra, koja neumorno radi, te bi rada zapaliti čitavu zemlju. Stoga se ona odriče ne samo počinka i slatkoće razmatranja, nego i hiti, što najbrže može, da činom potvrdi svoju goruću revnost za spas bližnjega. Tek što je zaručnica, kaže sv. Bernardo, malko zadrijemala na prsima svoga zaručnika: »*Njegova je ljevica pod mojom glavom, a svojom me desnicom grli — laeva ejus sub capite meo, et dextera illus amplexabitur me*«, vidimo, da ju budi i zapovijeda joj, da se bavi korisnijim stvarima. Kažem, korisnijim stvarima, veli nadalje ovaj crkveni otac, pošto je korisnije i pred Bogom zaslužnije, da radimo oko spasa drugih, a u isto vrijeme i oko svoga vlastitoga, nego da se samo brinemo za to, da spasemo sebe. Nu to nije prvi put, da zaručnik tako postupa sa zaručnicom. Ona je već dugo čeznula za počinkom i slatkoćom promatranja i za dokazima ljubavi svoga zaručnika. »*Neka me poljubi poljupcem svojih usta — osculetur me osculo oris sui*«, reče mu ona. Nu on joj odgovori: »*Tvoje su prsi bolje od vina — quia meliora sunt ubera tua vino;*« da joj time pokaže, da mora imati djecu te joj se ujedno za to brinuti, da ih prehrani i odgoji. Sjećaj se dakle, da si otac, da imaš djece, da ju moraš hraniti i često ostaviti svoj počinak i tišinu, da se za nju kako valja poskrbiš. Sveto nam Pismo daje za to sliku u Jakovu. Kada se nadao, da će dobiti Rahelu, koja bijaše lijepa nu neplodna, dadoše mu Liju, koja bijaše krmeljiva nu plodna. Ovdje je isto tako. Kada je zaručnica uzdisala za dokazima ljubavi zaručnikove, stavi joj pred oči, da mora biti majkom te imati djecu, i da *su njezine prsi bolje od vina*. Pa doista, ako djelima ljubavi proizvedemo u dušama plodove, tada je to Bogu kud i kamo ugodnije, nego kad se za razmatranja podajemo svetoj opojnosti. Lija dakako ne bijaše tako lijepa kao što Rahela, ali bijaše plodna. Ovo je svojstvo više vrijedilo nego li sva ljepota Rahele. Isto je tako sa djelotvornim i razmatrajućim ži-

Cant. 2, 10.
D. Bern. ibid.
Cant. 2, 7.
Cant, 2. 6.
Cant. 1, 1.
D. Bern. Serm. 14. supr. Cant 1, 1.
Ibidem.
Genes. 29, 23.

votom. Razmatrajući je život dakako po sebi savršeniji od djelotvornoga; nu ako se spoji djelotvorni život, koji se bavi djelima ljubavi i službom duša, sa razmatrajućim, tada je on bez dvojbe savršeniji, nego li samo razmatrajući. U tom smislu tumači sv. Zlatousnik riječi sv. Pavla: »*Želim sam biti proklet od Krista za svoju braću, koji su mi rogjaci po tijelu. — Optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem*«. »Apostol,« kaže on, »bijaše drage volje pripravan odreći se za nekoje vrijeme pouzdana općenja s Kristom. Ma ne znam kako veliku slatkoću ćutio u činima ljubavi, što ih je neprestano pobugjivao, htio ih je prekinuti, da se tim više posveti spasavanju duša, te tako donekle biti proklet radi bližnjega«. Svi se bogoslovci slažu u tom, da je to bio čin najsavršenije ljubavi sv. Pavla.

Rom. 9, 3.
D. Chrysost. de Compuct. cordis l. 1.

Iz toga vidimo, da nam revnost za spas duša, koja nas na neki način kao rastavlja s Bogom, samo zato služi, da se tim tjesnije s njim sjedinimo. Budimo dakle čvrsto osvjedočeni, da nam nastojanje oko spasa svoga bližnjega ne će škoditi vlastitoj savršenosti, nego će ju nasuprot pospješiti i biti nam pripomoć, da tim više napredujemo u kreposti i savršenosti. Klement aleksandrijski navodi nekoliko prispodoba, da razjasni ovu istinu. »Čim više grabimo vode iz studenca,« kaže on, »tim će biti bistrija i bolja za piće; nu ako iz njeg ništa ne grabimo, usmrdit će se i pokvariti. Dokle god rabimo nož, svijetli se i sjaji; nu ako ga nigda ne rabimo, zargja. Plamen ne postaje time manji, što se širi, nego nasuprot biva tim veći i jači. Ne vidimo li takogjer u znanostima ljudskim, dodaje on, da se onaj, koji druge uči, time što uči, sam nauči, i na taj način postaje tim učeniji i sposobniji?« To isto vrijedi i za znanost Božju. Time, što se njom služimo i priopćujemo je, prodiremo to dublje u nju i razumijevamo ju temeljitije. Riječ je Božja mač dvorezac, koji ujedno siječe druge i onoga, što ju izgovara. Što drugima kažem, tiče se često samoga mene; možda mi je to isto tako od potrebe kao i njima. Ako sam ne činim onoga, što ih učim, odmah ćutim, kako mi savjest spočitava i dovikuje: »Jao onima, koji ne čine, što propovijedaju!« Grijesi, što mi se očituju u Ispovijedi, ujedno su mi opomena, da se dobro čuvam, i uzrok, da hvalim Bogu, što nije dopustio, da padem u iste grijehe, te da ga molim, neka me vazda drži svojom rukom, da ne padnem. Time, da pomažemo drugima na čas smrti, učimo se uvijek imati pred očima smrtni čas i tako živjeti, da nas nikada ne iznenadi. Ako pohagjamo tamnice i bolnice, ako nastojimo izmiriti megjusobno neprijatelje, učimo se poznavati bijedu i bezboštvo u svijetu, a milost svoga zvanja tim više cijeniti. Sva nam ta dakle djela ljubavi ne daju povoda, da postanemo nemarni, nego nas nasuprot potiču, da sve više nad sobom bdijemo te napredujemo u kreposti i savršenosti.

Clemens Alexan. Stromat, l. 1.

Pridodaj k tomu milosti, što ih Bog izlijeva na one, koji rade u dušobrižništvu. Ako je naime za tjelesna djela milosrgja obećao preveliku plaću, koliko će veća dakle biti za duhovna djela milosrgja, pošto su ona toliko uzvišenija, koliko je uzviše-

nija duša od tijela? Na one se, koji vrše ova djela, kaže sv. Ivan Zlatousti, osobito odnose ove riječi Evangjelja: »*Dajte, i*
Luc. 6, 38. *dat će vam se — date, et dabitur vobis*«; kao i one iz Poslovica: »*Duša, koja blagoslivlja, odebljat će; a onaj, koji napaja, bit će*
Prov. 11,25. *i sam napojen. — Anima, quae benedicit, impinguabitur; et qui inebriat, ipse quoque inebriabitur*«. Koji druge nasićuju duhovnom hranom i opijaju ljubavlju prama nebeskim stvarima, one će i Bog nasititi utjehama i opojiti svojom ljubavlju. Nekoji prispodabljaju ove sa milostinjarima knezova, kojima se daju velike svote, da ih razdijele, i kojima se tim više daje, čim više razdijele. Nu to nije prava prispodoba. Jer ako je milostinjar vjeran, ne pridrži si ništa od onoga, što mu se dalo, i time što drugima dijeli, ne obogaćuje se, dok se oni, koji se vježbaju u duhovnim djelima milosrgja, obogaćuju, kada obogaćuju druge. Sv. Petar Krizolog prispodablja ih mnogo zgodnije sa dojkinjama kraljevske djece. »Kao što se dojilje kraljevskoga djeteta,« kaže on, »hrane finim jelima, da mogu svoju gojenčad dojiti najčišćim mlijekom, tako i svevišnji Kralj hrani i pita sluge riječi svoje, akoprem toga ne zaslužuju, radi prehrane svoje djece jestvinama sa svoga nebeskoga stola, da ih budu kadri što bolje dojiti i hraniti. *Ut enim infantis regii nutrices delicatis cibis pascuntur, ut purissimum lactis fontem alumnis suis propinent; sic supernus ille rex verbi sui ministros, licet immeritos, propter fi-*
Petrus Chrysolog. *liorum suorum alumniam coelestis suae mensae cibis pascit et nutrit, quo delicatius illos lactare et pascere valeant*«.

Mi smo na osobiti način obvezani, da radimo oko spasa duša, jer nam je Bog dodijelio taj posao kao sredstvo za savršenstvo učinivši ga nam zvaničnom dužnošću. To kaže sasvim izrično Bula, kojom je utemeljena naša Družba. Pošto je Papa Julije Treći naveo njenu svrhu i službu, što ju ima vršiti prema bližnjemu, dodaje: »Svaki član ovoga Reda neka nastoji, da kroz čitavi svoj život ima pred očima najprije Boga zatim svrhu Družbe, koja je put k njemu. *Curetque, primum Deum, deinde sui instituti rationem, quae via quaedam est ad illum, quoad vi-*
In Bulla Instit. Iul. III. *xerit, ante oculos habere*«. Kao što duhovni napredak nekojih crkvenih Redova sastoji u tome, da im članovi živu u posvemašnjoj zabitnosti od svijeta, obdržavaju tačno klauzuru, da prisustvuju službi na koru te se vježbaju u nekojim postovima i strogim pokorama, na što su osobito obvezani; isto tako sastoji naš napredak i naša savršenost u tome, da vjerno ispunjujemo djela ljubavi prama bližnjemu. Jer kao što su oni pozvani u samoću i zabitnost, tako smo mi na to. Stoga možemo reći za one, kojima ih iskazujemo, što je rekao sv. Pavao za Filipljane i Tesalonićane: »*Vi ste moja radost i moja kruna — gaudium*
Philipp. 4, 1. *meum et corona mea*«; — »*vi ste naša slava i naša radost — Vos*
I. Thess. 2, 20. *enim estis gloria nostra et gaudium*«. »Očevidno je«, kaže sv. Ambrozije, »da je savršenost učenikâ radost i savršenost učitelja. *Manifestum est, quod perfectio discipulorum gaudium et perfectio magistri est*«. Moramo dakle biti osvjedočeni, da naša savršenost i naša zasluga sastoji u vjernom ispunjivanju ovih dužnosti. Prem je dakle duh molitve i samoće kod nas vrlo hva-

levrijedan, to bi ipak bila neka vrst napasti, ako bi nas on odvraćao od dušobrižništva i drugih djela ljubavi. Da živiš u svijetu, ili da te je Bog pozvao u koji drugi Red, kojemu nije posebna zadaća, da radi oko spasa duša, tada bi mogla ta težnja, da se neprestano baviš u samoći s Bogom i misliš samo na svoju savršenost, poticati od Duha Božjega. Nu kod nas to može biti samo prevara gjavla, koji se preobrazuje u angjela svijetla, da te prevari, i koji te nastoji odvratiti od tvoga zvanja time, što ti predstavlja, da moraš raditi oko svoga napretka i bježati pogibelji, na koje nailaziš općeći s bližnjim. Mi moramo dakle da se podamo molitvi u duhu svoga zvanja, t. j. s namjerom da crpemo iz nje novo svijetlo i nove sile za dušobrižništvo, tako da možemo reći s Jobom: »*Kad idem spavati, govorim: Kad ću ustati? I opet ću očekivati večer. — Si dormiero, dicam: Quando consurgam? et rursus exspectabo vesperam*«. Napokon moramo Iob. 7, 4.
smatrati molitvu kao potrebitu pripravu, da uzmognemo vjerno vršiti dušobrižničke dužnosti. Čim se više ćutiš iza obavljene molitve na to potaknut, tim možeš biti sigurniji, da si ju dobro obavio; i čim si se više, dok si molio, uspalio ljubavlju prema Bogu, tim većim žarom moraš nastojati, kad ustaneš od nje, da predobiješ za Boga duše, i težiti za tim, da Boga svi ljube i slave.

Neki je sveti redovnik iz reda sv. Franje mnogo godina radio s korišću oko obraćenja Indijanaca. Tada ga obuze želja, da se povuče u samoću i pripravi na dobru smrt. Stoga se vrati u Španjolsku u neki samostan istoga Reda, gdje je živio u posvemašnjoj samoći. Nu kad god bi kleknuo na molitvu, činilo mu se, kao da vidi raspetoga Spasitelja, koji se blago tužio na njega i govorio mu: »Zašto si me ostavio na ovom križu, te tražiš za sebe samoću i mir?« To ga se vigjenje tako dojmilo, da se je povratio na žetvu, što ju je ostavio, i na taj način još dugo služio Bogu.

Sedmo poglavlje.

Nekoja sredstva proti malodušnosti za one, koji se iz straha, da sami ne propadu, ustežu od dušobrižništva.

Da posvema odstranimo iz svog srca bojazan, da ćemo tobože sami propasti, ako radimo oko spasa drugih, te da umirimo glede toga takogjer bojazljive i plašljive duše, istaknut ćemo ponajprije neoborivu istinu, naime: Na putu, na koji nas je Bog pozvao i postavio, nahodimo se, što se tiče našeg spasenja, u mnogo većoj sigurnosti, nego li na svim onim, za koje držimo, da su najsigurniji. Makar propovijedali, kad god to zahtijeva posluh, na javnim mjestima, ili slušali u ispovjedaonici najružnije i najgnjusnije grijehe, čime se može okaljati čovječje srce, bit ćemo mnogo sigurniji, nego da se iz vlastitog nagona povučemo u samoću, uklonimo takovim poslovima i s time skop-

čanim pogibeljima. Jer će nas možebiti tamo napastovati hiljadu zlih misli, dok će nas Bog u dušobrižničkim poslovima, što ih iz posluha ovršujemo, zaštititi i »*okruniti svojom dobrom voljom* [Ps. 5, 13.] *kao štitom — Domine, ut scuto bonae voluntatis tuae coronasti nos*«, jer nam ih je on naložio. »Ne misli«, kaže sv. Bazilije, »da [D. Basil. in Constit. Monast. c. 6.] je dosta živjeti u pustinji, da budeš čist i prost od nečistih napasti. Pustinja ne pripomaže tomu ništa«. Sv. Jeronim sam pri- [D. Hieronym. in Epist. ad Eustoch.] znaje, da ga je često njegova mašta u pustinji, gdje se hranio samo zelenjem i neprestano vježbao u pokori, prenijela u plesne dvorane Rimljanka, i da mu nije mogao zapriječiti niti post, niti pokornička djela, niti staračka slabost, da mu se put ne bi proti [Pallad. in Hist. Lausiac. Sect. 32.] njemu dizala i prouzročila mu teške borbe. Nasuprot, kako Paladije pripovijeda, nije starog oca Iliju kroz četrdeset godina, za kojih je ravnao samostanom od tri sto redovnica, napala nečista napast niti mu maštu pomutila najmanja zla misao. Plamen se [Dan. 3.] ni ne dotaknu odijela onih triju izraelskih mladića, što biše bačena u babilonsku peć; nasuprot proguta u tren oka sluge kraljeve, što su onu trojicu unutra bacili, akoprem im se činilo, da su posve sigurni, te se ne trebaju ništa bojati. Bog može lahko sačuvati one od plamena, koji se u nj bacaju njemu za ljubav. Nu on se ne zadovolji time, što je ona tri mladića sačuvao neozlijegjena, nego još učini, da im je ognjena peć postala mjesto puno radosti, gdje su slavili Boga i pjevali mu hvalospjeve. To se isto dogagja onima, koji se iz revnosti za slavu Božju i spas duša bacaju u babilonsku peć svijeta. Oni pjevaju usred plamena Bogu hvalospjeve i slave ga, što ih je pozvao u redovnički stalež, dok taj plamen proždire svjetovnjake. Općenje sa svijetom, koje tolike ljude dovodi u vječnu propast, služi im samo za to, da taštinu svijeta tim bolje spoznaju i preziru, a redovnički stalež tim više cijene. »*Onima koji ljube Boga, služi* [Rom. 8, 28] *sve na dobro. — Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*«. Svi im poslovi polaze sretno za rukom, jer ih obavljaju iz ljubavi k Bogu i iz poslušnosti; za njih teče iz tvrde pećine ulje i med. Ako nam je srce obuzeto živom željom, da Bogu služimo, te ako se nijesmo sami urinuli u službu, koju obavljamo, nego nas je na to Bog pozvao, tada ne smijemo klonuti duhom, nego se nasuprot moramo ufati, da će to zvanje, koje nam je Bog dao, biti njemu na veću slavu, a nama na spas,

Nu pustimo na stranu mnoge druge razloge, koji nas mogu osvjedočiti ob onom, što smo rekli, te navedimo sad jedan, koji nas mora posvema osvjedočiti i napuniti čvrstim zaufanjem u našim zvaničnim poslovima te nemalo utješiti. »*Djela su Božja* [Deut. 32,4.] *savršena — Dei perfecta sunt opera*«; nijedno od njih nije beskorisno. Nu kao što dakle Bog u redu naravi ne daje nijednom naravskom uzroku moći, da proizvede ikoji učinak, a da mu ujedno ne pruža srestva, da svoju moć u djelo privede, jer bi inače ova moć bila sasvim beskorisna i uzaludna, *frustra est po-* [D. Thom. l. 4 dist, 24.q. 1. art. 2. ad 1.] *tentia, quae non reducitur ad actum:* isto tako ni u redu milosti, koji je puno savršeniji od naravi, ne poziva nijednog u kakav stalež ili za koju svrhu, a da mu ujedno ne podijeli sredstva i pomoć, koja je potrebita, da postigne tu svrhu. Kad je tomu

tako, tada nema dvojbe, da Bog Redu, u koju ga god svrhu ustanovio, dijeli u isto vrijeme i milosti za to potrebite, da oni, koje zove u taj Red, mogu tu svrhu postići. Ta se milost zove milost Reda. Ona je zajednička svim duhovnim Redovima, da dogju do savršenosti, za što su utemeljeni; nu ona je u svakome od njih različita već prema tome, kako je različita posebna svrha, što ju imaju, i kako su različita sredstva, kojima se služe da tu svrhu postignu. Nekoji n. pr. zadobivaju osobitu milost, da vode u samoći, zabiti i u neprestanom mrtvenju svet život; drugi milost, da osobito slave Boga vršeći službu Božju na koru i t. d. Naša je pak Družba duhovni Red, koji je u Crkvi ugledom svete Stolice utemeljen na službu duša. Bog, koji ga je osobito u tu svrhu ustanovio, podijelio mu je i sredstva, da ju postigne. Ova su sredstva prema Buli potvrdnici, da propovijedamo, ispovijedamo, podučavamo, držimo duhovne vježbe, izmirujemo neprijatelje, pohagjamo tamnice i bolnice. Pošto je dakle ona pozvana od Boga na dušobrižništvo, to ima takogjer od njega zvanje za službe, što su skopčane s dušobrižništvom. To zaslužuje, da se dobro upamti, i mora nam biti na veliku utjehu, što sve službe, što ih iskazujemo bližnjemu, isto tako bitno pripadaju našoj Družbi kao svrha, radi koje ih činimo. Jer njena je dužnost, da propovijeda i ispovijeda, da uči božanske i čovječanske znanosti. Nu naša Družba nije obvezana samo na ova duhovna djela milosrgja nego i na tjelesna, kao n. pr. da pohagjamo tamnice i bolnice, kako se vidi iz Bule potvrdnice.

Iz toga dakle, što smo rekli, slijedi, da naša Družba prima osobitu milost od Boga, da postigne svrhu, radi koje je utemeljena, naime da radi oko spasa duša, i to pomoću sredstava, koja odgovaraju takovom zvanju i koja su joj za to podijeljena. To je pak osobita »milost reda« Družbe Isusove. Stoga moramo kod svih djela ljubavi, što ih obavljamo u dušobrižništvu, veliko zaufanje stavljati u Boga i biti osvjedočeni, da će on s nama biti na osobiti način, da ih obogati svojim blagoslovom, kako to danomice iskusimo po njegovom beskrajnom milosrgju. Jer komu da pripišemo plod, što ga proizvodi propovjednik iz naše Družbe, koji tek što je svršio nauke, obraća cio grad i pobugjuje na pokoru, izmiruje neprijatelje, kojih nije nitko mogao pomiriti, te uklanja javne sablazni, što nije moglo poći za rukom niti svjetovnoj niti duhovnoj oblasti? Da li je to plod njegova znanja, njegove rječitosti i njegove vlastite sposobnosti? Nipošto, nego je to plod osobite milosti podijeljene Družbi Isusovoj. Jer pošto je ona u tu svrhu utemeljena, ljubi ju Bog osobitom ljubavlju i blagoslivlja sva sredstva, što joj je dao, da tu svrhu postigne. Koliko puta se to obistinilo? Zar ne vidimo, kako mnogi propovjednici, koji su uz veliku pohvalu i s velikom korišću navještali božansku riječ, dok su bili u našoj Družbi, pa mislili, da će moći izvan nje to isto činiti, ne djeluju više blagoslovno, otkad su iz nje istupili? Milost, što je spojena s našom Družbom, dala im je krila za letenje; čim su ta krila istupivši iz nje izgubili, nužno su morali pasti. U prvoj knjizi

Makabejaca nalazimo za to lijep dokaz. Kada su nekoje poglavice židovske čule za čudesna djela, što su ih učinili Makabejci, i za velike pobjede, što su ih izvojštili nad svojim neprijateljima, rekoše: »*Učinimo i mi sebi ime. — Faciamus et ipsi nobis nomen*«. Stoga sakupiše vojsku i navališe na neprijatelja. Nu izjaloviše im se nade. Neprijatelji im pogjoše u susret, raspršiše ih i natjeraše u bijeg, i usmrtiše preko dvije tisuće ljudi. Tu primjećuje sveto Pismo: »*Oni ne bijahu od sjemena onih muževa, po kojima je došao spas u Izrael. — Ipsi autem non erant de semine virorum illorum, per quos salus facta est in Israel*«. To bijaše uzrok njihova poraza; jer su si sami nešto prisvajali i poduzimali iz vlastitog nagona, na što ih Bog nije pozvao.

I. Mach. 5, 57. — *I. Mach. 5, 62.*

Niko si dakle ne smije prisvajati časti od ploda, što ga Bog po njemu proizvodi; jerbo ova čast pripada Bogu, pošto nas je »*on učinio sposobnima, da budemo sluge novoga Zavjeta, i to ne po slovu nego po duhu — qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti, non littera, sed spiritu*«, kao takogjer Družbi, u koju nas je on po svom milosrgju pozvao. Posebne milosti, kojima te obasiplje, da predobivaš za nj duše i time radiš oko svog spasa, podjeljuje ti, jer si član Reda, u tu svrhu utemeljena. Ovo zaslužuje da se dobro uvaži, pošto ta misao s jedne strane izgoni svaku taštinu, a s druge nam strane ulijeva pouzdanje i srčanost. Sv. Bernardo primjećuje na prijašnje mjesto iz Pjesme nad pjesmama, da zaručnik, kada je budio zaručnicu iz sna razmatranja na djelovanje, nije rekao: Idi! nego: »*Ustani, žuri se, moja prijateljice, moja golubice, moja lijepa, i dogji! — Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni*«. On joj ne kaže, da ide nego da dogje. To nas mora nemalo ohrabriti, budući nam time pokazuje, da nas zapovijed, kojom nam zapovijeda, da radimo za spas duša, ne odalečuje od njega, nego nas nasuprot k njemu privodi, te je sredstvo, da mu se više približimo. Ne zato, da se s nama rastavi, hoće da se bavimo dušobrižništvom; on to samo čini, da se s njime uže sjedinimo. Tim putem idemo k njemu; on nas vodi i putuje neprestano s nama. Toga radi ne trebamo se za sebe nimalo bojati; nasuprot imamo razloga, da smo puni zaufanja i odvažnosti, te se podamo nadi, da ćemo pomoću tog sredstva tim većma napredovati u savršenosti. Predstavimo si dakle, kao da nam sam Bog govori one riječi, što ih je Absalon upravio na svoje sluge: »*Ne bojte se; jerbo sam ja, koji vam zapovijedam; ohrabrite se, i budite jaki muževi. — Nolite timere, ego enim sum, qui praecipio vobis; roboramini, et estote viri fortes*«. Zašto da se i bojim, kad mi ti Gospodine zapovijedaš, da služim bližnjemu i općim sa svijetom? Bilo to ma kako pogibeljno, mnogo sam sigurniji, kad to radim na tvoju zapovijed, nego da se svojevoljno zatvorim med četiri zida. »*Da i hodim posred sjene smrti, ne ću se bojati zla, jer si ti sa mnom. — Si ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es*«.

II. Cor. 3, 6. — *D. Bern. Serm. 18 in cantic.* — *Cant. 2, 10.* — *II. Reg. 13, 28.* — *Ps. 22, 4.*

Iz toga se jasno vidi, kako se jako varaju redovnici, kojima dodijava povjerena im služba, jer slijede samo svoje mnijenje, te si utvaraju, da bi s većom korišću radili oko svog spasa i u službi Božjoj, kad bi im se povjerila druga služba te ih poslali u drugu kuću. Kakove li prevare, kad mislimo, da ćemo bolje raditi oko svog spasa u službi, koju smo si sami izabrali, nego li u onoj, u koju nas je Bog postavio! Dao Bog, te ne iskusimo, kako je pogibeljna ova prevara! Poznavali smo redovnika, kojima je tako neugodna bila služba, što im je od Boga i po posluhu bila dodijeljena, da su svom snagom nastojali zadobiti drugu, misleći da će ta biti na veću korist njihovu spasu i spasu bližnjega, te napokon našli sredstvo, kako će sklonuti svoje poglavare, da udovolje njihovim željama. Nu ta ih je promjena skupo stajala, te upoznaše u tom brzo kaznu Božju. Stoga pazimo dobro, da nikada ništa svojevoljno ne činimo, niti se obaziremo na svoju sklonost kod izbora mjesta ili službe, koju nam mogu povjeriti. Sve, što nam je glede toga činiti, sastoji u tome, da se sasma odreknemo svoje volje, predamo bez iznimke volji Božjoj, i da se dademo voditi od posluha. Jer nema dvojbe da smo igdje sigurniji za svoj spas, nego li tamo, kamo se svidjelo Bogu da nas postavi.

Osmo poglavlje.

Sredstva, da s uspjehom radimo oko spasa duša. Svetost života kao prvo sredstvo.

Mi ćemo sada govoriti o nekojim općenitim sredstvima, koja nam mogu biti od pomoći, da s uspjehom radimo oko spasa duša. Sv. Ignacije raspravlja o tom u sedmom dijelu naših Ustanova. Mnoga ćemo posebna sredstva, o kojima govori u četvrtom dijelu, i koja su zapravo samo za one redovnike, koji su svećenici, sasvim ovdje mimoići. Što mislimo ovdje kazati, čini se dakako kao da osobito spada na spas i duhovni napredak bližnjega, nu to spada i na naše vlastito savršenstvo i naš vlastiti spas. Jer je ovo dvoje, kako smo već spomenuli na početku ove rasprave, tako megjusobno spojeno, da ono, što služi za duhovni napredak bližnjega, takogjer pospješuje naše vlastito usavršavanje, i obratno. Dakle će biti sve, što ćemo kazati o ovom predmetu, za svakoga od velike koristi.

Const. p. 7. c. 4. — *Constit. p. 4. c. 8.* — *1. Poglavlje.*

Prvo sredstvo, što nam ga sv. Ignacije preporučuje, da s uspjehom radimo oko spasa duša, sastoji u dobrom primjeru i svetom životu. »Najprije«, kaže on, »doprinosi tome primjer potpune ćudorednosti i kršćanske kreposti. Stoga neka svi nastoje, da one, s kojima opće, sazigjavaju ne manje dobrim djelima, dapače više nego li riječima. *Et primo quidem confert bonum exemplum totius honestatis ac virtutis christianae, ut non minus bonis operibus, imo magis quam verbis, aedificationi esse, quibuscum agitur, curent*«. Pa u istinu, najuspješnije i najprikladnije

Const. p. 4. c. 8.

sredstvo, da pospješimo spas duša, jest, da sveto i besprikorno živemo te nastojimo, da sami budemo takovi, kakovi hoćemo da budu drugi. Kao što drvo, čim je veće, tim više donaša ploda i koristi svome gospodaru, isto je tako propovjednik ili ispovjednik tim korisniji onima, koje je Bog povjerio njegovu vodstvu, čim više napreduje u kreposti.

Koli je važno i potrebito ovo sredstvo, vidi se najprije iz toga, što primjer nedvojbeno mnogo više djeluje na ljude nego sve riječi svijeta. Zato nam pokaza Otkupitelj duša put u nebo najprije svojim djelima, zatim svojim riječima. »*Isus poče činiti i učiti — coepit Iesus facere et docere*«, kaže sv. Evangjelista Luka. Kroz trideset godina htio je najprije činiti, što je imao učiti za tri godine. I sveti si Ivan Krstitelj, primjećuje sv. Jeronim, odabra samoću pustinje, da propovijeda kraljevstvo Božje, i nazivaše se »*glas vapijućega u pustinji. — Ego vox clamantis in deserto*«. Ali zašto si je izabrao navjestitelj i Preteča božanskog Spasitelja pustinju za propovijedanje? Pustinja je naime više za to, da ga ljudi ne vide, ne čuju, nego da ih podučava. Jerbo je dobro znao, odgovara on, da na srca djeluje više primjer nego li riječi. Stoga je htio s primjerom svoga strogoga života sklonuti ljude, da donose dostojan plod pokore te ga nasljeduju. »*On bješe,*« kako Evangjelje kaže, »*svjetiljka, koja goraše i svijetljaše — erat lucerna ardens et lucens*«; on goraše u samome sebi od ljubavi prema Bogu i rasvjetljivaše ostale primjerom svog svetog pokorničkog života.

Act. 1, 1. — *D. Hieron. Epist. de vera Circumcis.* — *Ioan. 1, 23.* — *Ioan. 5, 35.*

Tko nezna za rečenicu Seneke: »Dug je put po zapovijedima, kratak i uspješan po primjerima. *Longum iter est per praecepta; breve et efficax per exempla.* Jer ljudi više vjeruju očima, nego ušima. *Quia homines amplius oculis, quam auribus credunt*«. Sv. Bernardo navodi za to drugi razlog, govoreći: »Djelovni je primjer živ i uspješan govor, jer živo osvjedočava o onom, što se pokazuje, da valja činiti. *Sermo vivus et efficax exemplum operis est, plurimum faciens suadibile, quod monstratur factibile*«. »Čovječja je slaboća tako velika«, kaže sv. Augustin, »da mu se teško odvažiti, te čini dobro, ako ne vidi da to drugi čine. Stoga je puno do toga, da su navjestitelji Evangjelja kreposni, te imaju njihovi slušaoci pred sobom uzor, što mogu nasljedovati«. Stoga je pisao sv. Apostol, koji je dobro upoznao tu istinu i moć primjera, Korinćanima: »*Ugledajte se u mene, kao i ja u Krista. — Imitatores mei estote, sicut et ego Christi*«.

Seneca Epist. l. 1. ep. 6 — *D. Bern. Serm. de S. Benedicto.* — *D. August. contra Crescentium Grammaticum l. 3. c. 6.* — *I. Cor. 4, 16.*

K tomu dolazi još: ako se život propovjednika slaže s njegovom naukom, tada on osvjedočava mnogo bolje o onom, što kaže, jer se vidi, da je sam o tom osvjedočen. Nu ako ne odgovaraju njegova djela njegovim riječima, ne će učiniti velikog utiska. Sv. Bazilije i sv. Zlatousnik kažu, da oni, koji samo riječima propovijedaju, nijesu pravi propovjednici, nego samo glumci, koji u kazalištu predstavljaju bogzna kakovu osobu, nu oni ostaju ono, što u istinu jesu. Ti vrlo dobro tumačiš poniznost, isprazpost zemaljskih stvari i kako ih valja prezirati; ali ako nijesi ti sam u istinu ponizan i ne prezireš od srca sve, što te može od Boga udaljiti, tada nijesi navjestitelj Evangjelja. nego samo glumac, koji igra ulogu. Sv. Bazilije prispodablja takove propovjednike još sa slikarima, koji premda sami jako ružni, ipak vrlo krasno slikaju. »Oni slikaju«, kaže on, »poniznost, sa svim njezinim crtama i najljepšim bojama, a sami su puni taštine i oholosti. Njihova je slika ustrpljivosti divna, nu sami se dadu svaki čas zavesti od neustrpljivosti i srditosti. Lijepo slikaju čednost, sabranost i šutnju; a sami se neprestano rastresuju s hiljadu lahkoumnih stvari«. Sveti ih Augustin prispodablja sa kažiputima, što putniku pokazuju put, nu sami ostaju nepomično na istom mjestu. »Tako su činili književnici i farizeji«, kaže on, »koji su pokazali Mudracima s istoka put u Betlehem, no nijesu pošli s njima«. Sv. Jeronim piše o riječima iz Poslovica: »*Lijenčina sakriva ruku svoju pod pazuho, i teško mu je prinijeti ju k ustima. — Abscondit piger manum suam sub ascella sua, et laborat, si ad os suum eam converterit*«. »Taj je lijenčina, o kojem Mudrac govori, slika propovjednika, koji ne čini ono, što kaže, i čija se djela ne slažu s njegovim riječima«. Sv. Grgur Nazianzenski kaže, da oni, koji ne propovijedaju isto tako svojim djelima kao svojim riječima, s jednom rukom dušu pozivaju a s drugom ju tjeraju. Oni s jednom rukom grade a s drugom ruše kao književnici i farizeji, koje Sin Božji u Evangjelju tako strogo kori. Jao onima, koji sami ne čine, što drugima toliko preporučuju. Oni ne ganu ni najmanje srca, niti išta isposluju svojim propovijedanjem. »*A tko izvrši i nauča*«, kaže božanski Spasitelj, »*taj će se velik nazvati u kraljevstvu nebeskom. — Qui autem fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno coelorum*«. Samo apostolski propovjednici, koji čine, što uče, mogu srca u istinu ganuti i s uspjehom djelovati na duše. Radi svetosti njihova života imaju svi najveće počitanje prema njima; smatraju ih skoro za angjele. Što oni kažu, uzima se, kao da s neba dolazi, i stoga najviše diraju srca. Stoga zahtijeva sveti Apostol od radnikâ u vinogradu Gospodnjem, da vode neporočan život, da su im djela i riječi besprikorne, te budu svakome uzor svih kreposti, da im nauka tim dublje prodre u srce ljudsko i sve u njemu uništi, što se protivi Kristu.

D. Basil. Hom. 24, D. Chryst. Homil. 2. in Act. Apost. circa illud: Coepit Iesus facere et docere.

D. Basil. Hom. 24. — *D. August. Serm. 34. de Tempore.* — *D. Hieron, in Prov. 26, 15.* — *Prov. 26, 15.* — *Matth. 5, 19.* — *II. Tim. 2, 15 Tit. 2, 7,*

Sveti je dakle život prvo sredstvo, s kojim moramo započeti, ako hoćemo da uspješno djelujemo oko spasa duša; prvo, jer dobar primjer ima vrlo veliku moć, i drugo, jer sami moramo prije u kreposti puno napredovati, ako hoćemo biti dobro oruđje, da proizvedemo mnogo ploda u bližnjemu. Sv. Ignacije raspravlja u desetom dijelu naših Ustanova o sredstvima, kako ćemo postići svrhu, radi koje bi utemeljena Družba Isusova, naime, da radimo oko spasa duša. Sredstva, kaže on, koja nas s obzirom na Boga za to usposobljuju, da budemo što vrsnije oruđje u njegovoj ruci, naime prava pobožnost i kršćanska krepost, mnogo su uspješnija od onih, koja nas samo s obzirom na ljude za to usposobljuju, kao što je znanost i ostali naravski darovi; stoga moramo svu marljivost uložiti u ona prva. »Oni, koji se posvetiše u Družbi službi Božjoj, moraju nastojati, da si steku temeljite i savršene kreposti, te se dati na duhovne stvari, i nje smatrati za važnije, nego učenost i druge naravske i čovječanske

Constit, p. 10. §. 2.

darove. Jer nutarnje su stvari, od kojih moraju izvanjske dobiti svoju krepost, da postignemo opredijeljenu svrhu«. Razlog je tomu jasan. Jer kad bi išli samo za ljudskom svrhom, mogli bi ju postići čovječanskom mudrošću i ostalim čovječanskim sredstvima: nu obraćenje i posvećenje duša, ovaj od nas namjeravani cilj, jest božanski i nadnaravni, koji nije ni u kakom odnošaju s ljudskim sredstvima, kojima se možemo služiti, i koji može biti samo djelo Božje; dakle taj cilj možemo postići samo božanskim i nadnaravnim sredstvima. Samo onaj, koji u početku svijeta reče: »*Neka bude svijetlo — fiat lux*«, našto i »*bi svjetlost — et facta est lux*; »*čije su riječi kao oganj — verba mea sunt quasi ignis*«, i koji »*ima riječi života vječnoga — verba vitae aeternae habes*«, — samo onaj može podijeliti krepost našim riječima i propovijedima te njom probuditi duše na nov život. Čim smo dakle uže š njim sjedinjeni, tim ćemo postati sposobnije orugje za obraćenje i posvećenje ljudi, jer tada možemo njegove milosti u mnogo većoj mjeri zadobiti a po tom ih i drugima tim bogatije saopćivati.

Regula 16. Summarii.

Genes. 1, 3. Jerem. 23, 29. Ioan. 6, 69.

Sv. Dionizije Areopagita raspravljajući o svetosti i savršenosti, kojom moraju sjati svećenici i sluge Evangjelja, koje je Bog izabrao za djelitelje svoje svete krvi i svojih milosti, veli: »Svećenici valja da su sveti, te druge posvete, savršeni, da druge usavrše, prosvijetljeni, da druge prosvijetle. *Sacri et sacrantes, perfecti et perficientes, illuminati et illuminantes*«. Oni moraju biti sveti, savršeni i prosvijetljeni, da mogu druge posvetiti, usavršiti i prosvijetliti; oni moraju biti uspaljeni od ljubavi Božje, da mogu druge njom uspaliti. »Koji ne gori«, kaže sv. Grgur, »taj ne užiže. *Qui non ardet, non incendit*«. To se posvema sudara s riječima, što ih je sv. Toma od Vilanove toliko puta opetovao: »Kako mogu iz ledenog srca izaći žarke riječi?« Hoćeš li da tvoje riječi raspale tvoga bližnjega? Gledaj, da izlaze iz srca raspaljena božanskom ljubavlju. Tada ćeš sve uspaliti vatrom, što ju je Sin Božji donio na zemlju, te učiniti jednom riječi više nego li sa sto u drugo vrijeme. »*Oganj sam došao baciti na zemlju, pa što hoću, nego da se zapali? — Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur?*«

D. Thomas de Villanova c. 8 ejus vitae.

Luc, 12, 49.

Plato, govoreći o sili magneta, naveo je vrlo čudnovatu prispodobu, koja nadmašuje granice čisto naravnog spoznanja. »Kao što željezo, taknuto magnetom«, kaže on, »privlači k sebi drugo željezo, isto tako čovjek, taknut od Boga, privlači k sebi druge ljude«. Ako nijesu tvoje riječi, riječi od Boga taknuta čovjeka, kako mogu druge k Bogu privući? I kako možeš druge ljubavlju Božjom uspaliti, ako nijesi ti najprije njom uspaljen? Ne vrijedi li i kod učitelja svjetskog govorništva načelo, da moramo prije biti mi ganuti, ako hoćemo druge ganuti? Jer kako može govornik svoje slušaoce do suza ganuti, ako sam suze ne lijeva? kako ih do boli ganuti, ako ne opažaju na njem ni najmanjeg znaka boli? kako će u njima uzbuditi srdžbu, ako ne vide, da je sam srdžbom uspaljen? Ovdje je isto tako. Kako ćeš svoje slušaoce potaknuti, da preziru svijet, ako ga sam od srca ne prezireš? kako ih sklonuti na mrtvenje i pokoru, ako toga sam ne činiš? kako ih učiniti poniznima, ako nijesi sam ponizan? Ne možemo drugima dati, što sami nemamo. Ne daje se, što se nema, Kako ćeš presaditi u druge čuvstva, koja sam u sebi ne osjećaš? Propovjednici, koji se nabacuju samo riječima, slični su topovima, koji se odapinju bez kugalja. Njihova sva djelatnost sastoji samo u strašnom prasku. Oni prave mnogo vike svojim riječima »*kao onaj, koji udara po zraku, — quasi aërem verberans*«, ali ne ganu ničijega srca, pošto nemaju ništa u sebi, što bi moglo ganuti, i pošto ne posjeduju duha Božjega, koji daje svemu, što se kaže, silu i krepost.

I. Cor. 2, 26.

Dar propovjedništva ne sastoji u tome, da znamo dobro upotrijebiti sva pravila govorništva, niti da govorimo samo o duhovnim i veoma uzvišenim stvarima. Jerbo tako nije propovijedao sud odabranja, koga je Bog izabrao za obraćenje pogana. »*I ja braćo, kad sam došao k vama*«, tako piše Korinćanima, »*ne dogjoh s uzvišenošću govora ili mudrosti, da vam navijestim svjedočanstvo Krista. Jer bijah odlučio, da ništa megju vami ne znam, do li Isusa Krista i to raspetoga. Moj govor i moje propovijedanje ne sastojaše u zamamljivim riječima ljudske mudrosti, nego u pokazivanju Duha i kreposti: da se vaša vjera ne temelji na čovječjoj mudrosti, nego na kreposti Božjoj. — Et ego, cum venissem ad vos, fratres, veni non in sublimitate sermonis aut sapientiae, annuntians vobis testimonium Christi. Non enim judicavi, me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum et hunc crucifixum. Sermo meus et praedicatio mea non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, sed in ostensione Spiritus et virtutis: ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Ne u mudrosti riječi, da ne izgubi Križ Kristov svoje kreposti.— Non in sapientia verbi, ut non evacuetur Crux Christi*«. Crkvena povjest hvali stare svete oce, što su prezirali obični nakit govorništva i zadovoljili se time, da puku dijele korisne nauke te slušaocima naregjuju za njihove duševne bolesti najshodnije lijekove. Postupajmo i mi tako u svojim propovijedima; *jerbo ne propovijedamo*«, kaže sv. Apoštol, »*samih sebe, nego Isusa Krista, Gospodina našega. — Non enim nosmetipsos praedicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrum*«. Propovjednici, koji idu samo za tim, da pokažu svoju učenost i rječitost, vazda će malo djelovati, i to sa dva razloga: prvo, jer slušaoci, ako imadu išta pameti, lahko uvide, da se onaj, koji tako propovijeda, u svem, što kaže, samomu sebi divi i mnogo više ide za tim, da pokaže svoju rječitost i steče njihovu hvalu, nego da ih poduči i unaprijedi njihov spas; drugo, jer je rječitost i finoća riječi zapreka uspješnom djelovanju. Čim tko više nastoji da se ljepše izrazi, tim će manje ganuti srca. To je smisao one rečenice učiteljâ duhovnog govorništva, a koju navodi Kvintilijan: »Smisao ostaje u govoru, kada se riječi hvale. *Jacet sensus in oratione, ubi verba laudantur*«. Oni hoće time reći, da ljudi slabo paze na sadržaj same stvari, gdje se izabiru najfinije riječi. Riječi svraćaju na se svu pozornost, dok se na smisao niti ne pazi. Pazeći samo kako se govori, nema se kad paziti, što se govori. Ako dakle učitelji govorništva to kude i smatraju za veliku pogrješku govornikâ,

I. Cor. 2, 1. 2. 4. 1, 17. Hist. Eccles p. 2. l. 1. c. 6.

II. Cor. 4,5

Quintil. l. 8.

koliko više zaslužuje ukora navjestitelj Evangjelja, koji mora imati pred očima samo duhovni napredak svojih slušatelja. Sv. Pavao kaže: »*Svakomu se daje očitovanje Duha na korist. Unicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem*«. Na to mora smjerati uvijeke propovjednik. Sv. Jeronim kaže: »Kada učiš u crkvi, ne pobugjuj viku puka, nego uzdisaje. Suze slušateljâ neka su tvoja hvala. *Docente te in ecclesia, non clamor populi, sed gemitus suscitetur: lacrimae auditorum laudes tuae sint*«. Znak, da si dobro govorio, ne sastoji u odobravanju slušateljâ niti u tome, da govore, kad izlaze iz crkve: »*Nikada čovjek nije tako govorio — nunquam sic locutus est homo*«, nego u pravom skrušenju srca, iskrenim suzama kajanja i u promjeni života. Onaj ima dar propovijedanja, koji gane srca svojih slušatelja, osvjedočava ih o taštini svijeta i o njihovom nesretnom stanju, i tako potrese, da se od sveg srca obrate k Bogu. Časni otac Avila kaže: »Propovijedati ne znači jedan sat govoriti puku o Bogu; nego tako govoriti, da se onaj kao angjeo kući vraća, koji je kao gjavao u crkvu došao. U tom sastoji talenat propovijedanja«. Drugi sluga Božji kaže: »Kada idu slušatelji od propovijedi pognute glave, i niko ni s kim ne govori niti koga gleda, tada je propovijed bila dobra i spasonosna. Jer to je znak, da je svaki našao ono, što je za njega«.

I. Cor. 12, 7.

D. Hieronym. Epist. 2. ad Nepot.

Ioan. 7, 46.

U životu se sv. Franje Borgije pripovijeda ovo: Svetac je jednoć propovijedao u Biskaji. Većina ljudi nije mogla razumjeti, što je govorio; jer je s jedne strane bilo mnoštvo preveliko, te većina nije mogla doći u blizinu propovjedaonice, a s druge strane nijesu razumjeli kastilskog narječja. Pa ipak je vladala osobita pozornost med svim slušateljima, i svi su se rastapali u suzama. Upitaše njekoje, zašto su plakali kod te propovijedi, koje ipak nijesu razumjeli? Oni odgovoriše, da im je pogled na svetoga vojvodu te neko nutarnje ćućenje božanskih riječi i nadahnuća razjasnilo i rastumačilo, što je propovjednik s propovjedaonice propovijedao. — Drugi puta je bio isti svetac u Portugalskoj. Tada zaželi Infant, stožernik, potonji kralj portugalski, da propovijeda. Sv. Franjo izjavi, da je umoran; jer da je upravo s puta došao. Stožernik na to reče: »Ja ne ću, da on propovijeda, nego samo, da se uspne na propovjedaonicu, te ljudi vide čovjeka, koji je radi Boga sve ostavio, što je imao«. To, primjer i svet život, to propovijeda, to proizvodi u dušama mnogo više ploda, nego li riječi. Stoga se moramo prije svega za to pobrinuti i najviše oko toga nastojati, da se s nama može poslužiti Gospodin kao orugjem za obraćenje duša, koli na propovjedaonici toli u ispovjedaonici i u svim drugim poslovima dušobrižničkim.

Vita S. Francisci de Borgia l. 2. c. 1.

Deveto poglavlje.

Molitva kao drugo sredstvo, da s uspjehom radimo oko spasa duša.

Kao drugo sredstvo, da bližnjemu pomognemo, navodi naš Otac Ignacije molitvu. On kaže: »Bližnjemu takogjer pomažemo svetim željama i molitvama. *Iuvatur etiam proximus sanctis desideriis et orationibus*«. Ovaj je način djelovanja, da predobijemo i obratimo duše, vrhunaravan. Stoga postizavamo i djelujemo molitvom, suzama i uzdisajima više, nego li riječima i govorom. Molitva je Mojsijeva učinila više i bila većma uzrokom pobjedi nad Amalečanima, nego li sva koplja i mačevi boriocâ. Dokle je Mojsije držao ruke prema nebu, nadvladavao je puk izraelski; kad bi ih pustio, bio je pobijegjen. Dva su mu muža morala s obje strane držati ruke, da budu uvijek uzdignute, i tako održe pobjedu. Na taj način izvojšti puk Božji pobjedu nad svojim neprijateljima. Stoga povikaše Madijanićani na pogled tolikih pobjeda sinova Izraelovih puni straha: »*Tako će uništiti ovaj puk sve, koji borave u našim krajevima, kao što običava vol popasti travu sve do korijena.— Ita delebit hic populus omnes, qui in nostris finibus commorantur, quomodo solet bos herbas usque ad radices carpere*«. Sa svojom gubicom grize vol travu, sa molitvom uništavamo mi neprijatelje. Tako tumače to mjesto sv. Augustin i Origen. I pobjedu u ratu podjeljuje Bog radi molitve, akoprem ona stoji u nekom savezu s našom jakošću i ljudskom moću. Koliko će to više biti kod pobjede nad našim duhovnim neprijateljima i kod obraćenja duša? Jer tu ni iz daleka ne dostaju naša sredstva, ni sile ni napori; na to se ne možemo nikako oslanjati, jer nije ni u kakom savezu s tako uzvišenom svrhom. To djelo možemo uskoriti samo s molitvom i uzdisajima pred Bogom. Samo time možemo Boga izmiriti te oproštenje i obraćenje isposlovati.

Constit. p. 7. c. 4.

Exod. 17,12.

Num. 22, 4.

Origen. Hom. 13. sup. Num.

D. August. Serm. 93. de tempore.

Sv. Augustin lijepo tumači i uvažava moć i uspješnost toga sredstva. Na riječi, što ih je Bog upravio na Mojsiju: »*Pusti me, da se uspali gnjev moj proti njima, i da ih satrem! — dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos, et deleam eos*«, veli svetac: »Kad su se sinovi Izraelovi klanjali teletu, htio ih je Gospodin uništiti. Mojsija se moljaše za nje Bogu i govoraše: »*Zašto se, Gospodine, raspaljuje srdžba tvoja proti tvomu puku, koga si izveo iz zemlje egipatske velikom jakošću i snažnom rukom? Nemoj, molim te, da kažu Egipćani: S lukavošću ih je izveo, da ih pogubi u gorama i izbriše sa zemlje. Neka se utiša tvoja srdžba, i budi milostiv opačini puka svoga. Sjeti se sluga svojih Abrahama, Izaka i Izraela, kojima si se samim sobom zakleo, rekavši: Umnožat ću vaše sjeme kao zvijezde na nebu, i svu ću ovu zemlju o kojoj sam govorio, dati sjemenu vašemu, i posjedovat ćete ju uvijek*«. »*Pusti me*«, odgovori Gospodin, »*ja ću ih satrti*«. Ali zašto govoriš, Gospodine: »Pusti me?« pita sv. Augustin. Tko te priječi, ili tko te može priječiti? Tko ti može ruke svezati?

D. August, q. 149. sup. Exod. 32,10.

Exod. 32,10

Exod. 32. 11-13.

Rom. 9,19. »*Tko se može oprijeti tvojoj volji? — Voluntati enim ejus quis resistit?*« Zašto dakle govoriš »*Pusti me?*« Što drugo, kaže nadalje ovaj crkveni otac, suzdržava tvoju srdžbu, ako ne sila molitve? To nam je htio da kaže riječima: *Pusti me*. Nije to bila zapovijed; jer bi inače Mojsije zlo uradio, kad ne bi poslušao. Niti bijaše to molba; jer Bog ne moli svoga stvora. One riječi samo znače, da su molitve pravednika kadre zaustaviti srdžbu Božju. To isto kaže sv. Jeronim kod riječi, što ih je rekao Gospodin proroku Jeremiji: »*Ti dakle, nemoj moliti za ovaj puk, niti ulaži za nj hvalu i molitvu niti mi se protivi. — Tu ergo,*
Ierem. 7, 16. *noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem et oratio-*
D.Hieronym in Jerem.7, 16. *nem et non obsistas mihi*«. Bog nam je htio time pokazati, kaže ovaj crkveni otac, da molitve svetaca suzdržavaju njegovu srdžbu. Sasvim nam jasno on to tumači riječima Psalmiste: »*I rekao je, da će ih uništiti, da se nije Mojsije, njegov odabranik, za vrijeme poraza stavio pred njega, da odvrati njegov gnjev, te ih ne satre. — Et dixit, ut disperderet eos, si non Moyses electus ejus stetisset*
Ps. 105, 23 *in confractione in conspectu ejus, ut averteret iram ejus, ne disperderet eos*«. Bog je bio već podigao svoju desnicu, da udari i uništi svoj puk, kad ju Mojsije zaustavi svojom molitvom. »*I umiri se Gospodin, te ne učini zla puku svomu, što ga bijaše odlučio. — Placatusque est Dominus, ne faceret malum, quod locu-*
Exod. 32,14. *tus fuerat adversus populum suum*«.

To se isto dogodi za bune, što se podigla proti Mojsiju poradi smrti Kore, Datana i Abirona, radi koje ih je puk izraelski krivio. Bog se toga radi tako rasrdi, da je htio uništiti sav puk. Već je bio usmrtio više od četrnaest hiljada, kad eto stupi Aron na zapovijed Mojsijevu s kadionicom u ruci megju mrtve
Num. 16,48. i prikaže Bogu za puk tamjan i molitve. »*I prestade bič. — Et plaga cessavit.*« Stoga naziva Mudrac molitvu štitom, kad govori o tom biću i o načinu, kako je prestao. »*Nu tvoja srdžba ne potraja dugo. Jer brzo dogje bez krivnje čovjek, da moli za puk. On uzdignu molitvu kao štit svoje službe i prinese, dok je kadio, svoju prošnju. Tako se opre srdžbi i učini kraj nevolji. — Sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis suae scutum, orationem et per incensum deprecationem allegans restitit irae, et finem impo-*
Sap. 18, 20. 21. *suit necessitati*«. Po drugom čitanju stoji: »*Borio se za puk, — propugnavit pro populis*«; jer moliti znači boriti se. Time što se je Aron tako borio, razoruža srdžbu Božju. »Dobar štit je mo-
D. Ambros. in Orat. funebri de Obitu Valent. Imperat. litva«, kliče sv. Ambrozije, »kojim se odbijaju sve ognjevite strjelice neprijatelja! *Bonum scutum oratio, quo omnia adversarii ignita spicula repelluntur*«.

Još više. Ako je Bog uzdigao svoju desnicu, da nas kazni, možemo ju lahko suzdržati i zapriječiti, da ne kazni. Ljubi li otac srdačno svoga sina, tada mu nije vazda nakana, da ga kazni, kad god može; nasuprot je presretan, kad se tko nagje, da ga u tom zapriječi. Katkada dapače za to moli koga svoga prijatelja. S Bogom je isto tako. On je otac, koji nas nježno ljubi i da nam to zasvjedoči, prolio je za nas svu svoju krv, Kad je dakle prinužden, da nas kazni, rado bi da to ne izvede,

i da mu se prijatelji usprotive, te ne udari. On traži koga, da bi se za to ponudio; pa kad ne nagje nikoga, tuži se i jadikuje. »*Tražio sam*«, tako govori on, »*megju njima čovjeka, koji bi se umetnuo kao ograda i suprotstavio mi se za zemlju, da je ne uništim: ali ga ne nagjoh. — Et quaesivi de eis virum, qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam: et non inveni*«. »*Ne podigoste se da se oprete, niti* Ezech. 22, 30.
postaviste zida za kuću Izraelovu. — Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel«. Kao što zidovi i be- Ezech. 13,5.
demi tvrgjave služe za to, da odbiju navale neprijatelja, kaže sv. Jeronim, »isto tako mijenjaju molitve svetaca odsudu Božju. *Ita Dei sententia Sanctorum precibus frangitur*«. I Izaija se tuži, D. Hieronym. in locum supra cit.
da nitko ne nastoji utažiti gnjeva Božjega »*Nema nikoga*« kaže on, »*koji bi zazvao ime tvoje, ustao, i suzdržao te! — Non est, qui invocet nomen tuum, qui consurgat, et teneat te*«. Nema više Is. 64, 7.
Jakoba, koji bi se s angjelom Gospodnjim u koštac uhvatio i rekao mu: »*Ne puštam te, dok me ne blagosloviš. — Non dimittam te, nisi benedixeris mihi*«. Iz svega se toga vidi, koli su zaslužne Genes. 32, 26. 64, 7.
kod Boga molitve pravednikâ, pošto su kadre zaustaviti njegovu desnicu i razoružati njegovu srdžbu. Time se potvrgjuje, što smo rekli u pregjašnjem poglavlju. Moramo dakle biti u milosti Božjoj, ako hoćemo da budemo na korist bližnjemu. To je najbolje srestvo, kojim se možemo u tu svrhu poslužiti; jer je puno stalo do toga, da posrednik bude u milosti kod onoga, koga hoće da gane na oproštenje. Inače bi ga prije razljutio nego ublažio. U kratko, svetost je života tako korisna bližnjemu, da vrlo mnogo zanj činimo, ako samo težimo za svetošću,

Što je Bog kazao Abrahamu o razorenju Sodome i Gomore, potvrgjuje ovu istinu. Bezboštvo ovih dvaju gradova tako je naraslo, da ih je Bog odlučio uništiti. Svoju namjeru otkri Abrahamu, kad je ovaj bio na putu u Sodomu. »*Abraham* Genes. 18, 23.
mu se približi i reče: Zar ćeš uništiti pravedna s opakim?—Numquid perdes iustum cum impio? Kad bi bilo pedeset pravednika u gradu, zar da i oni skupa poginu? i ne ćeš li poštedjeti ono mjesto radi pedeset pravednika, ako ih bude u njemu? Nemoj, da to učiniš, i pogubiš pravednika s opakim, i da se dogodi pravedniku isto tako kao i opakomu, ne pristoji se tebi. Ti, koji sudiš sav svijet, nipošto ne ćeš izreći takovu osudu. I reče mu Gospodin: Ako nagjem u gradu Sodomi pedeset pravednika, oprostit ću radi njih svima. A Abraham odgovori i reče: Kad sam jednom počeo, govorit ću sa svojim Gospodinom, premda sam prah i pepeo. Što, kad bi bilo pet pravednika manje od pedeset, dali ćeš uništiti radi ono četrdeset i pet vas grad? I reče: Ne ću ga uništiti, ako ih nagjem u njem i četrdeset i pet. I opet mu reče: Ako se pak u njem nagje njih četrdeset, što ćeš učiniti? A on odgovori: Ne ću ih udariti ni radi četrdeset. A Abraham reče: Nemoj se, molim te, Gospodine, ljutiti, ako još što rečem. Što pak, ako ih se u njem nagje trideset?« Ovdje valja nuz put primijetiti, da je Abraham s početka snizio broj samo za pet. Ali kad je vidio, da mu je Bog pripravan uslišati molbu, usmjeli se te snizi broj svaki put za deset. »*Bog odgovori: Ne ću toga učiniti, ako ih nagjem*

i trideset. A on reče: Kad sam jednom počeo, govorit ću s mojim Gospodinom. Što? kad bi ih se našlo u njem dvadeset? A on odgovori: Ne ću ga uništiti ni radi dvadeset. A on nastavi: Nemoj se, molim te, Gospodine, ljutiti, ako još jedanput rečem: Što? ako ih se u njem nagje deset? I reče: Ne ću ga uništiti ni radi deset«. Nu pošto se nije našlo u gradu ni deset pravednika, uništi ga Bog vatrom sa još druga četiri grada. Po tom vidimo, od kolike je koristi svet život drugim ljudima. Jer kolika to korist ne bi bila za one bijednike, kad bi imali deset pravednika u svojoj sredini?

Kad je opet drugda htio Bog kazniti Jerusalem radi njegovih strašnih zločina i predati ga Kaldejcima, da ga razore i sve mu stanovnike pogube mačem, reče: »*Obigjite ulice jerusalemske, pa vidite i promotrite, i tražite po njegovim trgovima, dali ćete naći čovjeka, koji pravdu čini i traži istinu: i smilovat ću mu se! — Circuite vias Jerusalem, et aspicite et considerate, et quaerite in plateis ejus, an inveniatis virum facientem judicium* Ierem. 5, 1. *et quaerentem fidem: et propitius ero ei.*« Tko da se tomu ne čudi, kliče ovdje sv. Jeronim, da Bog toliko cijeni pravednika? Jer on ne kaže, kao što je jednoć rekao Abrahamu, da će oprostiti čitavom gradu, ako u njem nagje deset pravednika; nego da će oprostiti svima, ako nagje megj tolikim brojem grješnika samo jednog jedinog pravednika. Kolika dakle mora da je ljubav Božja prema pravedniku, kad eto radi njega hoće da iskaže milosrgje tolikim grješnicima. Iz toga, što smo rekli, vidimo, kako smo dužni štovati kreposne duše, i koliko one koriste državi, u kojoj živu, ma ne činile ništa drugo van nastojale oko sveta života. Stoga navode to sveci i bogoslovci kao razlog, da dokažu, kako je narod dužan uzdržavati redovnike, pa makar se oni i ne bavili dušobrižništvom, nego samo živjeli skromno u svojim ćelijama. Jer i tada su na veliku korist puku. Radi neznatnog broja pravednika podnosi Bog toliko opakih na svijetu. Radi pšenice pušta da raste neko vrijeme i kukolj, »*da nebi možda*«, govori on u Evangjelju, »*sabirući kukolj iščupali zajedno š njim i pšenicu. Pustite, neka oboje raste do žetve. — Ne forte* Matth. 13, 29. 30. *colligentes zizania eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem*«.

Što se tiče rečenog razorenja Sodome, primijetit ćemo još ovdje, da sveto Pismo pridodaje: »*Kada je naime Bog uništavao gradove onoga kraja, sjeti se Abrahama i izbavi Lota iz propasti gradova, u kojima je prebivao. — Cum enim subverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abrahae, liberavit Loth de subversione urbium, in quibus habitaverat*«. Da je Abraham molio za Lota, ne čitamo; zašto dakle izbavlja Bog Lota radi Abrahama? Jer je tako ljubio Arahama, da se je za sve njegovo pobrinuo, ne čekajući, da ga za to umoli. Lot bijaše sinovac Abrahamov; stoga se Bog zauze i za njega, da se uzmogne spasti. On mu reče: »*Bježi, i spasi se tamo; jer ne mogu ništa učiniti, dok tamo ne stigneš. — Festina, et salvare ibi: quia non potero* Genes. 19. 22. *facere quidquam, donec ingrediaris illuc*«. O dobrote i milosrgja Božjeg! Kako je velika tvoja ljubav prema pravedniku! Što ne

činiš za njega! Vežeš ruke slugama svoje osvete i ne ćeš da ovrše tvoje zapovijedi, dok on nije u sigurnosti! Nastojte dakle, braćo moja, da budete pravedni; gledajte, da postanete prijatelji Božji! Oko tog nastojte sa svom ozbiljnošću, i budite osvjedočeni, da će se Bog za sve, što je vaše, brinuti. Sjećat će se vaših rogjaka, prijatelja i svih vaših želja, pa makar mu ih ne preporučivali u molitvi. I čim on više vidi, kako vas živo nastojanje, da mu se sasvim posvetite, prijeći, te na njih mislite i za njih molite, tim će ih više obasuti svojim blagoslovom i milostima; jer djela jače vape k Bogu nego riječi. Kad opačine bezbožnikâ vape k Bogu za osvetom prema riječima svetoga Pisma: »*Glas krvi brata tvoga vapi k meni sa zemlje — vox sanguinis fratris* Genes. 4, 10 *tui clamat ad me de terra*«; ne će li tada pobožnost i dobra djela kreposnih duša još mnogo jače vapiti k Bogu, koji tako rado čini dobro i kojega je vlastitost, da se smiluje i oprosti? To je najbolji način, kako ćemo koristiti kod Boga svojim rogjacima i prijateljima.

———

Deseto poglavlje.

Revnost za spas duša kao treće sredstvo, kako da pomognemo bližnjemu.

»*Revnost za tvoju kuću izjede me; i pogrda onih, koji te grde, svali se na mene. — Zelus domus tuae comedit me; et* Ps. 68, 10. *opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me*«. To je drugo veoma uspješno sredstvo, kako ćemo unaprijediti spas dušâ. Naš ga sveti Otac ubraja megju ona sredstva, koja najviše doprinašaju, da se uzdrži i raširi naša Družba, i koja ju sve više privode k cilju, radi kojeg je utemeljena, naime dušobrižništvu. »Jedno je od svih sredstava«, kaže on, »iskrena revnost za spas duša na slavu onoga, koji ih je stvorio i otkupio zapostavivši svaku drugu korist. *Zelus sincerus animarum ad gloriam ejus,* Constit. P. 10. §. 2. *qui eas creavit et redemit quovis alio emolumento posthabito*«. »O moj brate!« kliče sv. Augustin pišući nekomu grofu, »da li je naša pût od željeza, te se ne potrese, ili je naše čuvstvo od dijamanta, da se ne umekša niti išta probudi na one riječi Božje: »*Odlazite od mene, prokleti, u oganj vječni? — O mi frater,* Matth. 25, 41. *numquid ferreae sunt carnes nostrae, ut non contremiscant, vel etiam sensus noster adamantinus, ut non mollescat, aut etiam minime evigilet ad illa Dei verba: Ite, maledicti, in ignem aeternum?*« Zašto ne govorimo s prorokom Jeremijom: »Tko će dati glavi mojoj vode, i očima mojim vrelo suzâ, da dan i noć oplakujem ubijene kćeri puka moga? — *Quare non dicimus cum Jeremia propheta: Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis* Jerem. 9, 1 *fontem lacrimarum, et plorabo die ac nocte interfectos filiae populi* D. August. *mei?*« Imamo dosta razloga, da bez prestanka plačemo, ako po- Exhort. ad quemdam mislimo na broj onih, što danomice umiru, ne tijelom, nego Comit. c. 55.

vječnom smrću duše. Možemo li bolje upotrijebiti svoje suze, nego kad oplakujemo s Apostolom toliki gubitak? »*Tko se pokazao mlitavim*«, kaže on, »*a da ja ne oćutim boli?* — *Quis infirmatur, et ego non infirmor?*« Učimo se dakle od Apostola, kliče sv. Augustin kod tih riječi, kakovom gorljivošću moramo biti prožeti za spas duša, ili još više učimo se od samoga Boga, koji je toli ljubio duše, »*da nije poštedio ni svog vlastitog Sina, nego ga je predao za sve nas.*—*Qui etiam proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*«. Ove riječi *za sve nas* pokazuju nam, kako se naša ljubav mora protezati na sve i kako ne smijemo zanemariti spasenja ni jedne jedine duše, pošto je Bog za svakoga od nas prolio i posljednju kap svoje krvi.

II. Cor. 11, 29. — *Rom. 8, 32.* — *D. August. in hunc locum.*

Ova revnost za spas duša ili bolje ova revnost za čast i slavu Božju, sastoji u gorućoj želji, da svi Boga ljube, štuju i služe mu, i da oni, koji gore tako svetim ognjem, njim sve uspale i neprestano iz svih sila za tim teže. Vide li, da se Bog vrijegja, a oni ne mogu toga zapriječiti, tada plaču, uzdišu i njihova ih žarka revnost iznutra izjeda i troši. Takova bijaše revnost svetaca u starom zavjetu. »*I pojavi se u mom srcu kao žestok oganj*«, veli prorok Jeremija, »*i zatvoren u mojim kostima: i oslabih ne mogući podnositi. Jer sam čuo psovke mnogih.* — *Et factus est in corde meo quasi ignis exaestuans claususque in ossibus meis: et defeci, ferre non sustinens. Audivi enim contumelias multorum*«. Ilija kaže: »*Gorljivošću sam gorio za Gospodina, Boga vojskâ; jer ostaviše sinovi Izraelovi tvoj savez.* — *Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel*«. »*Tuga me hvata*«, kliče okrunjeni prorok, »*radi grješnika, što ostavljaju tvoj zakon.*— *Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.*« *Revnost me moja izjede, jer zaboraviše neprijatelji moji riječi tvoje.* — *Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.*«

Jerem. 20, 9. 10. — *III. Reg. 19, 10.* — *Ps. 118, 53. 139.*

Kad vidješe ovi veliki sveci, s kojom drzovitošću prestupahu grješnici zakon Božji, na toliko se rastužiše, da im se duševna bol i izvana pokazivala. »*Vidjeh prekršitelje*«, kaže David, »*i ginuo sam, jer nijesu pazili na tvoje riječi.* — *Vidi praevaricantes, et tabescebam, quia eloquia tua non custodierunt*«. »*Potoci suza potekoše mi iz očiju, jer ne drže tvoga zakona.* — *Exitus aquarum, deduxerunt oculi mei; quia non custmodierunt legem tuam. Id est, propter illos, qui non custodiunt legem tuam*«. Ili po drugom prevodu: »Poradi onih, koji ne drže tvoga zakona«. Kao što se u kotlu za prekapljivanje pomoću vatre sve pretvara u vodu, tako se rastapao David radi svoje velike revnosti sasvim u suzama, kad je vidio, da se vrijegja Božje Veličanstvo. Istom revnošću moramo biti i mi prožeti. Stoga se ne smijemo ni za što više brinuti niti ičemu većma veseliti, kao tome da se vazda časti i slavi Bog. S jedne strane ne smijemo ništa većma željeti, nego da ga sav svijet ljubi i štuje i da se njegova volja isto tako savršeno vrši na zemlji kao na nebu, a s druge nas strane ne smije ništa više boljeti, nego kad vidimo sasvim protivno tomu. To je svojstvo prave revnosti, kaže sv. Augustin. »Onoga izjeda revnost za kuću Božju, koji sve, što vidi razvraćena, želi popra-

Ps. 118, 158. — *Ibid. 136.*

viti; pa ako ne može popraviti, trpi i uzdiše. *Zelo domus Dei comeditur, qui omnia perversa, quae videt, cupit emendare; et si emendare non potest, tolerat et gemit*«. Iz toga je razloga Samuel oplakivao Saula, kad je on Boga ostavio. Zato kaže sv. Pismo: »*A Samuel plakaše za Saulom, jer se je Gospodin pokajao, što ga je postavio kraljem u Izraelu.* — *Veruntamen lugebat Samuel Saulem, quoniam Dominum poenitebat, quod constituisset eum regem super Israel*«.

D. August. in Epist. I. Ioan. — *I. Reg. 15, 35.*

Nema ništa, što bi bilo Bogu milije, ili bolje rekavši, što bi mu se tako dopadalo, kao revnost za slavu njegovu i spasenje dušâ. Tako se izrazuju o tom sveci i bogoslovci. Sv. Grgur kaže: »Nema veće žrtve za svemogućega Boga od revnovanja za spas dušâ. — *Nullum quippe omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum*«. A sv. Zlatousnik: »Nijedna služba nije Bogu milija. *Nullum officium est Deo carius*«. Rikardo kliče: »Ništa nije Bogu tako milo, kao revnovanje za spas i predobijanje duša. *Nihil sic Deo placet, sicut zelus et lucrum animarum*«. Zašto? Jer Bogu nije ništa draže od ljubavi: jer je »*ljubav*«, prema sv. Pavlu, »*najveća med svim krepostima i vez savršenosti. Major autem horum est caritas.* — *Caritatem habete, quod est vinculum perfectionis*«. Ova dakle revnost, o kojoj govorimo, nije ništa drugo, do li goruća ljubav, koja čini, da se ne zadovoljavamo time, te Boga svim srcem ljubimo i služimo mu iz svih sila, nego da takodjer želimo, da ga svi ljube, njemu služe, da njegovo ime svako slavi i da se kraljevstvo Božje po svoj zemlji raširi. Ista je revnost veoma velika ljubav k Bogu, koja čini, da se neopisivo radujemo svemu, što smjera na slavu Božju a gorku bol ćutimo radi svih grijeha, što se čine. Kao što dobro odgojenu djetetu ništa ne leži na srcu, nego li čast i sreća njegova oca; kao što se ono svesrdno raduje, kad ga vidi uzvišena, i ćuti sve mu nanesene uvrede kao svoje, dapače još više: na isti način oni, koji su prožeti pravom revnošću za slavu Božju, tako živo žele da vide, gdje Boga svi hvale i slave, da u to postavljaju svu svoju radost te im ništa veće boli ne prouzrokuje, nego kad opaze, da se Bog danomice prezire. Nema dakle dvojbe, da je rečena revnost oko spasa duša čin osobito savršene ljubavi Božje.

D. Gregor. Hom. 12. sup Ezech. — *D. Chrysost. Homil. 76.* — *Richard. super Cant. c. 21.* — *I. Cor, 13, 13. Coloss. 3, 14.*

Ta je revnost ujedno čin osobite ljubavi prema bližnjemu. Jer kao što ljubav Božja sastoji u tome, da se radujemo svemu, što smjera na slavu Božju a žalostimo se radi svega, što ga vrijegja: isto tako sastoji ljubav bližnjega u tome, da se veselimo dobru svoga bližnjega a žalostimo radi njegovog pravog zla, naime grijehâ, i nastojimo ih, što više možemo zapriječiti. Stoga kažu sveci: Da spoznamo, da li ljubimo svoga bližnjega, dosta je ispitati, da li se žalostimo poradi grijehâ svoga bližnjega a radujemo njegovim dobrim djelima i napretku u kreposti. Prava se ljubav prama subraći pokazuje time, da se radujemo njihovu dobru isto tako iskreno kao svome a žalostimo radi njihova zla isto tako jako kao radi svoga. To znači u istinu ljubiti bližnjega kao samoga sebe. Tako je radio sveti Apostol, koji kaže o samome sebi: »*Tko se pokazao mlitavim, a da ja ne oćutim boli? Tko se sablaznio, a da se ja ne upalim?* Ili kako Glosa kaže: »Tko je slab u vjeri ili u ikojoj kreposti, a da i ja

nijesam slab, t. j. da mi nije žao njega kao samoga sebe? koga smućuje kakova stiska, a da se ne užgem ognjem saučešća? — *Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror? Sic autem fert Glossa: Quis infirmatur in fide vel in aliqua virtute, et ego non infirmor? id est, non doleo de eo, sicut de meipso? quis scandalizatur in aliqua molestia, et ego non uror igne compassionis?«* Revnost je za spas duša od tolike vrijednosti, kaže sv. Zlatousnik, da se s njom ne može ništa isporediti, pa ni ako bi tko razdijelio sav svoj imutak megju siromake i sproveo sav svoj život u najstrožoj pokori. Što je uzvišenija duša od tijela, toliko su viši oni, koji nastoje doskočiti duševnim potrebama ispovijedanjem, propovijedanjem i drugim duhovnim djelima milosrgja, od onih, koji ublažuju svojom milostinjom tjelesnu potrebu. Zar se ti ne bi cijenio vrlo sretnim, kaže ovaj crkveni otac, kad bi razdijelio velike svote, da ublažiš bijedu bezbrojnih siromaka? Tko radi oko spasa duša, čini još više; dapače to je još više, nego da pravimo čudesa. Jer što sve i kakovâ čudesa nije tvorio Mojsije, kad je htio izvesti sinove Izraelove iz Egipta? Nu sve to ne može se isporediti sa gorljivošću, što ju je pokazao, kad se molio za nje Bogu: »*Ili im oprosti ovaj grijeh, ili ako toga ne učiniš, izbriši me iz svoje knjige, što si ju napisao. — Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti«.* To je, veli nadalje ovaj sveti crkveni otac, najveće od svih čudesa, što ih je ikada Mojsije učinio.

II. Cor. 11, 29. D. Chrysost. Homil. 79.; et Homil. 2. sup. Genes. Exod. 32, 31. 32.

Jedanaesto poglavlje.

Revnost za spas duša kao vrlo shodno sredstvo da pomognemo bližnjemu.

Revnost je, o kojoj govorimo, vrlo uspješno sredstvo, da budemo bližnjemu od velike koristi. Jer prvo ona je vatra, kako smo već kazali. Kao što vatra pretvara sve u sebe, kad je tvar za to prikladna: isto tako ne ćemo ni mi propustiti, ako smo pravo uspaljeni ovom vatrom i revnošću ljubavi Božje, da njom raspalimo druge i donekle ih pretvorimo u sebe, učinivši da su oni, kao i mi, prema riječima Apostola: *Želio bih, da svi, koji me slušaju, postanu danas takovi, kaki sam i ja. — Opto omnes, qui audiunt, hodie tales fieri, qualis et ego sum«.* Ako vidimo, da još nijesu za to kako treba prikladni, neprestano ćemo nastojati oko toga, da ih učinimo za to prikladnima. Ljubav ne može biti besposlena; ona je kao vatra, koja nikad ne miruje, nego neprestano radi. »Ljubav čini velike stvari, ako je velika; nu ako ih ne čini, nije velika. *Caritas magna operatur, si magna est; si autem non operatur, magna non est«.*

Act. 26, 29. D. Greg. Homil. 3. in Evangel.

Drugo. Ova je revnost vrlo korisna za dušobrižništvo; jer čini, da se svomu zvanju sasvim posvetimo, da neprestano želimo i nastojimo pomoći bližnjemu, gdje i kako možemo, a da nas se

ne mora na to siliti; jer bi to bilo sramotno. Uvijek smo na to pripravni, dapače uvijek želimo, da učinimo više, nego što nam se naloži. To je bez dvojbe od velike važnosti; jer jasno je, da činimo dvostruko, kada što radimo veselo i radosno. Revnost nas oživljava, bez nje smo kao mrtvi. Stoga puno ovisi o tom, da smo prožeti velikom revnošću.

Treće. Ova revnost čini, da ne samo tražimo sredstva, kako da pomognemo dušama, nego da ih i nagjemo. Jer dobra je volja domišljata te vrlo lahko pronagje sredstva, kako da postigne svoj cilj. »Gdje je taka želja«, kaže sv. Bonaventura, »tamo neće nikako manjkati djelovne pomoći, koliko to okolnosti dopuštaju. *Ubi autem talis inest affectus, illic necessario non deerit subventionis effectus, quantum patitur opportunitas«.* Ne boj se, da će onomu, koji ima ovu revnost, ikada pomanjkati gradiva i sredstava, da radi za spas bližnjega. Ne nalazi li za to nikakove prigode u svojoj ćeliji, tada ju traži izvan nje. Pa ako je ne nagje tamo, gdje ju je tražio, tada ide u bolnice i tamnice, gdje će ju sigurno naći. Revni radnici u vinogradu Gospodnjem nalaze uvijek dosta posla. Stoga ih zove Duh Sveti sad lovcima: »*Poslat ću im mnogo lovaca, koji će ih loviti po svim gorama i brežuljcima i po svim špiljama pećina — mittam eis multos venatores, et venabuntur eos de omni monte et de omni colle et de cavernis petrarum«;* a sad ribarima: »*Učinit ću vas ribarima ljudskim. — Faciam vos piscatores hominum«.* Jer ribari i lovci ne čekaju, da im riba ili divljač sama u ruke dogje, nego bacaju mreže, stavljaju zamke i rade dan i noć sve moguće, da ih ulove. Kad gjavao neprestano nastoji upropastiti duše, nije li dakle pravo, da mi neumorno radimo oko njihova spasa?

D. Bonavent. de Processu 5 Relig. c. 17. Ierem. 16, 16. Matth. 4, 19.

Četvrto. Ako imamo ovu revnost, tada nam je sve lahko. Sve poteškoće svladavamo niti nam je išto teško. Sv. Dionizije Areopagita pripisuje ovoj revnosti, što je Krist, naš Otkupitelj, podnosio sve boli za svoje muke s tolikom postojanošću i jakošću. On kaže, da ga je u toj borbi podupirala njegova mržnja na grijeh. Stoga se poziva na riječi proroka Izaije: »*Tijesak sam gazio sam, i od naroda nije bio nitko sa mnom. Gazio sam ih u svome gnjevu, i zgnječio u svojoj srdžbi, i sam mi je moj gnjev pomogao. — Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum. Calcavi eos in furore meo, et conculcavi eos in ira mea, et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi«.*

D. Dionys. Areop. de divinis Nomin c. 4. Isa. 63, 3. 5.

Peto. Ako smo pravo prožeti ovom revnošću, molimo mnogo gorljivije, jer tada ne odustajemo prije, dok ne dobijemo od Boga, što prosimo. Često puta je mnogo svetaca posredovalo izmedju Boga i ljudi, da ublaže njegovu srdžbu, i nijesu prestali moliti, dok je nijesu utišali. Kada je sv. Ignacije saznao, da u Parizu vodi neki mladić griješni život s nekom ženom, pokuša više puta, da ga od tog odvrati. No uzalud. Napokon odluči, da ga nekog dana pričeka izvan grada kod velikog ribnjaka, pokraj kojega je morao mladić svakako proći, da dogje k onoj ženi. Bilo je to u zimi. Čim je svetac ugledao mladića, gdje prolazi, zaroni sve do vrata u ledenu vodu i poviče u sav glas: »Idi, nesretniče, i užij se svoje grješne ljubavi! Ja ću ovdje tako dugo

dugo pokoru činiti, da odvratim srdžbu Božju, koja se hoće nad tobom izliti. Bog je već podigao svoju desnicu, da te udari; pakao je otvoren, da te proždre. Ne bojiš li se kazne, koja te čeka?« Ovaj primjer tako neobične revnosti i tako čudovite ljubavi toli prenerazi ovog čovjeka, da je s mjesta stao. Taknut od ruke Božje, vrati se sav zastigjen i zapanjen, i odreče se za uvijek ove grješne ljubavi, koje je bio do sada rob.

Dvanaesto poglavlje.

Troje, što će nam pomoći, da stečemo ovu revnost.

Osim onoga, što smo rekli, još su osobito tri stvari, koje mogu u nama pobuditi ovu revnost te nas potaknuti, da prema silama nastojimo oko spasa duša. Prva je i najglavnija pomisao, koli je ljubio Sin Božji duše, kad je žrtvovao za nje svoju krv i
1. Cor. 8, 11. svoj život, da ih spase. »*Za njih je Krist umro.* — *Pro quibus Christus mortuus est*«. Prolivena na zemlji krv Sina Božjega pokazuje nam jasno, od kolike je vrijednosti duša, kako ju visoko Bog cijeni i koli je ljubi. To nas mora napuniti gorljivošću u našim dušobrižničkim poslovima te nas potaknuti, da sa svetom žudnjom tražimo prigode, kako da koristimo siromašnim dušama,
II. Cor. 5, 14. tako da možemo reći sa svetim Apostolom: »*Ljubav Kristova goni nas.* — *Caritas enim Christi urget nos*«. Smijemo li oklijevati, da krv svoju prolijemo za one, za koje je Sin Božji prolio svoju? Kako da ne žrtvujemo svoj život iz ljubavi k Bogu, koji je za nas svoj žrtvovao? Što, zar ćemo moći mirno gledati, kako duša, za koju je Bog umro, da je otkupi, hrli u propast i već je na rubu pakla, a da je ne spasemo, ako možemo, pa makar nas to stojalo našega života? Takova šta ne dopušta ljubav. Ona sili srce, da revnujemo za spas duša. I upravo nam to mora biti naša najveća briga, kao što je i bila svetog apostola Pavla, koji uza sve »*svoje mnogobrojne muke, svoja prekomjerna zlostavljanja i češte smrtne pogibelji, napokon uz svagdanju stisku izvana bijaše vazda zabrinut za sve općine.* — *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter....*
II. Cor. 11, 23. 28. *praeter illa, quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum*«.

»*Isus dakle umoran od puta, sjegjaše tako na izvoru. Jesus ergo fatigatus ex itinere sedebat hic supra fontem*«. Tuma-
D. August. Tract. 15. sup. Ioan. 4, 6. ćeći sv. Augustin ove riječi kaže: »S pravom se isporegjuje Krist s kvočkom sa pilićima. »*Koliko puta htjedoh skupiti čeda tvoja, kao što kokoš skuplja piliće svoje pod krila; i ti ne htjede!* — *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina*
Matth. 23, 37. *congregat pullos suos sub alas, et noluisti!*« Jer kod ženkâ drugih ptica ne možemo znati, da li imaju mlade, osim ako sjede na njima u svom gnijezdu. Nu ima li kokoš piliće, tada omršavi, objesi krila i nakostriješi se tako, da izgleda sasvim drukčija. Iz toga već možemo uvidjeti, da je majka. Tako je bio i Krist, naš

Spasitelj, kad je tražio duše, sasvim umoran i trudan. Na isti način mora i nas revnost za spas duša i želja, da odgojimo duhovnu djecu za nebo, tako izjedati, da nam se sile skoro istroše te sasvim zaboravimo na svoje vlastite potrebe. Jer premda je Krist bio umoran od puta i gladan, ipak nije htio ništa jesti, pošto mu je briga za spas duša više ležala na srcu nego li briga za svoju hranu. Stoga odgovori svojim učenicima, kad su ga silili da jede: »*Ja imam jelo da jedem, za koje vi ne znate. Podignite oči svoje i vidite njive, kako su već bijele za žetvu.* — *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Levate oculos* Ioan. 4, 32. 35.
vestros, et videte regiones, quia albae sunt jam ad messem«. Hrana, o kojoj je Spasitelj govorio, bila je promjena, što se imala zbiti u srcima Samaritanaca, naime spas i obraćenje duša. To neka je i naša hrana.

Časni otac Avila navodi nam još drugo sredstvo, kako da postanemo revni u spasavanju duša. Gospodin doduše ne traži i ne želi nikakve otplate za dobra, što nam ih dijeli; jer on sve, što daje, daje iz čiste ljubavi. To je posve istinito. Pa ipak ne daje on s druge strane ništa, a da ne bi za to tražio kaku otplatu, ne za sebe, jer je on neizmjerno bogat, »*on je Gospodar* P. M. Avila c. 96. Audi filia.
svih stvari i ne treba ničesa tu domine universorum, qui nullius indiges«, nego za bližnjega, koji veoma treba ljubavi i pomoći. II. Machab. 14, 35.
To on tumači zgodnom prispodobom. Neko je posudio svomu susjedu mnogo novaca i jako mu mnogo dobra iskazao. Tada mu reče: »Od svega, što sam ti dao, ne trebam ništa više. Svih se svojih prava na to odričem u korist onoga, koji je u nuždi. Plati njemu, što si meni dužan, pa ćeš tako namiriti svoj dug«. Mi smo dragomu Bogu neizmjerno mnogo dužni za sve, što nam je učinio. On nas je stvorio, svojom krvlju otkupio, on nas nije htio kazniti za naše grijehe, da uzmognemo činiti pokoru, opsipava nas danomice milostima; za sve imamo samo njemu zahvaliti. Nu pošto on ne treba ništa, odrekao se svakog prava, što ga ima na nas, u korist naše braće, i smatra se namirenim, ako nastojimo koliko možemo, da pospješimo spas njihovih duša. Smatrajmo ih dakle s jedne strane kao posinovljenu djecu Božju i kao braću Isusa Krista, koji je za njih prolio svu svoju krv, a s druge strane kao takove, kojima je Bog odstupio pravo, što ga si je stekao nad nama iskazav nam tolika dobročinstva; tako ćemo se sigurno uspaliti revnošću za spas duše bližnjega.

Nu još će nas više na to potaknuti, ako promotrimo, da nema boljega sredstva, kako da zadovoljimo Bogu za sve mu nanesene uvrjede, nego ako nastojimo druge odvratiti od grijeha te ih sklonuti, da mu služe iz sveg srca. Tako uči sv. Jakob, koji kaže: »*Tko učini da se grješnik odvrati od stranputice, spasit će dušu svoju i pokriti mnoštvo grijeha.* — *Qui couverti fecerit peccatorem ab errore viae suae, salvabit animam ejus a morte, et operiet multitudinem peccatorum*«. I sv. Augustin ističe Iac. 5, 20.
ovu istinu, gdje govori o ozdravljenju bjesomučnika u Evangjelju. Sveto Pismo naime kaže o tom čovjeku, da je htio iz zahvalnosti za iskazano mu dobročinstvo slijediti Krista, kad je vidio, da je oslobogjen od legije gjavola. Nu Spasitelj mu ne htjede toga

dopustiti, nego reče: »*Vrati se kući svojoj, i pripovijedaj, što ti učini Bog. I otide propovijedajući po svem gradu, što mu Isus učini. — Redi in domum tuam, et narra, quanta tibi fecit Deus.* Luc. 8, 39. *Et abiit per universam civitatem, praedicans quanta illi fecisset Jesus*«. Bog zahtijeva od tebe kao zahvalu za milost, što ti ju je iskazao, kad te je istrgao iz okuženog svijeta te iz grješnih prigoda, da pomogneš svomu bližnjemu, te se ostavi svojih grijeha i počne iz sveg srca služiti Bogu.

Trinaesto poglavlje.

Koja je revnost dobra, prava i bogumila, a koja ne.

Ima krivih kao i pravih kreposti. Jerbo kaže Mudrac: »*Ima, koji se lukavo ponizuje, a nutrinja mu je puna himbenosti. —* Eccli. 19, 23. *Est, qui nequiter humiliat se, et interiora ejus plena sunt dolo*«. Koji su takovi, izgledaju ponizni, nu to u istinu nijesu. Oni nose rgjavo odijelo, hodaju oborene glave, govore pridušenim glasom, uzdišu svaki čas, nazivaju se svakom prigodom grješnicima i nevoljnicima. Nu ako im kažeš samo jednu riječ, što ih se neugodno dojimlje, odmah se uzbune i razljute. Time otkrivaju ono, što su toli brižno sakrivali; i pokazuju, da im je sva vanjština samo pretvaranje i licumjerstvo. Kao što dakle ima poniznosti, koja izgleda da je hvalevrijedna, nu to u istinu nije, tako ima i revnosti, koja izgleda da je dobra, nu to nije, jer je nerazborita. Od toga nas odvraća sv. Apostol govoreći: »*Dajem im svjedo-* Rom. 10, 2. *čanstvo, da imaju revnost za Boga, nu ne razboritu. — Testimonium enim perhibeo illis, quod aemulationem Dei habent, sed non secundum scientiam*«. Takova je bila revnost učenika Gospodnjih Jakoba i Ivana. Kad oni vidješe, da ih Samaritanci ne htjedoše primiti, rasrdiše se na to i rekoše: »*Gospodine! hoćeš li da rečemo, da oganj sigje s neba i da ih sažge? — Domine, vis, dicimus, ut ignis descendat de coelo et consumat illos?*« Nu Gospodin ih ukori i reče: »*Ne znate, kakova ste duha. Sin čovječji nije došao,* Luc. 9, 54. 55. 56. *da upropasti duše, nego da spase. — Nescitis, cujus spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare*«. U tako važnoj stvari ne smijemo ići krivim putem. Stoga ćemo ovdje najprije razjasniti, koja je revnost nerazborita, a onda, koja je revnost dobra i Bogu ugodna, da si ovu nastojimo steći a one se čuvati.

D. Dionys. Areop. Epist. 8. ad Denophilum de Mansuetudine et Benignitate. Sv. Dionizije Areopagita raspravlja krasno o tom predmetu. Kao što postupamo sa slijepcima, kaže on, tako moramo raditi i s grješnicima. Slijepca ne bijemo, jer on ne zna, kamo mora ići, niti se na njega ljutimo, nego ga sažaljujemo i vodimo za ruku. Grješnici su slijepci prema riječima proroka Sofonije: »*Lutat će kao slijepci, jer sagriješiše Gospodinu. — Ambulabunt* Sophon. 1, 17. *ut caeci, quia Domino peccaverunt*«. Ne smijemo se dakle odmah s početka na njih naljutiti niti im željeti kaznu i propast, nego ih moramo sažaljivati, učiti putu istine i voditi ih s ljubavlju i

nježnošću po primjeru dobroga postira, koji je tražio zabludjelu ovcu, zvao ju, zametnuo na svoja ramena, kad ju je našao, i ponio natrag u ovčinjak, ili po primjeru oca obitelji, koji je opet primio izgubljenog sina s istinskom očinskom ljubavi. To je dobra i Bogu ugodna revnost. Nu ona revnost, koja čini, da se rasrdimo na grješnike, nije dobra niti Bogu mila, jer se ne slaže s njegovom neizmjernom dobrotom.

Da to pokaže, pripovijeda isti svetac, što se je dogodilo sv. Karpu, mužu, koga je Bog udostojao mnogim objavljenjima, i koji nije nikada prikazao svete žrtve, a da nije bio prije na to potaknut osobitim objavljenjem. Neki čovjek, koga je on malo prije obratio na kršćansku vjeru, dao se zavesti od nekoga nevjernika, te je od nje otpao. Čim je sv. Karpo za to saznao, ražalosti se toga radi tako jako, da je obolio. Nu njegova bolest nije bila takova, te bi ga priječila, da ne ustane po običajn oko ponoći na molitvu. Sasvim razjaren nad nevjernikom, koji je zaveo mlada kršćanina, te je otpao od Krista, počne se živo Bogu tužiti i govoriti: »Nije pravo, Gospodine, da bezbožnici živu. Dokle ćeš ih još podnositi? Zašto ne pošalješ s neba vatru, da ih proždre?« Kad je to izrekao, gle najedanput kao da se sva kuća, u kojoj je bio, potrese i ozgora pa sve do dole rastvori, a kroz nastali otvor sigje s neba čudovita vatra, koja je plamsala sve do neba. Gore na nebu, baš nad ovim ognjenim stupom, opazi Krista gdje sjedi na prijestolu svoje slave, okružena od nebrojenog mnoštva angjela. Pogledavši dole k zemlji opazi ponor, koji je sizao do u najskrajniju dubljinu pakla; i strašno ga bijaše pogledati. Obadva čovjeka, na koje se bio tako razljutio, stajahu na rubu pakla i od straha drhtahu. Od časa do časa dolažahu iz dubine tog ždrijela zmije, što su ih plašile sad svojim cičanjem, sad im se ovijale oko nogu i bole ih nastojeći da ih u nj strovale. Pokazivale su se takogjer crne čovječje prilike, koje su nastojale da to isto čine, obojicu ili k sebi privlačeći ili ih gurajući. Svetac nije samo bio veseo, što su se nesretnici nahodili u takovoj pogibelji, nego nije mogao ni dočekati časa, kad bi se u istinu u ponor srušili, i već ih je htio sam unutra rinuti. Dok je tako mislio, podigne oči svoje k nebu, kao da će moliti Boga, da ih sasvim uništi. Tada vidi Isusa, kako ih milosrdno pogledava, za tim sigje sa svoga prijestolja do ponora, izbavi ih iz pogibelji, u kojoj su lebdili, i uvrsti megj angjele. Nato se obrati Spasitelj k njemu i reče: »Pruži ruku i udari me, jer sam opet pripravan da trpim za grješnike. *Extenta jam manu percute me, quia iterum paratus sum pro peccatoribus pati*«. Zatim nestane vigjenja. Čovjek se Božji okoristi time. Ostavi se za uvijek nerazborite revnosti, jer je uvidio, da takova revnost ne može biti Bogu ugodna. Neka i nama to bude na pouku. Bog ne će smrti grješnika; jer su ga grješnici previše stojali. Oni su njegovi »*Benoni, t. j. sinovi boli — Benoni, id est, filius doloris* Genes. 35, 18. *mei*«, što ih je rodio na križu i koji su ga stojali svu njegovu krv. Stoga ne želi da propadnu, nego samo da se obrate i navijeke živu.

Prorok je Jona navijestio Ninivićanima sa strane Božje, da

će im grad za tri dana propasti. Kad je vidio, da ih Bog nije kaznio, kako je po njemu prorekao, rastuži se i razljuti jako. Tada mu Bog reče: »*Zar misliš, da se pravedno srdiš? Tebi je žao bršljana, s kojim se nijesi mučio, niti učinio da uzraste. A meni da nije žao velikog grada Ninive, u kom je više od sto dvadeset tisuća ljudi, koji ne znaju, što je desnica a što ljevica? — Putasne bene irasceris tu? Tu doles super hederam, in qua non laborasti, neque fecisti, ut cresceret. Et ego non parcam Ninive civitati magnae, in qua sunt plus, quam centum viginti millia hominum, qui nesciunt, quid sit inter dexteram et sinistram suam?*« Spomena je vrijedna rečenica, što ju je u tom pogledu rekao na crkvenom saboru nicejskom car Konstantin nekomu biskupu imenom Akaciju. Ovaj naime ne htjede dopustiti, da se opet primu oni, koji su pristajali uz krivovjerce i bili došli, da se pred saborom odreknu svoje krive vjere. »O Akacije«, poviče mu pobožni car, »uzmi ljestve i popni se sam, ako možeš, u nebo!« Neki je svetac rekao sličnom prigodom nekomu drugomu, koji se pokazivao prestrog: »Kad bi te ovca, što je ne ćeš da primiš u svoj ovčinjak, stojala toliko krvi, koliko Isusa Krista, sigurno bi ju primio i ne bi je izvrgao pogibelji, da ju razderu vuci«.

Jonas 4, 9. 10. 11. Hist. Eccles. p. 2. l. 2. c. 4.

U drugoj knjizi Mojsijevoj pokazuje nam sveto Pismo divan primjer bogumile i prave revnosti, kojom moraju biti prožeti sluge Božje. Naša revnost mora biti, kakova je revnost bila Mojsijeva, kad su Sinovi Izraelovi salili tele i obožavali ga. Sveti nam Augustin to krasno tumači. Mojsije bijaše uzašao na brdo Sinaj, da primi tamo zakon, što ga je Bog htio dati svome puku. I primi ga na dvije kamene ploče, što ih je bio Bog načinio i s obje strane vlastitom rukom ispisao. Kad se Mojsije povrati, nagje Izraelce gdje obožavaju zlatno tele, što su ga bili načinili. Na to se tako razljuti, da je obadvije ploče, što ih je nosio u rukama, bacio i na komade razbio. »Vidi«, kaže sv. Augustin, »kolikim je gnjevom usplamtio Mojsije na grijeh puka! On razbi ploče zakona, pisane samom rukom Božjom, koje je primio od Boga uz toliko slavlje i svečanost, pošto se na to prije dugo pripravljao. Postio je naime četrdeset dana i četrdeset noći i razgovarao se s Bogom licem u lice. Nu akoprem je bila srdžba njegova tolika, povrati se ipak odmah k Bogu i moljaše mu se vruće za sinove Izraelove, da im ili oprosti ili njega izbriše iz knjige života. »Takova«, kaže ovaj crkveni otac, »mora da bude revnost pravih sluga Božjih. Oni moraju s jedne strane tako revnovati za slavu Božju, da im se uvrijede, što mu se nanose, duboko srca kosnu i napune ih gnjevom proti grijehu. A s druge strane moraju biti tako milostivi i milosrdni s grješnicima, da odmah posreduju kod Boga, te ga ublaže i isprose im oproštenje kako je to Mojsije učinio«.

D. August. qu. 94. sup. Exod.

Sličan nam primjer daje i sv. Apostol, kad u svojoj poslanici na Rimljane piše: »*Istinu kažem u Kristu, ne lažem; svjedok mi je moja savjest u Duhu Svetom, da ćutim veliku žalost i neprestanu bol u srcu svojem. Jer htio bih biti sam proklet od Krista za svoju braću, koji su mi rogjaci po tijelu, a to su Izraelićani. — Veritatem dico in Christo, non mentior; testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu sancto: quoniam tristitia mihi magna est, et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelitae*«. S jedne je strane bio Apostol duboko rastužen radi grijeha svoga puka, jer je jako mrzio na grijeh. A s druge je strane tako jako ljubio i sažaljivao svoju braću, da je želio biti proklet, da ih spase. Ove riječi svetoga apostola Pavla i one Mojsijeve tumače sveci različito. Sv. Jeronim kaže, da se imaju razumijevati o tjelesnoj smrti. Apostol naime i Mojsije da žele umrijeti u vremenu, da spasu svoju braću u vječnosti. U tu svrhu dokazuje ovaj crkveni otac, da riječ *anathema* u svetom Pismu često ništa drugo ne znači nego tjelesnu smrt. Nu pustimo na stranu sva druga tumačenja ovih obadviju mjesta. Sveti nam Bernardo, već po svom običaju, tumači to vrlo milo i duhovito. Mojsije, kaže on, govoraše Bogu ljubavlju oca ili još više ljubavlju majke, koju ne može ništa veseliti, ako joj djeci prijeće, da se i ona s njom vesele. »Uzmi n. pr.,« kaže on, »da koji bogataš pozove siromašnu ženu na gozbu te joj reče: »Dogji, da kod mene jedeš; nu svoje dijete, koje nosiš u naručaju, ostavi kod kuće; jer će samo plakati i buniti nas«. Zar misliš, da bi žena došla na gozbu pod takovim uvjetima? Ne bi li mnogo radije postila, nego li dijete ostavila kod kuće? i ne bi li odgovorila onomu, koji ju poziva na čast: »Ili ne ću doći ja na gozbu ili ću donijeti svoga sina?« »Baš u tomu duhu«, nastavlja sv. Bernardo, »govoraše Mojsije Bogu. On ne će da unigje u veselje svoga Gospodina, ako budu sinovi Izraelovi, koje je on ljubio materinskom nježnošću, iz njeg isključeni«.

Rom. 9, 12. 3. 4.

D. Hieronym. Epist. ad Algasiam qu. 9; et sup. Ion. c. 1.

D. Bern. Serm. 12. in Cant.

Takova se materinska ljubav i takovo milostivo i ljubeznivo srce prama dušama, što su pod ropstvom gjavla, najvećma mili dragomu Bogu. Takova mora da je naša gorljivost. Nema druge kreposti, koja bi bolje resila radnika u vinogradu Gospodnjem do ove. Stoga nas opominje sv. Pavao: »*Obucite dakle kao odabranici Božji, kao sveti i predragi, srdačno milosrgje. — Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera misericordiae*«. Apostol nas hoće time da učini slične Bogu, koji je sama dobrota i milosrgje, i onomu velikomu svećeniku, o kojem kaže: »*Mi bo nemamo velikoga Svećenika, koji ne bi imao smilovanja s našim slaboćama. — Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris*«. On hoće, da po primjeru svoga učitelja sažaljujemo slaboće bližnjega. Sv. Ambrozije ne prosi Boga u svojoj drugoj knjizi o pokori ni za što drugo, van za ovu nježnu i ljubeznivu sućut sa grijesima drugih. I on ju je u istinu imao u tolikoj mjeri, da je, kako Paulin pripovijeda u njegovu životopisu, plakao s onima, koji se kod njega ispovijedahu i otkrivahu mu žalosno stanje svoje duše. Tim sredstvom privlačimo grješnike mnogo više k Bogu, nego li nerazboritom i strogom revnošću. Jer pošto ništa ne pobugjuje tako na ljubav, kao kad vidimo, da smo ljubljeni, tako predobiva ljubav, što ju ispovjednik pokazuje prama pokorniku, srce mu, ako nježno sažaljuje njegovu slaboću. Tada ga se sve do-

Coloss. 3, 12.

Hebr. 4, 15. D. Ambr. de Poenitent l. 2.

jima, štogod mu u tom duhu rekne i kakavgod mu ukor podijelio, prima ga s pokornošću, kao da potiče od pravoga oca. Zato želi sv. Bazilije, da budu svi naši ukori puni nježnosti »*kao što dojilja hrani svoju djecu — tanquam si nutrix foveat filios suos*«, da se onaj, što se opomene, osvjedoči, kako sve, što mu se kaže, potiče iz čiste ljubavi i želje, te bi nastojao o svom spasu. To znači rane »*uljem i vinom zalijevati — infuudens oleum et vinum*«, kako je to činio Samaritanac u Evangjelju. Pomiješa li se tako trpko vino ukora sa ublažujućim uljem sućuti, to se rane duše iscjeljuju mnogo bolje, nego kad se s grješnicima postupa oštro i suhoparno. Jer time obično ništa ne isposluješ, nego ih nasuprot ogorčuješ i ustrašuješ. Ti ih odalečuješ ne samo od sebe, nego zaziru i od svih članova tvoga Reda, jer si pomišljaju, da svi isto tako oštro i suhoparno postupaju. Sv. Bernardo govoreći o načinu, kako se ima tko ukoriti, navagja za primjer Josipa egipatskog, koji »*se nije mogao suzdržati od suza — non se poterat ultra cohibere Joseph*«, kad je korio svoju braću. Time je pokazao, da tog nije činio iz srditosti i zlovolje, nego sa srcem punim nježnosti i ljubavi.

D. Basil. in Regul. brev. interrog. 184.
I. Thess. 2, 7.
Luc. 10, 34.
D. Bern. Serm. 12. sup. Cant.
Genes. 45, 1.

Časni Avila navagja razlog, koji može mnogo tome doprinijeti, da imamo veliku sućut sa grijesima svoga bližnjega, a uzdržava nas, da ne padnemo u srditost. »Mogu se grijesi bližnjega«, kaže on, »sa dvije strane promatrati: ili kao Bogu nanesena uvrjeda, u kojem ih slučaju moramo oduravati i željeti, da se kazne: ili kao zlo bližnjega, i tada moramo, daleko od srditosti, imati s njima sućut. Jer pošto je grijeh od svega najveće zlo, što može čovjeka snaći, potom zaslužuje, da ga najviše sažaljujemo. I što je više koji čovjek griješio, to većma zaslužuje našu sućut, jer ga je snašlo najveće i najgore zlo. Kao što poruge lugjaka izazivlju prije sućut nego srdžbu, jer ih smatramo više kao posljedicu bolesti nego kao uvrjedu, isto tako pobugjuju naši grijesi prije sućut nego srdžbu Božju, pošto u njegovim očima nijesu toliko uvrjeda, koju smo mu nanijeli, koliko učinak naše pokvarene naravi. Slično treba da se ponašamo, što se tiče grijeha našeg bližnjega. Moramo ih promatrati kao zlo, koje ga se prihvatilo, sažalno a ne zlovoljno; dakle jednako, kako mi želimo, da Bog i na naše pogleda. To je revnost po srcu Božjem pošto je puna milosrgja.

P. M. Avila c. 21. sup. Audi filia.

Četrnaesto poglavlje.

Drugo sredstvo, kako ćemo što vjernije obavljati svoju duhovnu službu. Ne dajmo se nikada zanijeti ljudskom vanjštinom, nego imajmo pred očima samo njihovu dušu.

Na osobiti bačin opominju sveci i učitelji duhovnoga života sve one, što rade oko spasa duša, da vazda imaju pred očima samo dušu a ne obaziru se na vanjštinu. Mnogi, veli sv. Bernardo, gledaju na izvanjske prednosti, bilo naravi bilo sreće, i hoće

općiti samo s takima, koji su time obdareni. Nu oni, što imaju zdrave oči, gledaju samo na nutarnjost duše, koja u lijepom tijelu nije ljepša nego li u ružnom, jer zato nije svetija. U jednom je i drugom ona veoma lijepa, ako je čista od grijeha; i to više ili manje lijepa, već prema tome, koliko je više ili manje prosta od grijeha a narešena milostima i krepostima. Vidljiva ljepota tijela ne vrijedi ništa, ako nije spojena sa nevidljivom ljepotom duše. Jedna je općenita čovjeku zajedno sa životinjama i neživim bićima, druga pak sa svetim angjelima. Mi imamo dakle gledati samo na unutrašnjost, kaže sv. Bernardo, jedino i samo na dušu paziti, koju je Bog stvorio na svoju sliku i priliku, kao na živi hram Duha Svetoga, kao na ud Isusa Krista, koji je posve opran u krvi Sina Božjega i njegovom smrću otkupljen. Pa opazimo li, da je grijehom nakažena i da je time neizmjerna cijena, što je Spasitelja svijeta stojala, izgubljena, tada se moramo jako nad tim žalostiti i veliku bol osjećati. Od svega pak, što se tijela tiče, treba, koliko je moguće, odvraćati oči, i do toga isto toliko držati, koliko do vreće pune blata, ili gnojišta, što je snijegom pokrito, ili koliko do izvana pobijeljenog groba, jer ono u istinu nije ništa drugo. Tko radi oko spasa duša, »neka ne gleda«, veli Gerson, »ne samo na razliku obličja nego niti na razliku spola. *Non solum non attendat discretionem formarum, sed neque discretionem sexuum*«. On ne samo nema paziti, da li su mu pokornici prijatne ili ražne vanjštine, nego niti na to, da li su muževi ili žene. Samo na duše i njene potrebe mora gledati, na sve se pak drugo ne obazirati niti se išta za to brinuti; jer takih razlika nema megju dušama.

Gers. lib. de Parvulis ad Chr. trah.

Ovaj je pripomenak od vrlo velike važnosti. Jer ako tako radimo, onda će biti prvo naša ljubav prama bliznjemu prava ljubav, koja se sasvim osniva na Bogu i nema nikakog drugog povoda niti svrhe, osim jedino Boga; a tako se i osiguravamo proti pogibeljnim prevarama tjelesne ljabavi. Drugo, onaj je pripomenak tako važan, jerbo oni, koji se bave dušobrižništvom, mogu iz toga vidjeti, da svojim svetim dužnostima pravo odgovaraju, ako se prihvaćaju dragovoljno kako jednih tako drugih, isto tako radosno siromaha kao i bogataša. Jerbo je duša siromaha, koji nema ništa, Boga isto toliko stojala, koliko duša najvećih bogataša i mogućnika. Sv. Ambrozije navodi u tu svrhu primjer Spasiteljev, koji nije htio stupiti u kuću kraljevca, akoprem ga je ovaj za to umolio, da izliječi njegova sina, »da se ne bi činilo«, veli ovaj crkveni otac, »kao da bi se kod sina kraljevca obazirao više na bogatstvo. *Ne in reguli filio videretur magis divitiis detulisse*«. K satniku je pak pošao, da mu ozdravi bolesnoga slugu, premda ga on sam nije za to molio, nego mu samo drugoga u tu svrhu poslao. To je on zato učinio, te se ne bi mislilo, da on tamo ne će, što je bolesnik niska staleža. U isti nas je čas htio podučiti, da se u dušobrižništvu mora samo na duše gledati, a ne obazirati se na stalež osoba. Samo na duše imamo svoje oči i srce svraćati, tako da jednako rado posvećujemo svu svoju pažnju spasu duše kojega seljaka kao i kakvoga velikaša ovoga svijeta. Jer kaže sv. Apostol: »*Pred Bo-*

D. Ambros. lib. 5. sup. Luc. Ioan. 4, 47.

Gal. 3, 28. *gom je sve jedno, bio rob ili slobodni, muž ili žena. — Non est servus neque liber: non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Iesu«.*

Ako je naša ljubav prama bližnjemu u istinu taka, kaka bi imala biti, onda ćamo u dušobrižništvu imati radije posla sa siromasima nego li sa bogatašima, radije sa ljudima niska nego li visoka staleža, i to s više razloga. Prvo, da nasljedujemo primjer, što ga nam je Krist dao. Drugo, jer nam se Krist puno bolje u siromasima predstavlja. »*Znate bo za milost Gospodina našega Isusa Krista*«, veli Apostol, »*da je radi vas postao ubog, akoprem je bio bogat, da se vi njegovim siromaštvom obogatite. — Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est; cum esset dives, ut illius inopia vos divites essetis*«. Treće, jer smo tada puno sigurniji, da u izvrši-
II. Cor. 8, 9 vanju svoje službe tražimo jedino Boga, i samo za njega radimo. Jer moramo li poradi svoje službe općiti sa velikašima svijeta, tada se često tu uvuku mnogi ljudski obziri. Često tu tražimo samo sebe, svoje vlastito zadovoljstvo i štovanje svijeta. To općenje nije nigda tako čisto od pljeve i pijeska, kao ono sa siromasima i priprostima; što se katkada čini revnost, jest samo taština i samoljublje. Četvrto, jer će nam tako lakše biti, da ostanemo ponizni. Napokon jer nas iskustvo uči, da obično djelujemo puno više na duše siromaha, nego li bogataša. Tako i vidimo, da su najviše siromasi slijedili božanskog Spasitelja i više se okoristili njegovom naukom. Pa ne kaže li on sam, da »*se siromašnim navješta Evangjelje? Pauperes evangelizantur*«.
Matth. 11, 5. Nu od bogataša ga je samo malo slijedilo. O Nikodemu, jednom od najodličnijih židova, što je prihvatio njegovu nauku, spominje sveto Pismo, da ju se nije usudio javno priznavati, nego »*dolažaše noću k Isusu. — Hic venit ad Iesum nocte*«. Osim toga
Ioan. 3, 2. kažemo siromasima iskreno istinu i slobodno ih opominjemo. Oni dragovoljno primaju, što im se kaže, te ispovjednik polučuje s njima svoju svrhu mnogo lakše. Nu s bogatašima i velikašima nije tako. Tu ti se čovjek mnogo usteže, ispovjednik se ne usugjuje slobodno govoriti, on smišlja, bi li im sve rekao, što misli. Često se kasnije uznemiruje i savjest ga grize, što im nije dosta otvoreno govorio, na lahku im ruku to uzimao i popuštao im. K tomu se s velikom gospodom izgubi puno vremena a ipak malo isposluje, dok se s drugima u malo vremena puno učini, jer kod njih možemo odmah preći na glavnu i bitnu stvar. Zato oni, koji su se u istinu odrekli svjetskih zamama i žele puno napredovati u kreposti a dušama jako koristiti, izbjegavaju, što više mogu, općenje s velikom gospodom i smatraju to za vrlo teško breme prama riječima Mudraca: »*Teret si naprti, tko se druži s višim od sebe. — Pondus super se tollet, qui honestiori*
Eccli. 13, 2. *se communicat*«. Zato se osobito poštivaju u Redu oni, koji rado ispovijedaju siromahe i službinčad; i to s pravom. Jer možeš biti osvjedočen, da bogatašima ne će uzmanjkati ispovjednikâ. Pa ako misliš, da bi za kojega od njih bilo tvoje nastojanje od velike važnosti za službu Božju, tada drži, ako si ponizan, da to koji drugi još bolje može nego ti i uz manju opasnost za svoj

vlastiti spas. Prihvati se stoga onoga siromaha, koji je možda već više puta dolazio na Ispovijed, nu vazda se morao povratiti ne obavivši ništa.

Petnaesto poglavlje.

Drugo sredstvo, da s uspjehom radimo oko spasa duša; naime da se ne uzdamo u same sebe, nego sve pouzdanje stavimo u Boga.

»*Uzdaj se u Gospodina iz sveg srca svoga, i ne oslanjaj se na svoju razboritost. — Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentiae tuae*«. Drugo sredstvo, što navlači Prov. 3, 5.
blagoslov Božji na naš rad u dušobrižništvu, navodi nam Mudrac u malo prije spomenutim riječima. (I. sv. Ignacije i Papinska Bula, kojom je potvrgjen naš Red, navode to u ovoj kratkoj rečenici: »Ne pouzdavajuć se u svoje, a oslonjen na božanske sile. *Diffidens suis viribus, et divinis fretus*«.) Znadeš li dakle, kako ćeš s ve- In Bulla Juli III.
likim uspjehom djelovati na duše? Tako, da se ne pouzdaješ u samoga sebe ni u svoje sile, u svoje znanje, u svoju vještinu, napokon ni u koje čovječansko sredstvo, nego jedino u Boga. Spoznanje, da sam po sebi nijesi ni za što sposoban, i potpuno pouzdanje jedino u Boga, najbolje je sredstvo, kako će djelo Božje u dušama uspjevati a ujedno i najizvrsnije nutarnje svojstvo za radnike u vinogradu Gospodnjem, kako će velike stvari proizvesti. Jer takove obično izabire za orugje onih čudesa, što ih hoće učiniti. To nam kaže Apostol govoreći: »*Takovo pak pouzdanje imamo po Kristu u Boga, ne kao da smo kadri sami po sebi što misliti kao usljed vlastite moći, nego je naša sposobnost od Boga, koji nas je učinio prikladnim slugama novoga zavjeta. — Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus, cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est, qui et idoneos nos fecit ministros* II. Cor. 3,
novi testamenti«. 4. 5. 6.

Sv. Augustin primjećuje na onu hvalu, kojom je Otkupitelj D. August.
svijeta pohvalio Natanaela: »*Gle, u istinu Izraelac, u kom nema* Tract. 7. in
lukastva — ecce, vere Israelita, in quo dolus non est«: »Čovjek, o Ioan. 1, 47.
kome daje Sin Božji tako krasno svjedočanstvo, morao bi po našem mnijenju najprije biti pozvan na službu apostolsku, pa se ipak to ne dogodi«. Znaš li zašto? pita ovaj crkveni otac. Što je Natanael bio učen i u zakonu dobro uvježban, a Krist nije htio izabrati učene i vrsne muževe za navijeŝtanje Evangjelja i obraćenje svijeta, nego samo siromašne i proste ribare, koji nijesu imali nikakog znanja.

Sv. Grgur uporavlja na naš predmet, što pripovijeda sv. D. Greg.
Pismo o Davidu, kad je potukao Amalečane, koji su upalili Siceleg Moral. lib. 5. c. 29.

I. Reg. 30, 11 sequ.

a sve stanovnike toga grada zarobili i sa sobom odveli. Neki Amalečanin bijaše na svom povratku ostavio na putu egipatskog slugu, jer je bio bolestan te ih nije mogao slijediti. David ga nagje već polumrtva, jer ne bijaše tri dana i tri noći ništa jeo niti pio. Kad su mu dali nešto hrane te se bio oporavio, uze ga David za provodiča. Tada podje u potjeru za Amalečanima, navali na njih, dok su se oni, ne misleći na potjeru, gostili i veselili, poubija ih te zadobije natrag sve zarobljenike i sav plijen, što su ga bili osvojili. »Tako je radio Sin Božji, taj pravi David«, veli sv. Grgur. »On si odabra one, koje je svijet odbacio, i učini ih, pošto ih je bio okrijepio svojom hranom t. j. svojom riječi, vogjama protiv Amalečanâ, t. j. on učini da naviještaju njegovo Evangjelje svjetovnjacima, što se podaju putenim nasladama i užicima.«

Ali zašto Bog tako postupa? Zašto izabire tako slabo orugje za tako uzvišenu službu? Znaš li, zašto? Da oduzme čovjeku svako pouzdanje u samoga sebe, te nema povoda, da sebi išto pripiše, i da ga nauči, kako ima sve svoje pouzdanje staviti u Boga i samo njemu u svemu slavu dati. Jer to je Bogu tako ugodno, te nam je htio, da to jače utisne u naša srca, pokazati mnogim primjerima, kako se rado služi slabim orugjem, da izvede velike osnove. Time se jasnije vidi, da je Bog jedini, koji tvori čudesa, a ne ljudi. »*On hoće da pokaže bogatstva svoje slave.* —

Rom. 9,23.

Volens, ut ostenderet divitias gloriae suae«, Na taj se način prikazuje njegova veličina i svemoć u mnogo jasnijem svijetlu. Kad je Bog vodio narod svoj iz Egipta, činio je mnoga čudesa po Mojsiji. Nijedno pak od njih ne učini toliki utisak na Egipćane, kao kad je Mojsije udario svojim štapom po prašini zemlje te ju obratio u komarce, koji u tili čas napuniše svu zemlju. Uzalud upotrijebiše vračari faraonovi sve svoje umijeće i čarolije, da to isto izvedu. Morali su da priznadu moć Božju u Mojsiji, i povikaše: »*To je prst Božji!* — *Digitus Dei est hic*«. Sapor, kralj

Exod. 8,19.
Theod. in Hist. Eccles. p. 2. l. 3. c. 6.

perzijski, bijaše, kako čitamo u crkvenoj povjesti, navijestio rat Rimljanima. On opsjedaše grad Nizibis u Mezopotamiji s velikom vojskom. Stanovnici toga grada, koji postaviše svu svoju nadu samo u pomoć Božju, zamoliše svoga biskupa imenom Jakoba, da prokune neprijatelja. U tu se svrhu uspne na visoku kulu, s koje je mogao svu vojsku pregledati. Kletva, što ju je izrekao taj sveti muž nad nevjernicima, i molitva, što ju je slao Bogu proti njima, sastojala je u tom, što ga je molio, da pošalje toliku silu buha i komaraca na njih, te budu prisiljeni odustati od opsjede i priznati, da to zlo potiče od ruke Božje. Jedva je svršio svoju molitvu, kad se spusti oblak buha i komaraca na perzijsku vojsku, koji počeše odmah prodirati u rila slonova te u uši i nos konjâ i ostalih ratnih životinja. Pošto one nijesu mogle podnijeti njihovih uboda, počeše bjesniti, bacati sa sebe jahače i gaziti nogama one, što su ih htjeli zaustaviti; tako razbiše bojne čete. Uslijed toga nastade toliki nered, te je Sapor uvidio, da je tu svemogućtvo Božje, koje se brine za svoje. I ne preostade mu ino, nego da odustane od opsjede i sramotno se vrati u svoju zemlju. S buhama i komarcima može Bog rat voditi sa svim kraljevima svijeta. On se rado služi slabim sredst-

vima, kad hoće da izvede velike stvari. Tako se jasnije vidi, da je on sam, koji čini takova djela, i to mu služi na veću njegovu slavu. S istoga uzroka izabire on takodjer često slabo orugje, da proizvede najveća obraćenja. Crkvena nam povjest navodi mnoga obraćenja velikih grješnika, nevjernika i krivovjernika, koje su uzalud nastojali obratiti i osvjedočiti mnogi biskupi i najveći učenjaci u crkvenim saborima, gdje je bio na okupu cvijet i kruna Crkve, a obratili su ih priprosti i neuki ljudi.

Hist. Eccles. et tripart. p. 1. l. 10. c. 2. et p. 2. l. 2. c. 3.

Iz toga možemo tri nauke crpsti. Prva nauka. Ne budimo plašljivi na pogled svoje slaboće i svojih neznatnih sposobnosti, koje nijesu ni u kakom razmjeru s našim uzvišenim ciljem i s visokom službom, što nam ju Družba nalaže. Baš to neka nam bude povodom, da se još više ohrabrimo i pouzdamo u Boga, koji se obično služi slabim orugjem, da izvede velika djela. To odgovori sv. Franjo bratu Maseju, svome običnome drugu. Pošto je ovaj znao, kako bi svetac rado da bude ponižen, htjede ga sam kušati u poniznosti. Stoga ga nekog dana potraži i reče mu: »Odakle to, te svi za tobom bježe, da te svi vide, čuju i slijede? Ti niti si visoka roda, ni lijep, ni učen a niti imaš dar govorništva. Zašto dakle svi trče za tobom?« »Hoćeš li znati, brate moj, otkuda to?« odgovori svetac u svojoj običnoj poniznosti. »To dolazi od neizmjerne dobrote Božje, koja se udostojala obazrijeti na me, akoprem sam najveći grješnik i najbjedniji stvor na svijetu. »*Jer što je slabo na svijetu, izabra Bog, da zastidi jako; i ono, što nije, da uništi ono, što jest, te se ne slavi pred licem njegovim nijedno tijelo, kako je pisano: tko se slavi, neka se u Gospodinu slavi. Komu čast i slava u vijeke vijekâ.* — *Infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia: et ea, quae non sunt, ut ea, quae sunt, destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu ejus... ut quemadmodum scriptum est: qui gloriatur, in Domino glorietur. Cui honor et gloria in saecula saeculorum*«. Zaista vrlo svet odgovor, koji nam mora biti na nemalu utjehu i napuniti nas velikim pouzdanjem.

Chron. Ord. S. Francisci p. 1. l. 2. c. 67.

I. Cor. 1, 27. 28. 29, 31. Rom. 16. 27.

Druga nauka. Koliko mu drago Bog po nama učinio, ma kako velika obraćenja po nama izveo, dapače kad bi se s nama poslužio da čudesa tvori, ne smijemo zato biti oholi. Nasuprot moramo imati vazda pred očima svoju niskoću i ništavost, baš kao da ne bi ništa učinili. Pa u istinu, mi ne možemo sami po sebi ništa, nego smo samo orugje, kojim Bog djeluje, kako je dobro spoznao okrunjeni Prorok tu istinu, i kako su se slagala s tim spoznanjem njegova čuvstva i riječi! »*Bože*«, kaže on, »*ušima svojim čusmo; oci nam naši pripovjediše djelo, što si učinio u dane njihove, i u dane stare: Deus auribus nostris audivimus: patres nostri annuntiaverunt nobis opus, quod operatus es in diebus eorum, et in diebus antiquis.* — *Tvoja je ruka raspršila narode, a nje si zasadio; udario si puke i protjerao ih: Manus tua gentes disperdidit, et plantasti eos: afflixisti populos, et expulisti eos.* — *Oni bo ne osvojiše mačem svojim zemlju, niti ih spase mišica njihova: Nec enim in gladio suo possederunt terram, et brachium eorum non salvavit eos.* — *Nego tvoja desnica i tvoja mišica i svijetlo tvoga lica, jer ti bijahu mili: Sed dextera tua et brachium tuum:*

Psa. 43, 2-4.

et illuminatio vultus tui, quoniam complacuisti in eis«. Niti su zasluge što tomu doprinijele, nego je to bilo samo djelo tvoje dobrote i milosrgja.

Mi dakle nemamo nikakvog razloga, da budemo oholi, ako Bog tvori po nama velike stvari. Nasuprot štogod veće stvari po nama tvori, tim se više moramo stidjeti i poniziti, kad promislimo, da je tako slabo i bijedno orugje izabrao, te izvede čudovita djela. Činimo tada kao sveti Petar onom prigodom, kad je Krist dao, te je uhvatio obilje ribâ, kako nam to pripovijeda sveto Evangjelje. Sin mu Božji zapovijedi da baci mrežu. Sveti mu Petar na to odgovori: *»Učitelju! svu noć smo se trudili, i ništa nijesmo uhvatili; ali po tvojoj riječi bacit ću mrežu. — Praeceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete«.* I uhvati toliko riba, da se mreža prodiraše, te su mu drugovi, što su bili na drugoj lagji, morali pomoći, da ju izvuče. Kad dogjoše, napuniše obadvije lagjice tako, te skoro nijesu potonuli. Kad to vidje Simon Petar, padne k nogama Isusovim i reče: *»Izidji od mene, jer sam čovjek grješnik, Gospodine: Procidit ad genua Jesu, dicens: exi a me, quia homo peccator sum Domine. — Jer bješe ušao strah u njega i u sve, koj ibijahu*
Luc. 5,5-9. *s njim, od lova riba, koji ulovişe. — Stupor enim circumdederat eum et omnes, qui cum illo erant, in captura piscium, quam ceperant«.* Sveti je Petar bio sasvim u čudu, kad je sad, bacivši mrežu na zapovijed Kristovu, uhvatio toliko mnoštvo riba, dok se prije svu noć uzalud trudio; stoga se nije mogao uzdržati, a da se najdublje ne ponizi pred Spasiteljem. Na isti način moramo biti i mi puni začugjenja i poniznosti te spoznati svoju ništavost, ako se Bog udostoji po nama što veliko tvoriti. Kako je daleko od sv. Petra svako samomilje kraj tako obilnog ribolova! Isto se tako moraš i ti čuvati svake taštine, kad se Bog s tobom posluži, da što izvede. Priznaj, da je to posvema njegovo djelo i da sasvim nadmašuje tvoje sile. Na taj ćeš način postići, da se od sebe samoga ničemu ne nadaš a od Boga svemu, da samomu sebi pripisuješ slaboću i bijedu kao svoje, a Bogu dadeš hvalu i slavu, koja mu pripada. Promisli, što je sv. Petar učinio, kad je bacio mrežu u svoje ime. Iz toga možeš uvidjeti, što možeš sam po sebi i koliko može tvoje nastojanje, vještina i posao. Vidi tada, što se zbi, kada je bacio mrežu u ime Kristovo, i upoznaj po tome, što možeš s milošću i pomoću Božjom. Ako razmotriš prvo, naučit ćeš se, da se u sebi ne smiješ nipošto pouzdati; a razmotriš li drugo, napunit će te pouzdanjem u Boga i učiniti, da se od njega svemu nadaš. Tako s jedne strane ne ćemo biti oholi, ako se Bog po nama udostoji tvoriti velike stvari, a s druge strane ne ćemo klonuti duhom, ako pogledamo na svoju vlastitu slaboću.

D. Hieronym: Epist. ad Damas. Sv. Jeronim tom prigodom pita: »Tko je bolje radio? Mojsije, koji se ispričavao svojom nesposobnošću, kad mu je Bog
Exod. 3. zapovjedio, da vodi njegov puk iz Egipta, i molio Gospoda, da to drugome naloži, koji bi to bolje razumio od njega; ili Izaija, koji se nepozvan sam ponudio, da navijēšta riječ Božju i govorio:
Is. 6, 8. *»Evo me, pošalji mene!« — Ecce ego, mitte me«.* Na to odgovara sveti učitelj: »Vrlo je dobra poniznost i spoznanje, da sam

po sebi nijesi ni za što sposoban; ali je i vrlo dobra brza pripravnost, da služiš bližnjemu. Nu ako hoćemo bolje izabrati, tada se učimo od Mojsija poniznosti pogledom na svoju slaboću, a od Izaije žarkoj revnosti i pouzdanju u Boga, koji nagradi dobru volju proroka i usne mu očisti, da ga usposobi za službu, za koju mu se ponudio. Poniznost se ne protivi pouzdanju, nasuprot ga ona jača, jer nas potiče, da sve svoje zaufanje stavimo u Boga, s kojim sjegurno sve možemo«.

Treća nauka. Akoprem je istina, da se nitko ne smije u sebe pouzdati niti osloniti na svoje vlastite sile, to ipak moramo činiti za spas bližnjega sve, štogod možemo. Jer zahtijevati, da Bog sve čini bez ikakvog sudjelovanja s naše strane, značilo bi željeti čudesa i Boga kušati. On hoće, da mi sudjelujemo kod obraćenja dušâ. Stoga nas zove sv. Apostol: *»pomoćnicima Božjim.* I. Cor. 3,9.
— Dei enim sumus adjutores«. Zato zapovjedi Spasitelj svijeta sv. Petru, da baci mrežu. On mu ne bi pomogao da uhvati toliko riba, kad ne bi sam sudjelovao, da nas time poduči, kako ne smijemo biti besposleni. Ali da s druge strane ne pripisujemo sretan uspjeh i obraćenje duša svojem nastojanju i radinosti, pripusti, da se sv. Petar bacajući mrežu cijelu noć uzalud mučio, a da nje ništa uhvatio. S jedne strane moramo dakle uložiti svu pomnju, sve znanje, u kratko sve, koliko stoji u našim silama, kao da bi to jedino bilo dostatno, da nam posao uspije. A s druge se strane ne smijemo u sve to ni najmanje pouzdavati, svejedno kao da ne bi ništa učinili, nego moramo sve svoje pouzdanje staviti u Boga. To nas je Krist sam učio govoreći: *»Kad učinite sve, što vam je zapovjegjeno, recite: Sluge smo nekorisni; što smo bili dužni činiti, učinismo. — Cum feceritis omnia, quae praecepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus; quod debuimus* Luc. 17,10.
facere, fecimus«. Upamtimo to dobro. On ne kaže: »Kad učinite nešto od onoga, što vam je zapovjegjeno«, nego: »kad učinite sve, što vam je zapovjegjeno«. Time nas htjede poučiti, da se nikada ne smijemo osloniti na ono, što smo učinili, koliko mu drago tomu doprinijeli, nego da moramo sve svoje pouzdanje staviti u Boga i njemu jedinomu u svemu slavu dati. To je, kako sveci vele, posljednji i najviši stupanj poniznosti.

Kada je sv. Petar i sv. Ivan iscijelio hromoga, koji je prosjačio na vratima hrama, reče sv. Petar, kad je vidio, da se sav narod tomu jako čudi i divi: *»Ljudi Izraelci; što se čudite tomu, ili što nas gledate, kao da smo svojom snagom i moću učinili, da ovaj hodi? Bog Abrahamov, Bog Izakov i Bog Jakovljev, Bog naših otaca proslavi svoga Sina Isusa, koga vi predaste i zatajiste pred Pilatom, kad ovaj odsudi da se pusti. Ovoga, koga vi vidite, i poznajete, ojačalo je njegovo ime, i vjera, koja je po njem, dala je ovomu potpuno zdravlje na očigled svih vas. — Viri Israelitae, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare? Deus Abraham, Deus Isaac et Deus Jacob. Deus patrum nostrorum glorificavit filium suum Jesum, quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem Pilati, judicante illo dimitti.... Hunc, quem vos vidistis et nostis, confirmavit nomen ejus: et fides, quae per eum est, dedit integram*

Act. 3, 12. 13. 16. *sanitatem istam in conspectu omnium vestrum*«. Kada je vidio sv. Pavao i sv. Barnaba, da će ih narod grada Listre radi sličnog čuda obožavati te je već pripravio životinje i vijence, da im kao bogovima žrtvuje, razderaše svoje haljine i povikaše: »*Ljudi, što to radite? I mi smo smrtnici, kao vi ljudi. — Viri, quid haec* Act. 14, 14. *facitis? Et nos mortales sumus, similes vobis homines*«. Nijesmo mi toga čuda učinili, nego ga je učinio Bog po nama. Njemu jedinomu morate u svemu slavu dati. Ovi veliki sveci ostadoše iza čuda, što su ga učinili, tako ponizni, kao da nijesu ništa učinili. Tako moramo i mi uvijek biti ponizni, ako i sve moguće učinimo za siromašne duše, te priznavati svoje siromaštvo i svoju slaboću.

Šesnaesto poglavlje.

Pouzdanje je u Boga moćno sredstvo, da postignemo od njega mnoge milosti.

Sv. Ciprijan tumačeći riječi, što ih je Bog rekao sinovima Deut. 11,24. Izraelovim: »*Svako mjesto, na koje stupi noga vaša, bit će vaše — omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit*«, veli: »Vaša D. Cypr. in eundem locum. je noga vaša nada; i što je ona veća, to će više dobiti. *Pes vester utique spes vestra est; et quantumcumque illa processerit, obtinebit*«. To isto veli sv. Bernardo: »Vaša je noga vaše po- D. Bern. Serm. 15. sup. Ps. Qui habitat. uzdanje. Što vam ono bude veće, to ćete i više milosti primati. Ako imate veliku nadu i jako pouzdanje u Boga, onda će on mnogo za vas i po vama činiti; nu ako se uzdate samo malo, malo će učiniti«. U Evangjelju imamo za to više dokaza. Kako je rekao Isusu knez sinagoge, komu je umrla njegova kći? »*Gospodine*«, reče on, »*kći moja sada je umrla, nego dogji, metni na nju ruku svoju i oživljet će. — Domine, filia mea modo de-* Matth. 9,18. *functa est: sed veni, impone manum tuam super eam et vivet*«. On je bez dvojbe imao nešto vjere i nešto pouzdanja, jer je vjerovao, da mu može Krist probuditi kćer od mrtvih. Nu to bijaše samo slabo pouzdanje, pošto je mislio, da mora božanski Spasitelj poći na lice mjesta i položiti joj ruke. Zato pogje Spasitelj prema vjeri očevoj u kuću njegovu, uhvati mrtvu djevojku za ruku i probudi ju na život. Žena u Evangjelju, koja je već dvanaest godina bolovala od krvotoka i uzalud potrošila sav svoj imutak, da zadobije zdravlje, približi se Sinu Božjemu sa nešto jačom vjerom. »*Jer govoraše u sebi: samo ako se dotaknem haljine njegove, ozdravit ću. — Dicebat enim intra se: Si tetigero* Matth. 9,21. *tantum vestimentum ejus, salva ero*«. Zato se ona protiska kroz mnoštvo puka, približi mu se, dotakne se ruba njegove haljine i u isti čas ozdravi. Bog-čovjek postupaše s njom sasvim prema veličini njezinog pouzdanja i vjere. Satnik preteče u tom sve. On potraži Spasitelja i zamoli ga, da mu iscijeli bolesna slugu. Nu nije ga molio, da mu dogje u kuću, ili da mu dozvoli, te mu

se sluga dotakne haljine, nego samo govoraše: »*Gospodine! nijesam dostojan, da pod krov moj ugješ, nego samo reci riječ i ozdravit će sluga moj. — Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur puer meus*«. A čuvši Isus, udivi se i reče onim, koji igjahu za njim: »*Zaista, vam kažem, ne nagjoh tolike vjere u Izraelu!*« I reče satniku: »*Idi, i kako si vjerovao, neka ti bude! Audiens autem Iesus, miratus est, et sequentibus se dixit: Amen, dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel. Et dixit Iesus Centurioni: Vade, et sicut credidisti, fiat tibi*«. On je imao čvrsto pouzdanje, da Isus treba reći Matth. 8, samo riječ, te mu sluga ozdravi. Prema njegovoj vjeri iscijeli ga 8. 10. 13. božanski Spasitelj samom svojom riječi. Bog dakle postupa s nama prema pouzdanju, što ga u nj postavljamo. »*Bilo tvoje milosrgje, Gospodine, vrhu nas*«, kliče Psalmista, »*kako smo se ufali u tebe. — Fiat misericordia tua, Domine, super nos, quemadmodum speravimus in te*«. »Koliko je duboka posuda po- Ps. 32, 22. uzdanja«, kaže sv. Ciprijan, »toliko će biti i obilje nebeske vode, što će ju Bog u nju uliti«.

Kada je Krist zapovjedio sv. Petru, da dogje k njemu po vodi, hodio je on po moru kao po čvrstom tlu, dok se ne poboja. Nu čim se njegovo pouzdanje uskolebalo, kad se podigaó jak vjetar, počne se utapljati. Zato mu spočitnu Spasitelj njegov strah i reče: »*Malovjerni, zašto si dvojio? — Modicae fidei, quare dubitasti?*« Time mu je htio pokazati, da se samo zato Matth. 14, počeo topiti, što mu je manjkalo pouzdanja. I nama se često 31. čini poradi slaba pouzdanja, kao da će nas progutati valovi napasti i kao da ne možemo odoljeti olujama, što se na nas uzdižu. Jer kad bi imali čvrsto pouzdanje u Boga, to bi nas on sigurno izbavio iz svih pogibelji i obasuo milostima.

Kada su Moabićani i Amonićani združili svoje bojne sile, da zavojšte na Jozafata, kralja judejskog, spopade ovoga vladara, koji se preslab ćutio, da im se opre, veliki strah. Nu budući da se je u toj skrajnjoj nuždi utekao sa čitavim narodom k Bogu, najavi im Gospodin po proroku: »*Nemojte se bojati, niti se plašite ovoga mnoštva, nije bo vaša bitka, nego Božja. Ne ćete vi biti, koji ćete se boriti, nego samo ostanite u zaufanju, i vidjet ćete pomoć Gospodnju vrhu sebe. — Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem: non est enim vestra pugna, sed Dei.... Non eritis vos, qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state, et videbitis auxilium Domini super vos*«. I zbilja oćutiše doskora tu II. Paral. pomoć. Jer Bog uništi njihove neprijatelje, a da nijesu sa svoje 20, 15. 17. strane ništa doprinijeli, i to tako, da su sami proti sebi oružje obraćali i megjusobno se ubijali. Promotrimo ovdje, kako nam je malo činiti, kada nam Bog u pomoć dogje, da izvojštimo pobjedu nad svojim neprijateljima! On samo želi, da se u njega uzdamo. U devedesetom psalmu ne navodi drugog razloga, zašto hoće da pomogne potištenim, osim njihova ufanja u nj. »*Jer se ufao u me, oslobodit ću ga: zaštitit ću ga, jer je spoznao moje ime. — Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*«. »O preslatke dobrostivosti«, kliče sv. Bernardo kod ovih riječi, »koja ne manjka nikada

D. Bern. Serm. 15 in Ps. Qui habitat. onima, što se uzdaju u nju! — *O dulcissima liberalitas! in se sperantibus non deest*«. »*U tebe su se ufali oci naši*«, kaže okrunjeni Prorok, »*ufali su se, i oslobodio si ih. K tebi su vapili, i spasli su se; u tebe su se ufali, i nijesu se postidjeli!* — *In te speraverunt patres nostri: speraverunt, et liberasti eos. Ad te clamaverunt, et salvi facti sunt: in te speraverunt, et non sunt confusi*«. *Ps. 21, 56.* Tko se ikada Bogu utekao i u njega se sasvim pouzdao, a da nije bio uslišan i pomoć zadobio? »*Pogledajte sinci*«, kaže Mudrac, »*narode ljudske, i znajte, da se nije nitko ufao u Gospodina, i bio postigjen. Tko ga je zazvao, i bio prezren?* — *Respicite, filii, nationes hominum, et scitote, quia nullus speravit in Domino, et confusus est: Quis invocavit eum, et despexit illum?*« *Eccli. 2, 11. 12.*

Još ima jedan razlog, koji nas mora jako poticati, da sve ufanje stavimo u Boga. Pošto smo o njem već na drugom mjestu opširno govorili, spomenut ćemo ga ovdje samo nuzgredice. *Dio 2. Raspr 3. pogl. 38. i raspr. 4. pogl. 15.* Kada se naime ne pouzdajemo u sebe nego postavljamo sve svoje pouzdanje jedino u Boga, onda mu predajemo sve i svaljujemo sve na njega, te ga time zadužujemo, da se zauzme za svoju stvar i brine za svoju slavu. Stoga mu možemo donekle govoriti: »Obraćenje je duša, o Gospode, tvoj posao, a ne naš. Jer što možemo mi sami po sebi učiniti, ako ti ne ganeš srca? Zauzmi se dakle za svoju čast, o Gospode, i zaštiti svoju stvar!« U tom smislu bijahu vrlo zgodne riječi, kojima je Jozua prosio Boga, da odvrati svoju srdžbu od naroda izraelskoga, koji bijaše pobjegao pred svojim neprijateljima. »*Što ćeš učiniti za veliko svoje ime?* — *Et quid facies magno nomini tuo?*« *Ios. 7, 9.* Ponizi nas, Gospodine, i predaj nas našim neprijateljima, jer mi smo to zaista zaslužili: ali što će se reći za tvoje ime? Što će narodi misliti, kada vide, gdje je tvoj puk uništen i u ropstvo odveden? Reći će, da ga nijesi mogao uvesti u obećanu zemlju. »*Ne nama, Gospodine, ne nama, nego imenu svomu daj slavu.* — *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam*«. *Ps. 113, 9.* »*Gospodinu Bogu našemu pravda, nama pak porumenjenje lica našega.* — *Domino Deo nostro justitia, nobis autem confusio faciei nostrae*«. *Baruc. 1,15.* Svakako je veliko pouzdanje u Boga izvrsno sredstvo, da zadobijemo od njega sve moguće milosti. »*Mili su Gospodinu oni, koji ga se boje, i oni, koji se ufaju u milosrgje njegovo.* — *Beneplacitum est Domino super timentes eum, et in eis, qui sperant super misericordia ejus*«. *Ps. 146, 11.*

Mi pak redovnici imamo osobito razloga, da se u svakoj svojoj službi uzdamo u pomoć Božju. Jer pošto smo ju primili iz posluha, učinili smo to na zapovijed Božju, koji nam potom ne će uskratiti one jakosti i pomoći, što nam je potrebita, da ju dostojno vršimo. Bog zapovjedi Mojsiju, kako nam pripovijeda trideseto i trideset prvo poglavlje druge knjige Mojsijeve, da napravi sveti šator, kovčeg zavjetni i poklopac nad njim, žrtvenik, stol za hljebove i mnogo posugja, što je trebalo za službu u svetom šatoru. Bog mu sam dade mjeru i kaza način, kako da to izvede. Tada reče Gospodin Mojsiju: »*Evo, pozvao sam po imenu Bezeleela i napunio sam ga Duhom Božjim i mudrošću i razumnošću i znanjem u svakom djelu, da izmtsli, što-*

god se može napraviti od zlata i srebra i mjedi, mramora i dragog kamenja i od drveta svake vrsti. I dadoh mu za druga Olijaba, da naprave sve, što sam ti zapovjedio. — *Ecce, vocavi ex nomine Beseleel.... et implevi eum Spiritu Dei, sapientia et intelligentia et scientia in omni opere, ad excogitandum, quidquid fabrefieri potest ex auro et argento et aere, marmore et gemmis et diversitate lignorum. Dedique ei socium Ooliab...., ut faciant cuncta, quae praecepi tibi*«. *Exod. 31, 2. 3. seq.* Ako se dakle Bog pobrinuo, da podijeli umjetnicima, što ih je odabrao za gradnju tvarnoga šatora, sve znanje, što im je trebalo za njihov posao, što tada ne će učiniti radnicima u svome vinogradu i vijesnicima svoga Evangjelja, koje je odabrao, da grade duhovni šator duša i živi hram Duha Svetoga te raširuju kraljevstvo Božje u srcima ljudi? Zar se nemamo razloga ufati, da će nam i toliko više dati sve ono, što nam je potrebito, da vjerno obavljamo dužnosti svoje svete službe, kolikogod su duhovne stvari uzvišenije od tjelesnih? On nam je tako sigurno obrekao svoju pomoć, te hoće da se ni za ono ne brinemo, što ćemo govoriti u osobitim zgodama. »*Pred vlastelje i kraljeve vodit će vas mene radi. A kad vas predadu, nemojte misliti, kako ćete ili šta ćete govoriti, jer će vam se u onu uru dati, što ćete govoriti. Jer nijeste vi, koji govorite, nego Duh Oca vašega, koji govori u vas.* — *Ad praesides et ad reges ducemini propter me. Cum autem tradent vos, nolite cogitare, quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*«. *Matth. 10, 18. 19. 20.* On nam napokon obećaje pobjedonosnu rječitost, kojoj nitko ne će moći da odolijeva. »*Jer ću vam ja dati usta i mudrost, kojoj se ne će moći oprijeti ni protusloviti svi protivnici vaši.* *Ego enim dabo vobis os et sapientiam, cui non poterunt resistere et contradicere adversarii vestri*«. *Luc. 21, 15.* U istinu, ne čitamo li u Djelima apostolskim o slavnom prvom mučeniku sv. Stjepanu: »*I ne mogahu odoljeti mudrosti i Duhu, koji govoraše?* — *Et non poterant resistere sapientiae et spiritui, qui loquebatur*«. *Act. 6, 10.*

Sedamnaesto poglavlje.

Nepouzdanje je Bogu neugodno.

Kao što pouzdanjem u Boga slavimo božansko Veličanstvo i mili smo mu, i kao što je to sredstvo, da zadobijemo velikih milosti, isto je tako naprotiv nepouzdanje u Boga velika za nj uvreda, koju on najstrože kazni. Time mu naime krnjimo čast. Zato vidimo u svetom Pismu, da je to megju inim bio uzrok, za što se je Gospodin tako jako ljutio na sinove Izraelove i za što ih je najviše kaznio. Kada se povratiše one uhode, što ih je Mojsije poslao u obećanu zemlju, pripovijedahu, da su vidjeli jako utvrgjene gradove i ljude gorostase, prama kojima su oni kao skakavci. Na tu se vijest narod tako uzbuni, te je zdvajao,

da će ikada doći u posjed obećane zemlje, i već je govorio, kako će si izabrati vogju, koji da ih natrag vodi u Egipat. Do tog čak dogje, da je nakanio kamenovati. Kaleba i Jozuu, koji su ga nastojali od tog odvratiti. To tako razgnjevi Boga, te je rekao Mojsiju: »*Dokle će me pogrgjivati ovaj puk? Dokle mi ne će vjerovati uza sva čudesa, što sam ih pred njima učinio?* — *Usquequo detrahet mihi populus iste? quousque non credent mihi in omnibus signis, quae feci coram eis?* — *Zato ću ih udariti kugom i uništiti.* — *Feriam igitur eos pestilentia, atque consumam*«. [*Num. 14, 11. 12.*] Mojsije se nato pomoli Bogu za narod, da mu oprosti. Tada mu reče Gospodin: [*Ibid. 1, 45.*] »*Oprostio sam im po riječi tvojoj. Ali svi oni, koji vidješe slavu moju i znakove, što sam ih učinio u Egiptu i u pustinji, i kušahu me već deset puta, i ne poslušaše glasa mojega, ne će vidjeti zemlje, koju sam zakletvom obećao njihovim ocima, niti će je ugledati itko od onih, koji me pogrdiše*«. Tako se i dogodi. Više od šest stotina hiljada muževa bez žena i djece izašlo je iz Egipta, nu nijedan od njih nije vidio obećane zemlje osim Kaleba i Jozue, koji su narod sokolili. Svi ostali umriješe u pustinji za kaznu njihova slaba pouzdanja. Njihovu pak djecu, za koju su govorili, da će postati plijen neprijatelja, odabra Bog, da zaposjednu tu zemlju. Da pokaže, kako mu je mrsko nepouzdanje, kazni dapače na isti način Mojsija i Arona. Kada bo udariše na zapovijed Božju po pećini, podvojiše, da li će poteći iz nje voda. Stoga im reče Bog: »*Jer mi ne povjerovaste, da me posvetite pred sinovima Izraelovim, ne ćete uvesti vi naroda u zemlju, što ću im dati.* — *Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis vos populos in terram, quam dabo eis*«. [*Num. 20,12*] On ju poslije pokaza Mojsiju s obližnje gore i reče: »*Vidio si ju svojim očima, ali ne ćeš unići u nju.* — *Vidisti eam oculis tuis, et non transibis ad illam*«. [*Deut. 34, 4.*] Time je htio reći: »To je vama obećana zemlja; ali ti za kaznu svog slabog pouzdanja ne ćeš je zaposjesti«. Nepouzdanje je dakle uvreda, što se nanaša časti Božjoj, kao što smo već rekli; zato ga kazni tako strogo.

Otuda možemo crpsti dvije nauke. Prvo, da je takovo nepouzdanje i takova bojazljivost griješna i Bogu mrska, kako to biva kod nekojih u napastima, ticale se one njihova napretka ili zvaničnih posala, što im posluh nalaže. Čini se doduše, kao da to potiče iz poniznosti, nu tomu je uzrok samo oholost. Čovjek gleda samo na sebe i misli, da mora to postići svojom snagom, svojim naporom i svojom marljivošću. Nu to je velika oholost. Drugo. Moramo se u svim svojim potrebama i nevoljama najprije uteći Bogu. Ne valja da najprije upotrijebimo sve, što je u našim silama, a onda tek da se obratimo k Bogu. U tome jako griješe svjetovnjaci. Oni s početka sve pokreću i kušaju sve moguće, a da ne misle na Boga. Tada se istom utiču k njemu, kada su već sve uzalud pokušali i drže, da im je stvar skoro izgubljena. Zato Bog često pripušta, da im sva ljudska sredstva, u koja stavljaju najveće pouzdanje, ništa ne pomognu, nego su im dapače na vlastitu sramotu. Tako reče Gospodin kralju Asa: »*Jer si se pouzdao u kralja sirskoga a ne u Gospodina Boga*

svoga, zato ti je vojska kralja sirskoga izmakla iz tvoje ruke. — *Quia habuisti fiduciam in rege Syriae et non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syriae regis exercitus de manu tua*«. Bog se vrijegja, ako se na što drugo oslanjamo osim na njega. [*II. Paral. 16, 7.*] Zato se moramo odmah s početka k njemu uticati. Trsimo se stoga jako u molitvi da zasadimo u svomu srcu nepokolebivo ufanje u Boga. U molitvi valja da osobito nastojimo, kako da zasadimo kreposti u svom srcu. Nije li dakle razborito, da si nastojimo u nj zasaditi krepost, koja je za nas tako važna i potrebita? Za njom treba dakle da neumorno težimo, dok se u njoj tako ne uvježbamo, da se u svemu utičemo samo k Bogu i u njega postavljamo sve svoje pouzdanje. Neprestano treba da imamo u ustima riječi Jozafata: »*Kad ne znamo, što nam valja činiti, ostaje nam samo to, da svoje oči obraćamo k tebi.* — *Cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te*«. [*II. Paral. 20, 12.*] Tada će nam s Bogom postati ne samo sve moguće, nego ćemo i počimati u istinu biti sretni. Tako nas uči i okrunjeni Prorok: »*Blažena muža, kojega je nada ime Gospodnje.* — *Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus*«. [*Ps. 39, 5.*]

Osamnaesto poglavlje.

Ne smijemo klonuti duhom, ako i vidimo, da nam slabo uspjeva posao oko spasavanja duša.

Ovako vapi prorok Mikea i gorko se tuži na neznatni uspjeh svojih riječi kod puka Izraelskoga: »*Jao meni, jer mi je kao onome, koji bere groždje u jeseni iza berbe: nema grozda da ga pojedeš.* — *Vae mihi, quia factus sum, sicut qui colligit in autumno racemos vindemiae: non est botrus ad comedendum*«. [*Mich. 7, 1.*] Isto se tako tuži prorok Izaija: »*Ostala je u gradu pustoš, i nevolja će oboriti vrata. Jer će tako biti u sredini zemlje, u sredini naroda: kao kada se malo uljika, što su preostale, strese sa masline, i groždje, pošto se berba svršila.* — *Relicta est in urbe solitudo, et calamitas opprimet portas. Quia haec erunt in medio terrae, in medio populorum: quomodo si paucae olivae, quae remanserunt, excutiantur ex olea, et racemi, cum fuerit finita vindemia*«. [*Is. 24, 12. 13.*] Ništa toliko obično ne razočara one, koji rade oko spasa duša, koliko kad opaze, kako slabo djeluju njihove propovijedi i druga sredstva, što ih upotrebljavaju; kako se malo grješnika obraća, kako ih malo nastoji oko kreposti i kako ih malo ustraje. Pošto je ova tužba sasvim općenita i rodi jako zlim posljedicama, stoga ćemo se s tim malo više zabaviti. Možda će nas to, što ćemo reći, ohrabriti u našoj svetoj službi.

O tom predmetu raspravlja vrlo dobro sv. Augustin. [*D. August. contra Gresconium Grammat. l. 1. c. 8.*] On pobija ovu tužbu primjerom Krista, našega Spasitelja i Učitelja. »Da li je propovijedao možda Sin Božji«, kaže on, »samo svojim učenicima i onima, koji bi u nj vjerovali? Zar ne vidimo, da je

propovijedao i svojim neprijateljima, koji su ga često puta kušali i htjeli da ga upropaste? Ili zar je možda propovijedao samo pred velikim mnoštvom naroda? Nu nije li nam poznato, da je propovijedao i priprostoj ženi Samaritanki i s njom zapreo ono znamenito pitanje, da li se mora Bogu klanjati u Jerusalemu ili to smije biti i gdje drugdje? Na to bi ti mogao odgovoriti: Isus je znao, da će ona žena u nj vjerovati i okoristiti se njegovom naukom. Dakako da je to znao, odgovara ovaj crkveni otac. Ali što veliš za propovijedi, koje je držao farizejima, saducejima i tolikim drugima, za koje je znao, da ne samo što ne će u nj vjerovati, nego da će ga dapače ubiti? Sad bi ih pitao, da ih na temelju njihovih odgovora osvjedoči; sad bi odgovarao na njihova pitanja, akoprem su ga pitali samo za to, da ga kušaju. Pa ipak ne čitamo, da se itko od njih obratio te ga slijedio. *Quod cum faceret, nullus ex his legitur ad eum sequendum fuisse conversus.* On je dobro znao, što će se dogoditi. Ali premda je znao, da ih njegova propovijed ne će obratiti, nego da će nasuprot postati tvrdokorniji, ipak nije propustio da im propovijeda, te se mi, koji ne znamo, da li će se tko usljed naših propovijedi obratiti ili ne, naučimo njegovim primjerom, kako nigda ne smijemo biti u svojoj službi nemarni ni klonuti duhom, ako i mislimo, da ćemo malo uspjeti. Možda je ipak koja duša prisutna, kojoj spas ovisi o tvojoj propovijedi. Možda će Bog ganuti čije srce u času, kad budeš govorio. Ili ako i ne slijedi to obraćenje odmah, možda će se zbiti poslije, te će sjeme riječi Božje, što je palo u čije srce, donijeti plodove pravednosti i spasa. Stoga ne smijemo nikada da išto propustimo sa svoje strane, čime možemo koristiti bližnjemu.

Gerson. lib. de parvulis trahendis ad Christum

Gerzon u svojoj raspravi: »Kako valja malene privesti Kristu«, udara žestoko na one, koji ne će da ispovijedaju nekih grješnika s razloga, što se odmah povraćaju u svoje grijehe, i što je tobože sve, što se čini za njihovo obraćenje, uzaludan posao, svejeduo kao kad bi tko lijevao vodu u rešeto. Na istom mjestu opominje ispovjednike, neka puste da se djeca često ispovijedaju. Od nje bo možemo puno očekivati, pošto su na raskršću te se lahko zapute stazom, koju im pokažemo. »Ona će«, veli on, »onoga biti, koji ju prvi za se predobije. Ako ju predobiješ za gjavla, bit će gjavlova; a predobiješ li ju za Krista, bit će Kristova. Od vrlo je dakle velike važnosti, da im zarana pokazujemo put kreposti i po njemu ih vodimo, jer obično idu onim putem, na koji smo ih odmah s početka naveli«. Tada odgovara na prigovore nekojih ispovjednika, koji tvrde, da je izgubljeno vrijeme, što se upotrijebi za Ispovijed djece, budući da još nijesu dosta zrela, te se okoriste onim, što im se kaže. Tako odmah iza Ispovijedi padaju u iste pogrješke, jedva što ih je čovjek opomenuo, da ih se ostave, i odmah se nanovo počinju svagjati i biti, kao da im se nije ni riječ rekla. Ali ako ne ćeš ispovijedati djece, odgovara Gerson, zato što brzo poprimaju svoje zle navike, onda se moraš takogjer ustezati da odrasle ispovijedaš. Jer i oni često padaju natrag u svoje grijehe, tek što su ostavili ispovjedaonicu. K tomu su još njihovi grijesi obično mnogo veći, nego li djece, koja

redovito samo lahko griješe. To bi pak bilo, da otvoreno kažem, neobično postupanje, kad bi grješnike odbijao i ne bi ih htio ispovijedati s razloga, što odmah padaju u iste grijehe. Ne smijemo odbijati ni jednih ni drugih, dodaje on, ako imaju samo čvrstu volju, da se poprave. Da to razjasni, navodi on dvije vrlo zgodne prispodobe. »Da li onaj«, veli on, »koji izbacuje vodu iz broda, zato odustaje od svog posla, što toliko vode opet prodire unutra, koliko je izbacio? *Numquid sentinam navis exhauriens idcirco deserit opus, quia redit tantumdem aquae, quantum expulerit?* Premda si ruke svaki dan zamažemo, ipak ih peremo. Jer ako se opet i zamažu, ipak ih se gad ne drži tako jako. *Si quotidie manus sordidantur, non minus abluimus illas, quia, etsi redeant sordes, non ea tenacitate cohaerescunt*«. Onaj mora neprestano grabiti, ako i vidi, da toliko vode opet prodire, koliko je izgrabio. Inače bi brod utonuo, a ovako se to zapriječi. Takogjer moramo često prati svoje ruke, akoprem se uvijek nanovo zamažu, da se barem gad tako jako ne prilijepi, te bi ga se poslije teško oslobodili. Isto tako ne smijemo prestati ispovijedati grješnikâ i pomagati im, da se podignu od svog pada, makar i odmah opet pali. To ih barem suzdržava, da se posvema ne podadu opačini. Tako ipak ima još uvijek nade, da će se spasti.

Gers. ubi supra.

Primjer našeg svetog Oca Ignacija može nam u tom služiti za pravilo. On se vježbao neprestano u različitim djelima ljubavi, nu osobiti jo trud uložio u to, da pale žene otme njihovu nećudorednu življenju. U tu je svrhu podigao u Rimu kuću, u koju su se primale one, što su se htjele odreći te opačine. Bio je tamo dakako već samostan za pokornice. Taj je ipak bio samo za one odregjen, koje su htjele primiti svetu koprenu. Nu mnoge od tih žena, akoprem su imale veliku želju, da se izbave iz tog nesretnog stanja, u kom su se nahodile, nijesu htjele da za uvijek stupe u samostan, jer nijesu u sebi za to ćutile zvanja, ili to nijesu mogle, jer su bile udane. Da bi dakle jedne i druge imale utočište, dade sagraditi za njih kuću, koju je nazvao »samostan sv. Marte«. I jer nije nitko htio započeti tako sveto djelo, premda su se mnogi ponudili, da će sa svoje strane štogod doprinijeti, prihvati ga se on prvi i dade u tu svrhu sto rimskih talira, što ih je dobio za nekoliko ogromnih kamenova, koje je dao u tu svrhu prodati po kućnom upravitelju. To je učinio u vrijeme, kad je taj novac nužno trebao za svoju Družbn. Dapače ga nl služba generala nije zaustavljala, da se za tu stvar tako ne zauzme, te bi takove grješnice, što bi htjele promijeniti svoj nevaljali život, sam pratio rimskim ulicama i vodio ih u ovai samostan sv. Marte ili u koju drugu poštenu kuću, gdje bi ih smjestio. Dakako da su mu nekoji prigovarali, da trati dragocjeno vrijeme, kada se trudi oko obraćenja stvorova, što će radi ukorijenjene navade prije ili poslije opet pasti u staru opačinu. Ali on odgovaraše, da će vrijeme dobro upotrijebiti i trud mu se dovoljno isplatiti, ako samo to postigne, te jedna jedina od onih grješnica odluči, da će se ma samo jedan dan čuvati onih strašnih grijeha, makar sigurno znao, da će iza toga opet započeti svoj stari opaki život. Ako smo dakle i čvrsto osvjedočeni, da će koji grješnik odmah

Vita s. Ignatii l. 3. c. 9.

nanovo pasti u svoje prijašnje grijehe, ipak moramo držati, da nam je trud dostatno okrunjen, ako samo jedan sat progje, da Boga ne uvrijedi ili barem smrtni grijeh ne učini. To znači u istinu revnovati za čast i slavu Božju. Tko traži blago, mora dugo kopati, prije nego što nagje. Pa ako tada nagje samo malo zlata, drži, da mu je sav trud naplaćen.

Nu pogjimo još dalje i uzmimo, da se nitko ne će obratiti i da ne ćemo ni toga moći postići, da tko odluči ma samo jedan sat ne vrijegjati Boga, ipak ne smijemo prestati propovijedati i učiniti sve za siromašne duše, što je u našim silama. Sv. Bernardo raspravlja vrlo lijepo o tom predmetu u pismu na svoga prijašnjega učenika i brata u Redu, Papu Eugenija Trećega. On ga opominje, da nastoji popraviti rimski puk i papinski dvor. Pošto ga je na to živo opomenuo, sam si stavlja prigovor i veli: »Ali možda ćeš me ismjehivati i odgovoriti, da ne koristi brinuti se za popravak rimskoga puka, jer je to puk ohol, prkosan i buntovan, te nesposoban da u miru živi i svoju dužnost vrši, osim ako se ne može opirati. Dakle se ne možeš od njega ničemu nadati i svaki je taki posao uzaludan. Ne gubi zato ufanja, nastavlja svetac, od tebe se ne zahtijeva, da ga izliječiš, nego da samo oko toga nastojiš. *Noli diffidere: curam exigeris, non curationem*«. Upotrijebi za to shodna sredstva. To traži Bog od tebe. »*Kad su te postavili za upravitelja*«, kaže Mudrac, »*brini se za njih. — Rectorem te posuerunt? curam illorum habe*«. Upamti dobro, on ne kaže: izliječi ih. Jer onaj, koji je na čelu drugih, nije dužan da ih izliječi od njihovih pogrješaka, pošto to nije u njegovoj moći, pa dakle ni Bog toga od njeg ne traži. Sa svim pravom kaže poganski pjesnik Ovid: »*Nije vazda u vlasti liječnika, da ozdravi bolesnik. Non est in medico semper, ut relevetur aeger*«. U tome zaista ne sastoji dužnost njegova zvanja nego u tom, da sa svoje strane ništa ne propusti, te ga izliječi. Nu ostavimo, veli svetac, svjedočanstva onih, koji su izvan Crkve, kad nam naši pružaju mnogo bolja. Čuj, kako govori sv. Apostol: »*Više sam radio nego svi oni. — Abundantius illis omnibus laboravi*«. On ne kaže: »Više sam od svih koristio, ili više sam od svih ploda donio. *Non ait: Plus omnibus profui, aut plus omnibus fructificavi*«. Jer pošto ga je sam Bog bio podučio, znao je on dobro, da »*će svaki primiti svoju plaću prema svome radu. — Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem*«. Dakle ne će primiti plaću prema uspjehu ili prema plodu, što ga je donio. Stoga se Apostol hvali svojim mučnim radom a ne plodom. Nasljeduj ga; radi, koliko je do tebe, i čini, što je u tvojim silama. Sadi, zalijevaj i obragjuj vinograd Gospodnji; tako ćeš zadovoljiti dužnosti svoga zvanja. Da uzraste i plod donese, nije tvoja stvar. Bog se mora za to skrbiti; pa on će to učiniti, ako to drži za dobro. Ako pak toga ne učini, ne ćeš ti zato ništa izgubiti, jer nas uči sv. Pismo: »*On daje pravednicima plaću za njihov trud. — Reddidit justis mercedem laborum suorum*«. Dakle ne daje im plaću prema uspjehu. »O sigurna posla, komu neuspjeh ne može umanjiti vrijednosti! *Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus*«. Ako se i nitko ne poboljša, tvoja će

D. Bern. de Consideratione ad Eugenium lib. 4.

D. Bern. ubi supra.

Eccli. 32, 1. 2.

Ovid. de Ponto lib. 1. epist. 3. vers. 17.

I. Cor. 15, 10.

D. Bern. ubi supra.

I. Cor. 3, 8.

Sap. 10, 17.

D. Bern. ubi supra.

plaća biti isto tako velika, svejedno kao da si mnogo učinio i nebrojene obratio. To ti ipak velim, dodaje svetac, a da ne postavim granice dobroti i svemogućtvu Božjemu. Jer da je još tako otvrdnuo rimski puk pa mu bilo srce poput kamena, »*Bog može od kamenja ovoga podignuti djecu Abrahamu. — Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae*«. »*Tko zna, da li se ne će okrenuti i oprostiti, i ostaviti za sobom blagoslov? — Quis scit, si convertatur et ignoscat, et relinquat post se benedictionem?*« Ali ovdje se ne radi o tom, što će Bog činiti; jer naše nije, da istražujemo njegove sudove. Ja samo namjeravam pokazati onima, koji su dužni raditi oko spasa duša, kako ne smiju biti u tome nemarni, što drže, da im je djelovanje bezuspješno. Jer zasluga kao i plaća ne ovisi o uspjehu posla, nego samo o načinu, kako tko ispunjuje svoju dužnost.

Još više. Kad bi dapače znali, da ne ćemo dušama ništa koristiti, ne bi smjeli da prestanemo u svojoj službi vazda tako raditi, svejedno kao da bi nam sve najbolje uspjevalo, i to sa dva razloga. Prvo, to zahtijeva neizmjerno milosrgje Božje. Izvori ne prestaju teći, veli sv. Zlatousnik, ako i grabimo iz njih vodu. Da bude koji grad velik, mora obilovati vodom tako, da se može izlijevati u različite njegove dijelove. To isto vrijedi za propovjednike. Oni su kao kanali, kojima teče voda evangjeoske nauke za čitav svijet. Oni ne smiju nigda da prestanu izlijevati spasonosnu vodu božanske riječi, pa pilo ju sada mnogo ili malo njih. Iz toga se vidi beskrajno milosrgje Božje, što ove vode u njegovoj Crkvi neprestano teku za sve one, koji žegjaju i žele ih piti. »*Vi svi, koji žegjate*«, govori on po proroku Izaiji, »*dogjite na vode; i koji nemate srebra, žurite se, kupite i jedite, dogjite, kupite bez srebra i bez ikake zamjene vina i mlijeka. — Omnes sitientes, venite ad aquas; et qui non habetis argentum, properate, emite et comedite; venite, emite absque argento et absque ulla commutatione vinum et lac*«.

Drugo, to zahtijeva Božja pravednost. Jer ako se ljudi uza tolike opomene i propovijedi ne obrate, tada će to služiti barem zato, »*da se Bog opravda u svojim riječima i pobijedi, kada dogje na sud. — Ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas, cum judicaris*«. Bog hoće da svoje postupanje sa grješnicima opravda i pokaže im, da je samo do njih stojalo, te postanu blaženi, da se tako ne mogu ispričati niti na ikoga potužiti, osim na same sebe; jer im u istinu nije manjkalo za to sredstava. »*Što je, što sam morao jošte učiniti svome vinogradu, a nijesam učinio? — Quid est, quod debui ultra facere vineae meae, et non feci?*« Ovako veli Bog po proroku Izaiji, da opravda svoje postupanje sa svojim pukom. Zasadio sam ga, ogradio, i podigao u njem kulu za obranu te smjestio tijesak. »*Očekivao sam, da urodi grožgjem, a on urodi vinjagama. — Et exspectavi ut faceret uvas, et fecit labruscas. — Sada dakle, stanovnici jeruzalemski i muževi Judini, sudite izmegju mene i moga vinograda. — Nunc ergo, habitatores Jerusalem et viri Juda, judicate inter me et vineam meam*«. Pa vidite, tko je kriv, da nije urodio grožgjem. Nije dakle mala stvar, ako pomogneš opravdati stvar Božju na sudnji

Matth. 3, 9.

Ioel 2, 14.

Is. 55, 1.

Ps. 50, 6.

Is. 5, 4.

Is. 5, 4. 3.

dan protiv grješnikâ. Jer će tada tvoje propovijedi i opomene, iz kojih sada crpu tako neznatnu korist, ustati tako proti njima, da ne će moći ništa odgovoriti. S kojegod dakle strane stvar promotrili, moramo vazda raditi svim marom oko spasa duša, pa bilo to sad uspješno ili ne.

D. August. lib. de fide et operibus. c. 17. Matth. 22, 3 seq.

Sv. Augustin, tumačeći priču o pozvanicima, koji ne htjedoše doći na svadbu, pita glede sluga, što ih posla njihov gospodar, da one pozovu: »Mogu li se ove sluge okriviti radi nemarnosti, što pozvanici na svadbu ne htjedoše doći? Zaista ne. Nasuprot ih treba držati za vjerne i brižne sluge, jer su učinili, što im je bilo naloženo. Oni bo pozvaše one, koje su po zapovijedi morali pozvati; oni učiniše sve, da ih potaknu, te dogju na svadbu. Zvanici, koji ne htjedoše doći, kaznit će se; nu sluge će primiti jednaku plaću, baš kao da bi svi zvanici bili prisutni. Oni nijesu bili krivi, što nijesu svi došli«. I nas će Bog na sudnji dan pozvati na račun, da li smo sve učinili, što smo mogli i bili dužni učiniti za siromašne duše. Jer da se one obrate, dobro je i mora biti naša živa želja i najveće veselje. Tako se božanski Spasitelj »*obradova u Duhu svetom — exultavit Spiritu Sancto*«, kada su učenici vrativši se sa svog propovijedanja kazivali, kaki su plod učinili. Nu za to ne ćemo mi računa davati nego oni, kojima naviještamo riječ Božju. Svaki mora račun dati o svom djelovanju. Tako ćemo mi dati račun o tome, da li smo vjerno ispunili svoju dužnost, a oni, da li su se okoristili naukama, što su ih čuli.

Luc. 10,21.

Naša dakle zasluga te dobrota i savršenost naših djela ne ovisi o tome, da li će se drugi njima okoristiti ili ne. Nasuprot možemo još više reći na svoju utjehu. Naša naime plaća i zasluga ne sama što ne ovisi o uspjehu našega rada, nego možemo donjekle reći, da je veća, ako se od svega toga ništa ne vidi, nego kada je plod očit. Tako nam je i veća zasluga, ako uza svu rastresenost i sušu u molitvi ustrajemo, nego kad smo puni nebeskih utjeha. Jer je, kako sv. Grgur vrlo dobro primjećuje, drago propovjedniku i to ga ne malo bodri i jači, kad vidi, da svi k njemu hrle i sazna, da mu propovijedi puno djeluju. Nu boli ga i žalosti, kad vidi, da ga rado ne slušaju, da slabo uspjeva. Ali ako se time ne dade odvratiti, nego i nadalje naviješta riječ Božju, tako kao da bi ga sav svijet slušao i kao da bi osobito djelovao na duše, tada je to znak velike savršenosti i sigurni dokaz, da sve samo za Boga radi.

D. Greg. Moral. l. 35. c. 11.

S ovom čistoćom i savršenošću valja da obavljamo sve svoje dušobrižničke poslove. Ne smijemo za tim težiti, da mnogo učinimo, nego da vjerno ispunimo svoje dužnosti i volju Božju. A to je upravo, što od nas zahtijeva i hoće Božje Veličanstvo. Tada se ne ćemo bojati ni truda ni lošeg uspjeha, niti ćemo pogledom na slabu korist klonuti duhom ili izgubiti mir duše, kao što se to dan na dan dogadja onima, koji većinom gledaju na uspjeh.

DRUGA RASPRAVA.

Bitni zavjeti redovnički i velika korist redovničkoga staleža.

Prvo poglavlje.

Savršenost redovnika sastoji u vjernom ispunjivanju zavjeta siromaštva, čistoće i posluha.

Prije nego napose što reknemo o svakom od ovih triju zavjeta, spomenut ćemo o tom nešto uopće. Prvo. Ova su tri zavjeta bitna sredstva u redovničkom staležu, da postignemo savršenost. Redovnik se nalazi, kako veli sv. Toma, u staležu savršenstva. Ovo je nauka sv. Dionizija Areopagite, a prihvatiše ju uopće bogoslovci. Time se ne će reći, da moramo već biti savršeni, čim postanemo redovnici, nego da smo od tada dužni težiti za savršenošću. »Ne kao da se priznavaju savršenima«, veli sv. Toma, »nego oni ispovijedaju, da teže za savršenošću. *Non quasi profitentes se ipsos perfectos, sed profitentes se ad perfectionem tendere*«. Jer ne vrijedi za redovnika, što vrijedi za biskupa. Za biskupa se predmnijeva, da je već savršen, od redovnika se očekuje, da će biti. Prvi mora već biti savršen, drugi treba da istom oko toga nastoji. Sv. Toma postavlja tu razliku izmegju redovnika i biskupa na temelju Isusovih riječi u svetom Evangjelju. Kad savjetuje Gospodin dragovoljno siromaštvo, što ga ispovijeda redovnik, tada ne predmnijeva, da je već savršen, nego da će postati savršen, ako slijedi taj savjet. Gospodin ne kaže: »Ako si savršen, idi, prodaj sve što imaš«, nego samo: »*Ako hoćeš savršen da budeš. — Si vis perfectus esse*«. Ali je sasvim drukčije postupao, kada je pozvao sv. Petra na biskupsku službu. Triput ga naime pitao, ne samo da li ga ljubi, nego da li ga ljubi više, nego svi drugi, da nam pokaže, koju li ljubav i savršenost traži u tom staležu od onih, koje na nj uzvisuje. Prema tomu stalež redovnički kao i biskupski jest stalež savršenosti, ali na različit način. Jer jedan predmnijeva savršenost, ali ju ne daje, dok ju drugi ne predmnijeva, ali k njoj vodi. Ti nijesi dužan biti savršen, čim si stupio u Red, ali si dužan težiti za savršenošću. Zato kaže sv. Jeronim: »Redovnik griješi, ako ne će da bude savršen. *Monachum perfectum esse nolle, delinquere est*«. A Euzebije od Emise kaže: »U pustinju poći jest najveća savršenost; u pustinji nesavršeno živjeti jest najveće prokletstvo. *Venire ad eremum, summa perfectio est; non perfecte in eremo vivere, summa damnatio est*«. Ako dakle redovnik ne teži za savršenošću i ne nastoji iz svih sila da bude savršen, nije pravi redovnik, kaže sv. Toma, pošto ne čini ono, radi čega je stupio u Red. »Život mu se mora slagati s imenom, a zavjeti se vidjeti u djelu. *Concordet vita cum nomine; professio sentiatur in opere*«.

D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 5. D. Dionys. Areop. de coel. Hierarchia c. 5. D. Thom. ibidem.

Matth. 19 21.

D. Hieron. Epist. 1. ad Helidor.

Euseb. Emiss. Homil. 9. ad Monachos.

D. Thom. 2. 2. qu. 86. art. 1.

Najbitnija sredstva u redovničkom staležu da dogjemo do savršenosti, jesu tri naša zavjeta: siromaštvo, čistoća i posluh. To tumači krasno sv. Toma. Redovnički stalež možemo, veli on, sa tri strane promatrati. Naime u koliko je on vježbanje, koje vodi k savršenosti; ili u koliko je stalež miran i prost od svih vremenitih briga; ili u koliko je žrtva, kojom sebe i sve, što imamo, Bogu prikazujemo. Ako ga promatramo kao vježbanje, što vodi k savršenosti, vidimo, da uklanja iz našeg srca sve, što priječi ljubav Božju, u čem sastoji najveća savršenost. A to je troje. Prvo je želja za izvanjskim dobrima. Ona se uklanja zavjetom siromaštva. Drugo je želja za putenim nasladama. Ona se uklanja zavjetom čistoće. Treće je naša neuredna volja. Ona se uredjuje zavjetom posluha.

I. Cor. 7, 32. Možemo ga nadalje promatrati kao stalež prost od briga prema riječima Apostolovim: »*Hoću pak da budete bez brige. — Volo autem vos sine sollicitudine esse*«. To sasvim postizavamo trima zavjetima, koji nas oslobagjaju od tri najglavnije brige, što nas muče u svijetu. Zavjet siromaštva oslobagja nas od brige za izvanjska dobra. Zavjet čistoće oslobagja nas od brige za uzdržavanje obitelji i odgoj djece. Zavjet posluha, kojim se sasvim predajemo poglavaru, da s nama ravna, oslobagja nas od treće brige, naime što nam je činiti i kako se vladati u raznim prigodama života. Ako napokon promatramo redovnički stalež kao žrtvu samoga sebe, što ju Bogu prinosimo, to vidimo, da je ta žrtva pomoću tri spomenuta zavjeta sasvim potpuna i savršena. Jer sva se dobra, što ih čovjek ima, mogu na troje svesti: na dobra izvanjska, što je bogatstvo, na dobra tijela, što su putene naslade i na dobra duše, što je razum i volja. Prva posvema žrtvujemo zavjetom siromaštva, druga zavjetom čistoće a treća zavjetom posluha, kojim se odriče redovnik svoje vlastite volje i podaje vodstvu poglavara, koji je namjesto Boga. S kojegod dakle strane promatrali taj stalež, vidimo vazda, da su tri zavjeta, što ih u njem polažemo, najbitnija sredstva, koja nas vode k savršenosti.

Chron. Ord. S. Francisci p. 1. l. 1. c. 73. Božanski se Spasitelj ukaza jednom sv. Franji, kako nam se pripovijeda u ljetopisima od njega utemeljena Reda, i zapovjedi mu, da mu prikaže tri dara. Svetac mu odgovori: »Ti znaš, Gospodine, da sam ti se sasvim prikazao i da sam sav tvoj. Ja nemam ništa drugo na svijetu osim ovog odijela i ovog užeta, a i to je tvoje. Što ti dakle mogu prikazati? Oh, da bih imao još jedno srce i jednu dušu, da ti ju, Gospodine, prikažem! Nu pošto mi zapovijedaš, da ti nešto prikažem, to daj mi, Gospodine, još što drugo, da ti ispunim želju i poslušam te«. Na to mu zapovjedi Spasitelj, da segne rukom u njedra i prikaže mu ono, što tamo nagje. Svetac to učini i izvadi veliki komad zlata, i pruži mu ga. Spasitelj ponovi istu zapovijed još dva puta. Pa kada je svetac svaki puta izvadio jednaki komad zlata i na isti ga način prikazao, rastumači mu Krist, da ta tri komada zlata znače posluh, siromaštvo i čistoću. To je on Bogu tako savršeno prikazao, da mu savjest, kako je to sam priznao, nije mogla glede toga ništa spočitavati. Prinesimo i mi Gospodinu ova tri zavjeta kao žrtvu tako, da nam glede toga savjest ne može ništa spočitavati, nego da možemo s Jobom reći: »*Nije me ukorilo moje srce za cijelog mog života. — Neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea*«. *Job 27, 6.*

Drugo poglavlje.

Zašto se obvezujemo zavjetom na siromaštvo, čistoću i poslušnost.

Mogao bi tko primijetiti: »Čemu zavjeti? Ta možemo i bez zavjeta živjeti u siromaštvu, čistoći i posluhu«. Svi bogoslovci odgovaraju na to sa svetim Tomom: »Zavjeti su nužni, jer su bitnost redovničkoga staleža, jer on bez zavjeta ne može biti stalež savršenosti. Razlog je tomu ovaj. Stalež savršenosti nužno iziskuje neprestanu obvezu na savršenost. Jer riječ »stalež« znači nešto čvrsta, stalna i postojana. Dakle stalež redovnički ne može biti stalež savršenosti bez neprestane obveze na savršenost; po tom se ne da on ni pomisliti bez zavjeta, usljed kojih nastaje takova obveza. Zato pripadaju biskupi, veli sv. Toma, staležu savršenosti, ali župnici ne. Jer župnici nijesu za uvijeke obvezani na dušobrižništvo, nego se mogu toga odreći. Biskupi su pak obvezani neprestano na pastirsku službu, i samo ih Papa može nje riješiti. Ista je razlika takogjer izmegju savršenosti svjetovnjaka i savršenosti redovnika. Jer ma da je svjetovnjak i savršeniji od redovnika, ipak ostaje istina, da je redovnik u staležu savršenosti a svjetovnjak ne. Jer se savršenost svjetovnjaka ne osniva kao redovnika na zavjetima; dakle nema ni iste jakosti ni stalnosti u dobru kao ona redovnika, t. j. ako se samo uzme u obzir stalež jednoga i drugoga. Svjetovnjak vodi danas posve savršen i svet život, a sutra u tom popušta. Redovnik je pak vazda u staležu savršenosti, makar on ne bio savršen, jer je zavjetima, koji ga za uvijek vežu, obvezan na savršenost i nije mu se slobodno toga odreći. *D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 5. et q. 186. art. 6.* *D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 6.* Časnoga brata Egidija upita netko, da li se može u svijetu doći do kršćanske savršenosti? »Dakako«, odgovori on, »ali ja više držim do jednog stupnja milosti u redovničkom staležu nego li do deset stupnjeva u svijetu«. Jer se u redovničkom staležu, gdje živemo rastavljeni od svijeta, toga glavnog neprijatelja milosti, i gdje nas dobri primjeri potiču neprestano na krepost, lakše sačuva i umnoži milost, dok se u svijetu lahko izgubi a vrlo teško sačuva. Iz toga je on zaključio, da više vrijedi u redovničkom staležu manja milost uz tolika i tako sigurna sredstva, da ju sačuvamo i umnožimo, nego li mnogo veća milost u svijetu, gdje je izvrgnuta hiljadu pogibelji. *Fr. Aegidius, Chron. Ordin. S. Francisci p. 1. l. 7. c. 20.*

Iz toga možemo uvidjeti, kolika je prijevara nekojih novaka, koji misle, da bi vodili život pobožan i sabran te bi svojim primjerom bližnjega sazigjivali, kad bi živjeli u svijetu. To je prijevara gjavla, koji im hoće pod tom izlikom da ugrabi neprocjenljivo dobro, što ga imaju, te ih zavede, da istupe iz Reda. U svijetu će biti možda s početka jednako revni; svakih će se osam

dana ispovijedati, molit će i brižljivo bježati grješne prigode. Ali pošto nijesu više pod posluhom niti ih više veže kaka stalna dužnost, a svaki čas se pomaljaju nove zapreke, u velikoj su pogibelji, da ne će malo po malo propustiti svoju molitvu niti se više redovito ispovijedati i do toga doći, te će svoje veselje tražiti u općenju sa sinovima ovoga svijeta. Tako hrle oni sve više u propast. U redovničkom pak staležu jest sasvim drukčije. Jer nije slobodno redovniku da napusti svoje duhovne vježbe i otme se dužnosti, na koju ga obvezuju zavjeti, što su onaj »*trostruki vez, koji je*«, kako Mudrac kaže, »*teško rastrgnuti.* — *Funiculus triplex difficile rumpitur*«.

Eccl. 4, 15.

Mi vidimo dakle, da zavjeti zapravo uzdižu onaj način življenja, na koji se obvezuje redovnik, do života redovničkoga i staleža savršenosti. Stoga više svetaca misli, da su ga utemeljili sveti apostoli. Kada su sve ostavili, da slijede Krista, položili su, vele oni, temelj ovome staležu, predavši se po zavjetima sasvim njemu. Odatle običaj u katoličkoj Crkvi, da se redovnici posvećuju Bogu trima zavjetima.

D. August. de Civit. Dei l. 14. c. 4. D. Hieronym. D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 4. ad 3.

Treće poglavlje.

Druge koristi i dobra, što ih crpemo iz obveze na zavjete.

Osim već navedenih koristi sadržavaju zavjeti još druge. Što se čini po zavjetima, mnogo je bolje, vrednije i zaslužnije pred Bogom, nego što se čini iz slobodne volje. Sv. Toma navodi za to tri razloga. Prvo. Jer je bogoštovlje (Religio) najveća i najizvrsnija megju ćudorednim krepostima, a zavjet je čin bogoštovni. Po tom je vrijednost svih kreposnih djela usljed zavjeta veća, jer po njem ona postaju čini bogoštovni, t. j. nešto sasvim sveto i Bogu već posvećeno. Tako n. pr. post, što je čin umjerenosti, postaje po zavjetu činom bogoštovnim, i dvostruko je zaslužan; po samom sebi kao čin umjerenosti i po zavjetu kao čin bogoštovni. Uopće svim, što činimo iz posluha, sabiremo si dvostruku zaslugu; jednu samim djelom a drugu poslušnošću. Po tom zaslužujemo mnogo više, ako djelujemo iz posluha, nego ako što činimo samo iz vlastitog nagona, kad nijesmo na to obvezani posluhom ili zavjetom. Kao što redovnik, koji se ogriješi o zavjet čistoće, počinja dva smrtna grijeha, jedan proti šestoj zapovijedi, a drugi još mogo veći proti položenom zavjetu, jer čini svetogrgje: isto si tako stiče redovnik, koji zavjet čistoće vjerno ovršuje, dvostruku zaslugu, prvu time, što ovršuje zapovijed Božju, a drugu, što vjerno drži Bogu učinjeni zavjet. Ovo je posljednje još mnogo zaslužnije nego li prvo, jer je čisti čin bogoštovni.

D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 6.

Drugo. Zavjet čini, da su djela mnogo zaslužnija. Jerbo onaj, koji što po zavjetu čini, Bogu mnogo više daje i žrtvuje nego li onaj, koji to čini bez zavjeta. Jer takav mu ne daje samo ono, što čini, nego i slobodu, da može što drugo činiti. To je

mnogo više; jer on žrtvuje Gospodinu svoju slobodu, nešto najveće, što mu može prikazati. Vrlo dobro činimo, ako sve ostavimo radi Krista. Ali zavjetom siromaštva ne odričemo se samo svega, što posjedujemo, nego što je još mnogo više, i mogućnosti, da igda što posjedujemo. Jer tada darujemo Bogu, kako kaže sv. Anselmo i sv. Toma, stablo s plodom. Kao što onaj, kažu ovi sveci, mnogo više daje, koji daje plod skupa sa stablom, nego onaj, koji daje samo plod a stablo za se pridrži; isto tako žrtvuju redovnici Bogu mnogo više, nego li svjetovnjaci. Jer svjetovnjaci žrtvuju Bogu samo plod stabla, naime svoja dobra djela, a stablo, što su oni sami, pridržavaju za se, t. j. oni si pridržavaju pravo nad samim sobom, dok se redovnici sasvim predaju u njegove ruke. Oni mu daruju stablo s plodom; oni mu predaju svoja djela, riječi, misli, svoju volju i svoju slobodu. Redovnici više nijesu svoji; oni nemaju ništa više, što bi mu mogli dati, sve mu već predadoše. Sv. Bonaventura služi se drugom prispodom. Kao što onaj, veli on, mnogo više daje, koji predaje drugome ne samo pravo porabe nego i pravo vlasništva; isto tako daje i onaj mnogo više, koji sama sebe Bogu zavjetom žrtvuje i posvećuje, nego li svjetovnjaci, koji se na taj način ne prikazuju, jer svjetovnjaci, dopuštaju Bogu, da tako kažem, samo porabu samih sebe, dok mu se redovnik, koji žrtvuje Bogu svoju volju i svoju slobodu isto tako, kao i sva svoja djela, sasvim predaje u vlasništvo.

D. Anselm. lib. de simil. D. Thom 2. 2. qu. 88. art. 6.

D. Bonav. Apologia pauperum.

Treće. Djela, što ih po zavjetu obavljamo, mnogo su zaslužnija, nego li ostala. Jer dobrota svih izvanjskih djela ovisi osobito o volji. Što je dakle savršenija volja, to su savršenija i djela, koja iz nje proističu. Volja je tim savršenija, čim je čvršća i stalnija. Jer tada je ona mnogo dalje od one pogrješke, što ju Mudrac kudi u mlakoga, kad kaže: »*Lijenčina hoće i ne će.* — *Vult et non vult piger*«. I Aristotel navodi to kao svojstvo kreposti, da čvrsto i nepokolebivo radimo. *Ut firmiter et immobiliter operetur*«. To postizavamo bez dvojbe zavjetima. Kao što onaj, koji je otvrdnuo u grijehu, kako bogoslovci kažu, mnogo teže griješi, nego li onaj, koji griješi samo iz slaboće ili iz naglosti, jer onaj griješi s voljom sasvim nagnutom na zlo, što oni nazivaju grijehom proti Duhu Svetomu: tako su nasuprot i dobra djela, što proističu iz volje u dobru učvršćene i na dobro sasvim nagnute, mnogo zaslužnija i savršenija.

Prov. 13, 4.

Arist. Ethic. 2. c. 4.

Ako napokon promotrimo s jedne strane svoju slaboću a s druge strane, kako nas gjavao uporno kuša, doći ćemo do tog uvjerenja, da nema boljega sredstva, kako da se ojačamo i zatvorimo gjavlu vrata svoga srca, nego da se obvežemo Bogu zavjetima. Jer kao što onaj, koji se kani oženiti s kojom djevicom, izgubi svaku nadu, da će ju dobiti, niti ju više snubi, kad dozna, da se udaje za drugoga: tako i gjavao, kad vidi, da se koja duša zaručuje po zavjetima s Kristom, gubi obično svu nadu, da će ju opet za svijet predobiti. Često ju dapače prestaje sasvim kušati, jer se boji, da joj napast ne će još sjajniju krunu pribaviti, i umjesto da joj što naškodi, da ne će morati sramotno uzmaknuti.

Četvrto poglavlje.

Zašto zovu sveci ovo žrtvovanje samoga sebe Bogu po redovničkim zavjetima drugim krštenjem i mučeničkom smrću.

D. Hieron. sup. Ezech. D. Cypr. Exhort. mart. D. Bernard. Serm. 30. sup. Cant. D. Thom. 2. 2. q. ult. art. 3. addit. 3.; et Cajet. ibi. Paulus V. in Bulla seu Constit. ann. 1606.

Savršeno žrtvovanje samoga sebe Bogu po redovničkim zavjetima toli je vrijedno i zaslužno, da ga sv. Jeronim, sv. Ciprijan i sv. Bernardo nazivaju drugim krštenjem. A bogoslovci drže, da se tim dobiva potpuni oprost svih grijeha. Kad bi koji odmah po tom umro, ravno bi išao u nebo, a da ne bi morao poći u čistilište; svejedno kao oni, što odmah iza krštenja umiru. Nu to se nema tako razumijevati, kao da je to samo učinak oprostâ, što se mogu dobiti, kad se polažu zavjeti; jer novaci dobivaju na dan svoga oblačenja potpuni oprost: nego je to jednostavno zasluga samih zavjeta, koja je tako velika i jaka, da može bez pripomoći oprosta zadovoljiti božanskoj pravdi za kaznu, što smo ju zaslužili za svoje grijehe. Za dokaz ove tvrdnje navode bogoslovci, što se čita o sv. Antunu. Ovaj je veliki svetac imao jednoć vigjenje, u kojem mu se pričinilo, kao da ga nose angjeli u nebo a vragovi kušahu, da ih u tom zapriječe, okrivljujući ga zbog nekojih grijeha, što ih je u svijetu počinio. Nu što im odgovoriše angjeli? »Ako ga možete optužiti zbog grijeha, što ih je počinio, otkako je postao redovnik, dobro; jer što se tiče grijeha, što ih je u svijetu počinio, ti su mu već oprošteni. Taj je dug on posvema naplatio time, što se kao redovnik sav Bogu posvetio«.

D. Thom. ubi supra.

Dan. 4, 24.

Prorok Danijel reče kralju Nabukodonosoru: »*Otkupi svoje grijehe milostinjom. — Peccata tua eleemosynis redime*«. Ako se može zadovoljiti za svoje grijehe time, da razdijelimo dio svog imutka megju uboge, koliko to više vrijedi za onoga, koji sve daje, što ima. »Dobro je, ako razdijelimo imutak megj siromahe; ali je bolje, ako s namjerom da Gospodina nasljedujemo, sve na jedanput darujemo, i prosti od svake skrbi s Kristom oskudijevamo. »*Bonum est, facultates cum dispensatione pauperibus erogare; sed melius est, pro intentione sequendi Dominum, insimul donare, et absolutum sollicitudine egere cum Christo*«. Sv. Jeronim dokazuje to krivovjercu Vigilanciju ovim riječima samoga Spasitelja, što ih reče bogatomu mladiću: »*Ako hoćeš savršen da budeš, idi, prodaj što imaš i podaj siromasima, i imat ćeš blago na nebu; i dogji, idi za mnom. — Si vis perfectus esse, vade, vende, quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in coelo: et veni, sequere me*«. Tumačeći sv. Grgur proroka Ezekijela veli: »Ljudi u svijetu, koji pridržavaju svoj imutak i daju dio siromasima, prinose Bogu žrtvu od svoga imutka. Oni daju nešto Bogu, a drugo pridržavaju za se. Redovnik ne zadržava za se ništa, on se odriče svega iz ljubavi k Bogu i žrtvuje Gospodinu savršenu žrtvu, što je više od jednostavne žrtve. Ako je dakle vrlo velika zasluga, kad se odričemo samo bogatstva, koliko je po tom veća, kad se odričemo zavjetom siromaštva izvanjskih dobara, zavjetom čistoće svoga vlastitog tijela a zavjetom posluha svoje volje i svoje slobode? kad vodimo život u neprestanoj samozataji i mrtvenju iz ljubavi prama Bogu? A to je život redovnički.

Lib. de Eccl. dogm. c. 71. D. Hieron. advers. Vigil

Matth. 19, 21. D. Gregor. in Ezech. Hom. 20. D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3. ad 6.

»*Vazda nosimo u svojem tijelu mrtvenje Isusovo. — Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes*«.

II. Cor. 4, 10

Od kolike je vrijednosti ovo posvemašnje žrtvovanje samoga sebe Bogu po trima redovničkim zavjetima, vidi se još iz toga, što su svi učitelji crkvenoga prava mnijenja, da onaj, koji je učinio zavjet, da hodočasti u Rim ili u Jerusalem, da razdijeli sav svoj imutak megju siromahe, da posveti sav svoj život u bolnicama njegi bolesnikâ, da se svaki dan bičuje sve do krvi, da vazda živi o kruhu i vodi, da neprestano nosi pokornički pojas ili što mu drago čini, da svemu tomu potpuno zadovoljava time, kada stupi u Red. Jer sve dužnosti, što ga vežu usljed prije učinjena zavjeta, prestaju od onoga časa i zamjenjuju se dužnostima redovničkim, koje su kud i kamo savršenije i Bogu ugodnije.

De Voto et Voti redemptione.

Još više. Ovo žrtvovanje Bogu samoga sebe po trima redovničkim zavjetima tako je nešto uzvišenoga i junačkoga, da sveci isporegjuju redovnički stalež s mučeničkom smrću. »On je neprestano mučeništvo«, veli sv. Bernardo, »blaže duduše od onoga groznoga, kada se udovi sijeku mačem, ali teže radi dugotrajnosti. *Illo quidem, quo membra caeduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius*«. Ono se, što su ga imali vjernici pretrpjeti od silnikâ, svršilo s jednim udarcem mača; nu ovo se redovničko ne svršava s jednim udarcem mača, nego je dugo trpljenje, koje se danomice ponavlja, sad poniženjem naše oholosti, sad kakim uništenjem naše vlastite volje i našeg razuma, tako da možemo sa Psalmistom reći: »*Radi tebe se mrtvimo cio dan, smatraju nas kao ovce za zaklanje. — Quoniam propter te mortificamur tota die: aestimatis umus sicut oves occisionis*«. Nu kao što si mučenici nijesu birali načina svoje muke i smrti, nego su vazda bili pripravni onako trpjeti, kako bi im se dosudilo: isto tako mora biti i redovnik pripravanna svako mrtvenje, što ga stigne.

D. Bern. Serm. 30. sup. Cant.

Ps. 43, 22

Mučenička je smrt napokon čin tako junačke ljubavi, da se ne može ništa krasnije pomisliti. »*Veće od ove ljubavi nitko nema*«, veli božanski Spasitelj, »*da dušu svoju položi tko za prijatelje svoje. — Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis*«. Zato su sveci mnijenja, da se mučeničkom smrću dobiva oproštenje svih svojih grijeha i ravno dolazi u nebo, a da se ne moraju pretrpjeti muke čistilišne, i tvrde, da onaj nanosi nepravdu mučeniku, koji za njega moli. *Injuriam facit martyri, qui orat pro eo.* Isto tako i drže, da redovnik dobiva posvemašnjim žrtvovanjem samoga sebe Bogu po zavjetima potpuno oproštenje svojih grijeha i zasluženih kazna, jer je prikazanje svega onoga, što ima, nada sve uzvišeni čin. Zato ga oni isporegjuju s krštenjem i mučeničkom smrću.

Ioan. 15. 13. Clemens. Alexandr. Stromat. l. 4. D. August de Civitate Dei l. 13. c. 8. Hermes, discipul. S. Pauli, Past. simil. 9. lib. 3. cap. Cum Mart. de celeb. Missae.

Peto poglavlje.

Dužnosti, što se zavjetima preuzimaju, ne umanjuju slobode, nego ju nasuprot usavršuju.

»Znam dobro«, mogao bi tko odgovoriti, »da sve te koristi donosi žrtvovanje Bogu samoga sebe pn zavjetima. Ali ono je

spojeno s nekim gubitkom. Zavjeti naime otimaju ljudima slobodu, što se ničim ne da nadoknaditi. Nije dobro prodati slobode ni za sve blago. *Non bene pro toto libertas venditur auro.*

Na to odgovara sv. Toma: »Varaš se, jer zavjeti ne oduzimaju slobode, nego ju usavršuju. Oni učvršćuju volju u dobru i prijeće, da ne pogje po zlu. Po tom nam se sloboda ne oduzima, svejedno kao što se ne oduzima potpuna sloboda ni Bogu ni svecima, što ju imaju, time da ne mogu griješiti. Kad su bili apostoli učvršćeni u milosti, nijesu više mogli učiniti smrtnoga grijeha. Nu to im ne oduze slobode, nego ju usavrši; jer time bi sasvim učvršćena u dobru, za što je podijeljena«. To isto kaže i naš Otac Ignacije u pismu o posluhu. »Ne smatrajte to za malen dobitak svoje slobodne volje, što ju vraćate po posluhu sasvim onome, koji ju vam je dao. Jer je time ne ćete izgubiti nego usavršiti, pošto se svojom voljom sudarate s najvišim pravilom svake savršenosti, naime s voljom Božjom, koju tumači poglavar, koji vas vodi namjesto Boga«.

D. Ignat. in Epist. de obedientia.

To se slaže i s onim, što kaže sv. Anselmo: »Griješiti nije sloboda niti dio slobode. Griješiti je više neka nemoć, nego moć. Jer tkogod čini, što mu nije korisno, čim više to može, tim veću moć ima nad njim nesreća i pokvarenost. *Peccare non est libertas nec pars libertatis. Peccare est potius non posse, quam posse. Quicumque enim facit, quod sibi non expedit, quanto magis hoc potest, tanto magis adversitas et perversitas possunt in illum«.* Moći griješiti nije moć nego nemoć i slaboća. Hoćeš li da to jasno vidiš?« pita sv. Augustin. »Jedino, što Svemogući ne može, jest lagati ili griješiti. *Hoc unum non potest Omnipotens, mentiri non potest«.* Moći griješiti, znači biti pod vlašću grijeha; a moć je grijeha nad čovjekom tim veća ili manja, čim više ili manje može griješiti. Čim se više udaljujemo od te moći i svoju volju u dobru učvršćujemo, tim ju više usavršujemo. A to činimo zavjetima. Oni nas vežu, da se vježbamo u savršenosti. Stoga kliče sv. Augustin: »Blažene nužde, koja nas sili na bolje! Neka ti ne bude žao, što si položio zavjete, nego se veseli, da ti sada nije više dozvoljeno, što ti je bilo dozvoljeno na tvoju štetu. *Felix necessitas, quae in meliora compellit! Non te vovisse poeniteat, imo, gaude, jam tibi non sic licere, quod cum tuo detrimento licuisset«.* Kad bi te tko vidio gdje ideš prema ponoru, zar ti ne bi iskazao veliku uslugu, ako bi ti put tako zatvorio, te se ne bi, da bi i htio, mogao u nj strovaliti? Samo te tvoja slobodna volja može upropastiti. Jer »prestane li vlastita volja«, kaže sv. Bernardo, »ne će biti više ni pakla«. *Cesset voluntas propria, et infernus non erit«.* Dakle što ti se više zatvara put i priječi te, da zlorabiš svoju slobodu, to ti se veće dobročinstvo iskazuje. Ne gubiš dakle svoje slobode, kad svoju volju podlažeš volji svoga poglavara zavjetom poslušnosti, nego ju još bolje usavršuješ, obloživ ju najfinijim zlatom posluha i volje Božje.

D. Anselm. de fortit. c. q. Alb. Magnus lib. de virtute.

D. August. de Civitate Dei l. 22. c. 25.

D. August. Epist. 45. ad Arment. et Paul.

D. Bern. Serm. 3. de Resurr.

Neki glasoviti bogoslovac pridodaje još nešto, što zaslužuje, da se dobro uvaži. On kaže: »Zavjeti ne samo što ne umanjuju slobode, nego tko se zavjetima obvezuje Bogu i uzima na se jaram posluha, taj je mnogo slobodniji od onoga, koji toga ne

Soto de justitia et jure q. 2. art. 4. ad. 1.

čini. Jer prava sloboda sastoji u svladanju samoga sebe. Tko se pak obvezuje Bogu zavjetima, bez dvojbe je mnogo veći gospodar samoga sebe od onoga, koji se ne stavlja pod posluh«. Nu razjasnimo tu istinu primjerima. Što te nuka, da položiš zavjet čistoće? Nada, da ćeš s milošću Božjom postati tako gospodar samoga sebe, te ćeš moći čisto živjeti. A što zaustavlja drugoga, da ne položi ovog zavjeta? Što je osvjedočen, da ga ne će moći držati. Ti dakle vidiš, da imaš mnogo veću vlast nad sobom i da možeš činiti, što hoćeš, i što misliš, da je za tebe dobro. U tom pak zapravo sastoji sloboda. Sloboda drugoga nije dakle prava sloboda nego ropstvo, jer on u istinu sluša kao rob strast, što njime vlada i u grijehe ga strovaljuje. On je rob svoje strasti *»koja čini, da robuje zakonu grijeha. — Captivantem illum in lege peccati«. »Jer od koga je tko nadvladan, njegov je i rob. — A quo enim quis superatus est, hujus et servus est. — »Svaki je, koji čini grijeh, rob grijehu. — Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati«.*

Rom. 7, 23.

II, Petr. 2, 19.

Ioan. 8, 34.

To isto vrijedi o posluhu. Zašto polažeš zavjet poslušnosti? Jer se nadaš, da ćeš se pomoću Božjom u toliko svladati, te ćeš vazda slijediti volju svoga poglavara a svoju zatajivati. A što drugoga drži, da ne položi toga zavjeta? Što je osvjedočen, da mu ne će ostati vjeran i da svoju volju ne će moći podvrći volji drugih. Ti dakle vidiš, da podvrći se jarmu posluha po zavjetima zahtijeva veću moć nad sobom i veću slobodu. To je plemenito i velikodušno djelo. I Mudrac nam ga savjetuje, kad kaže: *»Stavi nogu svoju u okove njezine i u ogrljak njezin vrat svoj. Prigni svoja ramena i nosi ju, i neka ti ne dosade spone njezine. — Injice pedem tuum in compedes illius et in torques illius collum tuum: subjice humerum tuum, et porta illam, et ne acedieris vinculis ejus«.* Sretnih li okova, sretnih vezova, koji one, što ih nose, ne vežu, nego rese! To nijesu lanci ropstva ni znakovi sužanjstva, nego nakit, koji je samo za slobodne muževe, i znak dostojanstva i veličine. U ostalom od velike je važnosti, da tu stvar tako shvaćaš. Jer »jaram je Kristov sladak«, kako zgodno primjećuje sv. Ambrozije, »ako ga promatraš kao ures za svoju šiju, a ne kao teret. *Jugum Christi suave est, si ornamenta putes cervicis tuae esse, non onera«.*

Eccli. 6, 25, 26.

D. Ambros. lib. de Initiand.

Šesto poglavlje.

Velika korist redovničkoga staleža, i koju hvalu dugujemo Bogu, što nas je u nj pozvao.

»Vjeran je Bog, po kojem ste pozvani u društvo Sina njegova Isusa Krista, Gospodina našega! — Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem Filii ejus Jesu Christi Domini nostri«. Tako kaže Apostol. Kada je Bog izveo sinove Izraelove iz sužanjstva egipatskoga, stavio im je osobito na srce, da se sjećaju

I. Cor. 1, 9.

onoga dana, u koji im je izkazao tu milost. U tu im svrhu zapovjedi, da slave svake godine uspomenu na to kroz osam dana, a sedmoga dana da zakolju i jedu janje uz iste obrede, kao što su to činili u dan svoga oslobogjenja. Ako su dakle oni imali tako proslaviti uspomenu na onaj dan, kada ih je izbavio iz ropstva egipatskoga, da ih povede u obećanu zemlju, što je ipak bila samo vremenita milost, usljed koje se nijesu poboljšali sinovi Izraelovi, što dakle ne moramo mi činiti, da proslavimo onaj dan, kada je oslobodila njegova svemoguća ruka našu dušu iz ropstva vražjega, da ju povede putem neba? O svetom se Arseniju pripovijeda, da je svake godine slavio dan, kada ga je Bog milostivo izveo iz svijeta. Ta je svečanost sastojala u tome, da bi na taj dan primio svetu Pričest, udijelio trima siromasima milostinju, jeo nešto sočiva i svima pustinjacima dozvolio, da ga pohode u njegovoj ćeliji.

In Vita S. Arsenii Abbatis.

Faraon je zahtijevao od Mojsija, da sinovi Izraelovi žrtvuju svome Bogu u Egiptu, a da se radi toga ne moraju iseliti. Na to mu odvrati Mojsije: »*Ne može tako da bude, jer ćemo žrtvovati Gospodinu Bogu svome ono, na što bi se zgražali Egipćani. — Non potest ita fieri: abominationes enim Aegyptiorum immolabimus Domino Deo nostro. — Ako naime budemo klali ono, što štuju Egipćani, pred njima, zasut će nas kamenjem. Poći ćemo tri dana hoda u pustinju i žrtvovati Gospodinu Bogu svome, kako nam je zapovjedio. — Viam trium dierum pergemus in solitudinem, et sacrificabimus Domino Deo nostro, sicut praecepit nobis*«. Sv. Augustin na to primjećuje. »Tako se ima i s onima, koje Bog poziva na savršenost evangjeoskih savjeta. Oni mu moraju žrtvovati ono, nad čim se svijet zgraža, t. j. ono, što svijet obožavai kao bogatstvo, časti, radosti, samoljublje i svoju volju. Pa jer b, bili izvrženi ruglu i smijehu svjetovnjakâ, kad bi takove žrtve u svijetu prikazivali, moraju svijet ostaviti i povući se u samoću redovničkoga staleža, da tamo mogu Bogu u miru žrtvovati. Tako je s nama. Bog nas je po svojem neizmjernom milosrgju izveo iz ropstva svijeta u samoću redovničkoga staleža, da možemo po trima zavjetima mirno žrtvovati ove kumire svijeta. I možemo to tim slobodnije činiti, jer se to drži u Redu za veliku čast i slavu. Dapače koji se u tom odlikuje, tim se više časti i štuje«.

Exod. 8, 26. 27.
D. August. Qnaest. lib. 2. super. Exodum, q. 28.

Da još jasnije pokažemo, kako zahvalni moramo biti za tu milost, istaknut ćemo ovdje, što govore sveci o njezinoj vrlini i prednostima. Čujmo najprije, kako tumači sv. Jeronim ove riječi okrunjenoga Proroka: »*Kad je izašao iz zemlje egipatske, čuo je jezik, koji nije znao. On izmakne legja svoja teretima. — Cum exiret de terra Aegypti, linguam, quam non noverat, audivit; divertit ab oneribus dorsum ejus*«. Iz tog se vidi, kaže on, kako se milosrdnim pokazao Bog prama nama, što nas je izveo iz svijeta. Opisujući bijedu ropstva, u kojem smo živjeli pod okrutništvom gjavla, i slobodu djece Božje, na koju nas je pozvao, kaže: »Bog nas je oslobodio od vrlo teška jarma i bremena. Bili smo robovi faraonovi; »*ali nas je snažnom rukom izveo Gospodin iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva. — In manu forti eduxit nos Dominus de terra Aegypti, de domo servitutis*«. Kada

Ps. 80. 6, 7.
Exod. 13, 14

smo bili u Egiptu, gradili smo faraonu gradove, nosili blato i opeke, i cijela je duša naša tražila pljevu. *Quando in Aegypto eramus, exstruebamus civitates Pharaoni, lutum et laterem portabamus, et tota anima nostra quaerebat paleas.* Nijesmo imali žita, nijesmo imali nebeskoga kruha, koji s neba dolazi; još nijesmo primili mane s neba; a kako smo velike tada nosili terete! *Non habebamus frumentum, non habebamus coelestem panem et qui de coelo venit; nondum acceperamus manna de coelo: quam grandia antea habebamus onera!*« Zaista ljudi u svjetskom staležu uzdišu pod teškim teretom! Kako se oni moraju brinuti i mučiti, da mogu samo živjeti ili barem da postignu kakvu časnu službu! S kakim se poteškoćama nemaju poslije boriti, da se u njoj uzdrže i više uspnu! Što se sve u svijetu ne zahtijeva od njih, kaki ih sve obziri ne vežu i komu se sve ne moraju klanjati, kakih li se propisa ne moraju držati; što je sve poznato samo onom, koji je to iskusio. To je zaista željezan i nesnosljiv jaram, koji pritište pleća svjetovnjakâ. »*Od ovoga je tereta oslobodio Gospodin naša pleća*« i natovario ih sa svojim, o kom on veli: »*Jaram je moj sladak i breme moje lahko. — Jugum enim meum suave est, et onus meum leve*«. Gospodin nas je pozvao u stalež, u kojem nemamo ništa drugo činiti osim njega ljubiti i njemu služiti.

D. Hieronym. sup. Ps. 80, 6. 7.
Matth. 11, 30.

Govoreći sveti Apostol o razlici megju oženjenima i neoženjenima, piše: »*Onaj, koji je bez žene, brine se za ono, što je Gospodnje, kako da omili Bogu: Qui sine uxore est, sollicitus est quae Domini sunt, quomodo placeat Deo. — A koji je oženjen, brine se za ono, što je svjetovno, kako da ugodi ženi, i razdijeljen je: Qui cum uxore est, sollicitus est quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisus est. — I žena neudana i djevica misli, što je Gospodnje, da bude sveta tijelom i duhom: Et mulier innupta et virgo cogitat, quae Domini sunt, ut sit sancta corpore et spiritu*«. Ako dakle kaže Apostol, da sva briga onih, što vode u svijetu djevičanski život, mora na to smjerati, da Bogu ugode te tijelo i dušu posvete, koliko su većma na to obvezani redovnici, koje je Bog oslobodio od svih zemaljskih briga, dapače od brigâ za uzdržavanje života, da se ni za što drugo ne ne brinu, osim kako će mu danomice sve više omiljeti i napredovati u svetosti!

1. ad Cor. 7, 33.

Sv. Augustin vidi u žrtvi, što ju Abraham prikaza na zapovijed Božju, razliku megju svjetskim i redovničkim staležom. Ovaj naime žrtvova jednu kravu, kozu, ovna, grlicu i običnu golubicu. Prve je tri životinje raspolovio, kako primjećuje sveto Pismo, »*pticâ pak nije razdijelio,* nego ih čitave žrtvovao. — *Aves autem non divisit*«. Ove su četveronožne životinje, veli taj crkveni otac, slika onih, koji živu u svijetu, kojih je srce i duh vazda razdijeljen različitim brigama. A ptice su slika onih, koji su pozvani u redovnički stalež, i nigda nijesu razdvojeni, živjeli oni sad kao grlica u posvemašnjoj zabitnosti ili općili s ljudima kao golubica. One se sasvim prikazuju Bogu i posvećuju samo njegovoj službi. Ovu je milost iskazao Gospodin nama redovnicima. Mi se možemo Bogu sasvim i nerazdjelivo žrtvovati te ni za čim drugim težiti do li njemu omiliti. Zato polažemo zavjet čistoće, da prosti od dužnosti, kako ćemo ugagjati ženi i uprav-

D. August. de Civitate Dei l. 16. c. 24.
Genes. 15, 10.

ljati obitelju, sav trud na to upotrijebimo, da postanemo što svetiji i savršeniji. S tom namjerom polažemo zavjet siromaštva i odričemo se svega bogatstva, da prosti od briga, koje su s njim nerazdruživo spojene, toga trnja, što zadušuje dobro sjeme, da samo oko toga nastojimo, kako da dobro sjeme nikne u našem srcu i blago si milosti u njem nagomilamo. U tu svrhu napokon polažemo zavjet posluha i odričemo se sebe i svoje vlastite volje, da prosti od brige za svoje vlastito ravnanje, što smo sasvim položili u ruke svoga poglavara, nastojimo samo oko svog duhovnog napretka.

»Deder, slavite Gospoda, sve sluge Gospodnje, što stojite u kući Gospodnjoj, u predvorjima kuće Boga našega! — Ecce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini, qui statis in domo Do-
Ps.133,1.2. *mini, in atriis domus Dei nostri«*. Na ove riječi kaže sv. Jeronim: »Kao što kakav veliki Gospodin ima više slugâ, od kojih su nekoji u neposrednoj njegovoj blizini a nekoji na poljima: isto tako ima i Bog različitih sluga. Nekoji mu služe regbi pred njegovim licem, drugi na poljima. *Sic Deus habet multam familiam. Habet quasi ad faciem suam, qui sibi ministrant: habet*
D. Hiero- *alios in agris«*. Redovnici su sluge, što stanuju u kući Gospod-
nym. in Ps. njoj i svaki dan s njime opće. A svjetovnjaci su sluge, koji imaju
133. obragjivati polja. Kao što se dakle ovi posljednji, nastavlja sveti učitelj, obraćaju obično na one, koji su blizu gospodara, ako hoće da što od njega postignu: isto se tako i svjetovnjaci, ako im se što dogodi ili hoće da zadobiju od Boga kakvu milost, utiču obično redovnicima. A to čine zato, jer su ovi bliže Gospodina i u većoj milosti kod njega. K tomu kao što sluge, što imaju obragjivati polja, živu vrlo mučno, dok drugi, što su u neposrednoj blizini svoga gospodara, puno ugodnije živu: isto tako imaju i svjetovnjaci svakojakih briga i nevolja, dok redovnici živu u miru i opće s Bogom.

D. Gregor. Ta je slika sadržana, kako tumači sv. Grgur, i u životu
Moral. l. 5. braće Jakova i Ezava. O njima kaže sveto Pismo: *»Postade Ezav*
c. 7. *vješt lovac i čovjek poljodjelac; a Jakov, muž tih, stanovaše u šatorima. — Factus est Esau vir gnarus venandi, et homo agri-*
Genes. 25, *cola: Jacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis (vel ha-*
27. *bitat domi)«*. Lovu odani Ezav, veli ovaj crkveni otac, zgodna je slika onih, što u svijetu živu i neprestano se bave vremenitim stvarima. Nasuprot mirni Jakov, koji je stanovao u šatorima, slika je redovnikâ, što živu u neprestanoj sabranosti duha i neprestano teže za savršenošću svoje duše. Zato su ljubimci Božji, kao što je bio Jakov ljubimac svoje majke. Promotrimo sada, kaku nam je Gospodin milost iskazao, kad nas je toliko uzvisio nad one, što živu u svijetu. Jer ovi su sluge, što ih upotrebljava za niske službe i teške poljske poslove, a mi smo, koji se nahodimo u neposrednoj njegovoj blizini. Mi možemo dakle s punim pravom reći, što je rekla kraljica Sabe Salamonu, kad je vidjela sjaj i krasnu uredbu njegove kuće: *»Blago ljudima tvojim i blago slugama tvojim, što stoje pred tobom uvijek i slušaju mudrost tvoju! — Beati viri tui et beati servi tui, qui stant co-*
III.Reg.10,8. *ram te semper et audiunt sapientiam tuam«!* Blago redovnicima,

koje je Bog odabrao, da stanuju u njegovoj kući te neprestano opće s njime i slušaju njegovu neizmjernu mudrost!

Iz toga možemo lako zaključiti, koli su zaslijepljeni oni, koji misle, da su mnogo za Boga učinili, što su ostavili svijet, i Boga zato smatraju svojim dužnikom. Ako ti tako misliš, jako se varaš. Bog ti je nasuprot iskazao veliku milost, što te je izveo iz svijeta, smjestio te u svoju kuću i postavio u tako uzvišeni stalež. Ti si njegov dužnik i teško si obvezan, da mu hvališ za ovo veliko dobročinstvo i služiš s novom snagom. Kad bi pozvao kralj koga plemića na svoj dvor, da mu povjeri kaku sjajnu službu, ne bi ovaj plemić sigurno za veliko držao, što je ostavio kuću i imanje, niti bi mislio, da mu kralj za to što duguje. Nasuprot će to smatrati za veliku milost kraljevu i nastojat će, da se je što većom revnošću u službi vrijednim i zahvalnim iskaže. Tako moramo i mi činiti. Nijesmo mi Boga odabrali, nego je on nas odabrao i iskazao nam toliku milost bez naše zasluge, dapače uza svu našu nevrijednost.

Ah, Gospodine, što si našao na nama i što ti se moglo na nama dopasti, te si nas odabrao a ne našu braću, što su u svijetu ostala? Mora da si sigurno na nama što tebi mila opazio, kad si nas tako odlikovao. Nu pazi dobro, što veliš, odgovorit će mi možda tko. Svi bogoslovci tvrde, da nije u nama uzrok našemu preodadranju. Sv. Augustin tumači to krasno jednom prispodobom. »Kipar«, kaže on, »prolazi šumom. On opazi posječeno stablo; stane, promatra ga, dopadne mu se, i odluči da što iz njeg napravi. Ali zašto mu se ono dopalo? On je vidio u umjetnosti, što će biti, i dopalo mu se ono, što će iz njeg napraviti, ne ono, što je stablo ovaj čas. *In arte vidit, quod futurum est, et amavit quod inde facturus, non illud, quod est.* Tako je ljubio i Bog nas grješnike. *Sic nos et Deus amavit peccatores.* Kao drvo iz šume vidio nas je tesar i mislio na zgradu, što će ju učiniti. *Quasi lignum de silva vidit nos faber, et cogi-*
tavit aedificium, quod facturus est«. To, krasna i savršena slika, D. August.
što je imala iz toga nastati, dopala mu se, a ne neotesani i ne- Tract. 8.
uglagjeni panj. sup.1.Epist.

Ovaj nebeski umjetnik, koji je stvorio nebu i zemlju, htio Ioan.
je iz ovog panja načiniti savršenu i potpunu sliku, sliku, koja bi bila slična njegovu Sinu. *»Koje je predvidio, one je i preodredio, da postanu slični slici Sina njegova. — Quos praescivit,*
et praedestinavit, conformes fieri imaginis Filii sui«. To se nje- Rom. 8, 29.
mu na tebi dopalo i to ga je sklonulo, da te odabere. Jer *»ne izabraste vi mene«*, kaže Spasitelj, *»nego ja vas izabrah i postavih vas, da idete i plod donosite i da vaš plod ostane. — Non vos me elegistis, sed ego elegi vos et posui vos, ut eatis et fruc-*
tum afferatis, et fructus vester maneat«. Vidi, kako savršenu Ioan. 15, 16.
sliku hoće Bog iz tebe da načini i kako imaš biti sličan njegovu jedinorogjenomu Sinu! On te je odabrao za isti posao, radi kojeg je došao Sin Božji na svijet, naime da predobivaš duše za Boga.

Isti svetac tumači prvi stih sto trideset i šestoga psalma u smislu, koji zgodno pristaje našem predmetu. *»Na rijekama ba-*

bilonskim, tamo smo sjedjeli i plakali, kad smo se sjetili tebe Sione. — Super flumina Babylonis, illic sedimus et flevimus, cum recordaremur tui Sion«. »Rijeke babilonske«, kaže on, »znače prolazne stvari ove zemlje. Razlika je megju gragjanima babilonskim i gragjanima jerusalemskim. Oni se nahode usred rijeka babilonskih, sasvim zapleteni u stvari ovoga svijeta posred najvećih olujâ i pogibelji. A oni, koji hoće biti gragjani onog nebeskog Jerusalema, vide i promatraju pogibelji na rijekama babilonskim, poplave i oluje, vjetrove i valove, i stoje daleko. Oni vide to i ne bacaju se u rijeke babilonske, nego sjede na rijekama babilonskim i plaču nad rijekama babiloskim. »*Vident haec et non se mittunt in flumina Babylonis, sed sedent super flumina Babylonis, et flent super flumina Babylonis*«. Ali zašto plaču i sjede na obalama rijeke? Prvo plaču radi svog progonstva, kaže ovaj crkveni otac. Pogled na vihrove, što se svaki čas uzdižu na rijekama babilonskim i uspomena na nebesku domovinu, od koje su tako daleko, izmamljuje im neprestano suze i uzdahe. »O, sveti Sione, gdje je sve stalno i ništa ne prolazi!« vape oni. »Tko nas je u to sunovratio? *O sancta Sion, ubi totum stat, et nihil fluit, quis nos in ista praecipitavit?* Zašto smo ostavili tvoga Utemeljitelja i tvoje društvo? *Quare dimisimus Conditorem tuum et societatem tuam?*« Kada ćemo se osloboditi pogibelji, što nas okružuju, kada biti natrag pozvani iz svog progonstva? Kada se ne ćemo trebati ničesa više bojati, kada li nalaziti u tvojim zidinama? Drugo oplakuju one, koji se dadu zahvatiti od rijeka babilonskih i nositi. Plaču nad svojom braćom, koju na hiljade, slavohleplje, griješna ljubav, mržnja i zavist danomice strovaljuje u vječnu propast. Sv. Brigita vidje jednoga dana u duhu, gdje se duše strovaljuju u pakao, kao što padaju u zimi pahuljice snijega na zemlju. Tko da ne plače nad takovim gubitkom? Tko može takova šta vidjeti, a da mu se srce od sažaljenja ne para? Treće, oni sjede na obalama rijeka babilonskih, da priteku u pomoć svojoj braći, što hrle u propast, te im pruže ruku i pokušaju, e bi mogli koje od njih spasti. To je naš posao. Bog nas je pozvao, da budemo ribari ljudi. »*Hajdete za mnom! i učinit ću vas ribarima ljudskim. — Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum*«. Zato nas je postavio na obale rijeka babilonskih, da lovimo duše. Odatle valja da pružamo ruku onima, koji se utapaju. Promislimo ipak, koliku nam je Gospodin milost iskazao time, što nas je odijelio od svjetovnjaka i toli uzvisio. Oni su još u pogibelji a mi smo u sigurnosti. Oni plivaju u vrtlogu rijeka babilonskih, gdje im prijeti pogibelj da propadu i svaki se čas utope; nas je Gospodin postavio na obalu, da im pritečemo u pomoć i pružimo im ruku, te ih spasemo. — Nu svrnimo pogled i na same sebe te promislimo, kako moramo biti izvrsni plivači, ako hoćemo da pomognemo i spasemo one, što se utapaju. Inače ćemo se skupa s njima utopiti; jer se u smrtnoj stisci hvata jedan drugoga i obojica propadaju. Veoma vješt u predobivanju duša, vrlo krepostan i savršen mora da bude onaj, koji hoće druge izbaviti iz pogibelji, a da se sam ne izvrgne pogibelji.

Ps. 136, 1.

D. August. in Ps. 136, 1.

D. August. ibid.

In revelat. S. Brigittae, et refert Blosius Monit. spirit. c. 1.

Matth. 4, 19.

U jednom zanesenju vidje sv. Anselmo veliku rijeku, u koju se izlijevao sav smrad i gad zemlje. Njena voda postade usljed toga preko svakog pojma nečista i smrdljiva. A tekla je tako hitro i silovito, da je sve, na što bi naišla, sa sobom nosila, muževe i žene, bogataše i siromahe, sad ih povlačeći u dubinu, sad opet bacajući u vis, a da im nije dala ni časa počinka. Svetac sav u čudu nad tim pogledom a najviše, da oni, što bijahu u rijeci, ostadoše na životu, zapita, kako mogu živjeti i čim se hrane? Odgovori mu se, da se hrane gadom i kalom vode, u koju su utonuli; nu uza sve to da su zadovoljni. Značenje ovoga vigjenja ne ostade mu dugo tajnom. Ono mu se rastumači ovako: »Ova silovita rijeka jest svijet, u kojem su ljudi, utonuli u opačine i hitani od svojih pohota, tako zaslijepljeni, da se smatraju sretnima, akoprem ne mogu nikada naći mira radi neprestane uzrujanosti, u kojoj se nahode«. Na to bi svetac u duhu prenesen u vrlo prostran i raskošan vrt, kojega su zidovi bili pokriti srebrnim pločama i neobično se blistali. Usred njega bila je livada, a na njoj trava sasvim od zlata, no tako fina i meka, da se lako savijala, kad bi htio na nju sjesti i opet se, a da se nije prelomila, odmah uspravila, čim bi ustao. Zrak, koji se tu disao, bio blag i čist. Sve je napokon izgledalo tako, kao da ti se smiješi i mami te, te se činio taj raskošni vrt kao zemaljski raj, gdje nije ništa manjkalo za najveće blaženstvo. I bi svecu rečeno, da je to prava slika redovničkog staleža.

Habetur in Operibus S. Anselmi. Surius 21. April. Til. Bredembr. Coll. 8. c. 34.

— ——

Sedmo poglavlje.

Nastavak istoga predmeta.

Sv. Bernardo ističe u malo riječi korist redovničkoga staleža, kad kaže: »Nije li Red svet, čist i neokaljan, u kom čovjek živi čišće, pada rjegje, ustaje brže, hodi opreznije, orosi se češće, počiva sigurnije, umire pouzdanije, čisti se brže i obilnije nagragjuje? *Nonne haec est religio sancta, pura et immaculata, in qua homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, irroratur frequentius, quiescit securius, moritur fiducius, purgatur citius, praemiatur copiosius?*« A na drugom mjestu veli redovnicima: »Preuzvišeno je zvanje vaše. Nebesa nadilazi, jednako je angjelima, angjeoskoj slično čistoći. Jer nijeste samo obećali svu svetost, nego savršenost svake svetosti i svrhu svakog savršenstva. Drugih je služiti Bogu, vaše je uza nj prianjati. *Altissima est professio vestra, coelos transit, par Angelis est, angelicae similis puritati: non enim solum vovistis omnem sanctitatem, sed omnis sanctitatis perfectionem, et omnis consummationis finem: aliorum est servire Deo, vestrum adhaerere Deo.* Kojim da vas imenom dostojnije nazovem, ne znam, da li ljudima nebeskim ili angjelima zemaljskim, koji borave na zemlji, nu živu na nebu. *Quos quo nomine dignius appellem, nescio: Ho-*

D. Bern. Serm. sup. Simile est regnum coelorum negotiatori quaerenti bonas margaritas.

D. Bern. Epist. ad Fratres de monte Dei. Ioan. 15, 19. Ephes. 2, 19 — *mines coelestes, an angelos terrestres degentes in terris, sed conversationem habentes in coelis*«. »*Nijeste od svijeta, nego ste građani svetaca i ukućani Božji. — De mundo non estis, sed estis cives sanctorum et domestici Dei*«. Vi ste slični blaženim dusima, kojim je Bog naložio, da nas čuvaju, a koji svoju službu tako vrše, da uvijek pri tom gledaju Boga. Taki je život pravog redovnika. Njegovo je srce na nebu, dok mu je tijelo na zemlji. Svaka se njegova riječ i sve njegovo djelovanje odnosi na Boga i na božanske stvari, i može u istinu reći s Apostolom: »*Moj je život* Philipp. 1, 21. *Krist. — Mihi enim vivere Christus est*«. Jer se on isto tako kao sv. Pavao posvetio samo Kristu i njemu se sav žrtvovao.

Sv. Bernardo upoVavlja na redovnički stalež riječi Pjesme nad D. Bernard. Serm. 46. in Cant. 1, 15. pjesmama: »*Naša je posteljica od cvijeća. — Lectulus noster e floridus*«. I kaže: Kao što u svijetu nema ništa zgodnijega, gdje da otpočineš, od kreveta, tako i u Crkvi Božjoj nije ništa prikladnije za počinak duševni od redovničkog staleža. On je neka vrst kreveta, na kom duša, prosta od svih briga i svake buke svijeta, stalno u Bogu počiva. Koliku nam je milost Gospodin glede toga iskazao, možemo lahko iskusiti. U Družbi se Isusovoj imaju jedino poglavari brinuti za sve, što nam je potrebito, kao za hranu tako i za odijelo, kako za nauke tako i za putovanja jednako za vrijeme bolesti kao i za vrijeme zdravlja. Tu ne trebamo više roditeljâ ni rogjakâ. Nje smo ostavili i možemo ih sasvim zaboraviti, osim da ih se sjećamo u molitvi. Jer bili oni mrtvi ili još na životu, bili bogati ili siromašni, Družba Isusova i njeni poglavari zastupaju nam oca i majku. Oni se brinu za sve naše potrebe, da mi, sasvim bez brige za sve vremenite stvari, imamo pred očima samo svrhu, radi koje smo stupili u Red, naime svoj duhovni napredak i napredak svoga bližnjega. Klement aleksandrijski kaže, da je Bog postavio čovjeka zato u zemaljski raj te mu predao vlast i gospodstvo nad svim stvarima, da ne bi imao ništa više na zemlji poželjeti, nego da sve svoje želje uzdigne prema nebu. Tako postupa i Družba Isusova s nama. Ona preuzima brigu za naše vremenite potrebe, da mi, prosti od svih zemaljskih skrbi, upravljamo sve svoje misli k nebu.

Osmo poglavlje.

Uobičajena kod nas obnova zavjetâ i korist, što ju možemo iz toga crpsti.

Godine 1534. sakupiše se na Veliku Gospu prvi oci naše Družbe u Parizu oko svetog Ignacija i pogjoše zajedno u crkvu, posvećenu preblaženoj Djevici, na Montmartru, t. j. mučeničkom brijegu. Kad su se ispovjedili i pričestili, zavjeriše se svečano Bogu, da će jednoga dana, koji su pobliže označili, ostaviti sve, što su posjedovali, a za sebe zadržati samo toliko, koliko im je potrebno za put do Mletaka. Položiše takogjer zavjet, da će se posvetiti spasu bližnjega i hodočastiti u Jerusalem, nu ovo po-

sljednje pod uvjetom, ako im se za vrijeme od godinu dana pruži zgodna prilika za prijevoz u Svetu Zemlju. U tom slučaju imali bi se otputiti u Jerusalem i po tom ako je moguće sprovesti ostale svoje dane na svetim mjestima. Nu ako im se za godinu dana ne pruži takova prilika ili ako se ne uzmognu iza posjeta svetih mjesta tamo za uvijek nastaniti, zavjeriše se, da će putovati u Rim, baciti se do nogu papinih i ponuditi mu se, da s njima odluči, kako misli, da je najbolje za dobrobit i spas dušâ. Dvije godine zatim obnoviše na isti dan, u istoj crkvi i uz iste svečanosti te zavjete. Odatle u Družbi Isusovoj običaj, da se obnove zavjeti prije profesije.

O toj obnovi zavjeta kaže naš sveti Otac: »Svoje zavjete obnoviti ne znači na novu se dužnost obvezati, nego se one, na koju smo se u Gospodinu obvezali, sjetiti i potvrditi ju. *Vota sua renovare non est obligatione nova se obstringere, sed ejus, qua obstricti sunt in Domino, recordari atque eandem confirmare*«. To znači ono ponoviti, što smo prije učinili, i s veseljem Constit. p. 5. potvrditi, te se vidi, da nam nije žao, što smo taj korak učinili, c. 4. §. 6. nego nasuprot da hvalimo Bogu, što je primio žrtvu, koju smo mu prikazali. Kad ne bi toga prije učinili niti mu se žrtvovali, učinili bi to sada. Mi bi se nanovo žrtvovali Gospodinu. Kad bi nam bilo hiljadu svijetova ostaviti radi Boga, ostavili bi ih sve njemu za ljubav. Kad bi imali hiljadu volja i hiljadu srdaca, koja bi mu mogli predati, predali i žrtvovali bi mu ih nanovo. U tome se duhu ima učiniti obnova zavjetâ. Čini li se tako, tada možemo biti osvjedočeni, da će biti veoma zaslužna. Jer kao što je radost i zadovoljstvo radi već prije počinjena grijeha novi grijeh i novu kaznu zaslužuje, isto je tako radost i zadovoljstvo radi ovršena dobra djela nešto Bogu ugodno i vrijedno nove plaće. I to prema veličini dobra djela mjeri se i zasluga radosti, što ju ćutimo radi toga.

Obnova zavjetâ, veli nadalje sv. Ignacije, biva s tri razloga. Constit. p. 4. Prvo, za umnoženje pobožnosti — *ad devotionis augmentum*. c. 4. §. 5. Jer ju ona umnožava u nemaloj mjeri u srcu onih, koji se na to valjano priprave. Drugo, da si u pamet dozovemo dužnost, na koju smo se Bogu obvezali — *ad excitandam, qua Deo obstricti sunt, obligationis memoriam* — i tako se potaknemo, da vjerno držimo svoje obećanje i svaki dan nastojimo oko svog savršenstva. Treće, da se tim većma učvrstimo u svom svetom zvanju — *ad majorem studentium in sua vocatione confirmationem*. Jer kao što je moćno sredstvo proti napastima, da se vježbamo u kreposti, što je protivna onoj opačini, koja nas napastuje, jer se oprjeke megjusobno uništuju; isto je tako i moćno sredstvo proti nezadovoljstvu i dosadi, što nam ju nastoji gjavao pobuditi kod ispunjavanja različitih dužnosti, obnova već položenih zavjetâ. Gjavao je tim slabiji, čim su čvršće naše svete odluke. On se po tom ne ufa da nas napada sličnim napastima. I ako smo štogod skrivili nemarnošću u svom zvanju, tada se to dovoljno opet popravi novim silama, što ih stičemo obnovom zavjetâ.

Našoj je pokvarenoj naravi veoma teško da bude kreposna i savršena. Jer smo po grijehu postali tako slabi i nevoljni, i

naše je nagnuće na zlo tako jako, da mi, ako i katkada počmemo svoje duhovne vježbe s revnošću, ipak malo po malo postanemo u tom opet nehajni i mlaki. Mi smo slični utezima sata, naša nas od zemlje sazdana pút vazda vuče k zemlji. Stoga je neophodno potrebito, da se od vremena do vremena kao utezi sata opet uzdižemo u vis t. j. k Bogu. Kao što je Crkva naredila Došašće i Korizmu kao dva vremena u godini, kada joj djeca crpu nove sile i počimaju služiti Bogu s novom revnošću, tako hoće i naš sveti Otac, da si dva puta u godini dozovemo u pamet zavjete, što smo ih učinili Bogu, te nas ta uspomena opet raspali prijašnjom revnošću i nove nam sile podijeli, da vjerno izvršujemo svoje zvanične dužnosti. To ga je osobito sklonulo, da naredi u Družbi Isusovoj ovu svečanu obnovu zavjeta, i u tome sastoji njena korist.

Vita S. Francisci Xaverii l. 6. c. 13. et 15. Abb. Paph. de triplici renunt. Monach.

Ne samo u vrijeme za to odregjeno, kaže sv. Franjo Ksaverije, treba da obnovimo svoje zavjete, nego po primjeru svetoga Opata Pafnucija svaki dan. Sv. Franjo Ksaverije kaže, da jedva ima boljeg oružja za redovnike u njihovoj borbi proti napastima gjavla i puti, kao što je obnova triju zavjeta, siromaštva, čistoće i posluha. Zato on savjetuje, da ih obnovimo svako jutro iza molitve i oboružamo se tim oružjem proti svojim neprijateljima. Isto nam savjetuje, da učinimo na večer poslije molitve. Ako nam se to ipak previše čini, slijedimo barem primjer onih, koji obnavljaju svoje zavjete kod svake Pričesti te često razmišljaju, kako će ih obdržavati, i pomnjivo se ispituju, da li im što ne spočitava njihova savjest glede vjernog ispunjivanja njihovih obećanja

Da postignemo sigurnije svrhu ove obnove, vrlo je korisno, da osim običnih tjelesnih pokora, kao posta i bičevanja, još ovo troje činimo. Prvo, da sprovedemo nekoliko dana posve u samoći, puštajući za to vrijeme sve druge poslove na stranu, da se tim većma uzmognemo posvetiti molitvi i duhovnim vježbama. Drugo, da položimo račun svome poglavaru o svom duševnom stanju od posljednjih šest mjeseci, i to mnogo točnije nego u ikoje drugo vrijeme godine. Pošto je to jedna od bitnih naših dužnosti, stoga ćemo napose o tom raspravljati u sedmoj raspravi. Treće, da obavimo veliku Ispovijed od posljednjih šest mjeseci kod ispovjednika prije za to odregjenog. To je stari običaj u Družbi a imamo glede toga i naredbu u Pravilima. To su sasma zgodna sredstva, da postignemo svrhu, koja se namjerava obnovom zavjetâ. Jer ispitamo li sve svoje pogrješke pa isporedimo li posljednjih šest mjeseci sa prijašnjih šest, možemo lahko spoznati, da li smo u ovo posljednjih šest mjeseci više napredovali nego li prije, i uopće da li smo na putu Božjem napredovali ili nazadovali. Pa pronagjemo li, da smo mjesto napredovali nazadovali, stidimo se samih sebe, što smo tako daleko od savršenosti, na koju smo pozvani. To nas ujedno potiče, da započnemo s novom revnošću težiti za savršenošću. K tomu ima čovjek pred očima sve svoje pogrješke, pa ako ih mirno promatra, tada sudi po onima, u koje je najčešće padao, koja strast u n emu prevladava i prouzrokuje mu najžešću borbu.

Prema tomu odabire i s mnogo većom revnošću najshodnija sredstva proti toj strasti i ispituje ju napose. Još više. Pošto za obnove zavjetâ ispitujemo svoje pogrješke i ujedno istražujemo, koje smo milosti od Boga primili, a osobito što nas je pozvao u Red, ne možemo ino, kad promotrimo s jedne strane tolike nam podijeljene milosti a s druge strane tolike počinjene pogrješke, nego da se pred Bogom ponizimo i čvrsto odlučimo, da ćemo se popraviti i revnije mu služiti nego do sada. Oprjeke se jasnije opažaju, kad ih megjusobno usporedimo. Tako se više ističe bijelo, kad se postavi kraj crnoga. Ako sravniš dakle, što je Bog za tebe učinio, s onim, što si njemu skrivio, pa promisliš, što mu duguješ i kako si to ispunio, to ćeš jasnije spoznati, da li imaš razloga, te se pred njim poniziš i postidiš? Kaku korist imaš od čestog primanja svetih Sakramenata, od tolikih mrtvenja i pokora, tolikih molitava i ispitivanja savjesti, od tolikih propovijedi i duhovnih štiva? Kamo je to sve propalo? Koji plod, koju korist si crpao iz toga? Tako se pitaj, kad hoćeš položiti račun svome poglavaru o svom duševnom stanju ili obaviti veliku Ispovijed. Osobito treba da pronagjemo otvor, kuda su istekle vode tolikih milosti, te nastojimo da ga u buduće zatvorimo.

Deveto poglavlje.

Nastavak istog predmeta.

Zavjete obnavljamo još zato, da zahvalimo Bogu za milost, što nas je izveo iz svijeta i pozvao u redovnički stalež. Ova je obnova zavjetâ zapravo svečanost, što ju svetkujemo na uspomenu dobročinstva, koje je izvor našoj sreći i osobiti znak našega preodabranja. Kao što Crkva svake godine slavi svetkovinu posvećenja crkve, tada je pravo, da i mi svetkujemo dan posvećenja naših dušâ, tih živih hramova Gospodnjih. Ali da ga dostojno proslavimo i Bogu na ugodni način zahvalimo, treba da pokažemo svoju zahvalnost djelima iz kojih se ona najbolje vidi. Prema tomu moramo same sebe obnoviti, kad obnavljamo svoje zavjete, i tako se utvrditi u ispunjivanju svih svojih dužnosti, da ih u buduće točnije i vjernije ovršujemo, nego li do sada. Na tu nas obnovu samih sebe po riječima sv. Grgura opominje Apostol, kad kaže: »*Obnovite se pak u duhu srca svoga.— Renovamini autem spiritu mentis vestrae*«. Jer što ti može koristiti izvanjska obnova, koju samo ustima izgovaraš, ako se ne obnoviš i duševno? Ako se boje koje slike s vremenom tako oštete, da se pojedine crte i likovi na njoj jedva više raspoznaju, to se ona novim bojama obnovi i postaje tako lijepa, kao da je netom izašla iz radionice umjetnikove. Isto se tako izbrišu u nama s vremenom boje kreposti, jer nas naša pokvarena narav neprestano vuče na zlo. »*Jer tijelo, koje je raspadljivo, oteščava dušu. — Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam*«.

D. Greg. Moral. l. 12. c. 4. Ephes. 4, 23.

Sap. 9, 15.

Zato se moraju od vremena do vremena boje obnoviti; mi moramo nastojati o svom popravku, odnosno moramo ponoviti već učinjene svete odluke i u njima se sve više učvrstiti. Sv. Grgur veli: »Ako ne ćemo u započetu dobru popustiti, vrlo je potrebito, te mislimo, da svaki dan počimamo. *Si lassescere ab inchoatis bonis nolumus, valde necessarium est, ut inchoare nos quotidie credamus*«. Sjeti se, s kakovom si revnošću i odlučnošću započeo, kad si stupio u Red. S istom odlučnošću i revnošću počmi sad nanovo. To znači sebe obnoviti. Tako ćeš se pokazati Bogu zahvalnim za njegova dobročinstva, što je njemu osobito milo.

D. Greg. Moral. ibid.

Kasijan nam daje kratku i jezgrovitu opomenu, što ju je Opat Pafnucije dao nekom mladiću u prisutnosti svih svojih redovnika, kad ga je primao u Red. Svaki ju može uporaviti na se kao vrlo zgodno sredstvo, da obnovom zavjetâ postigne žugjeni cilj. »Ti si došao«, govoraše mu ovaj sveti muž, »da se sasvim Bogu posvetiš i otrgneš od svih zemaljskih stvari. Čuvaj se, da ikada išto uzmeš natrag od onoga, čega si se odrekao i, što si zabacio. *Cave, ne quid aliquando eorum resumas, quae renuntians abjecisti*«. Ti si se zavjetom siromaštva odrekao bogatstva, čuvaj se, da ti u Redu srce ne prione ni za najneznatniju stvar. Jer što bi ti koristilo, da si sve ostavio, što si imao u svijetu, ako ti u Redu srce prianja za kaku posve neznatnu stvarčicu. Ti si se zavjetom posluha odrekao svoje volje i svoga suda. Čuvaj se, da je opet ne uzmeš, nego reci sa zaručnicom u Pjesmi nad pjesmama: »*Svukao sam svoju halju, kako ću je obući? — Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa?*« Ja sam svukao svoju volju i svoj sud kao halju, ne dao Bog, da to igda opet obučem. Ti si okrenuo legja svim taštim radostima i zabavama svijeta. Čuvaj se dobro, da im nigda više ne otvoriš svoga srca. Ti si nogama pogazio oholost, taštinu i ugled svjetovni. Čuvaj se, da te to opet ne oblada, ako poslije postaneš u Redu učitelj, propovjednik i dr. ili ako ti se povjeri koja druga služba. Ne gradi tada opet, što si sada porušio. Jer to bi značilo krenuti vjerom i obazirati se natrag, pošto si već ruku na plug položio. Ustraj do konca u siromaštvu i živi bez svega, kao što si obećao Bogu. Ustraj u onoj poniznosti i ustrpljivosti, što si ju imao, kada si suznim očima molio, da te primu u Red.

Cass. de Instit. renunt. l. 4. c. 36.

Cant. 5, 3.

Sv. Bazilije, sv. Bernardo i sv. Bonaventura primjećuju još ovo. »Promisli«, vele oni, »da ti nijesi više svoj, nego da je sve što jesi i što imaš, Božje. Jer si se po zavjetima sasvim predao i žrtvovao Božjem Veličanstvu. Stoga se čuvaj, da ne uzmeš opet natrag ono, što si mu dao i žrtvovao. To bi bila kragja, jer prisvajanje tugje stvari proti volji gospodara jest kragja. *Contrectatio rei alienae invito Domino furtum est.* Na početku smo ove rasprave rekli, da onaj koji stupi u Red, daje Bogu plod i stablo. Kad bi dakle dao tko komu stablo, da ga zasadi u svom vrtu, te si poslije prisvojio njegov plod, tada bi on krao. Tako pak radi redovnik, koji mjesto da čini ono, što mu posluh nalaže, slijedi svoju vlastitu volju. On postupa dapače još gore: jer čini svetogrgje, budući da se radi o stvari, koja je već Bogu posvećena, i to svetogrgje, koje Bog strašno mrzi, kako

D. Basil. in Reg. fusius disput. 19; et serm. de abdicat. rerum.
D. Bern. serm. 19. in Cant.
D. Bonav. de inform. Novit. p. 1. c. 2.

to on sam veli: »*Ja Gospodin ljubim pravdu, a mrzim grabež u žrtvi. — Ego Dominus diligens judicium, et odio habens rapinam in holocausto*«. Ima li većeg zločina nego li ukrasti što od žrtve, koja je sasvim posvećena i prikazana Božjem Veličanstvu? Zato kaže s punim pravom sv. Bernardo: »Nema većega svetogrgja, nego si natrag uzeti moć nad voljom, jednom Bogu prikazanom. *Nullum sacrilegii crimen reperitur deterius, quàm in voluntate semel oblata Deo reaccipere potestatem*«.

Is. 61, 8.

D. Bern. Epist. 353.

Sv. Augustin tumači u smislu, koji ovamo pristaje, mjesto iz Geneze: »*Uze dakle Gospodin Bog čovjeka i postavi ga u vrt radosti, da ga obragjuje i čuva. — Tulit ergo Dominus Deus hominem et posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur et custodiret illum*«. »Što hoće Duh Sveti da kaže tim riječima? pita svetac. Zar je Bog postavio Adama u zemaljski raj, da u njem zemlju obragjuje? Ne može se misliti, da ga je htio na to prije grijeha obvezati. Malo posla samo za zabavu, kako i dandanas nekoji u svojim vrtovima rade, ne bi dakako bilo tada za prvog čovjeka nepogodno; nu dužnost ga na to nije mogla vezati radi stanja nevinosti, u kojem se nalazio, a niti je to bilo potrebito, jer je zemlja sama od sebe donosila plod«. A što znače, dodaje ovaj veliki svetac, one riječi: »*Bog postavi čovjeka u vrt radosti, da ga čuva?*« Zašto da ga čuva? Ta on bijaše tada ipak jedini čovjek na cijelom svijetu. Zar da ga od životinja čuva? Nu prije grijeha nijesu ni čovjeku ni ičemu, što je njemu pripadalo, ikaku štetu nanosile. A kako bi uz to mogao jedan jedini čovjek da sačuva tako veliko mjesto od tolikih životinja, što su tada bile? Onda bi morao podignuti tako visoki zid, da se zmija ne bi mogla na nj uspeti niti kroza nj provući. A tada bi morao najprije protjerati iz raja sve zmije i sve ostale životinje. Nu jedan jedini čovjek ne bio dorasao toj zadaći. Ne smije se dakle to mjesto u svetom Pismu tako razumijevati, kao da je Bog postavio čovjeka u raj, da ga na taj način čuva i obragjuje. Što dakle znače one riječi: »*Da ga obragjuje i čuva?*« »Ništa drugo«, odgovara ovaj crkveni otac, »nego da ima nastojati, te ispuni zapovijedi Božje i obdržavajući ih sačuva raj, koji je poslije izgubio, jer ih je prestupio«. Primijenimo to sada na nas! Što misliš, zašto te je Bog postavio u raj redovničkoga staleža? Jer tako nazivaju sveci s punim pravom ovaj stalež. Znaš li, zašto? Da vršiš zapovijedi, koje ti je dao, i evangjeoske savjete, koji su sadržani u našim Pravilima, i tako si sačuvaš taj zemaljski raj, koji su drugi izgubili, jer im ne ostadoše vjerni.

D. August. l. 8. in Genes. 2, 15.

Genes. 2, 15.

Sv. Augustin tumači to mjesto još drukčije. On naime primjećuje, da sveto Pismo ne kaže: »*Bog je postavio čovjeka u vrt radosti, da vrt obragjuje i čuva*«, nego samo: »*da ga obragjuje i čuva*«. To se može odnositi isto tako na čovjeka kao i na zemaljski raj. Ovaj se smisao bolje dopada svecu. Bog je dakle postavio čovjeka u raj, nastavlja ovaj crkveni otac, ne da čovjek raj obragjuje i čuva, nego da sam Bog čovjeka u njemu obragjuje i čuva. Jer kao što se kaže, da čovjek obragjuje zemlju, kada ju kopa i gnoji, isto se tako može reći za Boga, da obragjuje čovjeka, kad ga opravdava, posvećuje i usavršuje. Baš ga

je u tu svrhu postavio u zemaljski raj, da ga u njem obragjuje i usavršuje, te tako dugo čuva, dok mu se ne svidi, da ga iz zemaljskoga raja premjesti u nebeski i tamo okruni vječnom slavom. Isto je tako Bog i tebe postavio u raj redovničkoga staleža, ne da ga ti obragjuješ i čuvaš, jer ga bolje ruke obragjuju i čuvaju, nego da on tebe obragjuje, te načini iz tebe čovjeka umrtvena, nutarnjega, sveta, savršena i tako te sačuva, dok mu se ne svidi, da te iz ovoga stana mira primi u vječni stan svoje slave.

Taki i slični razlozi i razmatranja moraju nas potaknuti, da se zahvalnima iskažemo za tako veliko dobročinstvo i postignemo svrhu ove obnove. Ako ti dogje pred oči muka i trud, koji je s tim spojen, to misli u isti čas i na plaću, koja ti je za to obećana. Jer je, kako Apostol kaže: »*velika plaća — magnam habet remunerationem*«. »Velike smo stvari obećali«, govoraše jednoć sv. Franjo svojoj braći, »a mnogo veće su nama obećane. *Magna promisimus, majora promissa sunt nobis*«. Budimo vjerni svojim obećanjima, pa će tada i Bog svoja vjerno držati. Stoga kad polaže koji član ovoga Reda zavjete, tada mu reče onaj, u čije ih je ruke položio: »A ja ti obećavam život vječni. *Et ego promitto tibi vitam aeternam*«. To isto obećavam i ja tebi sada. Ako ćeš držati ono, što si Bogu obećao, obećavam ti ja s njegove strane vječni život. Obećavam ti to po riječi Kristovoj, koji nas u Evangjelju uvjerava, da će onaj, koji sve ostavi te ga slijedi, »*imati blago na nebu. — Et habebis thesaurum in coelo*«.

Hebr. 10, 35 — *Hist. Minor. p. 1. l. 1. c. 51.* — *Matth. 19, 21.*

TREĆA RASPRAVA.

Zavjet siromaštva.

Prvo poglavlje.

Zavjet siromaštva jest temelj evangjeoske savršenosti.

»*Blago siromašnima duhom; jer je njihovo kraljevstvo nebesko. — Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum coelorum*«. S ovim riječima poče Spasitelj svijeta svoju uzvišenu propovijed na gori. Nekoji bogoslovci i sveci tumače te riječi o poniznosti, nu većina drugih razumijeva pod tim dragovoljno siromaštvo a osobito ono, na koje se obvezuju redovnici. Mi smo ovdje za ovo posljednje mnijenje, za koje je sv. Bazilije i više svetaca. Zaista nije mala pohvala za siromaštvo duhom, kad je Krist počeo s njim svoju propovijed na gori i dodijelio mu prvo mjesto megju osam blaženstvâ. Ali mu još na veću hvalu služi, što ga je on sam učio kroz čitav svoj život svojim primjerom i što je ono bilo prva nauka, koju nam je ovaj božanski Učitelj dao, kad je sišao na svijet. Štalica, jaslice, u koje je bio položen, pelenice, u koje je bio povit, slama, na kojoj je počivao, dah životinjâ, koji ga je štitio od zime, sve nam to propovijeda siromaštvo već u početku njegova života. Ono je bilo prva nauka, koju nam je dao, ali i posljednja. Kao što su jaslice bile propovjedaonica, s koje je kao jedva rogjeno djetešce propovijedao, tako je Križ bio propovjedaonica, s koje je umirući propovijedao. On umre gol i tako siromašan, da je Josip iz Arimateje morao kupiti platno, da u nj zamota mrtvo tijelo. Može li se pomisliti veće siromaštvo? Nije li se svršetak slagao s početkom? Ali i kroz čitavi svoj život bio je on najveći siromah. Nije imao ni desetice, da plati porez, što su od njega tražili; nije imao stana, gdje da otpočine, niti gdje da proslavi vazam sa svojim učenicima. »*Lisice imaju jame*«, kaže on, »*i ptice nebeske gnijezda, a Sin čovječji ne ima gdje glave nasloniti. — Vulpes foveas habent, et volucres coeli nidos: filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet*«. Božanski Spasitelj htjede da postavi dragovoljno siromaštvo za temelj evangjeoskoj savršenosti. Zato reče bogatomu mladiću: »*Ako hoćeš savršen da budeš, idi, prodaj, što imaš i podaj siromasima. — Si vis perfectus esse, vade, vende, quae habes, et da pauperibus*«. Dakle je bilo potrebito, da sam potvrdi ovu nauku svojim primjerom. Zato su prvi kršćani dragovoljno siromaštvo toliko cijenili, da su sve zajednički imali. »*Koji god su bili posjednici poljâ ili kućâ, prodavahu ih i donašahu cijenu onoga, što bi prodali, i postavljahu pred noge apostolâ. A razdjeljivaše se svakome, koliko je tko trebao. — Quotquot possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quae vendebant, et ponebant ante pedes Apostolorum. Dividebatur autem singulis,*

Matth. 5, 3. — *D. Basil. in Regul. brev. interrog. 205.* — *Matth. 8, 20* — *Matth. 19, 21.*

Act. 4, 34. 35. — D. Hieron. Epist. ad Demetr. — D. Cyprian. ad Quirin. l. 3. c. 30. — D. Basil. Serm. de Instit. Mon. — D. Hieron in Epist. ad Paulin. de Inst. Mon et Epist. ad Demetr. — Const. p. 6. c. 2. §. 1.; et Reg. 23. Summ.

prout cuique opus erat«. »Oni ju polagahu pred noge apostolâ«, kaže sv. Jeronim, »da pokažu, kako treba bogatstvo nogama gaziti. *Ut ostenderent, divitias esse calcandas*«. Isti svetac tvrdi sa sv. Ciprijanom i sv. Bazilijem, da su tada vjernici polagali zavjet siromaštva. On to zaključuje iz kazne, što je stigla Ananiju i Safiru. Oni umriješe naglom smrću, jer su si bili zadržali dio novca, što su ga dobili za svoja dobra. Tako strašne kazne ne bi zaslužili, primjećuje on, da nijesu prekršili obećanja, što su ga Bogu dali.

Budući da je Crkva osvjedočena o toj božanskoj istini, postavili su sveci i svi utemeljitelji Redova zavjet siromaštva kao najnužniji i najčvršći temelj redovničkomu životu. Slijedeći njihov primjer, veli naš sveti Otac: »Siromaštvo se mora ljubiti kao čvrsti zid Reda i u svojoj čistoći sačuvati, koliko bude moguće s pomoću milosti Božje. *Paupertas ut murus religionis firmus diligenda et in sua puritate conservanda est, quantum divina gratia aspirante fieri poterit*«. Dok je u svijetu bogatstvo temelj državâ i visokih staleža, u redovničkom je životu siromaštvo temelj redovničkoga staleža i kršćanske savršenosti. Pošto je zgrada, što ju hoćemo podignuti, sasvim različita od one, što ju podižu svjetovnjaci, tada mora naravno biti i sasvim drugi temelj. Spasitelj naših duša tumači nam tu istinu sasvim jasno u Evangjelju, gdje kaže: »*Jer tko od vas, kad hoće da zida toranj, ne sjedne prije i ne proračuna troškove, koji su nužni, ima li toliko, da dovrši; da ne bi, kad postavi temelj i ne uzmože dovršiti, svi, koji vide, stali mu se rugati, govoreći: Ovaj čovjek poče zidati i ne može da dovrši?* — Quia hic homo coepit aedificare et non potuit consummare. *Ili koji kralj, koji kani ići da se pobije sa drugim kraljem, ne sjedne prije i ne promisli, može li s deset hiljada sresti onoga, koji ide na njega sa dvadeset hiljada? Inače, dok je onaj još daleko, pošalje poslanike i moli, da se pomire. Tako dakle svaki od vas, koji se ne odreče svega, što ima, ne može biti moj učenik. — Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quae possidet, non potest esse meus discipulus*«.

Luc. 14, 28. 33.

Iz toga možemo slijedeće naučiti. Što su vojnici za vogjenje rata i novac za gradnju kuće, to je siromaštvo i lišenje svih stvari za duhovnu zgradu i duhovnu borbu. Stoga kaže sv. Augustin, koji tumači to mjesto iz Evangjelja: »Ovaj toranj, o kojem Sin Božji govori, znači savršenost kršćanskoga života, a za gradnju potrebiti novac jest posvemašnje odricanje svega. Ono čini, da Bogu slobodnije služimo i gjavla se manje bojimo, jer nam može malo naškoditi a i ne može nas tako lako napasti, kad sve ostavimo«.

Istoga je mnijenja sv Jeronim i sv. Grgur. »Mi smo došli na ovaj svijet«, vele oni, »da se borimo proti gjavlu, koji je svega lišen i ništa ne posjeduje. Zato se moramo i mi sasvim razodjeti, da se uzmožemo proti njemu boriti. Jer koji se opterećen odijelom rva s golim, brže će biti oboren na zemlju, budući da ima, zašto da se uhvati. *Nam qui oneratus vestibus cum nudo luctatur, citius ad terram dejicitur; quia habet unde teneatur.* Hoćeš li se snažno boriti s gjavlom? *Vis firmiter cum diabolo*

Apud. Euseb de morte Hieron. et D. Gregor. Homil. 32. — D. Chrysost. super illud Act. 2, 41. Etappositae sunt in die illa animae circiter tria millia.

dimicare? Odbaci odijelo, da ne podlegneš. *Vestimenta projice, ne succumbas.* Jer što su drugo sve zemaljske stvari, ako ne što je odijelo za tijelo? Koji više posjeduje, brže se svlada. *Quid enim sunt terrena omnia, nisi quaedam corporis indumenta? Qui plus possidet, citius vincitur*«. Sv. Zlatousnik pita za uzrok, zašto su prvi kršćani odisali onako žarkom revnošću, dok su kršćani njegova doba tako mlaki i nehajni? To odatle dolazi, odgovara on, što su se prvi kršćani lišavali svih svojih dobara, da se goli bore s gjavlom, a sada se bore s njim obučeni u odijelo t. j. opterećeni dobrima i svakakim brigama ovoga svijeta, što im može samo smetati u borbi. »Jer goli se borilac hrabrije bori«, dodaje isti svetac. »Plivač se svlači, da prepliva rijeku. Putnik koraca lakše, kad odbaci prtljagu. *Nudus athleta fortius dimicat. Natator exuitur, ut fluvium transeat. Viator, rejectis sarcinulis, bene cursitat*«.

I. Timoth. 6, 10. — D. Ambros. in locum Apost. sup. citat. — D. Greg. Moral. l. 21. c. 12.

Osim toga kao što je »*želja za blagom korijen svih zalâ — radix enim omnium malorum est cupiditas*«, tako je siromaštvo korijen i temelj svih dobara. Stoga je zavjet siromaštva prvi, što ga u Redu polažemo. Sv. Ambrozije, kad tumači netom navedene riječi Apostolove kaže: »Kao što je vremeniti imutak orugje svih opačina, jer čini, da si lahko udovoljimo svakoj želji; tako je odricanje njega majka i dojilja svih kreposti. *Ut rerum facultates instrumenta sunt omnium vitiorum sic harum abnegatio generatrix est nutrixque omnium virtutum*«. Za poniznost tvrdi naročito sv. Grgur: »Siromaštvo je dobrim dušama obično čuvarica poniznosti. *Paupertas bonis mentibus solet esse custodia humilitatis*«. Za čistoću nije teško dokazati, da je siromaštvo u hrani i odijevanju vrsno sredstvo, te ju sačuvamo. To isto vrijedi o uzdržljivosti i umjerenosti. I za sve druge kreposti mogli bi to isto lahko dokazati, kad bi ih napose pretresali. Toga radi nazivaju sveci siromaštvo sad čuvaricom i učiteljicom, sad majkom svih kreposti. Sveti nas Ignacije opominje u Ustanovama, »da ljubimo svi siromaštvo kao majku — *diligant omnes paupertatem ut matrem*«. Ono bo ragja i čuva u našim dušama sve druge kreposti i podržava stegu redovničku. Stoga i vidimo, da su sasvim propali oni Redovi, koji se iznevjeriše svetomu siromaštvu, čija su djeca bili, čim su prestali biti slični svojoj majci. Ljubimo stoga siromaštvo, da se megju nama uzdrži duh redovnički! Ljubimo ga ljubavlju, kojom valja da ljubimo majku, t. j. ljubavlju žarkom, nježnom te punom štovanja i strahopočitanja. Sv. Franjo nazivaše obično siromaštvo svojom gospojom. Zato naročito stoji u Pravilima sv. Klare: »Obvezujemo se za uvijek na sveto siromaštvo, našu gospoju«.

Constit. p. 3 c. 1. §. 25; et Regul. 24 Summ. — D. Bon. in Vita S. Franc. c. 7.

Drugo poglavlje.

Koli bogato naplaćuje Bog siromahe duhom.

Onaj je bogati mladić u Evangjelju težio za savršenošću i nije bio zadovoljan, da vrši zapovijedi. Gospodin mu reče: »*Ako*

hoćeš savršen da budeš, idi, prodaj, što imaš i podaj siromasima. — Si vis perfectus esse, vade, vende, quae habes, et da pauperibus«. Nato otide mladić žalostan, »jer imaše mnogo posjeda«; on još prianjaše za svoja dobra i ne imagjaše srca niti snage, da sve ostavi. Nije imao još moći, da podigne taj toranj evangjeoske savršenosti. Da se nama to isto ne dogodi te da se srčano odreknemo svega, što imamo na zemlji, pokazuje nam Krist veliku plaću, koja je spojena s ovim savršenim odricanjem. *»Blago siromašnim duhom«*, kaže on, *»jer je njihovo kraljevstvo nebesko. — Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum et regnum coelorum«.* Promisli dakle, nije li dobra trgovina, kad dadeš sve zemajlske stvari, da stečeš kraljevstvo nebesko, i nije li onaj u istinu mudar trgovac, koji sve dade, da steče to blago? Sv. Bernardo primječuje o tom ovo: »Gospodin ne govori o ovom blaženstvu kao budućem, nego kao sadašnjem. On ne kaže: *»njihovo će biti kraljevstvo nebesko«*, nego: *»njihovo je kraljevstvo nebesko«*. Kraljevstvo je nebesko već vaše, vi siromasi, akoprem vam još nije predano. Vi ste ga već otkupili, jer ste dali u zalog stvari ovoga svijeta. Ako dadeš sto dukata za zlatnu posudu ili dragi kamen, koji je još u tugjoj kući, tada je to već tvoje, ako ti i nije još izručeno; jer si to kupio za svoj novac. Isto tako pripada kraljevstvo nebesko već sada siromahu duhom. On ga je stekao, jer je dao u zalog sve, što je imao«. *»Slično je kraljevstvo nebesko čovjeku trgovcu, koji traži dobra bisera. A našavši jedan dragocjen biser otide i prodade sve, što imagjaše, i kupi ga. — Simile est regnum coelorum homini negotiatori, quaerenti bonas margaritas. Inventa autem una pretiosa margarita abiit, et vendidit omnia, quae habuit, et emit eam«.* Tako je tvoje i kraljevstvo nebesko, jer si za nj sve svoje dao.

Matth. 19, 21. *Matth. 5, 3.* *D. Bern. Serm. 4. de Adv.* *Matth. 13, 45. 46.*

Nu to još nije sva plaća, što ju Sin Božji obećava siromasima duhom. On im obećava još više. Ali može li što većega biti, prigovorit će mi tko, nego li je kraljevstvo nebesko. Dà, bez dvojbe. Jer kao što ima kod ljudi viših i nižih službâ i časti, tako ima i u nebu različitih stepena časti i slave. Spasitelj obećava pak siromasima duhom odličnije mjesto u nebu nego svima drugima. Kada se udaljio bogati mladić, koji nije htio ostaviti, što je imao, reče Krist, naš Spasitelj, kako je teško unići bogatima u kraljevstvo nebesko. Na to Petar u ime ostalih reče: *»Eto, mi smo ostavili sve i pošli smo za tobom; šta će dakle biti nama? — Ecce nos reliquimus omnia, et sequuti sumus te; quid ergo erit nobis?«* A Isus mu reče: *»Zaista vam kažem, da ćete vi, koji ste pošli za mnom, u preporodu, kad bude Sin čovječji sjedio na prijestolju slave svoje, sjedjeti na dvanaest prijestolja i suditi nad dvanaest koljena Izraelovih. — Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel«.* Po tumačenju svetih otaca ide ova čast i odlika sve one, koji nasljeduju apostole u svojevoljnom siromaštvu i na to se zavjetom obvezuju, kako to čine redovnici, te u tom staležu u milosti Božjoj umiru. Svi će oni postići ovu čast i odliku. Na sudnji će dan oni sjedjeti pred sudištem Kristovim ne kao oni, kojima će se suditi nego kao oni, koji će s Kristom zajedno suditi i kao takovi odobriti i potvrditi osudu našega Spasitelja. Tako naročito uči sv. Augustin, Beda i sv. Grgur. Oni uporavljaju na to riječi Izaije: *»Gospod će doći na sud sa starješinama puka svoga i sa knezovima njegovim. — Dominus ad judicium veniet cum senibus populi sui et principibus ejus«.* A isto tako i riječi Salamonove, gdje on o zaručniku Crkve ovako govori: *»Odličan je na vratima muž njezin, kad sjedi sa vijećnicima zemlje. — Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terrae«.* Redovnici su po njihovu tumačenju knezovi, koji će doći zajedno s Kristom na sud. Oni su starješine i vijećnici, koji će sa zaručnikom Crkve, Kristom, sjedjeti na sudnji dan na prijestoljima. Nekoji hoće tu odliku protegnuti i na svece, koje je Crkva kao takove priznala. Nu sv. Toma, do čijeg se mnijenja obično najviše drži, proteže to samo na one; koji su položili zavjet siromaštva, bili oni proglašeni svetima ili ne; i navodi više važnih razloga, da dokaže, kako taka odlika mnogo više ide nje, nego sve ostale blaženike. Promišljajući sv. Grgur veličinu ove odlike kliče s Prorokom: *»Odviše su počašćeni prijatelji tvoji, Bože: odviše se učvrstilo gospodstvo njihovo. — Nimis honorificati sunt amici tui, Deus: nimis confortatus est principatus eorum«.* Slava ti vječna, o moj Bože! koji toli častiš svoje prijatelje, a osobito one, koji za ljubav tebi postadoše siromašni, te nijesi zadovoljan time, da im dadeš kraljevstvo nebesko, nego ih dapače uzdižeš do časti, da sude s tobom cijeli svijet!

Matth. 19, 27. 28. *D. August. Epist. 89. ad Hilar.* *D. Greg. Moral. l. 10. c. ult. Vener. Beda Homil in Natal. S. Benedicti.* *Is. 3, 14.* *Prov. 31, 23.* *D. Greg. ubi supra.* *Ps. 138, 17.*

Treće poglavlje.

Bog naplaćuje siromašne duhom ne samo u drugom, nego već i u ovom životu.

Ne smiješ misliti, da ćeš svu plaću dobiti istom u budućem životu. Niti smiješ držati, da će ti se dati istom iza dugog čekanja, dok ti odmah cijenu polažeš. Jer Bog naplaćuje siromahe duhom zaista već u ovom životu na osobiti način. Svi su ljudi koristoljubivi i sadašnjost tako jako na njih djeluje, te se čini, da gube srčanost, ako ih ne potiče ma kaka časovita korist. Ovu je našu slaboću Gospodin uzeo u obzir i stoga hoće, da oni, koji se odriču svega, ne ostanu već ni u ovom životu bez plaće. Stoga pridodaje odmah prije spomenutom obećanju: *»I svaki, koji ostavi kuću, ili braću ili sestre ili oca ili mater ili ženu ili sinove ili polja radi imena moga, primit će stostruko i posjedovat će život vječni. — Et omnis, qui reliquerit domum vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut uxorem aut filios aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet et vitam aeternam possidebit«.* Ovo se »stostruko« ima razumijevati o sadašnjem životu; istom nakon ovoga jest obećan vječni život. Tako tumači to sam Krist

Matth. 19, 29.

kod evangjeliste Marka: »*Primit će sto puta toliko sad u ovo vrijeme — a u budućem vijeku život vječni. — Accipiet centies tantum nunc in tempore hoc.... et in saeculo futuro vitam aeternam*«. Ako si postao siromah radi Krista, tada ćeš primiti ne samo plaću vječnoga života nego i u ovom životu stostruko.

Marc. 10,30

Sv. Jeronim razumijeva pod tim duhovna dobra. »Tko ostavi tjelesna dobra, primit će duhovna, koja će, isporede li se megjusobno i procijene, tako biti, kao jedan prama sto. *Qui carnalia pro Salvatore dimiserit, spiritualia recipiet, quae comparatione et merito sui ita erunt, quasi parvo numero centenarius numerus comparetur*«. Kasijan razumijeva to »stostruko« za vanjska dobra i kaže: »Dapače u tom dobivaju redovnici stostruko već u ovom životu, kako jasno pokazuju riječi sv. Marka. To vidimo gdje se i doslovno ispunjuje. Ti si ostavio za Krista jednu kuću, a sada ih zato posjeduješ više, što ti ih je Bog dao za onu jednu, koju si ostavio. Ti si ostavio jednog oca i jednu majku, a Bog ti daje mjesto njih više otaca, koji te nježnije ljube, više se za te brinu i na tvoje dobro kud i kamo revnije misle, nego li onaj, što si ga ostavio. Ostavio si svoju braću, a u Redu ih nalaziš zato više njih, koji te mnogo više ljube, nego tvoja rogjena braća; jerbo te oni ljube samo radi Boga bez ikakog koristoljublja, dok su te tvoja braća u svijetu ljubila obično samo radi svoje vlastite koristi i u koliko su te trebala. Ti si ostavio u svijetu nekoliko slugâ ili možda nijesi imao ni jednoga; ovdje ih pak imaš toliko, koji ti dan na dan služe. Jedan ti služi kao upravitelj, drugi kao vratar, treći kao kuhač, četvrti kao bolničar. I što je još više, pogji u Španjolsku, Francusku, Italiju, Njemačku, Indiju, ili u koji mu drago dio svijeta, naći ćeš tamo svoju kuću sasvim u redu, sa istim brojem sluga, koji su spremni, da ti služe. Tako nema nijedan vladalac na ovoj zemlji. Zar to ne znači primiti stostruko već u ovom životu i dapače još više, nego stostruko?

D. Hieronym. lib. 3. in Matth.

Cassian. Coll. ult. Abb. Abraham.

Što da sada kažem o stvarima, što si ih ostavio? mislim o bogatstvu? Zar ne posjeduješ u Redu kud i kamo više, nego li si imao u svijetu? i ne uzvraća li ti Bog i u tom pogledu stostruko? U Redu si ti mnogo više gospodar svega zemaljskoga bogatstva, nego su dapače oni, koji ga posjeduju. Jer oni su prije robovi njegovi nego gospodari. Zato ih naziva sv. Pismo: »*muževima bogatstva — viri divitiarum*«. Ono hoće time kazati, da bogatstvo ne pripada njima, nego da oni pripadaju bogatstvu, jer ono njima vlada. Neumorno teže za tim, da si blaga nagomilaju, umnože i sačuvaju. Što ga više zgrću, to imaju s njim veću brigu i muku Stoga kaže Mudrac: »*Sitost bogatašu ne da spavati. — Saturitas autem divitis non sinit eum dormire*«. Redovnici nasuprot posjeduju sve, što im treba, i ne treba im se brinuti, da li je život skup ili jevtin, da li je godina dobra ili zla. Tako živu redovnici sasvim bez brige, kao oni, »*koji ništa nemaju, a sve posjeduju, — Tamquam nihil habentes, et omnia possidentes*«. Ne živiš li nadalje u Redu sto puta zadovoljnije, nego li u svijetu? Ako o tom dvojiš, pitaj one, što u svijetu

Ps. 75, 6.

Eccle. 5, 11.

II. Cor. 6, 10.

živu, i to baš one, za koje se čini, da imaju najviše razloga, te budu zadovoljni sa svojim staležem. Ti ćeš se osvjedočiti, kako su izvrženi hiljadu suprotivština i neugodnosti, kojih redovnici ni ne poznaju. Osim toga će ti u redovničkoj halji sto puta veća čast u dio pasti, nego li si ju uživao u svijetu. Jerbo knezovi, velikaši, biskupi i činovnici, koji te možda u svijetu ne bi ni pogledali, iskazuju ti štovanje i počitanje radi odijela, što ga nosiš. Pokoj i mir duše takogjer je stostruko veći. U kratko, Bog ti vraća stostruko za sve ono, što si radi njega ostavio.

Ali što misliš, zašto on postupa tako? Da prosti od svih zemaljskih stvari, svim svojim srcem prionemo za nebeske, te da vrijeme i brigu, što bi ju morali upotrijebiti, da podmirimo tjelesne potrebe, na to upotrijemo, kako ćemo od dana do dana postati Bogu ugodniji te neprestano napredovati u kreposti i savršenosti prema onom, što kaže Prorok o Sinovima Izraelovim: »*I dade im zemlje narodâ: i trud narodâ zaposjednuše, da čuvaju pravde njegove i traže njegov zakon. — Et dedit illis regiones gentium: et labores populorum possederunt, ut custodiant justificationes ejus, et legem ejus requirant*«. Tako govori Gospodin i po proroku Ezekijelu, gdje kaže o svećenicima: »*Neće imati oni baštine, ja sam baština njihova; i ne ćete im dati posjeda u Israelu ja sam bo posjed njihov. — Non erit autem eis haereditas, ego haereditas eorum: et possesionem non dabitis eis in Israel, ego enim possessio eorum*«. Sretnih li redovnika, jer je Bog sam njihova svojina i njihova baština! S punim pravom dakle možemo usklikнuti s Prorokom: »*Konop mi je pao prekrasno: zaista je baština moja prekrasna meni. — Funes ceciderunt mihi in praeclaris: etenim haereditas mea praeclara est mihi*«. Naš je položaj mnogo povoljniji, nego li naše braće u svijetu. Njihov je dio zemlja, naš nebo. Bog sam je naš dio i naša baština. »*Gospod je dio baštine moje. — Dominus pars haereditatis meae*«. »*Bog srca moga, i dio moj je Bog navijeke. — Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum*«. Siromaštvo je, veli sv. Franjo, nebeska i božanska krepost. Jer ono nas potiče, da preziremo sve zemaljske stvari, oslobagja dušu svih spona, što ju mogu vezati s ovim kukavnim svijetom, i usposobljuje ju, da upravlja sve svoje misli prema nebu, te se k Bogu lakše uzdigne i brže s njim sjedini.

Ps. 104, 43. 45.

Ezech. 44, 28.

Ps. 15, 6.

Ps. 72, 26.

Četvrto poglavlje.

U čemu sastoji pravo siromaštvo.

Krist naš Gospodin tumači nam sam posve jasno, u čem bitno sastoji savršenost siromaštva, na što se mi redovnici zavjetujemo. On kaže: »*Blago siromašnima duhom. — Beati pauperes spiritu*«. On ga naziva siromaštvom duha, volje i nagnuća. Nije dosta, da izvana ostavimo vremenita dobra i bogatstvo; mi to moramo od sveg srca ostaviti. Pravo nas siromaštvo ne lišava

Matth. 5, 3.

samo svih zemaljskih dobara, nego nam ono takogjer otcjepljuje od njih srce i duh, da tim slobodnije uzmognemo slijediti Krista i sasvim se dati na evangjeosku savršenost, što je svrha redovničkog staleža. Sv. Petar upita Spasitelja: »*Eto mi smo ostavili sve, i pošli smo za tobom; šta će dakle biti nama? Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te: quid ergo erit nobis?*« Nato odvrati Spasitelj: »*Zaista vam kažem, da ćete vi, koji ste pošli za mnom* itd. Pazi dobro, primjećuje na te riječi sv. Jeronim, Sin Božji nije odgovorio: »Zaista vam kažem, vi, koji ste sve ostavili, nego: »koji ste pošli za mnom«. Jer ne spada na bitnost stvari, da sve ostavimo; to bo je učinilo i više poganskih filozofa, kao Diogen, Antisten i mnogo drugih, megju kojima spominje sv. Jeronim napose Tebanca Krata. Ovaj bijaše jako bogat, nu htjede ipak poći u Atenu, da se posveti mudroslovlju i kreposti. Da ga u tom ne priječi njegovo bogatstvo, prodade svoju baštinu i sav svoj posjed. Silu novca, što ga je za to dobio, uze i baci u more, govoreći: »Utonite zle požude; ja ću vas utopiti, da vi mene ne utopite. *Abite pessum, malae cupiditates; ego vos mergam, ne ipse mergar a vobis*«. I o Fokiju se, vojvodi atenskom, pripovijeda nešto, što odaje jednaki prezir bogatstva a istu ljubav k siromaštvu. Jer kad mu je Aleksander Veliki poslao sto talenata, što je u našem novcu više od četrdeset hiljada dukata, upita one, što su mu ih donijeli, zašto mu Aleksander nudi takav dar? Kada mu odgovoriše, da je to zato, što ga drži za najkreposnijeg Atenjanina, odvrati im on: »Neka me dakle pusti, da budem takav. *Sinat igitur me esse talem*«. Nato ih otpusti ne uzevši ništa. Ovaj odgovor i ovaj čin bio je dugo vremena predmetom svagdanjeg razgovora megju grčkim mudracima, koji su se tomu divili. Oni se megjusobno prepirahu, tko se pokazao većim, da li Aleksander svojom darežljivošću ili Fokijon velikodušnim preziranjem blaga, što mu ga Aleksander poslao? Stari vijek pruža nam još više sličnih primjera, koji pokazuju, kako su stari filozofi smatrali bogatstvo kao zapreku kreposti, premda ono to nije, ako se strogo uzme, kako s pravom primjećuje sv. Jeronim i sv. Augustin. Oni navode u tu svrhu primjer više svetaca staroga zavjeta, koji bijahu vrlo bogati, te se pozivaju na Abrahama, Izaka i Jakova, zatim na Josipa, koji je bio iza faraona drugi u kraljevstvu i vladao cijelim Egiptom. Isto tako na Joba, koga je Bog bio blagoslovio dobrima; na Davida, koji je bio vrlo moćan kralj. Zatim na Daniela i njegove drugove, koji su u Babilonu bili na čelu vlade; na Esteru i Mardokeja, koji su za vlade Asvera uživali najveći ugled. Napokon na više drugih, koji su svi živjeli usred sjaja i bogatstva svijeta, pa ipak nijesu ni najmanje uza nj prianjali. U tom sastoji bitnost siromaštva duhom, što nam preporučuje i Duh Sveti po riječima Psalmiste: »*Ako bogatstvo obiluje, nemojte uza nj srcem prianjati. — Divitiae si affluant, nolite cor apponere*«.

Matth. 19, 27.

D. Hieronym. Epist. ad Julian. Diaconum. et Epist. ad Paulinum, et lib. 2. adversus Jovinianum.

Plut. in Phoc. in ejus Vita sect. 6.

D. Hieron. Epist. ad Salvinam de servanda virginitate. D. August. Epist. ad Hilar.

Ps. 61, 11.

Povratimo se sad naš predmet. Dvoje se dakle traži za siromaštvo duhom, na koje smo se obvezali. Prvo, moramo u istinu sve ostaviti u svijetu, kako to činimo zavjetom siromaštva, i drugo odreći se i svakog nagnuća na to. Ovo je drugo naj-

bitnije. Jer nam to otkida srce od ljubavi k zemaljskim dobrima i čini ga sposobnim, da se sasvim posveti Bogu. Stoga kaže sv. Toma: »Prvo je samo priprava za drugo i sredstvo, da se tim lakše otrgnemo od svih zemaljskih stvari«. »Jer se više ljube«, veli sv. Augustin, »one zemaljske stvari, što ih posjedujemo, nego li one, za kojima žudimo. *Terrena diliguntur arctius adepta, quam concupita*«. Dakle se možemo od njih srcem mnogo lakše odijeliti, kad ih ne posjedujemo, nego kad ih posjedujemo. Mnogo je lakše ne brinuti se za ono, što nemaš, nego li ostaviti ono, što imaš. Jer što nemamo, smatramo kao nešto tugje; nu ono što već imamo, smatramo kao nešto, što je s nama donekle združeno i nama pripojeno. Zato ćutimo istu bol, veli sv. Toma, kada to moramo ostaviti, kao kad izgubimo ruku i nogu.

D. Tom. 2. 2. q. 186. art. 3.

D. August. Epist. ad Paulinum.

D. Thom. ubi supra.

Vrlo krasno raspravljaju o tom predmetu sv. Jeronim, sv. Augustin i sv. Grgur, kad tumače riječi sv. Petra: »*Eto, mi smo ostavili sve. — Ecce, nos reliquimus omnia*«. »Velika li pouzdanja!« kliče sv. Jeronim. »Petar bijaše ribar, ne bijaše bogat, prehranjivaše se djelom ruku svojih. Pa ipak govori pouzdano: »*Eto mi smo ostavili sve. — Grandis fiducia, Petrus piscator erat, cibos manu et arte quaerebat, et tamen loquitur confidenter: Ecce nos reliquimus omnia*«. S punim pravom mogao je to reći, primjećuje sv. Grgur. Jer »u tom, braćo predraga, moramo uzeti više na um dobru volju nego li imutak. Mnogo je onaj ostavio, koji nije ništa za se pridržao. Mnogo je ostavio, koji je, ma kako bilo malo, sve ostavio. *In hac re, fratres carissimi, affectum debemus potius pensare, quam censum: multum reliquit, qui quantumlibet parum, totum deseruit.* Zaista mi i ono, što imamo, s ljubavlju posjedujemo, i ono, što nemamo, s čeznućem tražimo. *Certe nos et habita cum amore possidemus, et ea, quae minime habemus, ex desiderio quaerimus.* Mnogo je dakle ostavio Petar i Andrija, kad obadva i želju, da što posjeduju, ostaviše. *Multum ergo Petrus et Andreas dimisit, quando uterque etiam desiderium habendi reliquit*«. — To isto kaže i sv. Augustin: »Ribari na poziv Gospodnji ostaviše lagjice i mreže. Sad su se veselili, kad se sjetiše, da su sve ostavili i slijedili Gospodina. Pa zaista, onaj sve prezire, koji ne samo prezire ono, što je mogao imati, nego takogjer i ono, što je htio imati. *Piscatores, vocante Domino, quod naviculas et retia dimiserunt, omnia se dimisisse, et Dominum secutos esse, etiam commemorando laetati sunt. Et revera omnia contemnit, qui non solum, quantum potuit, sed etiam, quantum voluit habere contemnit*«. To je vrlo utješno za one, koji su malo ostavili, jer su malo imali. Ovo zgodno primjećuje isti crkveni otac, kad govori o plaći, kojoj se nada, jer je za Krista sve prodao i ostavio. »Zato, jer nijesam bio bogat, ne će mi se manje uračunati. Jer ni apostoli, koji su to najprije učinili, ne bijahu bogati. *Nec enim, quia dives non fui, ideo minus mihi imputabitur; nam nec Apostoli, qui priores hoc fecerunt: divites fuerunt.* Ali onaj ostavlja cijeli svijet, koji ostavlja i ono, što ima, i ono, što želi imati. *Sed totum mundum dimittit, qui et illud, quod habet et quod optat habere, dimittit*«. Toliko ostavljaš radi Boga, koliko se za ljubav k Bogu uzdržavaš od željâ. Dakle si ostavlo sve zemaljske stvari, kada se odričeš

Matth. 19, 27.

D. Hieron. in locum supra citatum.

D. Greg. Hom. 6. in Matth.

D. August. Epist. 34. ad Paulinum.

Idem Epist. 89. ad Hilar

nagnuća i želje ne samo za onim, što imaš ili što možeš imati, nego i za svim onim, što možeš željeti. Po tom se možeš s pravom veseliti i reći s Apostolima: »*Eto, mi smo ostavili sve*«. Onaj pak, koji je u svijetu mnogo posjedovao, ne smije se stoga većim smatrati niti misliti, da je više ostavio. Jer on je vrlo malo ostavio, ako se u isti čas nije odrekao svake želje za zemaljskim dobrima. Nu onaj, koji je bio siromašniji od njega, mnogo je više ostavio; jer se odrekao i želje za svim stvarima ovoga svijeta.

U tom dakle sastoji bitnost siromaštva duhom, o kom govorimo, da se sasvim otrgnemo od svih zemaljskih stvari, velikodušno ih preziremo, nogama gazimo i s Apostolom »*sve kao blato držimo, da Krista dobijemo. — Omnia arbitror ut stercora,* *Philipp. 3, 8.* *ut Christum lucrifaciam*«. To su siromasi duhom, koje Sin Božji s punim pravom naziva blaženima. Njihovo je ne samo kraljevstvo nebesko, kako smo prije rekli, nego oni već ovdje počimaju kušati ono preveliko zasićenje, što je neko blaženstvo na zemlji. *Boetius de Consolat. Philosophiae l. 3.* Jer blaženstvo, kako veli Boecije, ne sastoji u tome, da mnogo imamo, nego da želju utišamo. Ili kako veli veli sv. Augustin: »Onaj je blažen, koji ima, što hoće i ništa zla ne će. *Beatus est, qui habet, quidquid vult et nihil male vult*«. Siromašni duhom *D. August. de Trinit. lib. 5.* sretniji su u tom od bogatašâ i mogućnikâ ovoga svijeta, jer imaju sve, sto žele, a ne žele ništa, van što imaju. To im je dosta, niti išta više žele, dapače misle, da imaju previše. Bogataši ovoga svijeta nemaju nikada dosta i nikada nijesu zadovoljni. Mudrac kaže: »*Škrtici nikada dosta novaca. — Avarus non im-* *Eccle. 5, 9.* *plebitur pecunia*«. Lakomost nigda ne veli: dosta je. Zemaljske stvari ne mogu nigda umiriti želja čovječjih; mjesto da ih utišaju, još ih više podražuju. Lakomac je sličan onomu, koji ima vodenu bolest, čija je žegja veća, čim više pije. »Ljubav k novcu raste, u koliko raste i novac. *Crescit amor nummi, quantum ipsa pe-* *Juvenal. satyr. 14.* *cunia crescit*«. Koliko mu drago on posjedovao, njegova je pohlepa uvijek veća. On neprestano uzdiše za onim, što nema. Što ima, drži za ništa; samo to za nj vrijedi, što bi još mogao imati. Ono, što mu još manjka, muči ga sto puta više, nego li ga ono veseli, što ima. Tako se neprestano kini i muči, i vazda živе u *Plutarch. de Tranquill. animae c. 9o.* nemiru i ispraznoj težnji za onim, što nigda ne može postići.

Kada je Aleksander Veliki, kako Plutark pripovijeda, čuo nekog filozofa, imenom Anaksarka, gdje tvrdi, da ima bezbroj svijetova, počne tada plakati. Na pitanje, zašto plače, odgovori: »Zar nemam razloga plakati, ako je istina, da ima bezbroj svijetova, a ja nijesam mogao zagospodovati ni jednim jedinim?« — Želja za onim, što mu je manjkalo, mučila ga je više, nego li ga je sve ono veselilo, što je imao. Nasuprot je živio onaj mudrac Krate u svojoj staroj kabanici i svojem kukavnom odijelu tako zadovoljno i veselo, te se činilo, da je svaki dan za nj blagdan. On je bio u svojem siromaštvu bogatiji i zadovoljniji, nego li Aleksander sa cijelim svojim svijetom. Kada je Aleksander jednoga dana ugledao Diogena u skrajnjem siromaštvu, reče mu: »Čini mi se, da ti Diogene puno oskudijevaš; zaišti od mene, štogod hoćeš, i ja ću ti dati«. Nato mu mudrac odgovori: »Što misliš, kralju, kome manjka više? Meni, koji ne

tražim ništa osim svoje kabanice i svojih bisagâ ili tebi, kralju macedonskomu, koji se izvrgavaš tolikim pogibeljima, da raširiš svoje kraljevstvo i čiju pohlepu ne može cijeli svijet umiriti. Ja sam doista bogatiji nego ti«. »Sasvim je pravo to rekao«, kaže *D. Basil. Homil. 25,* sv. Bazilije. »Ili kaži mi: Tko je bogatiji? Da li onaj, koji ima svega u izobilju ili onaj, koji nema još dosta? Zaista onaj, koji ima svega u izobilju. Onaj je mudrac zbilja mislio, da ima svega u izobilju i da mu ništa ne manjka, što bi još mogao zaželjeti; jer nije ništa želio, što nije već imao. Nu Aleksandru Velikome manjkalo je još mnogo, što je želio i htio imati. Dakle je bio onaj mudrac bogatiji, nego Aleksander, i kralju je Aleksandru mnogo više manjkalo, nego li mudracu«.

»Pravo bogatstvo, savršeno zadovoljstvo i sreća ovoga života ne sastoji dakle u tom, da imamo mnogo, nego u tom, da se utiša želja i udovolji volji. Siromaštvo ne sastoji u tom, da čovjek nema ovoga ili onoga, nego u gladu i želji i u onoj nezasitljivoj žegji za imutkom. Stoga govoraše Plato: »Ako ove (žegje) nestane, tada će svaki, koji je dobar, biti ujedno i bogat. *Quae si recesserit, qui bonus est, dives quoque erit*«. Sv. Zlatousnik tumači to *Refert. Clem Alex. Strom lib. 2. de Plat* vrlo zgodnom prispodobom. »Da bi koga«, kaže on, »mučila velika žegja i on morao neprestano piti, a da je ne bi mogao nigda ugasiti, zar bi ga sretnim nazivali, makar imao u izobilju vode? Ili zar ne držimo mnogo više onoga sretnim, koji ne osjeća nikad žegje? Za prvoga bi držali, da ima vodenu bolest ili groznicu, za drugoga pak, da je kremenita zdravlja. Ista je razlika megju onima, koje muči želja za vremenitim dobrima, a da nijesu nikad zadovoljni s onim, što imaju, i megju pravim siromasima duhom, koji su vazda zadovoljni s onim, što imaju, a da ništa više ne zahtijevaju. Ovi su zdravi, a oni bolesni; ovi potpuno siti a oni neprestano gladni; ovi napokon u istinu bogati usprkos njihovu siromaštvu, a oni u istinu siromašni usprkos njihovu bogatstvu. To nam je htio pokazati Duh Sveti riječima Mudraca: »*Neki izgleda bogat, a nema ništa: a neki izgleda siromašan, premda je u velikom bogatstvu. — Est quasi dives, cum nihil habeat; et est quasi pauper, cum in multis divitiis sit*«. Ali što misliš, odakle to? To dolazi odatle, što bogat- *Prov. 13, 7.* stvo i sva zemaljska dobra ne mogu nigda zasititi čovječjega srca, a ono odatle, što siromaštvo duhom čini, da se oni, koji ga imaju, ćute sasvim zadovoljni. Sokrat obično govoraše, da je onaj najsličniji bogovima, koji najmanje treba, jer bogovi sasvim ništa ne trebaju. *Eum esse diis simillimum, qui quam paucis egeret, cum dii omnino nullius indigeant rei.* A kad bi po *Diog. Laert. l. 2. civ. 5. Tusc.* Ateni prolazio javnim trgom i opazio onoliku robu, što je tamo bila izložena na prodaju, klicao bi: »Koliko je toga, što ja ne trebam! *Quam multis rebus non egeo!*« Ljudi nasuprot, koji sve samo po vanjštini sude, i škrtice, koji se dadu voditi od svoje lakomosti, uzdišu, kad vide ono, što nemaju i govore: »Koliko mi toga manjka!«

Peto poglavlje

Nekoji redovnici prianjaju srcem u Redu uz neznatne stvari, pošto su u svijetu velika dobra ostavili.

Iz toga, što smo rekli, slijedi prvo: da redovnik nije u istinu siromašan duhom, ako se tim, što je ostavio svijet i njegova dobra, nije ujedno odrekao i privrženosti na njih. Siromaštvo naime duhom ne sastoji samo u tjelesnom odijeljenju od zemaljskih stvari, nego i u posvemašnjem otcijepljenju srca od njih. A to je, što je najbitnije. Ako još naginješ na takova dobra, tada ih se nijesi sasvim ostavio. Ti si ih sa sobom donio u Red, jer ih nosiš u svome srcu. Zato nijesi u istinu siromašan, nego samo prividno; i potom nijesi pravi redovnik, nego samo tako izgledaš. Nepravedno dakle nosiš to ime, jer si samo tijelom u Redu, duhom pak i srcem si u svijetu.

Iz toga slijedi drugo: da redovnik nije pravo siromašan duhom, ma da je sve srčano ostavio, što je imao u svijetu, ako u Redu srcem prianja uz neznatne stvari, kao svoju ćeliju, odijelo, knjige, i t. d. Razlog je tomu onaj isti, što smo ga već naveli. Pravo naime siromaštvo sastoji u tom, da se sasvim oslobodimo svakog nagnuća na zemaljske stvari. Onaj pak, koji je privržen na spomenute malene stvari, nije otrgnuo od njih svoga srca. On je samo privrženost, što ju je imao u svijetu na vremenita dobra, prenio u Redu na vremenite stvari. I to tako, da je samo privrženost na velike stvari zamijenio s privrženošću na malene. U ostalom se za ove isto tako zauzima, kao što se zauzimao za one u svijetu. Kasijan raspravlja vrlo lijepo o tom predmetu. »Ne znam«, veli on, »što bi rekao o smiješnoj slaboći nekih redovnikâ. Pošto su se rastavili od svega, što su imali u svijetu, prianjaju svojim srcem u Redu uz neke ništetne stvari, kao neke neznatne lagodnosti i pogodnosti, i to tako žestoko i nemirna srca, da im je briga za to kud i kamo veća, nego im je bila privrženost na njihova prijašnja dobra. *Ut horum cura pristinarum omnium facultatum superet passionem.* Takovima malo koristi, što su ostavili veliki imutak i veliko bogatstvo; jer se nijesu ostavili nagnuća na nj, nego ga samo zamijenili i obratili na malene i neznatne stvari. Takovi su redovnici lakomost i škrtost, koje ne mogu više zasićivati dragocjenim stvarima, prenijeli na neznatne stvari; i time pokazuju, da nijesu iskorijenili stare strasti, nego joj dali samo drugo obličje. *Nam vitium cupiditatis et avaritae, quod erga species pretiosas exercere non possunt, circa viliores materias retinentes, non abscidisse, sed immutasse probant pristinam passionem.* Oni su još robovi iste požude, kao i prije. *Eadem, qua antea libidine detinentur.* Potom bi mogao misliti, da se ne računa u grijeh strast, nego samo razlika kovina, dok smo ipak samo zato odbacili dragocjenije stvari, da se tim laglje naučimo prezirati prostije. *Quasi vero differentia tantummodo metallorum, et non ipsa passio cupiditatis habeatur innoxia. Sed idcirco pretiosiores abjecimus materias, ut facilius disceremus viliora contemnere«.* Povrh toga ako su želje

našega srca vazda neuredne te njim neprestano vlada lakomost, tada je svejedno, bile tomu uzrok velike ili male stvari, jer se srce naše u Redu isto tako uznemiruje i zauzima za malene stvari, kao što bi se možda u svijetu zauzimalo za velike. Svejedno je, kao što je jedno te isto, stavili ti pred oči zlatnu ili željeznu ploču, da ne vidiš sunca. Jedna ti priječi pogled sunca isto tako, kao i druga. To isto kaže sveti Opat Marko u razgovoru sa svojom dušom. »I mi, reći ćeš, draga dušo«, tako počima, »ne sakupljamo zlata niti posjedujemo dobara. *Et nos, inquies anima cara, nec aurum cumulamus, nec praedia possidemus.* A ja ti odgovaram, da ti ne može naškoditi ni zlato niti zemaljska dobra, nego njihova zloporaba. *Et ego respondebo tibi, nec aurum, nec praedia detrimentum afferre, sed praepostersum illorum usum.* Neki su naime bili mili Bogu, akoprem bijahu bogati, jer se ni najmanje ne prepustiše ljubavi k bogatstvu, kao n. pr. sv. Abraham, Job i David. *Quidam enim divites, cum divitiarum amore minime tenerentur, Deo placuerunt, ut sanctus Abraham, Job et David.* Mi pak podržavamo opačinu bez bogatstva u najrgjavijim stvarima. *Nos vero sine divitiis vitium in abjectissima materia nutrimus.* Ne gomilamo zlata, ali si zgrćemo stvari posve ništetne. *Non cumulamus aurum, sed res vilissimas congerimus.* Nama se ne izručuju kneževine niti uprave, nu na svaki način gramzimo za slavom i hvalom. *Principatus et potestates non accepimus, sed omni ratione gloriam et laudem aucupamur«.* Potom smo mi u istinu mnogo nesretniji i manje vrijedni isprike od svjetovnjakâ, te time odajemo, da nam je srce mnogo ispraznije. Oni se barem zauzimaju za nešto, što izgleda veliko, dok se mi, pošto smo se svega odrekli, obraćamo na ništetne stvari, kojih bi se morali stidjeti. Mi bi morali od dana do dana biti sve muževniji, dok se ne bi po riječima Apostolovim razvili »do savršena muža. — *In virum perfectum«.* Nu činimo sasvim protivno. Kada smo stupili u Red, zaslužili smo time, što smo se odvažno odrekli svijeta i posvema si otcijepili srce od svih zemaljskih stvari, da se zovemo muževi; a sada, kad na žalost uživamo u dječinskim stvarima i igrarijama, zaslužujemo ime djece. I kao što dijete plače, kad mu se uzmu igračke ili uskrati stvarčica, što si ju želi, isto su tako žalosni oni, o kojima govorimo, kad im se uzmu stvari, koje su im mile, ili kad im se ne udovolji želji. Zaista je to smiješno s jedne strane, a s druge nas to pobugjuje na sažaljenje, kada vidimo, da ozbiljan muž, redovnik, koji je odvažno nogama pogazio sve zemaljske stvari, poslije tako prianja svojim srcem uz stvarčice, te mu ih ne možeš oduzeti, a da ga ne ražalostiš kao dijete, kad mu uzmeš lutku.

In ultimo opusc. Abb. Marci in Biblioth. SS. Patrum tom. 3.

Ephes. 4, 13.

Pišući sv. Bernardo nekim redovnicima, kaže: »Mi smo redovnici bjedniji od svih ljudi, kada radi takih stvarčica toliko štetujemo. *Miserabiliores sumus nos monachi, si pro tam exiguis tanta patimur detrimenta.* Jer kakova li ludost, kakova mahnitost, da na svoju najveću štetu prianjamo uz sitnice, pošto smo velike stvari ostavili! *Quid enim insipientiae, imo quid insaniae est, ut, qui majora reliquimus, minora cum tanto discrimine teneamus?* Zar ne moramo mi, pošto smo sav svijet prezreli, ljubavi se prama

D. Bern. ad Monachos S. Bertini.

rogjacima odrekli, sebe u samostan zatvorili, dapače se odrekli svoje volje i ljude odabrali, da nama vladaju, sve upotrijebiti, da nam sve to opet po našoj ludosti i nemarnosti ne propadne? *Si mundum contempsimus universum, si abrenuntiavimus affectibus propinquorum, si monasteriosum carcere mancipavimus nosmetipsos, si denique non velimus voluntatem nostram facere, sed imposuimus homines super capita nostra; quid non oportet fieri, ne forte contingat, haec omnia nobis in insipientia nostra et negligentia deperire?«*

Šesto poglavlje.

Tri različita stepena siromaštva.

Sveci i učitelji duhovnoga života razlikuju tri stepena siromaštva. Na prvom su stepenu oni, koji doduše izvana ostavljaju vremenita dobra, nu ne iznutra s voljom, nego im srce još prianja uz njih. Ovi nijesu, kako smo već rekli, u istinu siromašni, nego samo tako izgledaju, i taki nepravedno nose ime redovnika. Na drugom su stepenu oni, koji su zemaljska dobra u istinu s voljom ostavili pa se i ovdje u Redu odrekli svake privrženosti na suvišne stvari. Nu oni još jako prianjaju uz potrebite stvari i vrlo se boje, da im što potrebita ne uzmanjka. Oni se hoće dobro hraniti, dobro odijevati, hoće udobnu ćeliju itd.; i odmah su zabrinuti i tuže se, čim nemaju svega po želji, što im treba. To nije pravo siromaštvo. Vrlo je tužno vidjeti, veli sv. Bernardo, kako se dandanas mnogi hvale imenom siromaštva, pa ipak hoće biti samo tako siromašni, da im ništa ne manjka i da svaku udobnost uživaju. To ne znači biti siromašan nego bogat, i to bogatiji, nego svjetovnjaci. Jer ni oni ne uživaju uvijek samo udobnosti; jedni ne zato, jer im sredstva manjkaju; drugi, jer iz štedljivosti oskudijevaju mnogo više, nego mi iz ljubavi prema kreposti; a treći opet, jer pokraj mnogih dobara, što ih posjeduju i velikog troška, što ga čine, nijesu uvijek, kako žele, posluženi. Ti pak, koji si redovnik i položio zavjet siromaštva, ne ćeš ni u čem da oskudijevaš niti kaku nepogodnost trpiš. To ne znači ljubiti siromaštvo nego udobnosti i htjeti imati svega u izobilju. U svijetu bi nam možda mnogo toga više manjkalo. Je li dakle pravo, da mi, koji smo u Red stupili, te se mrtvimo i pokoru činimo, hoćemo uživati veće udobnosti, nego što bi ih imali u svijetu?

D. Bern. Serm. 4. de Adventu. Idem S. Vincent. Tract. de vita spirit. c. 1. Albert. Magn. in Paradiso animae c. 5.

Ako hoćemo dakle da postignemo savršeno siromaštvo duhom, te budemo zborom i tvorom redovnici, i da nam se život slaže s našim zvanjem, tada se moramo popeti na treći stepen siromaštva. Moramo naime biti siromasi i u potrebitim stvarima. Nije dosta, da smo prosti od svakog nagnuća na nekorisne i suvišne stvari, nego ne smijemo svojim srcem prianjati ni uz potrebite. Moramo dakle biti jednako siromašni, koli glede suvišnih toli i glede potrebnih stvari, te pokazati svoju ljubav prema siromaštvu. Ako ne možemo odbiti svega, što nam je za život nužno, to treba da se barem ograničimo na najpotrebitije, te tu potrebu, mjesto da ju povećavamo, sve više umanjujemo, i tako vazda budemo pripravni, da u tom štogod trpimo iz ljubavi k siromaštvu.

Siromašan biti ne znači ništa, veli sv. Vinko, ako ne ljubimo siromaštva i ako za ljubav Kristu ne pretrpimo radosno svaku poteškoću, što je s njim spojena. Hoće li dakle tko znati, da li je siromašan duhom, neka se ispita, da li ljubi obične posljedice i učinke siromaštva, kao glad, žegju, zimu, umornost i golotu. Ispitaj se, da li se veseliš, kada nosiš sasvim istrošeno i pokrpano odijelo, kada ti što manjka u hrani, kada te zaborave kod podvorbe, kada ti ne ide u tek ono, što ti dadu ili kada ti naznače slabo uregjenu ćeliju. Jer ako se svemu tome ne veseliš, nego to, mjesto da ljubiš, izbjegavaš, znak je, da si još nijesi stekao savršenog siromaštva duhom.

D. Vincent. de vita spirit. c. 1.

Sedmo poglavlje.

Nekoja sredstva, kako da siromaštvo duhom stečemo i sačuvamo.

Prvo sredstvo, kako da stečemo i sačuvamo siromaštvo duhom, jest ono, koje nam daje sv. Otac Ignacije u svojim Ustanovama, kad kaže: »Nitko neka se ničim ne služi tako, kao da bi bila njegova svojina«. »Redovnik«, veli on, dalje tumačeći, »mora u svemu, što rabi, biti sličan zaodjevenu kipu. Ovaj ne ćuti boli, niti se opire, ako ga tko razodjene«. Tako se moraš ti držati glede svog odijela, knjigâ, svoje ćelije i sveg ostalog, što ti je za porabu odregjeno. Ako ti se zapovjedi, da sve to ostaviš ili drugim zamijeniš, to ti do toga mora biti isto tako, kao kipu, kad mu se svuče odijelo. Na taj se način ne ćeš nikada ničim služiti, kao da bi bilo tvoje vlasništvo. Jesi li pak zlovoljan, kad ti se zapovjedi, da se preseliš, da ovo ili ono ostaviš ili drugim zamijeniš, i nijesi u tom pogledu kao kip, znak je, da to sve smatraš za svoje, jer se ljutiš, što ti se to uzima. Stoga opominje naš sveti Otac poglavare, da katkada kušaju svoje podložnike, kao što je Bog kušao Abrahama, a osobito glede siromaštva i posluha, da tako upoznaju njihovu krepost i pruže im priliku, kako će bolje napredovati u savršenosti. Zato će biti jako dobro, ako se svakomu redovniku katkada oduzme ono, što rabi. »Obično mislimo«, veli sv. Augustin, »da ne ljubimo stvari zemaljskih, dok ih imamo; nu kad počnu nestajati, uvigjamo, što smo. *Plerumque, cum adsunt nobis, putamus, quod non ea diligamus; sed cum abesse coeperint, invenimus, qui simus«.* Ako ti je teško te se žalostiš, kad ti se što uzme, znak je, da to imaš rado. Jer ta teškoća i žalost potiče samo iz ljubavi

Const. p. 3. c. 1. §. 7. et Regul. 24. Summ. Vita S. Ignatii lib. 5. c. 4.

D. August. lib. 1. de Serm. Dom. in Monte, et lib. de vera Relig. c. 47. et 48.

Nije li ti pak ništa žao, kad ti se što uzme, znak je, da toga nijesi ljubio. »Jer ono smo imali, a da nijesmo ljubili«, kaže isti crkveni otac, »od čega se dijelimo bez boli; a ne puštamo bez boli ono, što rado imamo. *Hoc enim sine amore aderat, quod sine dolore discedit, et non relinquitur sine dolore, quod cum delectatione retinetur*«. Zato je veoma spasonosno, da nas poglavari u tom često kušaju.

D. August. ubi supra.

Tako n. pr. neka nalože ovome, komu je draga njegova udobna ćelija, da se preseli u drugu, a onome, da promijeni svoje odijelo s gorim; a onomu opet neka uzmu njegovu omiljelu knjigu. Inače bi si mogli svaku stvar malo po malo prisvojiti i tako razrušiti bedem siromaštva, koji nas opkoljuje i koji je naša glavna obrana. Stari su pustinjaci često tako postupali sa svojim podložnicima, da se ni u šta ne zaljube i kao svoje drže. Tako je obično činio sv. Dorotej sa svojim učenikom, sv. Dositejom. On bi mu n. pr. dao sukna i zapovjedio, da si sašije odijelo pa kad bi on to s puno truda načinio, uzeo bi mu ga i dao drugomu. Ovaj se postupak sasvim slaže s našim. U knjizi sv. Doroteja, otkuda nam ovaj primjer, još je mnogo drugih, koji su od velike koristi za redovničku stegu. Dositej je, kako nam se u toj knjizi pripovijeda, imao vrlo rado jedan nož. Zato umoli sv. Doroteja, da mu ga dade, nu ne za sebe nego za bolničku sobu. Sveti mu Dorotej odgovori: »Dositeje, zar tako rado imaš ovaj nož? Hoćeš li da budeš rob ovoga noža ili sluga Kristov? Ne stidiš li se tražiti i htjeti, da ovaj nož s tobom vlada? *Placetne tibi, Dosithee? Visne fieri hujus gladioli servus, an servus Christi? Non erubescis appetere et velle, ut gladiolus hic dominetur tibi?*« Ovaj ukor i zabrana, da ga se više nikada ne dotakne, tako je djelovala na svetog učenika, te ga kasnije nije nikada više u ruke uzimao. Zar nemamo i mi često uzroka, da si isto tako spočitavamo i govorimo: »Ne stidiš li se, da ova neznatna stvar ima toliku moć nad tobom, da ju tvoje srce toliko ljubi i radi nje se toliko uznemiruje?« Prije svega ne drži takove stvari za malene i neznatne, kako to neki čine, koji ih dobro ne poznaju. Sv. Jeronim zgodno kaže sličnom prigodom: »Koji ne poznaju cijene kreposti niti su došli do njene savršenosti i čistoće, držat će to možda za djetinje igre i za nešto neznatno; nu tomu nije tako, nego su to stvari velike savršenosti, i sveta mudrost, sakrivena doduše mudrima i razumnima ovoga svijeta, a objavljena i očitovana poniznima i priprostima srcem«.

Drugo sredstvo, da se uzdržimo u siromaštvu duhom, sastoji u tom, da ništa suvišna ne rabimo. Milosrgje se Božje glede toga u Družbi Isusovoj divno pobrinulo. Jer naše su sobe posve slične onoj, koju je vazda imala u pripravi Sunamićanka za proroka Elizeja, koji se svaki puta k njoj navraćao, kad je putovao kroz Sunam. »*Opažam*«, govoraše svome mužu, »*da je ovaj čovjek Božji svet, koji pokraj nas često prolazi. Uredimo stoga za nj malu sobu, te smjestimo u nju krevet i stol i stolicu i svijećnjak, da kad dogje k nama, ostane ondje.* — *Faciamus ergo ei coenaculum parvum, et ponamus ei in eo lectulum et mensam et sellam et candelabrum, ut cum venerit ad nos, maneat ibi*«. Tako mo-

IV. Reg. 4, 9. 10.

raju biti uregjene sve naše sobe. U njima smije biti samo što je neophodno nužno, kao postelja, stol, stolica i svijećnjak. Jer nije dozvoljeno u Družbi Isusovoj resiti ćelije slikama ili ičim drugim. Takogjer nije dozvoljeno imati u njima naslonjače, sagove, zavjese ili skupocjene pisaće stolove. Osim toga nije dozvoljeno držati u ćelijama jestvine, bilo to za nas ili za one, koji nas posjećuju. Bez osobite dozvole ne smijemo poći ni u blagovaonicu, da popijemo čašu vode. Niti tko smije u knjizi ma samo crtu povući, ili knjigu sa sobom bez dozvole ponijeti. Ne može se tajiti, da to nije veliko siromaštvo. Nu to je ujedno uzrok nebeskome miru i velikoj savršenosti. Kad bi naime redovnik smio posjedovati suvišnih stvari, to bi mu njihovo sticanje, čuvanje i pomnožanje prouzrokovalo mnogo brige i rastresenosti. Sve te posljedice izbjegavamo time, što nam se ne dozvoljava takova šta posjedovati. Izmegju mnogo važnih uzroka, radi kojih ne dopušta Družba Isusova, da unilaze svjetovnjaci u naše ćelije, jest jedan od najglavnijih taj, da tim laglje uzmognemo sačuvati siromaštvo. Mi smo bo svi ljudi. Kad bi dakle primali u svoje ćelije svjetovnjake, možda ne bi bili dosta jaki, da se uzdržimo u granicama propisanog siromaštva; mi bi ih barem resili knjigama, da oni, koji nas pohagjaju, visoko misle o našem znanju. Ovaj strogi propis u Družbi Isusovoj puno doprinosi tome, da se uzdrži u nama duh siromaštva i uguši dapače želja za svim, što je suvišno. Zato ga moramo jako cijeniti i nastojati, da se što točnije obdržava.

Treće vrlo shodno sredstvo, da sačuvamo sveto siromaštvo jest hvalevrijedan običaj nekih redovnika, da predmet, prama kojemu ćute ma kako nagnuće, odmah nose poglavaru, makar to bila stvar, koju smiju zadržati. To je bilo prije u Redu jeronimskom tako u običaju i bdilo se nad tim tako pomno, da nije nijedan redovnik posjedovao ništa suvišna. Kad bi se takova šta kod koga našlo, odmah bi se sakupili svi redovnici i bacili mu to pred očima u vatru govoreći: »To su idoli redovnički«. Povedimo se za njima te odstranimo sve, što nije neophodno nužno, i predajmo to poglavaru, ne nadajući se, da ćemo to igda više od njeg dobiti. To pak treba da činimo ne samo, kad oćutimo u sebi kakovo nagnuće prema takovim stvarima, nego i kad nam koja stvar nije više od potrebe.

Chron. Ord. S. Hieronymi c. 43.

Sveti je Bonaventura u tom još stroži. On ne odobrava, da se take suvišne stvari čuvaju ni u slučaju, da ih darujemo drugima, bilo pod izlikom pobožnosti ili s koga mu drago drugog razloga. Takove stvari zaokupljaju uvijek srce i uzrok su rastresenosti. Takova je šta povodom takogjer neke osebnosti. To izgleda, kao da ima tko u kući dućan i da mora sve k njemu doći. S tim su u savezu još druge zle posljedice. Prečesto dajemo takove stvari bez dozvole, sad a da na to ne mislimo, sad što se žacamo poći k poglavaru radi takovih sitnica. Time se daje povod, da i drugi katkada što uzmu bez dozvole, jer nijesu tako jaki, da odbiju, što im se ponudi, te tako rastuže darovatelja. Tako im se s jedne strane daje zao primjer, a s druge im je strane to povodom, da ih grize i peče savjest. Nu u tom

D. Bonaven. de informat. Novitiorum p. 2. c. 9.

je još druga pogibelj. Takovim se darovima podržavaju prečesto posebna prijateljstva i pouzdana općenja. To posvema osugjuju sveci, jer je vrlo štetonosno bratskoj slozi i ljubavi. Stoga nijesu odobravali takovih stvari naši pregji, veli sv. Bonaventura. Tako je i u našem Redu. Takova je šta dozvoljeno njekojima, već kako to iziskuju njihove službe. Za ostale znamo, da sve to nije ugodno poglavarima i da ne sazigjuje braću. Redovnik mora biti tako siromašan, da ne može sasvim ništa dati. To sazigjuje. Oni pak, koji rado takova šta daruju, ne sazigjuju. Slijedimo stoga savjet sv. Bonaventure, i lišimo se svih tih stvari, da tim bolje sačuvamo siromaštvo duhom.

D. Bonav. p. 1. Tract. 4. c. 18.

Četvrto vrlo korisno sredstvo. Ne zatvarajmo nikada svojih ćelija niti imajmo u njima bez osobite dozvole poglavara pisaći stol ili ormar i drugo, što bi bilo zaključano. To treba da osobito uvažimo, jerbo puno doprinosi tome, da očuvamo siromaštvo u svoj njegovoj čistoći, i jer je s tim spojena osobita milost. Sve mora biti poglavaru otvoreno. Na taj način čuvajući ono, što imamo, izgleda, kao da hoćemo uvijek reći: »Uzmi to, ako hoćeš«. To se posvema slaže sa slijedećim pravilom sv. Jeronima: »Ne treba niti ključeva, da se već iz toga vidi, da ništa nemamo izvanjskoga osim Isusa. *Neque opus sit clavibus, ut jam ex ipsis monstretur indiciis, quod nihil habetur extrinsecum praeter Jesum*«. Premda je sve u našim ćelijama tako otvoreno, ipak je sasvim sigurno od ostalih. Naš je naime sveti Otac dao Pravilo, koje zabranjuje svakomu redovniku, da ne unigje u sobu drugoga bez dozvole poglavara. Još nam je dao drugo Pravilo, koje nam zabranjuje, da ništa ne uzmemo iz kuće ili iz ćelije drugoga bez osobite dozvole poglavara. Ta su dva Pravila vrlo jak ključ i ključanica. Dodamo li još zavjet siromaštva, koji je kao lokot, koga ne može nitko otvoriti, to nema sumnje, da su naše ćelije, akoprem otvorene, što se tiče naše braće, bolje zatvorene, nego li bi bile zatvorene željeznim vratima i lokotima. Mi dakle moramo svi oko toga nastojati, da se taj tako sveti običaj uzdrži. Stoga bi onaj zaslužio veoma oštru kaznu, koji bi svojom krivnjom dao i najmanji povod, da propade ova priprostoća, iskrenost i savršenost, kojom Družba Isusova u tom postupa. Isto bi tako zaslužio kaznu, koji bi bio uzrokom, da se promijeni stvar tako sveta, iz koje odsijeva krepost svetoga siromaštva u svom potpunom sjaju. Protiv takovih redovnika udaraju veoma oštro sv. Bazilije i sv. Bonaventura.

D. Hieron. in Reg. quam collegit Lup. de Olivet.

Reg. comm. 33.

Reg. comm. 9.

D. Basil. in Const. Mon. c. 35.

D. Bonav. in Spec. discipl. p. 2. c. 4.

Osmo poglavlje.

Drugo vrlo shodno sredstvo, da stečemo i sačuvamo siromaštvo duhom.

Da sačuvamo siromaštvo duhom i postignemo savršenost ove kreposti, veoma će nam biti od koristi, ako se odreknemo

ne samo svega suvišnoga, nego nastojimo, da krepost siromaštva odsijeva i u najpotrebitijim stvarima, bez kojih nikako ne možemo biti, i da se tako u svemu pokažemo siromasima, što u istinu jesmo. To nam naročito stavlja na srce sv. Ignacije u svojim Ustanovama, kad kaže: »Hrana, odijelo i postelja ima takova biti, kakova se pristoji siromasima. Svaki neka bude osvjedočen, da mu pripada najgore u kući Neka mu to bude na veću samozataju i napredak u duhovnom životu«. Na drugom mjestu veli: »Neka svi ljube siromaštvo kao svoju majku. I već prema mjeri svete razboritosti neka oćute u svoje vrijeme i učinke njegove«. Naš Otac hoće, da želimo vazda, što je najsiromašnije i najgore; nu on ne će, da to samo želimo, nego da katkada u istinu iskusimo učinke siromaštva. Ako nam i ne manjka, što je potrebito za život, ipak se možemo uvijek vježbati u svetom siromaštvu. On se nije zadovoljio time, da govori više puta uopće. On to još jasnije razlaže u šestom dijelu svojih Ustanova, gdje se upušta u potankosti i odregjuje, kakovo mora biti naše odijelo, da u isti čas odgovara i redovničkom staležu i službama, koje obnašamo i siromaštvu, što ga ispovijedamo. Kod toga, kaže on, moramo na troje paziti. Prvo, da je pristojno, jer smo redovnici. Drugo, da nije protiv običaja one zemlje, u kojoj živimo; jer način našeg života, što se vanjštine tiče, mora biti običan. Treće, da se ne protivi siromaštvu. To bi pak bilo, kako on dodaje, kad bi ono bilo od vrlo finoga sukna. Kad bi dakle i htjeli rogjaci ili prijatelji koga redovnika, da mu daruju odijelo od takova sukna, on ga ne bi smio obući, jer to ne bilo odijelo za siromaha, a bilo bi protiv naših Ustanova. Nekoji doduše prigovaraju, da se može s finim suknom što prištediti, jer da ono traje dva i tri puta duže, nego prosto, a štedljivost da se slaže sa siromaštvom. Nu to su razlozi od puti i krvi i od svijeta. Jer sve, što bi se na taj način prištedilo, ne vrijedi ništa za pravog redovnika. Nama je mnogo više do toga stalo, da nam siromaštvo odsijeva iz odijela, što ga nosimo, da izgledamo kao siromasi i da se odijevamo kao siromasi, što u istinu jesmo. Još više. To siromaštvo neka u ostalom ne odsijeva samo iz kakvoće sukna nego i iz kroja odijela. Jer kad bi tko htio nositi krasno, široko i veličanstveno odijelo, tada to doista ne bi bila mantija za siromašnog redovnika.

Exam. c. 4. §. 26. et Reg. 25. Summ.

Const. p. 3. c. 1. §. 25.

Const. p. 3. c. 2. §. 3. et lit. C.

Const. p. 6. c. 2. §. 15 et in declarationibus.

Na dvoje treba, kako želi naš sv. Otac, paziti kod odijela, najprije, da je pristojno i dostojno, a zatim da nas štiti od studeni. Jer to je prava svrha svakog odijela. Tako uči sv. Bazilije, koji u tu svrhu navodi riječi Apostolove: »*Imajući pak hranu, i čim da se pokrijemo, budimo time zadovoljni. — Habentes autem alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus*«. Pazimo dobro, veli svetac, Apostol kaže, »hranu« a ne poslastice, zatim »čim da se pokrijemo« a ne čim da se nakitimo. Treba dakle da se zadovoljimo sa najnužnijim, sve pak drugo, što zaudara po sjaju i nakitu, moramo iz Reda odstraniti kao nešto sasvim svjetsko i tašto. Čuvajmo se dobro, da takova šta ne trpimo megju nama: nastojmo brižljivo, da ne prodre megju nas gizda i sjaj svijeta. Sveti se Franjo vrlo bojao u tom pogledu za svoj Red. Brat

I. Timoth. 6, 8. D. Basil. in Regul. fusius disput. inter reg. 22

Ilija, jedan od najodličnijih članova toga Reda, kasnije general, dade si nekoga dana, kako se to u ljetopisima Reda sv. Franje pripovijeda, napraviti vrlo dugu i široku mantiju, od veoma finog sukna, sa velikim rukavima. Kad je svetac to saznao, dade ga k sebi pozvati i zahtijevaše u prisutnosti više braće, da vidi onu mantiju. Kad ju je brat Ilija donio, navuče ju svetac na svoju, popravi joj krasno nabore i kukuljicu, zametnu joj rukave s nekom taštinom i dragošću u licu. Tada podignute glave i nadutih prsiju, koracaše oholo i pozdravljaše braću, što su stajala s desna i s lijeva, s nekim dostojanstvom i ozbiljnošću. Sasvim u čudu pogledaše se braća megjusobno. Najedanput svuče svetac, pun svete revnosti tu mantiju, baci ju prezirno na zemlju i reče Iliji u prisutnosti svih: »Tako se odijeva izrod Reda!« Na to mu opet zasja lice prijašnjom blagošću i vedrinom i započe razgovor kao obično s braćom, nagovarajući ih na blagost, poniznost i siromaštvo. Budimo i mi pravi sinovi Reda, a ne izrod. U svem budimo slični svojoj majci, svetom siromaštvu. Neka je naše odijelo kao odijelo siromahâ. Ono mora odsijevati siromaštvom i propovijedati, da smo siromasi. U tu svrhu treba da i ono odstranimo, što bi mogli iz pristojnosti nositi, dapače i ono, što svijet možda drži za potrebito. Jer onaj nije siromah u svom odijelu, koji je sa svim nužnim posvema opskrbljen, nego samo onaj, komu nešto nužna manjka. Stoga smo i rekli prije, da savršeno siromaštvo sastoji u tom, da se veselimo, kad nam i što nužna manjka, i da onaj, koji ne će trpjeti nikake oskudice, nije još došao do savršenog siromaštva duhom.

Chron. Ord. S. Francisci p. 1. l. 2. c. 19.

Što smo rekli o odijelu, to isto vrijedi i o drugim stvarima. Iz svega valja da odsijeva siromaštvo i da se u svem pokažemo kao siromasi. U svojim ćelijama ne smijemo stoga ništa imati, osim što je neophodno nužno, i to po mogućnosti, što je najtrošnije i najgore, kao najgori stol, stolicu i najsiromašniji krevet. Isto tako išti za se vazda, što je najgore u kući. Sve one knjige, koje ti nijesu od potrebe, odnesi u knjižnicu i ne pravi se tim učenim, što ih imaš mnogo u svojoj ćeliji. Sv. Bonaventura raspravlja o tom potanko. On nalaže redovnicima, da imaju samo potrebite stvari, pa i tu neka nastoje, da nijesu nove niti fine, nego nezgrapne, proste, stare i popravljene. Ne želi, da su ti knjige lijepo vezane, da ti je brevir ili diurnal nov, krasan i ukusan. Nemaj finih slika niti nosi sa sobom skupocjene krunice. Ako držiš u ćeliji iz pobožnosti Agnus Dei, raspelo ili reklivijar, neka sve to odgovara siromaštvu, na koje smo se zavjetovali. Što si u tom siromašniji, to si miliji Bogu i njegovim svecima.

D. Bonav. de inform. Novit. p. 2. c. 9,

Sv. Franjo kaže: »Posjedovanje novih i nekorisnih stvari znak je umrla duha. Jer ako je duh mlak i u njem ohladnio žar milosti, tada se on ne zna s ničim drugim više zabavljati, do li s takovim sitnicama. Čim ne nalaziš više utjehe u duhovnim stvarima, tražiš ju u takim vanjskim zabavama. To je vrlo važna i iskustvom potvrgjena istina. Stoga toliko drže naši poglavari do tih sitnica, najprije radi siromaštva a zatim jer dobro znaju, da tu nema više duha, gdje se zabavlja s takovim stvarima«.

Hist. Ord. S. Franc. p. 1. l. 2. c. 19.

— Ali ne samo u tome, nego i u potrebitim stvarima moramo, kako je rečeno, biti siromašni i siromašnima se pokazati. Moramo se veseliti, što i u tom oskudijevamo, da nasljedujemo, Krista, Gospodina našega, »*koji je radi nas postao ubog, akoprem bijaše bogat — quoniam propter nos egenus factus est, cum esset dives*«. On je htio toli oskudijevati i u potrebitim stvarima, da je trpio glad, žegju, studen, umornost i golotu. Sv. Bernardo kaže: »U nebu je veliko obilje dobara i bogatstva, nu tamo nema siromaštva. Na zemlji je u izobilju te robe, nu ljudi ne poznavahu njene visoke cijene i vrijednosti. Što učini dakle Sin Božji? Kao mudru trgovcu dopade mu se ta roba i stavi ju na se, da ju tako ljudi upoznaju te ju takogjer na se stave, budući joj tolika vrijednost u nebu«.

2. Cor. 8, 9.

D. Bern. Serm. in Vigil. Nativit.

Deveto poglavlje.

Što smo rekli, potvrgjuje se primjerima.

Opat nekoga samostana u Saskoj šiljaše, kako nam se pripovijeda u knjizi o glasovitim muževima cistercitskoga Reda, svake godine nekoga u Flandriju, da nakupuje fina sukna, jer mu se domaće ne svigjaše. Opat umre. Redovnici si megjusobno razdijele njegovo odijelo. Prior samostana uzme jednu od njegovih mantija. Uoči neke svetkovine obuče tu mantiju. Najedanput počne vikati, kao da gori u plamenu i odmah zbaci sa sebe mantiju. Svi vidješe, gdje iz nje izilaze iskre kao iz usijana željeza. Uplašeni i jako u čudu nad tim, donesoše odmah svi, štogod su koji dobili od odijela pokojnoga Opata, i baciše na jednu hrpu. Odmah udariše iskre sa svih strana kao iz užarene peći i vrcahu u vis. To je tako dugo trajalo, da se moglo o tom obavijestiti susjedne Opate. Oni dogjoše i budu svjedoci ovoga tako strašnoga suda Božjega.

Liber Virorum illust. Ord. Cisterc.

Cezarije pripovijeda o nekom vitezu, koji je nekom samostanu sv. Benedikta u Francuskoj činio mnogo nepravda. Redovnici zaključiše, da pošalju jednog brata kralju Filipu, da se prituži radi pretrpljenih nepravda. U tu svrhu poslaše nekog mladog redovnika, visoka roda, u nadi, da će ga kralj radi njegova plemstva prije primiti i poslušati. On dogje pred kralja i reče: »Taj je vitez mnogo škode nanio našem samostanu, s toga molim Vaše Veličanstvo, da ga pozove na red i prisili, da nam vrati ugrabljena dobra«. Kralj promatraše odijelo i držanje redovnikovo i upita ga, tko je on. Kada je saznao, da je to sin nekog mu dobro poznata viteza, nije rekao ni riječi, dok se redovnik ne počne opet tužiti: »Gospodaru, taj nam je čovjek zaista sve uzeo, što smo imali u samostanu i nije nam skoro ništa ostavio«. Sada odvrati kralj: »To se jasno vidi po tvojim cipelama. Jer da je ostavio još malo kože, ne bi ti bile cipele tako tijesne. Što si plemenitijega roda, tim bi morao biti ponizniji«. — Da ga

Caesar. Eial. l. 4. c. 12.

ipak umiri, primijeti još kralj: »Neka te ne žaloste moje riječi. Ja sam ih rekao samo na tvoje dobro. Vrati se samo u svoj samostan; ja ću se zato pobrinuti, da vam taj čovjek više ništa zla ne učini«.

Caesar. Dial. l. 4. c. 13.

Skoro isto odgovori, kako isti Cezarije pripovijeda u drugom primjeru, rimski kralj Filip nekomu cistercitskomu Opatu. Ovaj pripovijedaše kralju nuždu svoga samostana. Kralj mu pogleda cipele, koje su bile jako tijesne i pristajale mu, te reče: »Po tvojim se cipelama može dobro vidjeti, da ti je samostan jako siromašan; kad se tamo tako štedi s kožom«. To Opata jako postidi.

Chron. Ord. S. Franc. p. 1. l. 2. c. 20.

Gvardijan nekog franjevačkog samostana, veoma pouzdan prijatelj sv. Franje, dao je, kako čitamo u ljetopisima svoga Reda, sagraditi oratorij za braću. Kraj njega, malo postrance, sagradi ćeliju, da bi se mogao u njoj svetac zadržati i moliti, jer je tu rado duže vremena boravio. Ćelija je bila od dasaka iz prostog drveta. Kad je sv. Franjo opet ovamo došao, pokazaše mu ćeliju. Nu on reče gvardijanu »Brate! ako hoćeš, da ostanem u toj ćeliji, prepleti ju iznutra šibljem i granjem od drveća, da iz tog odsijeva siromaštvo«. Kad su to učinili, ostade on više dana u ćeliji.

Vita S. Francisci de Borgia l. 4. c. 2.

O našem se Ocu Franji Borgiji čita slijedeće u njegovu životu. U svemu se pokazivao kao pravi siromah i savršeni ljubitelj ove kreposti. U odijevanju i hrani, u postelji i sobi, dapače i u najmanjim stvarima, u papiru, što ga je rabio za svoje propovijedi, u loženju peći, što bi dopustio u skrajnjoj nuždi, u svemu bijaše posvema siromašan. Nikad ga nijesu mogli sklonuti, da obuče nove cipele ili nove čarape. Kada su ga htjela braća jednoć prevariti i postavila mu, prije nego je ustao, nove mjesto starih, ne pogje im ipak za rukom. Kad bi prosio milostinju, jeo bi ragje mrvice i komadiće kruha, koje bi on ili drugi donijeli, nego li od cijeloga hljeba, što bi ga stavili na stol. Na svojima ma kako dalekim i mučnim putovanjima i uza svu svoju boležljivost ne bi nikada dozvolio, da prostru za nj čistu postelju; jer se bojao, da bi to bilo na uštrb svetom siromaštvu. Često bi spavao za velike studeni u sjenarama na goloj zemlji. Kad bi tada duvao vjetar sa svih strana, obuzelo bi ga toliko veselje i radost, da bi se tomu njegovi pratioci divili. Sva njegova obrana proti oluji i kiši bila je zimi i ljeti njegova obična kabanica. Nju je dao podstaviti, da dulje traje. Samo s najvećom mukom mogao si ga sklonuti, da obuče čizme ili uzme što drugo, da se zaštiti proti nevremenu. Uvijek je govorio, da šešir dosta štiti od vrućine i kiše. — Tako bi često došao sasvim mokar i ukočen od zime na konak. Osobito se veselio tada, kad bi došao kamo na konak i ne našao ništa pripravna. U bolesti pa niti za najveće studeni ne bi dozvolio, da mu se uz krevet ili u njegovoj sobi stave zavjese, te ga brane od vjetra. On je mislio, da je mala hasura, što su mu ju pripeli kod uzglavlja, već prevelika udobnost. Sve je to u njega tim kvalevrijednije i čudnovatije, čim više promislimo, koliko je taj muž ostavio u svijetu.

Deseto poglavlje.

Na što i kako veže zavjet siromaštva.

Preostaju nam samo još ova pitanja: Na što strogo veže zavjet siromaštva? Kada se o nj ogriješimo? I kada je to smrtni grijeh? Redovnik mora dobro znati, na što je obvezan po svojem staležu i po svojim zavjetima. Dosada smo raspravljali samo o tom, što se odnosi na savršenost; sada govorimo o tom, što je sama dužnost. To mora biti uvijek temelj, na kom se sve ostalo gradi. Stoga ćemo ovdje što moguće kraće navesti ono, što o tom kažu bogoslovci i učitelji kanoničkoga prava, a što su oni sami izvadili iz istoga prava i iz spisâ svetaca. Zavjet siromaštva veže po sebi redovnika, da nema prava ničim raspolagati niti što posjedovati, ili se čim služiti bez zakonite dozvole poglavara. To je općenita nauka svih učitelja te se izrično tako tumači u svetim kanonima.

Odatle slijedi nužno dvoje. Prvo, da redovnik uslijed zavjeta siromaštva ne smije bez dozvole poglavara nikako vremenito dobro posjedovati niti primiti, bilo sad da ga zadrži ili da se s njim služi ili da njime na koji mu drago način raspolaže. Jer je sve to svojstvo samo onoga, koji je gospodar ili vlasnik koje stvari. Tko dakle tako čini, griješi proti zavjetu siromaštva. Tako to tumače svi učenjaci, i tako stoji naročito i jasno u svetim crkvenim zakonima.

Drugo, redovnik griješi proti zavjetu siromaštva ne samo, kada što bez dozvole poglavara iz samostana uzme ili zadrži, ili dade, ili time raspolaže, nego i kada što bez dozvole poglavara, od rogjaka, prijatelja, pobožnih osoba primi i zadrži ili time raspolaže. I to je općenita nauka učiteljâ, izrično i jasno sadržana u kanoničkom pravu. To su glavna i temeljna načela svega. Na njima se mora sve osnivati, što ćemo o tom govoriti. Iz tih načela moramo izvoditi zaključke, da možemo riješavati pojedine slučajeve, što nadogju.

Sv. Ignacije kaže sasvim isto u svojim Ustanovama. Pa da nam to što življe utisne u srce, dade nam Pravilo, koje glasi: «Neka svi znaju, da ne mogu ništa iz kuće dati, niti sami što uzeti ili čim raspolagati bez znanja i privole poglavara«. Nu da ne bi tko mislio, da griješi proti zavjetu siromaštva samo tada, kada čim iz kuće bez dozvole poglavara raspolaže i da potom smije, a da se ne ogriješi o siromaštvo, primati darove izvana i time po svojoj volji raspolagati, dao nam je još drugo Pravilo, koje glasi: »Neka si nitko ne prisvoji štogod iz kuće ili iz sobe drugoga i nitko neka ne primi bez dozvole poglavara štogod od ikoga izvana za se ili za koga drugoga na koji mu drago način«. U obadvima ovim Praviljema sakupio je naš sveti Otac u kratko sve, na što nas strogo obvezuje zavjet siromaštva.

Const. p. 3. c. 1. §. 8. Regul 26. Summ.

Regul. 9. comm.

Moramo ovdje primijetiti, neka se nitko ne da zavesti mnijenjem, da ne griješi, barem ne smrtno, kada prestupi ova Pravila, što tobože naše Ustanove i Pravila ne vežu pod grijeh. Tu bi se naime mogao tko jako prevariti misleći: Ja znam, da

kršim Pravilo, kada ovo od drugoga uzmem ili mu to dadem; nu pošto naša Pravila ne vežu pod grijeh, ne držim, da je to grijeh, nego samo prestupak Pravila. Naš Otac Ignacije tumači zaista u istim Ustanovama, da naša Pravila i Ustanove ne vežu pod grijeh. Ali zavjeti, koje smo položili, očito vežu pod grijeh, i to po sebi pod smrtni grijeh. Tako to tumači naš Otac sam, da se nitko ne može izgovoriti neznanjem i tako se dade zavesti na grijeh, akoprem je to već po sebi jasno. Kao što redovnik, koji sagriješi proti čistoći, čini smrtni grijeh proti zavjetu čist će i to svetogrgje: isto tako čini redovnik, koji se ogriješi o siromaštvo, smrtni grijeh proti zavjetu siromaštva, što ga je položio. O tom ne treba ni najmanje dvojiti. Mogao si ostati u svijetu i posjedovati svoj imutak i njime raspolagati po miloj volji, a ne stupiti u Red i položiti zavjet siromaštva. Ali kad si stupio u Red i položio taj zavjet, ne možeš više bez dozvole ništa primiti ni zadržati, jer si se na to zavjetom obvezao. Zato i reče apostol Petar Ananiji i Safiri, koji su, kako sveci kažu, položili zavjet siromaštva, prodali svoje dobro i položili cijenu do nogu apostolâ, kako su i drugi činili. Nu ovo dvoje bijaše dio cijene za se zadržalo, hineći kao da nijesu više dobili za svoje dobro, osim što su donijeli. Petar im naime reče: »*Ananijo, za što je sotona zaveo tvoje srce, da slažeš Duhu Svetomu, i zadržiš si od cijene njive? Zar prije nego si je prodao, nije bila tvoja, i kad si je prodao, nije li cijena prodaje bila u tvojoj vlasti? Zašto si to nakanio u svom srcu! Nijesi slagao ljudima, nego Bogu! — Cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, et fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat, et venundatum erat in tua potestate? Quaare posuisti in corde tuo hanc*
Act. 5, 3. 4. *rem? Non es mentitus hominibus, sed Deo*«. A što je bila posljedica toga? Ananija osta na mjestu mrtav za kaznu svoga prekršaja. To se isto dogodi malo kasnije njegov j ženi Safiri, koja je učestvovala kod toga prekršaja. »*I nastade veliki strah*«, kaže sv. Pismo, »*u svoj Crkvi, i u svima, koji su to čuli. — Et factus est timor magnus in universa Ecclesia, et in omnes, qui*
Ibid. 11. *audierunt haec*«. I nas mora veliki strah obuzeti, te nikada ne sagriješimo proti zavjetu siromaštva, što Bog tako strogo kazni.

Da se povratimo na stvar, velim: Kad bi siromaštvo propisivala samo naša Pravila, tada ne bi griješili ili bar ne smrtno, što bi ga prekršili. Nu kada Ustanove ili Pravila sadržavaju i tumače, što spada na zavjet, tada vežu pod grijeh. Nemaju Ustanove moći, da vežu pod grijeh, nego smo krepošću zavjeta na to tako teško obvezani. Tako n. pr. vežu Pravila pod grijeh, kada sadržavaju i tumače, što se tiče čistoće i naravnog zakona. Ona ne vežu ovdje kao Pravila, nego jer zavjet čistoće i zakon naravi veže pod grijeh. Pošto dakle ova Pravila sadržavaju i tumače bitnost zavjeta siromaštva, na što ovaj zavjet po sebi veže, zato griješi onaj, koji krši ova Pravila, i to ne radi toga, što krši Pravila, nego radi toga, što krši zavjet u Pravilima sadržan. Imajući pred očima ova Pravila ne smijemo dakle misliti, da su to samo pravila, nego moramo pri tom biti osvjedočeni, da je u njima sadržana i u kratko izražena bitnost zavjeta siromaštva i

stroga njegova dužnost. To je pak, kako smo već rekli, izvagjeno iz kanoničkog prava, a tako uče i bogoslovci. Tako piše sv. Augustin, kad govori o redovnicima, što živu u zajednici: »Sigurno je, da oni ne mogu bez dozvole poglavara ništa imati, posjedovati, dati ili primiti. *Certum est, eos nihil habere, possidere, dare vel accipere sine superioris licentia debere*«. Sasvim to isto kažu i naša Pravila. To znači biti siromašan. Jer ako može tko po svojoj volji bez dozvole drugoga što uzeti ili dati ili zadržati ili tim raspolagati, tada je on vlasnik, a to se protivi zavjetu siromaštva.

D. August. de communi vita clericorum, et habetur c. Non dicatis 12. q. 1.

Da bolje razumijemo prvo temeljno načelo ove nauke, moramo paziti na razliku, što ju prave juriste i teolozi megju pravom porabe i pravom vlasništva. Razlika je, da li je tko vlasnik koje stvari, ili se smije s njom samo služiti. Vlasnik može činiti sa stvarju, što hoće. On ju može dati i posuditi, komu hoće; on ju može prodati, potrošiti, njom raspolagati po volji. Tko pak nema bezuvjetnoga prava vlasništa nego samo pravo porabe, ne može raspolagati stvarju po volji; on je ne može dati drugomu, niti prodâti, niti odstupiti, nego se smije njom samo služiti, u koju mu je svrhu predana. — Kad se tko pozove na gozbu, dopušta mu se samo da jede od svega, što se stavi preda nj. On ne postaje time vlasnikom jestvina, što dolaze na stol. On ne smije tih jestvina ponijeti sa sobom kući niti poslati drugom prijatelju niti što od toga prodati i uopće s tim raditi, što hoće. On ima samo pravo, da od tog jede, što hoće. Stoga je razlika i u pravu porabe megju stvarima, koje se porabom, i to već prvom porabom potroše, i stvarima, koje ostaju u porabi. To isto vrijedi za redovnike, kažu bogoslovci, glede onih stvari, što ih posjeduju s dozvolom poglavara. Oni imaju pravo porabe tih stvari samo u toliko, u koliko se mogu njima služiti. Zaista ti ne možeš bez dozvole poglavara dati drugomu svoju mantiju ni svoje odijelo; jer to nije tvoje vlasništvo. Kad bi to dao bez dozvole, griješio bi proti zavjetu siromaštva. Ti bi se učinio vlasnikom toga, kad bi tim raspolagao po volji. — To vrijedi o svem drugom, što imamo za svoju porabu. Ti ne možeš bez dozvole poglavara dati drugomu svoga brevira, svoje pisanke ili svoga šešira; jer sve to nije tvoje vlasništvo. Tebi je dozvoljena samo poraba za se, kao gostu, koji je pozvan na gozbu. Mislimo često na tu prispodobu. Vrlo je zgodna i tumači stvar jako dobro.

Ako redovnik već stvarima, što su mu dane za porabu, ne može bez dozvole po volji raspolagati niti ih drugima dati, to je jasno, da još manje može što drugo u kući dati ili uzeti i time raspolagati bez dozvole poglavarara. Nikada ne smije ništa uzeti iz riznice, knjižnice, blagovaonice ili iz smočnice, niti da to drugomu dâ niti za svoju vlastitu porabu. To bi bilo očito proti siromaštvu.

Jedanaesto poglavlje.

Tumači se, kako je proti zavjetu siromaštva, kada se što primi ili dade bez dozvole poglavara, makar to ne bilo od kuće.

Rekli smo, kako se svi bogoslovci u tome slažu, da redovnik griješi proti zavjetu siromaštva, ne samo kada što uzme iz kuće bez dozvole poglavara za svoju porabu ili to drugomu dade, nego kada i izvana što primi bez dozvole. Ako ti dakle tko od tvojih rogjaka ili prijatelja, ili tko mu drago bio, daruje odijelo ili knjigu ili što drugo, i ti to primiš bez dozvole, ili se tim služiš, tada griješ protiv zavjeta siromaštva, bilo sad da si za to prosio, bilo da ti se to dalo, a da nijesi prosio, iz prijateljstva, kao milostinja ili iz kog mu drago uzroka. Razumijem dobro, primijetit će mi možda tko, da se protivi zavjetu siromaštva, kad tko šta uzme iz kuće. Ali kako mogu griješiti, kada primim, što mi tko izvana dade? Time ne uzimam ništa kući niti joj nanosim kaku štetu, nego joj dapače koristim, budući da joj prištedim ono, što bi mi morala dati. Kaki je dakle to grijeh i koju zapovijed prekršujem? Na to ja odgovaram: Ti počinjaš kragju i griješiš proti sedmoj zapovijedi Božjoj. To isto tumači sasvim jasno sv. Augustin u svom Pravilu, koje ovako glasi: »Ako se komu što dade, kao odijelo, neka se stavi u zajednicu i dade onome, koji to ustreba. *Quod si aliquid detur alicui, ut vestis, redigatur in communem rem, et cui necessarium fuerit, praebeatur*«. (*D. August. reg. 3. c. 28.*) Ako tko dakle hoće da dade štogod redovniku, ne smije ovaj toga primiti bez dozvole. Poglavar ima to primiti, i to ne za onoga, komu se daje, nego uopće za kuću, da poslije dade onome, koji to po njegovu sudu najviše treba. Ako ti je tko darovao odijelo i poglavar ga hoće dati drugome, ne čini ti krivo. To odijelo nije tvoje; čim ono dodje u kuću, zajedničko je dobro, i potom je moje isto tako, kao i tvoje. Ali da se povratimo na glavnu stvar: »Ako tko zataji darovanu si stvar«, pridodaje sv. Augustin u prijašnjem Pravilu, »neka se proglasi tatom. *Quod si aliquis rem sibi collatam celaverit, furti judicio condemnetur*«. (*Idem ibid.*) Sveti je Bazilije istoga mnijenja; jer on kaže: »Svaki posebni posjed u Redu jest kragja. *Furtum est privata possessio*«. Nu što misliš, komu se ta kragja čini? Cijeloj družbi, odgovara on. »Jer se družbi krade, ako se ikoja stvar i od koga mu drago uzima za svoju posebnu porabu. *Societatis enim expilatio est rei cujuscumque et undecunque in privatum usum sevocatio*«. (*D. Basil. in Const. Mon. c. 35.*) Ne mislimo pak, da je to pretjerivanje, koje se gdjegdje nalazi u svetaca, osobito kad hoće da pobude veliku mržnju na koju opačinu. Ovdje tomu nije tako, pošto je to sasvim jasna istina, prihvaćena od svih bogoslovaca, a osniva se na načelu, u kom se svi slažu, naime da redovnik zavjetom siromaštva postaje nesposoban, da što posjeduje ili dade. Kao što on nije više svoj nego pripada Redu, tako i sve, što steče, što mu se dade i štogod može na ikoji način dobiti, pripada Redu od onoga časa, kada je u nj stupio. Vrši li stoga koji redovnik gdje mu drago kaku službu,

s kojom je skopčan neki dohodak, tada taj dohodak ne pripada njemu, nego samostanu. Poglavar ili u ime njegovo upravitelj pobire to kao i sve druge dohotke samostanske. Poglavar daje tomu redovniku, što treba, svejedno kao što bi mu dao, kad ne bi imao nikakih dohodaka.

Iz toga se vidi jasno, da redovnik počinja kragju ako što primi ili zadrži bez dezvole. Jer je onaj krivac kragje, koji tugje proti volji onoga, čije je, uzima ili zadržava. Što dakle redovnik primi, pripada Redu; potom si on to nepravedno prisvaja i krade Redu, kada zadrži bez dozvole. Nadalje iz toga slijedi: Ako on to drugomu dade bez dozvole, makar kao milostinju, to nema ovaj nikakova prava na tu stvar, nego ju je dužan povratiti Redu. Kako se dakle jako varaju oni, koji misle, da smiju sasvim slobodno darovati knjigu, sliku ili relikvijar, što im je tko drugi dao, stoga tobože jer to ne uzimaju kući. Jer kao što je kragja i grijeh proti zavjetu siromaštva, kad tko čime u kući bez dozvole raspolaže, tako je i kragja, kad tko bez dozvole poglavara što izvana primi i time raspolaže.

Ali i uzmimo, da to nije kragja i da se time ne nanosi nikaka šteta kući, kako se to možda može gdjegdje dogoditi, ipak je vazda smrtni grijeh, kada se koja vremenita stvar bez dozvole uzme i rabi, ili se po svojoj volji njom raspolaže; jer to je redovniku zavjetom siromaštva sasvim zabranjeno, i on toga ne može nikako više činiti. Stoga onaj, koji bi takova šta primio od redovnika, ne bi imao nikakova prava na to. To bi vazda još pripadalo družbi, i bio bi dužan to povratiti, jer je primio od čovjeka, koji nema prava, da daruje, baš kao da bi mu to dalo malo dijete.

Da to potvrdimo, služit će nam slučaj, što se dogodio svetomu Papi Grguru s jednim redovnikom. Ovaj je redovnik živio u samostanu, što ga je Grgur bio u Rimu podigao za vrijeme, kad je bio Papa. On sam to pripovijeda u svojim dijalozima a Surije u njegovu životu. (*D. Greg. Dial. l. 4. c. 55.*) Dogodilo se pak to ovako. Neki redovnik toga samostana, imenom Justo, zamoli svoga brata, koji je živio u svijetu, da mu kupi odijelo. Brat otvori svoju novčarku, izvadi tri reala i reče mu: »Evo ti novac, pa si ga kupi sam po svojoj volji«. Tako pripovijeda Surije i tvrdi, da je tako u samom izvorniku čitao. U dijalozima se sv. Grgura navode tri dukata. Za nas je svejedno, da li su to bila tri reala ili tri dukata. Tada su bila tri reala, da se nabavi odijelo, više nego dosta. Nu glavno je ovo. Redovnik uze tri reala ili dukata bez dozvole i spravi ih. Najedanput teško oboli. Slučajno je znao neki drugi redovnik, da je on spravio ona tri reala. Ovomu nije dala savjest mira; on otide i najavi stvar Opatu; upravo tako, kao što to i naša Pravila propisuju. Po njima mora svaki, koji zna što važna o drugomu, odmah najaviti poglavaru. Opat je držao, da je to važan slučaj i da se mora o tom sa samim Papom posavjetovati. On obavijesti dakle o tom sv. Grgura, da sazna, što mu je činiti. Sv. Grgur zapovijedi, da nijedan od redovnika ne smije bolesnika pohoditi, niti s njim govoriti. Svi da ga smatraju za izopćena, jer da je prekršio zavjet siromaštva. On dapače još zapovijedi, da se isti, ako umre, ne pokopa u posvećenu zemlju kraj ostalih

redovnika, nego izvan samostana u gnojište. Na mrtvo tijelo neka bace novac, što ga bješe sahranio, i svi pri tom poviču: »*Novac tvoj neka bude s tobom na propast! — Pecunia tua tecum sit in perditionem*«. Redovnik umre od te bolesti, i sve se točno tako ovrši. Sv. Grgur kaže, da je ovaj primjer pobudio tolik strah i trepet u samostanu, da su svi redovnici odmah pretražili svoje ćelije i sve stvarčice, što su ih imali i s dozvolom mogli imati, donijeli svome Opatu, da se tako osiguraju, te nikako ne uzmognu povrijediti siromaštva. Taj i drugi primjeri onih starih otaca dađoše povoda, da je po svetim kanonima ustanovljena ista kazna za redovnike, koji bi umrli kao vlasnici.

Act. 8, 20.

Cap. Monac etc. Cum. ad monasterium, dc Statu Monac.

Dvanaesto poglavlje.

Nabrajaju se pojedini slučajevi, koji su protivni zavjetu siromaštva.

Po navedenim načelima, koja svi bogoslovci prihvaćaju, možemo riješiti sve pojedine slučajeve, što mogu nadoći. Jer se stvari moralne uopće mogu najbolje razjasniti primjerima i pojedinim slučajevima, navest ćemo ovdje nekoje, po kojima tada možemo prosuditi i druge. Tako će ova nauka biti sasvim jasna.

Iz toga, što smo rekli, izvodim slijedeće zaključke. Dade li poglavar redovniku novac za putovanje, tada on ne može za to kupiti krunicâ, slikâ ili što takova, niti za se niti da to dade drugima. Pa ne može si za to nabaviti ni Agnus Dei ni relikvije. I to ni tada, ako si što otrgne od usta ili prištedi od onoga, što bi smio na putu potrošiti. Razlog je ovaj. Taj mu se novac daje samo za njegov putni trošak. Što od toga ne potroši, prištedio on to na koji mu drago način, mora to povratiti opet svome poglavaru, ili onome, koji ga je poslao ili onome, kojemu dolazi. Potroši li to u što drugo, tada čini kragju Redu i griješi proti zavjetu siromaštva. To se proteže samo na Redove, gdje Red daje redovniku sve, što mu je potrebito za putovanje, kako to biva kod nas. Drugo je, kad bi mu se dalo nešto stanovita i odregjena za svaki dan, tako da ne bi više primio, kad bi i trebao. Time bi mu se dala izrična ili mučke ili predmnijevana dozvola, da ono, što si je prištedio od dana novca, upotrijebi u druge poštene svrhe.

To isto vrijedi, kad bi komu dao putni trošak ne Red, nego njegov otac, rogjaci ili pobožni ljudi. On si ne može možda za to nabaviti časoslov ili tok ili naočale ili što drugo, niti za se niti da to drugima dade. Nitko neka se u tom ne vara govoreći: »Taj mi novac nije dao Red, nego moj rogjak ili prijatelj!« Jer čim on dogje u tvoje ruke, vlasništvo je Reda, i baš kao da ti ga je dao poglavar ili upravitelj kuće, kako je već rečeno u prijašnjem poglavlju. Ti ga možeš dakle samo za to potrošiti, zašto ti poglavar daje dozvolu, naime za tvoj put. Sve, što ti na

koji mu dragi način preostane, moraš predati poglavaru, ako ga potrošiš u što drugo ili zadržiš za se, griješiš proti zavjetu siromaštva i činiš kragju Redu. To vrijedi u slučaju, kada je tko primio novac s dozvolom poglavara; jer ako ga je primio bez dozvole, tada je već tim prekršio zavjet siromaštva, kako smo prije rekli.

10. poglavlje

To isto vrijedi, kada tko dogje s misija ili od svoje kuće, pa su mu tamo dali što, bilo da nastavi put ili za odijelo. Čim je to dospjelo u njegove ruke, zajedničko je dobro. I čim on dogje kući, mora to predati svome poglavaru ili onome, koji u njegovo ime vodi brigu za odjeću. Ako bi to bez dozvole zadržao, učinio bi se vlasnikom i počinio kragju te sagriješio proti zavjetu siromaštva.

Ako je tko već na putu u drugu kuću ili kolegij, pa je već stavio nogu u stremen, ipak ne može i ne smije ni od koga izvanjskoga što zahtijevati ili primiti, pa ni za svoj put, osim samo s dozvolom prisutnoga poglavara. On to ne smije ni tada, ako zna, da bi to bilo drago drugomu poglavaru, komu ide, jer bi si time što prištedio. Razlog je taj. Ovaj, koji ga otpušta, još je njegov poglavar, a ne onaj drugi. On bi dakle primio nešto bez dozvole poglavara, koji je u istinu još pred njim te ga može moliti za dozvolu. Drugo bi bilo, kada bi se tko nalazio već izvan kuće i na putu, gdje ne bi imao poglavara, koga bi mogao prositi za dozvolu. U takom bi slučaju smio primiti ono, za što misli, da može s voljom svoga poglavara primiti, s nakanom, da će mu to odmah kazati i razjasniti, čim stigne u svoj kolegij. Tu bi on predmnijevao dozvolu poglavara. Nu ne može ju predmnijevati, gdje stoji poglavar pred njim i treba mu se samo na nj obratiti, ili gdje se stvar može odgoditi.

Iz toga, što smo rekli, možemo takogjer zaključiti: Dade li poglavar redovniku dozvolu, da primi novac i kao upravitelj sačuva za odregjenu svrhu, n. pr. za prepis nekojih spisa, ne smije ga ovaj potrošiti u što drugo bez dozvole poglavara. Pa ne smije dati komu drugomu redovniku u kući ni nekoliko reala, makar on bio baš u nuždi, ili ako bi upravo nužda snašla koga rogjaka ili pokornika ili prijatelja. On ne smije toga dati ni kao milostinju a ni potrošiti za krunice, slike ili što takova. Drugi ne može toga bez dozvole ni primiti; inače bi obadvojica sagriješila proti zavjetu siromaštva. Jer bez dozvole poglavara vremenito dobro dati, primiti ili njime raspolagati, jest proti zavjetu siromaštva, kako je već rečeno.

Kao što redovnik ne smije bez dozvole poglavara ništa dati niti primiti, isto tako ne može ništa uzeti ili dati u zajam. Jer je zavjetom siromaštva zabranjena svaka vrst ugovora. U stvarima manjim i u slučajevima, što se često zbivaju, predmnijeva se mučke ili općenita dozvola, da smijemo bratu u istoj kući ono posuditi, što sami imamo za porabu s dozvolom poglavara, na kratko vrijeme, više ili manje, već prema običaju i navadi Reda.

Redovnik griješi proti zavjetu siromaštva, kada što od koga u kući ili izvan nje primi u pohranu bez dozvole poglavara. Po-

hrana je naime pravi ugovor i kao takav veže. Redovnik, koji prima što u pohranu, dužan je za to dati račun i naplatiti, ako što propade njegovom krivnjom, već prema tome, kako odredi strogo pravo. K tomu pridolazi još poteškoća i briga, što je skopčana s pohranom tugjega novca ili drugih dragocjenosti. Za tim još smutnja, kad bi se našlo u redovnika novca bez dozvole a ne bi se znalo, kako je do toga došao. Što se tiče običnih stvari, koje može redovnik s dozvolom imati i u svojoj ćeliji čuvati, dopušta običaj i navada Reda, da ih može i drugomu u kući dati na pohranu.

Kao što je proti zavjetu siromaštva primiti novac ili drugu kako vrijednost i zadržati si ju bez dozvole poglavara, isto je tako proti siromaštvu dati u pohranu kome drugome novac ili kaku drugu vrijednost bez dozvole poglavara. Kad bi dakle redovnik predao putnu prtljagu ili što takova u pohranu svome pokorniku ili prijatelju, da mu to dade, kad bude odlazio iz tog mjesta, tada bi to bilo isto tako proti zavjetu siromaštva, kao kad bi to sam kod sebe čuvao.

Ne slaže se sa siromaštvom, što smo ga zavjetovali, nego odiše vlasništvom, kada tko putujući u drugo mjesto nosi sa sobom knjige, slike ili što takova. To nije u Družbi ni dozvoljeno. Što kojigod ima, pripisuje se po zapovijedi kolegiju ili kući, gdje upravo jest, pa ima tu i ostati, kada kamo drugamo pogje. On ne može toga sa sobom uzeti. Kad bi to sa sobom ponio, bila bi kragja kući, kojoj je to već pripojeno, i bilo bi proti zavjetu siromaštva. To bi bilo i tada, kad bi mu to inače tko drugi dao a ne Red; jer to je, kako smo rekli, jedno te isto.

In instruct. et Reg. com. 25.

Redovnik bi griješio proti zavjetu siromaštva, kad bi što i s dozvolom poglavara potrošio na nedozvoljene, tašte i suvišne stvari; jer to je po svetim kanonima zavjetom siromaštva zabranjeno. Ni poglavar ne može ništa za takova šta potrošiti, potom ne može toga ni dozvoliti. Iz toga slijedi, da je onaj, koji takove stvari primi, što ih redovnik nepravedno izdaje, dužan ih natrag povratiti Redu, kako je rečeno u prijašnjem poglavlju.

Clement. 1. de stat. Mon. Abul. 2. in Matth. c. 6. q. 37. Silvest. restit. 6. q. 7. dist. 2. Molin. tom. 2. disp. 276. Lessius de Justitia lib. 2. c. 18. dub. 11. n. 85.

Protivi se zavjetu siromaštva, kada redovnik štogod tako sakrije, da toga poglavar ne može naći niti mu uzeti; jer na taj bi si način htio, kako bogoslovci primjećuju, nešto prisvojiti i zadržati proti volji poglavara.

Navarr. de Rest. l. 3. c. 1. n. 117. et 182.

Upravitelj, koji je dužan po svojoj službi razdjeljivati nekoje stvari i njima raspolagati, ne može tu postupati, kako on misli i hoće, nego se mora ravnati po mnijenju i volji poglavara. Dade li on više ili manje, bolje ili gore, nego li zna, da je volja poglavara, radi proti zavjetu siromaštva; jer se služi stvarima i njima raspolaže, kao da je njihov gospodar i vlasnik a ne kao da je ovisan o drugome.

Petr. de Ledes p. 2. Summ. tract 31. c. 2. conclus. 10.

Kao što griješi redovnik proti zavjetu siromaštva, koji bi navlaš i naumice rastepao i potratio kućne stvari, što su mu povjerene ili za porabu dozvoljene, isto tako griješi i onaj proti zavjetu siromaštva, koji iz velike krivnje ili nemarnosti potrati stvari ili ih pusti da propadu. Jer velika je nemarnost jednaka

prevari. *Culpa lata dolo aequiparatur.* Razlog je ovaj. Prvo. Samo vlasnik stvari može ju po volji potrošiti i potratiti. Drugo. Redovniku je dozvoljeno samo poraba stvari, što mu se daje ili izručuje, bilo na korist i probitak njegov ili Reda. Ako ju potrati ili potroši nekorisno, griješi proti zavjetu siromaštva. Ovdje valja još ovo primijetiti. Ako je i neznatna šteta, što se time nanosi Redu u svakom pojedinom slučaju, ipak može ona čestim opetovanjem postati velika.

Znamenit primjer glede toga pripovijeda Kasijan o onima starim ocima. Upravitelj jednog samostana dogje jednoć u kuhinju i opazi tu tri zrna leće na podu. Ona su bila ispala kuhaču iz ruku, pošto ju je upravo prao, da ju stavi na vatru. Upravitelj kaza to odmah Opatu. Ovaj pozove kuhača k sebi i naloži mu javnu pokoru, jer da se stvarima samostanskim tako nemarno služio. »Oni sveti redovnici«, kaže Kasijan, »nijesu smatrali samo sebe Bogu posvećenima, nego sve, što je samostanu pripadalo. Zato su postupali i s najmanjim stvarima s najvećom pomnjom i počitanjem«.

Cass. de Instit. Renunt. l. 4. c. 20.

Trinaesto poglavlje.

Oprovrgava se prigovor, da se bolje razjasni ovaj predmet.

Ovoj bi nauci mogao tko prigovoriti: To je ipak preoštro i prestrogo. Jer mnogi drugi redovnici, koji su kao i mi položili zavjet siromaštva, primaju bez svake bojazni od svojih rogjaka i prijatelja časoslov ili papir ili dapače odijelo. A to su takogjer učeni i savjesni i bogobojazni muževi. I oni daju katkada prijatelju u Redu ili izvan njega koju od svojih knjiga ili inače što drugo od veće vrijednosti, a da ne mole za to dozvole. Pa se ni najmanje ne boje, da rade možda proti zavjetu siromaštva. Dakle ni mi ne griješimo proti zavjetu siromaštva, kad isto tako činimo. Najviše ako radimo proti savršenom siromaštvu i posluhu, što smo ga dužni svojim poglavarima, svojim Ustanovama i Pravilima. To je važan prigovor. Zato smo ga navlaš ovdje naveli, da nam odgovor na nj još bolje razjasni sve ono, što smo o tom predmetu već rekli i još ćemo reći. Ja priznajem, da ima Redova, gdje mogu to redovnici sasvim mirne duše činiti, a da ne griješe proti zavjetu siromaštva. Ali iz toga ne slijedi, da mi ne griješimo, ako se za njima povodimo. Ja nasuprot tvrdim, da ćemo se ogriješiti ne samo o dužni posluh svojim Pravilima, nego i o zavjet siromaštva. Uzrok je tomu ovaj: Takove su stvari sada u nekojima Redovima dozvoljene, ili izričnom dozvolom poglavara ili mučke. Ovo posljednje biva, kada poglavari koga Reda znaju i vide, da se u nj ušuljao kaki običaj, a oni ga neće iskorijeniti, akoprem to mogu, nego ga trpe i čine se, kao da ga i ne vide. Jer koji šuti, čini se da

Reg. 43. de Reg. juris in 6.

pristaje. *Qui tacet, consentire videtur.* Redovnik dakle, koji ima dozvolu izričnu ili mučke od svoga poglavara, da što primi i time raspolaže, ne griješi proti zavjetu siromaštva, kada to čini. Dakle ne griješe redovnici, o kojima govorimo, kada tako rade. Kod nas je pak drukčije. Naša Družba, koja nas hoće, da što više uzdrži u čistoći i savršenosti siromaštva, ne daje nam za to dozvole niti izrično niti mučke. U njoj vlada sasvim protivan običaj. Ako bi dakle koji od nas tako činio, griješio bi proti zavjetu siromaštva, svejedno kao što bi griješili i oni drugi redovnici, kad ih ne bi ispričavala dozvola, što ju imaju. Redovnice polažu takogjer zavjet siromaštva. Pa ipak nekoje od njih imaju male dohotke, da si nabave odjeću, knjige i drugo takova šta. To držimo mi dopuštenim, jer imaju za to dozvolu od svojih poglavarica. Nu ako bi koji od nas tako radio, a da nije za to dobio dozvole, griješio bi proti zavjetu siromaštva. Po tom dakle, što čine nekoji učeni i pobožni muževi u drugim Redovima, ne može se suditi, da je to i kod nas dozvoljeno. U drugim Redovima imaju za to dozvolu izričnu ili mučke; mi je pak u našoj Družbi nemamo, u njoj dapače vlada sasvim protivan običaj. Stoga u prijašnjem poglavlju navedene dužnosti nijesu tek kakova bojazljivost i prekomjerna strogost, nego bitne istine, koje se temelje na suglasnom mnijenju svih bogoslovaca.

D. Bonav. in Spec. Discipl. p. 1. c. 4. Gerson in quodam Tractatu non nullarum quaestionum solutarum p. 2.

Sv. Bonaventura kao i Gerson, dva vrlo iskusna muža u duhovnom životu i bogoslovlju, navode izrično više takovih slučajeva; pa treba li odlučiti, da li redovnik smije što dati ili primiti, sv de čitavo pitanje u jednu točku, naime: da li ima za to dozvolu od svoga poglavara izričnu ili mučke. Ako je nema, tada ne može, kažu oni, ništa primiti ni dati niti ičim raspolagati, a da se ne ogriješi o zavjet siromaštva; jer prestaje biti siromašan i postaje vlasnikom stvari, kad ju prima ili daje ili njom po volji raspolaže. Gerson proteže taj slučaj i na upravitelja samostana, koji upravlja novcem zajednice; i pita, da li upravitelj griješi proti zavjetu siromaštva, ako kupi nož ili tok ili naočale ili stvari još tako neznatne vrijednosti, kao n. pr. iglu ili malo konca za se ili za druge. I odgovara, da ne griješi, kada to čini s dozvolom poglavara izričnom ili mučke; nu nema li ove, da griješi proti zavjetu siromaštva. To isto tvrdi za onoga, koji što svjetovnjaku dade ili od njega primi kaki dar bez dozvole. Svi se dakle bogoslovci slažu u tome, da redovnik uslijed zavjeta siromaštva ne može bez dozvole poglavara niti što imati niti primiti niti ičim raspolagati. Ako je u nekojim Redovima slobodno redovniku što posebna imati, od svojih rogjaka i prijatelja darove primati i onim, što je dobio, raspolagati, to je stoga, što je u tim Redovima podijeljena za to dozvola izrično ili mučke. Inače bi to bila povrjeda zavjeta siromaštva. Odatle slijedi nešto, na što moramo paziti koli kod ovoga predmeta toli kod drugih sličnih, naime, ako treba odlučiti, da li se redovnik ovdje ili ogriješio o siromaštvo, valja najprije znati, kako je s tim u njegovu Redu, da se po tom prosudi, da li je to učinio s dozvolom izričnom ili mučke. Drukčije se ne može ništa stalna odlučiti. Jer više toga može biti dozvoljeno u kojem Redu dozvolom mučećom ili predmnijevanom, dok je to u drugom Redu bez ove dozvole zabranjeno.

Iz toga slijedi još drugo. Nekoji bogoslovci tvrde naime, da redovnik ne griješi proti zavjetu siromaštva, ako primi od koga novac, da si nabavi za to knjige ili što takova, samo ako ono, što si nabavi, ne sakrije, nego pred svima otkrije, vazda spreman, da to preda i izruči poglavaru, ako ovaj to zapovjedi. Nu član Družbe Isusove griješio bi proti zavjetu siromaštva, kad bi tako radio. Jer ovi bogoslovci, kada tako tvrde, predpostavljaju, da je u tom slučaju mučeća ili predmnijevana dozvola i da su poglavari zadovoljni s tim načinom pokornosti i podanosti. U Družbi nema za to take mučeće ni predmnijevane dozvole, nego je volja za protivno sasvim jasno izražena Prema tomu dužni smo služiti se svojim odijelom, kabanicom, časoslovom i svima drugim stvarima, što su nam za porabu predane, takovom podložnošću i ovisnosti o poglavaru, da smo ih pripravni odmah predati, čim on to naloži. Inače bi postali vlasnici toga i griješili proti zavjetu siromaštva. Da primimo novac za mantiju, knjige ili što takova, pa makar to i poslije javno izložili u sobi pogledu svih, s odlukom, da ćemo to predati — za to nema u Družbi Isusovoj nikakove dozvole. Običaj je i navada sasvim protivna, i stoga bi to bilo proti zavjetu siromaštva. Kada bi tko htio izjaviti kao nešto dozvoljeno u Družbi primati i držati takove stvari na taj način bez izrične dozvole, tada bi sasvim sigurno svi u Družbi digli proti tomu svoj glas i nastojali oko toga, da se zatvore ta vrata, kroz koja bi moglo naše siromaštvo skoro iščeznuti.

Što se tiče ove mučeće i predmnijevane dozvole, primjećuju bogoslovci još ovo. Da redovnik može što dati, zahtijevati, primiti i zadržati, nije dosta, da sigurno zna, da će mu poglavar to odmah dozvoliti, ako ga za to zamoli. Takogjer to nije dosta, a da ne prosi napose za dozvolu, da smije poći van ili list pisati. Ti moraš posve sigurno znati, da je to poglavaru drago i da odobrava, kada što dadeš ili primiš ili zadržiš, a da ga nijesi molio za dozvolu, i da mu nije posve ništa stalo do toga, što ga za nju ne prosiš. To je mučeća, predmnijevana, virtualna dozvola, usljed koje može tko šta dati ili primiti, a da ne moli za posebnu dozvolu. Ona dolazi, kako je rečeno, često u nekojim Redovima. Nu u Družbi se Isusovoj ne može ni izdaleka pomimisliti takova popustljivost poglavarâ. Oni nasuprot zahtijevaju, da se sve podredi posluhu. Zaista bi ih jako boljelo, kad bi se tko usmjelio i usudio takova šta bez dozvole činiti. Mi moramo dakle o tom predmetu glede siromaštva u Družbi Isusovoj kod pojedinih slučajeva sasvim drukčije raspravljati, nego kad se to tiče drugih Redova. U drugim je Redovima bilo u njihovu početku isto tako, kao što sada kod nas, a nekoji se od njih drže ove strogosti na veliku njihovu pohvalu sve do dana današnjega.

Četrnaesto poglavlje.

Zavjet siromaštva veže pod smrtni grijeh, i koliko se za to zahtijeva.

Ako je to sve, što smo rekli, proti zavjetu siromaštva, mogao bi tko pitati: Da li je to uvijek smrtni grijeh ili kada je? Svi su bogoslovci, kako smo već rekli, toga mnijenja, da je grijeh proti zavjetu siromaštva grijeh kragje, i po tom proti sedmoj zapovijedi Božjoj. Sedma zapovijed veže, kako bogoslovci kažu, *ex genere suo* pod smrtni grijeh, t. j. po sebi, po svojoj vrsti i naravi. Nu pogledom na neznatnost stvari može kragja biti i samo lahki grijeh, ako tko n. pr. ukrade jabuku ili novčić. Tako je i sa zavjetom siromaštva. Po svojoj naravi veže pod smrtni grijeh. Megjutim može biti prekršaj zavjeta u posve neznatnoj stvari i samo lahki grijeh. Ako pitaš dalje, koliko se zahtijeva, da bude smrtni grijeh, odgovaram, da je to pitanje od bogoslovaca opširno raspravljeno u raspravi o kragji. Ista kolikoća, koja se zahtijeva za kragju, da bude smrtni grijeh, dosta je i za prekršaj zavjeta siromaštva, da bude smrtni grijeh. Tako kažu svi uopće, koji su o tom pisali.

Corduba lib. de Casib. p. 109. Navar. lib. 3. tit. de Statu Monach. consult. 3. n. 18. Sorp. in Comp. Privil. p. 1. verbo: Dare, in explic. constit. Clement. 8. de largit. cas. 2 vers. Sed difficile. Lud. Lopez. Summ. p. 2. quaest. 3. concl. 5. Manuel. Rodr. tom. 3. de Reg. p. 20. art. 10. concl. 8.

Da se to bolje razjasni i potvrdi, primjećuju neki bogoslovci, da težina toga grijeha potiče iz dva korijena. Prvo, jer se tugja stvar prisvaja i uzima proti volji gospodara. Drugo, jer se time krši zavjet učinjen Bogu. Ako se dakle ovdje i zahtijeva veća kolikoća, što se tiče prvog korijena, da bude smrtni grijeh, nego li kod kragje, jer ovdje ne izgleda stvar tako tugja niti gospodar tako protivan: to je dosta ista kolikoća, što se tiče drugog korijena, kao kod kragje, da bude smrtni grijeh, jer je obveza, šte ju imamo po zavjetu siromaštva, a usljed koje si ne smijemo sasvim ništa prisvojiti ni uzeti proti volji puglavara, kud i kamo veća, nego li obveza, što ju imamo po sedmoj zapovijedi, da ne uzmemo ništa proti volji gospodara. U prije (11. pogl.) navedenom slučaju, primio je onaj redovnik, kako pripovijeda Surije, koji je to uzeo iz izvornika, samo tri reala i to od svoga brata za odijelo, koje bi mu morao Red nabaviti, kad mu ne bi brat dao novaca. Pa ipak je ta kolikoća po sudu sv. Grgura bila dosta za smrtni grijeh, kako to vidimo iz kazne izopćenja, kojom ga je kaznio. Njekoji pisci, što su u naše doba pisali o tom predmetu, uzimaju vrijednost od tri reala za znatnu i dostatnu kolikoću, da se učini smrtni grijeh proti zavjetu siromaštva. Drugi uzimaju četiri, a drugi opet pet reala. U kartuzijanskom se Redu drži još mnogo manja kolikoća dostatnom, da bude smrtni grijeh. Vrlo malo treba, da se komu uskrati crkveni pogreb i izopći, kako to kazuje Navaro.

Azor. Instit. Moral. l. 12. c. 12. q. 6. Arias de Imitatione Christi p. 3. tract. 7. c. 29 Navarrus l. 3. tit. de Stat. Monach. const. 3. dub. 3. num. 18.

Nu dopustimo, da se za to kod zavjeta siromaštva nešto više zahtijeva, da je vrijednost od tri ili četiri reala (nešto više od 1 krune) još neznatna kolikoća i da se mora dalje poći, da bude smrtni grijeh, kako to i više njih misli. Ali smije li se redovnik, koji teži za savršenošću, izvrgnuti takovim pogibeljima i računati, da li je ono, što primi, dade ili sačuva, dostatna kolikoća za smrtni grijeh ili ne? — Da li je to vrijednost od četiri ili šest reala? — Ako upravitelj ili vlastiti sinovi, kad što kupuju, zadrže za se sad četiri sad dva filira, ne griješe smrtno, jer je kolikoća neznatna. Nu zar bi redovnik, koji bi bio poslan, da što kupi, pa bi se usudio za se zadržati makar samo četiri filira, počinio samo lahki grijeh? — Ako se dakle ne usugjuješ toga činiti, nego to držiš za svetogrgje i najveću prostotu, tada se ni ne usudi takova šta dati ili primiti pod izlikom, da to nije znatna kolikoća ni smrtni grijeh. Makar najmanje bilo, ipak je potajno zadržavanje. Stoga držimo puno i do malenih stvari, osobito u tako važnoj točki, kao što je ova, koja se tiče jednoga od tri bitna zavjeta Reda. Jer tko se usudi u tome pogriješiti, pod izlikom da to nije smrtni grijeh, taj je u velikoj pogibelji, da ne sagriješi smrtno proti zavjetu siromaštva. Jer je lakomost i želja što posjedovati, dati i primiti žestoka i s našom naravi sasvim srasla i sprijateljena strast, koja vrlo često zaslijepljuje i zavodi. Vrlo često, ako i ne možemo kazati, da je to smrtni grijeh, moramo ipak sigurno kazati, da je barem dvojbeno. A redovnik se mora dobro čuvati, da se ne izvrgne ovim dvojbama i pogibeljima.

Petnaesto poglavlje.

Smije li redovnik bez dozvole poglavara primiti novac, da ga razdijeli u pobožne svrhe, i kada u tome griješi proti zavjetu siromaštva?

Naša Družba zahtijeva, da nam je čistoća i savršenost siromaštva tolika i da smo tako daleko od toga, te imamo novca i njim raspolažemo, da nam posebnim Pravilom zabranjuje išto zahtijevati ili primiti od pokornikâ ili koga drugoga, bilo da damo siromasima ili otplatimo komu u ime restitucije. Ako je dakle koji pokornik dužan na restituciju te hoće, da to obavi po ruku ispovjednika, ne smije on na se toga preuzeti bez dozvole poglavara. Ovo se Pravilo u ostalom temelji na velikoj razboritosti, iskustvu, nauci i primjeru svetaca. Sveti je Bazilije posve istoga mnijenja. To je isto jako preporučivao sveti Franjo Ksaverije. Nu osobito je znamenito, što glede toga pripovijeda sv. Jeronim o sv. Hilarijonu. Nekog je velikog bogataša oslobodio sv. Hilarijon od legije gjavola. U zahvalu za to ponudi svecu veliku svotu novaca. Kad je ovaj ne htjede uzeti, navaljivaše onaj na njega svom silom, da ju uzme te barem razdijeli megju siromahe. Svetac pak odgovori: »Ti ju možeš mnogo bolje razdijeliti. Ti dolaziš u gradove i poznaš siromahe. Kako da se opteretim tugjim imutkom, pošto sam svoj ostavio?« Naša je dužnost da pomažemo bližnjega svojim savjetom i ovršujemo druga slična djela ljubavi, a ne da dijelimo čiju milostinju. Jer

Reg. 12. Sacerdotum.

D. Basil. Epist. ad Chilon. Vita S. Francisci Xaverii l. 6. c. 12. et 17. D. Hieron. in Vita S. Hilarionis Abbatis.

to bi nas samo bunilo i napunilo našu kuću moliteljima; za koje bi trebalo više od dva vratara, i priječilo redovnika u ispovijedanju i vršenju drugih duhovnih djela. I apostoli iskusiše, da ne mogu vršiti takovih djela, a da u isto vrijeme ne naškode glavnom zanimanju, naime naviještanju riječi Božje. »*Nije pravo*«, rekoše oni, »*da zapustimo riječ Božju i služimo stolovima.* — *Non est aequum, nos derelinquere verbum Dei et ministrare mensis*«. Zato povjeriše taj posao drugima, da se oni, lišeni svake brige za zemaljske stvari, uzmognu posvetiti jedino obraćenju duša. Nekoji doduše misle, da je dijeljenje milostinje sredstvo, kako ćemo puk za se predobiti i učiniti, da često prima svete sakramente; nu varaju se. Time se mnogo više gubi, nego dobiva; jer je broj nezadovoljnih vazda mnogo veći nego li ostalih. Jedni su nezadovoljni, jer im se nije ništa dalo, a drugi, jer im se nije dalo po njihovoj želji. Svi se skoro tuže, te ili prigovaraju, da se kod razdjeljivanja milostinje gleda samo na preporuku i osobu, ili misle, da dio novca uzimamo za se. A niti je to dobro sredstvo, da ljude privlačimo k Ispovijedi. Mnogima je to nasuprot povodom, da se nevaljalo ispovjede i koješta nabrajaju ispovjedniku, da ga sklonu, te im podijeli milostinju. Nu katkada možemo s dozvolom poglavara primiti restituciju n. pr. ako se radi o vrlo tajnoj stvari ili ako se vidi, da sam pokornik ne može toga vratiti, a da se ne oda. Nu i u tom slučaju treba da ispovjednik zatraži kako jako dobro savjetuju bogoslovci, namiru od onoga, kome vraća, te ju po tom uruči pokorniku. Jer makar on toga i ne tražio od ispovjednika i još se tako u nj pouzdavao, bit će uvijek jako veseo, ako vidi namiru; tako će se na ispovjedniku mnogo više sazigjivati i biti mnogo mirniji, te ga poslije ne će mučiti nikaka bojazan niti sumnja, kao što se katkada dogagja, ako ispovjednik tako oprezno ne postupa.

Act. 6, 2.

Ali pošto hoćemo ovdje pokazati, na što nas veže zavjet siromaštva, bit će dobro, ako razjasnimo, kada u tom griješimo proti zavjetu siromaštva a kada samo proti dužnom posluhu Pravila. Bogoslovci raspravljaju opširno o tom pitanju, naime, da li griješi redovnik proti zavjetu siromaštva, kad bez dozvole primi novac od svjetovnjaka, ne za svoju porabu, nego da ga u ime onoga, od koga primi, upotrijebi u dobre svrhe. Čini se, da redovnik ne griješi u tome proti zavjetu siromaštva, jer ne prima novca za se niti ga razdjeljuje u svoje ime, nego samo u ime onoga, od koga je primio. Ako darovatelj, odgovaraju oni na to pitanje, označi onoga, komu se ima novac u njegovo ime predati, ili dobru svrhu, u koju ga hoće upotrijebiti, n. pr. ako tko izruči ispovjedniku novac, bilo da ga dade kome kao restituciju ili ga razdijeli megju neke siromahe, tada onaj redovnik, koji tako primi novac bez dozvole, griješi proti našim Pravilima, koja to zabranjuju, ali se čini, da ne griješi proti zavjetu siromaštva. Jer onaj, koji je novac dao, ostaje uvijek njegov gospodar i raspolaže s njim po volji; a ispovjednik je samo njegov sluga i sredstvo, kojim se služi, da ga dade onome, koga mu on označi. Ali ako darovatelj dopusti ispovjedniku, da raspolaže po volji s novcem, što mu ga dade, tada ovaj, ako ga bez do-

zvole poglavara primi i razdijeli, griješi proti zavjetu siromaštva, ma u štogod ga upotrijebio, pa recimo, da i sav potroši u dobre svrhe. Prvo, jer se darovatelj tada lišava prava vlasništva na taj dar, i prenaša ga, koliko je do njega, na redovnika, da njime raspolaže po volji; redovnik pak po sebi ne može da išto posjeduje kao svoje. Drugo, jer nije samo pravo vlasništva na koju stvar proti zavjetu siromaštva, nego i njena poraba i raspolaganje njom po volji bez dozvole poglavara. To je naime druga vrst vlasništva, koja je takogjer redovniku zavjetom siromaštva zabranjena. Kako neki dapače drže, poraba je stvari i slobodno raspolaganje njima još više proti zavjetu siromaštva, nego li samo pravo vlasništva i posjedovanje, jer takova poraba može redovnika mnogo više odvratiti od vršenja njegovih dužnosti i više mu škoditi, nego samo pravo vlasništva bez porabe. To je i razlog, zašto je naredila Crkva i sveti Oci, da redovnici ne smiju ništa posjedovati, da se tako prosti od briga i rastresenosti, što su spojene s upravom i porabom zemaljskih dobara, tim slobodnije mogu posvetiti samo Bogu. Ako dakle redovnik i nema vlasti ni prava na tugji novac, ipak griješi proti zavjetu siromaštva, ako se bez dozvole svoga poglavara onim novcem služi i njime po volji raspolaže. Zar ne bi bilo smiješno, veli Dionizije Kartuzijanac, kad bi otac oduzeo svomu ludomu sinu samo pravo vlasništva na nož ili mač, a dozvolio mu ipak, da se njima služi? Isto tako čine, dodaje on, redovnici, koji se time zadovoljavaju, da nemaju prava vlasništva na tugji novac, a prisvajaju si na nj pravo porabe. To im prouzrokuje više rastrenosti i škode, i osumnjičuje ih mnogo više nego samo vlasništvo. Nekoji dapače misle, da je prvi slučaj, što smo ga malo prije spomenuli, već proti zavjetu siromaštva, jer da je to posjedovanje i razdjeljivanje novca ili drugih stvari bez dozvole poglavara; nu oni to drže za neznatnu kolikoću, koja nedostaje za smrtni grijeh, ako se odmah preda onome, za koga je.

P. Azor. Inst. Nosal. l. 12. c. 10. §. ult. et l. 12. c. 9. §. 2. et c. 12. §. 1. 2. dicit, hoc esse certi juris.

Dionys. Carth. in Opusc. de Reformatione Claustralium art. 16.

To isto možemo odgovoriti na drugi vrlo česti slučaj, naime: Griješi li redovnik proti zavjetu siromaštva, koji bez dozvole poglavara zaprosi u koga novaca za svoga rogjaka ili pokornika ili prijatelja, kada zbilja uzme i dade, ili kada zaprosi drugoga, da mu sam dade ili pošalje? Ja odgovaram na to: Primi li redovnik stvar, što ju je prosio ili dobio, tako, da si prisvoji na nju pravo vlasništva ili porabe, tada griješi proti zavjetu siromaštva, pa bilo to samo, da ju dade ili pošalje rogjaku ili prijatelju, ili sam ili po drugomu ili u ime drugoga. Nu ako ne uzme toga za se, nego odlučno kaže: Ja toga ne trebam niti mogu za se uzeti; ali ako hoćeš to dati drugomu ili meni uručiti, da mu dam ili pošaljem, drage ću volje to učiniti — tada to nije proti zavjetu siromaštva, akoprem to drugi čini samo radi redovnika i ovaj mu tada za to hvali; jer on ne prima toga za se niti tomu postaje gospodar, nego samo vrši volju drugoga ili posreduje, da onaj to hoće i daruje.

Thom. Sanchez de Matrimonio tom. 1. l. 6. disp. 4. n. 7.

Još je mnogo manje proti zavjetu siromaštva, ako zamoli drugoga, da za se što dade ili pošalje kome siromahu, akoprem siromah dobro zna, da mu se to daje posredovanjem i zagovorom

redovnika. Nu akoprem to nije proti zavjetu siromaštva, ipak prouzrokuje takovo postupanje bez dozvole i proti volji poglavara mnogo neugodnosti. Tu je uvijek pogibelj, da se radi proti zavjetu siromaštva. Čovjek nije nikada tako oprezan niti istražuje uvijek tako točno, da li mi drugi daje s istom nakanom, s kojom ja primam; zatim da li dajem u svoje ili njegovo ime; da li zbilja drugi daje ili ja dajem i t.d. Jer lakomost i želja da imamo novaca, da njima upravljamo, dijelimo ih i njima raspolažemo, prečesto zasljepljuje, kako je rečeno u prijašnjem poglavlju. Pod izlikom kojekakih razloga zavode nas takovi poslovi, da se ogriješimo o zavjet siromaštva. Zato se moramo takovih i sličnih stvari ozbiljno bojati i izbjegavati ih. Ne kazalo se o nama, što je, kako pripovijeda Kasijan, rekao sv. Bazilije, nekom senatoru, koji je svijet i senatorsku čast ostavio i postao redovnikom, a uz to si nešto zadržao, da ne mora kao drugi redovnici živjeti od rada svojih ruku. »Senatora si svukao a redovnika nijesi obukao. *Et senatorem perdidisti, et monachum non fecisti*«. Nijesi sad ni senator ni redovnik. *Cassian. lib. 7. c. 9.*

Šesnaesto poglavlje.

Što smo rekli, potvrdit ćemo nekojim primjerima.

Pustinjaci nitrijske pustinje prehranjivahu se, kako pripovijeda sv. Jeronim, djelom ruku svojih. Jedan je od njih jako želio, da si nagomila novaca. On bijaše tkalac. Njegova ga je lakomost silila, da neumorno radi, a malo jede. Tako prištedi malo po malo sto solida, u našem novcu, sto dukata, i napokon s tim novcem umre. Kad htjedoše da ga sahrane, nagjoše taj novac. Redovnici se sakupiše, da se posavjetuju, što im je činiti u tom slučaju i što započeti s novcem. Stanovalo je u tom kraju, kako kazuje sv. Jeronim, oko pet tisuća redovnika. Svaki je od njih imao svoju vlastitu ćeliju, i jedna od druge bijaše malo udaljena. Jedni su mislili, da valja taj novac razdijeliti megju siromahe, drugi, da ga treba dati crkvi, drugi opet, da se pošalje njegovim roditeljima, jer da su sjegurno u nuždi. Proti tomu se izjavi veliki Makarije, Opat Pambo, Opat Izidor i drugi ugledni muževi, koje nazivahu ocima, i po kojima je govorio Duh Sveti. Ovi odlučiše, da se novac pokopa zajedno s mrtvacem i kaže: »*Neka bude tvoj novac s tobom na propast! — Pecunia tua tecum sit in perditionem*«. Pa tako i učiniše. Sv. Jeronim primjećuje na to: »Neka nitko to ne drži za grozotu; to je bilo samo djelo očinske ljubavi. Taj primjer pobudi megju redovnicima cijelog Egipta toliki strah i trepet, da su za veliki zločin držali, ako bi se kod njih na smrtnom času našao makar samo jedan jedini solid ili real«. *D. Hieron. Epist. ad Eustoch. de custod. virgin.* *Act. 8, 20.*

Sveti nam Augustin pripovijeda primjer o nekome redovniku, imenom Januariju, koga su držali za sveta muža. Ja ću to isto pripovijedati riječima sveca, koje su pune iskrenog saučešća i boli. »Vrlo često moramo plakati i naricati nad propašću našega Januarija. Činilo se za njega, da je megju nama stup posluha i siromaštva, a žalosno je svršio. Sa suzama je došao k nama i zavjerio nam se, da će obdržavati siromaštvo kroz čitav svoj život. Uza sve je to posjedovao, a da mi nijesmo znali, u svijetu još vinograd i polja. O smrtonosnog zavjeta! O lažnog obećanja! Ustima je izgovarao, što je u svom srcu oduravao. Mi smo mislili, da je svetac, a bio je gori od svih. Tako je živio Januarije s nama više od dvanaest godina. Život mu bijaše zao, a zla mu bijaše i smrt. Život mu bijaše zao, jer je posjedovao kriomice i u potaji, što nije bilo njegovo; smrt mu bijaše zla, jer ni na koncu svog života ne prizna svoje zablude, nego umre otvrdnuo u svome grijehu. A da nijesmo za to znali, napravio je oporuku i svoga sina, koga je imao u svijetu, postavio za baštinika. O da je ipak to kazao na čas smrti, da bi mu mogli isprositi oproštenje! Nu on nije ništa priznao niti okajao. Stoga on nije naš, niti je bio naš, dok je živio. Zato svežite ruke njegove lješine, zamotajte u platno sto i jedanaest sikla, što ih je čuvao u zidu svoje ćelije, i dajte mu ih u ruke. Tada zaplačite i recite: »*Neka bude tvoj novac s tobom na propast! — Pecunia tua tecum sit in perditionem*«. Jer nije nam dozvoljeno, da ga upotrijebimo za hranu ili odijelo ili za išto u samostanu, jer je to cijena vječnog prokletstva«. *D. August. Serm. 4. ad Fratres in Eremo.* *Act. 8, 20.*

Cesarije pripovijeda o nekom redovniku cistercitskoga Reda slijedeće. Ovaj oboli i ispovjedi se Opatu, i donesu mu presveti Sakramenat. On otvori usta, da ga primi, nu nije ih mogao više zatvoriti, da proguta Hostiju. Svi se jako začudiše. Svećenik uze Hostiju bolesniku iz usta i dade ju drugom bolesnom redovniku. Taj ju primi s najvećom pobožnošću i proguta bez ikake poteškoće. Malo zatim umre onaj redovnik. Tada se otkrije, zašto nije mogao uživati svoga Spasa i svoje ljekarije. Kad ga htjedoše prati, nagjoše kod njega pet solida, ne od srebra nego od bakra, što mu nije bilo dozvoljeno imati. Na taj se pogled uplašiše svi i slaviše Boga. Obavijestiše o tom Opata. Na njegovu ga zapovijed pokopaše na polju, novac mu baciše na nj i svi povikaše: »Novac tvoj, što si ga bez našega znanja proti svom zavjetu posjedovao, neka bude s tobom na vječnu propast. *Pecunia tua, quam clam nobis contra professionem tuam possedisti, tecum sit in aeternam perditionem*«. — Na slijedećem generalnom kapitulu pripovjedi Opat taj slučaj i primijeti: »Da nije bila bolest zapreka i uzrok, zašto nije mogao primiti presvetog Sakramenta, dokazuje to, što je istog dana još pojeo cijelu kokoš«. *Caesar. Dialog. l. 9. c. 64.*

U ljetopisima se Reda sv. Franje pripovijeda slijedeće. U jednom je samostanu toga Reda bio brat lajik, koji je nešto znao čitati. On je želio, da se još bolje nauči, pa si nabavi psaltir. Nu Pravila zabranjuju braći lajicima da se uče čitati. Kada je dakle gvardijan saznao, da ima knjigu, zahtijevaše ju od njega. Ovaj odgovori, da je nema. Gvardijan ga nagovaraše, da kaže, *Chron. Ord. S. Francisci p. 2. l. 1. c. 18.*

gdje ju ima, da ne živi kao vlasnik. Ali brat ne htjede poslušati. Malo zatim pade u tešku bolest. Da ne umre kao vlasnik, zapovjedi mu gvardijan pod sveti posluh, da dade psaltir ili barem kaže, gdje ga je sakrio. Ali nesretnik osta tvrdokoran, uporno nijekaše i umre, a da se nije odrekao toga vlasništva. Prve noći iza njegova pogreba htjede sakristan u ponoći zvoniti na jutrenju. Najedanput, dok je zvonio, osjeti nad sobom veliku i tešku sjenu, i ču ujedno strašni i mukli glas, a da nije mogao razabrati riječi. Na to pade kao mrtav na zemlju. Braća su čula prvi glas zvona na jutrenju i opazila, da je najedanput prestalo zvoniti. Počekaše još malo vremena, zatim pogjoše da vide, gdje je sakristan. Nagjoše ga kao mrtva. Kada je zatim opet k sebi došao, saznaše, što se dogodilo. Nu tek što su počeli jutrenju, ukaže se ona strašna sjena i strahovito zatuli, kao iz mukle trublje, a da se nije moglo ništa razumjeti, što je govorila. Sav se kor smuti. Gvardijan ih umiri i reče sjeni: »U ime Isusa Krista, našega Gospodina i njegove presvete muke, zapovijedam ti, da nam kažeš, tko si i što hoćeš na ovom mjestu!« Sjena odgovori: »Ja sam brat lajik, koga ste jučer pokopali«. Gvardijan reče dalje: »Zahtijevaš li od nas zagovor i molitve ili zašto si ovamo došao«. Ovaj odgovori: »Ja ne ću vaših molitava, jer mi ništa više ne pomažu. Radi psaltira, s kojim sam umro kao vlasnik, osugjen sam na vijeke. Na to reče Gvardijan: »Zapovijedam ti u ime našega Gospodina Isusa Krista, da se, budući da da ti ne možemo pomoći, odmah udaljiš i nikad se više ne povratiš na ovo mjesto, da nas uznemiruješ«! Odmah nestade sjene, i od tog se časa nije nikada više vidjela niti čula.

Dionys. Carth. in Scala Relig.

Neki je redovnik, kako pripovijeda Dionizije Kartuzijanac, poderao mantiju. On otide u riznicu i uzme si komad sukna, da ju pokrpa, i to bez dozvole. Nato oboli i bijaše blizu smrti. Mora da je bio veliki sluga Božji, kad je i uoči smrti uživao veliku radost i nebeski mir. Savjest mu nije ništa spočitavala, a niti je zao neprijatelj našao što, da ga uznemiruje. Tada baci slučajno svoj pogled u kut ćelije, gdje je visjelo njegovo odijelo. Ovdje opazi zla neprijatelja u prilici majmuna na svojoj mantiji, gdje liže i ljubi baš onu zakrpu, što ju je bio prišio. Odmah se sjeti pogrješke, što ju je učinio uzevši taj komad bez dozvole. On dade pozvati k sebi poglavara, prizna mu svoju krivnju i izmiri se posve s njim. Sada odmah nestane i zla duha.

Hist. Ord. Praedic. p. 1. l. 1. c. 36.

U vrijeme, kad je bio brat Reginaldo prior u Bologni, dobije jedan brat lajik, kako se pripovijeda u povijesti Reda dominikanskoga, kao milostinju komadić sukna, kakovo su oni nosili, da si popravi svoju mantiju. On to uzme bez dozvole. Stoga ga pozove sv. Reginaldo u prisutnosti sve braće pred kapitul, ukori ga oštro kao razbojnika i vlasnika, naloži mu za kaznu, da se oštro bičuje i spali tu pred njim i svim redovnicima darovano sukno.

Hist. Ord. Praedic. p. 1. l. 1. c. 40.

U istoj se povijesti pripovijeda i slijedeće. Kada je Albert Veliki bio još provincijal svoga Reda, zabrani najstrože, da nijedan brat ne smije držati ni najmanje novaca, niti kod sebe, niti kod drugoga, niti kao svoje niti kao tugje, niti za se, niti

za drug ga. To zabrani pod prijetnjom najstrože kazne. Malo zatim ispostavi se na kapitulu provincijalnom, da je jedan brat prekršio ovu zapovijed i naredbu. Tada ga kazni Alberto tako strogo, da ga je dao, pošto je megjutim bio umro, iz njegova groba u posvećenoj zemlji iskopati i pokopati na gnojištu. To je bilo po primjeru svetih Otaca, koji su isto tako postupali sa braćom, što su umrla kao vlasnici.

ČETVRTA RASPRAVA.

O čistoći.

Prvo poglavlje.

O uzvišenosti čistoće i o stepenima, po kojima se imamo uzdizati do savršenosti ove kreposti.

»Ovo je volja Božja, posvećenje vaše: da se uzdržavate od bludnosti, da svaki od vas znade držati sud svoj u posvećenju i poštenju. Jer nas nije Bog pozvao na nečistoću, nego na posvećenje. — Haec est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra: ut abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore, non enim vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem«. Pod svet šću, primjećuje sv. Bernard, razumijeva Ap st l ovdje čist ću. Krist, naš G sp din, zove ju u Evangjelju nebesk m i angjeoskom krep šću. *»Jer o uskrsnuću niti će se ženiti ni udavati, nego će biti kao angjeli Božji na nebu. — In resurrectione enim neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei in coelo«.* Stoga ovako g v ri sv. Ciprijan djevicama: »Vi p čimate već sada onu uživati, što ćete jednoć uživati u slavi; jer d kle živite u djevičanstvu i čist ći, slične ste angjelima«. To isto veli Kasijan: »Po nijedn j drug j kreposti ne bivaju ljudi tako slični angjelima kao p čist ći; jer p njoj oni živu u tijelu ka najčišći duh vi prema riječima Ap st l vim: *»Vi pak nijeste u puti, nego u duhu. — Vos autem in carne non estis, sed in spiritu«.* Donekle nadmašuju oni i angjele; jer ovi nemaju tijela i mogu zat lahk sačuvati čist ću; ali č vjek živ u smrtnom tijelu, k je se neprestano diže i buni pr ti duhu, kao da ne bi imao tijela i bi čist duh. To je mnogo više.

1. Thess. 4. 3. 4. 7.
D. Bern. Serm. 22. sup. Cant.
Matt. 22, 30.
Cass. de Instit. Renunt. l. 6. c. 6.
Ad Rom. 8, 9.

Ta je krep st B gu tako mila, da si je, kad je imao njegov jedinorogjeni Sin čovjekom postati i r diti se od žene, izabrao za majku djevicu p svećenu zavjetom čist će, kako uče sveti oci. Sv. Ivan kaže u Otkrivenju: *»I vidjeh, i evo! Janje stajaše na gori Sionu, i s njim sto četrdeset i četiri tisuće.... I pjevahu pjesmu novu pred prijestoljem.... i nitko ne mogaše pjevati pjesmu, do onih sto i četrdeset i četiri tisuće, koji su kupljeni sa zemlje. Ovo su oni, koji se ne oskvrnuše sa ženama, jer su djevci. Oni slijede Janje, kamogod ide. — Et vidi: Et ecce Agnus stabat supra Montem Sion, et cum eo centum quadraginta quatuor millia: et cantabant quasi Canticum novum: et nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati; virgines enim sunt. Hi sequuntur Agnum, quocumque ierit«.* Sv. Grgur primjećuje ovdje: »Djevice stoje s Kristom na gori Sionu; jer su radi velike zasluge čistoće veoma uzvišene u slavi«.

D. August. l. de sanct. virg. c. 4. to. 6.
D. Ambr. l. 2. in Luc.
D. Ansel. d. Bern. et alii.
Apoc. 14, 1-4.
D. Greg. l. 5. in c. 13. l. 1. Reg.

Evangjelje naziva apostola Ivana na osobiti način *»onim učenikom, kojega ljubljaše Isus. — Discipulus ille, quem diligebat Iesus«.* Sv. Jeronim i Sv. Augustin navode kao razlog ove odlike i ove osobite ljubavi Gospodinove djevičanstvo Ivanovo. Tako pjeva i Crkva na njegovu svetkovinu u oficiju: »Ljubljaše ga pak Isus, budući da ga je osobita prednost čistoće učinila dostojnim veće ljubavi. Jer kao djevac odabran od njega, ostade djevac za uvijeke. *Diligebat autem eum Iesus, quoniam specialis praerogativa castitatis ampliori dilectione fecerat dignum; quia virgo electus ab ipso, virgo in aevum permansit.«* U tom smislu tumače i nekoji mjesto u Poslovicama: *»Tko ljubi čistoću srca, radi ljupkosti usana svojih imat će kralja za prijatelja. — Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem«.* Zato ga je ljubio i odlikovao Gospodin tako jako. Zato mu je dozvolio počivati na svojim prsima, i za što se Petar, koji bijaše oženjen, nije usudio pitati Gospodina kod posljednje večere, za to je umolio Ivana, da ga pita. Kada je na dan Uskrsnuća Magdalena javila, da je vidjela uskrsnula Gospodina, potekoše Ivan i Petar do groba; nu Ivan dogje prije. A kad su drugi puta na svojoj lagji lovili ribe na jezeru Tiberijadskom i Gospodin im se na obali ukazao, ne spoznaše ga drugi, nego samo Ivan, djevac, kako kaže sv. Jeronim. Sa svojim orlovskim očima spozna on, djevac, djevca i Sina Djevice i reče Petru: »Gospodin je. *Solus Virgo Virginem agnoscit, et dicit Petro, Dominus est«.* A kad je Krist na Križu visio, preporuči on u svojoj oporuci svoju djevičansku Majku djevičanskom učeniku. *Matrem Virginem virgini commendavit.*

Ioan. 21, 7.
D. Hieron. l. 1. contra Iovinianum
D. August. tract. ult. sup. Io.
Prov. 22, 11.

Nu pustimo na stranu ove pohvale i uzvisivanja čistoće i još mnogo toga, što bi mogli ovdje reći! Želim biti u ovoj raspravi što kraći po primjeru našeg sv. Oca Ignacija. Kasijan naznačuje sedam stepena čistoće. Po njima se moramo kao po stepenicama uspinjati do savršenosti i čistoće ove nebeske i angjeoske kreposti. 1. U neprestanoj budnosti ne da se čovjek svladati ni od kake sramotne i putene misli, pa niti od nje zavesti. 2. On se ne zadržava nikada u takovim mislima, nego ih s prezirom odbija, čim se pojave. 3. On se na pogled žene ni malo ni puno ne uzbudi niti promijeni. Ovaj stepen pokazuje već veliku savršenost i nije tako općenit kao prva dva; jer je slaboća i pokvarenost naše puti, koja se kod sličnih prigoda jako lahko uzbugjuje, vrlo velika. 4. Čim se čovjek probudi, ne pušta nikada blizu k sebi zla neprijatelja, a dok je budan ne trpi u sebi ni jednostavnoga putenog gibanja. 5. Mora li o takovim predmetima govoriti, o njima razmišljati i čitati, čini to mirnom i čistom dušom. Sjećanje na to uzbugjuje ga baš tako, kao da bi imao posla s opekama, ili kao da bi govorio o sijanju ili gragjenju kuća i sličnim stvarima. Na tom je stepenu stajao naš sv. otac Ignacije već u početku svoga obraćenja na posve savršeni način, kako čitamo u njegovu životu. 6. Ni u snu nemamo nikakih više opsjena, predstava ni slika o ičem nečistom. To je znak velike čistoće i dokaz, da nema ni sjenke o tom više u pameti. Nu ako se protivno dogodi, nije doduše grijeh, pošto

Cass. coll. 12. abb. Cherem.
L. 1. c. 2. Vit. S. Ign.

biva u snu; ali je znak, da putena pohota nije još sasvim svladana ni podvržena i da uspomena na slične stvari nije još posvema izbrisana. 7. Na sedmom ih je i posljednjem stepenu, kako primjećuje Kasijan, samo malo, kao n. p. Opat Seren i drugi slični, kojima je Gospodin ovu milost iskazao. Tada je čovjek dopro već do take čistoće, da ne ćuti u sebi, ili bdio ili spavao, ni onih gibanja, što nastaju od naravnih uzroka. Pomoću je milosti Božje pohota sasvim umirena i mirno podvrgnuta. A slaba i bolesna narav uživa djelomice već ono blaženstvo i slobodu, što ju je imao čovjek u prvobitnom stanju nevinosti; *»tijelo je grijeha«*, kako kaže Apostol, *»razoreno. — Ut destruatur corpus peccati«*. Milošću je Gospodnjom u takovima oduzeta grijehu prijašnja moć i gospodstvo. Oni ne ćute više nikaka neuredna gibanja niti išta takova, nego živu u tijelu, kao da ga već nemaju.

Ad Rom. 6, 6.

Ne ćemo megjutim reći, da je proti savršenosti čistoće, ako osjećamo takova gibanja bilo na javi ili u snu. To je nešto naravno, i Kasijan priznaje, da se to može dogoditi i savršenim muževima. Megjutim daje Gospodin ipak nekojim svojim slugama milost, da im podjeljuje ovaj najsavršeniji dar čistoće. Drugi ćute s milošću Božjom samo nešto od toga. Drugi se opet, kad im se takova šta dogodi, odmah i tako lahko umire, kao da nije ništa bilo. To je sve samo nasljedovanje angjeoske čistoće, kako nam ju naš sv. Otac Ignacije u Ustanovama kao cilj postavlja, na koji nam je vazda gledati i svoje oči svraćati »nastojeći nasljedovati angjeosku čistoću. *Enitendo angelicam puritatem imitari«*. Mi moramo ovdje osobito paziti na riječ »nastojeći«. To ne znači istom kakogod nastojati i truditi se, nego se ozbiljno truditi i sve sile napeti, kako to biva, kad hoćemo da svladamo kakovu veliku poteškoću. On nas hoće podučiti i opomenuti, da moramo sve svoje sile napeti, da postignemo ovu angjeosku čistoću i da se moramo u tu svrhu vježbati u svim krepostima a osobito u mrtvenju. Jer premda je ona dar Božji i nikako ljudsko nastojanje nedostaje za to, ipak hoće Gospodin, da svoje učinimo, i samo nam tada hoće podijeliti ovaj dar.

P. 6. Const. c. 1. §. 1.

———

Drugo poglavlje.

Da sačuvamo čistoću, potrebito je mrtvenje i čuvanje osjetila, osobito očiju.

Kasijan kaže, da je bilo osvjedočenje onih starih otaca potvrgjeno mnogim iskustvom, da nitko ne može ukrotiti ni svladati opačine i pohote puti, ako se prije ne nauči u svemu mrtviti i zatajivati svoju volju. »Mnogim iskustvom poučeni, kažu oni, da redovnici, a osobito mlagji, ne mogu nikako obuzdati svojih putenih požuda, ako se poslušnošću prije nijesu naučili

mrtviti svoje volje. *Multis siquidem experimentis edocti tradunt, Monachos, et maxime juniores, ne voluptatem quidem concupiscentiae suae refraenare posse, nisi prius mortificare per obedientiam suas didicerint voluntates«*. Sv. Bazilije i drugi sveci dokazuju opširno, kako se treba vježbati u svim krepostima, da postignemo i sačuvamo čistoću u njenom sjaju i savršenosti; jer sve one služe, pomažu i čuvaju ovu krepost. O tom smo vježbanju u krepostima govorili tečajem cijeloga djela, osobito u drugom dijelu. Ovdje ćemo navesti samo nekoja osobita sredstva, koja nam mogu u tu svrhu od pomoći biti. Da postignemo i sačuvamo čistoću u njenoj savršenosti i sjaju, ponajprije moramo vrlo brižljivo čuvati vrata svojih osjetila, osobito očiju; jer kroz njih ulazi zlo u naše srce.

Cass. l. 4. de instit. renunt. c. 2.

»Tko su oni, koji kao oblaci lete, i kao golubice k svojim prozorima? — Qui sunt isti, qui ut nubes volant, et quasi columbae ad fenestras suas?« O ovim riječima piše sv. Grgur: »Za pravednike se kaže, da lete kao oblaci; jer se uzdižu nad stvari zemaljske. A za njih se i kaže, da se sakupljaju kao golubice pred svojim prozorima ili pred svojim vratašcima; jer čuvajući se da ne pomole glave, te kroz prozore osjetila vide stvari, što se izvana zbivaju, čuvaju se i od toga, da ih ne požele«. Prorok je David bio svet muž i navikao, da kao oblak leti u razmatranju najuzvišenijih i božanskih tajna; pa ipak se, pošto nije bio oprezan u gledanju, dao zavesti od predmeta svoga pogleda. *»Smrt ulazi kroz naše prozore. — Ascendit mors per fenestras suas«*. *»Oko moje oplijenilo je dušu moju. — Oculus meus depraedatus est animam meam«*. Sv. Grgur kaže: »Ne pristoji se pogledati, što nije slobodno poželjeti. *Intueri non decet, quod non licet concupiscere*. Jer će te stvari, što si ih vidio, povući za sobom, ugrabiti i oplijeniti tvoje srce, i prije nego misliš, bit ćeš uhvaćen i zasužnjen«.

Is. 60, 8. D. Greg. l. 21. mor. c. 2.

Jerem. 9, 21

Thren. 3, 51.

Zato se Job u tome tako jako čuvao. *»Sklopio sam savez s očima svojim, da ni ne pomislim na djevicu. — Pepigi foedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine«*. »Kaki je to savez, savez s očima, da se ne misli?« Tako pita sv. Grgur. »S razumom i s maštom mogao bi prije sklopiti savez, da se ne misli; s očima se sklapa savez, da se ne vidi. Ipak kaže: »Sa svojim očima sklopio sam savez, da ni ne pomislim na djevicu«. Jer je Job vrlo dobro znao, da kroz nje ulaze zle misli u srce, i da čuvajući oči i vrata osjetila, čuvamo srce i razum. Zato kaže, da je sklopio savez s očima, da ni ne pomisli na djevicu. Ne ćeš li dakle da imaš nečistih misli, tada moraš držati oči čiste i poštene, potom sklopiti savez s očima, da ne gledaš, što ti nije slobodno poželjeti«. — I sv. Zlatousnik razmišljajući o ovim riječima kaže: »Tko da se ne čudi, kako se ne ufa ovaj veliki muž pogledati djevice? Ta on je ipak prkosio samom gjavlu, s njim se borio licem u lice i svladao tolike njegove navale i zamke! To nam mora biti na pouku, kolika nam je potrebita u tom pogledu opreznost, ma kako napredovali u redovničkom životu«.

Job. 31, 1.

D. Chrys. ser. de continentia Joseph.

D. Eph. to. 2. pag. 236. c. 87. de varia doctrina. Sv. Opat Efrem kaže: »Troje je, što nam osobito pomaže, da stečemo krepost a osobito savršenu čistoću, naime umjerenost, šutnja i obuzdavanje očiju. Pa ako i obdržavaš prvo dvoje, nu ne obuzdavaš svojih očiju, to još nije čvrsta tvoja čistoća. Ako su cijevi probušene, teče i curi voda na sve strane. Prevraćaju li se i bacaju oči na sve strane, propada čistoća«. Neki drugi svetac kaže: »Pogled je žene kao otrovna strjelica, što odmah srce rani, ili kao iskra, što pade u slamu. Ako ova u njoj ostane i ne odstrani se odmah, bukne u plamen. Isto je tako sa zlom mišlju, što se porodi takim pogledom«.

Abb. Antioch. ho. 18. in Biblioth. SS. PP.

S. r. in Vita s. Hugonis 1. Aprilis. Sveti je Hugo, biskup grenoblijski, bio, što se tiče ovog pogleda žene, kako Surije pripovijeda, vrlo oprezan. Više od pedeset godina bio je biskupom. On je bio ispovjednikom mnogim ženama i imao puno posla s mnogima kneževskim gospogjama; jer ne samo iz njegove biskupije, nego sa svih strana dolazili bi k njemu radi glasa njegove svetosti i njegove svete revnosti. Pa ipak nije nikada nijedne žene tako pogledao, da bi je poznavao u lice. Samo je jednu jedinu ženu poznavao u lice, naime onu, što je služila u njegovoj kući; ali ni za nju nije znao, da li je bila mlada ili stara, lijepa ili ružna. I ovaj je svetac kazivao, da tako oprezno treba postupati; jer samo čuvajući oči može se srce sačuvati od zlih misli. — O svetom se Bernardu čita u njegovu životu, da je jednom neoprezno pogledao neku ženu, a da si toga nije bio svjestan. Nu čim je to opazio, tako se radi toga postidi i posrami, da je u zimsko doba skočio u ribnjak, koji je bio naokolo smrznut, i u njem ostao sve do vrata pod vodom, dok ga nijesu polumrtva izvukli.

Treće poglavlje.

U ovoj kreposti čistoće prije svega je nužno, da puno držimo do malenih stvari.

Baš ova izvanredna uzvišenost i dragocjenost ove kreposti čistoće zahtijeva, da je tim brižljivije i marljivije čuvamo. U svim stvarima puno je do toga, da pazimo na malene i neznatne stvari, kako Mudrac kaže: »*Tko prezire malene stvari, malo po malo će propasti. — Qui spernit modica, paulatim decidet*«. Takav će malo po malo naskoro pasti u velike grijehe. To je pak osobito nužno kod čistoće; jer sve, svaka ju sitnica odmah jako okalja. Kod dragocjenih i sjajnih zemaljskih stvari vidimo, da ih svaka ljaga odmah nagrdi i to tim više, čim su izvrsnije i sjajnije. Tako je i sa najuzvišenijom i najkrasnijom krepošću čistoće. Možemo reći, da je ona u tome nježnija i osjetljivija od svih kreposti. Njeki svetac isporegjuje čistoću sa sjajnim ogledalom. Ono na najlaglji dah ili odisaj potamni i izgubi svoj sjaj i svoju ljepotu. Isto tako gubi čistoća najmanjim povodom svoj

Eccli. 19, 1.

Fr. Aegidius, unus ex primis sociis s. Francisci

sjaj i svoju ljepotu. Zato moramo biti vrlo oprezni, mrtviti svoja osjetila, zatvoriti vrata svakoj zloj misli i bježati prigodu. — Jer kao što plamen na svemu, čega god se samo dotakne, ostavlja za sobom trag, više ili manje, već prema tomu, kako se dugo zadržava, i kao što barem pocrni, što baš ne sažge, isto tako će ove stvari, ako svega odmah i ne sažgu, ipak to pocrniti; jer one pobugjuju u duši predstave i misli, koje su protivne čistoći, a u tijelu nečista i neuredna gibanja.

Naš sv. Otac Ignacije s punim pravom kaže, da krepost čistoće ne treba tumačenja. Nikada ne može čovjek s pouzdanjem reći: »Dotle se ne ću opržiti, nu opržit ću se, ako malo dalje pogjem. Dotle je dozvoljeno, korak dalje nije više dozvoljeno«. Što se tiče čistoće, ne može se takogjer reći: »Dotle ću, a dalje ne ću«. Jer kad najmanje misliš, već si tako daleko, kako ne bi nigda vjerovao. Tko pogje po strmom i skliskom obronku, misli doduše, da će samo do te i te točke; nu težina ga njegova tijela povuče po skliskom kamenju uvijek dalje, nego li je s početka namjeravao. Tako je i ovdje. Jer tu je vrlo strm obronak, a težina i nagnuće naše puti vuče nas previše dole. Nježnost ove kreposti ne dopušta, da se tako približimo onome, što joj može naškoditi, i izvrgnemo se takovim pogibeljima. To je vrlo dragocjeno blago, »*a držimo ga u zemljanim posudama. — Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus*«. Najmanji je udarac dosta, da sve blago propade. Stoga moramo u tom vrlo brižljivo i oprezno postupati. Odasvuda moramo zatvoriti ulaze neurednome gibanju, inače će strast provaliti i zagospodovati našim srcem.

6. p. Constit. c. 1. §. 1.

2. ad Cor. 4, 7.

Neki je od onih starih otaca imao, kako čitamo, osobiti dar čistoće, nu uza sve to ponašao se vrlo brižno i oprezno. I u najneznatnijim prigodama nastojao je vazda, da već unaprijed odstrani zle misli. Isto je tako bio oprezan u pogledu, govoru i općenju. Njegova mu subraća rekoše jednom: »Oče, kako se možeš tako bojati, kad te je Gospodin ipak tako jako učvrstio darom čistoće?« A on odgovori: »Ako činim, što mi je dužnost, i što moram činiti u ovima malenim i neznatnim stvarima, tada će mi Gospodin pomoći, da nikada ne padnem u veće napasti. Nu ako sam nemaran i bezbrižan u malenim stvarima, tada ne znam, da li će mi pomoći, barem bih time zaslužio, da me Gospodin iz svoje ruke pusti, te padem. Stoga ne ću biti ni u čem lahkouman, nego ću uvijek i u svim stvarima, ma kako bile malene i neznatne, činiti ono, što sam dužan«. — O svetomu Tomi Akvinskomu pripovijeda Surije, da je na vrhunaravni način dobio od Boga dar čistoće, da nije nikada u tome oćutio napasti. Sami su mu angjeli zajamčili, da ne će nikada izgubiti primljenog dara čistoće. Pa uza sve to je čuvao najbrižljivije svoje oči, da ne gleda žena ili drugih stvari, koje bi mu mogle škoditi.

Tako moramo i mi činiti, ako hoćemo da sačuvamo ovu krepost u njenoj čistoći i savršenosti. Ne činimo li tako, tada imamo dosta razloga, da se bojimo, te ne padnemo. To znače riječi Jobove: »*Savez sam sklopio s očima svojim, da ni ne po-*

mislim na djevicu. — Pepigi foedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine«. To je učinio, da se očuva od zle misli, koja bi mu mogla nastati iz pogleda. Zato dodaje: »*Jer koji bi dio imao u meni Bog ozgora? — Quam enim partem haberet in me Deus desuper?*« T. j. kad ne bi bio dosta oprezan, izbjegavao prigode, odbijao zle misli i ne bio vjeran u malom, tada bih naskoro pao u zlu želju, po kojoj bih izgubio Boga.

Job. 31, 1. 2.

Vrag čini ovdje kao vješt tat. Kad ovaj hoće da orobi zatvorenu kuću, tada šalje unutra, ako opazi ikakav otvor ili prozorčić, kroz koji se sam ne može provući, malog tatića, da ovaj otvori vrata i on tada uzmogne svoju kragju izvesti. Tako se služi zao neprijatelj zlima mislima ili lakoumnim pogledima ili čim sličnim kao svojim tatićima, da mu otvore vrata, te može unići. Stoga moramo vrlo oprezni biti, bježati prigode i daleko se od njih držati, pa će nam se sve nastojanje, što ga na to upotrijebimo, jako isplatiti.

Cass. l. 6. de instit. renunt. c. 7. 1. ad Cor. 9, 26.

Kasijan navodi za to riječi Apostolove: »*Svaki se pak, koji se natječe u borbi, uzdržava od svega. — Omnis autem, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet*«. »Oni borioci«, kaže on, »koji se natjecahu kod olimpijskih igara, da im ne oslabe i ne umanje se za to potrebite sile, uzdržavahu se od jestvima, što su im mogle naškoditi, čuvahu se besposlenosti i uvijek se vježbahu, da tim većma ojačaju. A ne samo to. Da budu tim okretniji i jači, stavljahu si oko bokova olovne ploče, da im se ni u snu ne porodi kako gibanje ili predstava, i ništa im se ne dogodi, što bi moglo njihove sile ili okretnost oslabiti ili uništiti. I to su sve činili radi prolazne nagrade, »*da zadobiju uveli vijenac, a mi da primimo neuveli. — Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant; nos autem incorruptam*«. Koliko više dakle moramo mi činiti, da stečemo ovu angjeosku i nebesku krepost i vječnu, neprolaznu krunu?«

Četvrto poglavlje.

Osobito u Ispovijedi treba da puno držimo do svega, što je i najmanje protivno čistoći.

D. Bonav. in spec. discipl

U poduci o Ispovijedi daje sv. Bonaventura općenitu nauku, koja je za sve od najveće važnosti. »Neka se svi jako čuvaju«, kaže on, »da ne propuste ispovjediti nekoje malo sramotne stvarčice, što se obično dogagjaju, misleći, da to uopće nije nikaki grijeh ili barem ne smrtni, a lahke grijehe da nijesmo dužni ispovijedati«. Tim su se putem ušuljala kod mnogih velika zla, i mnogima je to bio početak njihovoj propasti. Ne dao Bog, da dozvoliš gjavlu taj ulaz i otvoriš mu ta vratašca; jer tada on bi trebao inače ništa više, on bi već sasvim predobio. K neznatnosti stvari pridružuje se stid i uvjerava te, da nije bio grijeh, što je u istinu bio grijeh, ili da je barem dvojbeno, da li je bio grijeh, i tako to propustiš ispovjediti. Kod dobrih ljudi, koji obično ne griješe smrtno, ima ovaj sram, kad im se takova šta dogodi, mnogo veću moć. Oholost nam je i želja za štovanjem prirogjena i u našoj nutrinji sasvim ukorijenjena. To se sada probudi i jako nas boli, da smo pali u očima ispovjednika i izgubili dobro mnijenje, što ga je o nama imao. Tada tražimo svakojakih razloga, da se osvjedočimo, kako ona prostota, koju se sada tako jako stidimo priznati, nije doprla do smrtnog grijeha i zato da je nijesmo dužni ispovjediti. — Ako je i ne prešutimo sasvim, tada ju, pošto se stidimo, kažemo tako umanjenu i tako se izvinjajući i okolišajući, da se nikako ne razumije ili barem da ne izgleda tako teška, kako je u istinu. To je isto tako, kao da je ne bi ni kazali; jer što ispovijedamo, moramo jasno i tako ispovijedati, da ispovjednik može spoznati težinu grijeha. Ispovijedamo li što tako, da ne izgleda kao grijeh ili da se ne može spoznati njegova težina i nužne okolnosti, tada je to isto toliko, kao da ga ne bi ni ispovjedili. Stid ili mnogo više oholost zasljepljuje i zavodi ljude, da sve točno ne kažu.

Malo se ili nikako ne kaje onaj za svoje grijehe, koji nema ni jakosti, da ih svomu ispovjedniku prizna i jasno kaže. Ovaj stid i sram moramo žrtvovati kao otplatu i zadovoljštinu za počinjeni grijeh, da time opet izmirimo Gospodina, Boga svoga. Ćutimo li protivnost i teškoću, da grijeh kažemo, tada je već to dosta, da sumnjamo o stvari i osvjedočimo se, da to moramo priznati, pa makar to bilo samo zato, da svladamo ovu protivnost, da se mrtvimo i zapriječimo, da pùt i gjavao ne nadvlada.

Osobito što se tiče čistoće ima mnogo toga, što nevješti misle, da nijesu smrtni grijesi, akoprem su to u istinu. Tada ima opet drugih, za koje je teško odlučiti, da li su smrtni grijesi ili ne. Oni su dvojbeni i moraju se baš zato ispovjediti. To smo dužni pod smrtni grijeh. Ujedno moramo i kazati, da dvojimo o tom, kako se inače kaže, kad tko dvoji, da li je ono, što je učinio, smrtni grijeh ili ne, ili kad tko dvoji, da li je s voljom i znanjem privolio, te se tim naslagjivao ili ne. Zato je dosta već sumnja, da li je grijeh smrtni ili ne, da smo ga dužni ispovjediti, i to pod smrtni grijeh. Ako toga ne ispovjedimo, tada je i Ispovjed i Pričest svetogrdna.

Često ne može ni sam ispovjednik, ma bio on kako učen, odlučiti, da li je što smrtni grijeh ili ne. Kako dakle smije pokornik da sudi u vlastitoj stvari, i sam odluči, da nešto nije smrtni grijeh? Pa kako bi mogao, da to ne ispovjedi? Takav se izvrgava velikoj pogibelji, osobito ako ima već nagnuće, da grijeh zašuti, ili volju, da ga, što više može, umanji, te ne izgleda tako velik, i to jer se stidi priznati ga. Ja se ne bih usudio takovu pravo dati. Najbolji je svjedok za svakoga njegova savjest. Tko se u Ispovijedi tuži radi drugih manjih pogrješaka, taj ne može biti, a da ga ne grize savjest, kad vidi, da propušta ono priznati, što mu se ipak čini mnogo teže, nego sve ovo. Pa

zaista na smrtnom času ne bi se usudio takova šta zašutjeti. Zato ne propusti toga ni sada; jer se moramo uvijek tako ispovijedati i sva svoja djela vazda tako činiti, kao da bi morali odmah zatim umrijeti. Sv. Grgur kaže, da je znak pobožnih duša, ako se i tamo boje grijeha, gdje nije nikakav grijeh. Tako je i znak nepobožnih duša, da se tamo ne boje grijeha, gdje ga se u istinu treba bojati.

D. Greg. ep. ad Aug. resp. 10.

Nekoji kažu: Ja ne ispovijedam takova šta, da ne postanem *skrupulozan*. To je zamka, koju gjavao rado postavlja. To ne znači biti skrupulozan, pošto u istinu kreposni ljudi ispovijedaju ili imaju ispovijedati mnogo neznatnije pogrješke, ne iz nužde ili skrupuloznosti, nego iz pobožnosti i strahopočitanja prema Presvetomu Sakramentu. S tolikom čistoćom moramo pristupati k njemu, da se po savjetu duhovnih muževa imamo tužiti u tom i radi onoga, što nije grijeh. »Tužim se, oče, da sam imao nečiste napasti«. Ako misliš, da si ih nemarno odbijao, tada moraš kazati: »Mislim, da sam bio nemaran u pripuštanju i odbijanju napastî«. Pa i tada, ako je to bio samo lahki ili lahko oprostivi grijeh. Uopće je pri tom kaki grijeh i nemarnost, jer se takova šta vrlo lahko prilijepi.

Pa ako i misliš, da se nijesi ogriješio, možeš ipak kazati: »Tužim se radi mnogih nečistih misli i napasti, što sam ih imao; nu držim, da sam po milosrgju Gospodnjem učinio, što sam bio dužan, i pri tom se ništa ne ogriješio«. Isto tako moramo se po savjetu duhovnih muževa tužiti i radi zlih misli, što komu dolaze proti Bogu, proti svecima i vjeri. Dapače se moramo u tom tužiti radi još neznatnijih stvari, naime radi toga, što se kome u snu dogodi, što nije grijeh, jer se bez slobode ne može učiniti grijeh. Uza sve je to spasonosan savjet, da se tužimo radi takovih utvara i da se radi toga ponizimo, akoprem to baš nije potrebito, ako tomu nijesmo dali nikaka povoda i ako pri tom nijesmo sasvim ništa krivi. Savjesni se ljudi izmiruju na taj način s Bogom, prije nego idu na Pričest iz strahopočitanja prama tako uzvišenom Sakramentu. — Bogoslovci stavljaju još pitanje, da li stoga treba, ako nam se u snu takova šta dogodi, izostaviti Pričest; i odgovaraju, da se može u takovom slučaju iz većeg strahopočitanja odgoditi Pričest na slijedeći dan, ako nema osobitog razloga, kao što je kod redovnika, kad sva družba ide na Pričest, te bi se opazilo, da se jedan nije pričestio. Nu kada tko ima samo dozvolu da se pričesti, tada je dobro, da slijedi prijašnji savjet.

Peto poglavlje.

Kako je žestoka i pogibeljna strast ljubavi, i koli se je moramo bojati.

K stvarima, kojih se moramo najviše bojati, pripada strast ljubavi. Ona je najjača i najžešća od strasti i najteže ju je svla-

dati. Zato smo i u najvećoj pogibelji, da nas ona ne zahvati i ne strmoglavi. Sv. Augustin krasno tumači moć i žestinu ove strasti i koli se je imamo bojati. On navodi za to dva primjera iz svetoga Pisma. Prvi je o našem praocu Adamu. »Što je bio razlog«, tako on pita, »da je Adam poslušao glas svoje žene i jedući od zabranjenoga ploda prekršio zapovijed Božju? Možda se dao Adam zavesti mišlju, da će biti kao Bog, ako jede od toga ploda? To je bila rekla zmija Evi; ali se ne može misliti, da se je Adam, obdaren onolikom mudrošću, mogao tako prevariti, te bi takova šta vjerovao. Zato kaže i Apostol: *Adam nije bio zaveden; nego je bila žena zavedena i upala u prekršaj. — Adam non est seductus; mulier autem seducta in praevaricatione fuit*«. Tako odgovori i Eva na pitanje Božje: »*Zašto si to učinila? — quare hoc fecisti?*« veleći: »*Zmija me je prevarilo, te sam jela. — Serpens decepit me, et comedi*«. Nu Adam odgovori na pitanje Božje: »*Žena, koju si mi dao za družicu, dala mi je sa stabla, te sam jeo. — Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, et comedi*«. Tolika je bila njegova ljubav i nagnuće prema svojoj ženi, da je sve učinio, što je zahtijevala, da je ne rastuži. Tako bi Adam zaveden. Ljubav ga je zavela. Nije bio svladan od putenosli i požude tijela, kaže sv. Augustin, jer tada još nije bilo nikake pobune u tijelu; nego bi zaveden od prijateljske ljubavi i dobrohotnosti, kako se i mi katkada zamjerimo Bogu, da ugodimo prijatelju. Ovim putem dogje grijeh u svijet, a s njim smrt te sva zla i sve nevolje«.

D. August. in Gen. ad lit. lib. 11. c. 42.

1. ad Tim. 2, 14.

Gen. 3, 13.

Drugi je primjer Salomon. »Što je oborilo Salomona u toliku ludost, da je dapače postao idolopoklonik?« — Tako pita sv. Augustin. »Ne može se misliti, da bi muž, komu je Bog bio podijelio toli uzvišenu mudrost, ikada vjerovao, da je u idolima nješto božansko, ili da njihovo štovanje što koristi. Što ga je dakle dovelo do tolike ludosti, da im se klanjao i kâd im prikazivao? Znaš što? Ljubav. Samo sveto Pismo svjedoči to posve jasno. »*Kralj se Salomon zaljubi u mnoge žene tagjinke.... od naroda, o kojima reče Gospodin Sinovima Izraelovim: Ne idite k njima, niti od njih neka nitko ne ide k vašima; jer će sigurno odvratiti srca vaša, da idete za njihovim bogovima! S takovima se dakle združio Salomon prežarkom ljubavlju.... Pa kad je već bio star, pokvareno mu bi srce od žena, da je išao za tugjim bogovima. — Adamavit mulieres alienigenas multas de gentibus, super quibus dixit Dominus Filiis Israel: Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras; certissime enim avertent corda vestra, ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore. Cumque jam esset senex, depravatum est cor eius per mulieres, ut sequeretur deos alienos*«. Salomon se nije pokoravao zapovijedi Božjoj, pa se tako dogodilo, što je bio Bog rekao. Kad bi koju od njih uzeo, sagradio bi idolu, komu se ona klanjala, hram, i kad bi opet koju drugu uzeo, sagradio bi i njenom idolu hram, i tako kod svih drugih. One su se klanjale svojim idolima, i kralj se Salomon klanjao s njima uza sve svoje dostojanstvo i mudrost, i žrtvovao im kâd. On nije činio toga, što bi možda mislio, da ima tu što vrijedno

3. Reg. 11, 1–4.

štovanja, nego nadvladan i zaslijepljen ljubavlju, da ne ražalosti svojih ljubovca, da razveseli i obraduje one, koje je tako jako ljubio. — *Ne suas delicias, quibus deperibat, atque diffluebat, contristaret* Ljubav preokrenu njegovo srce«. Tako sv. Augustin.

Zato nas tako jako opominju sveci i učitelji duhovnoga života, da se čuvamo ove strasti i bježimo sve prigode, koje ju mogu u nama pobuditi. Izgledala ljubav s početka i dobra, odnosila se ona na vrlo kreposne i svete osobe, pa razgovarali se i savjetovali s njima samo o dobrim i duhovnim stvarima, i držali samo, da će oni, s kojima općimo, iz toga crpsti veliku korist i napredovati u savršenosti, ipak moramo biti u tome vrlo brižljivi i oprezni. Jer kako općenito uče sveci a osobito sv.

D. Bon. tom. 2. opusc. l. 2. de profectu Relig. c. 27.

Bonaventura, izrodi se i izopači ova duhovna ljubav vrlo lahko, te od duhovne nastane tjelesna i putena. Ma bilo to s početka čisto vino, pomiješa se ipak naskoro s vodom, i što je bio čisti balzam, pokvari se svakojakima prostim i rgjavim primjesama prema onom, što kaže Izaija: »*Vino je tvoje pomiješano s vodom. Vinum tuum mixtum est aqua*«. To je sredstvo i mèka, na koju gjavao hvata obično čovjeka, da ga prevari i tamo dovede, kamo se njemu baš dopada.

Isa. 1, 22.

D. Bonav. proces. 6. Relig. c. 16.

Sv. Bonaventura kaže vrlo dobro: »Gjavao postupa ovdje sasvim prema onomu, što je onaj nadziratelj stola rekao u Evangjelju: »*Svaki čovjek najprije dobro vino iznosi.... a onda rgjavije. — Omnis homo primum bonum vinum ponit;.... tunc id, quod deterius est*«. Najprije uvjerava ljude, da je sve pobožnost i duh, i da iz toga općenja i prijateljstva crpu samo korist. Kad ih jednom umekša i pobudi u njima uzajamno nagnuće i siguran je za svoju stvar, tada očito pruža svoj otrov. Prvo je bilo samo mèka, da ih uhvati u stupicu. Gjavao se ne umara tako brzo, kaže sv. Bonaventura. On zavodi gdjekojega često dugo s ovom na oko dobrom mèkom. Sve je za njega dobro isplaćeno, samo ako napokon poluči, za čim žudi, naime da se duhovna ljubav pretvori u tjelesnu i putenu. O koliko ih je pod izlikom duhovnosti zapodjelo općenje i prijateljstvo s osobama, misleći, da se tu razgovara samo o Bogu i duhovnim stvarima, i da im je to samo za napredak duša! Možda je s početka zbilja bilo tako, ali je malo po malo okrenula ova ljubav na zlo i izrodila se; počelo se govoriti o taštima, lahkoumnim i smiješnim stvarima«. — »*U duhu su započeli, a sad su svršili u puti! — Cum spiritu coeperitis, nunc carne consummemini?*« Tako govori sv. Bonaventura.

Ioan. 2, 10.

D. Bonaven. proces. 4. Relig. c. 12.

Ad Gal. 3, 3.

Gerson. tractat. de distinct. ver. vision. signo 5.

Gerson pripovijeda o nekom slugi Božjem, koji se odlikovao isto tako učenošću kao i krepošću. Ovaj se razgovarao češće na posve sveti način s nekom pobožnom službenicom Božjom o Bogu i spasu svojih duša. Čim je bivalo ovo općenje i druženje češće, tim je više rasla i malo po malo ljubav, nu ne u Gospodinu. Dotle je došlo, da se nije mogao uzdržati, a da je često ne pohagja i dugo se kod nje zadržava. Kad nije bio kod nje, moramo je ipak na nju misliti. Dobri muž bijaše tako slijep, da nije nikako vjerovao, da ima tu što zla ili da je to varka gjavolja. On se opravdavao time, što tobože pri tom na

ništa zla ne misli. To je nešto, što obično vrlo mnoge zaslijepljuje i zavarava. Tako je on i nadalje radio, dok mu se nije pružila prilika te bio prisiljen, da pogje na daleki put. Na rastanku istom opazi taj sluga Božji, da mu ljubav nije bila nipošto čista i neporočna, i da bi bio blizu toga, da pade u veliku bijedu, kad ga Bog ne bi ovim rastankom istrgnuo iz prigode. Zato kaže Gerson, kad govori o velikoj pogibelji i prijevari ljubavi: »Nije sve zlato, što se sja, niti je sve sveta ljubav, što tako izgleda«. On pripovijeda tada takogjer o nekoj vrlo svetoj osobi, da je češće kazivala, da se ničesa više nemamo bojati kao ljubavi, i da nije ništa tako sumnjivo kao ljubav, pa makar se odnosila na najpobožnije i najsvetije osobe. Pri tom se ona pozivaše na riječi Mudraca: »*Ima put, koji se čini čovjeku upravan, ali njegov konac vodi k smrti. — Est via, quae videtur homini recta, et novissima ejus ducunt ad mortem*«. Ovi se putevi čine čovjeku upravni; ali su krivi i svršuju zlo.

Prov. 16, 25.

Šesto poglavlje.

O nekojim sredstvima proti nečistim napastima.

U četvrtoj smo raspravi drugoga dijela, o napastima, naveli nekoja sredstva proti tomu, druga smo pak zadržali za ovo mjesto, pa ćemo zato sada o tom raspravljati. 1. Prvo i najglavnije sredstvo, što nam ga sveto Pismo, sveci i sam Krist Gospodin savjetuje proti svim napastima, jest molitva: »*Bdijte i molite se, da ne padnete u napast! — Vigilate, et orate, ut non intretis in tentationem*«. Beda kaže: »Čim se čuju glasovi, bježi razbojnik, i odmah se sve diže i hrli u pomoć onomu, koji je u nevolji; isto tako razgoni glas molitve gjavla a budi angjele i svece, da nam pohrle na obranu i pomoć«. O svetom Bernardu čitamo, kad mu htjedoše ugrabiti njegovu čistoću, da je vikao: razbojnici! razbojnici! I tako protjera razbojnika. Na viku i zazivanje ljudi u pomoć bježi razbojnik. Koliko će više onaj lukavi razbojnik, koji nam neprestano nastoji ugrabiti duhovna bogatstva duše, udariti u bijeg na viku i zazivanje Boga i njegovih svetaca u pomoć!

Matth. 26, 41.

Izvrsno je sredstvo za to, da razmišljamo o muci Kristovoj i sakrivamo se u njegove rane. Sv. Augustin kaže: »Nema tako moćnoga i uspješnoga lijeka proti žaru putene požude kao smrt moga Otkupitelja. *Nullum tam potens est, et tam efficax medicamentum contra ardorem libidinis, sicut mors Redemptoris mei*«. A drugi puta kaže: »Ni u čem nijesam našao tako uspješna sredstva, kao rane Kristove. U njima spavam sigurno, i ustajem bez straha. *In omnibus rebus non inveni tam efficax remedium, quam vulnera Christi. In illis dormio securus, et revivisco intrepidus*«. — Neki slavni učitelj kaže: »Ne piše uzalud Evan-

D. August. in Manuali c. 32.

gjelista, da je bok Kristov bio otvoren, a ne da je bio ranjen. »*Jedan od vojnika kopljem mu bok otvori.* - *Unus militum lancea latus ejus aperuit*«. Mi naime moramo iz toga uvidjeti, da je put, da ugjemo u Srce Isusovo otvoren, i da ovdje mora biti naše utočište i naša zaštita — »*u pukotinama pećine, i u šupljini zida* — *in foraminibus petrae, in caverna maceriae*«, to jest u rani boka Kristova«.

Io. 19, 34.

Cant. 2, 14.

D. Bern. in formula honestae vitae.

I sveti nam Bernardo preporučuje to sredstvo, kad kaže: »Kad osjetiš napast, tada odmah počni razmišljati o muci Kristovoj, i reci: »Moj Bog visi na drvetu Križa, a ja da se podadem nasladi! *Deus meus pendet in patibulo, et ego voluptati operam dabo?*« — To bijaše i odgovor onoga vjernoga sluge, kad ga je kralj nagovarao, da pogje svojoj kući, da tamo otpočine i pozabavi se. On tada naime reče: »*Kovčeg Božji, i Israel, i Juda stanuju pod šatorima, a gospodar moj Joab, i sluge gospodara moga leže na goloj zemlji; a ja da idem kući svojoj, te jedem, i pijem, i spavam sa ženom svojom? Tako mi spasa tvoga i spasa duše tvoje, ne ću toga činiti.* — *Arca Dei, et Israel, et Juda habitant in papilionibus, et Dominus meus Joab, et servi Domini mei super faciem terrae manent; et ego ingrediar domum meam, ut comedam, et bibam, et dormiam cum uxore mea? per salutem tuam, et per salutem animae tuae, non faciam rem hanc*«. Tako moramo i mi govoriti: Ti, moj Gospodine, visiš na Križu, i naplaćuješ tu duge, što su ih ljudi griješeći učinili. Ne ću se podati nasladi, koja te je toliko stojala.

2. Reg. 11, 11.

Drugi si pomažu u takovim napastima, da se sjećaju posljednjih stvari i o njima razmišljaju prema riječima Mudraca: »*U svim svojim djelima sjećaj se svojih posljednjih stvari, i nigda ne ćeš sagriješiti.* — *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis*«. Nekoji si pomažu, da razmišljaju o paklu i uzimaju si k srcu riječi sv. Grgura: »Naslada je časovita, a muka vječna«. Zadupsti se u onu vječnost, u ono beskrajno uvijek, dok je Bog Bog — to je vrlo uspješno sredstvo proti grijehu. »*Neka živi sagju u pakao.* — *Descendant in infernum viventes*«. Silazimo li, dok živimo, po razmišljanju u pakao, tada će nas to sačuvati, da ne sagjemo u nj po smrti. Drugi si pomažu razmišljajući o nebeskoj slavi. Za nje je to ludost, kao što u istinu jest, da kratkoj nasladi zapostave Boga i izgube vječnu slavu. Pa gdje može biti veće ludosti, nego propustiti ono, što nam Bog zapovijeda obećavajući nam nebesku slavu, da činimo ono, na što nas gjavao potiče obećavajući nam pakao? Drugi crpu veliku korist razmišljajući o smrti i posljednjem sudu. Sva su ova razmišljanja vrlo dobra. Svaki neka si odabere ono, za koje misli, da je za nj najspasonosnije. Jedanput će mu ovo, drugi put ono više koristiti. Mi se možemo svim okoristiti.

Eccti. 7, 40.

Ps. 54, 16.

Vrlo je spasonosno takogjer, da si za takovih napasti znamenujemo čelo i prsa križem i zazovemo presveto Ime Isusovo. To je čudovito djelovalo, dapače su se mnoga čudesa na taj način dogodila, kako nam svjedoči povjest. I pobožnost je k Majci Božjoj vrlo spasonosna. Zato neka nitko ne propusti, da se s najvećim pouzdanjem ne utiče k ovoj preblaženoj Djevici; jer

ona ne može nikada prestati biti milosrdna, pošto je devet mjeseci nosila u svome krilu samo Milosrgje. Ta ona je Majka milosrgja i utočište grješnikâ. Ona ljubi grješnike, jer zna, koli ih njezin Sin ljubi, i za kako ih je skupu cijenu otkupio. Povrh toga zna ona, da su grješnici bili uzrok, da je vječna Riječ uzela tijelo i ona postala Majkom Božjom. Zato ih gleda milosrdnim očima i zagovara ih kod svoga Sina. Od njega ona postizava sve, što samo hoće. Ili kako bi mogao uskratiti što Sin svojoj Majci, k tomu takav Sin takovoj Majci? — Zato reče sv. Bernardo onu glasovitu rečenicu: »Neka šuti o tvom milosrgju, o preblažena Djevice, tko se sjeća, da mu te nije bilo u potrebama, kad te je prizivao. *Sileat misericordiam tuam, Virgo Beata, si quis est, qui invocatam te in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse*«.

D. Bern. Serm. 4.

To je uopće vrlo uspješno sredstvo u svim napastima i prigodama, a osobito u ovima, o kojima ovdje govorimo; jer je čistoća prečistoj Djevici osobito mila. Nekoji učitelji tvrde, da je sv. Ivanu Krstitelju, koji je imao tako uzvišenu djevičansku čistoću, da nije nikada ni lahkog grijeha proti njoj počinio, ova čistoća udijeljena bila uslijed posjeta preblažene Djevice, koja je boravila tri mjeseca kod Elizabete. Bio je to naime, kako primjećuje sv. Ambrozije, tjelesni i duhovni posjet. Nije bio uzrokom samo prijateljski sastanak, da je Marija dugo ostala, nego i napredak tolikoga Proroka. *Non enim sola familiaritatis est causa, quod diu mansit, sed etiam tanti Vatis profectus.* Ako je već dolazak bio uzrokom tolikog blagoslova, da je dijete u majčinoj utrobi zaigralo i bilo posvećeno, i ako se već Elizabeta napunila Duhom Svetim, kad je čula njezin pozdrav: kakav mora istom da je bio plod i korist iz tako duge prisutnosti, iz dugotrajnog općenja?

D. Ambr. l. 2. sup. Luc. c. 9.

Časni otac Avila kaže, da je opazio mnoge znatne učinke i plodove kod osoba, koje je mučila ova napast, po zagovoru preblažene Djevice, ako su danomice molile što na uspomenu njezinog bezgrješnog Začeća ili djevičanske čistoće, s kojom je Sina Božjega začela i rodila. Za to su osobito zgodni stihovi, što ih pjeva Crkva: Poslije si poroda, Djevice, ostala netaknuta; — Bogorodice moli za nas! — *Post partum Virgo inviolata permansisti,* — *Dei Genitrix intercede pro nobis!*« Zatim: »Ti, Djevo jedina, izmegju svih blaga, nas od grijeha proste, blage čini i čiste! — *Virgo singularis, inter omnes mitis, nos culpis solutos, mites fac, et castos!*« Tada se sjećamo njenog bezgrješnog i vazdašnjeg djevičanstva i molimo ju, da isprosi i nama tu krepost te omilimo njoj i njenom predragom Sinu.

M. Avila c. 14. Audi filia

Takogjer je dobro sredstvo pobožnost prema svecima i njihovim relikvijama. Cezarije pripovijeda nešto, što je čuo od onoga istoga, komu se to dogodilo. To je bio neki cistercitski redovnik, imenom Bernardo. Ovaj je nosio na svom vratu kutijicu, u kojoj su bili ostanci svetih mučenika Ivana i Pavla. Jedanput, još prije nego je stupio u Red, imao je nekamo putovati. Na putu ga snagje nečista napast. On je slabo mario za to i malo si dao truda, da se suprotstavi napasti i odbije zle misli, što su mu

Caesar. l. 8. dialog. c. 67.

dolazile na pamet. Najedanput ga počeše relikvije tući po prsima. Ni na to nije pazio, niti se za to brinuo. Kad je pak napast prestala, prestalo ga to i tući. Malo zatim dogje mu opet napast i odmah ga počeše i relikvije tući, kao da bi mu htjele reći, da pazi na one zle misli i otjera ih. Sada upozna u tome opomenu i nastojaše, da se ozbiljno opre napasti.

Osobita pobožnost, koja nam u tome vrlo pomaže, jest da češće pohagjamo presveti Oltarski Sakramenat i molimo pred njim za pomoć i milost od Gospodina, da održimo pobjedu. Najizvrsnije i nada sva druga sredstva jest, da češće primamo ovaj presveti Sakramenat. »*Pripravio si pred licem mojim stol proti onima, koji me muče. — Parasti in conspectu meo mensam* Psa. 22, 5. *adversus eos, qui tribulant me*«. Ovaj je stol po nauci svetaca izvrsno sredstvo proti svim napastima, a osobito da svladamo putene napasti i sačuvamo čistoću. »Jer ovaj božanski Sakramenat gasi njetilo grijeha, umanjuje i utažuje gibanja puti i žar požude, kao što voda gasi vatru«, kaže sv. Ciril, pozivajući se na riječi Prorokove: »*Što je njegovo dobro i što je njegova ljepota, ako ne žito* Zach. 9, 17. *odabranika, i vino, iz kojega niču djevice? — Quid enim bonum ejus est, et quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, et* (2. dio. 8. raspr. 10. pogl.) *vinum germinans virgines?*« Nu o tome smo drugdje govorili.

Sedmo poglavlje.

Pokora je i mrtvenje puti najbolje i najglavnije sredstvo proti ovoj napasti.

»Goruće se strjelice gjavla moraju gasiti strogim postom i bdijenjem. *Ardentes diaboli sagittae jejuniorum et vigiliarum ri-* D. Hieron. epist. ad Furiam. *gore exstinguendae sunt*«. Tako kaže sv. Jeronim, a tako je on i činio. A o sv. Hilarijonu pripovijeda on, da je planuo svetim gnjevom proti svom tijelu, kad su ga mučile putene napasti i sramotne misli, i tada mu ovako govorio: »Učinit ću, magarče, da se više nogama ne bacaš. Uzet ću ti ječam i davati odsele samo slamu. Gladom ću te i žegjom slabiti, vrućinom ću te i zimom moriti, da odsele više misliš samo na hranu, a ne na mekoputnost«. — To sredstvo sveci vrlo preporučuju, a sluge su ga Božji i tada često upotrebljavali, kada nijesu ćutili ove borbe.

Chron. S. Francisci p. 1. l. 7. c. 32. U ljetopisima sv. Franje čitamo slijedeće. Upita netko jednoga svetoga muža, zašto je sv. Ivan Krstitelj, koji je bio već u utrobi majčinoj posvećen, pošao u pustinju i tamo, kako Evangjelje pripovijeda, tako strogo živio? Svetac nato odgovori: »Reci mi, zašto se posiplje solju svježe i sasvim dobro meso?« Onaj odgovori: »Da se bolje uzdrži i ne pokvari«. »Isto se tako«, reče sada svetac, »slavni Krstitelj solio pokorom, da se njegova svetost tim bolje uzdrži, bez ikake gnjiloće grijeha, kako Crkva pjeva: »Da ne bi ni lahkom krivnjom okaljao života. *Ne levi*

saltem maculare vitam crimine posses«. Već prije nego oćutimo napasti, za vrijeme mira, moramo se tako vježbati u pokori i mrtvenju; a koliko više tada za vrijeme rata? Sv. Toma izvodi po Aristotelu riječ castitas (čistoća) od castigare (kazniti); kazneći tijelo moramo obuzdavati protivnu opačinu; jer grijesi su nečistoće kao dječaci, koji trebaju šiba, pošto nemaju razuma. D. Thom. 2. 2. q. 155. a. 1. ad 3. Arst. 3. eth.

Ako tada, što tako postupamo s tijelom, oslabimo ili naškodimo tjelesnom zdravlju, odgovara nam sv. Jeronim na to ovako: »Bolje je da boluje želudac nego li duša. *Melius est eis stomachum dolere, quam mentem*«. I bolje je, da dršću od slabine noge, nego da klima čistoća. U ostalom moramo i ovdje oprezno postupati. Sve to mora biti odmjereno prema silama ljudi, prema veličini napasti i pogibelji. Ako je borba tako žestoka, da je čovjek u pogibelji da izgubi čistoću, tada moramo što se tiče tijela sve uložiti, da sačuvamo život duši. Liječnici vele: U skrajnjoj bolesti treba upotrijebiti skrajnja i osobita sredstva. *Extremis morbis extrema et exquisita sunt adhibenda remedia*. Kad je bolest smrtna i vidi se, da je blizu konac, upotrebljavaju se osobita i izvanredna sredstva. Tako treba raditi i u napastima, u ovim duhovnim bolestima, kad su tako žestoke. Drugo je pak boriti se proti manjoj napasti, kod koje se nemamo bojati takove pogibelji. Tu ne treba ni tolikog napora, da pobijedimo.

Katkada nastaju ove putene napasti, kako primjećuju učitelji duhovnoga života, u samom tijelu i prelaze odatle na dušu. To biva obično kod mladića i kod onih, koji su čvrsta zdravlja i dobro njeguju svoje tijelo. Tu će biti sasvim shodno upotrijebiti sredstvo, o kom smo govorili, jer tu je korijen bolesti u tijelu. — Katkada nastaje napast u duši; ona dolazi od prišapćivanja zla neprijatelja i prelazi tada s duše na tijelo. To se može iz toga spoznati, kad nam se boriti više proti sramotnim mislima i predstavama nego li proti nečistim osjećajima i gibanjima tijela. Jer zbude li se u tom slučaju i ovo posljednje, ipak nije u tome napasti uzrok, nego joj je početak u mislima, a od tih misli dolaze tada oni osjećaji i gibanja u tijelu, koje je često sasvim slabo i kao mrtvo, dok su zle misli vrlo živahne. To je iskusio sv. Jeronim, kako on sam pripovijeda. Njegovo je tijelo bilo slabo, istrošeno i kao mrtvo uslijed velikih pokora i strogosti, što si ih je nalagao. Uza sve to mu se katkada činilo, kao da se nalazi na plesovima i zabavama s rimskim gospogjama.

Nu ove se duhovne napasti raspoznaju još i po tom, da navale s najvećom žestinom, kad čovjek nikako toga ne će i najmanje daje tomu povoda. One se ne obaziru ni na vrijeme molitve, ni na svetu Misu, ni na sveta mjesta, gdje se obično ponaša i najgori čovjek s nekim strahopočitanjem i žaca se takova šta misliti. Katkada se porode u čovjeku tolike i takove misli, za koje nije nikada čuo, niti znao niti ih na pameti imao. Takogjer po žestini, s kojom navaljuju i po onom, što unutra čuje, spoznaje čovjek, da takove misli ne nastaju u njem, nego da ih neko drugi govori i proizvodi. Sve su to očiti znakovi, da je napast proganjanje sa strane gjavla, da ne dolazi od ti-

jela, ako se i u tijelu trpi. U ovom se slučaju moramo uteći k drugim sredstvima. Tu je najbolje po savjetu svih latiti se kakog korisnog posla, koji zadaje čovjeku brige i truda. Tako se mogu one sramotne slike najlaglje zaboraviti. Baš zato dao se Jeronim, kako sam pripovijeda, na učenje hebrejskog jezika s najvećim naporom i ne bez uspjeha.

D. Hieron, ep. 4. ed Rusticum mon.

Isti sv. Jeronim pripovijeda o nekom mladom redovniku, koji je bio rodom Grk i boravio u nekom egipatskom samostanu, da ga je jako mučila ova napast. On je mnogo postio, činio oštru pokoru, pa ipak nije napast prestala. Poglavar odabere sada ovo sredstvo, da ga izliječi. On zapovjedi nekojemu starijemu redovniku, ozbiljnu i strogu mužu, da nastoji češće doći u doticaj s mladim redovnikom i svaki put ga ukoriti oštrima i uvredljivim riječima, a kad ga tada tako izgrdi, neka svaki puta dogje i potuži se, kao da je on sam bio uvrijegjen od mladog redovnika. Starac je umio to vrlo dobro izvršiti. Svakom je prigodom tražio povoda, da oštro kori ovog mladića. Tada ga je pak svaki puta vodio na sud pred poglavara, gdje bijahu već naručeni svjedoci, koji bi izjavili, da se zlo ponio prema starcu. Poglavar bi svaki puta ukorio mladog redovnika i naložio mu, kao da bi bio kriv, strogu pokoru. Tako je to bivalo svaki dan. Kad je redovnik vidio, da se s njim tako zlo postupa i da je proti njemu toliko krivih svjedoka, postade jako tužan i žalostan; kad je sjedio u svojoj ćeliji, ronio bi suze i molio Gospodina, da bi ga uzeo pod svoje okrilje, pošto su ga svi ostavili. Svi su bili proti njemu. Nije bilo pogrješke niti ikakog nereda u kući, a da ne bi krivnja na njega pala; i uvijek su tu bila odmah dva ili tri redovnika, koji bi svjedočili proti njemu. Tu su ti kao kiša padale na njegovu glavu neprestano pokore i kazne. To je trajalo cijelu godinu. Nakon toga upita ga neki drugi redovnik, kako mu je s putenom napašću. On odgovori: »Jedva da živim; a kamo li još da mislim na tako šta? Ni na kraj pameti nije mi više takova napast. *Vivere mihi non licet, et fornicari licebit?*« — Na taj ga način izliječi njegov duhovni otac. Pred većom boli i mukom iščeznu manja. U hvalu redovničkog staleža dodaje još sveti Jeronim: Da je ovaj bio sam, gdje bi našao pomoći, da svlada tu napast?«.

Regul. Mon quam collegit ex script. d. Hier. Lupus de Oliveto c. 2.

Megju Pravilima za redovnike, gdje hoće svetac pokazati, od kolike je koristi živjeti u Redu i pod posluhom, ističe se megju inim i ovo: »Ne smiješ činiti, što hoćeš. Moraš jesti, što ti se da, onim se odijevati, što ti se pruži, raditi, što ti s. naloži. Noću umoran ideš na krevet, i prije nego si se ispa ao, prisiljen si ustati. *Ut non facias quod vis: comedas quod juberis; vestiare quod acceperis; et operis tui pensum persolvas: lassus ad stratum venias, necdum expleto somno surgere compellaris*«. Tako dolazi jedno za drugim; ti imaš vazda činiti, što ti nalaže posluh, i tako napasti ne nahode mjesta, kuda bi se mogle ušuljati. Ti nemaš kada na što drugo misliti, osim na ono, što imaš činiti.

Chron. sancti Franc. P. 1. l. 1. c. 21.

Sv. Franjo govoraše, da zna iz iskustva, kako se zli duhovi plaše i bježe od grubog odijela, strogosti života i od pokorničkih

vježbâ, a žestoko napadaju i napastuju one, koji u raskošno i mekoputno živu. A sv. Atanazije pripovijeda o svetom Opatu Antunu, da je svojim učenicima dao istu nauku. »Vjerujte mi, braćo«, govoraše on, »sotona se boji bdijenja, molitava, postova i dragovoljnog siromaštva sluga Božjih. *Mihi credite, dicebat, fratres; pertimescit sathanas piorum vigilias, orationes, jejunia, voluntariam paupertatem.*«

D. Athanas. in Vita d. Ant.

Ps. 68, 11. 12

D. Ambr. in epist. quam scripsit in Concil. Tolensi ad Papam Siricium.

Marc. 9, 28.

»*Pokrio sam postom dušu svoju i postavio za odjeću svoju kostrijet. — Operui in jejunio animam meam, et posui vestimentum meum cilicium*«. Na ove riječi kaže sv. Ambrozije: »To je izvrsna obrana i jako oružje proti ovom neprijatelju«. Nu imamo za to i izričnu pouku od samoga Krista. Kada je bio istjerao onog nečistog duha, koga nijesu mogli učenici istjerati, reče: »*Ovaj rod ne može po ničem izići, osim po molitvi i postu. — Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione et jejunio*«. K molitvi pridodaje on pokoru i post kao najshodnije sredstvo, da se protjera ova vrst zlih duhova. Dogju li dakle takove napasti, tada se ne smijemo samo time zadovoljiti, da se utečemo k molitvi, ni time, da što takova činimo, što je sasvim protivno napasti, nego se moramo još napose vježbati u tjelesnoj pokori i mrtvenju, uvijek po savjetu ispovjednika ili poglavara, da tim sigurnije u svemu postugamo.

1. p. Chron. 3. Franc. l. 7. c. 7.

Neki redovnik, koga je mučila ova napast, upita svetoga Egidija, kako da se toga oslobodi. Svetac nato odgovori: »Što bi, brate moj, učinio sa psom, koji bi te htio ugristi«? Ovaj odgovori: »Pograbio bih kamen ili štap i tukao bih ga, dok ne bi pobjegao«. Nato reče svetac: »Čini isto tako sa svojom puti, koja te hoće ugristi, pa će napasti nestati«. To je izvrsno sredstvo. Često je dosta najmanja muka i neznatna bol, da ovu napast protjeramo i odbijemo, kao raskriliti ruke kleknuti, tući se u prsa, bičevati se, zadati si nekoliko udaraca, vlasi čupati, stojati na jednoj nozi ili slično.

U životu svetoga apostola Andrije čitamo, kako je u Korintu, gdje je apostol tada boravio, došao k njemu neki starac, koji se zvao Nikola. Ovaj mu pripovjedi, kako je pune šezdeset i četiri godine proživio skroz u nečistoći, puštao uzde svojim neurednim požudama i podavao se svakoj vrsti sramotnih djela. i eto malo prije da je unišao u javnu kuću, da tu Boga uvrijedi imajući sa sobom Evangjelje a zla žena one kuće, s kojom je htio sagriješiti, da ga je s velikim užasom odbila i zamolila, da je se ne dotakne niti se približi mjestu, gdje ona stoji, jer da opaža na njemu čudnovate i tajinstvene stvari. — Sada zamoli ovaj Nikola sv. Andriju, da mu dade kako sredstvo proti toj njegovoj slaboći i njegovoj grješnoj navadi, u kojoj je ostario. Svetac se dao na molitvu i postio je pet dana. Neprestano je vapio ka Gospodinu, da oprosti ovomu siromašnomu starcu i podijeli mu dar čistoće. Nakon ovih pet dana, za kojih je sveti Apostol ustrajao u molitvi, ču glas s neba, koji mu reče: »Podjeljujem ti, što me prosiš za toga starca; nu moja je volja, da i on posti, kao što si ti za njega postio, i da se trapi za se, ako

se hoće spasti«. Sveti Apostol zapovjedi sada Nikoli, da posti, i naloži svim vjernicima, da za njega mole i vape milosrgje Božje. I Bog usliša molitvu. Nikola se povrati svojoj kući, razdijeli sav svoj imutak megju siromahe i trapio je svoje tijelo vrlo strogo. Punih šest mjeseci jeo je samo suhi kruh i pio samo malo vode. Pošto je dovršio ovu pokoru, preminu. Bog pak objavi svetomu Andriji, koji je taj put bio odsutan, da se je starac spasao.

U »Duhovnoj livadi« pripovijeda se slijedeće. Neki redovnik dogje k jednomu od onih starih otaca te mu reče: »Što ću činiti? Ne mogu više podnositi misli, što me salijeću«. Starac mu odgovori: »Mene nijesu nigda salijetale slične misli«. Redovnik se razljuti na taj odgovor, pogje k drugomu ocu i reče mu: »Znaj, što mi je onaj otac kazao, naime da ga nijesu nikada salijetale takove misli. Ja sam se na to razljutio, jer mi se čini, da je on nešto rekao, što nadmašuje čovječju narav«. Otac nato odgovori: «Nije ti bez razloga rekao takova šta ovaj čovjek Božji. Pogji k njemu i moli ga za oproštenje. On će ti tada kazati razlog, zašto ti je tako rekao«. Redovnik se povrati i reče ocu: »Oprosti mi, oče, što sam jučer tako nepristojno odatle otišao, a da se nijesam s tobom oprostio. Nu reci mi ipak, kako to, da te nijesu nigda salijetale nečiste misli«? Starac odgovori: »Otkada sam redovnik, nijesam se nikada do volje najeo kruha niti do volje napio vode niti se do volje naspavao. Ova me je uzdržljivost sačuvala od svake borbe s takovim mislima, o kojima si ti govorio«.

Osmo poglavlje

O drugim sredstvima proti nečistim napastima.

D. Greg. l. 2, mor. c. 38.

Katkada su, kako uči sv. Grgur, nečiste napasti i dosagjivanje od zlih misli i gibanja tragovi i ostaci prijašnjeg griješnog života te kazna i pedepsa za prijašnju razuzdanost i zlu navadu. Tada se može ta vatra ugasiti samo suzama i čestim oplakivanjem prošlosti.

D. Bonav. proces. 4. Relig. c. 13.

Sv. Bonaventura kaže, da je vrlo dobro sredstvo proti ovim napastima, da priznamo, da smo sami uzrok ovoj nevolji i ovoj patnji, i da smo doista zaslužili takovu kaznu prijašnjim grijesima i prijašnjom razuzdanošću; i da moramo napast ponizno i strpljivo podnositi te govoriti s braćom Josipovom: »*Pravo to trpimo; jer se ogriješismo o brata svoga.* — *Merito haec patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum*«. Tako ćemo, kako kaže svetac, Boga mnogo prije izmiriti i preobratiti napast na dobro i korist. Tim što priznajemo, da smo zaslužili kaznu, izazivljemo milosrgje očinskoga srca Božjega, koje nas srdačno ljubi. A tako čitamo u svetom Pismu, da se je puk Izraelski često služio ovim sredstvom, da zadobije od Boga oproštenje. *Dan 3. 28; 9, 5.*

Drugo vrlo uspješno sredstvo, da postignemo milost i pomoć od Gospodina te iz svih napasti a osobito iz ove izagjemo slavo-

dobitno i pobjedonosno, jest nepouzdanje u same sebe a bezuvjetno pouzdanje u Boga. O tom smo prije opširno govorili. U raspravi o strahu Božjem govorit ćemo još o tom. Ovdje primjećujemo samo uopće, da je poniznost izvrsno sredstvo proti napastima. Općenito je poznato ono, što bi objavljeno svetom Antunu. On naime vidje sav svijet prepleten mrežama. Tada poviče sa suzama: »Tko će, o Gospodine, izmaći tolikim mrežama!« Odmah ču glas, koji mu reče: »Ponizni!« — Budi dakle ponizan, pa će te Gospodin izbaviti iz ovih mreža i napasti; »*jer Gospodin čuva malene. Ponizio sam se, i oslobodio me je. — Custodiens parvulos Dominus; humiliatus sum, et liberavit me.*« U visoke bregove udaraju munje i gromovi; velika drveća obaraju vjetrovi, dok se trske, vrbe i manje biljke, koje se pregibaju i savijaju, opet poslije bure uzdižu.

2. dio 3. raspr. 35. pogl i 4. raspr. 14. pogl.

Ps. 114, 6.

Zato je vrlo dobro i spasonosno, da nam takove nečiste napasti budu povodom, da se ponizimo i spoznamo sebe, kad naime vidimo, da nam se još što takova dogagja. Tada moramo zavapiti: Gle, Gospodine, kako sam bijedan! Nu što se može drugo očekivati od ovakog gjubreta, ako ne rgjavi vonj? Što se može drugo ufati od poklete zemlje, ako ne trnje i korov! Samo takim plodom može roditi ovo tlo, ako ga ti, o Gospodine, ne obradiš. Ove napasti i zla nagnuća, što ih u sebi ćutimo, dobro nam dolaze, da se ponizimo. Ako već slabo i kukavno odijelo, kako sveci uopće uče, doprinosi tome, da se ponizimo, koliko će nas više tako zle i nečiste misli, što u nama nastaju, prisiliti, da se ponizimo? — Brat Egidije govoraše: »Naša je put kao ona nečista životinja, koja bježi u blato i u njem se veoma naslagjuje. Ona je kao gùndelj, čiji je život, da se valja u gjubretu«. — Takovim se razmatranjem možemo vrlo lahko osloboditi ovih misli.

p. 1. Chron. S. Franc. l. 7. c. 7.

Uopće je u svakoj napasti najbolje, da malo hajemo za ono, na što nas napast podražuje, nego da ugjemo u se, ponizimo se i kažemo: Kako sam zaista bijedan, kad mi takove stvari dolaze na pamet i zabavljaju me! Tako ćemo izmaći napasti i posramiti gjavla. Takogjer puno doprinosi tome, ako se radi napasti, radi zlih misli i gibanja, koja nastaju, isto tako ponizimo, kao da smo sami tomu krivi, akoprem smo daleko od toga, da na njih privolimo. Kad gjavao opazi takovu poniznost, postane sasvim bijesan i puca skoro od jeda; jer u svojoj oholosti ne može nikako toga trpjeti. Ne možeš mu dati bolje zaušnice niti ga na ikoji način sklonuti, da te što prije prestane napastovati, nego kad mora vidjeti, da crpeš iz onoga korist, što ti je on pripravio na tvoju propast. Osim toga pokazuje čovjek tako, kako mu je volja daleko od svega, što vrijegja Boga, a to pribavlja veliku utjehu i pouzdanje.

Katkada je takogjer dobro, da se gjavlu narugamo i osramotimo ga govoreći: Odatle, nečisti duše! Sram te bilo bijedniče! Mora da si vrlo nečist, kad mi takove stvari u pamet dozivaš. — Pošto je on pun oholosti, ne može nikako podnijeti, da ga preziremo i pogrgjujemo i s njim tako postupamo. Zato odmah udari u bijeg. Sv. Grgur pripovijeda o Daciju, biskupu milanskom, kako je ovaj na svom putu u Carigrad bio do-

D. Greg. l. 3. dialog. c. 4.

šao u Korint, gdje ne nagje drugog konaka do jedne kuće, što je bila već od više godina zapuštena a u kojoj su već odavna pravili buku zli duhovi. Svetac reče: »Hajdemo ipak unutra!« I ugjoše u kuću. Oko ponoći, kada se biskup dao na počinak, podigoše zli duhovi silnu buku. Oponašali su glasove životinja, blejali kao ovce, roktali kao svinje, psikali kao zmije. Svetac se probudi na tu buku i reče ljutit na zle duhove: »O, izvrsno to umijete! Htjeli ste biti kao Bog, pa ste postali životinje, zmajevi i zmije. Time jasno pokazujete, što jeste«. — Na to se zli duhovi vrlo postide, smjesta iščeznuše i ne povratiše se nigda više u tu kuću. Odsele je mogao svatko u njoj stanovati. Tako pripovijeda sv. Grgur.

Ded. Anton. s. Athanas. in Vita. Sv. Atanazije pripovijeda o sv. Antoniju, da su ovoga vrlo mučile nečiste napasti. Nekoga mu se dana baci pred noge crni, nečisti, odurni dječak i potuži mu se, da je već tolike nadvladao, a on samo da ga je uvijek ruglu izvrgao. Svetac ga upita, tko je on. Ovaj odgovori: »Ja sam duh nečistoće«. »Odsele ću malo paziti na te«, odvrati svetac, »kad si tako ružan i preziran«. I odmah nestane ove utvare. — Krist, naš Otkupitelj naziva duha bludnosti i »nečistim duhom«. »*Kad nečisti duh izigje iz čovjeka.* — *Cum immundus spiritus exierit ab homine*«. Tako se možemo i mi gjavlu narugati i osramotiti ga, postupati s njim, kako zaslužuje, i ismijati ga. Katkada mu možemo takogjer zaprijetiti pesnicom, a da mu ništa ne kažemo ili se s njime upustimo u raspru. *Luc. 11, 24.*

Deveto poglavlje.

O strahu Božjem.

Philipp. 2. 12. »*Sa strahom i trepetom radite oko spasa svoga. Cum metu et tremore vestram salutem operamini*«. Ništa nam toliko ne pomaže, da sačuvamo čistoću i uopće da se uzdržimo u milosti Božjoj, koliko to, da neprestano živimo u svetom strahu ne pouzdavajući se u same sebe, nego sve svoje pouzdanje stavljajući u Boga. Ovako kaže sv. Bernardo: »Iz iskustva znam, da nije ništa tako uspješno, da milost zaslužimo, sačuvamo i opet zadobijemo, kao kad smo vazda takovi, da ne mislimo o sebi visoko, nego se uvijek bojimo, kao što Mudrac kaže: »*Blago čovjeku, koji se uvijek boji*«. *In veritate didici, nihil aeque efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inveniatis non altum sapere, sed timere. Beatus homo, qui semper est pavidus*«. Što je nasuprot učinilo, da su najveći sveci žalosno pali, bilo je to, da su se pouzdavali u same sebe, a premalo se bojali i oprezni bili. »*Mudri se boji, i kloni se zla; lugjak mimolazi, i preuzetan je.* — *Sapiens timet, et declinat a malo; stultus transilit, et confidit*«. *D. Bern. serm. 54. supra Cant.* *Prov. 28, 14.* *Ibid. 14, 16.*

Tko nosi vrlo dragocjenu tekućinu u krhkoj staklenci i mora proći kroz pogibeljna mjesta, gdje je naime velika stiska ljudi, gdje duvaju žestoki vjetrovi i oluje, taj, ako ne pozna krhkoće staklenke, ne će je nositi s velikom opreznošću i zato će ju lahko razbiti, i tekućina će iscuriti. Nu tko zna, kako je ona krhka i boji se da je ne razbije, čuva ju brižljivo, hodi vrlo pozorno i oprezno, i dolazi sigurno k svom cilju. Isto je tako s nama. Mi nosimo najdragocjeniju tekućinu, nebesko blago milostih i darova Božjî u zemljanim posudama, kako kaže Apostol. »*Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus*«. Ove se mogu vrlo lahko razbiti, te sve iscuri i propade. Mi hodimo posred žestokih vjetrova i oluja. Mnogo nam se toga suprotstavlja, posvuda su pogibelji. Koji dakle ne poznaju svoje krhkoće ni slaboće niti se radi toga boje, živu u krivoj sigurnosti i lako propadnu. Nu koji sebe poznavaju i boje se, hode vrlo pozorno i oprezno, da se sačuvaju, i tako živu mnogo sigurnije. Ako ima ikakve sigurnosti u ovom životu, to ju imaju takovi ljudi. *2. Cor. 4, 7.*

»Što misliš, odakle to, da su nekoji u svojoj mladenačkoj dobi, uza sve to, što su na njih napasti jako navaljivale, ipak ostali čisti, a tada su pod svoje stare dane tako žalosno pali u najružnije opačine, da su se sami nad tim zgražali?« Tako pita sv. Bernardo i odgovara: »U svojoj su mladosti živjeli u svetomu strahu i poniznosti. Kad im je prijetilo da će pasti, uticali su se k Bogu te kod njega nalazili i zaštitu. Nu poslije se počeše oholiti radi toga, što su dugo ustrajali u čistoći, pouzdavati u same sebe i držati se za sigurne. Sada ih odmah ostavi i ruka Gospodina, Boga našega, i potom učiniše, što su sami po sebi bili kadri učiniti — oni padoše«. *D. Bern. de ord. vit. et mor. instit.*

»Mnogo sluga Božjih, koji su dan i noć razmišljali zakon Gospodnji, razapinjali svoje tijelo, krotili svoju požudu i putena gibanja, ustrpljivost sačuvali za najvećih gubitaka, što su ih pretrpjeli, ostali stalni u svojim progonstvima, izgubiše na koncu svu ovu čvrstoću i veliku savršenost života, i padoše malo po malo u najveću bijedu. Razlog je tomu ovaj. Oni se počeše oslanjati na svoju krepost i svetost i na dobra djela, šro su ih učinili, i preuzetno se proti svakom redu u to pouzdavati. I tako je gjavao ove, pošto ih nije mogao nikako sklonuti na javne opačine niti ih silom opadanjâ i progonstava oboriti, na lijepi način doveo do toga, da su pali, učinivši, da su se preuzetno pouzdali u same sebe«, kaže sv. Ambrozije. *D. Ambros. ep. 84. ad Demetriadem.*

Sv. Pismo i sveti oci pripovijedaju množinu takovih primjera, a sv. Augustin oplakuje take nesretnike. »Ne mogu na to pomisliti, a da se u duši ne potresem, kaže on. Vidjeli smo mnoge i čuli od naših otaca, kako su se s početka sve do neba uspeli i med zvijezdama svoje gnijezdo postavili; tada se pak strovalili u bezdan, a njihove su duše otvrdnule u zlu. Vidjesmo zvijezde, gdje na silni udarac zmajeva repa padoše s neba, a one, koji su ležali u prahu zemlje, gdje se pred licem tvoje pomoćnice ruke, o Gospode, čudnovato uzdigoše! *Vidimus multos, et audivimus a patribus nostris (quod sine magno tremore non recolo), ascendisse primitus usque ad coelos, et inter sidera nidum* *D. August. c. 29. soliloqu.*

suum collocasse; postmodum autem recidisse usque ad abyssos, et animas eorum in malis obstupuisse: vidimus stellas de coelo cecidisse ab impetu ferientis caudae draconis; et eos, qui jacebant in pulvere terrae, a facie sublevantis manus tuae, Domine, mirabiliter ascendisse«. — Koji su prije sjedjeli za stolom Božjim i uživali kruh angjeoski, spali su na to, da su željeli napuniti trbuh svoj ljuštinama, što jedu svinje. Koli je često čistoća, nježnija i ljepša od bjelokosti, pocrnila i obratila se u ugljen!«

Tko se ne će zgražati nad primjerom, što nam ga pripovijeda Lipoman o pustinjaku Jakobu! Ovaj je služio Gospodinu više od četrdeset godina u najstrožoj pokori i bio već u dobi od šezdeset godina, a proslavio se time, što je činio čudesa i izgonio zle duhove. Jednoć mu dovedoše djevojku, da je oslobodi od zla duha. Pošto je zao duh bio istjeran, nijesu se ufali ljudi, da je opet sa sobom uzmu, jer su se bojali, da će ju zao duh opet napasti. Pustinjak dopusti, da ostane kod njega. Nu jer se uzdao u se i bio preuzetan, pripusti Gospodin, da je pao. Grijeh izazivlje grijeh, a zlo vuče opet zlo. Pustinjak se bojao, da će biti otkriven, ubije djevojku i baci ju u rijeku. Da dopuni mjeru svog zločina, htio je sada da zdvoji o milosrgju Božjem. I odluči da se opet povrati u svijet, te se odsele podade svim opačinama i grijesima, pošto je tako kasno započeo. Pa ipak ga ne ostavi Božje milosrgje. On se obratio opet, činio je deset godina najstrožu pokoru, postigao opet prijašnju svetost i bio proglašen svecem. *Lipomanus to. 5.*

Tko da se ne zgrozi nad nekim drugim redovnikom, o kom pripovijeda sv. Antun? »Danas je pao jaki stup; tko da ne zadahta nad tim? Tko će se još osloniti na svoju svetost? Tko na svoj redovnički život? Promisli, da su već bolji od tebe pali, i takovi, koji su imali više kreposti i darova Božjih, nego ti!« Sv. Jeronim kaže: »Ti nijesi svetiji od Davida, ni mudriji od Salamona, ni jači od Samsona. *Nec sanctior Davide, nec sapientior Salomone, nec Sampsone fortior.* — Svi su ovi pali. Dapače je jedan od dvanaest apostola Gospodnjih pao, pošto je bio u takovoj školi podučavan, s takovim Učiteljem i s takovim suučenicima općio, pošto je čuo toliko naukâ i propovijedi, vidio toliko znakova i čudesa! Jedan od sedam gjakona, izabran od apostolâ, na koga je bio sišao Duh sveti kao i na njih, postade poslije ne samo krivovjerac, nego početnik i otac krivovjeraca. Tko da se ne boji one stare zmije? Spomeni se, kaže sv. Jeronim, da je ona stanovnike rajske protjerala iz raja. *Memento, quod paradisi colonum dejecit de paradiso.* — Naši su praroditelji pali i bili protjerani iz raja, gdje su bili obdareni božanskim darovima i prvobitnom pravednošću. Pa to sve propade po oholosti«. Sv. Augustin kaže: »Prvi čovjek ne bi nikada bio zaveden, da mu se nije prije srce odijelilo ohološću od Boga. Jer je živa istina ona rečenica Mudraca, ili još bolje Duha svetoga: *Pred propašću ide oholost, a pred padom se uzdiže duh. — Contritionem praecedit superbia, et ante ruinam exaltatur spiritus«.* »*Prije nego se satre, uzdiže se srce čovječje. — Antequam conteratur, exaltatur cor hominis«.* *D. Hieron. In reg. mon. c. De castit.* *D. August. l. 1. contr. adversarium legis, et Prophetarum c. 13.* *Prov. 16, 18. Ibid. 18, 12.*

Ako ti nijesu dosta ovi primjeri ljudi, tada se uspni još više, pogji u nebo. Tamo ćeš naći primjere angjelâ, koji su u svojoj oholosti i preuzetnosti pali s tolike visine i dostojanstva, u kojem ih je Bog stvorio. »*Evo ovi, koji mu služe, nijesu stalni, i u svojim je angjelima našao krivnju. Koliko će više oni, koji stanuju u kućama od gnjile, kojima je temelj od zemlje, biti uništeni kao od moljca? Od jutra do večeri bit će poraženi. — Ecce qui serviunt ei, non sunt stabiles, et in angelis suis reperit pravitatem. Quanto magis hi, qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut a tinea? De mane usque ad vesperam succidentur.*« Vrlo dobro pristaje ovamo razmatranje sv. Grgura o ovim riječima. »Ako su se na onom najfinijem zlatu našle mrlje,« kaže on, »ako u onoj najplemenitijoj naravi angjeoskoj nije bilo sigurnosti ni stalnosti, što će istom biti s nama, koji stanujemo u kućama od gnjile? Što je od gnjile, vrlo se lako razbije, raspade i uništi. Kako da se ne boji duša, ili kako bi se mogla u se pouzdati, pošto stanuje u takovu tijelu, kao što je naše, što iz sebe ragja moljce i pošto imamo u sebi samima korijen svake propasti? »*Kao od moljca bit će uništeni*«. Sasvim je dobra prispodoba s moljcem. Moljac nastaje u odijelu, te grize i uništuje ono isto odijelo, iz koga je postao. Naše je tijelo kao odijelo duše. Ono ragja takogjer svoga moljca; jer u tijelu nastaje putena napast, koja nam prouzrokuje toliko borbe i malo po malo čovjeka izjede kao moljac; jer od napasti, koja nastaje u tijelu, dolazi rasap i propast. Sasvim je dobro rečeno »kao od moljca«; jer kao što moljac nanosi štetu bez ikakog šuškanja, isto je tako i s moljcem zla nagnuća u našem tijelu i njetila grijeha, što je u nama; i ovaj nanosi štetu bez ikakog šuškanja. Čovjek toga skoro ni ne opazi. Vrlo često ni ne osjetimo toga niti s daleka na to mislimo, dok se nije već dogodilo. Ako dakle već oni angjeoski i nebeski duhovi, koji nijesu imali tijela, koje bi ragjalo ovog moljca, koje bi im prouzrokovalo borbu i protuslovlje i izjedalo ih, nijesu mogli sami po sebi u dobru ustrajati: kako će moći biti čovjek tako preuzetan, da se uzda sama u sebe, pošto ima u samom sebi početak napasti i propasti?« *Job. 4, 18. 20* *D. Greg. l. 5. Mor. c. 27. 28.* *Idem ibid et l. 11. c. 25.*

Učimo se iz toga, da budemo vazda u strahu i na oprezu! Jao onome, koji se ne vlada uvijeke tako! Valja ga oplakivati, jer će naskoro pasti. Ne kažem ja toga, nego Duh Sveti: »*Ako se ne budeš držao svugjer u strahu Božjem, brzo će ti se kuća razoriti. — Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subvertetur domus tua*«. Ti moraš bježati pogibelj, uklanjati se prigodi, odbijati odmah zle misli, vazda biti pripravan na napast, inače ćeš brzo pasti. Nitko neka se ne vara i kaže: Ja ne ćutim ni u općenju, ni u pogledu takovih napasti, gibanja i pogibelji; to sve na mene ništa ne djeluje. — Ne vjeruj si! Gjavao te hoće tako učiniti samo bezbrižnim, da ti tada malo zatim, kad budeš najmanje na to mislio, postavi zamku i baci te na tle, ili da te bolje rekavši strovali u pakao. *Eccli. 27. 4*

Sveci navode ovdje još i ovo. Čim je Gospodin komu čovjeku više milosti iskazao, čim mu je više darova saopćio, tim

se više mora on bojati; jer tim više i jače nastoje tada zli dusi oko toga, da padne. Prorok Habakuk kaže o sotoni: »*Hrana je njegova izabrana.* — *Cibus ejus electus.*« Na ono, što je izabrano, vreba on. Njemu je mnogo više stalo do toga, da zavede koga slugu Božjega, redovnika, čovjeka, koji teži za savršenošću, nego li mnogo tisuća drugih u svijetu. To ćemo vidjeti iz primjera, što ćemo ih poslije navesti. U nekom listu opominje sv. Jeronim djevicu Eustokiju, da vrlo pazi na sebe i da se ne zapusti radi toga, što je na uzvišenom stepenu djevičanstva. »Ne ću, da ti tvoja odluka bude uzrokom oholosti«, kaže on, »nego bojazni. Puna zlata hodiš. Valja da se kloniš razbojnika. Trkalište je ovaj život za smrtnike. Ovdje se borimo, da tamo budemo okrunjeni. Zar misliš, da ima mira na zemlji, koja ragja korovom i trnjem? *Nolo tibi venire superbiam de proposito, sed timorem: onusta incedis auro; latro tibi vitandus est. Stadium est haec vita mortalibus; hic contendimus, ut alibi coronemur. Pacem arbitraris, in terra, quae tribulos generat, et spinas?*«

Habac. 1, 16.

Infr. c. 11.

Nema sigurnosti u ovom životu, nego je samo borba. Uvijek moraš biti na oprezu. Mi plovimo na vrlo uzburkanom moru u posve slaboj lagjici svoga tijela, okruženi od množine neprijatelja. Ovi podižu neprestano vjetrove i oluje, da nas utope. Nikada ne počivaju niti spavaju, uvijek čekaju na prigodu, da nas povuku u ponor. Zato nam dovikuje sveti apostol Pavao: »*Bdijte pravednici, i nemojte griješiti.* — *Evigilate justi, et nolite peccare*«. — »*Tko misli da stoji, neka pazi da ne padne.* — *Qui se existimat stare, videat, ne cadat*«. Ako išto ima, što nas može učiniti stalnima i osigurati nas, tada je to, da neprestano hodimo u ovom svetom strahu i ne pouzdavamo se u same sebe.

1. ad Cor. 15, 34.
Ibid. 10, 12.

Čuo sam nešto o našoj Družbi pripovijedati, što sasvim ovamo pristaje. Ja ću onako pripovijedati, kako sam čuo. Odmah iza utemeljenja Družbe dogjoše o. Petar Faber i o. Antun Araoz iz kraljevine Portugalske u Kastiliju. Oni bijahu poslani od kralja portugalskoga, Ivana Trećega s njegovom kćerju, princesom Marijom, koja se imala vjenčati s kraljem Filipom Drugim, tadanjim prijestolonasljednikom. Naši su imali slobodan pristup k dvoru. Ispovijedali su skoro sve gospogje na dvoru. Skoro su svi oci bili još vrlo mladi; jer tada nije još bilo toliko starih, koliko sada. Svijet se čudio, i to s pravom, tako mlagjahnoj dobi i ujedno tolikoj čistoći. U životu se sv. Ignacija to u istinu pripovijeda kao čudo. S jedne su strane vidjeli ove muževe usred tolikih prigoda i pogibelji, a s druge strane tako neokaljanu čistoću, da je to postalo predmetom razgovora na dvoru. Tada reče jednom kralj ocu Araozu: »Reklo mi se, da ima u Družbi travica, koja ima moć da sačuva čistoću.« Otac Araoz, koji je bio vrlo domišljat, odgovori: »Živu istinu rekoše Vašem Veličanstvu«. »Pa kakova je to trava?« upita kralj. Otac odgovori: »Ta travica, koju ima Družba Isusova, da sačuva čistoću, jest strah Gospodnji. To je trava, koja tvori takova čudesa; jer on ima moć da rastjera zle duhove, kao riba Tobijina, kad je bila postavljena na žeravicu.«

Lib. 5. c. 13. Vita s. Ign.

Tob. 6, 8.

Za potvrdu toga služit će nam ono, što kaže Mudrac: »*Onomu, koji se boji Gospodina, ne će se dogoditi zlo; nego će*

ga Bog očuvati u napasti, i osloboditi od zla. — *Timenti Dominum non occurrent mala; sed in tentatione Deus illum conservabit, et liberabit a malis*«. I: »*Strah Gospodnji tjera grijeh.* — *Timor Domini expellit peccatum*«. »*Strahom Gospodnjim uklanja se svaki oda zla.* — *Per timorem Domini declinat omnis a malo*«. Nosimo uvijek sa sobom ovu travicu, hodimo uvijek u svetom strahu Božjem. Zato nas opominje sv. Pismo: »*Čuvaj strah Gospodnji, i u njem ostari.* — *Serva timorem illius, et in illo inveterasce*«. Iz toga se moramo naučiti, da nam ga valja sačuvati ne samo u početu nego i sve do svršetka. Ne samo početnici, nego i stare sluge u kući Gospodnjoj moraju živjeti u ovom strahu. Pa ne samo krivci, koji se imaju česa bojati, nego i pravednici, koji nijesu ništa skrivili. Jedni neka se boje, jer su pali, a drugi, da ne padnu. Prvima moraju počinjeni grijesi zadavati strah, a drugima buduće pogibelji. »*Blago čovjeku, koji vazda hodi u ovom svetom strahu.* — *Beatus homo, qui semper est pavidus.*«

Eccli. 33, 1.
Ibid. 1, 17.
Prov. 15, 27.
Eccli. 2, 6.
Prov. 28, 14.

Deseto poglavlje.

Kolika su dobra sadržana u strahu Božjem.

Da nastojimo ovaj sveti strah tim više cijeniti i štovati i uvijek ga u sebi sačuvati, navest ćemo ovdje nekoja od mnogih i velikih dobara, što su u njem sadržana. Prije svega ovaj strah Božji ne samo da ne prouzrokuje nikakvog nepouzdanja ni plašljivosti, niti čini ljude strašljive i malodušne, nego im dapače podjeljuje jakost i pouzdanje i srčanost, isto tako kao što uče sveci o poniznosti. Jer on čini, da se čovjek ništa ne pouzda u samoga sebe, a sve svoje pouzdanje stavlja u Boga. To kaže sv. Grgur tumačeći mjesto iz Joba: »*Gdje je strah tvoj, jakost tvoja?* — *Ubi est timor tuus, fortitudo tua?*« »S punim pravom spaja on ovdje strah i jakost«, kaže svetac; »jer se na putu Božjem nalazi baš protivno onomu, što je u svijetu. U svijetu prouzrokuje smionost jakost, a strah prouzrokuje slabost i plašljivost. Ovdje nasuprot prouzrokuje smionost slaboću a strah veliku jakost, kako Mudrac kaže: *U strahu je Gospodnjem čvrsto pouzdanje.* — *In timore Domini fiducia fortitudinis*«. Razlog je ovaj: Tko se boji Boga, nema se ničesa u svijetu bojati. On prezire sve vremenite stvari i drži ih za ništa. »*Tko se boji Gospodina ni pred čim ne dršće, i ne straši se; jer je on nada njegova.* — *Qui timet Dominum, nihil trepidabit, et non pavebit; quoniam ipse est spes ejus*«. Strah je neka vrst podložnosti onome, česa se bojimo i što bi nam moglo škoditi. Tko se pravo boji Boga, samo na njega pazi i sve svoje pouzdanje postavlja jedino u nj, taj se nema ničesa više bojati — ni svijeta ni silnika, ni smrti ni gjavla, a niti pakla; jer sve mu to ne može ništa naškoditi, niti mu se ma samo vlakanca odijela dotaknuti bez dopuštenja Božjega. Ova je jakost tako velika, da joj jednake više u svijetu

2. dio 3. raspr. 10 pogl.
D. Greg. l. 4. mor. c. 13
Iob. 4, 6.
Pro 14, 26.
Eccli. 34, 16.

nema; »*jer je Gospodin tvrgja za one, koji ga se boje. — Fir-*
Psa. 24, 14. *mamentum est Dominus timentibus eum*«.

Još više! Ovaj strah Božji ne prouzrokuje nikake tjeskobe ni gorkosti srca, nikake muke ni žalosti, nego je nasuprot vrlo sladak i ugodan. Svjetski strah, da se ne izgubi imutak i čast, ropski strah pred paklom i smrću, prouzrokuje tugu i žalost. Nasuprot sveti i djetinji strah, kaki imaju dobra djeca, naime strah, da ne rastuže i uvrijede najmilijeg oca, razveseljuje dušu, okrepljuje srce i rastapa nutrinju u ljubavi. On nas pobugjuje, da se neprestano vježbamo u ljubavi Božjoj i često vapimo: »Ne daj mi, da se ikada rastavim s tobom, o Gospodine! Ragje umrijeti, nego tebe uvrijediti«. Ovako ga slavi Mudrac: »*Strah je Gospodnji čast, i slava, i veselje, i kruna radosti. Strah Gospodnji razveseljuje srce, i daje veselje i radost, i duljinu dana. Onomu, koji se boji Gospodina, dobro će biti na koncu, i u dan svoje smrti bit će blagoslovljen. — Timor Domini gloria, et gloriatio, et laetitia, et corona exultationis: timor Domini delectabit cor, et dabit laetitiam, et gaudium, et longitudinem dierum: timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis suae*
Eccli.1,11-13 *benedicetur*«. S kojim obiljem riječi, s kako različitim čuvstvima ne govori Mudrac o radosti i veselju, što ga sa sobom donosi strah Božji! Nije to strah, koji čini, da dršćemo kao robovi na pogled mučila. To je strah, koji nastaje iz ljubavi Božje. Čim više tko ljubi Boga, tim se više boji, da ga ne rastuži i uvrijedi, kako to vidimo da čini dobro dijete prama svomu ocu i poštena žena prama svom mužu. Čim ga ona više ljubi, tim više nastoji, da ne učini ništa, što bi ga moglo rastužiti.

U kratko, sve pohvale, sve koristi, prednosti i odlike, što ih sveto Pismo podjeljuje poniznima, sve je to skoro istim riječima rečeno o onima, koji se boje Boga. Kao što Bog po riječima svetoga Pisma obraća svoje oči na ponizne i siromašne i na njih pogleda, isto tako »*su oči Gospodnje povrh onih, koji*
Eccli. 34, 19 *ga se boje. — Oculi Domini super timentes eum*«. Kao što Bog uzvisuje ponizne i napunja ih dobrima, isto se tako kaže i za
Luc. 1, 50. one, koji ga se boje: »*I milosrgje njegovo od koljena do koljena onim, koji ga se boje. — Et misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum*«. Tako naime kaže Kraljica angjela u svom hvalospjevu. A Judita kliče: »*Koji se tebe boje, o Gospode, bit će*
Judith16,19. *veliki kod tebe u svemu. — Qui timent te, magni erunt apud te per omnia*«. I kao što uče sveti oci, da poniznost čuva sve kreposti i da bez nje nema kreposti, isto tako govore i o strahu Božjem. Zato kaže prorok Izaija: »*Strah je Gospodnji blago nje-*
Isa. 33, 6. *govo. — Timor Domini ipse est thesaurus ejus*«. U njemu su sve kreposti dobro sačuvane i pohranjene kao u riznici. Nasuprot kažu oni: Kao što lagja bez pritege i tereta ne plovi sigurno, jer ju svaki žestoki vjetar može prevaliti, isto tako ne plovi ni duša sigurno, ako hodi bez ovoga tereta straha. Strah je pritega našoj duši. On odstranjuje iz srca lakoumnost i čini dušu čvrstom i stalnom, tako da je vjetar ljudske sreće i božanske milosti ne može uzdići i prevaliti. Ma kako ona inače bila bogata,
D. Greg. l. 6. mor. c.27. bez ove je pritege uvijek u pogibelji. Sv. Grgur naziva zato

strah Božji sidrom duše. *Ancora cordis pondus est timoris.* Sv.
D.Hier.epist adFabiolam de mansionibus. Jeronim kaže: »Strah je čuvar kreposti. *Timor virtutum custos est.* Sigurnost prouzrokuje skori pad«. — Tertulijan kaže: »Strah je temelj spasa. Dok se bojimo, bit ćemo oprezni, dok smo oprezni, spast ćemo se. Tko je oprezan, taj može u istinu biti si-
Tertull. l.de cultu feminarum c. 2. guran. *Timor fundamentum est salutis; timendo cavebimus, cavendo salvi erimus: qui sollicitus est, is vere poterit esse securus*«.

U mnogim poglavljima slavi Mudrac velike prednosti i čudesa mudrosti, a na koncu svega kaže: »*Strah Božji — to je mudrost*«. To isto kaže Job: »*Evo, strah Božji — to je mudrost; a odstupati od zla — to je razumnost. — Ecce, timor Domini*
Iob, 28, 28. *ipsa est sapientia; et recedere a malo, intelligentia*«. I tako sve, što je rečeno o mudrosti, možemo reći i o strahu Božjem. Mudrac pridodaje još: »*Punina je mudrosti, bojati se Boga, i plo-*
Eccli. 1, 20 *dovi njezini zasićuju. — Plenitudo sapientiae est timere Deum, et plenitudo a fructibus illius*«. Tada završuje s riječima: »*Koli je velik onaj, koji je našao mudrost i znanost! Pa ipak nije nad onim, koji se boji Gospodina. Strah se Božji postavio nada sve. Blago čovjeku, komu je dano da ima strah Božji; koji njega ima — komu ga možemo isporediti? — Quam magnus, qui invenit sapientiam et scientiam! sed non est super timentem Dominum. Timor Dei super omnia se superposuit: beatus homo, cui donatum*
Ibid. 23, 13-15. *est habere timorem Dei! qui tenet illum, cui assimilabitur?*«

Jedanaesto poglavlje.

Što smo rekli, potvrgjuje se nekojim primjerima.

U »Duhovnoj livadi« čitamo slijedeće: Neki od onih starih otaca tebanske pustinje, sin poganskog svećenika, pripovijedaše o sebi, kako je kao dječak češće išao sa svojim ocem u hram i više puta vidio, gdje je njegov otac prinosio žrtve idolima. Jedanput da je potajno unišao za njim. Tu je vidio sotonu, gdje sjedi na uzvišenom prijestolju. Oko njega je bio sav pakleni skot. Jedan od najodličnijih stupi pred sotonu i pokloni mu se. Sotona ga upita: »Odakle dolaziš ti?« Ovaj odgovori: »Ja sam bio u jednoj pokrajini i podigao mnoge ratove i nesloge, prouzrokovao veliko krvoproliće, i došao sam, da ti to javim«. Sotona ga upita: »Koliko si vremena za to potrošio?« On odgovori: »Trideset dana«. Sotona zapovjedi, da ga išibaju, jer je toliko vremena p trošio a tako malo opravio. — Nato dogje drugi, pokloni se paklenom knezu, a ovaj ga upita: »A otkuda dolaziš ti?« Ovaj odgovori: »Ja sam bio na moru, podigao mnoge oluje, potopio mnoge brodove i mnoge ljude, i došao sam sada, da te o tom obavijestim«. Sotona ga upita: »U koliko si vremena to učinio?« On odgovori: »U dvadeset dana«. Tada dade sotona i njega išibati, jer da je u toliko dana tako malo učinio. — Sad dogje treći i pokloni se sotoni. Sotona se osijeće na njega: »Gdje si

ti bio?« Ovaj odgovori: »Bio sam u gradu, gdje su baš bili svatovi. Tamo sam ih megjusobno zavadio. Mnogi poginuše, megju njima i zaručnik«. »A koliko si za to trebao?« upita ga sotona; a kad je odgovorio: »Deset dana!« zapovjedi sotona, da i njega, akoprem je toliko zla počinio, išibaju, rekavši: »U ovo deset dana mogao si mnogo više učiniti«. — Megjutim dogje neki drugi, pokloni se knezu bezboštva, koji ga upita: »Otkuda dolaziš?« Ovaj odgovori: »Ja dolazim iz pustinje. Tamo sam bio četrdeset godina. Neprestano sam kušao i napadao nekog redovnika. Napokon sam ga ove noći svladao. Zaveo sam ga na grijeh nečistoće«. Kada je sotona to čuo, podiže ovoga k sebi i poljubi ga. Tada uze svoju krunu i postavi mu je na glavu, zapovjedi mu, da sjedne na jedan prijesto pokraj njega, i reče mu: »Ti si veliko djelo učinio!« — Kada sam to čuo, pripovijedaše redovnik, mislio sam si, da mora biti ipak nešto veliko i uzvišeno stalež i život redovnički. Zato sam ostavio kuću svojih roditelja i postao redovnik. — Tu se nusput primjećuje: Drugima je to, kad koji od njih pade u kakvu slaboću, povodom, da preziru redovnike; a ovomu je pak to bilo mnogo više povodom, da redovnički život još više cijeni i za se ga odabere. Drugi sličan primjer pripovijeda sv. Grgur u svojim dijalozima. *D. Greg. l. 3. dial. c. 7.*

U životu se starih otaca čita o nekom svetom pustinjaku, koji je bio od angjela odveden na jedno mjesto, gdje je bio samostan za redovnike. Tamo opazi pustinjak čitavo jato vragova, koji su kao komarci lijetali po svim radionicama i svim mjestima samostana. Kada je zatim išao ulicama grada, vidje u cijelom gradu samo jednog jedinog zlog duha. Ovaj je bio besposlen i sjedio na gradskim vratima. Pustinjak upita angjela, kako je to. Angjeo mu, njegov vodič odgovori: »U cijelom gradu čine svi, što hoće gjavao Tu je dosta jedan gjavao za sve. A u samostanu svi nastoje, da se opru gjavlu; zato napadaju toliki zli duhovi njegove stanovnike, da ih napastuju i zavedu«.

Pal. in Hist. Lausiaca c. 44. et in Vita s. Jo. Aegyptii. Paladije pripovijeda znamenit primjer, što se čita i u životu starih otaca. Neki se redovnik bijaše mnogo godina vježbao u dobrim djelima i svetom redovničkom životu i tako izvanredno napredovao u savršenosti. Napokon ga obuze taština i hvastaše se time. Stoga pripusti B g, te žalosno pade u grijeh nečistoće sa samim zlim duhom. Ovaj mu se prikaže u prilici izvanredno lijepe gospogje, koja je zalutala u pustinji. Redovnik ju je prijazno primio, govorio s njom dugo, smijao se i hvatao ju je takogjer za ruke. Napokon odluči, da snjom sagriješi. Kad je htio grijeh izvesti, nestane prikaze iz njegovih ruku i podiže silnu kriku. Nato se ču grohotan smijeh mnogih zlih duhova, koji su zrakom lijetali i vikali: »Redovniče! Redovniče! Ti si se uzvisio i uzdigao do neba! Kako si sada duboko pao! Uči se od sada, da će biti ponižen, tko se sam uzvisuje!« Izgledalo je, kao da mu se ovim riječima gjavli rugaju. Nu pri tom nije ostao ovaj nesretnik. Cijelu je noć i slijedeći dan sproveo u plaču i zbunjenosti. A tada se prepusti zdvojnosti. Povrati se u svijet i dade se na sve opačine.

Sv. Ivan Klimak pripovijeda malo prije spomenuti primjer o nekom mladiću, što možemo čitati i u životu starih otaca. Ovaj je postigao tako visok stepen kreposti, te je zapovijedao divljim zvijerima, tako da su ove morale služiti redovnicima u samostanu. Zato ga isporedi sv. Antun s brodom, koji, nakrcan najdragocjenijom robom, stoji na debelom moru, a za koga se ne zna, kako će se s njim svršiti. Ovaj tako revni i tako sveti mladić pade kasnije žalosno. Gorko oplakujući svoj grijeh dovikivaše redovnicima, što su kraj njega prolazili: »Kažite starcu (Antunu), da moli Boga, te mi dopusti još deset dana za pokoru«. Antun ču to, zaplače gorko nad padom ovoga svetoga muža i poviče s velikom boli svoga srca: »Veliki je stup Crkve pao!« Nakon pet dana umre isti redovnik. »Tako bi«, kliče Ivan Klimak, »onaj muž, koji je prije zapovijedao divljoj zvjeradi, oboren i izružen od najokrutnijih zvijeri. I onaj, koji se hranio kruhom nebeskim, spade na to, da se hranio s blatom i gadom«. Nu kaki je to bio pad, nije toga htio vrlo razboriti otac Antun pobliže označiti. Očito naime bijaše to nečistoća. *D. Climac. grad. 15. sup cap. 9. n. 6.*

Časni o. Avila navodi primjer o nekom svetom pustinjaku, komu je Bog objavio veliku pogibelj, u kojoj se u ovom životu nalazio. Promišljajući to navuče si pustinjak na glavu žalobnu kukuljicu i zastre si lice tako, da je mogao gledati samo tlo, kojim je stupao. Ni s jednim čovjekom nije htio odsele više govoriti niti ikada više podići očiju svojih sa zemlje, gorko plačući, videći se vazda u tolikoj pogibelji, u kojoj se čovjek, dok žive, nalazi. Mnogi dolažahu k njemu u ćeliju, da ga pohode. Oni vidješe veliku promjenu, što se s njim bijaše dogodila, i pitaše ga za uzrok ovoj novosti, i kako je na jednom došao do tako izvanrednog načina života. Nu on im ne odgovaraše nigda drugo do: »Pustite me, ja sam čovjek!« A neki drugi svetac govoraše često: »Jao meni, jer još mogu Boga smrtnim grijehom uvrijediti«. *M. Avila t. 3. epist.*

PETA RASPRAVA.

O kreposti posluha.

Prvo poglavlje.

O uzvišenosti kreposti posluha.

»*Bolji je posluh, nego žrtve; i poslušati je više, nego žrtvovati pretilinu ovnujsku. — Melior est obedientia, quam victimae; et auscultare, magis quam offerre adipem arietum*«. Mi poznamo povijest, koja je dala povod tim riječima. Bog bijaše zapovjedio kralju Saulu, da sasvim uništi Amalečane i ništa ne ostavi na životu. Saul bi neposlušan i sačuva najbolje, da žrtvuje. Tada mu reče Samuel: »*Zar hoće Gospodin žrtve paljenice i zaklanice, a ne ragje da se sluša glas Gospodnji? — Numqui vult Dominus holocausta, et victimas, et non potius, ut obediatur voci Domini?*« Nipošto, jer »*je bolji posluh, nego žrtve; i poslušati je više, nego žrtvovati pretilinu ovnujsku*«. Oslanjajući se sveti oci na ovo i druga mjesta svetoga Pisma, u kojima se posluh i njegova visoka vrijednost pred Bogom slavi, u velike hvale ovu krepost. *1. Reg. 15,22*

Sv. Augustin raspravlja na raznim mjestima o pitanju, zašto je Bog dao čovjeku zapovijed, da ne jede sa stabla spoznanja dobra i zla. On odgovara na to: »Prvo htio je Bog time čovjeku naznačiti i pokazati, koli je azvišena i vrijedna krepost posluha, a koli je velik grijeh neposluha. — *Ut ipsius per se bonum obedientiae, et ipsius per se malum inobedientiae monstraretur.* Posljedice su to pokazale sasvim jasno. Svemu zlu i bijede što je slijedila grijeh, nije bio uzrok plod stabla; jer ovaj ne bijaše po sebi zao i škodljiv, nego dobar. »*Vidje Bog sve, što bješe učinio, i bijaše vrlo dobro. — Vidit Deus cuncta, quae fecerat, et erant valde bona*«. Ta on nije mogao ništa zla postaviti u raj. Zao bijaše samo neposluh, prekršaj zapovijedi i posluha prama Bogu. Ničim se drugim nije moglo jasnije pokazati, koliko je zlo neposluh, kao na pogled zla, što je samo zato snašlo čovjeka, jer je proti zapovijedi Božjoj jeo nešto, što ne bi imalo u sebi posve ništa zla niti mu išta naškodilo, kad ne bi to bilo zabranjeno jesti. Iz toga se vidi, kako griješe i oni, koji se usugjuju bili neposlušni ili nešto ne učiniti, kad se radi samo o maloj stvari; jer grijeh ne sastoji u stvari, nego u neposluhu, koji se nalazi i kod neznatnijih stvari.

D. Aug. l. 1. contra adversarium Legis et Prophet. c. 14. et l. 2 de peccat. meritis, et remiss. c. 21 et l. 8. sup. Genes. ad litteram. Genes. 1,31.

Sv. Augustin navodi još drugi razlog. Čovjek bijaše stvoren, da služi Bogu. Potom mu se morala dati zapovijed, kojom mu bijaše nešto zabranjeno, da uzmogne Boga priznati za svoga gospodara a sebe za njegova podložnika. Kad mu ne bi bilo ništa zabranjeno niti išta zapovjegjeno, tada ne bi imao povoda, da se podloži i prizna Boga za svoga gospodara, koji je htio, da krepost posluha bude sredstvom ovog priznanja Boga i zasluge pred njim. Ovdje nastavlja govoriti svetac o mnogim dobrima i pohvalama ove kreposti.

D. Aug. l. 8. sup. Gen. ad litter.

Jedan od razloga, zašto je Bog postao čovjek, bijaše po nauci sv. Augustina taj, da krepost posluha uči i preporuči, i ujedno nam dade za nju primjer. Čovjek postade neposlušan do smrti; Sin Božji dogje i postade poslušan do smrti. Neposluhom Adamovim bijahu nam vrata neba i milosti zatvorena; posluhom Kristovim budu opet otvorena. »*Jer kao što po neposluhu jednoga čovjeka postadoše mnogi grješnici; tako će i po posluhu jednoga postati mnogi pravednici. — Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi; ita et per unius obeditionem justi constituentur multi*«. I u plaći i proslavi čovječanstva Kristova htio je Bog pokazati vrijednost i zaslugu posluha, okrunivši ga s najvećom slavom. »*On postade poslušan sve do smrti, smrti pak Križa. Zato ga je i Bog uzvisio i dao mu ime, koje je nad svako ime: da se u ime Isusovo prigne svako koljeno onih, koji su na nebu, na zemlji i pod zemljom. — Factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod et Deus exaltavit illum, et dedit illi nomen, quod est super omne nomen: ut in nomine Jesu omne genu flectatur Caelestium, terrestrium, et infernorum*«.

Idem. lib. de Incarn. Verbi et l. 13. de Trin. c. 17.

ad Rom. 5, 19.

ad Philip. 2,8-10.

Mnogo uzvišena i velika kazuju sveci o ovoj kreposti. Mi ćemo ovdje spomenuti samo jedno, što će nam biti dosta. Posluh je sasvim vlastita i poglavita krepost redovnika. Sv. Toma, koji sve pretresuje sa skolastičkom strogošću, raspravlja i o pitanju, da li je zavjet posluha najglavniji od ona tri zavjeta, što ih u redu polažemo, i odgovara na ovo pitanje jesno navodeći tri vrlo dobra i važna razloga. 1. Zavjetom se posluha predajemo savršenije Bogu nego drugim zavjetima. Zavjetom siromaštva žrtvujemo Bogu samo svoj imutak i svoje bogatstvo. Zavjetom čistoće žrtvujemo svoje tijelo. Zavjetom posluha žrtvujemo mu svoju volju, svoj sud. Njime se prikazujemo i predajeme sasvim Gospodinu za žrtvu, a to je više, nego sve drugo. Zato kaže sv. Jeronim. »Zlato ostaviti jest stvar početnika, a ne savršenih. To je učinio i Tebanac Krate. To je učinio i Antisten. Sebe sama žrtvovati Bogu, svojstvo je kršćana i apostolâ. *Aurum deponere incipientium est, non perfectorum: fecit hoc Crates Thebanus, fecit Antisthenes: se ipsum offerre Deo, proprium Christianorum est, et Apostolorum*«. On primjećuje ovdje takogjer vrlo dobro, da Krist nije apostolima kazao: »Zaista vam kažem: Vi ćete, koji ste sve ostavili, sjedjeti na dvanaest prijestola«, nego on reče; »*Vi, koji ste pošli za mnom*«. Za Hristom poći jest savršenije, i u tom je sadržan savjet posluha, kako to tumači sv. Toma; jer onaj, koji sluša, slijedi volju i sud drugoga. 2. Zavjet posluha obuhvaća i sadržava u sebi ostale redovničke zavjete. Jer ako se redovnik i obvezuje još napose, da će obdržavati čistoću i siromaštvo, to su ipak ove kreposti i onako već sadržane u posluhu, na koji spada ovo i mnogo drugo obdržavati. To je tako istinito, da nekoji stariji Redovi, kao Red sv. Benedikta i kartuzijanski. kod profesije spominju izrično samo zavjet posluha. To jest samo: Obećajem posluh po Reguli. *Promitto obedientiam secundum Regulam.* — 3. Čim je što bliže cilju i čim nas to bliže k njemu privodi i s njim sjedinjuje, tim je to bolje i

D. Thom. 2.2 q. 186. ar. 8.

D. Hier. ep. ad Licin. Hisp.

Matth. 19,23

D. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 8. ad. 1.

savršenije. Posluh privodi redovnike najbliže k njihovu cilju i sjedinjuje ih s njim; jer on im kaže i zapovijeda, da se vježbaju u onom, što smjera na to, da postignu svrhu svog redovničkog života. Tako nalaže on nama, čija je svrha vlastito savršenstvo i korist bližnjega, da neprestano nastojimo oko molitve i mrtvenja, da sa svom revnošću ispovijedamo, propovijedamo, učimo kršćanski nauk i bavimo se svim drugim službama, što su nužne za spas duša. Tako je i u drugim Redovima.

Iz toga izvodi sada sv. Toma važan zaključak: »Dakle je zavjet posluha najbitniji redovnički zavjet i ono, što čini čovjeka redovnikom i pripaja ga redovničkom staležu. Jer makar se tko i vježbao u dragovoljnom siromaštvu i čistoći i dapače se na to zavjetom obvezao, zato on nije još redovnik niti pripada redovničkom staležu, dokle god ne položi zavjet p sluha. On mora položiti zavjet p sluha; jer to je, što ga p glavito čini red vnikom i p stavlja u redovnički stalež«. U suglasju s time kaže sv. Bonaventura: »Sva savršenost redovnika sastoji u tom, da se sasvim ostavi svoje volje i slijedi posluh. Baš smo zato p l žili zavjet siromaštva i čistoće, da ostaviv se posvema svog imutka i svih putenih užitaka i bez brige za kuću i obitelj tim laglje i slob dnije možemo ispuniti zavjet posluha kao najglavniji od svih. Zato bi ti malo koristilo, što si ostavio imutak i bogatstvo, ako se ne bi htio ostaviti i svoje volje te slijediti volju posluha«.

D. Bonav. in spec. discip. p. 1. c. 4.

O svetom Fulgenciju, koji bijaše Biskup i Opat nekog samostana, navodi Surije u njegovoj povjesti više znamenitih rečenica. Megju ovima tiče se jedna posluha, koja ovako glasi: »I oni su pravi redovnici, koji su, umrtvivši svoju volju, pripravni niti što htjeti niti što ne htjeti, nego slušati samo savjet ili zapovijed opatovu. *Illos quoque veros Monachos esse dicebat, qui mortificatis voluntatibus suis, parati essent nihil velle, nihil nolle, sed Abbatis tantummodo consilia, vel praecepta, servare*«. On ne kaže, da si tada pravi redovnik, ako se vrlo često bičuješ ili nosiš ostri pokornički pâs, ili čitav dan s najvećim naporom radiš, ili ako si vrlo učen muž, ili vrstan propovjednik, nego ako si pravo poslušan i nemaš više svoje volje.

D. Fulgen. apud Surium in ejus Vita die 1. Jan.

Dakle je posluh bitna redovnička krepost i ono, što čini čovjeka redovnikom. On je miliji Bogu, nego posvetilišta i žrtve. U njemu je siromaštvo i čistoća, u njemu su sadržaue sve ostale kreposti. Jer ako si poslušan, tada si i siromašan i čist, ponizan i šutljiv, strpljiv i umrtven i stičeš sve kreposti. To nije pretjerivanje, nego živa istina; jer kreposti stičemo i postizavamo vježbajući se samo u njihovim činima, i samo na taj će nam ih način Bog podijeliti. A posluh nam pruža prigodu, da se u tom vježbamo. Pusti se voditi samo od posluha, prihvati od sveg srca prigodâ, što ti se pružaju, pa će te one vježbati sad u ustrpljivosti, sad u poniznosti, sad u siromaštvu, sad u mrtvenju, sad u umjerenosti, sad u ljubavi. I tako ćeš napredovati toliko u svim krepostima, koliko budeš napredovao u posluhu. To kaže i naš sv. otac Ignacije: »D k bude ova krepost cvala, cvast će bez dvojbe i druge, i donijeti plod, kakav želim u vašim dušama«.

Epist. p. n. s. Ignat. de obedientia.

To je općenita nauka svetaca. Zato nazivaju oni ovu krepost majkom i početnicom svih kreposti. Tako kaze izrično sv. Augustin: »Koja je najveća krepost? Koja je, da tako kažem, početnica i majka svih kreposti? Odgovaram: Posluh. *Quae maxima est virtus, et ut sic dixerim, omnium origo, materque virtutum*«. A sv. Grgur kaže: »Posluh je jedina krepost, koja ostale kreposti u dušu usagjuje, i usagjene čuva. *Obedientia sola virtus est, quae ceteras virtutes menti inserit, insertasque custodit*«. — Tako stoji i u svetom Pismu: »*Muž poslušan govorit će o pobjedi. — Vir obediens loquetur victoriam*«. To jest po tumačenju sv. Grgura i sv. Bernarda: Poslušan će muž govoriti ne o jednoj, nego o mnogim pobjedama. Sve će izvojštiti, ako je poslušan.

D. August. l. 1. contr. advers. Leg. et Proph. c. 14.
D. Greg. l. 35. mor. c. 10.
Prov. 21, 28.

Ako hoćeš kratko i u malo riječi izraženo pravilo, da malo po malo dogješ do savršenosti, evo ti ga: Nastoj da budeš poslušan. »*Ovo je put, hodite po njemu, i ne svraćajte ni desno ni lijevo. — Haec est via, ambulate in ea, et non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram*«. Zato kliče sv. Jeronim: »O sretne li i obilate milosti! U posluhu je sadržan skup kreposti. On vodi čovjeka jednostavnim korakom Kristu. *O felix et abundans gratia! In obedientia summa virtutum clausa est: nam simplici gressu hominem ducit ad Christum*«. — Tko dragovoljno čini, što mu nalaže posluh, taj će u kratko vrijeme opaziti, da je savršen i bogat krepostima.

Isa. 30, 21.
D. Hier. in reg. Mon. c. 6.

Sv. Ivan Klimak pripovijeda, kako je došao jednoć u neki samostan i tu opazio sijede starce, časna izgleda, koji su bili kao djeca pripravni i voljni, da poslušaju i pogji sad ovamo sad onamo. Nekoji su od njih već pedeset godina živjeli pod posluhom. Tada ih je upitao, kaku utjehu i koji plod su ubrali iz ovog savršenog posluha i svoga truda. Jedni mu odgovoriše, da su time stekli onu duboku poniznost, u kojoj su sigurni od mnogih nasrtaja gjavla. Drugi rekoše, da su time izgubili svoju osjetljivost na opadanja i pogrde. Tako im je bio posluh sredstvo, da postignu sve kreposti. Zato su držali oni stari oci za sigurno znamenje, da će tko sigurno postići savršenost, ako je bio svome duhovnome ocu pravo pokoran i poslušan.

D. Clim. c. 4. de obedient.

Sv. Dorotej pripovijeda o svom učeniku Dositeju, da je ovaj kao plemeniti i nježni mladić ćutio veliki strah pred sudom i strogim računom, što ga mora Bogu položiti. Gospodin bijaše naime ovomu mladiću u potpunoj mjeri podijelio, za što je Prorok Gospodina prosio: »*Probodi strahom svojim pùt moju; jer se bojim sudova tvojih. — Confige timore tuo carnes meas; a judiciis enim tuis timui*«. Ovim strahom ranjen i proboden postane redovnik, da uzmogne dati dobar račun. Bio je slabašnog tjelesnog ustroja i nije mogao vršiti zajedničkih vježba. Na jutrenju nije mogao ustajati niti uživati zajedničke hrane. Kad toga nije mogao, razmisli sam sobom i odluči, da se sasvim posveti posluhu. S najvećom je pripravnošću i pomnjom služio u gostinjskoj sobi i obavljao druga djela poniznosti. Nakon pet godina umre od sušice. Poslije njegove smrti objavi Bog opatu samostana, da je ovaj mladić postigao istu nagradu kao Antun i

D. Doroth. de Dositheo.
Psa. 118, 120.

Pavao. Tada su se redovnici tužili Bogu i govorili: »Gdje je tvoja pravednost, o Gospodine, da čovjeka, koji nije nikada postio, fino se hranio, izjednačuješ s onima, koji su čitav dan podnosili *»tegotu i žegu«* redovničkog života? Što smo mi dobili za svoj toliki trud i muku?« — A Gospodin im odgovori, da ne poznaju zasluge i vrijednosti posluha. Posluhom je ovaj mladić za kratko vrijeme više zaslužio, nego drugi dugom i strogom pokorom.

Drugo poglavlje.

Kako nam je potrebita krepost posluha.

D. Hier. in reg. quam collegit ex scriptis ejus Lupus de Oliveto.

Opominjući sv. Jeronim redovnike na posluh prema svojim poglavarima, dokazuje mnogim primjerima, kako je potrebito slušati poglavara u svemu. U svjetskoj je upravi, kao što vidimo, car, kralj, vrhovni sudac u svakoj pokrajini. Rim, već u početku svoga utemeljenja, nije mogao imati dva kralja zajedno. Jedan ubije drugoga, i tako bi posvećen bratoubojstvom. *Et parricidio dedicatur.* Jakob i Ezav boriše se već u majčinoj utrobi megjusobno, tko će od njih prije ugledati svijetlo svijeta. U crkvenoj upravi stoji sve pod Namjesnikom Kristovim, i svaka općina i svaka biskupija ima samo jednog biskupa kao poglavara. U svim stvarima vidimo, kako je potrebita podregjenost i podvrženost. U svakoj je vojsci, ma kako velika bila, samo jedan general, komu se svi pokoravaju. Na svakom brodu zapovijeda samo jedan kapetan. Razdor i smetnja bila bi med mornarima i nikada ne bi stigli u luku, kad bi svaki po svojoj volji htio brodom ravnati i upravljati, i kad ne bi bilo jednoga, koga bi morali slušati. Dapače je u najmanjoj kućici i siromašnoj kolibici potrebito, da bude jedan, koga moraju svi drugi slušati. A gdje toga nema, tamo ne može ništa opstojati ni trajati, bila to sad kuća ili grad ili kraljevstvo. *»Svako će kraljevstvo, razdvojeno proti sebi, opustjeti, i kuća će na kuću pasti. — Omne regnum in se ipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet«.* *Luc. 11, 17.*

Ovaj red vidimo u svim stvarima, ne samo kod razumnih stvorova, kod ljudi i angjela, kod kojih je jedno starješinstvo podregjeno drugomu, nego i kod nerazumnih životinja. I ove imaju svoju glavu i svoga vogju, koga slijede. Pčele imaju svoje učiteljice, a jedna je od njih glavarica i kraljica. Nju sve priznavaju, i sve ju slušaju. Ždralovi slijede jednoga i lete u obliku slova ipsilona. *Grues quoque unam sequuntur ordine litterato.* I nebesa stoje pod prvom pokretnom silom i ravnaju se prema njezinom gibanju. »Da ne budem dosadan s tolikim primjerima« kaže sv. Jeronim, »reći ću izravno, što mislim. Iz svega toga valja da uvidite, kako je potrebito, da živite pod posluhom poglavara i u društvu s mnogo redovničke braće, i da vas sluge Božje svojim primjerom potpiru i oduševe za vaš cilj«.

Naš sv. Otac Ignacije hoće, da napredujemo u svima krepostima i duhovnim milostima, nu zahtijeva osobitu savršenost u posluhu. Kao što se u drugim redovima odlikuju nekoji u siromaštvu, drugi u strogoj pokori, drugi opet u revnom psalovanju na koru i držanju klauzure, tako treba da se mi u Družbi Isusovoj odlikujemo u posluhu i u tom tražimo svi svoju najveću slavu i odliku; jer o posluhu ovisi sveopće dobro Družbe. S punim pravom zahtijeva to naš otac od nas; jer je svrha Družbe osim vlastitog napretka napredak bližnjega i sudjelovanje oko spasa duša na čitavom svijetu. Zato moraju biti svi njezini članovi vazda voljni, spravni i gotovi da pogju širom svijeta i vrše svoju službu, kao što laki konjanici moraju uvijek tamo hitjeti u pomoć, gdje je najveća nužda.

To je smisao četvrtoga zavjeta, što ga članovi polažu, da će se pokoravati Papi pogledom na misije. Oni moraju usljed toga poći u svaki dio svijeta, kamogod ih Papa pošalje, bilo k vjernicima ili nevjernicima ili krivovjernicima. I ne smiju se izgovarati a niti tražiti putni trošak. Pa ne samo da moraju poći na misije, kamo ih Papa šalje, nego i glede onoga, kamo ih hoće da pošalju njihovi neposredni poglavari, moraju biti svi sasvim pripravni i ravnodušni. Isto tako imaju biti poslušni glede svih službа i svih poslova, što im se zapovijedaju. Nu u Družbi ima vrlo različitih poslova, služba i časti, viših i nižih, a za to treba velika zaliha posluha. I baš iz ovoga ozbiljnoga poticanja na posluh i ove želje, da se u posluhu odlikujemo, vidi se velika mudrost i divna osnova našega sv. Oca Ignacija. On je znao vrlo dobro, da ima poteškoća, i da će nas, koji smo na sve spravni, za svašto upotrijebiti.

Neki je otac iz Družbe rekao nešto, što bi trebalo da mi svi od sveg srca za njim rečemo, naime: »Ja se ne bojim posluha. Uvijek sam voljan i pripravan sve činiti, što mi posluh nalaže«. To je prava i iskustvom potvrgjena istina. Ako je redovnik sebi sasvim obamr'o, te je pripravan i ravnodušan za sve, štogod mu se zapovjedi, tada se nema bojati ni posluha ni poglavara. Takav se više ne brine, da li je njegov poglavar Petar ili Pavao, a niti, kake je naravi. Pravi redovnik mora biti prama svemu ravnodušan; svako izabiranje i svako briganje u tom odaje nesavršenost.

»Hoćeš li da se ne bojiš oblasti? Čini dobro, i bit ćeš od nje pohvaljen.... Ako pak zlo činiš, boj se. — Vis non timere potestatem? bonum fac, et habebis laudem ex illa: si autem malum feceris, time«. *ad Rom. 13 3. 4.* O tom kaže sv. Zlatousnik: »Straha ne prouzrokuje oblast, nego vaša zloća. — *Timorem enim non facit princeps, sed vestra malitia«.* *D. Chrysost super locum Apostoli supra citatum.* — Razbojnik se i zločinac boje pravde, pa vide li stražara gdje dolazi, udari im krv u lice i misle, da ovaj dolazi radi njih. Dakle im ne prouzrokuje strah oblast i pravda, nego njihova zloća i njihova zla savjest. Ako se ne češ bojati oblasti i pravde, živi po zakonu; tada je se ne trebaš bojati, nego ćeš biti od nje još vrlo pohvaljen. Isto je tako u Redu. Ne prouzrokuje ti svakojake bojazni i tjeskobe posluh i poglavar, nego tvoja nesavršenost i neumrtvenost. Hoćeš li da živeš u Redu bez straha i uznemirivanja? Budi pravo poslušan i na-

stoj uvijek u svemu sačuvati ravnodušnost i podanost. Tko tako bude radio, uživat će nebeski mir i savršen pokoj, i Red će mu postati raj na zemlji.

———

Treće poglavlje.

Prvi stepen posluha.

U trećem dijelu Ustanova, gdje je govor o posluhu, kaže naš sv. Otac Ignacije: »Od velike je koristi za duhovni napredak i veoma nužno, da se svi dadu na savršen posluh«. Tada tumači, što je savršen posluh. On ne smije sastojati samo u izvanjskom izvršenju, da učinimo ono, što nam je zapovjegjeno, to je samo prvi stepen pusluha; on mora proizlaziti iz volje i srca. Mi moramo upriličiti svoju volju volji svoga poglavara, moramo s njime isto htjeti i ne htjeti. To je drugi stepen posluha. Nu ni kod toga ne smijemo ostati. Mi moramo još dalje poći te i svoj sud upriličiti sudu svoga poglavara. Što je poglavaru pravo, mora i tebi biti pravo, i što on zapovijeda, moraš držati za dobro. To je treći stepen posluha. Gdje je ova sličnost u djelu, volji i sudu, tamo je cjelovit i savršen posluh. Gdje toga nema, tamo nema cjelovitog ni savršenog posluha.

Počnimo s prvim stepenom. Mi moramo biti vrlo revni i točni u izvršenju onoga, što posluh zapovijeda. Sv. Bazilije stavlja pitanje: »S kakom pomnjom i s kakom revnošću moramo činiti ono, što posluh zapovijeda?« I na to odgovara: »S istom pomnjom, s kojom čovjek, komu je život mio, čini sve ono, što je potrebito za uzdržanje života, kao što se n. pr. onaj, koji je jako gladan, brine za jelo. Dà, još s mnogo većom pomnjom; jer je vječni život, koji se posluhom zaslužuje, neizmjerno plemenitiji i uzvišeniji, nego vremeni«. — Sv. Bernardo kaže: »Pravo poslušni ne pozna otezanja, bježi sutra, ne zna, što je sporost, prestiže onoga, koji mu zapovijeda. Oči ima pripravne, da vide, uši da čuju, jezik da govori, ruke da rade, noge da putuju. On je sav zauzet, da potpuno izvrši volju onoga, koji mu zapovijeda. — *Fidelis obediens nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, praeripit praecipientem, parat oculos visui, aures auditui, linguam voci, manus operi, itineri pedes, totum se colligit, ut imperantis colligat voluntatem*«.

D. Basil. in reg. brev. interrogat. 166

D. Bern. sen. de obedientia.

Govoreći naš Otac o izvršenju i točnosti u posluhu, kaže: »Mi moramo na glas zvona i poglavara tako biti spremni, kao da dolazi sam Krist, naš Gospodin. Svako slovo i svako djelo, što smo ga započeli, moramo ostaviti nedovršeno, kad nas posluh zove«. I upozoruje nas ovdje na dvoje. 1. Čujemo li glas zvona ili glas poglavara, tada moramo misliti, da čujemo glas Božji. Promislimo, kako su se ponijela tri Mudraca, kad su opazila zvijezdu, što im se ukazala. »*Ovo je znak velikoga kralja*«, rekoše oni«; *hajdemo, i prikažimo mu darove, zlato, tamjan i miru!*

6. p. Constit cap. 1. §. 1. reg. 34. Summarii.

Hoc signum magni Regis est; eamus, et offeramus ei numera, aurum, thus et myrrham«. Tako moramo i mi na glas zvona ili glas poglavara veselo uskliknuti: To je glas Božji. Hajdemo, poslušajmo ga! 2. Ne smijemo više na glas zvona započeto slovo dovršiti. Govoreći Kasijan o poslovima onih redovnika, koji su neprestano bili zabavljeni s pisanjem pobožnih knjiga, s razmatranjem, s prevodom djela ili s ručnim poslovima, pripovijeda, da su, čim bi čuli glas zvona i poglavara, odmah ostavili svoje ćelije, i to tako brzo, kao za okladu, tko će prije doći. A onaj, koji je pisao, da nije više dovršio započeta slova; jer je za sve posluh vrijedio mnogo više, nego sve drugo. Oni su ga pretpostavljali ne samo ručnom poslu, nego i čitanju, molitvi, sabranosti i svim drugim djelima. Sve su pustili, da im u posluhu ništa ne izmakne, pa niti časak, kao da bi čuli glas Božji. Sveti je Benedikt uzeo ovu nauku u svoju Regulu, a od njega ju je uzeo naš sv. otac Ignacije.

Cass. l. 5. de instit. renunt. c. 12.

D. Bened. in reg. c. 5.

Da nam Gospodin jasno pokaže, kako mu je mio ovaj točni posluh, da ne ispišemo više ni započeta slova, htio je da to potvrdi sa više čudesa. Kada je jednoć bio pozvan neki redovnik s pisanja na djelo posluha i otrčao ostavivši slovo na pô ispisano, nagje slovo, kad se povratio, gotovo i zlatom ispisano. Nekomu se drugomu bilo ukazalo Dijete Isus u nebeskoj ljepoti i sjaju; nu on ga ostavi, čim je zazvonilo na večernju, i pogje da učini. što je zahtijevao posluh. Čim se svršila večernja vrati se u svoju ćeliju i nagje tamo opet Dijete Isusa. Ono mu reče: »Jer si otišao, zato me nalaziš opet. Da si ti ostao, bio bih ja odmah odavde otišao«. O nekom drugom pripovijeda Ruisbroch, da je povrativši se našao Dijete Isusa kao divna mladića i ovaj da mu je rekao: »Za toliko sam uzrastao u tvojoj duši radi tvog točnog posluha«.

Refert. s. Cathar. de Sen. in suis Dial. c. 165. 1. p. l. 7. c. 39.

Chron. s. Francis.

Rusbro. tr. de praecipuis quibusdam virtutibus cap. 9. pag. 243. et refert. Blos. c. 7. monit spirit.

Ako nas nasuprot gjavao ne može sasvim odvratiti od posluha, tada bar nastoji, da nijesmo točni u posluhu. I on hoće da ima dio u tom. Neka mu barem pripade ono malo posla, što ga još dovršuješ od prvoga glasa zvona do svog polaska. Cvijet i početak naših djela hoće on za se imati i od toga okusiti. Zato nastoji, da još malo ostaneš u krevetu, kad se dade znak na ustajanje, ili da još dovršiš započeto slovo, kad pišeš. Ili katkada moraš još napisati koju misao ili bilješku, jer se bojiš, da ćeš je zaboraviti. — Mi moramo nastojati, da čitavo djelo s njegovim početkom i s njegovim cvijetom sasvim Bogu posvetimo. Tada će mu samo biti i plod jako mio. Nemoj mu ništa prikazati, što je ocvalo i uvelo.

Naš sv. Otac zahtijeva glede posluha još više. Prema njegovoj volji imamo poslušati ne samo na znak zvona i glas poglavara, nego i na najmanji mig i znak njegove volje. »Neka su svi pripravni, da obdržavaju posluh i u njem se odlikuju pokoravajući se ne samo u onom, što su dužni, nego i u drugom, na svaki najmanji mig volje poglavareve, i bez izrične zapovijedi«. Raspravljajući blaženi Albert Veliki o posluhu kaže: »Pravo poslušni ne čeka nigda na zapovijed. Čim samo upozna volju poglavara ili ju nagoviješta, ovršuje ju revno kao zapovijed.

Constit. p. 6. c. 1. §. 1. Regul. 33. Summ.

Alb. Magn. lib. de virt. c. 3. *Verus obediens nunquam praeceptum exspectat, sed solum voluntatem Praelati sciens vel credens, ferventer exequitur pro praecepto.* Tako on čini po primjeru Krista, našeg Spasitelja i Učitelja, koji je smatrao za nalog i zapovijed, da umre za ljude, jer je vidio, da to hoće i želi njegov vječni Otac«.

Kasijan pripovijeda o onim starim ocima, da im je poslušnost bila tolika, te nijesu poslušali samo na riječ svoga poglavara, nego i aa svaki znak njegove volje. Dapače je izgledalo, kao da su već unaprijed nagoviještali i uvigjali volju poglavara; jer su činili, što je on htio, ako im toga i nije zapovjedio. To znače riječi sv. Bernarda: »Pravo poslušni prestiže zapovijed«. On naime čini, što ovaj hoće, prije nego mu se to još zapovjedi. D. Bern. ser. de obedient.

Po riječima našeg sv. Oca Ignacija ima tri vrsti posluha. Prva je, kad mi se što pod posluh zapovjedi, i ova je dobra. Druga je, kad mi se jednostavno naredi, da činim ovo ili ono, i ova je bolja. Jer više pokornosti i pripravnosti pokazuje onaj, koji nešto čini na jednostavnu riječ, nego li onaj, koji čeka, dok mu se što pod posluh zapovjedi. Treća je vrst posluha, kada nešto odmah činim, čim opazim kaki znak volje svoga poglavara, a on mi nije toga izrično ni naredio ni zapovjedio. Ovaj posluh naziva on savršenijim i Bogu ugodnijim. Tako je i u svijetu. Ako igdje ima sluga, koji na svaki najmanji mig spoznaje volju svoga poglavara i nastoji ju izvršiti, tada je ovaj svome gospodaru kud i kamo miliji i draži, nego drugi, komu mora sve izrično zapovijedati. »*Drag je kralju sluga razumni.* — *Acceptus est regi minister intelligens*«. Tako je i s redovničkim posluhom. Prov. 14,35. Tko volju svoga poglavara na svaki mig spoznaje i čini, taj je bolji i savršeniji u posluhu te poglavarima i Bogu mnogo miliji i draži. To je i nauka sv. Tome. Govoreći ovaj o posluhu kaže: »Kadgod tko samo opazi volju svoga poglavara, tada mu je to zapovijed i naredba mučke. I ovdje se može najbolje pokazati dragovoljni posluh podložnika. Mi moramo za tim težiti, da nam se posluh u istinu tako daleko proteže. Jer vrlo često ne će poglavar izrično što zapovjediti, da blago postupa i ne uvrijedi podložnika, ili da vidi, kako će primiti njegovu zapovijed. Kad dakle poznamo volju poglavara, tada bi vrlo pogriješili, kada je ne bi predusreli i ponudili se na posluh«. — Bog je tražio nekoga, da pošalje u Jerusalem, da tamo propovijeda. I reče tako, da je mogao Izaija čuti: »*Koga ću poslati, i tko će nam ići?* — *Quem mittam, et quis ibit nobis?*« Izaija spozna volju Božju, da se ima baš on za to ponuditi; i ponudi se odmah i reče: »*Evo me, pošalji mene!* — *Ecce ego, mitte me*«. Tako moramo i mi uvijek biti pripravni i ponuditi se, kad nam poglavar ikojom riječju ili znakom očituje svoju volju. D. Thom. 22 q. 104. ar. 2. Isa. 6, 8.

Mi bi mogli ovdje navesti više primjera, koji nam pokazuju, kako moramo biti brzi i točni u posluhu. Vrlo je zgodan onaj, što nam ga pripovijeda sv. Pismo o proroku Samuelu, kada je ovaj još kao dječak služio u hramu velikom svećeniku Heliju. Jedne je noći spavao Samuel u hramu. Tada ga zovne Bog: »Samuele, Samuele!« On mu je htio da očituje kaznu, što 4. Reg. 3, 1. et seq.

ju je bio dosudio Heliju. Samuel se probudi na taj glas, ali nije znao otkuda je; jer mu dosada ne bijaše Gospodin još nikada govorio niti mu još igda što očitovao. I mislio je dakle, da ga je zvao Heli, njegov veliki svećenik. Odmah ustane, otrči k Heliju i reče: »*Evo me! jer si me zvao.* — *Ecce ego, vocasti enim me*«. Heli mu reče, da ga nije zvao, i zapovjedi mu, da se povrati u krevet. I pogje opet na počinak i zaspi; a Bog ga zovne drugi puta. Samuel se probudi opet i mislio je, da ga je Heli zvao; jer je držao, da ga nitko drugi nije mogao zvati. I ustane, i pogje opet k Heliju, kao prvi puta. Heli pomisli, da se dječaku sanjalo i zapovjedi mu opet, da pogje na počinak. Samuel se vrati na počinak i zaspi. Tada ga zovne Bog treći puta. Samuel se probudi i pogje odmah k svomu poglavaru, jer je mislio, da ga je ovaj zvao. Sada pomisli Heli, da je Bog morao zvati dječaka, da mu što objavi, i reče mu: »*Povrati se, sinko moj, i spavaj; i ako te opet zovne, reci: Govori Gospodine, jer čuje sluga tvoj!* —*Revertere, fili mi, et dormi; et si deinceps vocaverit te, dices: Loquere, Domine, quia audit servus tuus*«. Samuel pogje opet na počinak i zaspi. Tada ga zovne Bog nanovo: »*Samuele, Samuele!*« Samuel se probudi na taj glas i odgovori, kako je bio podučen: »*Govori, Gospodine, jer čuje sluga tvoj!*« Sada govoraše Bog i objavi mu, što je namjeravao. — Razmatrajmo ovdje samo posluh Samuelov i njegovu veliku pripravnost. Prviput i drugiput bi prevaren; i Heli mu bijaše rekao. da ga on nije zvao i da ide opet spavati; a nije si mogao misliti, da ga tko drugi zove. Pa uza sve to ustaje i drugiput i trećiput i ide k njemu, da čuje, što mu zapovijeda. S istom pripravnošću i brzinom moramo i mi poći k svojim poglavarima i poslušati ih.

Sličan nam primjer daje na razmišljanje sv. Pismo u brzom posluhu Abrahamovu, kad mu je Bog zapovjedio, da žrtvuje svog jedinog sina Izaka. Abraham nije čekao do jutra, nego još u noći, prije nego dan svanu, kad prima zapovijed, ustaje, da izvrši posluh, i to tako teški posluh. Sv. Pismo primjećuje, da je sluge ostavio na podnožju brijega. On ih nije htio sa sobom uzeti, da ga nitko ne uzmogne zapriječiti, te ovrši ovo djelo posluha. Genes 22,3

Četvrto poglavlje.

Drugi stepen posluha.

Drugi stepen posluha sastoji u tom, da prilagodimo svoju volju volji poglavara, i da ništa drugo ne ćemo niti želimo, nego što hoće i želi poglavar. To je vrlo poznata i općenita stvar, što ju imamo u Redu. To se predmnijeva kod nas svih, kad stupamo u Red. To je prvi početak. Svima se, koji hoće da stupe u Red, kazuje i predlaže to kao glavno pravilo: »Znaj, da nijesi ovamo došao, da činiš svoju volju nego volju drugoga«. Tada

odgovore svi: »To već znam«. Pa kako mi kažemo i kako se nama kaže, tako je i u istinu. To znači biti redovnik i živjeti pod posluhom. Sv. Ivan Klimak kaže: »Posluh je grob vlastite volje a uskrsenje poniznosti. *Obedientia est sepulchrum propriae voluntatis, et excitatio humilitatis*«. Kad stupamo u Red, moramo misliti, da nosimo svoju volju u grob i pokapamo ju, i da moramo odsele u svem slijediti volju poglavara.

D. Climac. grad. 4.

Naš sv. Otac Ignacije pridodaje još: »Mi moramo biti na to pripravni, ako nam se i što teško i takova šta zapovjedi, što se protivi osjetnosti. Osobito se u tom mora pokazati naša spremnost, kaže on, ako nam se naime što takova zapovjedi; jer se baš ovdje može spoznati pravi posluh, kako sveci uopće uče«. Ako nam se nešto zapovjedi, što nam godi i što je prema našem nagnuću i našoj volji, tada se ne može u tom jasno pokazati posluh; jer na to nas može poticati više naša ljubav i nagnuće, nego li volja Božja i posluh. Ali ako nam se nešto zapovjedi, što je teško i protivno našoj osjetnosti i našoj puti, pa prihvatimo to s pripravnošću, tada se, kažu sveci, može jasno raspoznati posluh. Tada smo si naime sasma svjesni i sigurni, da ne tražimo samih sebe, nego samo Boga i posluh. Zato je vrlo dobro i pohvalno, što opažamo kod nekojih redovnika. Ovi se naime, kad im se povjere takove službe, koje su baš po njihovu ukusu, toga radi uznemiruju i misle si u svetoj tjeskobi i nemiru: Ja ne znam, kako mogu u tom šta zaslužiti, jer mi se čini, da vršim samo svoju volju. To očituju više puta svome poglavaru. Ako im se tada što zapovjedi, na što nemaju nikaka nagnuća, što im je nasuprot teško i protivno, tada su veseli i misle, da su sada posve osigurani, jer ne čine svoje volje i ne traže samih sebe, nego jedino Boga. To je izvrstan put, da napredujemo i sigurno idemo.

Sv. Grgur kaže: «U protivnim stvarima mora imati posluh nešto od svoga; a u povoljnim ne smije imati posve ništa od svoga. *Debet obedientia in adversis ex suo aliquid habere; et in prosperis ex suo aliquid omnino non habere*«. Ako nam se zapovjedi što vrlo važna i časna, tada se tomu ne smije primiješati ništa od naše vlastite ugodnosti, nego moramo to samo zato činiti, jer nam se zapovijeda i jer je to volja Božja. Ali ako nam se zapovjedi što teška, niska i prezrena, tada mora pri tom biti i nešto našega, t. j. moramo nastojati da stečemo za to nagnuće i ljubav, i da to prihvatimo spremno i vele rado. Tko tako činii, taj smije sigurno vjerovati i osvjedočen biti, da i u ostalim djelima posluha, što su prema njegovu nagnuću, vrši volju Božju, a ne svoju. Nu ako tko ne sluša spremno i vele rado u niskim, poniznim i mučnim stvarima, te ćuti u tome teškoću i odbitnost, taj se može bojati, da i u ostalim stvarima, što su mu po volji i nagnuću, ne vrši volje Božje nego samo svoju vlastitu volju. To je znak, po kom može čovjek spoznati, da li u svem svojem djelovanju traži sama sebe, ili nastoji ispuniti samo volju Božju.

D. Greg. l. 35. mor. c. 13.

Iz toga slijedi, da onaj nije poslušan, koji uvijek ide za tim, da mu poglavar samo ono zapovjedi, što mu je po ćudi, i

da se ovaj uvijek ravna po njegovoj volji, ako je tada samo na to pripravan, a na drugo ne. Naš sv. Otac Ignacije kaže o tom vrlo dobro: »Velika je prijevara i znak razuma zaslijepljena od samoljublja, ako podložnik misli, da vrši posluh, kada neprestano nastoji skloniti poglavara na ono, što on hoće«. O tom govori i sv. Bernardo: »Tko javno ili potajno nastoji, da mu duhovni otac naloži ono, što je njemu po volji, sam se zavarava, ako si možda laska, da vrši posluh. Jer u tome ne sluša on poglavara, nego poglavar njega. *Quisquis vel aperte. vel occulte satagit, ut quod habet in voluntate, hoc ei spiritualis pater injungat, ipse se seducit, si forte sibi quasi de obedientia blandiatur; neque enim in ea re ipse praelato, sed magis ei praelatus obedit*«.

D. Ign. ep. de obed.

D. Bern. in serm. de trib. ordin. Eccl. ad Patres in capitulo.

To je nešto uopće poznato. Ali ipak ne smijemo toga lako mimoići; jer je to jedna od najvažnijih i najglavnijih tačaka u posluhu. Baš toga se mora redovnik najviše bojati. Uvijek se boj, da ti poglavar ne povjeri službe ili ne naloži posla, jer si ti to želio ili za to prosio, ili jer si se pokazao neprijaznim, kad ti je nešto drugo naložio, što je želio, da izvršiš. Mogao bi poslije misliti, da si šta velika učinio i nagomilao si dobrih djela, pošto si se toliko mučio. Ali bi brzo uvidio, da si prevaren i da nemaš nikakih zasluga pred Bogom; jer si činio svoju volju, a ne volju Božju. Gospodin bi mogao s punim pravom primijeniti na te riječi Prorokove: »*Zašto smo postili, a ti toga nijesi pogledao? Zašto smo ponizili duše svoje, a ti nijesi za to znao? Evo, u dan se vašega posta pokazuje volja vaša. — Quare jejunavimus, et non aspexisti? humiliavimus animas nostras, et nescisti? Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra*«.

Isa. 58, 3.

Sv. Bernardo navodi takogjer ovo mjesto iz Proroka i primjećuje na to: »Veliko je zlo vlastita volja. Ona čini, da tvoja dobra djela nijesu ti dobra. *Grande malum propria voluntas, qua fit, ut bona tua tibi bona non sint*«. Na drugom mjestu tumači on to još jasnije i kaže: »Kad se Krist, naš Otkupitelj ukazao Pavlu, oborio ga s konja i obratio, pala je ovomu mrena s očiju njegove duše. Rasvijetljen nebeskim svijetlom, što ga je primio, poviče: »*Gospodine! što hoćeš da činim? — Domine, quid me vis facere*«. To je znak, da se čovjek savršeno obratio, sasvim se odrekao svijeta i odlučio, da nasljeduje Krista, kad dotle dogje, da kaže s Apostolom: »*Gospodine! što hoćeš da činim?*« O kratke, ali pune, žive, djelotvorne i svake hvale vrijedne riječi! Kako ih je malo dandanas, koji dopiru do ovog savršenog posluha! Kako malo, koji su se tako odrekli svoje volje, te nikada ne traže, ne teže i ne žele, da im se išta dogodi, što oni hoće, nego samo što Bog hoće, i tako vazda s Apostolom govore: »*Gospodine! što hoćeš da činim?*« Ili s okrunjenim Prorokom: «*Pripravno je srce moje, Bože, pripravno je srce moje! — Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum*«.

Bernard. serm. 71 in Cant.

Idem. serm. 1. de convers. s. Pauli.

Psa. 56, 8.

Ali na žalost, ima ih više, koji se povode za onim slijepcem u Evangjelju, nego li za novoobraćenim Apostolom! *Heu plures habemus Evangelici illius caeci, quam novi Apostoli imitatores!* Spasitelj svijeta upita onog slijepca: »Šta hoćeš, da ti učinim? — *Quid tibi vis faciam?*« O kako je neizmjerno

Marc. 10. 51.

veliko tvoje milosrgje, o Gospodine, i koli dobrostivo postupaš s nama! Gdje je ikada to bilo, da je Gospodar pitao i istraživao volju svoga sluge, da ju izvrši? Zaista je bio ono slijepac, jer nije razmišljao, niti se uplašio, niti povikao: O, to ne, Gospodine! Ragje reci ti, što hoćeš, da ja činim! Jer tako valja, i tako je sasvim pravo, da ne pitaš ti za moju volju, nego ja za tvoju i činim ju. *Vere caecus ille, quia non consideravit, non expavit, non exclamavit: Absit hoc Domine! Tu magis dic, quid me faeere velis; sic enim decet, sic omnino dignum est, non meam a te, sed a me tuam quaeri et fieri voluntatem.* Takovih redovnika ima dandanas mnogo, koje bi valjalo uvijek najprije pitati: »*Što hoćeš da ti učinim?*« Tu bi morao poglavar uvijek istraživati i razmišljati, što je drago podložniku i što on rado čini, da mu tada ono zapovjedi, što mu je po volji i godi mu. Pa ipak bi moralo biti baš protivno. Podložnici bi morali istraživati volju svoga poglavara i uvijek nastojati da saznaju, što je njemu drago da to čine. Jer nijesmo zato stupili u Red, da se poglavar ravna po našoj volji i zapovijeda nam, što je nama ugodno. Tada ne bi bilo ni posluha ni redovničkog života.

Peto poglavlje.

Treći stepen posluha.

Treći stepen posluha sastoji u tom, da izjednačimo svoj razum i sud sa sudom svoga poglavara, tako da ne samo isto s njim hoćemo, nego da isto i mislimo, što on misli. Što nam on zapovjedi, moramo držati za dobro i pametno, te svoj sud podložiti njegovu sudu, koji nam ima služiti kao pravilo za naš sud. Da se osvjedočimo o potrebnosti ovoga stepena posluha, dosta bi bilo već, što smo s početka rekli, naime da bez toga posluh nije savršen i cjelovit. Sveci kažu, da je posluh najsavršenija žrtva paljenica, kojim se čovjek sasvim, a da za se ništa ne ostavi ili si pridrži, žrtvuje svomu Stvoritelju i Gospodinu u vatri svete ljubavi po rukama njegovih sluga. U starom je Zavjetu megju žrtvom paljenicom i drugima žrtvama bila ta razlika, da bi se kod ovih dio žrtve spalio na čast Božju a dio sačuvao za uzdržavanje svećenika i sluga u hramu. A kod žrtve paljenice spalilo bi se sve na čast Božju, a da se ne bi ništa zadržalo ni sačuvalo. Doklegod ne budeš slušao sa svojim razumom, ne ćeto još biti žrtva paljenica, a niti savršen posluh. Tada propuštaš žrtvovati najglavniji i najplemenitiji dio svoj, naime svoj razum i sud. Zato kaže naš. sv. Otac Ignacije: »Ko sluša samo s voljom a ne i sa sudom, taj stoji samo s jednom nogom u Redu«. *L. 5. c. 4. Vitae s. P. Ign.*

Sv. Bernardo tumači opširno, kakav mora biti ovaj posluh razumom. On to čini, kad nastavlja povjest o obraćenju sv. apostola Pavla i svodi ju ovamo. Prestravljen nebeskim svijetlom, obrati se Pavao i reče: »*Gospodine! što hoćeš da činim?*« Gospodin mu *D. Bern. ser.1.in Convers. s. Pauli.*

odgovori: »*Idi u grad, i tamo će ti se kazati, što ti valja činiti. — Ingredere civitatem, et ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere*«. *Act. 9, 7.* Tu kaže sv. Bernardo: »Po istoj osnovi i u istu svrhu stupio si ti u red. Po svojoj uzvišenoj i božanskoj odluci ulio ti je Bog u dušu strah i bojazan za tvoj spas i pobudio u tebi veliku želju, da služiš njegovu Veličanstvu. Zato te je nadahnuo, da stupiš u ovaj grad i u ovu školu kreposti. Ovdje ti se ima reći, što Bog od tebe zahtijeva, i što moraš činiti, da mu ugodiš«.

Povjest pripovijeda dalje: »*A Saul usta sa zemlje, i kad je otvorio oči, nije vidio ništa. I uhvatiše ga dakle za ruke i odvedoše u Damasak. — Surrexist autem Saulus de terra, apertisque oculis nihil videbat. Ad manus autem illum trahentes, introduxerunt Damascum*«. »To je, moja braćo«, kaže sv. Bernardo, »slika savršenog obraćenja. *Haec plane, fratres, perfectae conversionis forma est.* To je uzor posluha, što ga mora imati redovnik. U tome sastoji savršenost posluha, da otvorenim očima ne vidiš i ništa ne sudiš, nego da se sasvim dadeš od svojih poglavara voditi, povjerivši se posvema njihovim rukama. Pazi dobro, da ti se ne otvore oči na tvoju propast kao Adamu. Sveto Pismo pripovijeda o našim praroditeljima, da su im se poslije grijeha otvorile oči te su opazili, da su bili goli. Toga su se jako sramili. Kako se to ima razumjeti? Zar nijesu bili i prije grijeha goli i imali oči otvorene? Zaista bijaše tako, jer ih Bog nije slijepe stvorio. Nu oni nijesu mogli vidjeti svoje golote, niti su pazili na to; jer su živjeli u onoj bezazlenosti i čistoći prvobitne pravednosti kao angjeli na zemlji. Ovu dakle svetu bezazlenost i savršenost, što su ju oni neposluhom izgubili, moramo mi nastojati u ovom raju Reda svojim posluhom opet zadobiti. Tu naime nijesu naše oči otvorene, da vidimo tugje pogrješke, pa ako tko i otkrije svoju pogrješku i svoju golotu, ne moramo toga gledati ni na to paziti, a još manje smijemo prosugjivati ono, što se tiče posluha«. *Genes. 3, 7.*

Sv. Ivan Klimak govori pobliže o pomnji i nastojanju, što ga moramo imati u tom. On kaže: »Kad nam dogju na pamet misli i sudovi proti posluhu, moramo se isto tako vladati, kao kad nam dogju na pamet hule na Boga ili na vjeru, ili druge sramotne i nečiste misli. Ne smijemo ih nipošto pripustiti niti im dati mjesta, nego nam to mora biti povodom, da se samih sebe zastidimo i još više ponizimo«. *D. Clim. grad. 4.* — Pišući sv. Jeronim nekom redovniku podučava ga, kako se ima vladati u Redu. Što mu tu osobito stavlja na srce, jest ovo: »Ne sudi nikada odredbe svojih poglavara. Tvoja je dužnost slušati i ono činiti, što ti se zapovjedi, kako Mojsije kaže: »*Čuj, Izraele, i šuti!*« — *Non de majorum sententia judices, cujus officii est obedire, et implere, quae jussa sunt, dicente Moyse: audi, Israel, et tace*«. *D. Hieron. epist. 4. ad Rusticum Mon.* Prosugjivati ono, što se zapovijeda, da li je dobro i shodno, ne spada na podložnika, nego na poglavara. *Exod. 6, 3.*

Sv. Bazilije daje istu opomenu i kaže: »Kad tko u svijetu hoće da nauči kaki zanat, ide za naučnika k majstoru, pazi mu na ruke, sluša ga u svemu, što kaže, a da mu ni u čem ne protuslovi ili što prosugjuje, i ne pita za razlog onome, što mu *D. Basil. in Const. monast. c. 20.*

zapovijeda. Tako postane dobar zanatnik«. — O Pitagori čitamo, da je zabranio svojim učenicima, da ga dalje o onom pitaju, što im je bio već jednom rekao. To su oni i obdržavali tako tačno, da nijesu više pitali za razlog, kad im se reklo: On je to rekao. *Ipse dixit.* S puno više prava možemo mi tako govoriti; jer naš je poglavar više nego Pitagora, on je namjesnik Krista našega Gospodina. Zato moramo, čim spoznamo nešto kao stvar posluha, odmah podvrći svoj sud.

Diogen. Laert. lib. 8. c. 1.

Lacedemonci su imali, kako pripovijeda Euzebije Cezarejac, vrlo dobar zakon, po kojem nije smio nijedan od muževa, što su tek stupali na vladu, da prosugjuje, jesu li zakoni dobri ili zli, ili da ih prikaže kao neshodne. Svi su se imali odreći svoga suda i smatrati zakone kao dar od Boga. Jer to, što ih je dao njihovim pregjima, dovoljan je razlog, te ih drže za pravedne. Pa ako tko od starijih nagje u njima nešto, što ne bi odgovaralo okolnostima vremena, tada se ne smije o tom raspravljati u prisutnosti mladih muževa, nego to ima predložiti najstarijima na vladi, da ovi što je shodno odrede. A mlagjima neka se ne dade povoda, da izgube svoje štovanje i počitanje prema zakonima; jer to bi bilo veliko zlo za državu. Ako su već poganski mudraci zahtijevali, da se tako štuju zakoni, što su im dali njihovi pregji, te im se to činilo tako nužno, tada imamo mi kršćani i redovnici neizmjerno više razloga, da ovo počitanje i štovanje iskazujemo prama naredbama i zapovijedima svojih duhovnih poglavara; jer se ove ne osnivaju samo na naravnom razumu kao rečenice mudracâ, nego na svjetlu vjere i milosti Evangjelja.

Euseb. Caes. de praepar. Evang. ex Platone.

U onom divnom listu o posluhu, pokazuje naš sv. Otac Ignacije sasvim jasno, da ne može nipošto biti savršena posluha volje i čina, gdje nema i posluha suda. Tu nabraja on i štete i nepodopštine, što moraju nastati, gdje nema ovog posluha suda. Na ovaj se list pozivam ja kao na sadržaj svega onoga, što se može reći o ovoj tački.

D. Ign. 4. ep. de obedient.

Šesto poglavlje.

O slijepom posluhu.

Naš se sveti Otac Ignacije češće ovako izrazivao: »U vojujućoj je Crkvi utro Gospodin Bog za ljude dva puta, na kojima mogu postići svoj spas. Jedan je običan i sastoji u obdržavanju zapovijedi; drugi pridodaje još k tomu evangjeoske savjete, i ovo je pravi put za redovnike. Isto tako ima i u Redu dvije vrsti posluha, jedan nesavršen i običan, a drugi savršen i potpun. U ovom posljednjem odsijeva moć posluha i savršene kreposti redovnika. Nesavršeni posluh, kaže on, ima oči, ali na svoju nesreću. Savršeni je posluh slijep, ali u ovoj je sljepoći mudrost. Prvi pridržava još svoj sud o onome, što se zapovjedi, a drugi ne. Onaj naginje uvijek više na jednu stranu, nego li na drugu; a ovaj ne naginje ni na jednu ni na drugu stranu; on stoji uvijek

L. 5. c. 4. Vita s. Ign.

ravno, kao jezičac na vagi, jednako voljan i pripravan na sve, što mu se zapovjedi. Prvi sluša činom a u srcu se opire, i baš zato ne zaslužuje imena posluha. Drugi čini, što mu se zapovjedi, i podlaže svoj sud i svoju volju volji i sudu poglavara. On drži sve za dobro, što je naregjeno od poglavarâ; ne ispituje razloge, da posluša, niti se oslanja na one, što mu dolaze na pamet. Jedina pomisao, da to zahtijeva posluh, potiče ga da sluša«. To je slijepi posluh, koji sveci i učitelji duhovnoga života tako jako preporučuju. Ne zove se zato slijepi, što bi morali u svemu poslušati, kad nam se što zapovjedi, makar to bio i grijeh. To bi bila velika bludnja. Naš sv. Otac Ignacije govori u Ustanovama izrično o tom. »Zove se zato slijepi, jer moramo u svemu, što nije očito grijeh, prostodušno i odmah poslušati, a da ne istražujemo i ne pitamo za razloge onome, što je zapovjegjeno. Mi predmnijevamo uvijek, da je ono, što je zapovjegjeno, sveto i u suglasju s voljom Božjom. Jedini razlog, »to je djelo posluha, i poglavar to zapovijeda«, zadovoljava nas posvema«.

1. p. Constit. c. 1. §. 23. et p. 6. c. 1. §. 1. et ep. de obed.

Kasijan ga naziva posluhom »bez istraživanja, bez ispitivanja — *sine discussione, sine examine*«. Jer tu nemaš raspravljati, ni pitati ni istraživati, zašto i čemu? — Ti imaš jednostavno poslušati ono, što ti se zapovjedi. Sv. Ivan Klimak kaže: »Posluh je jednostavno i neispitano gibanje, dragovoljna smrt, život bez radoznalosti, odloženje suda kod množine razlogâ. — *Obedientia est inexaminatus atque indiscussus motus, spontanea mors, vita curiositate carens, discretionis depositio inter divitias discretionis*«. Sv. Bazilije tumači mjesto: »*Pasi ovce moje!* — *Pasce oves meas*«, gdje Krist zapovijeda Petru i u njem svim poglavarima, da pasu svoje ovce, i kaže tada: »Kao što ovce slušaju svoga pastira i idu putem, kojim on hoće, isto tako mora redovnik slušati svoga poglavara i hoditi putem, koji mu ovaj pokazuje, u iskrenosti i prostodušnosti, kao krotko janje, a da ne ispituje i ne razbija glave o onom, što mu se zapovjedi«.

Cass. l. 4. de instit. renunt. c. 10. 24. 25. 26. 41. et l. 12. c. 12. et coll. 18. c. 3. et coll. 2. c. 10.

D. Cli. grad 4. in init.

D. Basil. in Constit. mon c. 28.

Sv. Bernardo govori vrlo lijepo o ovom slijepom posluhu i naziva ga savršenim posluhom. On kaže: »Savršen posluh, osobito kod početnika, jest posluh bez razmišljanja. — *Perfecta vero obedientia est, maxime in incipiente, indiscreta*«. Što znači, bez razmišljanja? To znači, s tvoje strane ne smije biti nikada razmišljanja, ti ne smiješ istraživati ni pitati: Čemu i zašto ti se ovo zapovijeda? nego moraš samo na to gledati, da vjerno i ponizno izvršiš, što ti poglavar zapovjedi. Sv. Grgur kaže: »Pravi posluh ne ispituje nakane poglavara niti istražuje njihovih zapovijedi. Jer se onaj, koji se predao u ruke svoga poglavara, da odlučuje cijelim njegovim životom, samo tome veseli, da čini, što mu se zapovjedi. Tko je naime naučio savršeno slušati, ne zna suditi, jer samo ovo drži za dobro, ako sluša zapovijedi. *Vera obedientia nec praepositorum intentionem discutit, nec praecepta discernit; quia qui omne vitae suae judicium majori subdidit, in hoc solo gaudet, si quod sibi praecipitur. Nescit enim judicare, quisquis perfecte didicerit obedire: quia hoc tantum bonum putat, si praeceptis obediat*«.

D. Bern. de vit. soli. ad Frat. de monte Dei, et ord. vit. et mor. inst col. 12.

D. Greg. in 2. Reg. c. 4.

Skupo je stojalo naše praroditelje, što su htjeli ispitati i

istražiti razlog zapovijedi. Time si zao neprijatelj prokrči put do njih, da ih strovali, i to je bio početak svega njihova i našeg zla. »*Zašto vam je zapovjedio Bog, da ne jedete sa svakoga stabla u raju? --- Cur praecepit vobis Deus, ut non comederetis de omni ligno paradisi?*« To pitaše zmija, a Eva odgovori: »*Da možda ne umremo. --- Ne forte moriamur*«. Bog im se bio izrično zagrozio: »*Jer u koji god dan budeš jeo s njega, smrću ćeš umrijeti. — In quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris*«.

Genes 2, 17.

Sad Eva posumnja o tom i pomisli, da to baš nije odlučan sud, nego samo prijetnja. Time očitova svoju sklonost, da se dade zavesti, kao što se i u istinu dogodilo. Gjavao joj odvrati: »*Nipošto ne ćete smrću umrijeti, nego ćete biti kao bogovi, znajući dobro i zlo. --- Nequaquam morte moriemini, sed eritis sicut dii, scientes bonum et malum*«. Eva se dade zavesti od želje, da se uzvisi i postane nešto više, nego što je bila; i jede te sklonu i Adama da jede. Adam razmisli, jede, bi neposlušan i iz raja protjeran. *Discrevit, comedit, et inobediens factus est, et de paradiso ejectus est.* I umriješe odmah duhovnom smrću, jer su bili učinili smrtni grijeh; a tada umriješe i tjelesnom smrću.

Genes. 3, 4. 5.

Gjavlu je bila njegova stvar lijepo pošla za rukom i postigao je krasan uspjeh; pa sada hoće da se i k nama vrlo često na isti način približi. Zato nas Apostol na to upozoruje i opominje govoreći: »*Bojim se pak, kako je zmija Evu zavela lukavštinom svojom, da se tako ne pokvare vaša srca, i otpadnu od priprostoće, koja je u Kristu. --- Timeo autem, ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate, quae est in Christo*«. Čuvaj se zmije. Ne hvataj je za glavu, da te ne ujede. Prihvati ono, što ti se zapovjedilo. Čini to, a da ne istražuješ i ne pitaš: Zašto i čemu? Tako će ti biti posluh mjerilo i pravilo svemu tvomu djelovanju. Osobito je s početka neizmjerno puno do toga, primjećuje sv. Bernardo, da se priučiš na ovaj način sasvim slijepo i bez ikakog istraživanja poslušati. Jer nikako ne može, po ljudsku sudeći, ustrajati onaj u Redu, koji hoće odmah s početka biti pametniji i znati svemu za razlog. *Novitium prudentem, incipientem sapientem in cella diu posse consistere, in congregatione durare, impossibile est.* Što mora dakle činiti? kako se ima vladati? Odgovaram. Ima lugjak biti, da bude mudar. *Stultus fiat, ut sit sapiens.* Sve njegovo razmišljanje neka sastoji samo u tome, da je u stvarima posluha bez razmišljanja i suda; jer razmišljati i prosugjivati razloge, zašto i u koju svrhu to tako mora biti, spada samo na poglavara. Podložnik ima s najdubljom poniznošću, pripostoćom i pouzdanjem prihvatiti ono, što poglavar naredi. *Et haec omnis sit ejus discretio, ut in hoc nulla sit ei discretio, et haec omnis sapientia ejus sit, ut in hac parte nulla ei sit.* Poglavaru je suditi, a podložniku izvršiti. *Discernere superioris est, subditorum est obedire.*

2. ad Cor. 11, 3.

Apostol Pavao slavi ovaj slijepi posluh u Abrahama, kad je htio žrtvovati svoga sina Izaka. Bog mu bijaše obećao, da će mu potomstvo umnožiti kao zvijezde na nebu i kao pijesak na moru; da će ga učiniti ocem mnogih naroda. Nu Abraham je

ad Rom. 4, 18. Genes. 15. 4. et 17. 4.

imao samo ovog jedinog sina, na kom se moglo ovo obećanje ispuniti. I nije imao nade, da će još dobiti djece; jer on je bio već vrlo star, a isto tako i njegova žena. Pa kad bi i imao nade to je ipak ovo obećanje vrijedilo za Izaka: »*U Izaku će se zvati tvoje sjeme. — In Isaac vocabitur tibi semen*«. I uza sve to mu zapovjedi Bog, da žrtvuje svog jedinog, željno očekivanog sina Izaka. *Ibid. 21, 12.* Abraham nije oklijevao s posluhom, a isto tako nije ni sumnjao, da će se ispuniti obećanje, što mu ga Bog dao. Sa slijepim posluhom počne izvršivati ono, što mu bijaše Bog zapovjedio. Već se lati noža, da žrtvuje sina. »*Proti nadi u nadu je vjerovao, da bi bio otac mnogih naroda. --- Contra spem in spem credidit, ut fieret pater multarum gentium*«. Vrhunaravno ufanje pobijedi naravno nepouzdanje glede onoga, što su mu oči gledale; jer je vidio, da će ostati bez sina, ako Izaka žrtvuje. Pa uza sve to nije dvojio o obećanju Božjem, nego je bio čvrsto osvjedočen, da će se ono ispuniti, bilo uskrsenjem njegova sina, ili na koji drugi, njemu nepojmljivi način. *Nije sumnjao radi nepouzdanja, nego je ostao čvrst u vjeri, i dao slavu Bogu, znajući odveć dobro, da on može, štogod je obećao, i izvršiti. --- Non haesitavit diffidentia.... sed confortatus est fide, dans gloriam Deo, plenissime sciens, quia quaecumque promisit potens est et facere*«.

Ovaj je posluh bio Bogu tako mio, da mu je odmah obećao, da će se od njegova sjemena roditi Krist, i tako se njegovo potomstvo umnožiti kao zvijezde na nebu. »*Samim sobom sam se zakleo, kaže Gospodin: jer si to učinio i nijesi poštedio svog jedinorogjenog sina radi mene, blagoslovit ću te i umnožiti sjeme tvoje kao zvijezde na nebu, i kao pijesak, što je na obali morskoj; posjedovat će sjeme tvoje vrata svojih neprijatelja i blagoslovit će se u sjemenu tvojem svi narodi zemlje, jer si poslušao glas moj. --- Per memetipsum juravi, dicit Dominus: quia fecisti hanc rem, et non pepercisti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum sicut stellas coeli, et velut arenam, quae est in littore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, et benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae, quia obedisti voci meae*«. Sv. Jeronim primjećuje: »Eto gle, kako je bio Bogu mio slijepi posluh Abrahamov! Odmah slijedi nagrada i plaća. Jer nije štedio jedinog sina na zemlji, zapovijeda mu se, da broji zvijezde na nebu kao toliko sinova. Tako će se naime njegovi potomci umnožiti. *Cum unico non parcit in terris, stellas pro filiis annumerare jubetur in coelis*«. Zato su oni stari oci toliko štovali slijepi posluh i tako se marljivo u njem vježbali, da imamo cijele knjige pune primjerâ o ovom posluhu. Mnogi su od njih potvrgjeni i čudesima, da iz toga vidimo, kako je Bogu mila ova vrst posluha.

Genes. 22, 16. 17.

D. Hieron. ep. de vera circumc.

Naš sv. Otac Ignacije pristaje sasvim uz ovu općenitu nauku svetaca i tumači je dvjema zgodnim i jasnim prispodobama. Svaki, koji živi pod posluhom, neka je osvjedočen, da se mora dati od Božanske Providnosti po ruku poglavara tako voditi i ravnati, kao da bi bio mrtva lješina, koju možeš nositi, kamo hoćeš, i s njom raditi, što hoćeš. Ovom se prispodobom služio

6. p. Constit. cap. 1. §. 1. reg. 36 Summarii.

vrlo rado i sv. Franjo te često govorio svojoj braći: »Mi smo svijetu i svim njegovim stvarima već umrli«. Ili kako Apostol kaže: »*Vi ste umrli, i život je vaš sakriven s Kristom u Bogu. Mortui enim estis, et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo*«. Redovnik biti znači mrtav biti svijetu. Zato se i naziva stupanje u Red gragjanskom smrću. Mi imamo biti kao mrtvaci. Znak, da je netko mrtav, jest, ako više ne vidi, više ne odgovara, ništa ne ćuti i ni na što se više ne tuži. Zato nemajmo više očiju, da vidimo ili sudimo ono, što spada na poglavara. Ne prigovarajmo ništa onome, što posluh naregjuje. Ne tužimo se niti se ljutimo, ako nam se nešto zapovjedi, što nam baš nije drago. Za mrtvu se lješinu traži najgore u kući, staro, poderano platno, da se odjene i u nj zamota. Tako mora redovnik najvoljeti najstarije i najtrošnije odijelo, i svaki mora biti osvjedočen, da je za nj ono, što je najgore u kući, bilo to sad odjeća ili hrana ili soba ili što drugo. Ako tko tako ne misli i sve mu je teško, tada on još nije mrtav ni umrtven.

Ad. Coloss. 3, 3.

Naš sv. Otac Ignacije navodi još drugu prispodobu. Mi se moramo dati od Božanske providnosti po ruku poglavara tako voditi i ravnati kao štap starca. Tko njega ima u ruci, služi se njim za sve, gdjegod se samo zna s njime pomoći. Kao što štap ide, kamo se nosi, i ostaje, gdje se postavi, i ne miče se, osim ako ga makne onaj, koji s njim upravlja, isto tako ne smije ni redovnik imati sam po sebi kakova gibanja, nego se mora dati od poglavara voditi i ravnati. Kamo se pošalje, tamo mora poći; kamo se postavi, tamo mora ostati, bilo sad u blatu ili na suhu, na visini ili u nizini. Tu ne smije biti ni upornosti ni protuslovlja. Kad bi ti se štap, što ti ima olakšati hod, htio protiviti a ne smjestiti ondje, gdje ti hoćeš, nego drugdje, tada bi ti bio mjesto na pomoć na teret, i ti bi ga bacio od sebe. Ako se hoće poglavar s tobom poslužiti i postavi te u tu svrhu na ovo mjesto ili u onu službu ili u ovaj posao, a ti se protiviš naredbi poglavara i slijediš u svom djelovanju, u svojoj volji i sudu protivno gibanje njegovoj naredbi, tada si mu, mjesto da ga pomažeš, na nepriliku i teret, čega radi želi, da te se riješi, odstrani te i kamo drugamo spravi. Tada će te morati kao loptu bacati iz jedne kuće u drugu; jer nijesi dobar štap, ne mogu se s tobom poslužiti niti na te osloniti, kako baš hoće. Štap se uzima u ruku za zabavu, da se ima nešto u ruci. S njim čovjek čini, što hoće, i igra se s njim po volji. Isto takav moraš ti biti kao redovnik. Mora biti veselje imati te u ruci i tebi zapovijedati. Moraš biti takav, da poglavar može s tobom započeti, što hoće, i hvaliti se sa stotnikom: »*Imam pod sobom vojnike, pa rečem ovomu: Idi! i ide! i drugomu: Dogji! i dogje; i slugi svojemu: Učini to! i učini. — Habeo sub me milites, et dico huic: Vade! et vadit; et alii: Veni! et venit; et servo meo: Fac hoc! et facit*«.

Matth. 8, 9.

D. Basil. in const. monast. c. 23. et 28.

Sv. Bazilije ima drugu prispodobu. Zanatnik, koji gradi ili obavlja kako djelo ili posao, služi se svojim orugjem po volji. Nigda nije bilo orugja, koje ne bi vrlo lako slušalo zanatnika, tako da se ne bi njim mogao poslužiti, kako bi htio. Isto tako mora

nastojati redovnik, da bude korisno orugje u Redu, da se može s njim poglavar sasvim po volji poslužiti, kako pronagje, da je baš najshodnije za duhovnu zgradu. Ni u čem se ne smije onomu protiviti, što se s njim hoće započeti. Još više! Kao što si orugje ne odabire, za što se hoće upotrijebiti, tako nema ni redovnik ovo izabirati, nego se sasvim prepustiti sudu i volji zanatnika, t. j. svoga poglavara. — Nastavljajući ovu prispodobu primjećuje još svetac: »U odsutnosti se zanatnika ne miče orugje, jer ono nema po sebi gibanja. Ono ima samo gibanje, što mu daje zanatnik. Isto se tako ne smije ni redovnik sam gibati ili što poduzeti bez privole i zapovijedi svoga poglavara. Pa ni u najneznatnijim stvarima ne smije si prisvojiti gospodstvo nad samim sobom, pa ni za jedan jedini tren oka. *Ne ad punctum quidem temporis*. Uvijek, u svim svojim djelima mora se dati gibati i ravnati od svojih poglavara. To je obrazac i vjerna slika posluha, što ga moramo u Redu držati«.

Sjećam se rečenice vrlo časnog oca, imenom Antuna Araoza. Ovaj je bio dugo vremena poglavar u Družbi. Za petnaest godina, što ih je proživio u ovoj službi, kazivaše on, da mu nije trebalo ni za koje djelo posluha navesti razloga; da su podložnici držali za uvrjedu, kad bi im kazao razlog zapovijedi. Svi su hodali u takoj priprostoći i odanosti, da se nije nijedan usudio prosugjivati naredaba poglavarevih, nego čim bi nješto spoznali kao djelo posluha, podvrgli bi svoj sud i mislili si: »To je dobro, to je bolje, za razlog će već znati poglavar«. To je ono u čem moramo i mi napredovati, i baš stariji moraju u tom drugima prednjačiti i odlikovati se. Oni ne smiju misliti, da imaju više slobode prosugjivati i ispitivati stvari posluha i naredbe poglavara.

O našem sv. Ocu Ignaciju čitamo, da je kao General Reda češće rekao: »Kad bi mi Papa zapovjedio, da u luci ostijskoj u blizini Rima, unigjem u kojigod čamac, bez jarbola, jedara, vesala i bez svega, što treba za plovidbu i za uzdržavanje života, i zaplovim na pučinu, tada bi ne samo sasvim mirno, nego i s najvećim veseljem i radošću svoje duše to učinio i poslušao ga«. To je čuo jednoć neki vrlo ugledan muž i rekao: »Ta to ipak ne bi bilo pametno!« Svetac odgovori: »Razboritost se, moj gospodine, zahtijeva od onoga, koji zapovijeda i naregjuje, a ne od onoga, koji sluša i zapovijed izvršuje«.

Lib. 5. c. 4. Vit. S. Ign.

Sedmo poglavlje.

O posluhu, što ga moramo imati u duhovnim stvarima.

Ne samo u onom, što se tiče našeg tijela i krvi, moramo svoj sud i svoje mnijenje podvrći, nego i u onomu, što je protivno tijelu i krvi, što je duhovno i sveto. Neka nitko ne misli, da mu je slobodno u tom ne obazirati se na volju i sud poglavara. Baš ovdje je najpotrebitiji posluh suda; jer pošto su du-

hovne stvari tako uzvišene, zato je pogibelj i pad tim veći, ako nemamo dobra vogje. Ova je istina vrlo važna. Kasijan kaže izravno, da nijednom drugom opačinom ne obara gjavao redovnika lakše u propast, kao kad ga nagovori, da prezire savjete starijih a oslanja se na svoj sud, svoju odluku i svoju znanost. *Nullo alio vitio tam praecipitem diabolus Monachum pertrahit ad mortem, quam cum eum neglectis consiliis seniorum in suo judicio persuaserit, ac definitione, doctrinave confidere.* Kasijan i sv. Ivan Klimak navode mnogo primjera o redovnicima, koji bijahu veoma duhovni, odani molitvi i već ostarjeli, pa ipak, pouzdavajući se u svoj vlastiti sud i želeći se po njem voditi i ravnati, biše napokon strašno zavedeni od gjavla. Jedan dogje tako daleko, da je htio žrtvovati svoga sina, koji je s njim bio u istom samostanu, misleći, da će tako postati drugi Abraham. On bi bio to i učinio, da nije sin pobjegao. Ovaj ga je naime bio vidio, gdje brusi nož i pripravlja užeta, s kojima je imao biti svezan. A to mu je sumnjivo bilo. Nekoga drugoga zavede sotona na to, da se je bacio s brijega. On ga je naime uputio, da će tako postati mučenik i odmah ravnim putem unići u nebo.

Cass. coll. 2 abbat. Moysi c. 11.

Cass. ubi sup. c. 5. et seq. D. Climac. grad. 4.

O redovniku Heronu pripovijeda Kasijan, da je bio muž tolike sabranosti i uzdržljivosti, da nije ni na Uskrs izlazio iz svoje ćelije i prekršio svoj post uživanjem nješto variva, nego je uzeo samo malo kruha i vode. Na velike bi se naime svetkovine sakupljali drugi redovnici u crkvi, malo se odmorili i uživali nešto više. Nu Heron si je uskratio sve to, i tada se porodi u njemu taka oholost i taka preuzetnost, da ga je mogao gjavao nagovoriti, da sada, pošto je već sasvim svet, za nj nema više nikakove pogibelji u ovom životu i da bi se dapače smio baciti u zdenac, a da mu to ne bi moglo naškoditi; jer da će ga angjeli raširenim rukama dočekati, da mu se ništa zla ne dogodi. Da iskuša svoju veliku jakost i svoje velike zasluge, baci se neke noći zbilja u vrlo dubok zdenac. Ali se pri tom tako jako ozlijedio, da je treći dan iza toga umro. Bijahu naime na štropot odmah dotrčali nekoji redovnici k zdencu i s velikom ga mukom iz njeg izvukli. On je vidio vlastitim očima zlo, što ga je snašlo, i svi su ga nagovarali, da se pokaje radi svoje preuzetnosti. Ali sve to nije ništa pomoglo. On je čvrsto vjerovao, da je ova nesreća bila samo prijevara, i svrši svoj život vrlo žalosno. Po tom možemo suditi, kako je vrlo pogibeljno osloniti se na svoj vlastiti sud a ne podvrći se i prepustiti sasvim poglavaru. Ova pogibelj prijeti i najstarijemu i u duhu najnaprednijemu. Stoga je rekao s punim pravom neki svetac: »Tko sam sebi vjeruje, taj ne treba gjavla da ga kuša; jer on je sam sebi gjavao«.

Sv. Zlatousnik kaže: »Tko se oslanja na svoj vlastiti sud, taj je, ma kako bio duhovan, u mnogo većoj pogibelji, da pade u bludnju, nego li početnik, koji se dade od drugoga voditi i ravnati«. Prvoga prispodablja on kormilaru, koji se pouzdaje u svoju vještinu i daje se na otvoreno more u lagji bez vesala i jedara. Drugoga prispodablja čovjeku, koji u tom nema nikake vještine, ali se povjerava iskusnu mornaru, da ga na svom dobro uregjenom brodu dalje poveze.

D. Chrys. ho 7. sup. ep. 1 ad Cor.

Neka se nitko ne vara i misli, da se smije u duhovnim stvarima, u postu i molitvi, u drugim pokorničkim vježbama i mrtvenjima od posluha izuzeti i dati voditi od svog vlastitog suda. Jer to je, kao što Kasijan primjećuje, jedan te isti neposluh, da li se krši zapovijed poglavara iz ljubavi k poslu ili iz ljubavi k besposlici. Sv. Bazilije kaže: »Drži se uvijek čvrsto načela, da nigda ništa ne smiješ činiti, ma kako ti se to dobro činilo, proti mnijenju i volji poglavara. Jer ti ne pripadaš više samom sebi, nego Redu. Sve što činiš po svojoj volji, kragja je i svetogrgje; jer se tiče stvari, koja je Bogu posvećena i žrtvovana«. I navodi za to dobar razlog: »Ako je ono, što činiš dobro i pravo, zašto činiš tajno i bez dozvole, a ne javno? *Hoc apud te constanter teneto, ut nihil omnino quidquam praeter illius sententiam facias; quidquid enim eo insciente facis, id furtum, et sacrilegium est: tibique exitium, non autem utilitatem ullam apportat; esto tu id bonum judices: Nam si bonum est, quid ita clam fit, ac non in aperto?* Tvoj poglavar hoće tvoje dobro isto tako, kao ti; reci mu to, pa će ti dozvoliti, tada ćeš moći to činiti s blagoslovom i na svoj spas. Ne čini to tako, da ne bi od toga žeo nikake koristi, nego samo štetu. Neka se na te ne primijene riječi Izaijine: »*Ne prikazujte mi više uzalud žrtve!* -- *Ne offeratis ultra sacrificium frustra*«.

Cass. Coll. 4. abb. Dan. c. 20.

D. Basil. ser. seu exhort. ad vit. monast.

Isa. 1, 13.

Nikada se ništa ne smije zla zapovjediti, i očito ne bi smio podložnik poslušati, kad bi mu se nešto zapovjedilo, što je grijeh. Ali gdje mu posluh zabranjuje, da što dobra čini, mora to propustiti. Tako kaže sv. Grgur i sv. Bernardo. Stablo u raju, s kojega je Bog našim praroditeljima zabranio jesti, ne bijaše zlo, nego dobro. Nu da si posluhom prama ovoj zapovijedi uzmognu sakupiti zasluga i da pokažu prema svome Stvoritelju i Gospodinu dužnu pokornost i priznanje, htio im je Bog ovo zabraniti. Zato im zapovjedi, da ne jedu s njega, što bi mogli sasvim slobodno i sveto jesti, kad im ne bi bilo zabranjeno. Isto tako zabranjuju i poglavari katkada nešto, što je po sebi dobro, bilo jer to baš sada nije shodno za podložnika, bilo da kušaju njegovu krepost i njegov posluh.

D. Greg. l. 35. mor. cap. 13. D. Bern de ord. vit., et mor. inst. c. 1.

Sv. Bazilije stavlja ovdje još posebnu primjedbu. On kaže: »Pravi i savršeni posluh podložnika mora se očitovati ne samo u tom, da propusti ono, što je zlo, nego i da propusti ono, što je po sebi dobro i sveto, kad mu se zapovjedi da to propusti«. Razlog je ovaj. Zlo mora on i onako već, što je zlo, propustiti, ako mu se još napose i ne zabranjuje; samo ono, što je po sebi dobro i sveto, propušta samo zato, jer mu se zapovijeda da propusti, i baš zato odsijeva u tom krepost posluha na osobiti način; jer kad mu toga ne bi priječio posluh, ne bi inače bilo razloga, zašto bi to propustio. Nu ako se ne podaje i ne podlaže u duhovnim stvarima, koje su po sebi dobre i svete, tada pokazuje najveću samovolju i tvrdoglavost. Jer u drugima je stvarima povodom neposluhu zadovoljstvo i osjetnost, kao n. pr. u mučanju, čednosti, umjerenosti ili u kojoj drugoj vrsti neposluha. A u ovim stvarima, koje su protivne puti i osjetnosti, nema drugog zadovoljstva, osim da vrši svoju volju i slijedi svoj sud.

D. Basil. ser. de instit. monast. et ser. 1. exercit. ad piet.

A to je baš onaj neposluh i tvrdoglavost. Stoga biva, da čovjek baš u onome, u čem misli osobito ugoditi Bogu i uvršiti djelo savršenosti i povrh dužnosti, pokazuje najjasnije nesavršenost i postaje neprijatan Bogu i poglavarima. Bog te sačuvao od konja tvrdih žvala. Pošto ne ćuti uzde, ne pokorava joj se. On trči, kamo hoće, i kad najmanje misliš, udari s tobom o zid ili te baci u ponor. Dobar konj mora biti mekanih žvala, uzdu lako ćutjeti, i dati se voditi i ravnati. Tako mora i redovnik biti popustljiv u sudu. On mora rado primati uzdu posluha i dati se lako amo i tamo voditi i ravnati.

Evagr. Epiph. l. 1. c. 13. et Theodoretus ut testis ocul., et refertur in 7. Synod Gener.

U crkvenoj se povjesti pripovijeda o velikom slugi Božjem, koji bi prozvan Simon Stilita, t. j. na stupu stojeći. Njegovo prebivalište i mjesto pokore bijaše stup, visok četrdeset lakata. Zimi je trpio tu najveću studen a ljeti najveću žegu. Njegova je pokora i njegov post bio takav, te su njeki dvojili, da li je on zbilja čovjek. Nije se vjerovalo, da čovjek može činiti i podnositi, što je on podnosio. Vidjelo se, da svaki put za čitave korizme nije ništa jeo ni pio. I oni sveti oci u pustinji saznaše za ovaj izvanredni i posve neobični način življenja. I sakupiše se i posavjetovaše, što im je u ovom slučaju činiti. Oni zaključiše na ovoj skupštini, da se pošalje k njemu poslanik, koji bi mu imao reći: »Kaki je to novi i posve neobični način življenja? Što to znači, da ostavljaš obični i od svetaca utrti put i ideš posve nečuvenim i novim putem, kojim nije još nitko išao? Sakupljeni ti oci zapovijedaju, da odmah otuda sagješ i hodiš običnim utrtim putem, kojim hode i ostali redovnici, a ostaviš ovaj neobični«. Redovnici naložiše ujedno poslaniku, ako on čuvši zapovijed posluša i odmah drage volje i veselo sagje sa svoga stupa, tada da mu je dozvoljeno ostati gore i ustrajati u svom novom i strogom načinu življenja; njegov posluh da je dovoljno svjedočanstvo, da mu je stvar od Boga. Ako se usprotivi i ne htjedne saći i poslušati, tada da se silom skine i k njima dovede. — Poslanik dogje k svecu s ovim nalogom. Tek što je izrekao zapovijed, što ju je od otaca dobio, podiže Simon već svoju nogu, da sagje i posluša. Sad mu saopći poslanik i drugi nalog, što ga je primio od otaca, i reče: »Umiri se, moj oče, i ustraj u svom življenju, što si ga izabrao; jer je od Boga. Tako odlučiše oci. *Bono animo sis, et strenue rem gere; statio tua a Deo est instituta*«. — Ovdje moramo promotriti s jedne strane veliku poslušnost i podregjenost suda, što ju je ovaj svetac pokazao u stvari tako dobroj, koja je po njegovu mnijenju bila od Boga. S druge strane vidimo iz toga, koli su visoko cijenili svi oni stari oci posluh i podregjenost vlastitog suda. To im je bio dovoljan znak, da je duh Simonov od Boga. Kad ne bi odmah poslušao i pokorio se, tada bi to bio po njihovu sudu dovoljan razlog, da stvar ne drže za dobru.

To je zaista vrlo dobar znak. Ispovjednici i učitelji duhovnoga života upotrebljavaju to često, da spoznaju, da li što dolazi od dobra duha ili ne. Tako zabranjuje ispovjednik pokorniku, koji ima osobito nagnuće češće se pričešćivati, da se češće ne pričešćuje. Drugi želi oštro se pokoriti, hoće strogo

postiti, bičevati se i nositi pokornički pojas. Drugi hoće spavati na goloj zemlji, drugi si opet otrgnuti nešto od sna i t. d. Zaista je dobra i hvalevrijedna želja za strogom pokorom i mrtvenjem. Izmegju dvije oprjeke, naime izmegju ljubavi k sebi i mržnje na sebe, jest ova posljednja manje sumnjiva; jer se moramo naravske ljubavi prema sebi uvijek bojati i o njoj sumnjati. Najbolje i prosto od svake sumnje u svim ovim stvarima jest, da damo račun poglavaru i ispovjedniku o svemu, što činimo i želimo činiti, i da se po tom ravnamo, što on odredi. Tako ćemo najviše ugoditi Bogu i steći najviše zasluga pred Njim.

Osnovana je i sigurna nauka bogoslovlja: Ako tko ima želju činiti pokoru i mrtviti se, a poglavar mu zapovjedi, kad mu ovu želju očituje, da to propusti, tada on svojim posluhom prama poglavaru ne samo ne gubi ništa od zasluge i dobitka ovih djela, nego ga umnožava i podvostručuje. Jer s jedne strane dobiva svojom pravom voljom, da ova djela i pokore izvrši, vrijednost i zaslugu njihovu; s druge strane dobiva vrijednost i zaslugu posluha, jer ih propušta iz posluha. Ova je posljednja zasluga često veća od prve, i to radi veće samozataje i podregjenosti svoje volje i suda, buduć da propuštamo ono, što smo tako jako željeli, jedino iz posluha, i da ispunimo volju Božju, izraženu nam po poglavaru. Ova nauka bi svetoj Brigiti s neba objavljena. Ova je svetica imala osobitu ljubav k pokorničkim— djelima. Njezin joj duhovni otac i vogja zabrani nješto od toga na njeko vrijeme, jer je to zahtijevalo njezino zdravlje. Ona posluša, ali se ipak toga radi vrlo rastuži i poboja, da joj ne će time što duša na kreposti štetovati. Tada joj se ukaže preblažena Djevica i reče: »Znaj, kćeri moja! ako dva čovjeka žele da poste jednog dana iz pobožnosti i jedan, koji je slobodan, u istinu posti, a drugi, koji živе pod posluhom, ne posti, jer mu to poglavar zabranjuje, tada prima ovaj dvostruku plaću: jednu za to, što je želio dragovoljno postiti, a drugu, što je svoju volju zatajio i poslušao«.

L. 4. revelat. S. Brig. c. 26.

Već su poganski mudraci spoznali i visoko cijenili ovu vrst posluha i podregjenosti. Plutark pripovijeda o Agezilaju, vrlo slavnom vojskovogji lacedemonskom, slijedeće. Kad je ovaj upravo s neprijateljima domovine rat vodio i sve mu lijepo išlo od ruke, stekavši mnoge pobjede, stigne mu najedanput od njegove vlade zapovijed, da se povrati. I akoprem se nalazio u cvijetu svoje slave i neprijatelje svoje skoro uništio, ipak dovrši odmah boj i vrati se natrag. Time si je stekao, primjećuje Plutark, veću slavu i ime, nego li svim pobjedama čitavog svog života.

Plutarch. in vit. Agesil.

Ali pustimo ove tugje primjere, kad imamo dosta svojih. Tko da se ne divi čudnovatom posluhu sv. Franje Ksaverija, komu se toli jako divio i naš sv. Otac Ignacije! Zauzeće i obraćenje novoga svieta imao je već kao u ruci. Tada ga pozove naš sv. Otac Ignacije u Rim. To je učinio jednim jedinim slovom. Na koncu naime ovoga lista pridoda svome potpisu još jedan I, što hrvatski znači: »Idi!« Ignacije bijaše čvrsto osvjedočen, da će Ksaverije na ovaj znak sve svoje poduzeće ostaviti i zaputiti se u Rim sa skrajnjih granica istoka. I on bi to sigurno bio učinio, da nije list istom tada stigao, pošto je Ksaverije bio već preminuo, da za sve svoje patnje uživa nebesku radost.

Vita S. Francisci Xaverii l. 6. c. 8.

Osmo poglavlje.

Što smo rekli, potvrgjuje se nekojim primjerima.

In VitisPatrum,libello de humilitate p. 651. in nova impres.

O Opatu se Nestoru pripovijeda, da je u dan, kad je stupio u Red, ovako sam sebi rekao: »Ja i magarac smo jedno te isto. Sve, štogod mu se natovari, nosi bez oklijevanja. *Ego et asinus unum sumus. Quidquid ei imponitur, hoc portat, et sine mora*«. On ne pita, zašto i čemu? Bilo puno ili malo, on se ne protivi niti drugačije misli. Ako mu dadeš i batina, ne ljuti se, nego radi i nadalje. Kao nisku i prezirnu životinju smatraju ga svi za ništa. Malo slame plaća mu je za sve. — Još više. Ova životinja ne ide, kamo sama hoće, ne počiva, kad joj je volja, ne radi, što joj je drago, nego u svem i posvema sluša vodiča. Isto tako mora se vladati i redovnik. I kao što se ova životinja ne hrani i ne počiva za sebe, nego samo, da može još bolje služiti svomu gospodaru, isto tako ne smije ni redovnik za sebe jesti ni spavati, ni odmarati se ni počivati; nego sve to mora smjerati na to, da tim bolje služi Gospodinu Bogu svomu i Redu. »*Kao živinče sam postao pred tobom*«, kliče prorok David, »*i ja sam vazda s tobom. — Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum*«. Budi u Redu kao živinče, pa ćeš tada u njem jako napredovati.

Ps. 72, 23.

U životu sv. Melanije Rimljanke navode Metafraste i Surije primjer, što ga je ona češće pripovijedala svojim redovnicama. Neki mladić dogje jednoć k jednomu od onih slavnih starih otaca i reče mu, da bi htio biti njegov učenik. Starac mu htjede sada pokazati, kakav mora da bude, ako želi biti redovnik i njegov učenik. I zapovjedi mu, da kip, koji se tu nalazio, bičuje, lupa batinom i udara nogom. Mladić učini tako. Nato ga upita starac, da li se kip tužio i protivio. Mladić odgovori: Ne. Onda idi opet tamo, reče sada starac, bij ga nanovo, kako si prvi puta učinio, te ga pošteno izgrdi i izruži. Kada je mladić to drugi put i treći put učinio, upita ga starac opet, da li se je kip toga radi uvrijedio i potužio. Mladić odgovori: »Nipošto. Ta to je kip! On ne čuti ništa i ne govori ništa«. Sada reče starac: »Ako možeš podnijeti, da ja s tobom postupam kao ti s ovim kipom i ti se ne protiviš niti protusloviš tome, i ne tužiš se toga radi, tada dobro, budi moj učenik; ako ne, onda se vrati natrag svojoj kući, jer nijesi za redovnika«.

O svetoj se Gertrudi čita, da je imala vrlo svetu poglavaricu, nu koja je bila žestoke naravi i neprijazno odgovarala. Svetica moljaše Boga, da je oslobodi ove zle naravi. Nu Gospodin nato odgovori: »Zašto hoćeš, da je toga oslobodim? Na ovaj način ima ona neprestano povoda, da se ponizi. Kadgod opazi, da je pala u nestrpljivost, ponizi se u istinu i spozna svoju slaboću. Pa kakovu bi vi imale zaslugu u posluhu, kad bi ona bila uvijek dobre volje? Ja joj ostavljam ovu pogrješku za vaš napredak i da se naučite slušati«.

Blos. cap. 4. monil. spir.

Nješto slična pripovijeda Blozije o istoj svetici. Ona je molila jednoć Gospodina, da ukloni pogrješku, što ju je imala jedna osoba, koja je upravljala nekom družbom. Tada joj se ukaže Gospodin i reče: »U prekomjernoj svojoj očinskoj ljubavi, blagosti i svojem božanskom milosrgju, u kojem sam si odabrao ovu družbu, pripuštam, da sami njeni poglavari imaju još nekojih pogrješaka. Na ovaj se način ima umnožati zasluga družbe. Jer je mnogo veća krepost, kada se tko pokorava onima, čije su pogrješke očevidne, nego kad se pokorava kome drugome, čija djela izgledaju sasvim savršena. Ja pripuštam, da poglavari imaju njekoje pogrješke, da budu u svojim mnogim poslovima i raznim brigama katkada zlovoljni, da se tim većma ponize. Zasluga podložnikâ raste i množi se isto tako uslijed pogrješaka kao i uslijed kreposti njihovih poglavara. A isto tako raste i množi se zasluga poglavarâ koli uslijed napretka i kreposti toli i uslijed pogrješaka njihovih podložnika«. Iz ovih riječi Gospodnjih spozna svetica prekomjernu očinsku ljubav vječne Mudrosti, koja sve toli tajinstveno naregjuje za dobro i spas svojih sluga, te iste pogrješke pripušta, da ih usavrši.

U životu sv. Antuna piše sv. Atanazije o onim starim ocima, koji su se tako posvetili posluhu, da su tražili stroge i čangrizave poglavare, koji s onim, što su činili, nijesu bili zadovoljni nego su sve kudili. Tako je činio Pakomije sa svojim učenikom Teodozijem, da ga posvema očisti od svake prašine tašte slave. Čim su poglavari bili osorniji i neprijazniji, tim su podložnici bili poslušniji. K različitim načinima življenja u Redu, koji su bili u običaju kod onih svetih otaca u staro doba, spadao je i ovaj, da su se uvijek dva učenika stavila pod zapt i vodstvo jednoga starca. Ovi su im morali u svemu služiti, kao što služi sluga svoga gospodara. Kao što gospodar kod svakog koraka nalazi povoda, da kori i kazni svoga slugu, kad ovaj naime ne čini što po njegovoj volji, isto su tako radili i oni duhovni učitelji. I oni su postupali vrlo strogo sa svojim učenicima, koje radi svoje oštre naravi, a koje da ih vježbaju u kreposti. »Sve do tridesete godine, kaže sv. Ivan Klimak, kušali su oni svoje podložnike svakojakim poslovima i nepravdama«.

Cass. coll. 18. c. 14.

U gradu je Aleksandriji vodila, kako Kasijan pripovijeda, neka plemenita i bogata gospogja vrlo svet život. Osobito je ljubila patnje. Ne samo da je radosno primala patnje i nevolje, što bi ju snašle, nego si je tražila i pribavljala novih prigoda, da se još više vježba u strpljivosti i mrtvenju. S ovom željom pogje k svetom Biskupu Atanaziju i zamoli ga, da joj dade jednu od udova, što ih je Crkva uzdržavala, da ju u svojoj kući hrani i njeguje. Sveti Biskup pohvali njenu pobožnu želju i zapovjedi, da joj dadu jednu vjernu službenicu Božju, koja je vrlo čedna i ljubezna. I zbilja dovedoše takovu u njenu kuću. Ona ju je služila i njegovala s najvećom brižljivošću. Kad je gospogja vidjela, kako je udova izvanredno ljubezna i prijazna, kako joj srdačno za sve hvali, kako je puna harnosti za iskazane joj usluge i dobročinstva, pogje opet k Biskupu i potuži se, da je molila za udovu, koju bi služila i uz to se mogla vježbati i napredovati, a takove da joj nijesu dali.

Svetac nije razumio pravo njene želje i mislio je, da iz nemarnosti nijesu još poslali udove ovoj gospogji. Dade se o tom obaviiestiti i sazna, da su joj dali najbolju od svih. Sad istom razumje svrhu i povod ponovne molbe, i odgovori, da će se za to pobrinuti. Tada zapovjedi, da pošalju gospogji najgoru od svih, u koje se opaža najmanje kreposti. Takove, govoraše on, da se mogu laglje naći, nego li dobre. Sad joj izabraše neku vrlo suhu, neprijaznu, nezahvalnu, turobnu, srditu, brbljavu i svadljivu ženu. Ovu uze gospogja u svoju kuću i posluživaše ju s najvećom ljubavlju i poniznošću kao prvu ili još bolje. Za sve to ne primi od siromašice druge plaće i hvale do karanja, grgjenja i psovanja. S ničim nije bila zadovoljna, i tužila se, da ju nije uzela u kuću, da ju njeguje, nego samo da ju muči. Katkada je tako uzbjesnila, da je dapače položila ruku na svoju dobročiniteljicu. Pokraj svega toga šutila je sveta gospogja i podnosila to strpljivo. Ona podvostruči i potrostruči poslugu i njegu. Zato primi tim više nepravda, čim su bile veće usluge i dobročinstva, što ih je siromašici iskazivala. Ovo joj vježbanje pomože puno do savršenosti njene duše. Ona pogje dakle k Biskupu i zahvali mu se, što joj je želju ispunio, pošto joj je poslao takovu učiteljicu strpljivosti, s kojom ona neprestano samo dobiva. Vježbajući se u ovim i sličnim djelima umrc blaženo u Gospodinu.

De abb. Pem in Vitis PP Opat Pemen pripovijedaše češće, što mu se dogodilo pod Opatom Josipom, kad je bio još novak. Opat je Josip imao kod svog samostana vrlo lijepu smokvu. Svako me je jutro slao k njoj, da jedem smokve. Bilo je to za strogog posta, što su ga redovnici obdržavali, nešto izvanredno. Nekoga dana, bio je baš petak, zapovjedi mi to kao obično; nu ja se nijesam usudio jesti, da ne prekršim na taj dan običnoga posta, što su ga svi obdržavali. Radi ovog neposluha prama Opatu grizla me je megjutim moja savjest. Ja pogjoh k Opatu i rekoh: »Oprosti mi, oče, da te nešto pitam. Što je bio uzrok, da si mi svaki dan zapovjedio, da jedem smokve, a osobito na današnji dan? Tà mi inače držimo tako strogi post. Priznajem ti, da sam se danas glede posta, što ga na ovaj dan svi drže posvema smeo i da se zato nijesam usudio jesti. Sad se pak stidim i grize me savjest, što te nijesam poslušao; jer znam, da mi nijesi bez razloga takova šta zapovjedio«. — Nato odgovori sveti starac: »Stari oci pustinjaci nijesu zapovijedali s početka redovnicima stvari, koje su bile same po sebi razumljive i dale se lako izvesti, nego vrlo često takova šta, što je na prvi pogled izgledalo nerazborito i ludo, da ih kušaju, da li mogu podvrći svoj sud i pravo podrediti svoju volju. Ako su tada vidjeli, da su takova šta činili bez prigovora i promišljanja, zapovijedali su im odsele samo ono, što je bilo potrebito i sasvim u redu«.

U životu se svetih otaca pripovijeda jedno vigjenje, što ga je imao jedan od onih starih otaca. Ovaj vidje jednoć četiri reda pravednika u nebu. U prvom su redu bili bolesni ljudi, koji su svoje bolesti strpljivo i hvaleći Boga podnijeli. U drugom redu, povrh prvoga, bijahu oni, koji su siromahe i strance primali i davali im konak, bolesne služili i vježbali se u svim

djelima ljubavi. U trećem su bili oni, koji su sve ostavili te u najvećem siromaštvu i uzdržljivosti, odani molitvi, proveli svoj život u pustinji. U četvrtom su redu, povrh svih drugih, bili oni, koji su za ljubav Isusu Kristu živjeli u posluhu i podvrgavali se u svem volji drugoga. Ove ugleda on urešene zlatnim lancima i ogrlicama, i u mnogo većoj slavi, nego ostale. Sasvim u čudu nad tim pogledom upita, kako su ovi posljednji postigli veću slavu, nego pustinjaci i svi drugi. I bi mu odgovoreno: »Pustinjaci u svojoj samoći i oni, koji se vježbaju u djelima milosrgja, vrše u svem, što čine, svoju vlastitu volju. Onaj, koji je pod posluhom, žrtvovao je svoju volju Bogu. Pa jer volja kod ljudi toliko vrijedi, to je i žrtva njena toli zaslužna pred Bogom. Zlatnu su ogrlicu kao odliku zato dobili, jer su svoju šiju skučili pod jaram posluha«.

To se sasvim slaže s onim, što se pripovijeda o Opatu Pambu. Ovoga pohodiše jednom četiri redovnika iz pustinje. Svi su se odlikovali u kreposti. Prvi se odlikovao osobito u postu i strogoj pokori. Drugi se odlikovao u siromaštvu, treći u ljubavi prema bližnjemu, a četvrti je živio dvadeset i dvije godine pod posluhom. Ovoga posljednjega pretpostavi sv. Opat svoj drugoj trojici; jer su ova trojica svoju krepost vršila i sačuvala po svojoj volji; a onaj se je sasvim odrekao svoje volje i učinio robom tugje volje. Koji tako čine, pridoda on još, i u tom ustraju do konca, mogu se u istinu zvati mučenici.

Deveto poglavlje.

Odakle potiču vlastiti sudovi proti poslušnosti, i kako se možemo od toga sačuvati.

Korijen, iz koga nastaju u našoj pameti sudovi i prigovori proti onomu, što posluh nalaže, jest naša neumrtvena narav. Tu bi mogao tko reći: Time je isto toliko rečeno, kao kad bi mi tko na pitanje, odakle to, da je čovjek ohol, odgovorio, da je to iz pomanjkanja poniznosti. To se zna, kad bih umrtvio svoj sud, da bih bio bezazlen u posluhu i ne bih imao nikada suda više proti njemu. — Megjutim ne mislim ja to ovdje tako, nego mnogo općenitije. Jer nijesmo umrtvili svojih strasti i požuda, jer još jako ljubimo svoju udobnost i želimo, da nam se ispuni volja, i jer još nemamo one ravnodušnusti i spravnosti na sve ono, štogod nam se može zapovjediti: zato biva, da nam se odmah, čim nam se zapovjedi što proti našoj volji i našoj pohoti, nameće množina razloga i sudova proti tomu. Neka svaki samo ugje u se i pogleda, kada mu se osobito običavaju takovi sudovi i prigovori proti posluhu ragjati. I vidjet će, da to osobito biva tada, kad mu se nešto zapovjedi, što mu je protivno, kad mu se nješto zabrani, što osobito rado ima, kad ga mrtve i dirnu tamo, gdje ga najviše boli. Tada mu dolazi na pamet hiljadu

privldnih razloga proti onomu, što posluh naregjuje. Nu kad mu se zapovjedi nešto, što mu je po volji i ukusu, tada nema protivnih sudova ni razloga, dapače mu se sve čini vrlo pametno i kao nešto najbolje na svijetu.

D. Hieron. sup. Ose, 7, 11. »*I postao je Efraim, kao zavedena golubica, ne imajući srca. Et factus est Ephraim, quasi columba seducta, non habens cor*«. Tumačeći ovo mjesto sv. Jeronim pita: »Zašto se Efraim ne prispodablja s drugima pticama, nego sa golubicom?« I odgovara: »Druge ptice nastoje braniti svoje mlade dapače s pogibelju svog vlastitog života. Vide li, gdje im se približuje gnijezdu jastreb, kobac, gavran ili zmija, oblijeću ga i lepršaju oko njega i brane svoje mlade, koliko mogu. Ne mogu li ništa drugo činiti, tada pokazuju svoju bol tužnim glasovima i žalosnom vikom. Nu golubica ne brani svojih mladi; ona ne tuži i ne pokazuje nikake boli, kad joj se uzmu, a niti ih traži više. *Sola columba ablatos pullos non dolet, non requirit.* Zato se Efraim isporegjuje s golubicom«. Tako nam i Krist. zapovijeda, da nasljedujemo golubice.

Matth.10,16. »*Budite bezazleni kao golubice*«. Kad nam se uzmu naši mladi, to jest ono, što najviše ljubimo i najragje imamo, tada budimo kao golubice, ne protivimo se, ne protuslovimo, ne tužimo se, niti pokazujmo toga radi ikake boli. Dakle je kriva naša neumrtvenost, teškoća i odbojnost, koju osjećamo prema onomu, što je proti našoj volji, da nastaju ovi sudovi. Zato je glavno sredstvo, što ga sa svoje strane možemo upotrijebiti proti ovoj napasti, da se ozbiljno mrtvimo i odričemo svoje volje, tako da smo posvema ravnodušni i spravni za sve, štogod se samo prohtjedne poglavaru s nama činiti, i da nam je svejedno, da li nam se ovo ili ono zapovjedi.

Zato su oni stari oci kao izvrsni duhovni učitelji vježbali u tom svoje podložnike na različiti način. Oni im zapovijedahu mnogo toga, što je izgledalo nerazložito, da kušaju njihov posluh i slome njihovu vlastitu volju i sud. Potom ono, što se činilo bezrazložno, bijaše sasvim razložito. Jer ono, u čem se mrtviš, svoju volju lomiš, svoj sud zatajuješ i dadeš se voditi od posluha, mnogo više vrijedi, nego što bi inače mogao na koji drugi način učiniti. Često puta hoće poglavar, da ovo ili ono propadne, samo da tebe dobije i tebi koristi. Tada nije ništa izgubljeno, nego je sve čisti dobitak. Koji krote divlje konje, puštaju ih sad brzo, sad polako, sad u okrugu ići, sad da se u njem natrag okrenu, ili ih u trku naglo zaustave, da se tako nauče pokoravati uzdi, a ne slijede svuju žestinu i nagon. Isto tako rade i vrsni duhovni učitelji.

Des. Anton. D. Athanas. Tako čitamo, i da je veliki Antun radio sa svojim učenikom Pavlom (bezazlenim.) On bi mu zapovjedio da šiva odijelo i potom da ga odmah opet rasporì, ili da plete košaru i zatim da odmah ono, što je spleo, opet rasplete. Drugi bi zapovjedili svojim učenicima, da grabe vodu iz studenca i potom odmah da ju

In Vita s. Francis. u nj izliju. O sv. Franji čitamo, da bi zapovjedio svomu pratiocu bratu Maseju, da se nasred puta u okrugu vrti, dok ne bi sasvim omamljen na zemlju pao. Drugima bi, koji su htjeli stupiti u Red, zapovjedio, da sade salatu i kupus naopako, s kore-

njem gore. da kuša njihov posluh i iskorijeni im svaku samovolju. Nije smjelo ostati više ni traga od vlastitog suda i vlastite volje. Dao Bog, da bi takovo vježbanje i dandanas bilo još u običaju! Kad bi se koji na to priučio, da i ono, što je dobro načinio, opet raskine, tada se ne bi uvrijedio, kad bi bio ukoren, ako je što zlo učinio.

U ostalom zahtijeva ovo posvemašnje mrtvenje i podregjenost visok stupanj savršenosti. Dokle god ove ne postignemo, možemo se i sa samom svojom neumrtvenošću okoristiti, priznavajući ju i pripisujući joj sve. To će tada biti izvrsno sredstvo, da ti sudovi i razlozi, što nastaju u tebi proti poslušnosti, ništa ne naškode. Jer uvidiš li jednom, da je ovo prosugjivanje pogrješka i nesavršenost tvoja, tada se ne ćeš više za to osobito brinuti. Poznaje li bolesnik svoju bolest, tada zna dobro, da ne smije piti, ako je i žedan, i da mu je ljekarija i puštanje krvi, akoprem mu prouzrokuje bol, ipak korisno. Zato ne vjeruje svojoj pohoti niti se pouzdaje u se, nego se pokorava liječniku, sluša ono, što on naredi, i drži to za bolje. Osvjedočenje, da je bolestan, čini, da ne vjeruje samomu sebi, nego slijedi mnijenje liječnika.

Mi smo bolesni, puni samoljublja i neurednih strasti. Težimo samo za onim, što nam škodi, kao bolesnik. Što nam je dobro i korisno, to nam je mrsko i gadi nam se. Služimo se sredstvom, kojim se služi bolesnik, koji hoće ozdraviti! Ne vjerujmo samima sebi, vjerujmo poglavaru, koji nas liječi i vodi. Držimo za najbolje, što on zapovjedi i naredi. Ne brinimo se za sudove, što nam se nameću; držimo ih za utvaranje bolesnika! — Tako ti sudovi i razlozi, što nastaju u tebi proti posluhu, ne samo ne će škoditi, nego ćeš iz njih ubrati plod i sve se više utvrditi u posluhu. Ti ćeš se odmah sjetiti i reći: Kako sam bolestan! Što je za me dobro i spasonosno, mrsko mi je. Ne treba mi drugoga znaka, da mi je što korisno, dapače najbolje za me, nego kad mi se to grsti i prouzrokuje teškoću; jer ja sam bolestan i tek mi je sasvim pokvaren.

To je izvrsno sredstvo proti svim sudovima, što nam dolaze na pamet ne samo proti posluhu, nego i proti našoj braći. Tada naime uvijek ustanemo proti samima sebi i kažemo: Ja sam tako slijep i smeten, te mislim, da je zlo, što je dobro. Kako mogu željeti, da se po mom sudu ravnaju drugi? Ako ti se ne dopada narav i način postupanja tvoga brata, tada svali svu krivnju na samog sebe i reci: Sva je moja narav pokvarena; zato mi se ne dopada narav moga brata. Ja sam kriv, a ne on.

Osobito moćno sredstvo proti svim napastima jest, da spoznamo nešto kao napast. Zato gjavao, kad nas napastuje, nastoji iz svih sila oko toga, da nam napast ne izgleda kao napast, nego kao pravedna stvar, da u nju padnemo. Tako i lovac, kad stavlja zamku, uvijek nastoji, da se zamka ne vidi, nego samo zamama, jer se divljač ili ptica ne bi nigda u nju ulovila, kad bi ju kao zamku spoznala. Tako radi i gjavao. »*On se preobrazuje u angjela svijetla. — Ipse enim satanas transfigurat se in angelum* 2. ad Cor.
lucis«. A to zato, da mislimo, da je svijetlo i jasnost, što je samo 11, 14.

mrak i tmina. Bog nas sačuvao takove napasti, koja nam se ne prikazuje kao napast, nego kao pravedna stvar. Ako su ovi sudovi već tako tobom zavladali, te misliš, da tu nema strasti i napasti, i da ne govoriš iz osjetljivosti, nego što je stvar posve jasna i svako ju može spoznati, tada je pogibelj velika i teško te je izliječiti. Napasti, koje dolaze pod izlikom dobra, najteže su i najpogibeljnije. Kad dogje napast preda te otvorena lica, tad ju možeš mnogim sredstvima svladati. A kako ćeš je se osloboditi, ako ju ne držiš za napast, nego za pravednu stvar? Kako ćemo se obraniti od neprijatelja, koga ne poznamo, nego držimo za prijatelja? — Neki je veliki sluga Božji rekao, da se ne boji grijeha, koje spoznaje i odurava, nego samo onih, kojih ne spoznaje, do njih ništa ne drži i ispričava ih.

Dio 2. Raspr. 4. pogl. 19.

Povratimo se na stvar. Ako nam dogju na pamet takovi razlozi i sudovi proti posluhu, najbolje će biti sredstvo proti tomu, da svrnemo svoje oči na same sebe, da spoznamo svoju bolest, svoju neumrtvenost i svoje pogrješke te ne pazimo tada ništa na ove sudove. Da tako radimo, imamo dosta razloga. Naša je put i naša osjetnost takova, da odmah izmisli i nagje množinu prividnih razloga za ono, što joj je drago i ugodno. A za ono, što joj je protivno, nalazi isto toliko poteškoća. Samoljublje nas i naše strasti zasljepljuju tako, da nešto vrlo lako sudimo i tumačimo sasvim drukčije, nego što u istinu jest. Kao što se čovjeku, koji je jako žedan, čini voda nešto najbolje, najslagje i najtečnije na čitavom svijetu, jer sudi po onom, što onaj čas osjeća, isto tako predstavlja neuredno nagnuće čovjeku, koji ima kaku jaku strast, stvar sasvim drukčije, nego u istinu jest, i prouzrokuje u njemu sud sasvim protivan istini. Pošto dakle čovjek dobro zna, da nije čist od zemaljskih nagnuća i da ima u sebi mnogo jakih strasti, ne smije se tako lako osloniti na svoj vlastiti sud, nego ga mora držati za bolesna i neprijateljska, da ga se čuva.

Ali s tim se još ne smijemo zadovoljiti, da se od takova suda ne damo zavesti, nego moramo za tim ići, da iz napasti crpemo korist, da se zastidimo i ponizimo govoreći: Kako mora da sam ohol, kad mi još takovi sudovi dolaze na pamet proti mom poglavaru! Zar nijesam stupio u Red, da svi po meni gaze? A sad se hoću suprotstaviti glavi i poglavaru svih! Ja nijesam ovamo došao da zapovijedam, ravnam i upravljam, nego da slušam i dadem se ravnati. Nemam ja svog poglavara suditi, nego on mene. — To je općenito i vrlo korisno sredstvo, da uberemo plod iz svih napasti. Sama oholost i tašta slava, što nas snalazi, mora nam dati povoda, da se još više ponizimo. Tako zna i gjavao najbolju ljekariju pretvoriti u otrov. On nas zavodi, da nam krepost pa i samo vježbanje u poniznosti bude povodom, da postanemo oholi. Isto tako moramo i mi otrov obratiti u spasonosnu ljekariju ponizujući se još više radi napasti što nas snalaze. Ta ja sam tako bijedan i nesavršen! Kako mogu biti još ohol? Zar da radi zla, što ga činim, budem tašt, i želim, da me za to štuju i časte? Tu se jasno pokazuje, što sam! Tako ćemo divno osujetiti lukavštine gjavla, ako nastojimo crpsti korist iz

II. dio 4. raspr. 22. pogl.

onoga, čim nas misli upropastiti. — »Tada će nam u istinu doći *spasenje od neprijatelja naših i iz ruke svih, koji mrze na nas. Salutem ex inimicis nostris, et de manu omnium, qui oderunt nos*«. *Luc. 1, 71.*

Još mnogo drugo doprinosi k tome, da svoje razloge proti posluhu omalovažimo te ne pazimo na svoje sudove, nego ih uvijek držimo za sumnjive. Prvo je, kažu mudraci: Prava mudrost u svim stvarima uopće sastoji u tom, da se ne oslonimo na svoju vlastitu mudrost. Koliko to više vrijedi u vlastitim stvarima, gdje je čovjek sam dio? Niko nije pravedan sudac sam sebi. *Nemo est rectus judex sui ipsius.* To je jasno i prvo načelo moralnog mudroslovlja. Uzrok je tomu taj, što nas strast i samoljublje zasljepljuje. Baš zato ne smijemo se oslanjati na svoje sudove, nego moramo slijediti sud poglavarev i ovaj držati za pravi. *Aristot. 1. rhetor. et 2. polit.*

Drugo. Podložnik zna samo pojedine razloge, što mu upravo dolaze na pamet; a poglavar zna ove i još mnoge druge, kojih podložnik ne zna niti može znati. Pogledom na one pojedine razloge možda bi katkada bilo bolje, što ti misliš; nu uzmu li se u obzir svi razlozi, što ih poglavar zna i ima, tada to nije bolje. Zato je to ne samo u Redu i na putu savršenosti, nego i po zakonu razboritosti samo preuzetnost i oholost, kad se tko nameće za suca i prosuditelja onoga, što poglavar naregjuje. Takav sudi samo na osnovu jednog ili nekoliko razloga, koji mu baš taj čas padu na pamet, a koje je poglavar već davno ispitao, nu proti čemu ima mnogo drugih razloga, radi kojih to mora drukčije biti. Sv. Augustin uzima za to prispodobu od glave, najvišeg čovječjeg dijela. »Duša oživljuje čitavo naše tijelo«, kaže on; »nu u glavi je ipak pet ćutila, vid, sluh, njuh, okus i opip na osobiti način. U ostalim je udovima samo opip; i baš zato su ostali udovi glavi podvrženi, a ova je najviša od svih njih. Isto je tako u poglavaru svih pet ćutila kao u glavi sjedinjeno, i to na osobiti način; a u tebi je, kao u udu, samo jedno ćutilo. Ti nalaziš samo jedan jedini razlog, a poglavar ih nalazi sve. On čuje, vidi i zna sve, što spada na pojedinu stvar. Zato je sasvim pravo, da se udovi pokoravaju glavi. Kaže se obično: »Lugjak zna više u svojoj kući, nego li mudar u tugjoj: koliko će tim više znati mudar u svojoj kući, nego li lugjak u tugjoj?« — Mudrac kaže: »*Ne sudi suca, jer prema onom, što je pravo, sudi. Non judices contra judicem, quonim secundum quod justum est judicat*«. Promisli, kako je preuzetno htjeti nešto suditi, čemu ne poznaš razloga, niti znaš, kako je s tim, niti možeš znati, a niti bi bilo dobro, kad bi znao. *Eccli. 8, 17*

Treće. Rado ćemo zatajiti svoj sud i podvrći ga sudu poglavara, ako promislimo, da poglavar ima pred očima dobro čitave kuće i čitavoga Reda, a ti dalje ne vidiš od svog prsta, i imaš pred očima samo svoju vlastitu udobnost. Općenito dobro moraš pretpostaviti osobnomu. Tako vidimo i u naravi vrlo često, kako se stvari radi sveopćeg dobra moraju odreći svojih posebnih svojstava. Tako voda ostavlja sasvim svoje naravno svojstvo, uslijed kojega teče dole i diže se, kao n. pr. u teglici gore, da ne ostane prazan prostor. Biva to, kako mudroslovci kažu »radi

savršenosti vasionog svijeta. *Propter perfectionem universi«*. Tako mora i svaki napose žrtvovati što od svoje udobnosti i nagnuća, da se unaprijedi sveopće dobro, što ga namjerava poglavar.

Četvrto. Pa i ono, što sami na sebi iskusimo, može nas potaknuti, da ne vjerujemo odviše svojim vlastitim sudovima. Koliko smo toga vjerovali i držali već za sasvim osnovano i tvrdili to kao sasvim sigurno, pa ipak se u tom očito prevarismo! Tada smo morali svoje mnijenje promijeniti i stiditi se, što smo bili tako krivoga mnijenja i nazora, kako je to u istinu bilo. Ako te je koji čovjek dva ili tri puta prevario, ne vjeruješ mu više. Kako dakle možeš vjerovati svom vlastitom sudu, pošto te je toliko puta prevario? Ovo iskustvo, što ga čovjek ima pogledom na svoje neznanje i što se je često puta prevario, jest jedan od razloga, zašto stari ljudi u svojoj zrel sti, u svojoj razboritosti i u svom velikom iskustvu toli oprezno i toli promišljeno postupaju, dok se mladi ljudi vrlo lako na što odlučuju.

———

Deseto poglavlje.

Tumače se tri razloga, što ih navagja sveti Pavao, da slušamo.

»Slušajte svoje poglavare, i budite im podložni. Oni bo bdiju kao oni, koji će dati račun za vaše duše, da to s radošću čine, a ne uzdišući; jer vam to ne bi koristilo. — Obedite praepositis vestris, et subjacete eis; ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes; hoc enim non expedit vobis«. Apostol navodi ovdje tri razloga, da nas potakne, te slušamo svoje poglavare. Oni su od Duha Svetoga, izrečeni po ustima Apostola, zato mogu biti samo vrlo dobri i spasonosni. Slušajte svoje poglavare i budite im podložni! Ovdje se uvijek razumijeva, kako je već rastumačeno, a što moramo držati za temelj svemu, što se o tom kaže, naime da se ništa ne zapovjedi, što je grijeh. Kao prvi razlog za ovu pokornost navodi Apostol: »Oni bo bdiju, kao oni, koji će dati račun za vaše duše«. Najveće umirenje i najveća utjeha za sve nas, koji živimo u redu, jest to, što smo si svjesni, da smo sigurni i da idemo pravim putem, doklegod smo pod posluhom. Poglavar se može prevariti, kada ti ovo ili ono zapovjedi, ali ti si siguran, da se ne varaš, dok vršiš njegovu zapovijed. Od tebe će Bog tražiti račun samo o tom, da li si učinio, što ti se zapovjedilo. Time si pred Bogom opravdan i riješen svake daljne odgovornosti. Ti nemaš odgovarati, da li je ono, što je zapovjegjeno, dobro, i da li bi što drugo bilo bolje. To na tebe ne spada niti će se to tebi uračunati, nego poglavaru. Ako činiš što iz poslušnosti, tada to briše Bog iz tvoje (dužničke) knjige i piše u knjigu poglavara. Zato kaže sv. Jeronim: »O prevelike li slobode! Postiže li ju čovjek, tad jedva

Ad Hebr. 13, 17.

može više sagriješiti! *O summa libertas, qua obtenta vix possit homo peccare!«* Poslušnost nas postavlja donekle u stanje, u kojem više ne možemo sagriješiti.

D. Hier. in reg. mon c. 6.

To je osobito za nas, koji radimo oko spasa bližnjega, velika utjeha; jer možemo biti sasvim osvjedočeni, da je to volja Božja. Kad bi bili u svijetu, tada bi uza svu svoju pobožnost i uza svu svoju želju, da se Bogu dopadnemo, uvijek stojali megju dvije vatre, naime da li bi Bogu bolje služili, kad bi se brinuli samo za se, ili kad bi nastojali oko spasa bližnjega. U Redu smo slobodni od svih ovih sumnja; jer je naša zadaća da pomažemo bližnjemu. Zato nas je Bog pozvao u Družbu Isusovu i zato nam nalaže ove službe. Mi smo dakle sasvim sigurni, da time ugagjamo Božanskom Veličanstvu. Drugi se ne bi usudio vani ispovijedati, a kad bi to činio, bio bi neprestano u strahu, da li tim Bogu ugagja ili ne, da li mu je to na propast ili ne. Ovdje pak ispovijeda bez brige i siguran je, da time služi Bogu. Ti se nijesi sam postavio za ispovjednika, a niti za propovjednika ili poglavara. Da li si za to sposoban ili ne, za to imaju poglavari pred Bogom odgovarati. Oni su te za to postavili, i bdiju kao oni, *»koji će dati račun za vaše duše. — Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri«.*

S tim se slaže ono, što kaže sv. Ivan Klimak o poslušnosti. On kaže megju inim: »Poslušnost je opravdanje pred Bogom. Ako budem upitan: Zašto si to učinio? odgovorit ću: Gospodine! jer mi se to zapovjedilo. Time ću Boga umiriti i pred njim se sasvim opravdati«. Poslušnost je nadalje, kako veli isti učitelj »plovidba bez pogibelji, putovanje u snu«. Putnik može u brodu sjedjeti i spavati; pa ipak ide naprijed i ne treba mu se ništa brinuti za vožnju, jer za to se brine kormilar. Isto se tako može redovnik, koji živi pod poslubom, podati snu, t. j. on može, ne brinući se puno za ono, što mu je činiti, ići putem neba i savršenosti; jer bdiju za nj poglavari koji su kormilari i upravitelji njegova broda. Zaista je nešto veliko, da te tko nosi na rukama i ramenima kroz vrtlog ovoga svijeta. Ovu je pak milost iskazao Bog redovniku, koji žive pod posluhom. Sav njegov teret počiva na ramenima njegova poglavara. A on sam žive sasvim u miru i ne brine se, da li je ovo ili ono bolje.

D. Climac. grad. 4.

To je jedan od razloga, što potiče pobožne ljude, da živu pod posluhom i stupe u Red. Oni naime hoće da se oslobode nebrojenih dvojbâ i tjeskobâ, što ih imaju trpjeti u svijetu, i hoće biti sigurni, da služe Bogu i ugagjaju mu. Jer ako je i ono, čim se bave u svijetu, po sebi dobro, to ipak ne znaju, da li su na to od Boga pozvani. Jer nešto dobra zato, što je dobro, nije još za sve, osobito ako nadmašuje naše sile, kao n. pr. učiteljstvo i vogjenje drugih. Zato kaže jedan vrlo slavni učitelj: »Ja ću radije iz poslušnosti kupiti slamke po zemlji nego li po svojoj volji obavljati velika djela; jer kad činim nešto iz poslušnosti, tada sam stalan i siguran, da vršim volju Božju, a u drugom slučaju ne«.

Ali ne samo u službama i poslovima u korist bližnjega osigurava nas posluh i oslobagja od mnogih sumnja i dvojba, nego i u

posebnim stvarima našeg vlastitog duhovnog napretka. Kad bih htio u svijetu Bogu služiti, tada bi me mučilo i bio bih u velikoj dvojbi, da li bih sad puno ili malo jeo, da li bih morao dulje ili kraće spavati, da li činim premalu ili preveliku pokoru i da li posvećujem premalo ili premnogo vremena molitvi. U Redu svih tih sumnja nema. Tu jedem, što mi se da, spavam u odregjeno vrijeme, činim pokoru, koja mi se naloži. Sve to moraju poglavari promisliti i prosuditi. Ja sam miran i siguran, da činim volju Božju, ako se podajem naredbi posluha, i to ne samo u duhovnim, nego i u vremenitim stvarima.

To je sasvim miran i bezbrižan život: Kao onaj, koji se vozi na dobro opskrbljenom brodu, tako se nema ni redovnik skrbiti za ono, što mu je potrebito za život: jer poglavar nebdije samo nad našim dušama, nego i nad našim tjelesima. Ti se nemaš ništa za to brinuti, odakle ćeš dobiti jesti ili kako si nabaviti odijelo, da se tim slobodnije i bez zapreke možeš sasvim posvetiti službi Božjoj. — Od kolike je to cijene i koristi, vidi se iz onoga, što Kasijan pripovijeda o Opatu Ivanu. Ovaj je
Cass. coll. 9. c. 13. bio prije živio trideset godina u samostanu, u društvu drugih redovnika. Tada naumi da ostavi samostan i odabere pustinjački život, da se može sasvim posvetiti razmatranju. I učini tako, jer tada bijaše to još dozvoljeno. I u tom samotnom i pustinjačkom životu sprovede još dvadeset godina, i to u takoj Božanskoj slasti i tako uzvišenom i neprestanom razmatranju, da je posvema zaboravio na svoje tijelo. Ćutila mu prestadoše djelovati, i na večer često nije znao, da li je taj dan ili jučer što jeo. Ali premda je bio došao do tako visokog stepena razmatranja i toli napredovao u pustinjačkom životu, odluči ipak nanovo da ostavi taj stalež samotnoga života i povrati se u samostan, da u družbi i pod posluhom živi. I učini zbilja tako i to s razlogom. Jer akoprem se u samostanu ne može duh tako uzvinuti i zadupsti u tako uzvišeno razmatranje, kao u pustinji, to se ipak ovo, govoraše on, u samostanu bogato nadoknadi mirom i svetom bezbrižnošću, što ju uživa redovnik. On je bez svake brige i skrbi za sutrašnji
Matth.6, 34. dan. *Quia non est sollicitus in crastinum.* Nu još se bogatije tonadoknagjuje onim, što smo prije rekli, naime što je siguran, da je sve, što čini, Bogu ugodno, i da ne bi mogao ništa učiniti, što bi bilo milije Božanskom Veličanstvu.

Bog je nama, koji smo u Redu i živimo pod posluhom, dao drugoga Mojsiju, kao što ga je njekoć poslao Izraelcima. Ovaj se mora uspinjati na goru i javljati nam volju Božju. Tako možemo i mi, kao što nekoć sinovi Izraelovi, kad su imali kakvu dvojbu ili sumnju, utješeni reći: *»Hajde da idemo k vidiocu! —*
1. Reg. 9, 9. *Eamus ad videntem«.* Proroka nazivahu vidiocem, jer je vidio i razumio volju Božju i tumačio ju puku. Ovu sreću uživamo i mi. U svim dvojbama i sumnjama možemo reći: Hajdemo k vidiocu, k onomu, k ga nam je Bog dao za proroka i svoga namjesnika, da nam po njemu tumači svoju volju. Mi zaista uživamo blagoslov i sreću, o kojoj govori prorok Baruh u osobi puka Božjega, kad kaže: *»Blago nama, Izraele, jer što je Bogu*
Baruch. 4,4. *ugodno, jasno nam je. — Beati sumus Israel, quia quae Deo pla-*

cent, manifesta sunt nobis«. Sretni su i blaženi redovnici, koji uvigjaju i znaju, što je volja Božja, i čime mogu Božanskom Veličanstvu najvećma ugoditi i dopasti se.

»Slušajte svoje poglarare... da to s radošću čine a ne uzdišući«. To je drugi razlog, što ga Apostol navodi. On sažaljuje poglavare, videći ih pod teškim bremenom. Zato nas nagovara, da rado slušamo, te im ovo breme olakšamo. Poglavar ima teški posao i nosi velik teret na svojim plećima; jer mora odgovarati pred Bogom za sve, što čini i što nalaže činiti. Zato mu ne stavljaj na pleća još novi teret pokazujući, da ti je teško slušati i dati se od njeg voditi. Velika je muka za poglavara, ako je podložnik tako neumrtven, da ga ne može upotrijebiti, kako hoće, i da mu se ne usugjuje ono zapovjediti, što drži za nj probitačno. Velika je muka, kad mora poglavar uvijek biti u brizi i strahu, da li će podložnik uzeti što za dobro ili će dapače protusloviti i praviti svakojakih poteškoća, kada što nije baš po njegovu ukusu; kad mora uvijek misliti, kako će mu kazati, da to primi za dobro i rado čini. Takovim ljudima zapovijedati jest nešto vrlo mučno. To je, kao kad bi htjeli zahtijevati što od bolesnog uda ili ga micati. Ako imaš bolesnu nogu ili bolesnu ruku pa moraš s njom što opravljati ili ju gibati kaka to nije muka, bol i teškoća! Što je uzr k tolikoj boli i teškoći? Ud je bolestan; zato ga možemo samo s velikom mukom micati. Ti ćutiš u svojoj nozi toliku bol, kad ju makneš, da se ne usugjuješ ni korak naprijed, ma kako to bilo nužno. Ti puštaš svoje stvari da propadaju, da ne moraš trpjeti toliku bol. Micanje bolesne ruke prouzrokuje ti toliku bol, te je se ne usugjuješ primaknuti k ustima, da jedeš.

Svaki je od nas ud Reda, jer je cijeli Red jedno tijelo, kako to kaže sv. Pavao o Crkvi. Ako si dakle bolestan i neu- 1. ad Cor.
mrtven ud, to si Redu uopće na veliku muku, a poglavaru 12, 12.
napose još tada, kada te ima voditi ili ti što zapovjediti. Opazi li poglavar, da podložnik što čini mučno i nerado, tada ga to boli tako jako, te se često ne ufa da mu što zapovjedi, akoprem bi to nužno imalo biti, i akoprem se poslovi i službe zanemaruju. Tolika je bol zapovijedati bolesnoj ruci ili nozi.

Ovo treba da vrlo dobro uvaže oni, koji misle, da je nešto mila i ugodna biti poglavarom te imati duhovne sinove, kojima se može zapovijedati. O Rebeki pripovijeda sv. Pismo, da je jako željela imati djece. Bog joj dade djece. Kad se je tada trudila i oba se sina Ezav i Jakov već u majčinoj utrobi borila, tko će prvi od njih doći na svijetlo, pokaja se i reče: *»Ako mi se imalo tako dogoditi, što je trebalo da začnem? — Si sic mihi*
futurum erat, quid necesse fuit concipere?« Tako je i poglava- Genes. 15,
rima, kad vide, da jedan nerado čini ono, što mu je zapovje- 22.
gjeno, drugi protuslovi, opet se drugi tuži a treći mrmlja. Tada ćuti poglavar boli, uzdiše pod svojim bremenom i govori: O da mi je sjedjeti u kakovu kutiću i ne brinuti se ni za što, do li činiti ono, što bi mi se zapovjedilo! Dakle to znači imati djecu! To li je služba poglavara! To znači imati podložnike! Ako to znači imati podložnike, tada bi bilo bolje, da ih nije!

Kaka je to bol, ne zna nitko, van onaj, koji je to iskusio. Kaže se obično: Tko hoće da bude dobar poglavar i uzmogne dobro zapovijedati, mora najprije da bude dobar podložnik te iz iskustva zna, što znači slušati. Tada se istom može o poglavaru reći, što veli Apostol o Kristu: »*Nemamo velikog Svećenika koji ne bi mogao imati sažaljenja s našim slaboćama, nego onoga, koji je bio u svem, kao i mi, iskušan. — Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia*«. To se može s punim pravom reći. Nu ja kažem još nešto drugo, što će mi sigurno i svi povladiti. Istina, tko hoće da bude dobar poglavar i uzmogne dobro zapovijedati, vrlo je korisno, ako je bio najprije dobar podložnik te iz iskustva zna, što znači slušati. Ali isto tako mnogo pomaže, da tko bude pravo poslušan podložnik, ako je jednom obavljao službu poglavara ili zapovijedao. Jer sada zna iz iskustva, koli je teško i mučno zapovijedati, kad se podložnici ne dadu voditi niti hoće slušati. Taj ne će htjeti prouzrokovati poglavaru takove boli. Za to nije od potrebe, da si baš bio poglavar; dosta je, da si morao zapovijedati kome sudrugu. Koliko puta nijesi propustio zapovjediti mu nešto, jer se nijesi ufao? Koliko puta ti nije bilo teže zapovjediti, nego kad bi se sam prihvatio posla? Tu si može svatko pomisliti bol, što ju ćuti poglavar, i muku, što ju trpi, kad podložnik pokazuje, da mu je teška zapovijed. Takovi čine, da poglavar uzdiše pod teretom svoje službe i pod njim se sve do zemlje privija, i da bi, kad bi bilo moguće, radije htio sve sam činiti, nego drugima zapovijedati.

Ad Hebr. 4, 15.

Osim toga je najveća bol za poglavara ne njegova vlastita muka, nego nezadovoljstvo njegova podložnika. Poglavar je naime otac i ne može da ne ćuti bolest svoje djece. Boli duša poglavara, kad opazi nesavršenost i slabu krepost podložnika i vidi, kako se sada, mjesto da se najnižih i najponiznijih i najprotivnijih mu posala prihvati s najvećom pripravnošću, samo izgovara i ispričava i navodi tisuću poteškoća. Toma Kempenac kaže: »Nemaran i mlak redovnik uvijek je bolestan i neraspoložen, kad mu se što ne će činiti; i nikad mu ne manjka isprike, da onoga ne čini, što ga ne veseli. Što ne ćemo, ne možemo; a što hoćemo, to možemo odmah, ma bilo kako teško«. Sv. Zlatousnik kaže vrlo dobro: »Volja ima veliku moć. Ona čini, da možemo, što hoćemo, i ne možemo, što ne ćemo. *Magna vis est voluntatis, quae nos efficit posse quod volumus, et non posse illa quae nolumus*«. To je najveća bol za poglavara, to je, što mu najviše srce para, duhovna bolest podložnika, njegova nesavršenost i slaba umrtvenost.

D. Chrys. ser. de Zachaeo.

»*Slušajte svoje poglavare*«, budite im podložni, ne žalostite ih, da ne uzdišu niti se privijaju do zemlje pod svojim bremenom; »*jer vam to ne bi koristilo. — Hoc enim non expedit vobis.*« To bi bio treći razlog. Promisli, da to i tebi ne bi ništa koristilo. I ti bi uzdisao pod teretom i savijao se do zemlje. Vodio bi život bez svake utjehe, kako to predobro iskuse, koji tako živu. Promisli, da će te kao bolesno udo pustiti u miru, i da će poslovi ostati neobavljeni. A to nije ni za te dobro. Promisli,

kako se popušta tvojoj nesavršenosti i dade ti se činiti, što hoćeš. Tako činiš u svemu svoju volju, a ne volju Božju. A to je, čega se moramo najviše bojati, kako smo prije rekli.

poglav. 4.

———

Jedanaesto poglavlje.

Vrlo shodno i uspješno sredstvo, da stečemo krepost posluha, jest, da tako slušamo poglavara kao samog Krista Gospodina.

Jedno od najizvrsnijih i najuspješnijih sredstava, da si stečemo savršenost u toj kreposti, ili bolje rekavši, najizvrsnije i najuspješnije sredstvo jest, da si u poglavaru predstavljamo samoga Boga i mislimo, da nam sam Bog to zapovijeda, i da ne slušamo čovjeka, nego samoga Boga. To nam sredstvo preporučuje Apostol češće na više mjesta. »*Sluge, budite poslušni tjelesnim gospodarima sa strahom i trepetom, u priprostoći srca svoga, kao Kristu. — Servi, obedite dominis carnalibus, cum timore et tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo*«. Sv. Bazilije primjećuje na to: »Apostol nam zapovijeda, da slušamo svjetske poglavare kao Krista, i to takove ljude, čiji je život bio sama opačina, kako nam i sv. Petar zapovijeda: »*Budite pokorni sa svim strahopočitanjem svojim gospodarima, ne samo dobrima i blagima, nego i opakima. — Non tantum bonis, et modestis, sed etiam discolis*«. Koliko to više moramo mi redovnici slušati kao Krista svoje duhovne i redovne poglavare, koji hoće u svem činiti samo volju Božju? Apostol odmah pridodaje: »*Ne služeći na oko, kao da ugodite ljudima, nego kao sluge Kristove, vršeći volju Božju od srca, drage volje služeći, kao Gospodinu, a ne kao ljudima. — Non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate servientes, sicut Domino, et non hominibus*«. Mi nemamo svojim izvanjskim očima gledati ljude, nego nutarnjima Gospodina; jer ne živimo više s ljudima i nijesmo došli u Red, da služimo ljudima nego Bogu. Zato opetuje on to u svojoj Poslanici na Kološane: »*Što god činite, iz srca činite, kao za Gospodina, a ne za ljude, znajući, da ćete od Gospodina primiti uzdarje baštinstva. — Quodcumque facitis, ex animo operamini, sicut Domino, et non hominibus, scientes, quod a Domino accipietis retributionem*«.

Ad Ephes. 6, 5.
D. Basil. in constit. mon c. 13.
1. Petr. 2, 18.
Ad Ephes. 6, 6.
Ad Coloss. 3, 23. 24.

Oslanjajući se naš sv. Otac Ignacije na tu nauku, preporučuje nam jako ovo sredstvo; on postavlja u to veliku moć i govori o tom češće u Ustanovama. Na jednom mjestu kaže: »Za duhovni je napredak veoma korisno i nužno, da su svi odani savršenom posluhu, smatrajući poglavara, bio on ko mu drago, za namjesnika Krista, našega Gospodina«. Na drugom mjestu kaže: »I to je vrlo nužno, da svi slušaju ne samo poglavara Družbe, nego i podregjene službenike, koji imaju svoj ugled od njega, i da se priuče, te ne gledaju na osobu, koju slušaju, nego vazda

3. p. Constit. c. 1. §. 23. et 6. p. c. 1. §. 2. reg. 31 Summ. 3. p. c. 1. §. 24. reg. 38. Summ.

razmišljaju, tko je onaj, koga radi slušaju, a to je Krist, naš Gospodin«. Gdje napose raspravlja o posluhu, postavlja temeljno načelo: »Mora nam pak lebditi pred očima Bog, Stvoritelj i Gospodin naš; jer radi Njega se iskazuje posluh čovjeku. *Versari autem debet ob oculos Deus Creator, ac Dominus noster, propter quem homini obedientia praestatur«.*

6. p. Const. c. 1. §. 1.

Moć se i uspješnost ovoga sredstva vidi iz slijedećeg. Kad bi ti se Krist osobno i vidljivo ukazao i zapovjedio ti, da ovo ili ono učiniš, s kojom pripravnošću ne bi to učinio? Koli dragovoljno i radosno! S kakim s uglasjem i podvrženjem svoga suda! Tada ti ne bi palo na pamet, da sam još prosugjuješ, istražuješ, dvojiš, da li je to dobro ili zlo. Slijepo bi se i bez svakog razmišljanja prihvatio toga s razloga, koji je nada sve razloge: Bog mi to zapovijeda! Bog to hoće, zato je to bolje. Ti bi se vrlo sretnim scijenio, što se hoće s tobom poslužiti. Što bi ti zapovjedio, ma bilo još tako mučno i teško, smatrao bi to samo za tim veću naklonost i milost. To je dakle sredstvo, što ga ovdje navodimo.

Navodeći sv. Bazilije to sredstvo kaže: »Nijesam sam od sebe došao do toga, da navedem ovu prispodobu, nego me je na to navelo sveto Pismo. *Nec enim ad hanc similitudinem inducendam mea sponte, sed divinis litteris inductus accessi«.* Ta je naime istina u svetom Evangjelju jasno izražena; jer Krist sam kaže: »*Tko vas sluša, mene sluša. — Qui vos audit, me audit«.* Ove riječi Kristove vrijede po tumačenju svetaca ne samo za Apostole, nego i za sve druge crkvene poglavare. Tako su naime ovu nauku Kasijan i svi oni sveti redovnici činom potvrgjivali i primali sve zapovijedi poglavara kao zapovijedi Božje; jer sam Krist Gospodin tako to kaže i zapovijeda nam izrično, da nemamo pred očima osobu poglavara, nego da gledamo u njem Boga, ako poglavar i nije takav, kakav bi morao biti. »*Na Mojsijevu stolicu sjedoše književnici i fariseji. Sve dakle, štogod vam reku, držite i činite; a po njihovim djelima nemojte činiti. — Super cathedram Moysi sederunt Scribae, et Pharisaei: Omnia, quaecumque dixerint vobis, servate, et facite; secundum vero opera eorum nolite facere«.*

D. Basil. in const. monast. c. 23.

Luc. 10, 16.

Matth. 23, 2. 3.

Što dakle moramo kod posluha držati pred očima, jest Bog i njegova volja Da li nam sâm očituje svoju volju ili po angjelu, ili po čovjeku, bio Petar ili Pavao, to je sve jedno. Mi moramo to primiti od jednoga kao od drugoga, jer Bog je, koji zapovijeda, a poglavar u njegovo ime. Tako se poziva sv. Bernardo na sv. Benedikta, čije riječi navodi: »Poslušnost, što se iskazuje poglavarima, iskazuje se Bogu. Jer je on sam rekao: »Tko vas sluša, mene sluša«. Štogod dakle na mjesto Boga čovjek zapovjedi, ako nijesmo sigurni, da to nije Bogu milo, ne smijemo drukčije uzeti, nego kao kad bi to Bog zapovjedio. Jer što je do toga, da li On sam objavljuje svoju volju ljudima, ili po svojim slugama, bilo po ljudima ili angjelima? *Obedientia, quae exhibetur majoribus, Deo exhibetur; ipse enim dixit, qui vos audit, me audit. Unde quidquid vice Dei praecipit homo, quod non sit certum displicere Deo, haud aliter accipiendam est, quam si prae-*

ciperet Deus. Quid enim interest, utrum ipse, aut per suos ministros, sive homines, sive Angelos, hominibus innotescat suum beneplacitum?« Ovdje navodi sv. Bernardo i onu glasovitu rečenicu: »Izdao Bog ili čovjek kao namjesnik Božji kakovu zapovijed, treba s jednakom pomnjom poslušati, s jednakim strahopočitanjem primiti, u koliko čovjek ne zapovijeda ništa proti Bogu. *Sive Deus, sive homo vicarius Dei, mandatum quodcumque tradiderit, pari profecto obsequendum est cura, pari reverentia deferendum; ubi tamen Deo contraria non praecipit homo«.* Mi nemamo sada očekivati čudesa niti željeti, da Bog sam osobno dogje, te nam kazuje i zapovijeda, što moramo činiti. To je vrijeme sada prošlo. Kad je to još bilo nužno, snizio se sam Bog do nas te »*nam ovih posljednjih dana«*, kako kaže Apostol, »*govorio preko Sina.— Novissime diebus istis locutus est nobis in Filio«.* »*Jedinorogjeni Sin, koji je u krilu Očevu, on nam je javio. Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit«.* Sada je volja Božja, da živimo u vjeri i da imamo poglavara na mjesto Njega.

D. Bern. l. 5. de dispensat. et praecepto.

Ad Hebr. 1, 2.

Io. 1, 18.

To nam je htio Gospodin pokazati, kako primjećuje sv. Augustin, u povjesti Kornelija. Kornelije bijaše poganin, nu bogobojazan. On se vježbao u dobrim djelima, u dijeljenju milostinje i molitvi. Gospodin ga htjede obratiti i objaviti mu istinu naše vjere. I pošalje mu angjela, koji mu reče: »*Tvoje su molitve i tvoje milostinje uzašle na spomen pred Boga. I sad pošalji ljude u Jopu i pozovi nekoga Simona, koji se zove Petar... on će ti kazati, što ti valja činiti. — Hic dicet tibi, quid te oporteat facere«.* Sveti Augustin pita ovdje: »Zar ga nije mogao angjeo podučiti? *Numquid non illum poterat docere Angelus?* Zašto ga Bog nije podučio po angjelu, kad ga je poslao?« I odgovara: »On ga upućuje na Petra i ne će ga ni sâm ni po angjelu da poduči, nego samo po čovjeku. Bog naime hoće čast iskazati čovjeku i želi, da mu se pokoravamo i podlažemo, a osobito, otkad je sam postao čovjekom i radi nas bio pokoran i poslušan ljudima, kako stoji pisano: »*I bješe im podložan. — Et erat subditus illis«.*

D. August. in Psal. 96.

Act. 10, 6.

Luc. 2, 51.

To isto primjećuju sveti oci kod obraćenja apostola Pavla, komu se Krist osobno ukazao, i koji je samog Krista zapitao: »Gospodine! što hoćeš da činim?« On mu nije htio sam svoje volje objaviti, nego ga uputi na čovjeka, koji će mu očitovati volju Božju. »*Idi u grad i popitaj se za čovjeka, koji se zove Ananija; ovaj će ti kazati, što ti je činiti. — Ingredere civitatem, et ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere«.* Sv. Bernardo kliče na to: »O neizrecive ljupkosti božanske mudrosti! Onoga, s kojim ti sam, o Gospodine, govoriš, šalješ k ljudima, da ga uče Tvoju volju! *O sapientia suaviter vere omnia disponens. Eum, cui tu loqueris, erudiendum de voluntate tua mittis ad hominem, ut socialis vitae commendetur utilitas!«* Dà, Gospodin hoće čovjeku dati ugled i čast, da ga imamo na mjesto Boga, i da riječ poglavara isto tako prihvatimo, kao da bi bila od samoga Boga.

Act. 9, 7.

D. Bern. ser. 1. de convers. s. Pauli

Stoga nijesmo manje sretni od onih, kojima je sam Bog govorio, nasuprot imamo veću zaslugu. Primajući vjerske istine i

vjerujući ih, a da ih nijesmo vidjeli, stičemo veću zaslugu, nego li oni, koji su sami vidjeli. Jer Krist reče Tomi: »*Jer me vidje, Toma, vjerovao si; blago onim, koji ne vidješe i vjerovaše.* — *Quia vidisti me, Thoma, credidisti. Beati, qui non viderunt, et crediderunt*«. Isto tako zaslužujemo i mi u ovom posluhu, kad se pokoravamo poglavaru kao Bogu čvrsto vjerujući, da je sve, što poglavar naregjuje, naredba i volja Božja, donekle više i Bogu smo ugodniji, nego kad bi se Kristu osobno pokoravali. O milostinji kaže Krist sam: »*Zaista vam kažem, kad učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste.* — *Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*«. Prema ovim riječima i nauci svetih otaca naplatit će Bog milostinju, što ju pružimo siromahu, isto tako, kao da smo ju Njemu samomu pružili. Da, donjekle je više, kad dademo siromahu Krista radi milostinju, nego kad bi je dali samome Kristu; jer veću ljubav iskazuje čovjek prijatelju, kad iz ljubavi k njemu primi i podvori njegova slugu, nego kad bi njega samoga primio i podvorio. Ovo posljednje ne vrijedi toliko, jer to iziskuje počitanje i čast prijatelja. Ali ako je ljubav tolika, da iz ljubavi k prijatelju sve njegove tako primamo i s njima tako postupamo, kao s njim samim, onda je to mnogo više. Isto je tako s posluhom.

Io. 20, 29.

Matth. 25, 40.

D. Bonavent. tract. de grad. virtutum c. 2.

Sv. Bonaventura kaže: »Veliki je stepen poslušnosti slušati neposredne zapovijedi i naredbe Božje; ali je donjekle još viši stepen slušati čovjeka Boga radi. Često je to veća zasluga i pripada za to veća nagrada; jer tko sluša čovjeka Boga radi, ponizuje se više u svom srcu, zatajuje savršenije svoju volju i pokazuje više odanosti u Boga. Tako čini čovjek više, koji se iz ljubavi prema kralju pokorava slugi kraljevu, nego kad bi se pokoravao samomu kralju. Kad bi sam Bog došao osobno k tebi i naložio ti što, s kojom spremnošću i odanošću ne bi poslušao? Ali ako Njemu za ljubav slušaš čovjeka, koji ti je jednak te mu se s potpunom odanošću pokoravaš, onda je to mnogo vrednije i zaslužnije«.

———

Dvanaesto poglavlje.

Poglavara slušati kao Krista jest nužno sredstvo, da stečemo krepost posluha.

Da gledamo u osobi poglavara čovjeka nego onoga, koga u njemu slušamo, a to je sam Krist, naš Gospodin, doprinosi ne samo, da bolje i savršenije slušamo, nego je bezuvjetno i posve nužno, da stečemo krepost posluha. Tko ne misli, da je Bog, koji mu zapovijeda i to od njega hoće, i toga radi ne sluša, taj ne samo da ne će biti savršen u posluhu, nego ni uopće ne će biti pravo poslušan, te će uvijek u ovoj kreposti ostati slabićak. Pošto je to nešto tako bitno, pokazat ćemo to praktično i jasno.

Promatraš li osobu poglavara kao čovjeka, tada je tu čovjek jedan i drugi, jer i ti si čovjek. Bio sad poglavar ma kako svet, mudar i učen, ti si ipak misliš na koncu: On je čovjek i ne može sve razloge za svaku stvarčicu znati; on se može lako u čem prevariti i zavesti. Promatraš li ga kao čovjeka, tada ćeš si možda još misliti: Kao čovjek može on imati svoja posebna nagnuća i obzire, koji ga više privlače na jednu stranu nego li na drugu, te čine, da ne gleda jednakim okom stvari tvoje i stvari drugoga. Takove se misli poragjaju osobito tada, kada ti se što teško i tvojoj osjetnosti protivno zapovjedi. Tada će samoljublje, koje je vješt i revan branitelj, vrlo lako izmisliti tebi u prilog važnih i finih razloga i hiljadu prigovora i dokazâ proti onomu, što je zapovjegjeno. Tako nigda ne ćeš doći do potpunog umirenja svoje volje i svoga razuma. Jer uvijek ćeš moći ljudskim razlozima suprotstaviti opet ljudske razloge.

Nu gledaš li u osobi poglavara ne čovjeka podvržena bludnji i bijedi, nego promišljaš, da slušaš u njemu Krista svoga Gospodina, najveću Mudrost, neizmjernu Dobrotu i vječnu Ljubav, za koju znaš, da ne može biti prevarena niti tebe prevariti, tada prestaju sve poteškoće, svi proturazlozi i protivni sudovi, i ti si na sve spravan. Razlog: Bog to hoće! Bog to zapovijeda! To je volja Božja! ne trpi nikaka prigovora niti iznimke. Tako govori prorok David: »*Zamuknuo sam, i nijesam otvorio usta svojih, jer si ti to učinio.* — *Obmutui, et non aperui os meum; quoniam tu fecisti*«. Tako on govoraše u svojim najvećim patnjama. O da mi tako radimo, kako bi to tada bilo krasno! Kako bi tada bio hitar i savršen naš posluh! Odmah bi na glas poglavara ostavili započeto slovo i mislili si: Krist nas zove. Držali bi za neuljudnost i prostotu, da se još zadržimo i odvratimo: Dolazim, odmah ću ići. Kako bi prilagodili svoju volju, kako podložili svoj sud sudu poglavara! Tada bi prestale sve poteškoće.

Ps. 38, 10

Tako samo možemo shvatiti čudnovatu pojavu u samostanima, kako naime biva, da je čovjek dugo vremena u Redu, danomice sluša, pa uza sve to ne steče lakoće u posluhu niti savršenosti ove kreposti. Kako uopće uče mudroslovci i bogoslovci, stičemo lakoću u krepostima vježbajući se u njima. Razlog je tomu i ujedno odgonetka ovo. Lakoću stičemo samo sličnim činima, koji bivaju iz formalnoga razloga koje kreposti. Posluh, o kome ovdje raspravljamo, jest redovnička krepost i neka vrst kreposti bogoštovlja, kako bogoslovci kažu. Ovomu je svrha Bog i čast i slava Božanskog Veličanstva. Ako dakle čovjek u posluhu ne gleda čisto na Boga, ne vidi Boga u poglavaru i ne sluša, jer je to volja Božja, nego samo da udovolji poglavaru ili da kod njega što vrijedi, ili iz straha da ne bude kažnjen ili ukoren, ili jer mu je ono, što je zapovjegjeno, baš po volji, ili jer mu se uljudno zapovjedilo, ili iz drugih sličnih obzira, tada to nijesu čini redovničkoga posluha, jer nemaju formalnog ni bogoštovnog uzroka, za što se sluša. Zato ne stičemo takovim činima kreposti posluha, niti ćemo je steći za čitavog života, ako budemo tako radili. Tu možemo vršiti posluh

izvana, kako to biva kod vojništva, na brodu i u svakoj družbi i općini: nu to još nije prava redovnička krepost.

L. 5. c. 4. Vit, s. Ign. Zato kaže naš sv. Otac: »Mi nemamo poglavara zato slušati, jer je mudar ili pobožan ili jer je narešen svim drugim darovima, nego jer je namjesnik Gospodina Boga našega i ima njegov ugled. Ako ne gledaš na to te imaš pred očima samo druge ljudske razloge, tada se gubi krepost posluha. Onda to ne bi više bila krepost posluha niti čin Reda; jer bi tada slijedio mnijenje mudra, vrlo učena i iskusna čovjeka. To bi pak bio život s ljudima a ne s Bogom. Čim se više obazireš na ove ljudske razloge i dadeš se od njih voditi, tim se više udaljuješ od Boga i od prave kreposti posluha a snizuješ se da slušaš ljude«. I nastavljajući dalje primjećuje još naš sveti Otac: »Mi nemamo nipošto na to paziti, da li je onaj, što nam zapovijeda, kuhač ili poglavar, da li je ovo ili ono, samo ako ima vlast zadovijedati; jer ne slušamo njega radi, nego jedino Boga radi«. Zato hoće naš sv. Otac, da slušamo podregjene poglavare s istom poniznošću, spremnošću i odanošću kao samoga poglavara. Cap. 4. Examen. §. 29.

1. p. l. 1. c. 28. Chron. sancti Francisci. Do ove je savršenosti posluha bio došao sv. Franjo. On kaže: »Megju drugima milostima, što mi ih je Božanska Ljubav milostivo iskazala, htjela mi je podijeliti i milost, da bih smjesta poslušao tek pred jedan sat obučena novaka, kad bi mi bio dan za gvardijana, i to isto tako, kao stara i mudra brata«. On je dobro znao, koga sluša; zato nije gledao na osobu poglavara, nego na Boga, koga je u poglavaru slušao. Ovaj slavni svetac veli nadalje: »Čim poglavar, koga slušamo, ima manje naravskih darova i ugleda, tim je savršeniji i Bogu ugodniji posluh u svom načinu«. A to je ono, što mi uvijek govorimo, naime da onaj, koji rado sluša kuhača, trpezara, sakristana ili podregjenog službenika, pokazuje mnogo više svoj posluh, nego li onaj, koji sluša zamjenika rektorova; a tko ovoga sluša, pokazuje više posluha od onoga, koji sluša rektora; a ovaj više od onoga, koji sluša provincijala ili generala. Jer što je niži onaj, koga slušamo, to se čišće sluša radi Boga. Kod posluha prama najvišem poglavaru može na nas djelovati čast i ugled osobe ili želja, da mu ugodimo i omilimo. Nu slušaš li podregjenog službenika, tada te ne može ništa drugo, do sam Bog, na posluh poticati.

Cap. 4. exa. §. 29. Za potvrdu ovoga, što smo rekli, pridodaje još naš svj Otac Ignacije: »Tko nije savršeno poslušan podregjenim službenicima, taj ne će biti poslušan ni višim; jer pravi posluh ne gleda na osobu, koju sluša, nego na Boga, koga radi i komu je u svem poslušan«. Takomu manjka formalni razlog pravog posluha; jer kad bi slušao Boga radi, slušao bi i podregjenike, koji baš sada zastupaju u čemu Boga. Ali ako ovih ne sluša, tada je to znak, da u svom posluhu prama ostalim poglavarima ne sluša Boga radi, nego iz ljudskih obzira. Potom njegov posluh nije savršen niti posluh redovnički.

Trinaesto poglavlje.

Druga velika dobra, koja nastaju iz toga, da slušamo poglavara kao Krista.

Osim toga, što smo rekli, ima još drugih velikih dobara u ovom posluhu, kad naime gledamo i slušamo poglavara kao Krista, a ne kao čovjeka. Prvo dobivamo time veliku jakost i pouzdanje, da smo onome, što je zapovjegjeno, i zaista dorasli i da možemo to proizvesti. Velika je naime razlika, da li Bog što zapovijeda ili ljudi. Ljudi zapovijedaju često nješto, što nijesmo kadri izvesti, a ne daju nam snage, da izvedemo, što zapovijedaju. Nu Bog ne zapovijeda nigda ništa, što ne možemo, a daje jakosti i snage, da možemo ono, što je zapovjegjeno, učiniti i izvršiti. U Redu trebamo osobito ove snage i ovog pouzdanja u Boga; jer smo pozvani na vrlo važne i teške stvari. Što nas pri tom čuva od malodušnosti a daje nam veliku srčanost i pouzdanje, jest pomisao: Bog mi to zapovijeda, pa jer mi je povjerio ovu ili onu službu, dat će mi i jakost, da učinim ono, što mi zapovijeda. Najveću utjehu pruža onima, koji idu u misije u Indiju ili poduzimaju druge velike stvari, usred nevolja i pogibli, u kojima se nalaze na moru i na kopnu, kao u duhovnim tako i vremenitim, pomisao: Ti si me, o Gospodine, ovamo postavio! »*Tvoj sam, spasi me! — Tuus sum ego salvum me fac*«. Ps. 118, 94.

To nam je htio naznačiti, kako primjećuje sv. Zlatousnik, Krist naš Gospodin, kad je poslao svoje učenike, da propovijedaju i obraćaju sviet, riječima: »*Eto ja vas šaljem. — Ecce ego mitto vos*«. Luc. 10, 3. On htio time kazati: Vi ste slabi, vaši su neprijatelji jaki, a pogibli su velike; ali uza sve to nemate se ničesa bojati niti klonuti duhom, jer idete po mojoj naredbi i iz posluha prama meni. Ja sam, koji vas šaljem; ja sam, koji ću vas izbaviti od svih zala i svake nesreće, što vas može snaći; i ja ću vam dati pobjedu nad svim vašim neprijateljima. To i bijaše utjeha učenicima u svim njihovim mukama i pogiblima. A to mora biti i naša utjeha u svim našim službama i u svemu, što nam posluh naloži. »Bog me šalje! Bog mi ovo zapovijeda! On će mi dati i jakosti za to«. Bog zapovjedi proroku Habakuku, da odnese jelo, što ga je bio pripravio za svoje žeteoce, Danijelu u Babilon, gdje je ovaj bio bio u lavskoj jami. Habakuk reče: »*Gospodine, Babilona nijesam vidio, a za jamu ne znam. — Domine, Babylonem non vidi, et lacum nescio*«. Dan. 14, 34. Tada ga pograbi Angjeo za kosu njegove glave i spusti ga kod lavske jame. Iz toga uvigjamo lakoću i brzinu, s kojom Bog pritiče u pomoć, kad što zapovijeda.

Drugo. Posluh prama poglavaru kao prema Kristu čini, da neprestano živimo po volji Božjoj i vazda ju vršimo. Tada možemo neprestano biti rasplamćeni i uspaljeni ljubavlju Božjom i uzdržati se u neprestanoj molitvi. Uvijek biti sigurni, da vršimo volju Božju

i u tom nalaziti svoju radost i veselje to je vrlo dobra i korisna
I. dio. 5, raspr. 4. pogl. molitva te izvrstan način, da vazda hodimo u nazočnosti Božjoj.

Treće. Tko tako hodi, ne brine se, da li mu se ovo ili ono zapovijeda. To ga nije ništa briga. On samo misli, da vršeći ono, što mu se zapovijeda, vrši volju Božju. A to je njegova hrana, njegova radost i njegova naslada u svem njegovu djelovanju.

Četvrto. Tko gleda uvijek u svom poglavaru Boga i pomišlja, da se je predao u ruke Božje i da ga Bog vodi i ravna, taj živi u blaženom miru ne razbijajući si glave i ne brinući se za budućnost; jer počiva u dobrim rukama. »*U miru, u njem samom ću spavati i počivati. --- In pace in idipsum dormiam et*
Ps. 4, 9. Ps. 22, 1. *requiescam*«. »*Gospodin vlada sa mnom, i ništa mi ne će manjkati. --- Dominus regit me, et nihil mihi deerit*«. Ja sam siguran, da mi se ništa ne će dogoditi, što On ne će, i da On hoće samo moje dobro.

Ah, kolika bi duhovna dobra i bogatstva mogli naći, kad bi se priučili gledati u svom poglavaru samoga Boga i uvijek misliti, da živemo s Bogom a ne s ljudima. Neki je vrlo stari Otac priznao, da je živio u Redu više od dvadeset godina a nije pojmio, što znači slušati poglavara kao Krista, i kako se može Bogu služiti a ne ljudima. Misliš li ti možda, da to shvaćaš, jer si o tom čitao ili čuo? To nije dosta. Mi se moramo u tom na rečeni način vježbati, da možemo savršenost u toj kreposti steći i sva ova dobra uživati.

Četrnaesto poglavlje.

Nepravdu i mrmljanje proti poglavaru uzima Bog, kao da je proti Njemu samomu.

Slušamo li poglavara, tad slušamo i štujemo Boga, koga poglavar predstavlja i čije mjesto zastupa; isto tako svaku nepravdu, što ju činimo poglavaru, nanosimo samomu Bogu. Za jedno i za drugo vrijedi isti razlog; zato i uzima Krist naš Otkupitelj oboje zajedno i kaže: »*Tko vas sluša, mene sluša; i tko*
Luc. 10, 16. *vas prezire, mene prezire. --- Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit*«. Sv. Pavao navodi i Poslanici na Rimljane tomu razlog, kad kaže: »*Nema oblasti osim od Boga.... Onaj dakle koji se opire oblasti, Božjoj se naredbi opire. -- Non enim est potestas nisi a Deo... Itaque qui resistit potestati, Dei*
Ad Rom. 13, 1. 2. *ordinationi resistit*». Sveto je Pismo puno svjedočanstva za to. Kada su Sinovi Izraelovi mrmljali proti Mojsiju i Aronu, koje im je Bog postavio za poglavare, jer su bili u pustinji i nijesu imali ništa jesti, i kada su se pokajali, što su izašli iz Egipta; »*tada rekoše Mojsije i Aron svim Sinovima Izraelovim: On je čuo mrmljanje vaše proti Gospodinu; što smo pak mi, da mrmljate proti nama?... Nije protiv nas mrmljanje vaše nego proti Gospodinu. -- Dixeruntque Moyses, et Aaron ad omnes Filios Israel:*

Audivit enim murmur vestrum contra Dominum. Nos vero quid sumus, quia mussitastis contra nos?.. Nec contra nos est murmur Exod. 16, 6-8.
vestrum, sed contra Dominum«. Kada su Sinovi Israelovi zabacili Samuela i od njega zahtijevali, da im dade kralja, kao što su imali kraljeve i drugi narodi, tada reče Bog Samuelu: »*Nijesu tebe zabacili, nego mene. --- Non te abjecerunt, sed me*«. Na ovaj 1. Reg. 8, 7.
se način tumači i mjesto kod Izaije: »*Zar vam je malo, da ste dosadni ljudima, jer ste dosadni i Bogu mome. --- Numquid parum vobis est molestos esse hominibus, quia molesti estis et Deo* Isa. 7, 13.
meo?« To jest, dok žalostite od Boga vam postavljene poglavare, ne činite malo zlo; jer u njima vrijegjate samog Gospodina.

Koli su Bogu mrska taka mrmljanja i kako ih uzima kao nepravdu samom sebi nanesenu, može se vidjeti iz velikih i izvanrednih kazna, kojima ih je kaznio. Koru, Datana i Abirona kazni Bog strašno, jer su mrmljali proti Mojsiju i Aronu i govorili, da su si prisvojili gospodstvo. Zemlja se otvori i proguta ih žive zajedno s njihovim ženama, šatorima i obiteljima. I pade oganj s neba i proguta još dvjesta pedeset drugih. Sv. Toma Num. 16, 31 et 35.
primjećuje na to: »Bog je kaznio mnogo strožije i strašnije one, D. Tho. 2. 2. q. 93. ar. 2.
koji su mrmljali proti poglavarima nego li one, koji su njega samoga neposredno uvrijedili idolopoklonstvom i obožavanjem zlatnog teleta. Jer ove dade smaknuti samo oštricom mača, a na one pade oganj s neba, zemlja se otvori i proguta ih žive. Iz toga se vidi, koli je Gospodinu mrska uvreda i nepravda, što se nanosi njegovim namjesnicima.

Iz toga je takogjer jasno, zašto se u sv. Pismu grijeh neposluha prispodablja grijehu idolopoklonstva. »*Jer kao grijeh gatanja jest opirati se, i kao opačina idolopoklonstva ne htjeti poslušati. --- Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare; et* 1. Reg. 15, 23.
quasi scelus idololatriae nolle acquiescere«. Tako reče prorok Samuel Saulu, a sv. Grgur i sv. Bernardo primjećuju na to: »Promislite, kako je zlo i kaki grijeh neposluh, kad ga Duh Sveti isporegjuje s idolopoklonstvom i općenjem sa zlim duhovima!« D. Greg. l. 35. mor. c. 12. D. Bern. de ordin vit. et mor. instit.
Razlog tomu navode slijedećim prispodobama. Kao što se grijehom idolopoklonstva i općenjem sa zlim duhovima oduzima Bogu dužna čast i štovanje, isto Mu tako neposluh i preziranje poglavara oduzima dužnu čast i štovanje, jer oni su namjesnici Božji. I kao što idolopoklonik ostavlja pravoga Boga te obožava i časti idol od drveta, isto tako ostavlja neposlušnik pravo pravilo, što je Bog, i ravna se po krivom, što je njegov vlastiti sud i njegovi ljudski razlozi.

Da se povratimo na našu stvar. Bog uništio skoro sve Sinove Israelove, što su mrmljali proti Mojsiju i Aronu. Gospodin naime posla med nje zmije, koje su ih bole i usmrćivale. Num. 21. 5. 6.
Sv. Pavao spominje to u Poslanici na Korinćane: »*Ne mrmljajte, kao što su nekoji od njih mrmljali i poginuli od porazitelja. --- Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore*«. S istoga je razloga kaznio Bog sestru 1. ad Cor. 10, 10.
Mojsijevu, Mariju, s vrlo strašnom gubom. Sedam je dana morala po zapovijedi Božjoj ostati izvan tabora, akoprem je Mojsije, ljubimac Gospodnji, za nju jako molio. I on, koji je mogao

suzdržati gnjev Božji, da se odmah ne izlije nad bezbožnim pukom, ne isposlova oproštenja za svoju sestru bez primjerene zadovoljštine. Otuda uze sv. Bazilije kaznu, što ju zapovijeda da se naloži redovniku, koji bi mrmljao proti poslušnosti ili proti svom bratu. On kaže, da se takav ima odijeliti od družbe, ne samo on, nego i sve njegove stvari. Njegov se posao neka ne miješa s poslom drugih; svejedno kao što se postupa s okuženikom, kad se ne samo odstrani on, nego i njegovo odijelo i sve, čega se dotakao i u ruci imao, da se i drugi ne okuže, tako se ima i s ovakim postupati. Takav se mora odijeliti od družbe kao izopćenik. On ima biti sam. Nitko neka nema ništa više s njim u molitvi, ni kod jela, ni u vrijeme odmora ni posla, da se tako zastidi i popravi.

Nicol. 1 ad imper. Michel. 1. Reg. 24, 5. Nikola Prvi kori u pismu na cara Mihajla njegovu nečednost, što je opadao crkvene dostojanstvenike. I navodi tom zgodom nešto iz povjesti Davidove. Ovoga je progonio Saul i radio mu o glavi. Tad nagje jednoga dana Saula sama u spilji, gdje ga je mogao bez ikake pogibli usmrtiti. Nu nije htio na nj položiti ruke, jer je držao za zločin uvrede Veličanstva položiti ruku na pomazanika Gospodnjeg, akoprem je ovaj bio opak i zakleti mu naprijatelj. I usudi se samo da mu odreže komad od ruba kabanice. Ali Davida se to, kako pripovijeda sv. Pismo, teško kosnu srca; i pokaja se jako, što je to učinio i *»udari se u svoja prsa, što bijaše odrezao rub plašta Saulova. Percussit cor suum David, eo quod abscidisset oram chamydis Saul«.* »Tako «kaže Papa,» mora činiti i vjerni podanik, koji gleda u poglavarima Krista našega Gospodina. On se ne smije usuditi da odreže mačem jezika rub od odjeće svoga poglavara. Nu ako je komu iz neopreznosti ili slaboće ili u uzbugjenosti strasti izmakla koja riječ ili ako je rekao koju pogrješku pogrješku poglavarevu, neka odmah ugje u se i ozbiljno se za to pokaje kao David, što je odrezao rub od odjeće svoga poglavara, ma kako malena i neznatna bila pogrješka«. Papa pridodaje još poznatu rečenicu Papâ: »Djela se poglavarâ ne smiju udarati mačem usta, akoprem se čini da su ukora vrijedna.

D. Greg. in registro lib. 12. c. 31. Exod. 22, 28. *Facta Superiorum oris gladio ferienda non sunt, quamvis reprehendenda videantur«.* Zato reče sam Gospodin: *»Ne ozloglašuj bogove* t. j. one, koje je Bog postavio za svoje namjesnike! *Diis non detrahes«*

Takovim se govorima ne samo Bogu i poglavaru nanosi nepravda, nego se time jako škodi i podložniku, pred kojim se tako ogovara. Jer to mu oduzima povjerenje u poglavara i slabi u njem dobro mnijenje i počitanje, što ga je prema njemu imao. To je uzrok, da se podložnik od poglavara odvraća i postaje prama njemu hladnokrvan. Time se vrlo slabi ugled i jakost posluha i često tada ne crpe drugi baš zato nikake koristi iz svega, što mu poglavar kaže ili s njim odredi. Tako mu se zatvaraju vrata njegovu napretku, što bi ga imao učiniti pomoću poglavara. Zato se moramo na svaki način jako čuvati, te nigda ne zapriječimo tolikog dobra, da prema opomeni Apostola *»ne uzraste kaki otrovni korijen i bude na zapreku, te se njime oskvrnu*

mnogi. — Ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat, et per illam inquinentur multi«. Ovdje je od potrebe velika opreznost, dapače u lahkim i neznatnim stvarima. Jer nije laka ni neznatna stvar ugrabiti poglavaru ljubav i štovanje, povjerenje i pouzdanje, što ga drugi u nj postavlja. A to je posljedica takih ogovora i naklapanja. Na tu posljedicu moramo osobito misliti a ne samo da li je on što o njemu kažemo, po sebi što znatno ili neznatno. *Ad Hebr. 12, 15.*

Petnaesto poglavlje.

Nije proti poslušnosti predložiti što poglavaru. Kako moramo pri tom postupati.

Poglavaru što predložiti nije pogrješka niti nesavršenost. To je nasuprot djelo velike savršenosti, i bila bi pogrješka, kad ne bi u svoje vrijeme što predložili. Mi imamo za to naredbu. »Prekomjerna briga za ono, što se tijela tiče, jest doduše ukora vrijedna; nu nasuprot je umjerena briga, kako da uzdržimo tjelesno zdravlje i snagu za službu Božju, hvalevrijedna. Tu brigu moraju imati svi, i zato moraju svi, čim opaze, da im je što škodljivo ili nužno, ticalo se to sad hrane ili odjeće, sobe ili službe i posla i dr., obavijestiti o tom poglavara ili onoga, koji je za to odregjen«. To nam je Pravilo dao naš sv. Otac iz važnog razloga. Glavna briga za ono, što nam je potrebito za naše zdravlje, mora doduše i u nekom smislu posvema biti stvar naših poglavara. Nu oni su ljudi a ne angjeli. Kao ljudi ne mogu znati, da li ti osim onog, što je zajedničko, još što trebaš. A ne mogu oni ni na pameti držati svih pojedinosti, i zato im moraš u tom pomoći, moraš ih sjetiti i spomenuti im to, da se mogu za to pobrinuti. Ovdje sve o tom ovisi, da se stvar kako treba predloži; jer je velika pogibao, da se pri tom ne umiješa samoljublje i vlastiti sud Da to sasvim dobro obavimo, moramo po naputku našega sv. Oca dobro paziti na dvoje. *3. p. Constit cap. 2. §. 1. Reg. 46. Summar.*

Prvo moramo se, prije nego li što takova predložimo, sabrati u molitvi. Ako mislimo i poslije toga, da moramo stvar predložiti poglavaru učinimo to. Pod tom se pak molitvom ne misli, da izmoliš možda jednu Zdravo Mariju i tad odmah prijedložiš, što ti upravo pade na pamet. Ne, ova je molitva, prije nego takova šta predložiš, ozbiljno razmišljanje, da li je taj prijedlog na veću slavu Božju, ili da li u tom tražiš sama sebe. Ako je ovo posljednje, tad nemoj prijedložiti Ali ako misliš, da je prijedlog na veću slavu našega Gospodina, tad moraš predložiti.

Drugo Ako si učinio prijedlog usmeno, ili da ništa ne zaboraviš, pismeno, tad prepusti daljnu brigu sasvim poglavaru Što on glede toga odredi, drži za najbolje, ne prigovaraj ništa i ne prosi dalje za to, niti sam, niti po kom drugom, bilo sad ono uslišano, što si zahtijevao, ili ne Svaki neka je osvjedočen,

da će ono, što poglavar naredi, pošto je jedanput o tom obaviješten, biti na veću slavu Božju i na njegovo dobro u Gospodinu našemu Ti moraš dakle biti prije i poslije, pošto si stvar predložio i razjasnio, sasvim ravnodušan, da li će se spomenuta stvar u istinu izvesti ili propustiti Što poglavar naredi, moraš biti time sasvim zadovoljan i držati to za bolje

Najvažnije je kod svih takih prijedloga, da smo glede onoga, što zahtijevamo, posve ravnodušni te isto tako zadovoljni i utješeni, kad nijesmo uslišani, kao kad smo uslišani. Tada se takogjer pokazuje, da li u tom tražimo slavu Božju ili same sebe. Jer tražimo li samo volju i čast Božju, veselit ćemo se, štogod poglavar odredi. Mi smo si naime sigurni, da je baš to volja Božja, izražena po poglavaru. Nu ako se počnemo tužiti, biti nezadovoljni, u sebi mrmljati, kad se stvar odbije, onda je to znak, da nijesmo bili ravnodušni niti tražili samo Boga, nego samo sebe i svoju vlastitu ugodnost Otuda dolazi snuždenost i nemir toga radi, žto nijesmo postigli, što smo htjeli. Što u ovoj molitvi, prije nego li stvar predložimo, prije svega moramo steći, jest potpuna ravnodušnost glede svega onoga, što bi se moglo odgovoriti. Tu nam mora biti svejedno, kaže li nam se da ili ne. To je najbolje duševno raspoloženje, što ga može tko imati, kad hoće takova šta da predloži Tako će biti jednako zadovoljan i veseo, kad mu se kaže ne, kao da. Bio bi takogjer dobar savjet, da se naime, kad nam se reče željeni dà, ispitamo, da li bi takogjer bili tako zadovoljni, kad bi se reklo ne To bi bio tada dobar znak, i mogli bi biti sasvim mirni, da kod dà ne vršimo svoje vlastite volje, nego volju Gospodina Boga našega

Na taj način što predložiti nipošto nije proti savršenosti posluha, jer to ne uništuje ravnodušnosti ni odanosti; nasuprot je to veća savršenost i veće mrtvenje U ovom slučaju ne predložiti što, bio bi očiti neposluh proti Pravilu i k tome još očita nesavršenost i neumrtvenost Opazi li tko, da mu što škodi ili da mu što drugo treba, a ne reče ništa, nego si misli: Ako mi se da, dobro, ako ne, hvala Bogu, može si katkada utvarati, da je to mrtvenje ili želja, da što trpi. Nu to je nemrtvenje i želja ne trpjeti; jer mu je teže i mučnije s tom stvari ići k poglavaru te mu je predložiti, nego li ono trpjeti, što onaj čas trpi On se naime boji, da će ga poglavar držati za čovjeka, koji mnogo pazi na sebe i na svoju udobnost. Katkada je to nemrtvenje iz nedostatka ravnodušnosti. Već sam jedan put takova šta predložio, misli si on, pa se poglavar na me osjekao. On mi je tako odgovorio, te sam odlučio, da nigda više k njemu ne idem niti mu išta predložim, van ako nikako drukčije ne bi moglo biti Svemu je tomu to razlog, što ne predlažeš s ravnodušnošću niti imaš jakosti, da primiš ne. Zato hoćeš radije trpjeti, nego li staviti prijedlog.

Promotrimo ovdje prijevaru gjavla i moć samovolje. Uslijed toga hoćemo radije pstati u svojoj nevolji i trpjeti iz puke samovolje, nego li što predložiti iz straha, da će nam se možda uskratiti, za što prosimo To je puka bludnja i zasljepljenost

takogjer u stvarima samoljublja i vlastite koristi. Mi si mislimo, da će nam poglavar dati niječni odgovor, i to nam se čini najgore. Zar ne bi bilo bolje, da bi tada ono, što sad trpiš, trpio iz posluha i po volji Božjoj, nego da trpiš po svojoj volji, kao što sada? O tom ne možeš zaista dvojiti. A istom kolika je zasluga, kad si što predložio iz posluha prema pravilu, što je za te od velike važnosti, i tada se više nemaš bojati posljedica, što mogu nastati, pošto si stvar predložio; jer se ove sad više ne će tebi uračunati, što bi inače bilo, kad ne bi stvari predložio. One će se sada uračunati poglavaru i Bogu, koji te po poglavaru vodi i ravna.

Da izbjegnemo svim ovim posljedicama i uklonimo svaku poteškoću i stid, što bi nas mogao pri tom obuzeti, dao nam je naš Otac Ignacije za to posebno pravilo. Čega se ima onaj bojati ili sramiti, koji čini ono, što mu pravilo nalaže? Poglavar ne može za zlo uzeti, kad tko obdržava pravilo, on to može samo odobravati, U Družbi Isusovoj, gdje je uobičajeno, da radi najneznatnijih stvari idemo k poglavaru, biva to sasvim lahko. Samo tvoja neumrtvenost čini ti to teško.

Glavno je u tom, da stvar predložimo s potrebitom ravnodušnošću i odanošću. Ovo treba još pobliže razjasniti. Kad što predlažemo, ne smijemo to činiti s takom odlučnošću i osvjedočenjem, kao da je ono, što tražimo, već samo po sebi najbolje. To bi tada bilo uzrokom nemira i napasti, ako ne bi ispalo, kako smo mislili. Mi moramo stvar predložiti uvijek kao dvojbenu te s ravnodušnošću očekivati od poglavara riješenje i odluku. Na taj ćemo način ostati mirni, kako god odluka ispala. Zapita li tko u znanstvenoj dvojbi svoga učitelja, tada je s odgovorom, što mu ga ovaj da, zadovoljan i umiren. On je došao kao učenik sa svojom dvojbom k svomu učitelju, i drži njegov odgovor za istinu i riješenje svoje dvojbe. Isto tako mora pravo poslušni predložiti svoje praktične dvojbe svomu poglavaru, još nesiguran, što je bolje, i neodlučan ni za jedno ni za drugo, dok poglavar ne kaže, što je činiti. Ovu izjavu mora držati za najbolju i najsigurniju; nju ima slijediti, i time se mora umiriti. Tako ni u molitvi, što ju obavljamo, prije nego li stvar predložimo, ne smijemo već unapred odrediti, da je baš to na veću slavu Božju; nego moramo samo odlučiti, da ćemo to poglavaru predložiti i da u tom ne ćemo tražiti samih sebe, nego Boga. Pri tom moramo još uvijek ostati neodlučni, da li je to pravo ili nije, dok toga poglavar ne riješi i ne odluči.

To si moramo zapamtiti, jer o tom ovisi, da li ćemo stvar kako treba predložiti, i ujedno sačuvati mir, odlučio sad poglavar što mu drago. Pa pošto je to kod nas u redu jako uobičajeno, puno je do toga, da to kako treba činimo. Bila bi velika šteta po red i vrijedno oplakivanja, kad bi se tako izopačili, da bi poglavari svojim podložnicima jedva smjeli što uskratiti, a da se ne bi odmah ogorčili, počeli gojiti nepouzdanje i tužiti se, kao da ih malo ljube; ili da ne bi mislili i dapače govorili, da je poglavar strog i tvrd čovjek, koji se ne da umekšati. Nu promislimo, da smo to primali od svojih tjelesnih roditelja, kad

su nam mnoge molbe odbili, pa ih nijesmo zato držali za stroge niti im uskratili dužnu ljubav. Pa to je bilo u vrijeme, kad još nijesmo bili tako strogo obvezani, da vojujemo proti svojoj vlastitoj volji i izvojštimo pobjedu nad samima sobom. To isto moramo sada činiti s mnogo više razloga pogledom na svoje duhovne roditelje.

U prijašnja bi vremena odbijali poglavari vrlo često namjerice takove molbe, akoprem su ih mogli bez ikakih zlih posljedica uslišati. Bilo je to u običaju samo za to, da podložnike vježbaju u mrtvenju. Htjeli su ih na to priučiti, da dragovoljno podnesu, kad god im se uskrati molba. Ovi bi tada takovu priliku, što bi se pružila, da slome svoju samovolju, prihvatili rado i veselo. Tolika je bila njihova želja za napretkom u duhovnom životu. Što bi bilo s nama, kad nam se više ne bi smjelo uskratiti ni ono, što nije dobro za nas, a da se ne ogorčimo i počnemo tužiti? A što istom, kad bi tako daleko došlo, da bi poglavari morali svojim podložnicima toliko popuštati, te bi im dapače takova šta dozvoljavali, što sami ne odobravaju, da izbjegnu još veće zlo? Toga se ima redovnik jako čuvati, kako smo prije rekli. (4poglavlje)

Da podložnik predloži stvar što savršenije, mora rečenu ravnodušnost i odanost imati ne samo u sebi, nego ju i izvana pokazati u riječima i u načinu, kako predlaže. Riječi se moraju slagati sa osjećajima, a vanjština mora podupirati nutrinju. Pravi način, da se što predloži, jest taj, kad se pravo izrazi ravnodušnost i odanost, što se u nami krije, i što to biva točnije, tim je on bolji. Kad bi tko mogao tako stvar predložiti, da poglavar ne bi nikako mogao iz toga razabrati, kamo molitelj naginje, tako da bi istom čuvši razlog mogao odlučiti, što bi bilo bolje, tada bi to bio najbolji način predlaganja. Mi ćemo to još bolje razjasniti.

Jedno pravilo za provincijala nalaže: »Provincijal ima prigodom vijećanja, kad što predloži konzultorima, da izraze svoje mnijenje, stvar tako predložiti, da ne pokaže svog nagnuća ni na drugu stranu. Konzultori (savjetnici) neka izraze posve slobodno svoje mnijenje, pa opazivši da im poglavar naginje na jednu stranu, neka im to ne bude povodom, da i oni na istu strann naginju«. Ovo pravilo za provincijala vrijedi takogjer za podložnike i najbolji je način, kako ćemo što predložiti poglavaru. Tu predlažemo stvar jasnima i jednostavnim riječima, da poglavar jedva opazi, kamo naginjemo, da to ne bude uzrokom, te popusti, opazivši slaboću molitelja. Sad on može slobodnim okom vidjeti, što je shodno, ne obaziruć se na nagnuće i želju onoga, koji predlaže.

Za to imamo dva krasna primjera u Evangjelju. Prvi je o preblaženoj Djevici, kad je upozorila svog preljubljenog Sina, da je nestalo vina, kad bijahu pozvani na svadbu Tu ona samo reče: »*Vina nemaju! — Vinum non habent*«. Ona ne reče: »Doskoči toj nuždi, Gospodine, da se ne osramote; jer možeš«. Ona mu predstavi sasvim jednostavno nuždu. Drugi je primjer način, kako su Marta i Marija obavijestile Krista, našeg Gospodina, o (*Io. 2, 3.*)

bolesti svog brata Lazara. One poslaše, kako kazuje Evangjelje, glasnika k njemu, s ovom porukom: »*Gospodine, gle, koga ljubiš, bolestan je. — Domine, ecce quem amas, infirmatur*«. Sv. Augustin primjećuje ovdje: »One ne rekoše: Dogji! Jer onome, koji ljubi, dosta je samo najaviti. Nijesu se usudile reći: Dogji i izliječi, niti: Tamo zapovjedi, i ovdje će biti, kao što je rekao stotnik. One kažu samo: »*Gospodine, gle, koga ljubiš, bolestan je*«. Dosta je, da to znaš. Ti ne ostavljaš, koga ljubiš *Non dixerunt: Veni; amanti enim tantummodo nuntiandum fuit. Non ausae sunt dicere: Veni et sana; non ausae sunt dicere: Ibi jube, et hic fiet, ut centurio; sed tantum: Domine, ecce, quem amas, infirmatur. Sufficit, ut noveris: non enim amas, et deseris*«. (*Ibid. 11, 3. D. Aug. ho. 1. sup. hoc Evang.*)
Tako moramo i mi predložiti stvar svojim poglavarima S jasnima i jednostavnim riječima moramo razložiti svoju nuždu, nu ne svoje želje niti svog nagnuća. Tada ćemo biti sigurni, štogod poglavar odredi, da tog ne čini iz popustljivosti prema nama, i da ne tražimo samih sebe.

Ovaj način predlaganja hoće i naš Otac Ignacije. Gdje govori u Ustanovama o bolesnicima, kojima škodi podneblje ili koji kraj, kaže: »Takav bolesnik neka ne traži promjenu mjesta niti očituje za to, nego neka samo, kako ćuti, priopći poglavaru svoju bolest, neraspoloženje i nesposobnost za zvanične poslove. Sve ostalo neka prepusti poglavaru. Ovaj ima tada prosuditi, da li je shodno, da ga kamo drugamo pošalje, gdje bi ozdraviv mogao više djelovati, ili da ga na veću slavu Božju ostavi ondje, gdje jest, pa mogao raditi manje ili sasvim ništa. Jer i to može biti za nj spasonosno«. Pa i u toj za nas toli važnoj stvari zahtijeva naš Otac taku ravnodušnost i odanost, da ne samo ne će da molimo za promjenu mjesta, nego ni da ne očitujemo želje za tim. Koliko to više ima biti u drugim neznatnim stvarima? Ako ne možemo i ne znamo toga katkada tako predložiti, da poglavar ne opazi naše želje i našeg nagnuća, tada je vrlo dobro i hvalevrijedno ono, što čine nekoji redovnici, koji razloživši jasno i jednostavno stvar, mole vruće poglavara, da se ništa ne obazire na njihovu želju, nego da ima pred očima samo veću slavu Božju, uvjeravajući ga, da će to primiti s najvećom ljubavi i biti im na veliku utjehu, jer znaju, da time vrše volju Božju. Nasuprot da će ih jako uznemiriti, ako moraju misliti, da im se popustilo. Tada da će biti u strahu, da vrše svoju vlastitu volju a ne volju Božju i posluha

---

Šesnaesto poglavlje.

O prekomjernoj brizi za tjelesne potrebe, i kako jako moramo u tom izbjegavati svaku posebnost.

Umjerenu brigu za uzdržanje zdravlja i tjelesnih sila za službu Božju smatra naš Otac Ignacije hvalevrijednom; nu isto tako smatra ukora vrijednom prekomjernu brigu za tjelesne po- (*8. p. Constit cap. 2. §. 1. reg. 46. Summar.*)

trebe. O prvoj smo već govorili; sad hoćemo da raspravljamo i o drugoj. U svim je stvarima teško pogoditi sredinu. Što se tiče brige za naše tijelo i za naše zdravlje, ima još osobito poteškoća. Tu je samoljublje vrlo brižni čuvar. Ono se nameće takogjer vrlo rado za vješta liječnika i kaže: Ovo je škodljivo za prsa, ovo za želudac, ono škodi glavi a ono opet očima. Tu se vrlo lahko ugnijezdi pod izlikom prave potrebe osjetnost i udobnost.

D. Bern. ser. 30. sup. Cant. Sveti se Bernardo tuži veoma na one, koji se podaju prekomjernoj brizi za svoje zdravlje pod izlikom, te ga uzdrže da se moraju za njih, pripravljati posebne jestvine. »To su učenici Hipokrata i Galena«, kaže on, »a ne učenici Kristovi. Ove razlikosti i vlastitosti glede jestvina ne nalaziš u Evangjelju niti u opće u sv. Pismu, nego samo u liječničkim knjigama. Tu stoji: Sočivo napinje, sir otešćuje želudac, mlijeko škodi glavi, piti vodu nije zdravo za prsa, zelje prouzrokuje turobnost, luk pobugjuje na ljutost, ribe iz ribnjaka ili blatne vode ne idu u tek. *Legumina, inquit, ventosa sunt; caseus stomachum gravat, lac capiti nocet, potum aquae non sustinet pectus, caules nutriunt melancholiam, porri colleram accendunt, pisces de stagno aut de lutosa aqua, meae penitus complexioni non congruunt.* Što je to, da se u tolikim rijekama, poljima, vrtovima i smočnicama jedva može naći, što možeš jesti? *Quale est hoc, ut in totis fluviis, agris, hortis, cellariisve, reperiri vix possit, quid comedas?* Promisli, molim te, da si redovnik a ne liječnik, i da ti nije suditi o ustroju tijela, nego o redovničkim dužnostima. *Puta, quaeso, te monachum esse non medicum: nec de complexione judicandum sed de professione.* Sv. Bernardo navodi četiri valjana i vrlo praktična razloga, zašto se moramo prilagoditi zajednici a izbjegavati posebnost. 1. *Parce, obsecro, primum quidem quieti tuae* Brini se prije svega za svoj pokoj, za svoj nutarnji mir i promisli, da takove posebnosti prouzrokuju veliki nemir. Tad uvijek misliš: Da li će mi to dati ili ne? Da li će mi dati nerado i zlovoljno? Tad jedanput dadu a više put ne. Samo tko je to iskusio, zna dobro, kaki to nemir prouzrokuje Nasuprot je veliki mir, ako se možeš prilagoditi zajednici. 2. *Parce deinde labori ministrantium.* Misli na trud, što ga prouzrokuješ kuhaču, trpezaru i onima, koji služe kod stola. Svi su zabavljeni. Oni moraju amo tamo trčati, da ti udovolje. Gledaj, da ih oslobodiš te brige 3. *Parce gravamini domus.* Promisli, da si sa svojim posebnostima svoj kući na teret. Što je zajedničko i obično, stoji pripravno za sve. To ne pravi nikakih poteškoća. Nu da se udovolji tvojoj voljici i nepotrebnim posebnostima, vrlo je teško i neprilično. 4. *Parce conscientiae; conscientiae dico non tuae, sed alterius.* Imaj obzir na savjest, ne samo na svoju nego još više na savjest svoga brata. Ovaj sjedi pokraj tebe i jede, što mu se da. On se sablažnjuje, što ti ne jedeš. Ti mu daješ povoda, da u sebi mrmlja na tebe i drži te za razmažena čovjeka. Ili pak ne misli o tebi zlo, jer zna, da ti to trebaš; nu tada mrmlja u sebi na poglavara i one, koji te imaju služiti, jer ti ne dadu odmah, što ti treba.«

»Nekoji«, kaže sv. Bernardo, »hoće obraniti takove po-

sebnosti oslanjajući se na primjer sv. Pavla, koji je opomenuo svog učenika Timoteja, da pije vina radi svog slabog želuca. »*Nemoj više vode piti, nego malo vina uzmi radi želuca svoga, i čestih svojih bolesti. — Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates*». 1. ad Tim. 5, 23. Na to kaže svetac: »Prije svega treba promisliti, da sv. Pavao ne uzima ovaj savjet za sama sebe, nego ga daje drugome. Nadalje ovaj drugi ne moli za takovu pogodnost, nego mu se ona daje, a da tog ne traži i ne moli. Nu ti tražiš takovu pogodnost i posebnost u jelu i moliš za to. Tu se ja vrlo bojim, da nije po srijedi mudrost pùti pod izlikom razboritosti, i da nije samo osjetnost, što ti držiš za potrebu Drugo, Pavao ovdje ne piše redovniku, kao što si ti, nego biskupu Timoteju, čiji je život i zdravlje bilo tako potrebito u početku Crkve. Daj mi drugog Timoteja, pa ću ga hraniti, ako hoćeš, i zlatom, i pojiti balzamom. *Da mihi alterum Timotheum, et ego cibo eum, si vis, etiam auro et poto balsamo«.* Ako ti se ovaj savjet Apostolov glede pića vina toliko dopada, tad ne pregledaj ono »malo«, jer to je takogjer pridodano. *Id te saltem volo admonitum esse, ut si tibi ista auctoritas Apostoli placet de bibendo vino: Modico, quod ille adjunxit, non praetermittas.*

Sv. Jeronim piše u listu na Eustokiju: »Zaručnica Kristova mora bježati vino kao otrov. *Sponsa Christi vinum fugiat pro veneno«.* Ovu rečenicu treba dobro zapamtiti. Ona se slaže s onim, što kaže Apostol; »*U vinu je razuzdanost. — In quo est luxuria«.* »To je« kaže sv. Jeronim, »glavno oružje zlih duhova proti mladeži. *Haec adversus adolescentiam prima arma sunt daemonum.* Ad Ephes. 5, 18. Ne potresuje dušom toliko škrtost, niti nadima oholost, niti godi častohleplje. *Non sic avaritia quatit, inflat superbia, delectat ambitio.* Vino je i mladost dvostruka pobuda na putenost. Zar da lijevamo ulje u vatru? Zar da još podjarujemo vatru u gorućem tijelu? *Vinum et adolescentia duplex incendium voluptatis est. Quid oleum flammae adjicimus? quid ardenti corpusculo fomenda ignium ministramus?* Nu povratimo se na stvar! Mi hoćemo ovdje da osobito preporučimo redovnicima, što sveci: Bazilije, Bernardo, Bonaventura i drugi toli stavljaju na srce, naime da se priučimo biti zadovoljni s onim, što je u redu zajedničko, i da ne zahtijevamo nigda ništa posebna, kad nije neophodno nužno. Da se na to odlučimo, bila bi već dosta pomisao, da ćemo tako, kako je rečeno, izmaknuti mnogim neugodnostima, neprilikama i svakojakim sudovima sa svoje i sa strane drugih. Pa kad bi to bilo samo radi naše vlastite koristi, naime da uživamo u redu mir i pokoj, već bi morali nastojati oko toga, makar bila s tim spojena i koja nepogodnost. Jer ovaj mir vrijedi mnogo više, nego li sva korist, što bi ju mogli imati iz takih posebnosti. Nu još nas više mora na to potaknuti, što na taj način možemo veoma sazigjivati svoju braću, svoje poglavare vrlo razveseliti i Bogu ugoditi. To treba dobro zapamtiti, jer to je vrlo praktična i spasonosna nauka.

D Basil. ser. de renunc. secul. et spirit. perfect. D. Bern. ubi sup. et inform. honest. vitae. D. Bonav. de inform. Novit. c. 9.

Jedna od najvećih počasti i žrtava, što ih možeš Bogu prikazati, jedna od najvećih i najboljih pokora, što su Božanskom

Veličanstvu najugodnije, tebi samom najspasonosnije a tvoju braću najviše sazigjuju, jest da sprovedeš čitav život u redu bez ikake posebnosti, čvrsto i ustrajno, strogo se držeći zajedničkog reda, sasvim zadovoljan s onim, što je zajedničko, kako u jelu, tako u odijelu i poslovima, bez ikakih povlastica i iznimaka ili kake posebnosti. Pošto ti i onako moraš činiti pokoru i vježbati se u mrtvenju tad neka ti to bude tvoja najglavnija pokora i mrtvenje. Zato kažu sveti oci i učitelji duhovnog života, da moramo ostale pokore uvijek tako udesiti, da nam preostane još jakosti za ovu najglavniju. Poglavar ne će puno držati do tvoga bičevanja i pokorničkoga pasa, ako se usljed toga ne bi mogao više zadovoljiti s običnim i zajedničkim stvarima, nego bi zahtijevao bolju njegu i više pogodnosti pogledom na hranu, sobu i t. d. Tu imaš pokoru, koja ti je uvijek dozvoljena. Kadgod ju vršiš, razveseljuješ svoga poglavara, a možeš ju činiti bez pogibelji tašte slave, jer ne izgleda da činiš pokoru. Drugi ne vide, da li se u tom mrtviš ili ne. Povrh toga je to najbolje i Bogu najmilije, što možeš činiti. Izgleda takav život posve običan i jednostavan, a u očima je Božjima ipak izvanredan te vrlo čvrsta i sigurna savršenost i svetost.

Nasuprot je nešto najpogubnije i redu na najveću štetu, kad se koji služe posebnostima, povlasticama i iznimkama, bilo to pod kojom mu drago izlikom i na oko iz sasvim pravedna razloga. To je tako sigurno, da to slavni sv. Bonaventura navodi kao jedan od glavnih uzroka mlakosti i popustljivosti stege u redovima. Bio ti ne znam kako star i stekao si još toliko zasluga za red, ipak time jako škodiš redu; jer oni, što iza tebe stupaju u red, ne mogu vidjeti tvoje nutarnje kreposti, niti su vidjeli, što si prije radio. Oni vide samo primjer, što im ga sad daješ u obdržavanju redovničkih pravila U tom pogledu hoće mlagji uvijek, da im stariji prednjače. Kao što su prvi stupili u red, tako da im budu prvi i u obdržavanju pravilâ. Kao vogje i na izgled da budu onima, koji s novim oduševljenjem stupaju u službu Gospodnju, Inače se ovi nad njima sablažnjuju, ili ih počimaju naskoro nasljedovati zavedeni njihovim primjerom na mlakost.

D. Bonav. in qu. circa reg. q. 19. et de inform. Novitior. c. 19.

Cap. 7. exa.

To je naš Otac Ignacije vrlo dobro uvidio. Dakle da zapriječi veliku štetu, što bi mogla iz toga nastati, naregjuje on, da se na svakoga, koji hoće u Družbu stupiti i njoj biti pripojen, megju drugima stavi i ovo pitanje: »Možeš li se na to odlučiti, da živeš u kolegiju isto tako kao drugi, ne zahtijevajući nikakih povlastica ni prednosti pred najmanjim od svih, nego prepuštajući svu brigu zu se poglavaru. *An contentus futurus sit eodem, atque alii, modo in Collegio agere, nullisque privilegiis, aut praerogativis minimum omnium, qui in eo fuerint, anteire; omnem sui curam Superiori relinquendo*«. Osobito naregjuje, da se to pitanje stavi na učene i takove, za koje ima nade, da će u budućе postati u redu vrlo znameniti; jer kod takovih bi moglo biti najviše pogibelji, da će se služiti posebnostima i iznimkama. Takovi ne uvigjaju, koliko time škode, makar to bile sitnice. Jer tada će naskoro doći i drugi, koji je isto toliko radio te misli, da ima iste potrebe, i zahtijevati to isto Zatim evo trećega, koji je manje radio, a potom i četvrtoga, i svaki to isto hoće. Tako će malo po malo samostanska stega popustiti i na koncu posvema propasti.

Zato naziva sv, Bernardo takove »narušiteljima jedinstva i neprijateljima mira«. Mnogo bi bilo bolje, da ne propovijedaš i napustiš sve svoje službe, nego da si dozvoliš takih posebnosti i iznimaka; jer time mnogo više razoružuješ, nego onim sagragjuješ. Zato nas naš Otac pretiče i opominje, da u Družbi Isusovoj ne smije biti iznimaka ni posebnosti, niti se ima dati prednost starosti, niti lektoru ni propovjedniku, pa ni onomu, koji je bio prije poglavar. Uvijek se moramo držati čvrsto temelja, da se ne može u Družbi ničim više škoditi, nego kad tko dade povoda, te drugi misle, da on zato, što je star ili učenjak ili propovjednik, zahtijeva neke iznimke i povlastice, i želi sad, da se s njim drukčije postupa, nego s drugima. Baš najstariji i najučeniji u Družbi moraju u svemu najviše sazigjivati te svojim primjerom samostanski zapt podržavati i promicati. Baš oni ne smiju *»težiti za visokim stvarima, nego pristajati uz niske. — Non alta sapientes, sed humilibus consentientes«*. Baš za to im mora služiti njihova učenost i njihova starost u redu.

Sedamnaesto poglavlje.

Riješenje dvojbe glede skrbi za svoje zdravlje.

Što nas najviše i iz prividno valjanog razloga na to potiče, da se služimo posebnostima, jest dužnost da se brinemo za svoje zdravlje i uzdržimo svoj život. Da razjasnimo ovaj predmet, navest ćemo ovdje nešto, što kažu o tom bogoslovci. Nešto je drugo naime, kako oni u opće uče, samoga sebe usmrtiti, t. j. navlaš učiniti što, da si skratimo život, poduzimajući baš u tu svrhu nešto, što nije nikako dozvoljeno, i uvijek je smrtni grijeh; a opet je nešto sasvim drugo ne brinuti se za uzdržanje svog života niti imati želje produljiti ga, što po tumačenju bogoslovaca nije zabranjeno, nego dozvoljeno. Nitko bo nije dužan produljiti ili uzdržati svoj život time, da uživa fine jestvine i služi se izvanrednim sredstvima. Kao što čovjek nije dužan, da živе baš u najzdravijim krajevima, makar znao, da bi tamo duže živio i bio zdraviji, isto tako nije ni dužan, da uživa baš najzdravija i njegovoj naravi najprijatnija jela, makar sigurno znao, da će si time život svoj produljiti i biti zdraviji. To je nepobitno; jer inače bi morali osuditi sve postove, sva uzdržavanja i sve pokore crkvene i redovne. Dapače bogoslovci i sveci kažu, da je težnja za takovim izabranim stvarima u opće, a osobito kod redovnika, ukora vrijedna.

Isto tako nije ni bolesnik dužan uzdržati svoj život izabranim, dragocijenim i skupim ljekarijama niti se služiti skupim i

izvrsnim liječnicima. U redovnika, koji mora živjeti u poniznosti i siromaštvu, bilo bi to baš ukora vrijedno. Da ispunimo dužnost dosta je, da se služimo običnima i lahkim sredstvima, što se u opće upotrebljavaju. Na više nas Bog ne će obvezati, jer je život i zdravlje tijela vremenito i prolazno dobro i sasvim neznatne vrijednosti, ako se isporedi sa životom i zdravljem duše. Ne samo da je dozvoljeno propustiti izvanredne i izabrane stvari, nego takogjer općenite i obične. Tako si uskraćuju, kako je u opće poznato, rodovnici i druge sluge Božje, štošta u jelu, snu, udobnosti i u njegovanju tijela, što drugi ljudi uživaju i mogu slobodno uživati. A mi držimo to ne samo za dozvoljeno nego i za nešto Bogu ugodno, akoprem znamo, da si tim škode svom zdravlju i tako si život skraćuju.

Zaista je nešto dozvoljeno, kreposno i zaslužno žrtvovati svoj vremeniti život ne samo za spas duše, nego i za vremeniti život bližnjega, kako to čine oni, koji njeguju okužene ili zaražene drugim priljepčivim bolestima. Isto je tako nešto dozvoljeno i kreposno za spas i korist vlastite duše usljed mrtvenja dragovoljno što štetovati na svom životu ili svom tjelesnom zdravlju. Ako se tko radi korice kruha ili da prehrani svoju obitelj, ili da steče malo časti, odvažuje na more i putuje u Flandriju i Indiju na veliku štetu svog zdravlja i uz pogibelj svog života, pa to držimo za dozvoljeno koliko to više mora dozvoljeno i Bogu ugodno biti za duhovno dobro svoje duše, da uzmognemo uzdržati pùt podložnu i pokornu duhu, te se ne može više proti njemu dizati niti ga izdavati. Zato to i zovemo pokorom. Kad bi to htjeli napustiti, tad bi značilo htjeti odstraniti sva pokornička djela, što su u Božjoj Crkvi u običaju.

Pogjimo ovdje na pojedinosti. Bogoslovci stavljaju pitanje: Da li je dozvoljeno slugi Božjemu, koji ima bodac ili želučanu bolest, ili kaku vrlu tešku ranu, odbiti ljekariju, da trpi s Kri-
Cajet. 2. 2. stom, dok naime nije pri tom život u pogibelji? I odgovaraju
q. 97. ar. 1. jesno na to pitanje. Kao primjer navode sv. Agatu Kad joj se
Navarr. in sv. Petar ukazao u slici starca, da joj iscijeli prsa, što joj je bio
summa. c. odrezao tiran, ne htjede na to pristati, nego reče: »Tjelesne lje-
11. num. 41. karije nijesam nikada rabila za svoje tijelo. *Quia medicinam carnalem corpori meo nunquam exhibui*«. Takogjer navode primjere mnogih duhovnih i savršenih muževa, koji su trpjeli bodac ili želučanu bolest ne htijući rabiti ljekarije, da umrtve put te ju podlože duhu, i da ujedno ćute i imaju neki dio na bolovima i muci Kristovoj. U takovim su bolovima bili tada sasvim zadovoljni i veseli i crpali iz toga izvanrednu korist.

Zdravlje i život nijesu nipošto od tolike vrijednosti, da bi im morali posvetiti svu pažnju i sve moguće upotrijebiti, da ih njegujemo i uzdržimo, kako si to neki utvaraju. To vidimo iz slijedećeg slučaja, što ga riješiše bogoslovci. Uzmimo, da čovjek mora umrijeti, ako mu se ne odreže noga ili ruka. Sad se pita: Da li je on dužan podvrći se operaciji! Bogoslovci odgovaraju: ne. I navode za to riječi nekoga drugoga, koji je u sličnom slučaju rekao: »Tolike boli nije život vrijedan *Non est tanto digna dolore salus*«. Čovjek nije dužan toliko trpjeti, da ga uzdrži. Bogoslovci tumače dalje: Čovjek nije dužan uzimati ljekarije, da si

produlji život, makar znao, da ne će tako dugo trajati, ako ih ne bude rabio. Ako mu n. pr. liječnici kažu, da uzme svaki mjesec ili svake godine kaki lijek za čišćenje ili druge ljekarije, ili da si gdje stavi fontanelu, tad nije na to obvezan, makar morao deset godina prije umrijeti. Isti učitelji pridodaju još, kad bi tko i znao, da će si pijući vino ili uživajući sladoled svoj život skratiti, to ipak da nije dužan pod smrtni grijeh uzdržavati so od vina ili sladoleda.

Primijenimo sad ova načela na naš predmet! — Ako se drugi ljudi, da uzdrže svoje zdravlje i produlje svoj život, ne uzdržavaju od užitka poslasticâ, sladoleda, od finih i slasnih jela, i ako ih zato, što na to ne paze, ipak ne smijemo odsuditi: kako dakle da se mora redovnik brinuti tako za svoje zdravlje, te mora raditi proti samostanskom posluhu, jer si utvara, da mu ovo škodi ili ono da je bolje za nj? Nu uzmimo, da to nije utvaranje, nego je zbilja tome tako, pa postavimo na jednu pliticu od vage potrebu i moguću, ali još nesigurnu korist iznimke a na drugu pliticu svoj vlastiti i tugji nemir, smetnju i zao primjer i drugo, što može iz toga nastati: tada ćemo vidjeti, da ovo drugo mnogo više važe nego li prvo. Što čine ljudi u svijetu i što si ti možda već često činio, da uživaš kaku nasladu i poslasticu, zar da ti to isto nije dozvoljeno, da vodiš pravi redovnički život, da se prilagodiš zajednici, te ne budeš na sablazan i zao primjer svojoj braći svojim posebnostima i boljom poslugom?

Za svaki slučaj možemo iz toga zaključiti, da redovnik nije dužan pribaviti si takovu posebnost i pogodnost. Ne trebaš si dakle sasvim ništa za to glave trti, ma bio još slabije njegovan, nego što u istinu jesi, kad ti je najgore, bio sad zdrav ili bolestan, pa makar ti to škodilo tvome zdravlju. Ti činiš mnogo bolje i pokazuješ mnogo više savršenosti, kad što trpiš i to smatraš za pokoru, nego kad se brineš za bolju njegu i lagodnost i tužiš se, da na te ne paze niti se za te brinu. Bog ne će, da tako pazimo na svoje zdravlje. »*Jer tko hoće dušu svoju da spase, izgubit će ju; a tko izgubi dušu svoju radi mene, naći će ju. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam; qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet*
eam«. Na ove riječi Kristove kaže sv. Bernardo: »Hipokrat nas *Matth.16,27*
i njegovi učenici uče, da uzdržimo život na ovom svijetu. Epi- *1. Bern.*
kur nas uči, da vrlo ljubimo ugodnosti i s najvećom brižljivošću *ser. 30 sup.*
tražimo naslade. *Cant.* Krist, naš Spasitelj, uči nas, da izgubimo život, da preziremo tjelesne naslade i užitke te ih ni za što ne držimo prama spasu duše. Promisli, koga ćeš od ovih učitelja slijediti. Promisli, da li ćeš biti učenik Kristov ili Hipokratov ili Galenov«. — Mi možemo još nešto dodati, o čem smo osvjedočeni iz iskustva. Baš oni, koji se drže tako razmaženo i posebno, uvijek su boležljivi i slabašni; i čim se više služe sredstvima za zdravlje, tim ga više narušavaju. A nasuprot su u redu oni sasvim zdravi i jakI, koji se pouzdavaju u Boga i posluh te se drže zajedničkog življenja i svemu se prilagogjuju.

Cass. l. 5. de instit. renunc. c. 23.

Kasijan upozoruje ovdje na nešto drugo. Nekoji naime hoće, kako on kaže, ne toliko iz potrebe, koliko iz uglednosti, preuzetnosti i oholosti, da im se da što posebno. Oni hoće, da se do njih više drži, nego do drugih, da se s njima bolje postupa, jer su stari propovjednici, profesori i magistri. Takovi nijesu nigda obično jako duhovni niti što veliko u kreposti. Vidimo, da su oni stari oci, koji su kao zvijezde na nebu Crkve Božje sjali u samostanskoj stezi, bili prijatelji zajedničkoga života a neprijatelji svih posebnosti. Ove moramo nasljedovati.

Time ne ćemo reći, da se tko mora uzdržati, te ne predloži ono, što mu je potrebito; jer gdje ih je mnogo, bit će sigurno uvijek nekoliko, koji će trebati što posebno. Ne mogu svi biti jednako zdravi niti svi jednako jaki. To neka takogjer svi promisle, i nikome neka ne bude ovo, što smo ovdje rekli, povodom, da druge sudi. Svatko neka si misli, kad opazi u drugoga šta posebna, da mu je to potrebito, pa neka sažaljuje njega i njegovu bolest. Sv. Bernardo kaže: »Opazi tko drugi takovu posebnost i počne odmah zavidjeti onomu, koga bi morao sažaljivati. Otuda dolazi, da on često onoga smatra u svom srcu sretnim toga radi, čega radi se ovaj smatra nesretnim, pošto mu je njegova bijeda na velik teret. *Videt hoc aliter quispiam, et fortassis incipit invidere, cui condolere debuerat. Hinc accidit, ut saepe beatificet eum in corde suo ea de re, unde miserum se ille reputat, molestc ferens necessitatem suam*«. — Ne zavidimo mu, niti mislimo zlo o njemu, nego ga sažaljujmo, što je bolestan, i što mu se moraju davati najskupocjenije ljekarije. Kad bi ti vidio, kako to njega samoga boli, jer mora imati što posebna, tad mu ne bi mogao nipošto zavidjeti, nego bi ga morao sažaljivati. Ti bi još zahvaljivao Bogu, što ne trebaš više hrane, sna, odijela i njege, nego se možeš zadovoljiti s onim, što i svi drugi imaju. Sv. Bernardo primjećuje još: »Tko takove posebnosti drugih lahko opaža i odmah ih zloradnim okom promatra, taj pokazuje, da mu je ćućenje posve nisko, i da mu srce teži za osjetnim užicima i finom njegom«.

D. Bern. ser. 1. de altit. et humilit. cordis.

Da završimo sa svecem. »Moja braćo«, kaže on, »ne kažem toga, kao da bih se imao sad na koga od vas potužiti. Ali sam držao za nužno, da vas upozorim i unapred opomenem, jer su megju vama nekoji slabiji i nježniji, s kojima radi njihove dobe, radi njihove bolježljivosti i slaboće valja imati obzira. Hvalim svom Gospodinu i Bogu od sveg srca, što vas vidim tako revne i pune čežnje za napretkom, a ujedno toli daleko od tako niskog ćućenja. Vi imate obzira sa slabima i bolnim, koji su megju vama. Ne brinete se za posebnost, koju oni imaju; vi imate svoje oči samo na se upravljene, tužite se samo na sebe, i svaki misli, da najmanje čini od svih. Svaki drži sve druge za poglavara i za bolje od sebe, kako i treba da bude po savjetu Apostola«. »*U poniznosti smatra svatko drugog većim od sebe,— Superiores sibi invicem arbitrantes*«.

Philip. 2, 3.

On pridodaje još drugi savjet. Najbolje će biti, da nitko ne gleda na one, koji imaju posebne potrebe, i da se ništa za to ne brine, nego da svraća svoje oči samo na jednoga ili dvojicu onih, za koje držimo, da su najrevniji i na izgled svima u kući. Ove neka nastoji nasljedovati. I pripovijeda takogjer, što mu se dogodilo s jednim od njegovih redovnika, a što ga je jako razveselilo. Jedan brat lajik dogje naime jednom rano u zoru k njemu, baci mu se pred noge i reče: »Jao meni, oče moj, za jutrenje ove noći brojio sam i promatrao trideset kreposti na jednom svom bratu, od kojih nema ni jedne jedine na meni«.

»Ovo brojenje i promatranje kreposti na našoj braći jest vrlo dobra vježba. To ima biti i plod ovog našeg govora«, kaže svetac. Gledajmo uvijek kod drugih na uzvišenost njihovih kreposti a ne na njihove nesavršenosti i pogrješke. Na sebi nasuprot ne pazimo na ono, što nas potiče na taštu preuzetnost, nego na ono, što nam daje povoda, da se pravo ponizimo. Ili kako da držiš što do toga, što možeš više raditi i postiti, nego drugi, ako te megjutim drugi pretiče u kreposti, ako ima više poniznosti i ustrpljivosti, nego ti? Što onda za to, ako on ne može toliko raditi i postiti kao ti? — U ostalom gledaj uvijek više na ono, što drugi ima a ti nemaš. *De cetero ea magis attende, quae alius habet, tu non habes*. A nastoj uvijek ozbiljno da saznaš, čega ti još nemaš. *Sed esto magis sollicitus, ut scias, quid desit tibi*. Tako ćemo se uzdržati u poniznosti i u ljubavi, i veoma napredovati u redovničkom životu.

Osamnaesto poglavlje.

Što smo rekli, potvrgjuju njekoji primjeri.

Pripovijeda se o nekom francuskom kneževiću, imenom Rabaud (čit. Rabò) čije je zvanje i nastup u red bilo pravo čudo, da mu se ovaj život, tek što je stupio u red, pričinio vrlo strog i težak. Bio je naime za svog odgoja vrlo fino njegovan. Opat Porkarije, koji je bio tada poglavar onoga samostana, dozvoli mu nešto posebna i izvanredna, što mu je više prijalo, i zapovjedi, da mu se to da. Uza sve to ne bi š njim bolje, nego postade danomice još sladokusniji i slabiji. Jednom sjede s drugima k stolu da jede. Donesoše im za hranu samo malo tvrda kruha i graha. Tada mu se pričini, da vidi dva časna starca. Jedan bijaše ćelav i imagjaše dva ključa obješena na vratu. Drugi bijaše redovnik i imagjaše u ruci posudu od kristala. Oni obigjoše svu blagovaonicu i postaviše svakome redovniku nešto iz posude na njegov tanjur. Njega samoga mimoigjoše, i ne dadoše mu ništa. Ujedno ga pogledaše vrlo ozbiljno i ljutito. Čim je mogao, uzme iz tanjura svog susjeda nešto od onoga, što su oni bili postavili. Kad je to okusio, oćuti u sebi taku slast, te je mislio, da se najfinija jela, što ih je ikada bio u svom životu uživao, ne mogu nikako isporediti s ovom hranom. Triput je imao to isto vigjenje. Sad pogje k opatu, pripovjedi mu to i

Hier. Platus l. 3. de bono statu Religio. c. 16.

pitaše ga vrlo pomnjivo, tko su ova dva starca, što ih je vidio. Opat se odmah sjeti i uvidi, da je to apostol Petar, zaštitnik samostana i njegov utemeljitelj Honorat. A razlog, zašto mu nijesu dali od hrane, koju su drugima dijelili, da je taj, što se ne prilagogjuje sasvim zajedničkom životu te ima za se neke posebnosti. Čim je Rabaud to čuo, ohrabri se i odluči, da će se sasvim prilagoditi zajedničkoj strogosti i samostanskoj stezi. Sve mu to bijaše sad lakše i blaže, nego li je s početka mislio. Malo zatim vidi opet, kako su ovi sveci po svom običaju dijelili redovnicima od one hrane pa i njemu od toga dali. Sad mu se duša sasvim okrijepi, i čvrsto odluči, da će podnašati sve poteškoće i strogosti, što su u redu.

Caesar. l. 7. dialog. c. 48.

Cezarije pripovijeda drugi slični primjer. U redu je cistercitskom bio neki redovnik, više mantijom nego li svojim djelima. On bijaše i liječnik. Veći je dio godine bio izvan samostana, a dolazio je samo na najveće svetkovine. Na neku je svetkovinu preblažene Djevice pjevao upravo s ostalima na koru. Tad vidje Majku Božju u najvećem sjaju gdje stupa megj one, što su pjevali. Ona imagjaše posudicu u ruci, uzimaše iz nje sa žličicom neki sok i davaše od toga svakomu redovniku. Kad dogje do njega, mimoigje ga i reče: »Ti ne trebaš mog soka, jer ti si liječnik te živiš i onako dosta dobro«. To ga jako rastuži, i sjeti se svojih pogrješaka. Od sada pak promijeni svoj život, ne izlažaše nikada više van, osim samo na zapovijed, i vježbaše se veoma u mrtvenju. Na prvu svetkovinu naše mile Gospe dogje ona opet, kao prvi put, da okrijepi redovnike. Kad dogje do njega, stane i reče mu: »Jer si se popravio i svoje ljekarije zapostavio mojima, dat ću ti od mog soka; pij, kao i drugi«. — Ovom slatkošću bi vrlo učvršćen u redovničkom životu. Sve je naslade svjetske držao sad za blato; jer sad je istom bio okusio piće zvanja, koje sve zaslagjuje.

Caesar. l. 4. dialog. c. 80.

Isti nam Cezarije pripovijeda još jedan taki primjer. U samostan Clairvaux (Klervò) stupi jednoć neki vrlo razmaženi duhovnik. Za samostanskim kruhom nije ćutio želje; jer mu je bio preprost. I mislio je, da će već na samu pomisao, da ga mora jesti, oboljeti. Jedne mu se noći ukaza Krist s komadom takova kruha u ruci i reče mu, da ga jede. On odgovori, da ne može nikako jesti tog ječmenog kruha. Sad zamoči Krist ovaj kruh u krv svoje rane na prsima i zapovjedi mu, da ga jede. Redovnik okusi, i išao mu je u tek kao med. Od sada je jeo kruh i sva prosta jela samostanska, kojih prije nije mogao uživati, i sva mu bijahu vrlo tečna.

P.1.l.1. c 53. Chron. s. Francisc.

U ljetopisima se reda sv. Franje spominje onaj glasoviti kapitul, nazvan od hasurâ, jer su bile ćelije podignute na polju i hasurami jedna od druge odijeljene. Tu se sakupi do pet hiljada braće. Prisutan bijaše i sv. Dominik, utemeljitelj reda Propovjedalaca. Tada je bila revnost i pokornički duh, što je vladao med onim svetim redovnicima, toliki, da se je morao zauzdavati. Tu bijaše saznao sv. Franjo, da mnogi od njih nose na golom tijelu prsluke i ljuskave košulje od željeza, a drugi da su bili opasani željeznim pasovima. Iz toga razloga bijaše više njih obolilo i zapriječeno, da se bave molitvom i službom u redu. Njekoji dapače umriješe. Sad zapovjedi svetac pod posluh, da moraju svi, koji su nosili ljuskave košulje i pasove od željeza, odložiti ih i preda nj donijeti. Nagje se tu pet sto komada takovih košulja i željeznih pasova. Dok je u redu vladala taka revnost i braća se sakupila na kapitul, da se posavjetuju o dobrobiti i napretku reda, bi objavljeno sv. Franji, da su i gjavli držali kapitul u nekoj bolnici izmegju Porcijunkule i Asiza, i pri tom se sakupilo osamnaest tisuća zlih duhova. Tu dadoše mnogi od njih svoje lukave i različite savjete, kako da sv. Franju i njegov red i njegove sljedbenike pobiju i unište. Na koncu dade jedan vrlo lukav i prevejan gjavao slijedeći savjet: »Ovaj Otac Franjo i njegova braća bježe svijet tako revno i živu rastavljeni od njega; oni ljube Boga tako jako, bave se tako ozbiljno molitvom i more svoja tjelesa tako jako, da im sada ne možete ništa nauditi. Ja vam svjetujem, da se sada s tim toliko ne mučite. Pustimo najprije, da on zaklopi oči i broj se braće pomnoži. Tada učinimo, da stupe u taj red mladići bez revnosti, starci, koji su bili u časti, plemići, naučeni dobro živjeti, i oholi učenjaci slabašna zdravlja. Sve će ove oni primati, da uzdrže čast redu i umnože broj ljudi. Tako ćemo ih zavesti na samoljublje, na svjetske stvari te da teže za znanošću i častima. Tada se istom možemo na njima osvetiti, pošto ćemo imati mnoge, koji su nam po volji«. Svim se dopade izvanredno ovaj savjet i ova ih nada sve vrlo razveseli.

ŠESTA RASPRAVA.

O obdržavanju pravilâ.

Prvo poglavlje.

O velikoj milosti i dobročinstvu, što nam je Gospodin iskazao, kad nas je ogradio pravilima.

Megju drugim milostima, što nam je Gospodin u redu iskazao, jest velika milost to, što nas je ogradio s toliko pravilâ i propisâ. Tako smo naime više osigurani i zaštićeni od svojih neprijatelja. Sveci isporegjuju evangjeoske savjete sa predzigjem ili izvanjskim bedemom. Grad je naime mnogo više osiguran, ako nema samo zid nego i predzigje. Jer obore li i razore neprijatelji i predzigje, ostade još zid, koji grad čuva i brani. Takovu nam je milost Gospodin iskazao u duhovnim stvarima. »*Grad naše jakosti jest Sion! Spasitelj je postavljen u njemu kao zid i predzigje. — Urbis fortitudinis nostrae Sion Salvator: ponetur in ea murus, et antemurale*«. (Isa. 26, 1.) On nas je ogradio i zaštitio najprije s veoma čvrstim zidom svoga zakona i svojih svetih zapovijedi; a zatim i drugim zidom ili izvanjskim bedemom, naime Pravilima i Ustanovama reda. Kad dakle naši neprijatelji, koji neprestano vojuju proti nama, što od predzigja sruše i razore, tad ostaje glavni zid zakona i zapovijedi Božjih netaknut, i mi smo u sigurnosti. Velika je milost Božja, što te napast, koja ti prouzrokuje borbu, najviše može na to zavesti, da prekršiš Pravilo. To nije ni lahki grijeh. A ti držiž sada više do takog prekršaja, nego li si možda držao u svijetu do smrtnoga grijeha.

Iz toga možemo takogjer vidjeti, koli je velika bludnja njekojih slabića u redu, koji čim opaze, da što pogriješe proti pravilima i padu u nesavršenosti, odmah misle, da nazaduju. Tada postaju sasvim nemirni i misle, da bi bilo bolje, kad bi ostali u svijetu, nego da su u redu još tako nesavršeni. To je teška napast gjavla. On udara na te u najvažnijoj točki, naime na tvoje redovničko zvanje. Rado bi te napasti na otvorenom polju, vani u svijetu, gdje bi bio bez ove ograde i predzigja pravilâ i evangjeoskih savjetâ. Tamo bi naperio sasvim otvoreno svoje topove proti zidu božanskog zakona. Tamo bi te možda već odavna strovalio u smrtni grijeh. Toga sad ne može tako lahko iz esti; jer tebe stiti i brani ovo predzigje, na kojem dočekuješ sve njegove udarce i o koji se lome sve njegove strjelice, dok si ti vrlo daleko od toga da sagriješiš smrtno. Ma kako ti bilo pri tom neugodno i ma kako bio u tom nesavršen, ipak je jedan jedini smrtni grijeh, što bi ga u svijetu počinio, kud i kamo više, nego li sve tvoje pogrješke proti Pravilima. Čini lo ti se, da si ne znam kako mlak i malo napredovao, budi osvjedočen, da si ovdje mnogo bolji nego li bi bio u svijetu. To je nešto, čega radi moramo redovnički život visoko cijeniti i Gospodinu svaki dan neizmjerno zahvaljivati za toliku milost i dobročinstvo, što nas je pozvao u red. Kad ne bi redovnički život druge koristi pružao van ove jedine, bilo bi već to jako puno, i već toga radi morali bi ga jako željeti i cijeniti. Držiš li to za malenkost, što drugi moraju stojati na borilištu megju divljim bikovima i zvijerima, dok si ti siguran u gledalištu? Drugi se nahode posred oluja i valova morskih, a ti si u luci sasvim siguran. Drugi stoje usred rijeka Babilonskih sad nà da se utope, a ti sjediš sasvim mirno na obali.

Pravila i evangjeoski savjeti pomažu nam osim toga još veoma, da obdržajemo zapovijedi i zakon Božji. Tko se obvezuje, da će obdržavati savršenost savjeta, tomu je vrlo lahko obdržavati zapovijedi. Tko nasuprot ne obdržaje savjetâ i ne teži za savršenošću, tomu je vrlo teško obdržavati zapovijedi Božje. U tom smislu tumači sv. Toma riječi Kristove u Evangjelju: »*Zaista vam kažem, da će teško bogati ući u kraljevstvo nebesko. — Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in Regnum coelorum*«. (*Matth. 19, 23.*) Razlog je tomu ovaj: »Teško je čovjeku obdržavati zapovijedi, po kojima se ulazi u kraljevstvo, ako ujedno ne slijedi savjetâ i ne ostavi bogatstva. *Quia difficile est, quod homo praecepta servet, quibus intratur in Regnum, nisi sequens consilia divitias relinquat*«. (*D. Tho. quod lib. 4. art. 23.*) Tko nastoji da obdržaje savjete, tomu je lahko obdržavati zavovijedi. Zaista ako ostavimo sve bogatstvo, odrečemo se svakog vlasništva i služimo se svima stvarima kao tugjim, da ćemo se najbolje očuvati, te ne poželimo tugje. Moliti Boga za svoje progonitelje i činiti dobro onima, koji nama zlo, uzdržaje nas daleko od toga, da preziremo neprijatelje. Nikada se ne zaklinjati pa ni kad je istina, čuva nas najbolje od krive prisege«. Tako nam pravila i savjeti, što ih u redu ispovijedamo, nijesu nikaki teret, nego dapače pomoć i polakšica, da tim laglje nosimo teret božanskih zapovijedi.

Sv. Augustin tumači to dvjema prispodobama. Raspravljajući o slatkosti zakona milosti prispodablja njegovu težinu s krilima ptičice. (*D. Aug. ser. 22. de verb. Apostol.*) Krila nijesu na teret ni na zapreku ptici, nego ju nasuprot olahkoćuju, da može letjeti. — Tako su i točkovi na kolima neka težina; nu ova težina nije na teret, nego pomaže volovima i olahkoćuje im teret tako, da bez njih ne bi mogli vući ni polovicu tereta. Isto je tako s evangjeoskima savjetima u našim Pravilima. Oni nijesu nipošto na teret i zapreku, nego nam dapače služe kao točkovi, pomoću kojih nosimo teret i jaram Božjega zakona sasvim lahko i slatko, dok ljudi u svijetu uzdišući i stenjuć pod teretom tisuću puta padaju, jer nemaju takih točkova ni krila. Stoga moramo biti za to vrlo zahvalni Gospodinu, Pravila u velike cijeniti i s iskrenom ih ljubavlju srca obdržavati.

———

Drugo poglavlje.

Naša savršenost sastoji u obdržavanju pravilâ.

Pro. 3, 21. »*Čuvaj zakon i savjet, i imat će život duša tvoja, i ljupkost grlo tvoje. — Custodi legem, atque consilium, et erit vita animae tuae, et gratia faucibus tuis*«. Tako govori Mudrac a s njim se slaže Prorok: »*Kako su slatke mojemu grlu tvoje riječi, slagje su od meda ustima mojim. — Quam dulcia faucibus meis*
Psa.118, 103. *eloquia tua, super mel ori meo*«. U nekom listu na Hebdibiju, odgovara sv. Jeronim na dvanaest pitanja, što mu bijahu predložena, i piše ovo. Prvo naime pitanje bijaše: »Kako može čovjek postati savršen? Svetac odgovori na to ono isto, što je jednoć odgovorio Krist bogatomu mladiću, koji je došao ka Gospodinu i bacivši se na koljena preda nj molio ga: »Gospodine! što da učinim, da se spasem?« On je naime jako želio, da osigura svoj spas. Gospodin mu reče »Zapovijedi znaš«. Drži ih i spast ćeš se. Mladić odgovori: »Sve sam ovo obdržavao od mladosti svoje«. »*A Isus*«, kako primjećuje evangjelista Marko,
Marc.10,21. »*pogledavš i na njega zavoli ga. — Iesus autem intuitus eum,*
Matt. 19, 21. *dilexit eum*.« Ovim blagim pogledom pokaza mu i izvana svoju ljubav; jer je krepost i dobrota nešto tako ljubezno, da privlači na se oči i srce Božje. Gospodin mu reče: »*Jedno ti manjka; idi, prodaj što imaš i podaj siromasima i imat ćeš blago na nebu; i dogji, idi za mnom*«. »U tom«, kaže sv. Jeronim, »sastoji savršenost, da sa zapovijedima Božjim spojimo i evangjeoske savjete«.

Beda

Časni Beda piše: »Onima, koji nijesu zadovoljni sa zapovijedima Božjim nego drže i savjete, pripada ona druga kruna, što ju je Bog zapovjedio Mojsiji da stavi na prvu. I na ovu stavi
Exod,25,25. drugu zlatnu krunu. *Et super illam alteram coronam aureolam*«. Pod ovom se drugom zlatnom krunom razumijeva odlika u plaći i slavi, što će ju izmegju svih drugih imati oni, koji su se ovdje odlikovali izmegju svih obdržavajući osim zapovijedi Božjih i evangjeoske savjete. Tada pridodaje još Krist Gospodin: Ti ne ćeš samo postići vječni život nego »*ćeš imati blago na nebu*
Matth.19,21 — *et habebis thesaurum in ceclo*«, t. j. ti ćeš biti u nebu veoma bogat i imati neprocjenivo blago, ako budeš naime slijedio evangjeoske savjete. Ovu je milost iskazao Gospodin nam redovnicima. On nas je ne samo pozvao, nego »*nas je izbavio iz vlasti*
ad Coloss. 1, 13. *tminâ, i postavio u kraljevstvo ljubljenog svog Sina. — Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii dilectionis suae*« »*Iz tminâ nas je pozvao u čudnovato svjetlo*
1. Petr. 2,9. *svoje. — Qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum*«. On nas ne će samo kao sve druge vjernike primiti u kraljevstvo nebesko sa svojim ljubljenima i odabranima, nego nas hoće još napose odlikovati. On hoće, da budemo veliki u kraljevstvu nebeskom. Zato nas je pozvao na obdržavanje evangjeoskih savjeta, u stalež savršenosti, koji ispovijedamo u redu.

Tolikom dobročinstvu treba da odgovara i naš život. To će biti, ako obdržajemo svoja Pravila, kako nam to zapovijeda 6. p.Const.
naš Otac Ignacije. »Svi, koji stupaju u Družbu i u njoj živu, c. 1. §. 1.
neka postojano nastoje da ne propuste ništa od savršenosti, što ju mogu s milošću Božjom postići potpunim obdržavanjem svih Ustanova i posebnim načinom življenja našega reda. *Ut omnes canstanti animo incumbamus, ut nihil perfectionis, quod Divina gratia consequi possimus, in absoluta omnium constitutionum observatione, nostrique Instituti peculiari ratione, adimplenda, praetermittamus*«. U tome sastoji naš napredak i naša savršenost. Činimo li to, tada smo pravi redovnici. Obdržavamo li savršeno naša pravila, tada smo i savršeni redovnici. Već naše ime izrazuje našu dužnost. Zato se zovemo redovnici, jer smo obvezani i vezani držati pravila i evangjeoske savjete. Religiosus — redovnik — znači obvezan, vezan. Mi smo ne samo obvezani i vezani zapovijedima Božjim kao svi drugi kršćani nego i evangjeoskim savjetima, koji su sadržani u našim Pravilima. Zato naziva Crkva redovnike i Regulares, jer su obvezani da drže svoja pravila. Ovo ime dolazi u kanonskom pravu vrlo često. Sabor Tridentinski i pape u svojim apostolskim Bulama nazivaju nas *Clerici Regulares*. Nastojmo dakle da nam ime odgovara činima. Budimo sasvim pravilni savjesno obdržavajući svoja Pravila, da nam se život slaže s imenom.

Sv. Bernardo piše nekojim osobito revnim redovnicima i potiče ih, da vazda napreduju u svojoj revnosti, govoreći: »Molim vas, braćo, i jako zaklinjem, tako radite i tako stojte u Gospodinu, predragi, Brinite se jedino da držite stegu i Pravila reda, da red vas čuva. *Rogo vos, fratres, et multum obsecro, sic agite, et sic state in Domino dilectissimi, solliciti semper circa* D. Bern. ep.
custodiam ordinis, ut ordo austodiat vos«. Kako ćemo mi čuvati 321 ad Fratree ad s.
Pravila reda, tako će i red nas čuvati i uzdržati u kreposti i Anastas.
savršenosti.

U knjizi se Sudaca pripovijeda, da je jakost Samsonova Iudic. 13, 5.
postojala u njegovoj kosi. Pošto mu je ova bila odrezana, ostavi et 16, 19.
ga njegova jakost, i sad bi lahko od Filistejaca nadvladan i svezan. To je vjerna slika onoga, što smo upravo rekli. Samson bijaše Nazarej, što je tada toliko bilo, koliko redovnik. Bog bijaše postavio njegovu jakost u vlasi njegove glave. Kao Nazarej bio je dužan da pusti te mu raste kosa, a škarice se nijesu smjele dotaći njegove glave. Pošto je iz prekomjerne ljubavi prema svojoj ženi Dalili otkrio tu tajnu te mu iz prevare odrezali kosu, bi ujedno s kosom lišen i svog redovničkog života i svoje jakosti. I naša jakost i snaga sastoji u obdržavanju ovih Pravila, koja izgledaju tako lahka i neznatna kao vlasi. I mi smo nazareji, t. j. redovnici i dužnost nam je ove vlasi njegovati i uzdržavati. Odrežu li ti se oni, tad si bez jakosti kao Samson. Tada ćeš biti vrlo lahko nadvladan i svezan od svojih neprijatelja Filistejaca, t. j. od zlih duhova. I kao što je Samsonu, kad su mu opet porasli vlasi, Bog podijelio nanovo njegovu jakost, tako će ju i tebi opet podijeliti, ako nanovo počneš točno obdržavati pravila i svete običaje i najmanje propise svoga reda.

———

Treće poglavlje.

Naša Pravila ne vežu pod grijeh. To nam ne smije biti povodom, da ih ne obdržajemo.

Naša Pravila i Ustanove ne vežu ni pod teški ni pod lahki grijeh. To isto vrijedi o svim naredbama i stvarima posluha, kad poglavar ne zapovijeda u ime Gospodina našega Isusa Krista i pod posluh, kako se to tumači u samim Ustanovama. Naš Otac ne će, da nam ona budu zamkom na grijeh. Nu to ne smije nikomu dati povoda, da ih prekrši. To je naime vrlo općenita napast, kojom gjavao mnoge zavodi, da pomanjkaju u obdržavanju Pravilâ. Naš Otac Ignacije hoće da nas s jedne strane sačuva od zamke na grijeh, što bi mogla nastati, kad bi nas obvezao na Ustanove i Pravila pod grijeh; a s druge strane hoće, da ih potpuno i savršeno obdržavamo, a da ni za vlakno ne odstupimo od savršenosti. On kaže: »Na mjesto straha pred grijehom neka stupi ljubav i želja za svom savršenošću i ozbiljna volja sve činiti, što će biti na veću slavu i hvalu Krista Stvoritelja i Gospodina našega. *Et loco timoris offensae, succedat amor et desiderium omnis perfectionis, et ut major gloria et laus Christi Creatoris, ac Domini nostri, consequatur*«. Na početku Ustanova i Pravila kaže: »Nutarnji zakon svete ljubavi, što ga običava Duh Sveti pisati i utisnuti u srca, ima ovdje pomoći». To je ono isto, što kaže Gospodin: »*Ako me ljubite, zapovijedi moje držite. Si diligitis me, mandata mea servate*«.

6. p. Constit c. 5.

Jo. 14, 15.

Onomu, koji ljubi, dosta je znati volju ljubljenoga. Dobromu je djetetu dosta znati, to je volja oca. Ne treba mu ni straha ni bojazni. Tko pravila za to prekršuje i omalovažuje, jer ne vežu pod grijeh ni pod kaznu paklenu, taj nije dobar sin a niti dobar sluga. Ili reci mi: Što držiš ob onom slugi, koji ne bi htio nikada izvršiti volje svoga gospodara, osim kad mu što zapovjedi s golim mačem ili pod smrtnu kaznu? A što bi držao ob onoj ženi, koja bi rekla mužu: »Ja ne ću biti rgjava žena niti ću te izdati; ali uza sve to znaj, da ću sasvim po svojoj volji raditi, makar te to ne znam kako rastužilo«. Isto su taki oni, koji prestupaju Pravila, jer ne vežu pod grijeh niti im se prijeti paklom. Tako rade robovi, koji služe samo iz straha pred bičem i pred kaznom. Neki pjesnik kaže: »Iz straha pred kaznom mrze zli grijeh. *Oderunt peccare mali formidine poenae*. Iz ljubavi ka kreposti mrze dobri grijeh. *Oderunt peccare boni virtutis amore*«.

Sv. Grgur pripovijeda o nekom svetom redovniku, imenom Marciju Ovaj se povuče u neku samotnu pustinju na Marsijskoj gori i postavi si na nogu željezni lanac, što bijaše pričvršćen za neku pećinu, da ne može dalje poći, nego koliko je lanac dosizao. Sv. Benedikt sazna to i poruči mu po jednom svom učeniku: »Ako si sluga Božji, neka te ne veže lanac od željeza nego lanac Kristov. *Si servus Dei es, non te teneat catena ferrea, sed catena Christi*«. Ovaj posluša odmah i odriješi si lanac, nu nikada više nije dalje išao, nego li je lanac sizao, kad je bio još

D. Greg. l 3. dialog. c. 16.

s njim svezan. I naš nas je Otac Ignacije oslobodio od ovog željeznog lanca, pošto nas nije htio obvezati na Pravila pod grijeh ni pod prijetnjom pakla. Zato nas je svezao lancem ljubavi Kristove. To nam mora dati više jakosti i većma nas potaknuti, da obdržavamo pravila, nego li željezni lanac straha pred grijehom i kaznom.

Megjutim valja ovdje dvoje primijetiti. 1. Kad Ustanove i Pravila što sadržavaju, na što smo obvezani zavjetima, što smo ih položili, ili naravnim zakonom, tada to veže pod grijeh, ne usljed Pravilâ ili Ustanovâ, nego usljed zavjeta ili naravnoga zakona, kako smo prije spomenuli. 2. Ako i ne veže Pravilo po sebi pod grijeh, možemo ipak, kad ga prekršimo, sagriješiti, ako naime to učinimo iz nemarnosti, lijenosti, prezira ili iz omalovaživanja Pravila ili čeg drugog. To primjećuje i sv. Toma, kad govori o Pravilima reda sv. Dominika, koja isto tako ne vežu pod grijeh, ni pod teški ni pod lahki.

Sup. tract. 3. c. 10. n. 5.

D. Tho. 2.2, q. 186. ar. 9. ad 3., et Cajet. ibi ad 4. dubium.

Četvrto poglavlje.

Kad Pravilo zapovijeda što neznatno, ne ispričava to prekršitelja, nego ga čini još većim krivcem.

Drugom nas takogjer veoma općenitom napašću hoće gjavao zavesti, da ne obdržavamo Pravila, predstavljajući nam da je to samo nešto lahko i neznatno, i da u tom ne sastoji svetost i savršenost. Tu ti se odmah pridruži naša mlohavost i mlakost, i tako biva, da u tom vrlo često pogriješimo. Ove se napasti moramo ozbiljno čuvati. Prije svega velim: Što se ovdje navodi kao isprika, naime da je to samo nešto lahko i neznatno, ne ispričava niti umanjuje krivnje, nego ju na neki način povećava. Raspravljajući sv. Augustin o neposluhu Adamovu kaže: »Kao što se poslušnost Abrahamova u žrtvovanju njegova sina Izaka s punim pravom drži za veliku, jer mu je bilo nešto tako teško zapovjegjeno, isto je tako bila neposlušnost u raju zemaljskom tim veća, čim je lakše bilo ono, što bijaše zapovjegjeno. *Ita et in paradiso tanto major inobedientia fuit, quanto id, quod praeceptum est, nullius difficultatis fuit*«.

D. August. lib. 14. de Civ. Dei c. 15.

Kako su mogli naši praroditelji ispričati svoju neposlušnost u tako lahkoj stvari, kao što bijaše ne jesti sa jednog jedinog stabla, dok su imali toliko drugih, možda s mnogo boljim plodom, s kojih su mogli jesti? Što bi bio Adam učinio, kad bi mu bilo zapovjegjeno što veliko? Kad bi Bog, kao što je zapovjedio Abrahamu, da žrtvuje svoga sina, bio zapovjedio i Adamu, da žrtvuje svoju ženu, bi li on poslušao i žrtvovao ju, pošto, da je ne rastuži, nije ni propustio da jede od ploda, što mu je Bog bio zabranio? — Tako to, što se pravila, koja tko prestupa, dadu tako lahko ispuniti, povećava krivnju i neposluh. To isto primjećuje i sv. Bonaventura. »Pogrješke u malenim stvarima,«

D. Bonav. in spec. disci. ad Nov. in prolo.

kaže on, »okrivljuju onoga tim više i čine ga tim vrednijim ukora, čim je lakše mogao pogrješku izbjeći i sačuvati se, da ne padne u nju. *Minima neglecta eo turpius moribus maculam ingerunt, quo vitari facilius cognita potuerunt.* Kad bi bilo ono, što ti se zapovijeda, vrlo mučno i teško, tad bi se mogao ispričati. Ali kako da se ispričaš u stvari tako lahkoj i neznatnoj?«.

Kako ću vjerovati, da ćeš poslušati u velikim i teškim stvarima, kad ne slušaš u malenim i lahkim? Ne može se misliti, da je onaj sposoban za ono što je veće, koji nije sposoban za ono što je manje. Sv. Bernardo kaže: »Tko ne zna obuzdati svog jezika ni svladati svoje proždrljivosti, taj nije redovnik. *Qui linguam suam et ventrem custodire non potest, monachus non est*«. To bijaše općenito načelo onih starih otaca. Time su se počimali vježbati u odricanju. Oni naime mišljahu: Kako će se moći onaj svladati u nutarnjim stvarima, što je mnogo teže, koji se ne svlada u izvanjskim, što je mnogo lakše? Kako će takav svladati nevidljive neprijatelje »*duhove zlobe pod nebom — contra spiritualia nequitiae, in caelestibus*«, ako ne može nadvladati niti izvanjskih neprijatelja, kojih vidi?

D. Bern. de interiori domo c. 50.

ad Ephes. 6, 12.

Iz toga možemo uvidjeti, da li je želja nekojih za velikim stvarima, za velikim patnjama i mrtvenjima, za mučeničkom smrću u zemljama nevjernika prava ili sumnjiva. Ako ne možeš ovdje podnijeti i pretrpjeti ni posve lahkog mrtvenja, pa prekršiš li ovdje sad ovo sad ono Pravilo, samo da se ne mrtviš moleći za dozvolu, kako možeš misliti, da ćeš podnijeti nešto mučno i teško? Sv. Bonaventura kaže: »Mnogi žele za Krista umrijeti, a ne će za Krista ni najmanjeg prigovora podnijeti. *Multi pro Christo optant mori, qui pro Christo nolunt levia verba pati.* Nu kako će onaj, koga plaši šušanj lišća, podnijeti udarac oštroga mača? *Sed quem terret sonitus folii volantis, quomodo sustineret ictum gladii terribiliter vibrantis?* — Ako te već čija ubodljiva riječca smete i uznemiri, što bi bilo, kad bi se uzdigla proti tebi prava progonstva? Što, kad bi u važnim stvarima ustali proti tebi krivi svjedoci i njima se vjerovalo? Zato nas svjetuje sv. Bonaventura: »Priučimo se strpljivo podnašati najmanje suprotivštine; jer koji se nije naučio podnijeti ono što je manje, taj ne će podnijeti ni ono, što je veće. *Minima etiam adversa tollerare patienter assuescamus; quia majora non superat, qui minora tollerare non discit*«.

D. Bonav. ubi supra.

Dionizije Kartuzijanac pripovijeda, da je neki novak počeo prve dane s najvećom revnošću, zatim da se, kako često biva, malo po malo zanemario i postao mlak. S početka mu je bilo sve lahko, a poslije mu postajale ponizne vježbe i djela mrtvenja sve teža. Megju inim bilo mu je vrlo teško nositi svoje odijelo, vrlo siromašnu i prostu mantiju, kaku obično nose novaci. Kad je jednom u pô dana zaspao, opazi u snu Krista našeg Otkupitelja, kako je nosio vrlo dugi i teški križ. Sasvim umoran i onemogao htjede se popeti stubama, što bijahu pred njim. Nu križ je bio tako velik, da ga nije mogao vući po stubama. Novak vigje to i sažali mu se jako na pogled ove muke. On mu htjede pomoći i reče: »Molim te, Gospodine, ako hoćeš, da ti pomognem nositi taj križ«. — Tada svrne Gosppdin svoje oči na nj, pogleda ga vrlo ozbiljno i strogo i reče mu zlovoljno: »Kako hoćeš da mi pomogneš nositi moj tako teški križ, kad iz ljubavi k meni ne možeš nositi ni mantije, koja je tako lahka?« To reče Spasitelj i iščeznu, a novak se probudi. Nu ovo mu se vigjenje tako duboko utisnu u srce i tako ga ojači, da je odsele onu mantiju, koja mu je dosada bila toli mrska, nosio s najvećom radošću i veseljem, makar da je bila siromašna i prosta.

Dion. Carth. in scala Religiosa ar. 16

Peto poglavlje.

O velikoj šteti, što nastaje, kad omalovažujemo Pravilo i u malenim stvarima.

»*Koji je vjeran u najmanjem, i u većem je vjeran; a tko je opak u malom, i u većem je opak. — Qui fidelis est in minimo, et in majori fidelis est; et qui in modico iniquus est, et in majori iniquus est*«. To je posve općenita napast, kojom nas gjavao hoće zavesti, da smo bezbrižni u obdržavanju pravilâ. Uvijek nam predstavlja, da su to samo lahke i neznatne stvari i da u tom ne sastoji savršenost ni napredak. Pogledom na to govorit ćemo ovdje o dvjema točkama, prvo, kaka šteta nastaje, kad preziremo malene stvari i ne hajemo za njih; i drugo, kako veliko dobro nastaje, ako protivno činimo. O jednom i drugom izrazuje se Krist u malo prije spomenutim riječima. Za prvo kaže: »Tko je opak ili nevjeran u malom, i u većem je opak«. To je već prije rekao Duh Sveti po Mudracu: »*Tko ne haje za malene stvari, malo po malo će propasti. — Qui spernit modica, paulatim decidet*«. To bi nam moralo biti dosta, da postanemo revni i brižni u obdržavanju Pravilâ. Već zato ne bi smjeli nikako u tom pogriješiti, što nam se to čine stvari malene i neznatne vrijednosti. Mi znamo, da je Božja riječ, tko prezire malene stvari, da će sve dublje padati i ne će mirovati, dok ne pade u teške grijehe.

Luc. 16, 10.

Eccli. 19 1

Tako propada jedan grad i dolazi u ruke neprijateljâ. Prorok Jeremija veli: »*Odlučio je Gospodin razoriti zid kćeri Sionske; rastegnuo je konopac svoj, i nije ustegnuo ruke svoje od razorenja; i proplakalo je predzigje, i zid se ujedno srušio. — Cogitavit Dominus dissipare murum filiae Sion; tetendit funiculum suum, et non avertit manum suam a perditione: Luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est*«. Pade predzigje, a naskoro bi i zid probijen i razrušen; i tako prodru u grad i osvoje ga. Na taj način prodiru neprijatelji u grad naših duša i zauzimaju ga. Pravila su, kako smo u prvom poglavlju rekli, predzigje i izvanjski bedem, koji zid zakona i zapovijedi Božjih čuva i brani. Pustiš li da pade predzigje, pasti će naskoro i zid, i tvoja će duša biti orobljena i opustošena. Mudrac kaže: »*Tko ruši plot, ujest će ga zmija. — Qui dissipat sepem, mordebit eum coluber.*

Ier. Thr. 2, 8.

Eccle. 10, 8.

»*Zašto si razrušio zid njegov*, (vinograda) *da beru s njega svi, koji prolaze putem?* kaže okrunjeni prorok. *Utquid destruxisti maceriam ejus, et vindemiant eam omnes, qui praetergrediuntur viam*«. *Psa. 79, 13.*

Da to bolje rastumačimo, pošto je od prevelike važnosti, pustimo na stranu sve te prispodobe i slike, pa govorimo jasno. Kako to, da onaj, koji ne haje za malene stvari, malo po malo pada u velike grijehe, kako Duh Sveti kaže? Odgovaram. Isto tako, kao što to uče bogoslovci i sveci glede lahkoga grijeha i kako to kazujemo djeci u školi, naime lahki je grijeh priprava za smrtni. Lahki grijesi, kolikogod ih bilo, ne sačinjavaju smrtnoga grijeha niti mogu usmrtiti duše, t. j. lišiti je milosti i prijateljstva Božjega. Nu oni pripravljaju dušu, čine ju mehkoputnom, slabom i mlakom, da se po tom lahko može svladati od napasti ili prigode, što se pruži, i pasti u smrtni grijeh. Ako prvi hici topova, što pucaju u zid, odmah ga i ne obaraju, ipak ga oslabljuju i priregjuju za to, da ga slijedeći hici mogu oboriti. Padaju li kapi vode na kamen, dakako da nije dosta jedna jedina kap, da kamen izdube; ali je dosta da ga pripravi, te ga uzmogu slijedeće kapi izdupsti i probušiti. »*Kamen dube voda; i povodnjom malo po malo nestaje zemlje.* — *Lapides excavant aquae; et alluvione paulatim terra consumitur.* *Iob. 14, 19.*

Tako pripravlja lahki grijeh na smrtni. Malo po malo izgubi čovjek strah pred grijehom. On počima s onim, što više ne odgovara ljubavi Božjoj, i doskora čini, što je proti ljubavi. Komu nije ništa do toga, da laže i bez potrebe se kune, taj će se naskoro spotaknuti i pomiješati jednu stvar s drugom; on će se na laž ili na stvar sumnjivu zakleti, i evo ga u smrtnom grijehu. Komu nije ništa do toga da ogovara u lahkim stvarima, taj će se naskoro namjeriti na nešto, što nije više lahka stvar, i evo ga u pogibelji da smrtno sagriješi. Tko je nemaran u obuzdavanju očiju i odbijanju zlih i nečistih misli, što mu dolaze na pamet, taj je već blizu da pade. Upravo kad najmanje bude na to mislio, povest će mu se srce za očima i mišlju, i evo ga na jedanput gdje je bijedno pao. To je što gjavao namjerava s ovom nehajnošću i s ovim lahkim grijesima, naime da te pripravi za smrtne grijehe.

Isto je tako, kad prestupamo Pravila i omalovažujemo ih. To nas pripravlja i malo po malo zavodi na veće zlo, dok nas ne obori u teške grijehe. S početka nas još peče savjest, kad prestupimo manja Pravila, zatim nam je manje do toga stalo, a napokon činimo to sasvim mirno. Isto je tako s mlakošću i nemarnošću u molitvi, ispitivanju savjesti i u svim duhovnim vježbama. Jer i to sve propisuju samo Pravila. Sad ćemo to propustiti, sad zlo obaviti, sad samo tako iz navade i da ne uberemo iz toga nikakog ploda.

Ovi na oko maleni počeci dovode u opće redovnika do teških grijeha. Ovu nauku crpu sveci iz pada Judina. Najprije je mislio i zlo govorio o Magdaleni, jer je potrošila onu pomast, da pomaže noge Gospodinove. On reče, da se je mogla pomast

prodati i novac dati siromasima. »*A ovo reče*«, kaže Evangjelje, »*ne što mu bijaše stalo do siromaha, nego što bješe lupež, i imaše kovčežić, i nošaše, što se metaše u nj.* — *Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum; sed quia fur erat, et loculos habens, ea, quae mittebantur, portabat*«. Kao nabavljač smio bi prodati pomast. Sad ga je boljelo, što mu se izmakla prilika, da može za se steći kaku dobit. Za odštetu toga odluči prodati Krista Gospodina našega za trideset srebrnjaka, što bi ih mogao dobiti, kad bi prodao pomast. *Io. 12, 6.*

Sv. Augustin kaže na to: »Promisli dobro, da Juda nije istom tada propao, kad je Isusa prodao. Nije istom tada počeo njegov zločin; on ga je nosio već odavna u sebi, jerbo je bio tat i pokvaren, te je slijedio Krista samo tijelom, nu ne srcem«. Isto je tako, kad čuješ, da je duboko pao koji redovnik. — Tad ne misli, da je to početak njegove propasti, jer on bijaše već prije pokvaren. Već odavna bijaše on samo tijelom u redu. Nije imao više duha, živio je bez molitve, bez ispitivanja savjesti, nije ništa držao do prekršaja Pravila. Iz ovoga praha nastade tada tako blato. *D. Aug. in tract. 50. in Io.*

To isto primjećuje i sv. Jeronim: »Nesretni Juda hoće da cijenom svog Učitelja nadoknadi štetu, koja mu je, kako je mislio, nanesena time, što bi izlivena pomast. *Infelix Iudas! damnum, quod ex effusione unguenti se fecisse credebat, vult Magistri pretio compensare*«. Vidite, kamo je dovela Judu njegova lakomost. On poče po malo krasti i veselilo ga je, da što za se prisvoji. Zato bojmo se početka opačine, pa bilo to još tako maleno. To je takogjer, što kaže Job: »*Pred njim ide siromaštvo.* — *Faciem eius praecedit egestas*«. Najprije osiromaši duša i oslabi od množine nesavršenosti i lahkih grijeha, od zanemarivanja molitve i duhovnih vježba. Otuda dolazi, da pade u teške prekršaje i smrtne grijehe. Tko u velikom nehajstvu živi, nesavršenosti kao vodu pije, taj će naskoro progutati i očevidne grijehe. Čuvajmo se dakle, da ne damo pristupa gjavlu niti idemo u susret svojoj propasti time, da odbacimo sveti strah pred Pravilima i njih omalovažujemo. »*Daj se podučiti, Jerusaleme, da se možda ne odvrati duša moja od tebe, da te možda ne obratim u pustoš, zemlju bez stanovnikâ.* — *Erudire, Jerusalem, ne forte recedat anima mea a te, ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem*«. Nastoj da se prilagodiš ovom samostanskom zaptu i držiš se reda, koji te Pravila uče, da se Gospodin na odvrati od tebe i ne ostavi te, i tako tada žalosno ne padeš. *D. Hieron. in c. 26. Matth. super illa verba: Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam? Iob. 41, 13. Ier. 6, 8.*

Šesto poglavlje.

O velikim dobrima, što nastaju, kad obdržavamo visoko cijenimo Pravila i u malenim stvarima.

»Dobro, slugo dobri i vjerni! buduć da si bio u malom vjeran, nad mnogim ću te postaviti; ugji u veselje gospodara svojega. — Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fi-
Matth. 25. 21 *delis, super multa te constituam; intra in gaudium domini tui«.* Ovim se riječima Krista našeg Otkupitelja pokazuju velika dobra, što ih redovnik dobiva, ako revno obdržava i visoko cijeni Pravila, makar se to ticalo samo malenih i neznatnih stvari. Tako veliko i preobilno će biti veselje i plaća, što će ti se dati, ako si vjeran i revan u malom, da ne će radost u te ući, jer je ne bi mogao obuhvatiti, nego da ćeš ti u nju ući, kao kad ulaziš u kaku dvoranu, gdje preostaje još mnogo prostora. Na drugom mjestu stoji: *»Mjeru dobru, i nabijenu, i preopunu dat će vam u*
Luc. 6, 38. *krilo vaše. — Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superefluentem dabunt in sinum vestrum«.* Tim je označena preobilna mjera plaće.

Vidimo sada, zašto Gospodin toli nagragjuje i uzvisuje one koji su u malom vjerni. Razlog je, što se može iz ovih malenih stvari zaključiti na vjernost čovjeka, koju bi pokazao, kad bi mu se povjerile veće stvari. Zato kaže sam Gospodin kod Luke:
Luc. 16, 10. *»Koji je vjeran u najmanjem, i u većem je vjeran«.* On ne kaže ovdje, što treba dobro zapamtiti: »Tko je vjeran u velikom, bit će vjeran i u malom«, nego naopako; jer se vjernost čovjeka u opće pokazuje mnogo jasnije u malom nego li u velikom. Vjernost se upravitelja ili blagajnika ne pokazuje tako jasno, kad mu kod računa ne manjka sto ili tisuću dukata, kao tada kad mu ne manjka ni jedan novčić. Dobar se i radin sluga ne poznaje tako u velikim stvarima kao u malenim i neznatnim i u takima, kojih nije baš dužan činiti. Ljubav se i poslušnost dobroga sina prama svom ocu ne očituje toli, kad sluša u važnim i znamenitim stvarima, koli kad se ni u najmanjim stvarima ni za vlakance ne udalji od volje svog oca i u opće ništa ne čini, što bi ocu moglo biti i najmanje neugodno.

Isto se tako pravi redovnik ne pokazuje toliko u tome, što se čuva da ne pade u velike pogrješke i smrtne grijehe, koliko u tome, što brižno i revno obdržava sva Pravila i propise posluha, ma kako oni bili maleni i neznatni. Zato nagragjuje i uzvisuje Gospodin takove toli visoko, iskazuje im tako velike milosti i toli je darežljiv prema njima. Oni su naime darežljivi prema njemu, i tu se ispunjuje riječ Apostola Jakova: *»Približite*
Iacob. 4, 8. *se k Bogu, i on će se približiti k vama. — Appropinquate Deo, et appropinquabit vobis«.* Što se ti više približuješ Bogu i pokazuješ se darežljiviji prama njemu, to će on biti darežljiviji prama tebi, veće ti darove i milosti podijeliti. Darežljiv je prama Bogu onaj, koji osobito brižno i revno nastoji da ugodi Bogu, ne samo u onom, na što je strogo obvezan, nego i u onom, što mu je svjetovano i preko dužnosti, koji nastoji ne samo u velikim, nego

i u najmanjim stvarima i u svemu činiti ono, što je bolje i savršenije, i što uvigja da je većma prema volji Božjoj. Prema takovu je i Gospodin veoma darežljiv.

To su ljudi, koji su pouzdani prijatelji Božji, od Boga dobivaju milosti i odlike, vazda rastu i napreduju u milosti i megju drugima se odlikuju krepošću i savršenošću. To vidimo iz izkustva. Poznavali smo sami nekoje od takovih, koji su se odlikovali duhom i božanskim darovima. O drugima smo čuli pripovijedati, kako su u svojoj visokoj starosti obdržavali s najvećom brižljivošću i točnošću svako najmanje pravilo, te se i u najneznatnijim stvarima podlagali poslušnosti i tako bili na izgled i postigjenje svima. I tako ih podigne Gospodin i odlikova osobito.

Vidimo i u svijetu ljudi, što na taj način služe svojim gospodarima i sasvim se žrtvuju, samo da im u svemu, kako u stvarima malenim tako i velikim, kako u običnim tako i neobičnim prama silama udovolje. Takovi si stiču blagonaklonost svojih gospodara i zadobivaju od njih osobite darove i dobročinstva. Isto je tako i u kući Gospodnjoj. Djeca, koja se ponizuju i puno drže do toga, da obdržavaju najmanje i najneznatnije stvari u redu, to su miljenici Božji, i njima iskazuje mnoge milosti. *»Pustite djecu i nemojte zabranjivati joj dolaziti k meni;* Matth. 19, 14.
jer je takovih kraljevstvo nebesko. — Sinite parvulos, et nolite eos prohibere ad me venire; talium est enim regnum coelorum«. Koji se pak opiru poglavarima, dozvoljavaju si slobode, takove malenkosti omalovažuju, drže ih za vježbe novaka, ove će Bog poniziti i od sebe odbaciti, kako kaže Prorok: *»Ako nijesam bio ponizan svojom mišlju, nego mi je visoko letila duša; neka se naplati duši mojoj kao onome, komu se mlijeko od matere uzima. — Si non humiliter sentiebam, sed exaltavi animam meam; sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea«.* Psal. 130, 2.
Tako biva s onim, koji se opire svojim poglavarima i ne ponizuje se. Još više! Da majka odbije dijete, namaže s alojom svoja prsa, da ono tamo nagje gorkost, gdje je prije nalazilo slast i nasladu. Takogjer ovu kletvu izriče David vrhu sebe, ako se ne ponizi. Nu ona se tiče i svih, koji se dižu proti svojim poglavarima i nešto prezirno im je biti djecom i malenima. Takovi nahode sada svuda, gdje su prije kušali slast i ugodnost, naime u molitvi i u duhovnim vježbama, samo gorkost. Sve im se preobraća u aloj.

Zato kaže sv. Jeronim: »Tko se hoće Bogu pravo predati i dopasti mu se, taj je isto tako maran i brižljiv u malenim stvarima kao u velikim. On naime zna, da mora dati račun za svaku beskorisnu riječ i za svaku uzaludnu misao. *Mens Christo dedita aeque et in maioribus et in minoribus intenta est; sciens etiam pro otioso verbo reddendam esse rationem.* On uvigja vrlo dobro, D. Hier. ep 3. ad Heliodor.
da se iz manjih pogrješaka malo po malo pada u veće, i siguran je, da će Bog onoga, koji je u malom vjeran, obilno nagraditi i naplatiti. Zato ne drži ništa za neznatnu stvar, nego do sveg puno drži«. — Sv. Bazilije preporučuje nam to isto i kaže: D. Basil. in princip. 2. tom.
»Nastoj da stečeš većih kreposti, a ne omalovažuj ni manjih. *Studeto, ut majorum virtutum compos efficiare, neque minores*

tamen negligito. Nijednu pogrješku ne drži za neznatnu, makar bila manja od najsitnije životinjice. *Nullum omnino sit erratum, quod parvi pendas; quamvis illud tenuissima bestiola minutius sit.* Jer nema neprijatelja, koji, ako se prezire, ne bi mogao biti vrlo poguban i škodljiv.

———

Sedmo poglavlje.

Što smo rekli, potvrgjuju nekoji primjeri.

U četvrtoj knjizi kraljeva pripovijeda sv. Pismo o Namanu. »Ovaj bijaše vojskovogja kralja sirskoga, ugledan muž kod svoga gospodara.... moćan i bogat muž, ali gubav. On je dočuo, da je u Samariji prorok, imenom Elizej, koji je liječio svakovrsne bolesti i dapače mrtve uskrisivao. I zahtijevaše pismenu preporuku od kralja sirskoga na kralja israelskoga, da ga ovaj, čim k njemu dogje, dade izliječiti.... Naman dogje dakle s konjima i kolima u Samariju. Kod vrata kuće Elizejeve zaustavi se. Sluge unigjoše da jave. Prorok ne dogje van, nego mu poruči: Idi, i operi se sedam puta u Jordanu, i ozdravit će tijelo tvoje, i bit ćeš čist! *Vade, et lavare septies in Jordane, et recipiet sanitatem caro tua, atque mundaberis.* Razljuti se Naman te otide, i reče: Mislio sam, da će doći k meni, pa da će ovdje stojeći zazvati ime Gospodina Boga svojega, i taknuti se rukom svoj m mjesta gube i izliječiti me. *Putabam, quod egrederetur ad me, et stans invocaret nomen Domini Dei sui, et tangeret manu sua locum leprae, et curaret me.* Zar nijesu bolje Abana i Farfar, rijeke Damaska, od svih voda u Israelu, da se operem u njima i budem čist? *Numquid non meliores sunt Abana, et Pharphar, fluvii Damasci, omnibus aquis Israel, ut laver in eis, et munder?* — On se dakle okrene i otide zl voljan. Tad pristupiše k njemu njegove sluge i rekoše: Oče! kad bi ti prorok rekao i što teško, zaista bi morao učiniti. Koliko više, kad ti je eto rekao: Operi se, i očistit ćeš se? *Pater, et si rem grandem dixisset tibi Propheta, certe facere debueras; quanto magis quia nunc dixit tibi: Lavare, et mundaberis?* — Sad pogje i okupa se sedam puta u Jordanu po zapovijedi čovjeka Božjega; i postade tijelo njegovo kao tijelo malog djeteta, i bi očišćen *Restituta est caro eius, sicut caro pueri parvuli, et mundatus est«.* Baš time, što mu se činilo tako maleno i neznatno, postiga je svoje zdravlje.

4. Reg. 5,10.

A isto je tako i u duhovnim stvarima. U ovim malenim i neznatnim stvarima, što nam propisuju Pravila, postoji naš spas, naš napredak i naša savršenost. Tako postoji i savršenost slike u najmanjim točkama i jedva vidljivim p tezima. Kad bi zahtijevali, da moraš za svoje duhovno dobro, za svoj napredak i savršenost poduzeti što veoma mučno i teško, »*zaista bi to morao učiniti*«, kao Naman i držati, da si trud dobro uložio. Koliko više moraš to čininiti, kad ti kažemo, da ćeš to sve postići, ako

učiniš nješto posve lahko. Što pravila sadržavaju tako lahke i neznatne stvari, to nam ne samo ne smije dati povoda, da budemo nemarni, nego nas nasuprot mora poticati, da ih vjerno obdržavamo, pošto vidimo, da naš napredak i naša savršenost ovisi o tako lahkim stvarima.

U knjizi se slavnih muževa cirstercijskog reda pripovijeda, da su ovi redovnici imali Pravilo, po kojem su morali poslije jela sakupiti mrvice, te ih ili pojesti ili postaviti u zdjelu. Tad se dogodi jednom, da je jedan od onih redovnika, koji bijaše vrlo bogobojazan i točno obdržavaše Pravila, zadržao sakupljene mrvice u ruci. On bijaše naime sasvim zamišljen i zadubljen u ono, što se čitalo kod stola, a megjutim Prior dade znak, da se prestane čitati i ustanu od stola. Sad se istom redovnik razabere i veoma se smuti; jer nije imao više vremena da ih pojede niti da ih stavi u zdjelu. Zastidiv se radi svoje nemarnosti u obdržavanju onog Pravila, nije zna drugog sredstva, nego da pogje k poglavaru, prizna mu svoju krivnju i umoli ga za to pokoru. Držeći dakle mrvice u ruci, p gje k poglavaru, baci se ničice pred njim, prizna svoju krivnju i s najvećom poniznošću umoli ga za pokoru. Prior ga ukori prema njegovoj krivnji i upita ga, kamo je stavio mrvice. »Evo ih u ruci, Oče!« odgovori redovnik. »Pokaži mi ih dakle!« zapovjedi Prior, pa kad ih pokaza, a to mjesto mrvica najdragocjeniji biser. — Pisac primjećuje na to, da je Gospodin ovim čudom htio pokazati, kako su mu mili revni redovnici, koji visoko cijene ne samo pravila, na koja su strogo obvezani, nego i najmanje i najneznatnije propise. Taj primjer pripovijeda i Surije u životu sv. opata Odona i kaže, da se to ovomu dogodilo, kad bijaše još podložnik. No u svojoj poniznosti da je to uvijek tako pripovijedao, kao da se dogodilo kome drugome redovniku.

Lib. de vir. illustrib. Ord. Cisterc.

Sur. in Vita s. Hodonis mense Novembris.

Cezarije pripovijeda, da je u vrijeme cara Fridrika bila ispražnjena jedna od carskih opatija, t. j. od onih, koje su obično carevi popunjavali. Tada su bila dva izabrana, i nijesu se mogli složiti. Sad ponudi jedan od njih caru veliku svotu novaca, što ga bijaše zgrnuo u samostanu, da njega odabere. Car primi novac i obeća, da će mu učiniti po volji. Na to sazna car, da je onaj drugi, što su ga izabrali, izvrstan redovnik, iskren, kreposan i da strogo obdržava Pravila. On se posavjetuva sad sa svojima, kako bi mogao kod ovog izbora spoznati vrijednoga i potvrditi a nevrijednoga isključiti. Tad reče jedan od njegovih savjetnika: »Gospodaru! čuo sam, da ovi redovnici imaju Pravilo, po kojem mora svaki uza se nositi šivaću iglu. Kad bude dakle Vaše Veličanstvo na kapitulu, neka zaište od onoga, koji slabije obdržava Pravila, da mu posudi iglu, kao da bi si htjelo prste čistiti. Ako je nema, tada će to biti dobra prigoda, da mu ne predate opatiju, jer je čovjek, koji ne drži svoga Pravila«. Car učini tako. Redovnik nije zbilja imao igle. Sad reče car drugom redovniku, njegovu takmacu: Oče, posudite mi vi svoju iglu!«. Ovaj ju odmah izvadi i dade mu je. Sad reče car njemu: »Oče! vi ste pravi redovnik i zato vrijedni takove časti. Ja sam bio već odlučio da imenujem vašeg takmaca, ali on se je učinio toga

Caes. l. 6. dialog. c. 15.

nevrijednim, jer ne drži svoga Pravila. Jer može se lahko misliti, da će onaj, koji je nemaran u malenim stvarima i ne haje za njih, biti nemaran i u većim.» — Tim povodom oduzme opatiju prvome i dade ju onome, koji je strogo obdržavao svoju Regulu.

Caes. l. 4. dialog. c. 89. Isti Cezarije pripovijeda i slijedeće. Neka je plemenita gospogja htjela ostaviti svijet i u jednom samostanu primiti redovničko odijelo. Vikar ovoga samostana bijaše jedan redovnik, imenom Florin. Onog dana, kad je htjela stupiti u red, priredi još gozbu za svoje prijatelje i znance. Na nju bi pozvan i spomenuti Vikar. Svjetovnjaci budu podvoreni mesom a redovniku dadoše ribe. On naime po Reguli i iz posluha prama zapovijedi svog Opata nije smio jesti mesa. Kad megjutim vidje meso, nije već mogao skinuti očiju s njega. U svojoj pohlepi uze najuljudnije komad pečena mesa s tanjura svog susjeda i metnu ga u usta. Ali po pravednom sudu Božjem zastade mu komad tako u grlu, da ga nije mogao više ni progutati ni baciti van. Kad se htio već zagušiti i očima prevrtao, kao da će umrijeti, udari ga njegov pratilac, koji bijaše takogjer redovnik, tolikom silom po legjima, da je mogao komad izbaciti. Svi pak uvidješe, da je to kazna za njegov neposluh.

U općoj povjesti reda propovjedničkoga pripovijeda otac *1. p. l. 1. c. 60. Hist. Ord. Praed.* Ferdinando Kastilski, da je jedne noći, dok je sv. Dominik boravio u Bologni, počeo gjavao tako strašno mučiti nekog brata lajika, te su se na silnu huku i buku probudili svi drugi redovnici. Oni ga odnesoše na zapovijed sv. Dominika u crkvu. Jedva ih je bilo dosta deset, da ga nose. Kad dogjoše k crkvenim vratima, ugasiše se kao jednim dahom sve svetiljke, tako da su sada svi bili u tmini. Gjavao zlostavljaše siromašnog čovjeka na tisuću načina. Svetac mu zapovjedi u ime Isusa Krista, da kaže, zašto tako muči ovoga čovjeka i zašto ga je zaposjeo. Nato odgovori zli duh, jer je prijašnju večer pio bez dozvole i ne napravivši nad vinom znaka Križa prema propisima Reda. Za ovog razgovora razvoni na jutrenju. Sad reče gjavao: »Ne mogu više ovdje opstati, jer se redovnici dižu, da hvale Boga«. I ostavi dakle brata polumrtva i puna modricâ i tako isprebijana, da nije mogao do drugoga dana na noge stati ni s mjesta se maknuti. —

D. Greg. l. 1. dialog. c. 4. Sv. Grgur pripovijeda slični primjer o nekoj duvni, koja je jela salatu ne napravivši prije znaka Križa, i u koju je tada odmah sotona unišao.

Osmo poglavlje.

Što još drugo može biti uzrokom, da se prestupaju Pravila i o sredstvima proti tomu.

Katkada se prekršuju pravila iz nekog ustezanja i strašljivosti, ili bolje rekavši iz neumrtvenosti. Teško nam je poći k poglavaru i moliti ga nešto za dozvolu, čega ne smijemo bez

nje činiti. Ovu dakle poteškoću valja ukloniti. A tim baš ne ću reći, da ne jedeš, ne piješ, ne govoriš niti šta uzmeš ili zadržiš, što ti hoće drugi dati; ja kažem samo, da toga ne činiš bez dozvole. Zašto da činiš ono bez blagoslova, što možeš činiti s blagoslovom Božjim i poglavarevim. — Reći ćeš na to: Zar da tako često radi svake djetinjarije bježim k poglavaru? On je zaposlen i dodijat će mu to. Baš to je bludnja, koju bih htio sada ukloniti. Poglavarima ne samo da ne će to dodijati, nego će ih u velike obradovati i sazidati; jer to je zadaća njihove službe. Da si pravo poslušan i ništa ne činiš bez dozvole, da napreduješ i zasluga si stečeš, toliko je redu do toga, da ne smatra za suviše, te postavi više poglavara, čija je služba, da ti za sve, što trebaš, dadu dozvolu. Oni znaju, da je to upravo njihova služba, i da su baš za to postavljeni. Baš zato ne može im to dodijati, nego se moraju veseliti, kad k njima dogješ. Trgovcima i zanatnicima nije takogjer dosadno, kad se kod njih kupuje ili što naručuje. To je upravo njihovo zvanje, i što im to bolje ide i dolazi više kupaca, to su veseliji. Isto je tako s poglavarima. Ako misliš o kom od njih drugačije, tad ga ne držiš za dobra poglavara.

Kako može poglavaru dodijati, kad dogješ k njemu i moliš ga nješto za dozvolu, za što on zna, da ne smiješ bez dozvole činiti? Kad bi došao k njemu radi ispraznih ili beskorisnih stvari, tada bi se mogao bojati, da ćeš mu dosaditi. Nu tiče li se to čega, što je sadržano u Reguli, veseli ga to mnogo više, jer mu je na veliku utjehu, kad vidi, da se podložnici drže tako strogo Pravilâ, tako točno slušaju i dapače visoko cijene najmanje i najneznatnije stvari. Kad u takim stvarima ne bi išao k poglavarima, tad bi ih to nasuprot jako rastužilo i boljelo, jer bi vidjeli, da si dozvoljuješ sloboštine i iznimke te se usugjuješ takova šta bez dozvole činiti, kao da ne bi bilo u kući poglavara, komu bi mogao ići, i kao da ne bi bilo Pravila, koje bi o tom raspravljalo. To mora poglavara žalostiti; jer kao dobar otac hoće samo naše dobro, a boli ga naša nevolja. Što nam mora biti teško, jest to, da svojim postupanjem ne dodijavamo poglavarima.

Iz toga slijedi nadalje: Kao što nam ne smije biti teško, da idemo k poglavaru, te ga u kojoj stvari molimo za dozvolu, kad znamo, da to zahtijeva Pravilo i da toga ne smijemo činiti bez dozvole, isto tako ne smije nam biti ni teško, da kažemo svome bratu: »nemamo dozvole«, kad to Pravilo zahtijeva i toga ne smijemo činiti bez dozvole. Ova je opomena od velike važnosti. Nekoji prekršuju Pravila, jer se ne će da mrtve i kažu: Ja nemam dozvole da govorim ili primim, što mi daješ. Nekoji se dakako tada hoće ispričati govoreći, da nijesu htjeli uvrijediti drugoga; zato da su popustili i nijesu se usudili kazati, da toga ne smiju činiti. To znači držati drugoga za slaba redovnika, koji malo haje za Pravila Promisli ipak, da se drugi tim ne će uvrijediti, nego će se samo sazidati, kad vidi, da tačno obdržavaš Pravila. Možda te je htio tim povodom samo kušati, da vidi, kako obdržavaš Pravila. Kad si već redovnik, pokaži i činom, da si to, obdržavajući strogo svoja Pravila. Toga ne može nitko pokuditi, nego mora svako odobriti.

Drugi se ispričavaju govoreći: Nijesam htio biti *skrupulozan.* To je takogjer rgjav izgovor; jer tko obdržava Pravila, ne pokazuje, da je *skrupulozan,* nego da je redovnik. Stiditi se pokazati, da si redovnik i sluga Božji, i da vjerno obdržavaš Pravila, bio bi rgjav znak. Megju druge zablude u svijetu spada i ova, da ljudi odmah zlo govore i rugaju se, kad se tko ozbiljno dade na krepost, prima svete Sakramente i živi u skromnosti. I iz ovog se razloga mnogi ne ufaju javno dati na krepost, kako Evangjelje pripovijeda o knezu židovskom, Nikodemu, da je noću došao ka Kristu, jer se nije ufao k njemu po danu ići. U Redu je to sasvim drukčije, i imamo se za to brinuti, da tako uvijek ostane. Jedno od velikih dobara, što ih u Redu imamo, jest to, da smo u društvu ljudi, koji svi zajedno hoće da živu kreposno i pobožno. Tko se u tom najviše odlikuje, taj se i najviše štuje.

Io. 3, 1.

Pravi redovnik mora u ljubavi prema Bogu i kreposti tako biti učvršćen, da uza sva protuslovlja nikada ne odustane od dobra i onoga što je bolje, niti se ikada stidi pokazati redovnikom i slugom Božjim. Jer tko se toga stidi, mora se bojati, da će se njega stidjeti i Sin Božji pred svojim Ocem. »*Jer tko se postidi mene i mojih riječi, njega će se Sin čovječji postidjeti, kad dogje u slavi svojoj i Očinoj i svetih angjela. — Qui me erubuerit, et meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, et Patris, et sanctorum Angelorum*«. Kad bi koji plemić imao slugu za svoju pratnju i poslugu, a ovaj bi u svojoj oholosti i ludosti uvijek daleko zaostajao za svojim gospodarom, kad bi morao š njim ići, da ga ne drže za njegova slugu, tad bi on zaista zaslužio, da ga otpusti i protjera iz kuće. Iste se kazne mora bojati onaj, koji se stidi pokazati slugom Božjim i vjernim opslužiteljem Pravilâ.

Luc. 9, 26.

Mi se moramo u tom pogledu otresti svake prevare. Tomu pripomaže, što smo osvjedočeni, da se veoma sazigjuju ne samo ukućani nego i svjetovnjaci, kad vide, da tačno i vjerno obdržavamo svoja pravila. Dade li se, kad smo s njima, znak zvonom na koje djelo posluha, tad imamo odlučno reći: Oprostite, gospodine, eto me zovu! Tad prekinimo razgovor na lijep način i pogjimo na djelo posluha. Znam vrlo dobro, da su se svjetovnjaci takovim govorom više sazidali i veću korist odatle crpli, nego li iz svega, što bi im se moglo u duljem razgovoru reći. I čim je osoba starija i uglednija, tim više sazigjuje.

Ako je dakle tko veoma tačan i vjeran u obdržavanju svojih Pravila te kaže uvijek, da treba dozvole za ono, za što drugi zna, da tog ne smije činiti bez dozvole, tada to nije *skrupuloznost* niti neuljudnost, pa makar drugi bio već stariji otac. To ne znači ni biti *skrupulozan,* nego to znači biti samo pravi redovnik i brinuti se za svoj napredak. A to ne može nikoga uvrijediti, nego mora svakoga sazidati. — Kad bi se to ticalo čega osobitog i izvanrednog, tada bi imao izliku i mogao reći: Ne ću da budem osebujnak niti da me drže za licumjerca. Nu ovdje se o tako čem ne radi, nego o obdržavanju tvojih Pravila. I još jedno. Na taj ćeš način zatvoriti vrata svim sličnim slučajevima i uživati tada veliki mir za uvijek. Otvoriš li jedan put vrata, dat ćeš

povoda, da će te tada češće salijetati. Osim ploda i koristi, što ju za se dobivaš, iskazuješ time i svomu bratu veliku uslugu, jer možda je ovaj jako malo mario za dotično Pravilo, a sad upozoren na nj tvojim primjerom, cijeni ga. I tako ga nijesi mogao bolje na nj sjetiti.

U ljetopisima se Reda sv. Jeronima pripovijeda o nekom redovniku, koji se osobito odlikovao u mučanju i baš za to bio u opće u velike štovan. Neki ugledni plemić bijaše za nj čuo i dogje dakle u samostan sa željom, da s njim govori. Nagje ga sama, kad je upravo išao u svoj vrtić, poteče za njim i poviče mu, da bi rad s njim govoriti. Nu sluga Božji ne stane, ne počeka onog što ga je zvao, niti odgovori slovke. Plemić pogje za njim, i obojica unigjoše u vrtić. Došavši tamo baci se redovnik na zemlju, zatvori si rukom oči i reče onomu, što je htio s njim da govori: »Vi valjda, moj gospodine, ne znate, da ne smijem s vama govoriti bez dozvole svoga Priora«. To rekavši baci se opet na zemlju i ne reče ni riječi više. Kad je to plemić vidio, ne htjede mu dalje dosagjivati, nego se povrati kući, mnogo više sazidan ovim njegovim mučanjem, nego da bi mu rekao hiljadu riječi.

Chron. Ord. Hieron. c. 28.

O nekom drugom svetom mužu ovoga Reda pripovijedaju isti ljetopisi ovo. Megju drugim krepostima, što su ga resile, imao je i ovu, da je malo govorio, osobito u vrijeme mučanja i na mjestima, gdje je bilo mučanje propisano, kao u klauzuri i u crkvi. Na ovim se mjestima nije samo čuvao da sam ne govori, nego nije ni odgovarao, kad bi ga drugi tu pitali. Sad dogje jednom u taj samostan kralj Henrik. Upravo je obilazio klauzurom, kad opazi dotičnoga redovnika, gdje mu ide u susret. Kralj ga je veoma ljubio radi njegova sveta života i htjede š njim govoriti. Nu redovnik nije pazio na to, niti stao niti išto odgovorio. Kad kralj opazi, da mu ne odgovara, počne glasnije govoriti, zvati ga i bježati za njim. Ali sluga Božji ne stade niti što odgovori, dok nije bio izvan klauzure. Kad su obojica bila vani, upita ga kralj, zašto mu nije odgovorio. Redovnik kaže razlog i reče: »U klauzuri, gdje me je Vaše Veličanstvo zvalo, nije slobodno redovnicima govoriti. To je razlog, zašto nijesam odgovorio, dok nijesam bio vani«. Povjest primjećuje, da je kralja ovaj odgovor vrlo sazidao.

Ibid. c. 21.

Deveto poglavlje.

O drugim sredstvima, što pripomažu, da obdržavamo Pravila.

Osim toga, što smo rekli, imamo još drugih sredstava, da revno i tačno obdržavamo svoja Pravila. Prvo je dobar primjer i izgled, što smo ga dužni dati drugima, kako to Apostol zapovijeda govoreći: »*Nastojte oko dobra ne samo pred Bogom, nego*

Ad Rom. 12, 17. et 2. ad Cor. 8, 21. *i pred svim ljudima. — Providentes bona non tantum coram Deo sed etiam coram omnibus hominibus«.* A Krist nam sam kaže: *»Tako da se svijetli svjetlo vaše pred ljudima, da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega, koji je na nebesima — Sic luceat lux vestra coram hominibus: ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in coelis est».* Tako hvale i slave ljudi Gospodina, kad opaze stablo u svom cvijetu i puno ploda, ili kad vide krasnu i vrlo mirisavu ružu. Svemu svijetu dati dobar primjer i svijetliti svojim životom jest naša dužnost. A osobito smo to dužni svojoj braći, s kojima živimo i općimo. Ovaj dobar primjer i ovaj izgled ne sastoji u tom, da ne počiniš velikih pogrješaka, nego da se kloniš i najmanjih. Svi moraju vidjeti, da si tačan u posluhu i obdržavanju Pravila te paziš na najmanje i najneznatnije stvari u redu i visoko ih cijeniš. Tko se u tom odlikuje, daje najbolji primjer i najviše sazigjuje. Što je on stariji i učeniji, to se više drugi na njem sazigjuju, kad ga vide, gdje je toli tačan i revan i u najmanjim stvarima. U tome mora sastojati časna tvoja starost, u tom se vidjeti, da si stariji, ako si naime ponizniji, umrtveniji, tačniji u obdržavanja svih Pravilâ pa i najmanjih propisâ poslušnosti. — Matth. 5, 16.

Tako nas uči Krist naš Gospodin i Učitelj u Evangjelju: *»Koji je veći megju vama, neka bude kao manji; i koji je starješina, neka bude kao sluga. — Qui major est in vobis, fiat sicut minor: et qui processor est, sicut ministrator«.* — Luc. 22, 26. Takovi uzdržavaju red i čine, da cvate samostanska krepost i stega. To su glavni stupovi, što podržavaju red. *»Učinit ću ga stupom u hramu Boga svoga. — Faciam illum columnam in templo Dei mei«.* — Apoc. 3, 12. Tako govori Gospodin u Otkrivenju, a Jeremiji kaže: *»Evo te učinih danas gvozdenim stupom, i mjedenim zidom. — Et ego dedi te hodie in columnam ferream, et in murum aereum«.* — Ier. 1, 18. Nasuprot ne može nitko Redu nanijeti veće štete, nego kad daje u njemu zao primjer. Što je on stariji i većih sposobnosti, to više škodi. Jer primjer ima u opće najveću moć, da druge potakne i sa sobom povuče, kako to sveci i iskustvo svjedoči. A u zlu je još najmoćniji. Vidi li drugi, kako ti kao stariji slabo obdržavaš Pravila i malo haješ za malene stvari, što će on tada činiti uz naravno nagnuće, što ga imamo svi na slobodu i neovisnost i uz protivnost i odvratnost prama svemu, na što nas vežu Pravila? Što će drugo činiti, nego li poći putem, kojim je udario, i proći kroz vrata, koja vidi otvorena? — To je on već odavna želio te je samo još čekao na vogju, koji bi ga vodio i oduzeo mu stid. Tako će malo po malo samostanska stega popustiti, a ti ćeš biti uzrok, da je tako. Zato ćeš morati odgovarati pred Bogom ne samo za svoje nego i za tugje grijehe, jer si ti svojim zlim primjerom tomu kriv. *»Od tajnih mojih grijeha očisti me, i od tugjih poštedi slugu svoga! — Ab occultis meis munda me, et ab alienis parce servo tuo«.* — Ps. 18, 13. To nas mora potaknuti, da točno obdržavamo Pravila i čuvamo se od svega, što može biti na sablazan.

Drugo sredstvo, da točno obdržavamo Pravila, jest vrlo općenito i lahko. Naš Otac Ignacije navodi ga u samim Ustanovama i Pravilima, kad kaže: »Nekoliko puta na godinu neka svi mole poglavara, da im naloži pokoru za pogrješke u obdržavanju Pravila, da može svaki pokazati, kako je zabrinut za svoj duhovni napredak na putu Božjem«. — 3. p. Const. c. 1. § 28. Reg. 51. Summar. Mi moramo Pravila toliko cijeniti, da se imamo, kad ih prekršimo, ne samo u sebi kajati i toga radi žalostiti, nego nam valja to i izvana pokazati tako, da molimo za to za pokoru i u istinu ju izvršimo. Makar se tko katkada i ogriši o Pravila, naknagjuje i naplaćuje pogrješku pokorom, a Pravila ostaju nepovrijegjena, u svojoj kreposti i vrijednosti, kao da nijesu bila prekršena. Zakon ostaje *in viridi observantia*, kako pravnici i bogoslovci kažu, t. j. on ostaje u svojoj živoj, svježoj i potpunoj kreposti, kao da ne bi bio prestupljen, kad god se prestupak kazni. Da zakon ostane u kreposti i valjanosti, nije baš potrebito, da ga podložnici u opće ne prestupaju; dosta je, da se prekršitelji kazne.

Nu ako se zakon slobodno prestupa i ne kazni se više niti na to pazi, tada je to znak, da zakon nema više valjanosti ni kreposti. Sada je navadom izgubio krepost ili je ukinut, bilo sad što nije više u porabi, ili što je protivna poraba postala navadom. To isto vrijedi i o Pravilima. Brine li se u redu za to, da se svaka nehajnost ili prekršaj Pravila kazni, tada je to znak, da se još dobro obdržavaju Pravila. Nu ako se Pravilâ prestupaju i mnogo griješi proti njima, a ne vidimo, da se za to pokora zahtijeva i čini, tad možemo u istinu reći: Ovdje se ne drže više Pravila. Jer kada se Pravila jednom slobodno i na vas mah prekršuju i nitko se ne brine za to, ne kazni toga, niti je kome što stalo do toga, tad možeš reći: Ta Pravila nemaju više kreposti pravila. Ona su protivnom porabom ukinuta, kad god se prestupaju na očigled ili sa znanjem poglavara a za to se ne nalaže pokora.

Zato su poglavari, čija je dužnost, da Pravila sačuvaju i uzdrže u kreposti, kao čuvari i stražari Reda dužni nalagati pokore, kad se pogriješi u obdržavanju Pravila. Ako ti dakle dade poglavar pokoru ili ukor, tada to nije zato, što te tobože mrzi ili jer te možda manje štuje; on naime vrlo dobro zna, da smo svi ljudi, i da nije ništa veliko pogriješiti proti ovom ili onom Pravilu. On to čini, da udovolji svojoj dužnosti, koja ga veže, da bdije nad Pravilima. Ako se na to ne bi obazirao, nego bi kroz prste progledao, kad se što prekrši, i ne bi htio naložiti pokore, tada bi pokazao time, da malo štuje Pravila i donekle bi pristao na prekršaj. Tada bi morala malo po malo poraba i izvršivanje Pravilâ prestati a redovnički život malaksati i omlitaviti. Sv. Bonaventura kaže: »Razlika izmegju strogih ili reformiranih Redova i blažih ne sastoji u tom, što se u ovim griješi a u onim ne. To je i onako nemoguće, *»jer u mnogom griješimo svi. — In multis enim offendimus omnes«.* Razlika sastoji u tom, što se u strogim ili reformiranim Redovima svaki, koji Pravila prestupi, ukori i kazni, a u blažima ne«. — D. Bonaven. tract. de sex alis Seraph. ala 1. Iacob. 3, 2.

Kako hoće naš Otac Ignacije, moramo svi pomagati poglavara u onom, na što je obvezan po svojoj službi. Zato kaže naš Otac: »Nekoliko puta na godinu neka mole svi poglavara,

da im naloži pokoru za pogrješke u obdržavanju Pravilâ«. Bila bi naime prevelika muka za poglavara, kad bi morao za svakim pojedinim kao stražar ići i svaki put mu naložiti pokoru, kad prekrši Pravilo. To bi bilo sasvim nemoguće, pa kad bi i bilo moguće, ne bi se slagalo s blagošću, kojom se postupa u Družbi. Za to se moraš ti sam brinuti i prvi biti, koji će svoju krivnju priznati poglavaru i moliti za pokoru. Ne smiješ nikada dopustiti, da poglavar sazna za tvoju pogrješku prije od koga drugoga nego li od tebe. To je tvoja stvar i ti dobivaš time mnogo više nego li svaki drugi.

Uvaži još i razlog, koji naš Otac u istom Pravilu za to navodi, »da pokaže, kako je zabrinut za svoj duhovni napredak na putu Božjem«. Ako se tko brine za to, da svaki put, kad pogriješi proti Pravilu, odmah moli za pokoru, tad pokazuje, da mu je stalo do svog napretka. Tko prestupa Pravila i mnogo griješi proti njima a uz to se ne brine, da moli za to za pokoru, taj pokazuje, da se malo brine za svoj napredak. Ako je dakle u kojem samostanu ovo vježbanje često i čine se mnoge pokore i mrtvenja, znak je, da je dobro s tim samostanom, da vlada u njem velika revnost, da jedan drugoga veoma sazigjuje i da su svi oduševljeni za službu Božju.

To je dakle drugo sredstvo, što ga ovdje navodimo, i posve je lahko. Ja ne kažem baš, da ne smijemo nipošto pogriješiti proti Pravilima; jer tad bi morali biti ne ljudi nego angjeli.
3. Reg. 8,46 »*Nema bo čovjeka, koji ne griješi* --- *Non est enim homo, qui non peccet*«. Jer gdje je taj pravednik, koji će izmaći lahkim pogrješkama i malenim grijesima? Nu ako si pogrješio, pokaj se, pokaži činom, da si redovnik, da štuješ i cijeniš Pravila i da ozbiljno želiš obdržavati ih Neka se barem vidi, da priznaješ svoju krivnju; jer ovom posve neznatnom pokorom popravljaš opet prekršaj Pravila i dobivaš više, nego li si izgubio. Gjavao se sad ne će moći hvastati pogrješkom, na koju te je zaveo; nasuprot će se srditi i stiditi, što si znao tako dobro zu nju zadovoljiti. Tako je to priznao zli neprijatelj proti svojoj volji svetom Dominiku, kad ga je ovaj vodio po svim prostorijama samostana, da mu kaže, kako gdje napastuje njegove redovnike. Kada su došli u kapitul, gdje se priznaje krivnja i dobiva za to ukor i pokora, reče zli neprijatelj: »Ovdje opet izgubim sve, što dobijem u govorionici, blagovaonici i na svim drugim mjestima«. Pa ne samo pred Bogom nego i pred ljudima zadovoljavaš i naplaćuješ pokorom prekršaj Pravilâ. Jesi li zanemario zvoniti ili se točno naći kod djela posluha ili si počinio javnu pogrješku na očigled sviju, tad ćeš opet popraviti pogrješku javnom pokorom, priznavajući naime svoju krivnju. Ali opaze li pogrješku a ne vide pokore, tad se može s pravom reći: U ovoj se kući ne pazi na tačno obdržavanje, tu se polako nazaduje.

Valja ovdje još nješto primijetiti. Dakako da je običaj u Družbi, da se moli i nalaže pokora, pa valja da tako uvijek i ostane. Nu uz to ne smijemo zaboraviti druge vrsti pokorâ, o
Reg. 4. Summarii. kojoj pravilo govori, naime »kad ih nalaže poglavar u istu svrhu«. Jer kad bi ove prestale, tada bi, kad bi ih poglavar sam naložio,

malo po malo postale teške, i nekoje bi moglo to veoma uvrijediti, što im se nalažu take pokore. To bi bilo na veliku štetu redu i na vrlo slab izgled. Zato treba da i nadalje ostane ova vrst pokorâ i u opće se kod svih upotrebljava; a za to će uvijek biti povoda. A kad i ne bi bilo povoda, »neka ipak«, kako naš Reg. 47. Summarii.
Otac kaže, »budu svi pripravni, da sve pokore, što im se nalažu, posve dragovoljno prime i ovrše, ako bi im se i naložile, kad ne bi ništa skrivili«. U tom se pokazuje krepost i poniznost i želja za napretkom, što ju redovnik ima, kao što apostol Petar kaže: »*Jer kada je slava, ako za krivicu kaznu podnosite? Ali* 1. Pet. 2,20.
ako dobro činite i strpljivo podnosite, to je milost kod Boga. --- *Quae enim est gloria si peccantes, et colaphizati suffertis? sed si bene facientes sustinetis, haec est gratia apud Deum*«. Kaka te hvala ili kaka osobita zasluga ide, ako uvijek počinjaš pogrješke i tada imaš dovoljno razloga, da ukor i pokoru strpljivo podneseš? Ali ako koga, kad nije dao povoda, ipak kore i nalažu mu pokore, kao da je zbilja što skrivio, a ovaj to strpljivo i ravnodušno podnosi, tada je to zaista hvalevrijedno.

Da obdržavamo Pravila, doprinosi i to, što se iziskuje u posljednjem Pravilu Sumarija i u posljednjem od općenitih Pravila, naime »da ih znamo i razumijemo«. Zato se tu zapovijeda, da ih svi imaju i čitaju, i da ih svi svakog mjeseca slušaju čitati. Neki se ne zadovoljavaju time, da ih slušaju čitati u blagovaonici. Za duhovno štivo, što ga imaju obaviti, čitaju takogjer svaki dan tri ili četiri Pravila. Tako su lahko gotovi svaki mjesec sa svima i mogu ih takogjer promatrati. To je hvalevrijedan običaj i izvrsno duhovno štivo. — Tomu pripomaže osobito i to da činimo posebno ispitivanje savjesti o obdržavanju Pravilâ. Ne moramo se pri tom baviti sa svima, nego samo s onim, s kojim je to nužnije, tada opet s drugim, a tada opet s Pravilima, koja spadaju na našu službu i t. d. To je veoma spasonosno ispitivanje savjesti.

SEDMA RASPRAVA.

O iskrenosti, s kojom se moramo vladati prama poglavarima i duhovnim ocima, otkrivajući im posvema duševno stanje.

Prvo poglavlje.

Kako je važno i potrebito, da budemo iskreni prema svojim poglavarima.

Cass. l. 4 de instit. re-- nunt. c. 9. et coll. 2. Abb. Moysi. c. 10. D. Ant. in Vitis P. P. p. 2. §. 104.

Oni su stari oci, kako kazuje Kasijan, svima, koji su kod njih stupali u službu Božju, preporučivali kao prvo slovo abecede, da moraju svojim poglavarima i učiteljima očitovati sve svoje napasti i zle misli i sve, što im se u duši zbiva. To je vrijedilo kod njih kao prvo načelo. Sv. Antun kaže: »Ako je moguće, ima redovnik kazati poglavarima, koliko koračaja napravi i koliko čaša vode ispije u svojoj ćeliji, da u tom ne sagje s pravoga puta. Sve mora biti odmjereno po posluhu. — *Si potest fieri, quot passus ambulat Monachus, vel quot calices aquae bibat in cella sua, habet declarare senioribus, ut non devietur in ipsis*«. Sv. Ivan Klimak kaže, da je u nekom veoma svetom samostanu našao mnogo redovnika, koji su nosili za svojim pasom knjižicu, u koju su pisali svaki dan sve svoje misli, da dadu o tome račun svomu duhovnom vogji. I kaže takogjer, da je to bilo na zapovijed poglavara. To isto izrično navode sv. Bazilije, sv. Jeronim, sv. Ambrozije i sv. Bernardo.

D. Io. Clim. c. 4. obedientia.

D. Basil. in const. mon. et aliis multis locis. D. Hieron. in reg. mon c. 34. D. Ambros. l. 3. offic. c. 16. D. Bern. de ordin. vit. et mor. instit. Cap. 4. exa. §. 34.

Ovu općenitu nauku svetaca i ovo prvo načelo onih starih otaca preporuča nam i naš Otac Ignacije kao nešto osobito važno i nužno vrlo ozbiljnim riječima, kako čitamo u Ustanovama. »Pošto smo stvar u Gospodinu promislili, činilo nam se pred licem Božanskog Veličanstva od prevelike koristi, da poglavari svoje podložnike sasvim poznaju. — *Re in Domino considerata, visum est nobis in Divinae Maiestatis conspectu mirum in modum conferre, ut Superioribus subditi omnino perspecti sint*« Tako inače ne običaje govoriti naš Otac, makar se radilo o čem vrlo važnom. Na on ne samo da govori tako, nego navodi još i veoma važne razloge, da to dokaže. Prvi razlog, kako je važna i potrebita ova iskrenost prama poglavarima, jest, »da ovi uzmognu svoje podložnike bolje ravnati i voditi«. Jer ako te ne pozna a ti mu se ne otkriješ, tada zaista toga ne može činiti. Mudrac kaže: »*Tko taji svoje opačine, ne može se dobro voditi.* -- *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur*«. Ako bolesnik ne otkrije liječniku svoje bolesti, ne može ga onaj liječiti. Sv. Jeronim kaže:

Prov. 28,13

»*Čega liječništvo ne poznaje, toga ni ne liječi.* --- *Quod ignorat, medicina non sanat*«. Ti moraš liječniku očitovati svoju bolest, ako hoćeš da te liječi. A ako imaš više bolesti i slabosti, tada ih moraš sve očitovati. Zatajiš li samo jednu jedinu, tada ti može dati ljekariju, koja će zatajenoj boli više škoditi nego li otkrivenoj koristiti. Jer što je dobro za jetra, škodljivo je za slezenu. Zatu mu moraš sve kazati, da može ljekariju tako smiješati, kako ne će nikako škoditi.

D. Hier. sup. illud Eccli. 10, 11. Si mordeat serpens in silentio.

Isto tako i s istoga razloga moraš otkriti i svomu duhovnom liječniku, svom poglavaru, sve svoje slabosti i bolesti. Kad liječnik dobro pozna bolesnika i zna sve njegove slabosti te poznaje njegov tjelesni sustav, tada je već na po puta, da ga izliječi. Sad se lati bolesti odmah od korena; on poznaje zao sok i zna, što može pomoći a što škoditi, i tako lahko upotrebljava shodno sredstvo. Zato imaju knezovi i velika gospoda uvijek uza se liječnike, koji ih moraju pratiti i s njima jesti. Liječnik ne treba da takom gospodinu svaki čas kaže: Od tog ne smiješ jesti, toliko ne smiješ piti. To bi bilo vrlo neugodno i neprilično. Liječnik mora vidjeti, što on jede, kako se kreće, na što je osobito nagnut, i što mu škodi ili koristi. On mora poznavati njegov tjelesni sustav, da ga može tada u vrijeme bolesti liječiti i tim bolje pripisivati shodnije lijekove. Naš Otac Ignacije hoće, da i mi uživamo ovu pogodnost. On hoće, da su uvijek uz nas liječnici, koji vrlo dobro poznaju našu narav i nagnuće, našu slaboću i jakost, da nas tada tim bolje znaju liječiti i ravnati. Uprava je u Družbi Isusovoj duhovna i nutarnja. Tu nema straha pred kaznom. Obično se tu ni ne postupa na sudbeni način ispitivanjem stvari i preslušanjem svjedoka. Jedino se gleda na spas i napredak naših duša. Zato se moraš sam očitovati i otkriti poglavaru, kao svome liječniku i ocu i namjesniku Božjemu. Ne činiš li toga, tad si u pogibelji da kušaš Boga, koji nas hoće po ljudima voditi i ravnati. A ovi te ne mogu dobro voditi, ako im se ne otkriješ, jer te drukčije ne poznaju.

Drugi razlog tumači još bolje prvi, a glasi ovako: »Što točnije poznaju poglavari nutarnjost svojih podložnika, to im bolje i s većom ljubavi mogu pomoći i duše im sačuvati od svakojakih neprilika i pogibelji, u koje bi pali, kad bi ih postavili na ovo ili ono mjesto, u ovu ili onu prigodu, ne poznavajući njihovih napasti ni zlih nagnuća ni kolika im je jakost u kreposti.« To je od osobite važnosti u našoj Družbi, gdje prema svojem zavjetu i svojoj svrsi moramo uvijek biti pripravni, da pogjemo u ovaj ili onaj kraj svijeta, kad god to zapovjedi papa ili naš neposredni poglavar. Kod takih dakle misija treba pravo birati i baš sposobne tamo poslati, koji su za to, a ne druge, koji nijesu za to. Zato kaže naš Otac, da je ne samo mnogo, nego najviše do toga, te poglavar potpuno poznaje nagnuća i napasti svojih podložnika. On mora znati, na koje su pogrješke i grijehe oni najviše nagnuti, tada ih može to bolje voditi i ravnati. Tada on ne će ništa zapovjediti, što nadmašuje sile, niti će ih izvrgnuti većim pogibeljima i mukama, nego li svaki može podnijeti. Što olahkoćuje upravu u Družbi i čini ju ugodnom i veoma si-

gurnom, jest ova iskrenost podložnika i ono poznavanje, što ga poglavari imaju o svakom pojedinom, o njegovu talentu, o njegovim darovima i sposobnostima, o dobrim i zlim njegovim svojstvima, usljed čega znaju, za što je koji, a za što nije, kako imaju s njim postupati i kamo ga mogu postaviti. I tako ti se ništa ne će zapovjediti, što nadmašuje tvoje duhovne i tjelesne sile, niti će te izvrći ikojoj pogibelji. Svakomu će se dati prema njegovim silama i prema njegovoj moći, kako stoji u Evangjelju. »*Unicuique secundum propriam virtutem*«.

Matth, 25, 15,

Treće, kako naš Otac kaže, mnogo je do toga, da može poglavar naregjivati i brinuti se za ono, što je korisno čitavom tijelu Družbe; jer na njeno dobro i čast mora isto tako paziti kao i na tvoje dobro. Ako mu se otkriješ i dadeš mu račun o svojoj duši, tada se poglavar može, obaziruć se u svemu na tvoju čast, brinuti za sveopće dobro čitavog tijela Družbe, Ako mu se ne otkriješ, tad stavljaš možda na kocku svoju čast i svoju dušu, a ujedno i čast reda, u koliko ona ovisi o tvojoj.

Mimogred možemo ovdje vidjeti i promotriti, kako posvema odgovaraju sredstva, što nam ih Družba daje za naš vlastiti napredak, svrsi same Družbe. Kad bi bila naša zadaća, da se zatvorimo u svoje ćelije i dalje ne idemo osim na kor i u blagovaonicu, tada ne bi bila potrebita takova iskrenost niti bi trebalo polagati računa o svom duševnom stanju. A u Družbi, gdje imaju podložnici toli različite dužnosti, a i moraju imati, gdje se valja sasvim u nje pouzdati i katkada ih posve same po čitavom svijetu slati, k vjernicima i nevjernicima, i to na duže vrijeme, tu mora poglavar tačno znati, što je u svakom pojedinom, da ne izvrgne pogibelji njega ni s njim Družbe. Pa i za svakog pojedinog je od velike koristi, da se iskreno otkrije, te olakša i osigura svoju savjest, jer inače će se sve one pogibelji svaliti na njega samoga. Prizna li iskreno svom poglavaru svoju slaboću i svoje neznatne duhovne sile, tad ga ne će postaviti u takove prigode i pogibelji.

Plut.in mor. §. 12.

Plutarh navodi prispodobu, koja to lijepo tumači. Hoće li se siromasi pokazati bogatašima, tad postaju sve siromašniji i napokon posve propadnu, jer hoće trošiti kao bogataši, a za to im je kesa premalena. Isto je tako, ako je redovnik siromah krepošću te iz nedostatka poniznosti hoće da sakrije svoje siromaštvo i pokaže se bogatašem, kao da bi imao ono, što nema. Takav će sve više osiromašiti i napokon možda sasvim propasti, jer će s njim postupati kao s bogatašem i s onim, koji je dobro učvršćen u kreposti, izvrći ga prigodama i pogibeljima, za što njegov imutak, njegova krepost nedostaje. I sve to svalit će se na nj, jer se nije razokrio. Kad bi se dakle samo o tom radilo, da se mi umirimo i osiguramo, te olakšamo svoju savjest i sačuvamo se od njene grižnje, i da se ne ispostavimo takovim pogibeljima, već za to morali bi dati jasan račun poglavaru; ali mi to činimo najviše za to, da Boga to više obvežemo, te nam pomogne i oslobodi nas iz pogibelji i prigodâ.

O kako je miran i zadovoljan onaj redovnik, koji se svome poglavaru posvema otkrio te priznao mu svu svoju bijedu i nesavršenost, ako ga tada pošalju u misije ili mu povjere kaku službu! Koli se on pouzdaje u Boga, da će mu biti u pomoći i sačuvati ga od svake nesreće u prigodama i pogibeljima, u koje može pasti! »Nijesam se ja sam, o Gospodine, urinuo u tu službu niti postavio na ovo mjesto, ja sam kazao svoju nesposobnost i svoje neznatne duhovne sile. Ti si me, o Gospodine, ovamo postavio, ti si mi povjerio ovu službu: ti ćeš i nadomjestiti, što mi manjka.« S ovim pouzdanjem govoraše sv. Augustin: »Gospodine, daj, što zapovijedaš, i zapovijedaj, što hoćeš! *Domine, da, quod jubes; et jube quod vis*«. Takomu se čini, kao da je Boga obvezao, te mu podijeli, što mu treba za ono, što mu je naložio. — Kako će se nasuprot onaj umiriti, koji se nije otkrio, koji je možda za to, da mu se podijeli stanovita služba ili ga puste na onom mjestu, koje mu se mili, zatajio koju napast ili strast ili nesavršenost ili slaboću? — Takova nije Bog ni posluh postavio na njegovo mjesto; jer neznanje prouzrokuje, kako mudroslovci kažu, da čin nije svojevoljan. Nije bila dakle volja poglavareva, nego njegova vlastita, da se urinuo i postavio na ono mjesto. On se nametnuo, a nije pozvan. Za takove može se posve istinito reći, što Bog govori po Jeremiji: »*Nijesam slao prorokâ, a oni su trčâli; nijesam im govorio, a oni su prorokovali.* — *Non mittebam prophetas, et ipsi currebant: non loquebar ad eos, et ipsi prophetabant*«, Kako čudo, ako takovi pogriješuju i ništa im ne polazi za rukom? Oni imaju dovoljno razloga, da se boje i živu bez utjehe? Takovi ne zadovoljavaju, što treba dobro zapamtiti, svojoj savjesti time, ako mole poglavara, da im ne povjeri ovu službu ili ih postavi u onu prigodu, govoreći općenito, da nemaju kreposti ni jakosti za to. Oni moraju razlog napose navesti, kako ćemo to još pobliže pokazati; jer takove općenite isprike pripisuje poglavar poniznosti, pa i najveći sveci izrazuju se još strože o svojoj nesposobnosti.

D. August. l. 10. conf. c. 29.

Jer. 23, 21

Iz ovih razloga preporučuje nam to naš Otac Ignacije u Ustanovama toli ozbiljno i toli često kao stvar od prevelike važnosti, o kojoj ovisi dobro čitave Družbe. On je sav proniknut tom mišlju. U četvrtom dijelu, gdje govori o tom, kako ništa ne smije biti zatvoreno, niti vrata niti kovčeg, pridodaje: »Pa niti vlastita savjest«. To ne spada baš ovamo; ali to njemu veoma leži na srcu i za nj je od prevelike vrijednosti. To isto primjećuje u šestom dijelu, gdje kaže: »Neka ništa ne sakrivaju pred svojim poglavarima, bilo to što izvanjsko ili nutarnje. *Nihil ex externis, vel internis, eos celent*«. On je držao to za tako neophodno potrebito u Družbi, da nas je htio vazda, »*bilo to zgodno ili nezgodno*«, na to sjećati. Kada se na petoj sveopćoj skupštini istraživalo, koje su »bitne točke« u našem redu, bi rečeno, da su one, što su bile u formularu ili u reguli papi Juliju III. predložene te od njega i njegovih nasljednika odobrene i potvrgjene. Ovamo da još spada sve ono, bez čega se one odredbe ne bi nikako mogle uzdržati ili samo vrlo teško sačuvati. A k tomu da pripada i to, da poglavarima polažemo račun o duševnom stanju. To je dakle bitna točka, bez koje se ne može Družba uzdržati. Time je sve rečeno, što se o tom može kazati.

4. p. Const. c. 10. §. 5.

6. p. Const. c. 1. §. 2.

2. ad Tim. 4, 2.

Refert. Bern. Rosigno. ltb. 1. de disciplin. Christianae perfect. c. 1. I kod drugih Redova opazili su nekoji povjesničari, da je u njima vladala velika revnost, dokle god je trajao običaj, da u svim svojim stvarima idu k poglavarima i duhovnim vogjama i otkriju im svu dušu. A protivnim putem, kako iskustvo uči, redovnik malo po malo propada i otpada od Reda. On počima time, da se sve više podaje mlakosti i strasti ili kojem zlu nagnuću, propušta duhovne vježbe i tada pada iz jedne pogrješke u drugu. Tad nastoji da sakrije svoju nesavršenost, niti daje više računa o svojoj bolesti. I tako se rana neprestano gnoji i prestava u čir. Što je s početka bilo neznatno, sad je veliko i malo po malo postaje zlo neizlječivo. Buduć da je zgrada bivala sve trošnija, a nije se nastojalo, da se popravi, napokon se sruši. To lijepo kaže sv. Dorotej slijedećim riječima: »Nekoji kažu: Ovaj je pao iz ovog uzroka, a onaj izišao iz onog; Ovoga je istjerala bolest, a onog su uzeli roditelji iz reda. A ja kažem: Niti je ovo niti ono bio uzrok, nego što se nije s početka otkrio niti htio dati računa ob onom, što se zbivalo u njegovoj duši«. *D. Dor. ser. seu doctr. 5.*

Drugo poglavlje.

O velikom miru i utjehi, što nastaje iz iskrenosti prema svojim poglavarima i duhovnim vogjama. O velikim dobrima i koristi ove iskrenosti.

Sveti oci i crkveni učitelji, Ambrozije, Augustin, Jeronim i Bernardo kažu: Jedna od najvećih utjeha, što ih čovjek može u ovom životu megju inim imati, jest vjeran prijatelj, komu se možemo izjadati i otkriti svoju nutarnjost i sve tajne srca. Tako i Mudrac kaže: »*Vjeran je prijatelj lijek za život.* — *Amicus fidelis, medicamentum vitae*«. »Nijedan lijek ne može tako uspješno liječiti rane«, kaže sv. Augustin, »kao što takav prijatelj, koji te može tješiti u tvojim nevoljama, svjetovati u tvojim dvojbama, veseliti se s tobom u sreći i sažaljivati te u nesreći«. *Tko ga je našao, našao je blago.* — *Qui autem invenit illum, invenit thesaurum. S vjernim se prijateljem ne može ništa isporediti.* — *Amico fideli nulla est comparatio. Bez cijene je težina zlata i srebra prama dobroti njegove vjernosti.* — *Non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius*«.

D. Ambr. l. 1. offic. c. 6. D. August. l. unica de amic. c. 5. D. Hier. in reg. mon. c. 34. D. Bern. de ordin. vit. et mor. instit. Eccli. 6. 16. Ibid. 6, 14.

Ovu je dakle milost iskazao Gospodin nama u Družbi. Tu imaš takova prijatelja u svom poglavaru. On je tvoj duhovni otac, tvoj učitelj, tvoj liječnik, tvoja majka i tvoj brat. On ima više srca i sućuti prama tebi nego majka. Tvoju stvar smatra kao svoju vlastitu i još više. Okoristi se takovim prijateljem i otkrij mu se sa svim pouzdanjem. »*Imaš li takova pametna prijatelja, urani k njemu i prag njegovih vrata neka često prestupi tvoja noga.* — *Si videris sensatum, evigila ad eum, et gradus ostiorum illius exterat pes tuus*«. Priopći mu sve svoje stvari; jer u njega ćeš naći utjehu, savjet i pomoć u svim svojim potrebama. *Ibid. 6, 36.*

Bolesnik ćuti polakšicu i utjehu, kad liječniku, koji ga ima liječiti, samo otkrije svoju bolest. Tako i onaj, koji je u nevolji i tuzi, ćuti veliku polakšicu i utjehu, kad može svoje boli i muke očitovati onome, koji mu može pružiti utjehu i pomoć.

Jedno od sredstava, što ga navode moralni mudroslovci, da rastjeramo žalost i odlane nam srcu, jest to, da pripovjedimo i saopćimo svoje boli kome drugome. Raspravljajući sv. Toma o žalosti navodi to isto i pridodaje ujedno svoj razlog, kad kaže: »Dokle god hoće čovjek svoje boli za se sama zadržati, obuzimaju mu one sve mišljenje i sve srce, i rastužuju ga sve više. Nu kad ih saopći, tad ih se donjekle riješi, svoju pozornost od njih odvrati, a srce mu se raširi i odlane mu«. To nam potvrgjuje i iskustvo. Obično kažu ljudi: »Oprosti, da se utješim pripovijedajući ti svoje boli«. *D. Tho. 1. 2. q. 38. ar. 2.*

Kako kazuje sv. opat Nil, učenik sv. Zlatousnika, preporučivahu to oni stari oci kao općenito sredstvo u tu svrhu. I tumačili su to zgodnom prispodobom. Dokle su oblaci još puni puncati vode, izgledaju sasvim crni i tmasti. Kad se izliju i isprazne, tad izgledaju opet svjetli i sjajni. Dokle čovjek sakriva u sebi teret napasti, žive u velikoj tuzi i smetenosti, u velikoj zlovolji i torobnosti. Oslobodi li se ovog tereta, strese li ga i odbaci sa sebe time, da se otkrije i očituje poglavaru, tad mu odmah srcu odlane i tuga mu se ublaži. On se razvedri i utješi i živi sad u nebeskom miru i blaženom pokoju. *D. Nilus Monachus de interempt. Patrum, qui erant in Sina.*

Sv. Dorotej pripovijeda o samom sebi, da je uživao toliku utjehu i mir, što je otkrivao i očitovao sve svoje stvari svom duhovnom učitelju i ocu, da se je ćuteći toliki mir počeo bojati i sumnjati, da li je na pravom putu, i bivati sam sa sobom nezadovoljan, jer po riječima sv. Pisma »*kroz mnoge nevolje valja nam ući u kraljevstvo Božje.* — *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*«. Jer nije ćutio u sebi tuge nego samo radost i utjehu, poboja se, da li ide pravim putem k nebu ili ne. I posavjetova se o tom sa svojim učiteljem, opatom Ivanom. Ovaj mu izjavi, da bude bez brige, jer da uživa sad onaj mir i onu radost, što je obećana onim, koji su iskreno otkrivali stvari svoje savjesti, kao on. *D. Doroth. ser. 5. Act. 14, 21.*

Buduć da je to tako važno, zato nam je naš Otac, kako smo rekli u prijašnjem poglavlju, to tako jako preporučio. On zahtijeva takogjer, da poglavari sa svojim podložnicima o tom vrlo često govore i raspravljaju. Jer ne obazirući se na druge koristi, što iz toga nastaju, ovo osobito i pouzdano općenje potiče podložnike, da idu k svojim poglavarima i budu prama njima sasvim iskreni. Na još veću utjehu svima naregjuje naš Otac osim toga, da bude u svakom samostanu ili kolegiju po jedan nadstojnik za duhovne stvari, komu se mogu svi uteći, da u njega nagju mir i utjehu, te ih vodi i pruži im pomoć u onom, što se tiče njihove duše, *Cap. praeced. Reg. 25. Rectoris. 3. p. cap. 1 §. 12. et 4 p. c. 10. §. 7*

Kasijan kaže o tom sasvim pravo: »Sve ljudske znanosti i svi zanati, koji služe samo za vremenitu korist, tako su materijalni, da ih možemo očima vidjeti i rukama pipati; pa uza sve to ne može ih čovjek dobro naučiti ni razumjeti, ako prije ne *Cass. coll. 2. Abbat. Moys. c. 10.*

postane naučnik i podloži se učitelju, koji će ga učiti. Tko si dakle pametan može utvarati, da samo za znanost svog duhovnog napretka ne trebaš učitelja, koji će te učiti i reći ti, kako se moraš ponašati, pošto se ovdje radi o toli tajinstvenim, duhovnim i nevidljivim stvarima, koje se ne mogu gledati ni tjelesnim pa ni duševnim očima, nego samo čistim srcem«. — Osim toga tko zabludi u tom, ne nanosi si samo vremenitu štetu, koja se dade lahko nadoknaditi, kako to biva u vremenitim stvarima, nego se ovdje radi o tom, da izgubiš ili spaseš dušu na vijeke. Nije nam se ovdje boriti s vidljivim nego s nevidljivim neprijateljima, i ne samo s jednim ili s dvjema, nego s nebrojenim četama zlih duhova, koji nas danju i noću bez prestanka napadaju. »Zato se moramo«, kaže Kasijan, »veoma marljivo uticati svojim poglavarima i duhovnim ocima, i sve im iskreno očitovati, što se zbiva u našoj duši, da nas oni tako mogu voditi i pomagati«.

Osim toga možemo plod i veliki dobitak, koji nastaje iz toga, što je u kući nadstojnik za duhovne stvari i što se k njemu utičemo, vrlo lahko uvidjeti iz predmeta, o kojima s njim raspravljamo i koje mu saopćujemo. Mi mu naime dajemo račun, kako ide u molitvi, kako u njoj napredujemo i koji plod iz nje ubiremo. Kazujemo mu, kako obdržajemo dodatke i opomene, koje za to imamo, kako obavljamo posebno ispitivanje savjesti, da li si točke pišemo i isporegjujemo ih, da li držimo duhovno čitanje, i koju korist iz njeg crpemo. Mi mu očitujemo, da li imamo osobitih napasti i kako se vladamo u njima, koje pokore i mrtvenja poduzimamo, bila posebna ili javna. Nadalje, kako je s poslušnošću, ravnodušnošću, poniznošću, obdržavanjem Pravila i t. d. — Tko dakle promisli, da mora o svem tom položiti račun, njega će to veoma potaknuti, da brižljivije pazi na se, te uzmogne dati bolji račun. Pa ako vidimo, da se toliko drži do te stvari i toli na nju pazi, tada ćemo bez dvojbe i mi na to paziti i mnogo do toga držati. Vidim li, da me više puta pitaju o tim stvarima, tada me to mora zaista potaknuti, da se i sam za to više brinem, pa ako sam jedanput pogriješio, da se čuvam te i drugi put ne pogriješim.

Bogoslovci i sveti oci kažu: Sakramentalna je Ispovijed moćna uzda, da ljude uzdrži od grijeha. Iskustvo je to pokazalo kod krivovjeraca, kod kojih bijaše Ispovijed ukinuta i zabačena. Puci Njemačke bijahu tako puni opačina i tako razuzdani, da nije nitko bio više siguran od svog susjeda. Sad zamoliše sami krivovjerci cara Karla Petoga, da zakonom odredi, te se svatko mora ispovijedati; jer otkad se ne ispovijeda, da nije više moguće megjusobno živjeti niti biti u miru. Car se smiješio tome, kao da bi on mogao u tom izdati zakon. — Kao što dakle suzdržava čovjeka od grijeha to, što zna, da se mora ispovijedati, isto ga tako suzdržava veoma od pogrješaka i nesavršenosti pomisao, da ima položiti za njih račun.

Dominic. Soto to. 1 in 4. sent. d. 18. q. 1. ar. 1.

Da nastavimo ovu prispodobu. Češća je Ispovijed jedno od glavnih sredstava, što ga možemo čovjeku svjetovati za njegov spas. Osim milosti i oproštenja grijeha, što ga dobivamo u ovom

Sakramentu, sadržava on još u sebi i sva sredstva i savjete, što ih možemo komu čovjeku dati. Ako naime hoćemo da čovjek, koji žive u svijetu, napreduje u duhovnom životu, tad mu svjetujemo, da moli sad krunicu, sad da svaki dan, ako mu je moguće, prisustvuje svetoj Misi ili obavlja nekoja pokornička djela. Ili mu savjetujemo, da ne propusti dana, a da ne učini koje pokore. A napokon, da udarimo svemu tomu pečat, svjetujemo mu još, da se često ispovijeda kod vrsnog ispovjednika. I time mislimo, da mu dajemo sva ukupno sredstva i sve mu kažemo, što mu možemo i moramo kazati. Ako posluša ovaj savjet, tad će mu već njegov ispovjednik svakih osam ili četrnaest dana ili svaki mjesec odrediti sredstva i ljekarije, kojih mu sad ne možemo dati i kojih on ne bi ni mogao na jedan put uzeti. Ispovjednik će već od njega tražiti račun, kako se služi sredstvima, što mu ih je dao.

Tako moraju činiti svi dobri ispovjednici i nastojati oko toga, da im pokornici napreduju u kreposti, Stoga svjetuju učitelji duhovnog života pokornicima, da svaki ima svog stalnog ispovjednika; jer ispovijedati se danas kod ovoga sutra kod onoga obično je uzrok, da slabo napredujemo. — Isto su tako u tome, što polažemo račun o svom duševnom stanju, sadržana sva osobita sredstva i ljekarije, što se mogu dati redovniku za njegov napredak. Tu doznaje poglavar ili nadstojnik za duhovne stvari, kaku korist crpeš iz sredstva molitve, ispitivanja savjesti i duhovnog štiva. Tu doznaje on, kako svladavaš napasti, zla nagnuća i svoju narav. Tu vidi on, kako je s tvojom šutnjom, poniznošću, ravnodušnošću i odanošću, i da li u opće napreduješ ili nazaduješ. Tu ti daje osobite lijekove i naputke, kako se imaš vladati, već kako to trebaš prema svojoj nuždi i nagnuću. U nečem te kori, a u nečem sokoli. Sve to biva s najvećom blagošću i ljubavi, i to, hvala Bogu! u Družbi tako, da možeš uvidjeti, kako se tim hoće i želi samo tvoje veće dobro i tvoj duhovni napredak. Zato to sredstvo mora biti vazda veoma uspješno i blagoslovno.

Treće Poglavlje.

Očitovati napasti poglavaru ili duhovnome ocu, jest veoma uspješno sredstvo proti njima.

Općenita je nauka svetaca i bilo je prvo načelo onih starih otaca, kako smo u prvom poglavlju rekli, da se sve napasti imaju odmah otkriti poglavarima i duhovnim učiteljima. Naš nam Otac Ignacije preporučuje to još osobito u Ustanovama. Nu promotrimo sad, što je razlog, da se to tako jako preporučuje; jer to će sigurno puno doprinijeti, da se ta istina duboko utisne u

Sup. cap. 1. 3. p. Constit. c. 1. §. 12. reg. 41. Sum.

Cass. l. 4. de instit.renunc. c. 9. et coll. 2 abbat. Moys. c. 10.

naše srce. Razlog tome navodi Kasijan. »Kad si oboružan oružjem svog starog učitelja«, kaže on, »ne može te gjavao svojom lukavošću i svojim napastima prevariti kao novaka. Ne će te prevariti kao neznalicu i neiskusna, ako se odmah utečeš svom duhovnom ocu, učenom i iskusnom mužu, i držiš se onoga, što ti on kaže. Tu se tad ne bori zli neprijatelj sa novakom, neiskusnim vojnikom, nego sa starim, i u ovom duhovnom boju vrlo vještim bojnikom. Ti si prisvajaš sve znanje, svu razboritost i iskustvo svog ispovjednika, kad god mu se odmah otkriješ i držiš se onoga, što ti on kaže. Na taj se način stiče prava mudrost i razboritost, ova toli velika krepost, koju sv. Antun toliko hvali«.

Jednom su se razgovarali i raspravljali oni sveti redovnici na duhovnom sastanku, koja bi bila krepost, što čovjeku najviše pomaže, da postigne savršenost. Jedan je mislio, da je čistoća, jer njom čovjek drži osjetnost podložnu razumu. Drugi je mislio da je uzdržljivost; jer njom postaje čovjek gospodar samoga sebe. Treći, da je pravednost, i tako kazivaše svaki svoje mnijenje. Pošto je sv. Antun sve saslušao i imao sad odlučiti, koju krepost valja za takovu držati, reče: »Najnužnija krepost i koja najviše doprinosi k savršenosti, jest mudrost i razboritost (discretio). Jer svi kreposni čini, ako se bez nje vrše, ne mogu se Bogu dopasti niti biti kreposni čini«. Hoćeš li da znaš, kako ćeš vrlo lahko i u kratko vrijeme steći ovu krepost? Očituj tačno sve svoje stvari svome poglavaru i slijedi njegovo mnijenje i njegov savjet, tada ćeš steći i prisvojiti si mudrost i razboritost svoga poglavara. To isto kaže sv. Bernardo, kad govori ob ovoj krepošti. »Buduć da je ova ptica toli rijetka na zemlji, neka nadomjesti u vama ovu razboritost krepost posluha, tako da ništa više, ništa manje i ništa drukčije ne činite, nego li vam je naloženo. *At vero quia omnino rara ista avis est in terris, hujus discretionis locum in vobis suppleat virtus obedientiae; ut nihil plus, nihil minus, nihil aliter, quam imperatum sit, faciatis.* Ovim se posluhom, kaže on, nadomješta i popravlja nedostatak razboritosti i iskustva a stiče prava mudrost«.

D. Bernard. ser. 3. de circumc.

Zato nam sveci savjetuju tako jako, da odmah otkrijemo napasti I upravo zato nastoji zao neprijatelj na svaki način, da ih ne otkrijemo; jer on ima posve protivnu svrhu, naime našu štetu i propast. Sv. Dorotej kaže: »Ničemu se ne veseli gjavao tako jako, kao kad tko ne će otkriti svojih napasti i svojih misli poglavaru. Tad misli, da je već siguran za svoju pobjedu, jer se bori s njim samim. »*Jao samome! Vae soli*«. On nema nikoga, koji bi mu pomogao, da nc pade niti ikoga, koji bi mu pružio ruku, da opet ustane«. — Nasuprot se gjavao ne boji ničesa tako jako, niti ga isto toliko ljuti, kao kad je izdan, jer tada gubi svu nadu, da će pobijediti; on se uplaši i udari u bijeg.

D. Doroth. ser. 5.

Idem abbas Poemon, ut habetnr in Vitis PP. P. 2. §. 14 7.

U »duhovnim vježbama« tumači to naš Otac Ignacije prispodobom, koju smijemo ovdje navesti, jer se i on njom služio. »Naš neprijatelj, gjavao», kaže on, »postupa s nama u napasti isto tako kao čovjek, koji hoće zavesti i za se predobiti kćer vrlo poštenih roditelja ili gospogju poštena nu ljubomorna muža.

D. Ignat. l. Exerc. spir. in regulis ad motus animae discernendos. reg. 13.

Htijući ju zavesti nastoji svom pomnjom oko toga, da sve ostane tajno. Ničesa se ne boji tako jako niti bi ga išto više boljelo, nego kad bi kazala kći ocu ili žena mužu, što on namjerava. Jer zbude li se to, tada je izgubljen, i sva mu je nada, da postigne svoju namjeru, propala. Isto tako, kaže naš Otac, postupa gjavao, kad hoće koga zavesti. Prije svega nastoji svom pomnjom oko toga, da sve ostane tajnom, i da onaj, koga napastuje, ne otkrije nikome napasti i prigoda, u kojima se nalazi. Tako je sasvim siguran, da će ga pobijediti i postignuti sve svoje namjere. Nasuprot ga ne boli ništa toli jako, kao kad onaj, koga napastuje, sve to otkrije i očituje svome ispovjedniku ili poglavaru. Gjavao naime može i postizava mnogo više prevarom nego li silom, i baš za to se, čim vidi, da je otkriven, odmah preda i priznaje, da mu se sva lukavost i prevara izjalovila. A to je vlastitost i svih drugih zavoditelja, kako stoji u Evangjelju: »*Svaki, koji zlo čini, mrzi na svjetlo. — Omnis enim qui male agit, odit lucem*«.

Io. 3, 20.

Sv. Dorotej pripovijeda o sv. Makariju nešto, što ovamo spada. Veliki Makarije, učenik velikog Antuna, sretne jednom gjavla i upita ga, kako je s njegovim redovnicima. Ovaj odgovori, da je vrlo zlo; jer da im ne dogje nijedna zla misao na pamet, koje ne bi odmah otkrili poglavaru. »Samo je jedan od njih«, reče on, »moj dobar prijatelj. Imam naime zaista jednog brata, koga po volji za nos vodim. — *Habeo unum de fratribus tuis, quem uti turbinem, cum volo, verso*«. Ujedno kaza i ime redovnika. — Kada je Makarije to čuo, pohodi odmah ovog redovnika i nagje zbilja, da se pušta varati od gjavla, da naime ne daje računa svom duhovnom ocu o svojim napastima niti se daje od njega voditi. Svetac ga opomenu, da se otkrije i u buduće se ne pouzdaje više u svoj vlastiti sud. Ovaj primi drage volje opomenu i nagje u tom lijek. — Nato srete sv. Makarije opet jednom gjavla i upita ga, kako je s onim redovnikom, njegovim prijateljem. Gjavao mu odgovori s najvećom srditošću: »On nije više moj prijatelj, nego moj neprijatelj«. — Sveti Dorotej primjećuje na to: »Gjavao napastovaše sve redovnike sv. Makarija; nu drugih nije mogao svladati, jer bi uvijek odmah dali jasan račun svom duhovnom ocu o svemu, što se zbivalo u njihovoj duši, i jer bi se od njega dali voditi. Ovog jedinog je zli neprijatelj nadvladao i zaveo, jer se pouzdavao u svoj vlastiti sud, dao se voditi od svog vlastitog mnijenja a nije se htio očitovati ni otkriti svom poglavaru ili duhovnom ocu, A čim se je otkrio, bi spašen«.

D. Doroth. ubi supra de d. Machario

Kasijan kaže, da nikako ne može biti zaveden onaj, koji se u svemu otkriva i očituje svom duhovnom ocu. Da potvrdi svoje mnijenje, navodi riječi Duha Svetoga po ustima Mudraca: »*Ako otkriješ njegove tajne, ne ćeš ići za njim. — Si denudaveris absconsa illius, non persequeris post eum*«. Sotonine su tajne njegove sakrivene i potajne napasti. Ako ih otkriješ, ne može te sa sobom povući. Takogjer navodi mjesto iz Propovjednika i kaže: Bog te sačuvao od »*zmije, koja ujede u potaji. — Si mordeat serpens in silentio*«. Kad zmija ili ljutica šušti ili psiče ili

Cass. coll. 2. abbat. Moy. c. 11.

Eccli. 27, 19.

Eccle. 10, 11.

inače pravi buku, čuje ju čarobnik, i ima pomoći. Tako te Bog sačuvao, da te gjavao, ta stara zmija, ne ujede sama i u potaji. Ako to čuje tvoj duhovni otac, tad ju može riječima sv. Pisma zaklinjati, i tad je pomoženo.

Još više. Od tolike je cijene u Božjim očima to, što idemo k poglavaru i duhovnom ocu i očitujemo mu se, i tako mu je mila ova poniznost, da se samim ovim očitovanjem bez ikakog drugog sredstva, a da ni riječi ne progovorimo ili nam se što

Cass. coll. 2. abb. Moysi. c. 10. odgovori, vrlo često rastjera napast. Kasijan kaže: »Samo tako dugo imaju pogubna prišapćivanja sotonina moć nad nama, dok se sakrivaju u srcu. Čim se zla misao otkrije, oslabi. I prije nego se još izusti sud razboritosti, bježi ona najružnija zmija, kao da je krepošću priznanja izvučena iz tamne i podzemne spilje na svjetlo te na neki način izdana i osramoćena. *Tamdiu enim suggestiones ejus noxiae dominantur in nobis, quamdiu celantur in corde: illico enim ut patefacta fuerit cogitatio maligna, marcescit, et antequam discretionis iudicium proferatur, serpens teterrimus, velut e tenebroso, ac subterraneo specu, virtute confessionis protractus ad lucem, et traductus quodammodo, ac dehonestatus abscedit*«. I još više. Gjavao je pun oholosti i užasno se ljuti, kad se njegova opakost i podlost iznese na svjetlo. U svojoj oholosti ne može on toga podnijeti, i baš zato odmah bježi, čim vidi, da je otkriven.

Promislimo i uvažimo još i ovo. Kad bi bilo za liječenje tjelesnih bolesti liječnikâ, kod kojih bi našli pomoć, tek što bi očitovali bolest, koliko bi to cijenili? A što je nemoguće kod tjelesnih bolesti, iskusimo to svaki dan kod duševnih. Čim napasti očitujemo poglavaru, tad ih obično već nestane, prije nego ovaj i odgovori. Ja kažem još više. Čim odlučimo da ih poglavaru ili duhovnom ocu otkrijemo, obično iščezne napast i nestane je. Ti ideš da ju očituješ i prije nego dogješ do poglavarovih vrata, već je Bog raspršio sve ove oblake; napasti je nestalo i s njom svake smetenosti, u kojoj si ne nalazio.

Primjer za to imamo u životu onih starih egipatskih otaca. Postio je jedan, kako se pripovijeda, šezdeset nedjelja i neprestano se molio, da mu Bog razjasni dvojbu, što ga mučila. Za sve to vrijeme ne dobi te milosti. Sad odluči da pogje k drugom redovniku, koji je stanovao u istoj pustinji i otkrije mu ovu dvojbu. Čim je s ovom namjerom izišao iz svoje ćelije, opazi odmah angjela, koji mu riješi dvojbu i reče, da je ovom poniznošću, s kojom se htio očitovati drugome, mnogo više zaslužio riješenje svoje dvojbe, nego li svom prijašnjom svojom molitvom

Luc. 17, 13. i postom. — I u Evangjelju imamo za to lijep primjer u ono deset gubavaca, koji su Gospodina na putu u Jerusalem sreli i vikali mu: »*Isuse, učitelju, smiluj nam se! — Iesu praeceptor, miserere nostri!*« On im samo zapovjedi: »*Idite, pokažite se svećenicima! I dogodi se, dok igjahu, očistiše se. — Ite, ostendite vos sacerdotibus. Et factum est, dum irent, mundati sunt*«. Već dok igjahu, prije nego dogjoše k svećenicima, izliječiše se. Gospodinu se to, što se ponizujemo i ljudima podlažemo, koje je on postavio za svoje namjesnike, tako dopada, da svoje zadovoljstvo

nad tim hoće i čudom pokazati i potvrditi. Često puta uhvati gjavla već na samu prijetnju, da ćemo to kazati, takav strah, da nas pusti u miru i pobjegne. Stoga je veoma dobro, da u takim slučajevima činimo kao djeca, koja se odmah, kad im se što na žao učini, prijete, da će to kazati ocu.

Četvrto poglavlje.

Ne propustimo očitovati svojih napasti svomu poglavaru zato, jer nam se čini, da već znamo sredstva proti tome.

Tu bi mogao tko reći: »Često sam već čuo govoriti o sredstvima proti napastima. Moj poglavar i moj duhovni otac može mi samo kazati, što sam već sam čuo i čitao u duhovnim knjigama. Zašto da još k njemu idem? — Ovdje se moramo veoma bojati, da se ne ušulja napast. Toga se moramo to više bojati, što tko misli, da je više napredovao u toj znanosti. Svetoga je Doroteja vrlo mučila ova napast, nu on se znao nje jako do- D. Doroth.
bro osloboditi. Jednom je, kako sam pripovijeda, htio baš poći, ser. 5.
da otkrije svoju napast poglavaru. Tada mu odmah dogje na pamet misao: »Zašto da trošiš ovo vrijeme? To i to će ti poglavar odgovoriti. A to ti sam znaš, zato ne trebaš poglavaru dosagjivati«. — Ja se veoma razljutih na ovu napast i na svoje mnijenje i na svoj sud te rekoh: »Tornjaj se od mene, sotono! Proklet bio ti i tvoj sud, tvoje spoznanje i razboritost, tvoja misao i tvoja znanost! *Anathema tibi, et iudicio tuo, et intelligentiae, ac prudentiae tuae, cogitationi, et scientiae tuae!*» — Ne pazeći na napast išao sam k svom poglavaru i rekao mu sve, što se zbilo. Tada mi odgovori poglavar zbilja ono isto, što sam si mislio. Odmah se uzbunilo nanovo moje srce i silno me prekoravalo: »Nijesam li ti rekao, da će ti to odgovoriti? Što je dakle trebalo da k njemu ideš?» — Ja odgovorih na to: »Sad je istom to sredstvo dobro, sad je od Duha Svetoga! *Et nunc bonum est, nunc a Spiritu sancto est.* Kad je od tebe samoga proizašlo bilo je sumnjivo, i nijesam ga držao za sigurno.« — Tako se oslobodi Dorotej ove napasti. Nikada je više nije poslušao, nego bi uvijek pošao odmah sa svakom stvari k svom poglavaru.

Tako moramo i mi činiti. Nikada ne smijemo svom sudu vjerovati, nikad se na nj osloniti. Jer općenito je načelo mudraca i svetaca: »Nitko nije pravedan sudac u vlastitoj stvari.« Ako to već vrijedi, kad se ne radi o napasti, koliko to više mora vrijediti, kad napasti zasljepljuju oči duše, da čovjek ne vidi, što mu je na dobro, prema onome što kaže Prorok:
»*Obuzeše me moje opačine, i nijesam mogao da vidim. — Com-* Psal. 39. 13.
prehenderunt me iniquitates meae, et non potui ut viderem«. Tada čovjek ne poznaje sredstva, što mu je korisno, pa ako ga i pozna u teoriji, ne zna se njim okoristiti niti ga upotrijebiti na svoje dobro, jer je napašću i strašću zaslijepljen i smeten. Tad

mu Bog pomaže jednom jedinom riječju njegova poglavara mnogo više, nego li svim njegovim znanjem.

D. August. ser. 3. de verbis. A-post. c. 7.

Sv. Augustin pripovijeda glede toga smiješan slučaj. Neki čovjek pozove u svojoj bolesti liječnika. Ovaj dogje i propiše mu lijek, a bolesnik malo zatim ozdravi. Malo vremena zatim povrati se ista bolest. Budući da mu je lijek, što ga je liječnik prije propisao, tako dobro djelovao, nije se starao ovaj put dozvati liječnika, nego uze isti lijek, što ga si je dobro zapamtio, po svojoj volji. Nu akoprem ga je uzeo, ne oćuti ipak, da mu je bolje. Nad tim u čudu, dozva liječnika, pripovjedi mu, što se je dogodilo, i zapita ga, što je uzrok, da mu nije bolje, akoprem je isti lijek uzeo. Liječnik mu odgovori domišljato: «Gospodine, razlog, zašto ovaj lijek nije pomogao, jest taj, što ga vam ja nijesam propisao«.

To isto možemo kazati za naš predmet. Sredstvo, što ga ti poznaješ i za nj si već često čuo, ništa ti ne će koristiti, jer ti ga nije naredio tvoj poglavar ili ispovjednik, koji je tvoj duhovni liječnik. Sasvim drugu krepost i moć ima lijek dan od ruke liječnika. Ovaj poznaje stvar samu i okolnosti. Isto je tako s duhovnim lijekovima i sredstvima. Izvrsne bijahu vode rijeka Damaska, dapače mnogo bolje nego li vode Jordana. Ali one nijesu mogle očistiti Namana od gube. To su mogle vode Jordana, jer mu je prorok Elizej zapovjedio, da se u njima kupa. S riječima, što ti ih poglavar kaže, i sa sredstvom, što ti ga daje, sudjeluje sam Bog; jer poglavar je njegov namjesnik. Zato će ti lahko i obično sredstvo, što ti ga pruži ruka poglavareva, mnogo više koristiti, nego li sve tvoje znanje, makar ti znao još toliko.

Peto poglavlje.

Nitko neka ne propusti očitovati stvari, jer se neznatne čine.

Nekojima običava prišapćivati gjavao nešto drugo, da ih odvrati, te ne idu k poglavaru. On im predstavlja, da to nije ništa; radi takih djetinjarija da nije potrebito ići k poglavaru, i da je sramota trčati k njemu radi svake malenkosti. Na to odgovaram prvo: Tko teži za savršenošću, taj nema samo na to gledati, da li je što važno, potreba ili dužnost, nego mora uvijek za onim ići, što je bolje i savršenije. Zato mora sve, ma kako bilo neznatno, držati za važno i o tom ubavijestiti poglavara. To znači težiti za savršenošću. Megju drugim, što osobito sazigjuje, jest to, da idemo k poglavaru i u najneznatnijm stvarima. Što je tko stariji i učeniji, to više sazigjuje; jer to znači Krista radi postati djetetom i malenim.

Drugo kažem: Vrlo često nije stvar tako neznatna, kako se baš kome čini. Stid i odvratnost, što ju u sebi ćuti, da ne

saopći stvari, pomaže tražiti razloge, da ju umanje i osvjedoče ga, da je neznatna, te je ne mora kazati. Isto tako biva u Ispovijedi. Kad se stidiš priznati što sramotno ili podlo, evo ti odmah gjavla, koji podupire ovaj naravni sram i otpor, što ga u sebi ćutiš. On te osvjedočava, da to nije grijeh, barem ne smrtni, i potom da nijesi dužan ispovjediti ga. Oh, kolike je gjavao na taj način već prevario i učinio, da su propustili ispovjediti ono, što su morali ispovjediti, i da su tako obavili nevaljale Ispovijedi i svetogrdno se pričestiti! Već ovaj otpor i teškoća, što ju ćutimo, da ne otkrijemo i očitujemo stvar poglavaru, dovoljan je razlog, da o njoj sumnjamo i uvidimo, da ju moramo kazati poglavaru. Kasijan kaže, da je općeniti i očiti znak gjavolske misli, ako se stidimo otkriti je svome poglavaru. *Generale uamque et evidens indicium diabolicae cogitationis esse pronuntiant, si eam seniori confundantur aperire.* To je i mnijenje starih otaca. Zlo nastojimo odmah sakriti. »*Svaka će opačina zatvoriti usta svoja. Omnis iniquitas oppilabit os suum*«. Čim tko hoće što zatajiti, već je dvojbeno, da stvar nije u redu. »*Tko zlo čini, mrzi na svjetlo*«.

Raspr. 4. pogl. 4.

Cass. l. 4. de istit. renunt. c. 4.

Psal. 106, 42. Io. 3, 10.

Treće kažem: Bila stvar još tako neznatna, ako se zataji, postat će zamalo veća. Ti ju dakle moraš očitovati, dok je još malena, da se zarana popravi. Sad se dade još lahko popraviti, a poslije će to biti mnogo teže. Sv. Ivan Klimak kaže: »Ptičja se jaja, ako su pokrivena i grijana krilima majčinim ili gnojem, malo po malo izlegu i ožive te se doskora pokažu mlade ptičice. Isto je tako sa zlim mislima. Ako ih sakrivamo u srcu i ne otkrijemo onome, koji ih može izliječiti, dolaze obično na svjetlo i u djelu se izvedu«.

Nekojima predstavlja gjavao još nešto drugo, da ne idu k poglavaru. On im prišapćuje, da će poglavarima dosaditi i dodijati s takovim stvarima. Da im ne dosagjuju i ne dodijavaju, propuštaju k njima ići. To je velika zabluda. To je baš služba poglavareva i jedna od glavnih njegovih dužnosti. Ti dakle nanosiš veliku uvredu poglavaru, ako o njem sudiš i misliš, da mu je teško i mučno, što mora vršiti toli važni i potrebiti posao svoje službe. On se dapače veseli, ako je zabavljen s tako bitnom stvari svoje službe, o kojoj toliko ovisi duhovni napredak podložnika, kako smo to prije u sličnom slučaju rekli.

Raspr. 6. pogl. 8. Cass. coll. 2 abb. Moys. c. 11.

Kasijan navodi primjer, što se dogodio s opatom Serapijonom, kad ovaj bijaše mlad redovnik, a što je on vrlo često pripovijedao svojim redovnicima, da ih potakne, te dadu o svemu račun poglavaru. Kao novak, tako on pripovijeda, bio sam napastovan od proždrlosti. Mislio sam, da se nikako ne mogu nasititi. Kad sam blagovao s opatom Teonom, svojim poglavarom, sakrio bih svaki put, kad bi ustali od stola, potajno komad kruha u svoja njedra i tada ga poslije pojeo, a da nije za to znao opat. Nadvladan od svoje pohlepe počinio bih svaki dan ovu kragju i učinio se krivcem ove proždrljivosti. Tek što bih svaki put kruh pojeo, počela bi me tada tako jako gristi savjest, da je muka i bol, što sam ju pri tom ćutio, bila mnogo veća,

nego li naslada, što sam ju u jelu kušao. Ali uza sve to imala je napast toliku moć nada mnom, da sam slijedeći dan opet to isto učinio. Ja bih ukrao opet komad kruha i potajno pojeo, a nijesam se ufao ove napasti otkriti svom poglavaru dok se nije Gospodinu u njegovom milosrgju svidjelo, da me oslobodi iz mog sužanjstva i ropstva. To se dogodi na slijedeći način. Jednom pohodi slučajno njekoliko redovnika svetog opata Teona. Poslije jela počeše se razgovarati o duhovnim stvarima, kako je to u opće bio kod njih običaj. Sveti opat odgovaraše na njihova pitanja. Tad se dogodi, da su govorili baš o opačini proždrljivosti i o velikoj moći, što ju imaju takove napasti, ako se ne otkriju. Mene je i onako uvijek grizla savjest, a sada sam mislio da se to sve govori mene radi i da je Bog svetom opatu objavio moju napast i moju zabludu. Veoma ganut i potresen silom njegovih riječi počeh najprije za se u potaji plakati. Nu skrušenje i bol bivaše sve veća. Sad se nijesam mogao više uzdržati. Udarih glasno plakati i uzdisati te izvukoh iz svojih njedara u prisutnosti svih komad kruha, što sam ga bio i toga dana ukrao i kod sebe sakrio, bacih se na zemlju i priznah javno svoju napast i što sam, od nje svladan, svaki dan činio.

Sad me poče sveti starac tješiti i bodriti te rcče: »Imaj veliko pouzdanje, sinko moj! tvoje priznanje i junačko djelo, što si ga ovdje učinio, otkrivši i očitovavši javno pred svima svoju napast i pogrješku, oslobodilo te je ovog ropstva i sužanjstva. Danas si pobijedio gjavla i održao nad njim veću pobjedu nego li on ikada prije nad tobom. Po mom osvjedočenju pripustio je Gospodin zato, da te je mogao gjavao ovom napašću uhvatiti i podložiti si, jer si je sakrivao. Budi sad osvjedočen, da odsele, pošto si ju otkrio, zli neprijatelj ne će imati više vlasti nad tobom. Sad će odmah udariti u bijeg ova stara zmija, jer ne može svjetla podnijeti. — Tek što je sveti opat to rekao, kad bukne iz mojih njedara vatra kao bljesak ili kao goruća baklja, i napuni svu ćeliju s tako odurnim i paklenim smradom, da tu skoro nitko više nije mogao ostati. Povrativši se opet na svoj predmet, reče sad sveti starac: »Eto vidiš, sinko moj, kako ti je Gospodin djelom pokazao, što sam ti ja riječima rekao. Sad si na svoje oči vidio, gdje je zli neprijatelj iz tebe izišao i pobjegao. To se dogodilo krepošću priznanja; jer on ne može podnijeti svjetla ni očitovanja svojih spletaka. Dakle ne boj se više; jer se više ne će usuditi da se povrati«. — I tako bi zbilja. Nikad više nijesam imao takove napasti pa ni spomena o tako čem.

Šesto poglavlje.

Riješavaju se nekoje poteškoće, koje su obično na putu ovoj iskrenosti.

Već smo rekli, kako je važno i potrebito, da budemo iskreni prema poglavarima. Ali baš zato, što je ova stvar tako važna i potrebita i toli pomaže savršenost, ćuti naša grijehom pokvarena narav tolik otpor proti tome; a zli neprijatelj, koji veoma zavidi našemu dobru, podupire ovaj otpor, predstavljajući nam najveće poteškoće, da zapriječi ovu iskrenost. Zato će biti shodno, da riješimo ove poteškoće. Nije ništa neznatno nego nešto veliko, ako u tako važnoj i potrebitoj stvari nagjemo pravi put. Mi govorimo doduše samo redovnicima; nu svaki može ovu nauku primijeniti samomu sebi, jer to je nešto, što može vrijediti za sve. Gerson raspravlja, kako ćemo skoro vidjeti, ovaj predmet općenito za sve, gdje naime govori o Ispovijedi.

Već po naravi bježimo rado sve, što je mučno i teško. O čem baš ovdje govorimo, prikazuje se obično kao nešto vrlo teško i mučno. Zato moramo prije svega rastumačiti i dokazati, da je čovjeku neprispodobivo teže, kad što u sebi taji i sakriva nego kad to otkrije i očituje poglavaru. Ovo treba dobro zapamtiti, jer to je jaki dokaz proti ljubiteljima samih sebe, koji sve, što se tiče kreposti i savršenosti, propuštaju radi teškoće i muke, što ju pri tom ćute. Ja priznajem, da se zahtijeva neka poteškoća i mrtvenje, te otkrijemo poglavaru sve svoje napasti, nagnuća i pogrješke. Ali kažem: Tko u sebi takove stvari sakriva i taji, ćuti mnogo veću bol i muku, nego li je ikada može ćutiti u tom, što ih otkriva i očituje. To nam vrlo dobro pokazuje iskustvo, i svaki će moći to posvjedočiti, ako mu se kad dogodilo, da je htio što sakriti i zatajiti svome poglavaru.

Koju li tugu, kaku grižnju savjesti, kaki strah ne ćuti onaj koji hoće da što sakrije i zataji? Uvijek je kao u trudovima: Bi li to kazao ili zašutio? Sad hoće to kazati; sad mu je opet žao. Sad je već pred vratima poglavarovim, da mu kaže, ali se opet povrati, jer nema za to odvažnosti. »*Svezana je opačina Efraimova, sakriven je grijeh njegov. Boli one, koja rodi spopast će ga. — Colligata est iniquitas Ephraim, absconditum peccatum ejus. Dolores parturientis venient ei*«. Već je htio da iznese na *Osee 13, 12. 13.*
svjetlo napast, zlu misao, koju mu je gjavao, otac tmine, u srce postavio; ali nije imao za to snage ni jakosti. Uvijek je u trudovima. »*Došli su sinovi do rogjenja, a nije snage za porogjaj. Venerunt filii usque ad partum, et virtus non est pariendi*«. Čim *Isa. 37, 3.*
ju dulje zavlači otkriti, tim veće boli ćuti. Jer poslije će mu biti još teže i više ga stid to priznati. Sad se počme kajati, što odmah s početka nije tog otkrio, a što ga najviše muči jest pomisao: Kako ću sad poslije toliko vremena ići k poglavaru? Kad bi to bilo još s početka, tad bi rado kazao. Ali s kakim ću licem sad pred njega doći? Tako sam dugo to pred njim

sakrivao! Što će on na to reći? Reći će, da se nijesam u nj pouzdavao, inače da bih mu to odmah s početka kazao. Takav ne će imati mira ni pokoja, dokle god stvar sakriva i taji. Savjest će mu vazda spočitavati, kiniti ga i mučiti, što ne će da učini nešto tako važna i bitna. Nu čim se otkrije i očituje, utišat će se sva ova oluja, i on će uživati velik mir i utjehu.

Ovdje je isto tako. kao kad se tko iz srama ne usugjuje ispovjediti teška grijeha. I taj je neprestano u strahu i bojazni i u najvećoj tjeskobi. A čim ga ispovjedi, opet je zadovoljan i miran; tako mu je pri duši, kao da bi velik toranj svalio sa svojih pleća. Sv. Grgur kaže: »Zatvorene rane prouzrokuju očito veću bol; jer čim se gnoj, koji iznutra peče, izbaci, ublaži se i bol. *Vulnera clausa plus cruciant; quia cum putredo, quae intrinsecus fervet, eiicitur ad salutem, dolor aperitur«.* Isto je tako kad tko ispovjedi svoje grijehe i očituje svoje napasti i slaboće. »Ili što je ispovijedanje grijehâ, ako ne otvor rana? *Quid est peccatorum confessio, nisi quaedam vulnerum ruptio?«* — Ako je komu želudac pun zlih sokova ili prenatrpan jelom, postane mu zlo i sili ga na bljuvanje, i nema mira ni pokoja, dok sve ne izbaci. Istom tada mu opet odlane i umiri se. — Iz toga možemo vidjeti, kako onaj ćuti mnogo veću muku i bol, koji sve u sebi krije i taji, nego li bi je ćutio, kad bi se otkrio i očitovao. Ovo posljednje stoji malo stida i mrtvenja, a traje samo, koliko bi izmolio jedan očenaš. Poslije pak uživa mir i radost toga radi. što se je otkrio. Tko se iz straha pred ovom poteškoćom i mukom ne otkrije, možemo mu s pravom odgovoriti, da se baš iz toga razloga mora otkriti; jer inače će mnogo više trpjeti i počet će se sušiti, gristi i izjedati od boli. »*Buduć da sam šutio, ostarješe kosti moje. Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea«.* A čim se otkrije, uživat će velik mir i pokoj.

D. Greg. l. 7. mor. c. ult. et. l. 3.past. admonit. 15.

Sedmo poglavlje.

Riješava se glavna poteškoća, što stoji na putu iskrenosti.

1. Jedna od najvećih poteškoća ili možda najveća, koja nekoje priječi, da ne otkriju i ne očituju poglavaru svoga srca, jest što misle, da će se time osramotiti i izgubiti dobar glas, što su ga imali kod njega; on da će ih sad gledati prijekim okom, u nje se više ne pouzdavati niti što više od njih držati. Tako vara gjavao mnoge i čini, da se ne otkriju, ili barem da se sasvim ne otkriju. No sve je to u istinu drugačije. Upravo tim, što otkrivamo i očitujemo svoje srce, zadobivamo čast i štovanje i stičemo si ljubav, dok sve to gubimo, ako se ne otkrivamo. Time bi bila ova poteškoća odstranjena. To ćemo sad s milošću Božjom dokazati, da se vidi, kako je u istinu sasvim drukčije, nego li nam to gjavao predstavlja, da nas prevari. Tako on obično čini kod svih napasti, jer je otac laži.

Ja dakle kažem: Ničim više ne gubimo štovanje i dobro mnijenje kod poglavara, kao kad se sakrivamo i ne očitujemo pred njim, čime mu dajemo povoda, da nas drži za podmukle i dvolične ljude. Nijednom pogrješkom, ma kaka ona bila, ako je samo otkrijemo, ne možemo toliko pasti u njegovim očima kao ovom. Jedna je pogrješka uvijek samo jedna, nu osoba, koju držimo za podmuklu, sadržaje mnogo toga u sebi, pošto se u njoj predmnijeva mnogo pogrješaka. Jedna jedina riječ: Ovaj je čovjek podmukao i zatvorena srca; kako mogu znati, da mi ne taji još što drugo, kad mi je zatajio ovo, — vrijedi više, nego li sve drugo, što se može o njem kazati. Nasuprot ako tko svome poglavaru otkrije svu svoju dušu i razloži mu sve svoje napasti, nagnuća i pogrješke, tad ne samo da ne gubi ništa, nego još više vrijedi u njegovim očima; jer sad ga drži poglavar za ponizna i umrtvena, za iskrena i prostodušna čovjeka, koji kaki je iznutra, taki je izvana.

2. Izrazimo se još jasnije o tom; jer to je jedna od glavnih tačaka, što ih ima u toj stvari. Velim dakle prvo: Ne može biti boljega sredstva, da si tko steče ljubav i dobrohotnost poglavara i za se ga sasvim predobije, nego kad mu očituje i otkrije sve svoje srce, a da mu ništa ne zataji. Razlog je tome u načelu, što ga u opće prihvaćaju mudroslovci i sveci: »Ljubav izazivlje ljubav«. To je takogjer razlog, kojim nas potiče Evangjelista na ljubav Božju: »*Jer on nas je prije ljubio*«, (zato ga i mi ljubimo.) *Quoniam ipse prior dilexit nos«.* Jedna dakle od najboljih stvari, kojima možemo pokazati, da ljubimo svoga poglavara, jest to, da mu razokrijemo sve svoje srce i sve svoje, velike i male tajne. Jer kada ljubav megju dvojicom dotle dopre, da megj njima nema više tajne, tada je veoma veliko i pouzdano prijateljstvo. Zato reče Krist, naš Otkupitelj, svojim učenicima: »*Nazvah vas prijateljima; jer vam sve kazah, što čuh od Oca svojega. — Vos autem dixi amicos, quia omnia quaecumque audivi a Patre meo, nota feci vobis«.* »*Vam je dano da znate otajstvo kraljevstva Božjega, a ostalim u pričama. — Vobis datum est nosse mysterium regni Dei; ceteris autem in parabolis«.*

1. Io. 4, 10.

Io. 15, 15.

Luc. 8, 10.

Opazi li poglavar, da mu tko otkriva sve svoje srce i da ništa više nema u njem, što mu ne bi otkrio, tad vidi iz toga, da ga ovaj u istinu ljubi i drži za svog oca i namjesnika Božjega. On mu povjerava svu svoju dušu i svoju čast i postavlja sve to u njegove ruke. To osvaja njegovo srce i obvezuje ga, da ga više ljubi i više se za nj brine. Nu opazi li poglavar, da mu se tko sasvim ne otkrije, da s njim obzirno postupa i okoliša i govori u pričama, da pravo ne zna ni kraja ni konca, »*da čujući ne razumije — ut audiendo non intelligat«.* tada je to već dosta, da poglavar o njem dobro ne misli i manje ga ljubi. On naime vidi jasno, da ga ovaj ne ljubi ni cijeni niti drži za svog oca. On se ne pouzdava u nj niti mu se ufa otkriti. Takova šta naravno prouzrokuje neljubav. Kako možeš zahtijevati, da te poglavar ljubi kao svog sina, ako ti njega ne ljubiš kao svog oca? Ljubi ga kao svog oca, pouzdavaj se u nj, postupaj s njim otvoreno i iskreno; i on će te ljubiti kao sina.

Idem ubi supra.

Raspr. 8. pogl. 1. To ćemo poslije još pokazati kao dužnost poglavarâ prema njihovim podložnicima. Kad poglavar govori sasvim otvoreno s podložnikom i kaže mu iskreno: »Evo, tu i tu imaš pogrješku, to i to se opaža na tebi, tako i tako se govori o tebi; gledaj, da se popraviš u tom«, tada ga ovaj ljubi. Jer to je jezik prave ljubavi. Ali kad poglavar samo okoliša sa svojim podložnikom i ne kaže mu iskreno njegovih pogrješaka niti mu otvoreno izjavi, u čem se ima popraviti, pa kaže li mu otvoreno samo dio, a drugi dio u sebi zadrži, tada to nije jezik prave ljubavi, nego dvolično i licumjerno postupanje. Zato kažem: Postupa li se s obje strane tako otvoreno i iskreno, tada goje poglavari pravu ljubav prama podložnicima, i obratno podložnici prama poglavarima; tada je pravo jedinstvo srdaca i tada je dobro s nama. Nije li tome tako, tada je sve samo izvanjska udvornost i pretvaranje. Dakle onaj, koji se otkrije i očituje poglavaru, ne gubi njegove ljubavi, nego ju još u većoj mjeri stiče.

3. Iz toga slijedi drugo. Isto tako ne gubimo dobra glasa ni štovanja, što smo ga imali kod poglavara; jer gdje je ljubav, tamo je uvijek i štovanje. Volja nikada ne ljubi, a da joj razum ne prikaže nešto ljubavi vrijedno. Zato je ljubav i štovanje uvijek megjusobno sjedinjeno. — Osim toga da se upustimo u pojedinosti, jasno je, da ne gubiš štovanja, što imaš napasti, ma kako zle i ružne bile; jer to je vlastito svima, koji Bogu služe i vode duhovni život. Drugi vrlo često ni ne znaju, što je napast. Oni je ni ne opažaju, a gjavlu nije nužda, da s njima troši vrijeme, jer oni rade već i onako po njegovoj volji. Ali oni, koji ostaviše svijet, da Bogu služe i svom ozbiljnošću teže za krepošću i savršenošću, imaju se obično boriti s napastima, kako Mudrac

Eccli. 2, 1. kaže: »*Sinko, stupajući u službu Božju, pripravi dušu svoju na napast.* — *Fili, accedens, ad servitutem Dei, praepara animam tuam ad tentationem*«.

Nekojima se čini, da je njihova napast veoma sramotna i tako neobična i izvanredna, da šta slična ne može biti. Zato se ne ufaju toga otkriti, jer se boje, da će to biti poglavaru nešto sasvim novo. Ovu napast imaju obično novaci. Oni nemaju iskustva, ne poznaju napasti, drže nešto za novo, što je veoma staro i posve obično. Drži za sigurno, da ne možeš ništa reći poglavaru ili ispovjedniku, što bi mu bilo novo ili neobično. Već je s mnogim drugima imao posla, koji su imali istu napast, a

Eccle. 1, 10. možda je i sam već pretrpio tu napast. »*Ništa novo pod suncem.* — *Nihil sub sole novum*«. Sve je staro, ne drži ništa za novo.

Ali da i očituješ svoje pogrješke i nesavršenosti, što je obično najteže, ne ćeš kod poglavara ništa izgubiti. Razlog je, jer je vlastitost ljudi da griješe. Mi smo od gline, koja se lahko lomi. Poglavar poznaje vrlo dobro slaboću podložnika, jer smo svi od iste tvari. Zato se ne čudi, kad mu ovaj otkrije svoje

Gerson tract. de parvul. trahendis ad Christ p. 3. pogrješke i nesavršenosti. Gerson nagovara veoma ozbiljno mlade ljude, da u Ispovijedi ništa ne zašute iz stida. Da ih sačuva od ove pogrješke, u koju češće mladi ljudi padaju, kaže: »Misliš li, da ću te manje ljubiti i štovati, što znam za tvoje grijehe i slaboće? Varaš se. Još ću te više ljubiti, nego li svoje ljubljeno dijete, jer si se u me sasvim pouzdao i otkrio mi, što se ne bi ufao otkriti svom rogjenom ocu. Bog zna, kako iskreno i nježno ljubim onoga, koji mi otkrije svoju bijedu, i što je ona veća i sramotnija, to se više moja nutrinja i moje srce pobugjuje na ljubav prema njemu«. Poniznost i iskrenost, kojom on priznaje svoju krivnju, želja za napretkom, ozdravljenjem i pomoću, što ju pokazuje, osvaja naravno poglavara i potiče ga, da takova nježno ljubi i daruje mu sve svoje srce. — Kad nam dogje stranac i otkrije nam svoju bijedu i nevolju, oćutimo ljubav prama njemu i ž limo mu od srca pomoći. I nastojimo, da ga utješimo i ohrabrimo. A što ćemo istom činiti sa sinom? — Mnogo je do toga, da svi spoznaju ovu istinu i osvjedoče se o njoj, naime da time, što očituju svoje nesavršenosti i slaboće svom duhovnom ocu, ne gube ljubavi ni štovanja, nego ga dapače stiču. Ovo osvjedočenje čuva nas, da ne propustimo tako važne stvari usprkos svim protivnim, krivim i lažnim predstavama zla neprijatelja.

Da to bolje potvrdimo, treba još primijetiti: Samo zlo činiti i htjeti i odlučiti ga činiti jest sramota, te se ne smije pokazati ni pred Bogom ni pred ljudima. Ali zlo djelo mrziti, kajati se i stidjeti toga radi, oplakivati i priznavati svoje zablude grijehe nije sramota, nego nešto vrlo časno pred Bogom, a potom mora biti i pred ljudima, koji su namjesnici Božji. — Bogoslovci raspravljaju pitanje, da li će na sudnji dan doći na svjetlo i grijesi, što su ih počinili sveci i blaženici. O tom su različita mnijenja; ali jedno, što ovamo pristaje, jest posve sigurno, naime ako i dogju na svjetlo, da to ne će biti na stid i sramotu onim, koji su ih počinili, nego dapače na njihovu čast i slavu. Ujedno s njihovim grijesima doći će na svjetlo i njihova pokora i zadovoljština, tako da ne će biti postigjeni ni posramljeni nego dapače počašćeni i pohvaljeni. To zna Bog dobro urediti.

S mnogim svecima, kako to vidimo, čini Bog to već sada. Svaki dan se govori javno o grijesima Magdalene, a na njen blagdan pjeva se o tim grijesima u Evangjelju na njenu čast i slavu, i na veću čast i slavu Božju, koji zna i grijehe obratiti na dobro. »*On siše med iz pećine, i ulje iz pretvrdoga kamena,* — *Qui sugit mel de petra, oleumque de saxo durissimo*«. To Deut. 32, 13.
isto vidimo u grijesima svetih apostola Petra, Pavla, Mateja i proroka Davida. Radi ovih grijeha, za koje su toli zadovoljili, nijesu izgubili časti štovanja, nego ga samo još više stekli.

Da se to razjasni, navodi se obično slijedeća prispodoba. Načini si netko novo odijelo iz svile. Ispalo je sasvim dobro i lijepo je pristajalo. Nato se negdje zakvači, podere i mislilo se, da iz njeg nema ništa. Zatim se stavi na poderano mjesto zlatna vrpca ili krasno vezivo. Tako postane odijelo još sjajnije i krasnije, nego li prije. Misli se, da se hotice poderalo, da se odijelo još poljepša. Na isti način doći će na svjetlo grijesi svetaca i blaženika na sudnji dan, ako se igda budu očitovali. I ne će im biti tada na postigjenje i sramotu, nego dapače na čast i slavu, jer su ih se na taki način oslobodili. Oni postaviše na poderano

mjesto zlatne vrpce i krasno vezivo, i postadoše tako još časniji i krasniji. Isto je tako i ovdje, kad tko otkrije ispovjedniku ili poglavaru svoje slaboće i svoju bijedu sa stidom i pokajanjem i s iskrenom željom, da se izliječi i ozdravi. Time on ne samo da ne gubi časti štovanja i ljubavi, nego još više stiče. Mudrac kaže: »*Ima naime stida, koji dovodi u grijeh; a ima stida, koji vodi k slavi i milosti. — Est enim confusio adducens peccatum; et est confusio adducens gloriam, et gratiam*«. Onaj stid i sram, s kojim priznajemo svoje grijehe, vodi k časti i slavi. A onaj stid i sram koji nas potiče, da zatajimo grijehe, vodi u grijeh.

Eccli.4,25.

O našem se svetom Ocu Ignaciju pripovijeda slijedeće. Da predobije za Boga nekog redovnog svećenika, sasvim raspuštena i svjetskoga života, koji je uz to bio još njegov protivnik, pokušao je sva moguća sredstva. Kad sve nije ništa pomoglo, pokuša još ovo posljednje; on se u njega ispovjedi. Pošto je bio ispovjedio svoje svagdanje pogrješke, reče, da se sad želi potužiti još i radi nekojih grijeha svog prijašnjeg života, koji su mu najviše muke zadavali. Sad poče da ispovijeda grijehe svoje mladosti i zablude svog prijašnjeg života s takom boli i skrušenošću i uz tolike suze, da ga je ispovjednik, tim potresen, počeo odsele ljubiti i štovati, pošto ga je bio prije tako jako mrzio. On dapače izabere sveca za svog učitelja i duhovnog vogju, obavi kod njega duhovne vježbe i predade mu se posvema. I promijeni svoj život na veliko sazidanje svih, koji su ga prije poznavali.

L. 5. c. 10. Vitaes.Ignatii.

Iz toga se očito vidi, da time nipošto ne gubimo časti i štovanja. Onim čim stičeš veći ugled kod Boga i više kod njega dobivaš, ne možeš u opće izgubiti. Dapače i u očima ljudi, koji su sluge Božje i moraju nasljedovati njegov način pustupanja, možeš samo dobiti. Iz toga izvodim još istinu, iskustvom potvrgjenu, i vrijednu da se uvaži. Dokle je čovjek zatvorena srca i ne će se sasvim otkriti, znak je, da se još nije odlučio popraviti i da na to ne misli. Takav ostaje u svojim grijesima i ne će da ih se riješi. Jer kad bi ćutio pravu bol i pokajanje za svoje grijehe i čvrsto odlučio, da će u napredak biti takav, kakav ima biti, tada bi dobro uvidio, da tim što očituje svoju krivnju s ovim pokajanjem i s ovom odlukom, ne će kod svojih poglavara ništa izgubiti, nego samo dobiti. Baš zato gube jako puno oni, koji se ne će sasvim otkriti. Oni naime time pokazuju, da se još nijesu popravili niti im je do toga stalo.

Osmo poglavlje.

Riješava se prijašnja poteškoća na drugi način.

Možemo spomenutu poteškoću riješiti još na drugi način. Ako smo pravo ponizni te žalimo i ozbiljno težimo taki biti, tad se moramo veseliti, da nas poglavar pozna i drži za ono, što jesmo. Zato moramo očitovati sva svoja zla nagnuća i svoje

pogrješke; jer ne bi bilo pravo, da me tko drži za nešto drugo nego što u istinu jesam. Prava poniznost čini ne samo, da tko sama sebe pozna i prezire, nego da se veseli, kad ga i drugi poznaju i preziru. Ova je doduše iskrenost i ovo polaganje računa o savjesti ponajprije naregjeno u druge svrhe u Družbi, kako smo kazali u prvom poglavlju; ali kad bi time postigli i samo ovu svrhu, tada bi već to bilo dosta, ako bi imali iskrenu želju za poniznošću. Upravo to je najbolje vježbanje u poniznosti. Ako redovnik nema ove poniznosti, ako želi biti štovan i čašćen i hoće da postigne visoke službe i časna mjesta, tada se ne čudim, da ga hvata tašti strah, koji obično plaši takove ljude ili bolje rekavši zavodi, strah naime, »ako moj poglavar sazna za moje pogrješke, tada se ne ću nikada promaknuti ni uzvisiti, nego ću uvijek biti zapostavljen i ostati zaboravljen«. Sveci su i sluge Božje često izmišljali, kako o njima čitamo, pogrješke i grijehe, da ih ne izaberu i ne povise na dostojanstva i časna mjesta, nego ih puste u njihovu kutiću. Tko nasuprot nastoji sakriti svoje prave pogrješke, da ga štuju i uzvise i drže za više, nego što u istinu jest, taj pokazuje, da je još posve daleko od ove kreposti.

Moramo ovdje svratiti pozornost na vrlo bitnu tačku, koju smo već prije spomenuli. Glavno, u čem se mora redovnik vježbati i pokazati poniznost, mrtvenje i ostale kreposti, mora biti ono, što je potrebito, da strogo obdržava svoja Pravila; jer u tome sastoji naš napredak i naša savršenost. Ako tko nema snage, da ovršuje djela poniznosti i mrtvenja, na koje ga obvezuje Regula i njegovo zvanje, tad neka misli, da nema nijedne kreposti. Kaka je tvoja krepost mrtvenja, ako prestupaš tako važno Pravilo, kao što je ovo, već zato, što ti je pretrpjeti malo naravnog stida ili izgubiti što od svog štovanja? Kad bi bio pravo ponizan te poznavao svoje grijehe i iskreno se za njih kajao, tada bi morao ovaj stid i sram, što ga ćutiš, kad ih priznaješ, dragovoljno primiti kao naknadu i zadovoljštinu za grijeh. Već zato bi morao ići k poglavaru, kao što je učinio car Teodozije, čiji je primjer vrijedan, da se nasljeduje Kad mu je Rufin rekao, da ne ide u crkvu, jer da je sv. Ambrozije čvrsto odlučio, da mu zapriječi ulaz u nju, odgovori car u svom kršćanskom duhu i poniznosti: »Ja hoću da idem u crkvu i čujem od samoga biskupa, što zaslužujem«.

II. dio, ras- pr. 3. gogl. 25.

Tako moraš i ti kazati: »Ja hoću da idem k svom poglavaru, k svom ispovjedniku i čujem, što zaslužujem. Neka me pozna i drži za ono, što jesam. Gospodin neka primi ovaj moj stid i sram kao zadovoljštinu i naknadu za moje grijehe«. To je prava poniznost i spasonosni stid. To je siguran znak pravog pokajanja i da koga ne boli većma priznati čovjeku svoje grijehe, nego li što je uvrijedio Boga. Jer ovo bi posljednje bilo sasvim proti pravoj poniznosti. Mi moramo, a da ne damo sami tome povoda, željeti, da podnosimo nepravde, pogrde i kriva svjedočanstva, i da nas drže, kako Regula kaže, za lugjake; koliko više moramo to željeti, kad vršimo čin kreposti, poslušnosti i reda i obdržajemo tako važno pravilo, kao što je ovo!

Ali da se megjutim ne čini, da to hoćemo svesti jedino na put višeg duhovnog života, da učinimo ovu vježbu ugodnom i lahkom, zato ćemo i ovdje udariti putem, kojim smo pošli u prijašnjem poglavlju. On je sasvim dobar i istinit. Tamo smo pokazali, da time, što otkrivamo i očitujemo svoje pogrješke poglavaru, ne samo ne gubimo, nego još mnogo više stičemo časti i štovanja i ljubavi, a time što ih sakrivamo, sve to kod njega izgubimo. Pridodajem ovdje još nešto drugo, što slijedi iz toga. Tko tako otvoreno postupa, u toga se poglavar sasvim poozdaje, i to s pravom; jer on ga poznaje i zna, što je u njemu. On je osvjedočen, da će mu takav sve saopćiti. Ako se to ne očituje sasvim, što se lahko može poznati, tada se ne može poglavar u nj pouzdati; jer ga ne poznaje i ne zna, šta je u njemu. Zato mora s njim uvijek oprezno postupati, paziti na svaki njegov kret i uvijek ga držati pred očima.

Na to treba uvijek dobro paziti. To je glavni korjen, iz koga niču mnoge neugodnosti i ogorčenosti megju podložnicima, koje bi se zapriječile i nestale, kad bi se otvoreno postupalo s poglavarima. Znamo iz svagdanjeg iskustva, da tim, što tako postupamo i iskreno se očitujemo, prestaju kojekaka kriva nagagjanja i sumnjičenja, što su ih imali poglavari o podložnicima a ovi opet o poglavarima. Taka su sumnjičenja i strašenja obično kao noćne sablasti. Iz daleka strah te hvata; dogješ li bliže i dotakneš se toga, vidiš, da je bila grana od drveta, što si držao za biće drugoga svijeta.

Tako često biva i u ovim stvarima. Što ti je zadavalo straha i bojazni i činilo ti se, kao da jest nešto, iščezne posvema, kad se tog rukom dotakneš, o tom se porazgovoriš i to očituješ. Tad vidiš, da nije ništa bilo. Raspravljajući Seneka o odvažnosti i hrabrosti, s kojom se imamo latiti svojih posala, kaže vrlo dobro: »Ne zato, što su teški, ne laćamo ih se smjelo, nego jer ih se ne laćamo smjelo, zato su teški. *Non quia difficilia sunt, non audemus, sed quia non audemus, difficilia sunt*« Kad bi se na to dali i smjelo se tog prihvatili, vidjeli bi naskoro, da nije tako teško, kako nam se činilo I navodi ujedno malo prije spomenutu prispodobu o noćnim sablastima, koje neki drugi naziva »slike na pogled strašne. *Terribiles visu formae*«. I primjećuje na to, da on ne kaže »strašne stvari«, nego samo »strašne prikaze«. Ako im se primakneš i dotakneš ih se, vidjet ćeš, da nije ništa bilo. Isto je tako s ovim, o čem raspravljamo.

Deveto poglavlje.

Dugujemo Bogu veliku hvalu, što nam je ovo polaganje računa o našoj savjesti u Družbi učinio tako lahkim i ugodnim. O uzrocima ove lahkoće i ugodnosti.

Veliku hvalu dugujemo Gospodinu za toli osobitu milost i dobročinstvo, koje nam iskazuje u Družbi, što ova iskrenost u njoj u istinu opstoji i vrši se s tolikom ugodnošću i radošću; jer to je po sebi teže, nego li sve izvanjske pokore i mrtvenja. Te-

škoću, koja je spojena s ovim iskrenim priznanjem, lahko pojmimo iz zapovijedi sakramentalne Ispovijedi, u kojoj ćute vjernici u opće mnogo veću poteškoću, nego li u svim drugim zapovijedima. Da se to olahkoti, bila je potrebita Božanska zapovijed, koja teško veže na čuvanje ispovjedne tajne. Uza sve to čini se nekojim Ispovijed tako teška, da vole pakao trpjeti, nego li se ispovjediti. Ovaj pakao naime počima već ovdje u ovom životu s grižnjom savjesti, tjeskobama i strahom, a postiže svoj vrhunac u drugom životu, gdje traje na vijeke. Nu u redu činiš još više, nego li to. Tu otkrivaš sve svoje srce svom poglavaru. Ovdje ne otkrivaš i ne očituješ samo svoje grijehe i ono, što spada na Ispovijed, nego i ono, što nije grijeh i čega ne treba ispovijedati. A vrlo često nam je mnogo teže kazati tako šta neznatna i malena, nego li dapače ispovijedati veće grijehe. A to sve kazuješ izvan Ispovijedi, što je mnogo više. Da nam je dakle Gospodin to, nešto po sebi tako teško i ujedno tako spasonosno, učinio tako lahkim i ugodnim, moramo to u velike cijeniti i neizmjerno mu za to zahvaljivati.

Promotrimo sad, zašto je ova iskrenost u Družbi nešto tako lahko i ugodno. Prvi je i glavni razlog milost Reda. Bog naime pomaže svakomu Redu sredstvima primjerenim njegovu napretku. To biva uvijek prema svrsi i uredbi Reda. To se zove milost Reda. U svrhu, koju Družba ispovijeda, naime da smo pripravni poći širom svijeta, da predobivamo duše za nebo i općimo sa svakojakim ljudima, jest vrlo važno i neophodno nužno sredstvo, da nas poglavar pozna od pete do glave, iznutra i izvana, onako kako smo prije rekli. U tu nam svrhu podjeljuje Gospodin i osobitu pomoć i milost, *raspr. 1. pogl. 7.*

Drugo, što to čini tako lahko i ugodno, jest prijazno postupanje sa strane poglavarâ, srdačna očinska ljubav, što ju podložnici kod njih nalaze, blagost i ljubav, s kojom ih primaju. Zaista to izgleda, kao da su samo zato tu, da te saslušaju i utješe. To je vrlo važno, a podložnici moraju biti nužno osvjedočeni, da će poglavari uvijek s njima blago postupati, da s pouzdanjem k njima idu i da nešto tako važno kao što je ovo, ne propuste zato, što se boje, da će poglavari s njima strogo postupati. Da se o tom osvjedoče, pripomaže osobito to, što je i samim poglavarima vrlo mnogo do toga, da ljubezno postupaju s podložnicima, pošto je to njihova služba. Kad ne bi tako radili, griješili bi proti svojoj dužnosti.

»*Klicat ćemo i veselit ćemo se u tebi, sjećajući se prsiju tvojih više, nego vina. — Exultabimus, et laetabimur; in te, memores uberum tuorum super vinum*«. O tim riječima piše sv. Bernardo: «Neka to čuju oni poglavari, koji hoće svojim podložnicima da budu uvijek na strah, a rijetko na korist. *Audiant hoc praelati, qui sibi commissis semper volunt esse formidini utilitati raro.* Dajte se podučiti, koji sudite na zemlji! Učite se, da morate biti majke svojim podložnicima, a ne gospodari. Nastojte, da vas više ljube nego vas se boje. Pa ako kad ustreba strogosti, neka je očinska, a ne silnička. Pokažite se kao majke, kad njegujete, a kao oci, kad karate. Budite blagi, kanite se surovosti, uklonite *D. Bern. ser. 23. in Cant. 1, 3.*

bičeve, otvorite njedra! Vaša prsa neka obiluju mlijekom, a neka se ne nadimlju ohološću. *Erudimini qui indicatis terram: discite, subditorum matres vos esse debere, non dominos. Studete magis amari, quam metui; et si interdum severitate opus est; paterna siti non tyrannica. Matres fovendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Mansuescite, ponite severitatem, suspendite verbera, producite ubera, pectora lacte pinguescant, non typho turgeant.*« »*Braćo! ako i pade čovjek u kaki grijeh, vi, koji ste duhovni, podučite takova u duhu blagosti; i pazi na samoga sebe. da i ti ne budeš napastovan.* — *Fratres, et si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritus* Ad Sal. 6.1
lenitatis, considerans te ipsum, ne et tu tenteris.« Tako kaže
Ezech. 3 18 Apostol; a prorok se grozi poglavarima riječima: »*Bezbožnik će doduše umrijeti u svojoj opačini; nu krv njegovu tražit ću iz ruke tvoje.* — *Ipse impius in iniquitate sua morietur; sanguinem autem ejus de manu tua requiram.*« »Jao poglavarima,« kaže svetac, »koji ne postupaju ljubezno s podložnicima, kad im se utiču u svojim napastima i slaboćama. Jao njima, ako ih otpuštaju ogorčene i ne pokazuju im očinske ljubavi. Jer ako toga radi podložnik umre ili postane gori, kako obično biva u takom slučaju, tada će Bog od poglavara za to tražiti račun.« Tako mora poglavar, ako i ne radi tebe, a ono već radi samog sebe, vazda nastojati da dobro vrši svoju službu, da tako i ti uzmogneš dobro vršiti svoju.

Treće, što nam to čini u Družbi Isusovoj lahkim i ugodnim, jest primjer te česta i općenita uporaba toga. Ta vidimo danomice: gdje to čine naša braća. Možemo ovdje uporaviti na se,
D. August. lib. 8. confes c. 11. što pripovijeda sv. Augustin, da se njemu dogodilo, kad se htio obratiti na kršćansku vjeru. Činilo mu se naime tada vrlo teško živjeti u čistoći, i zato nije imao odvažnosti, da se na to odluči. Sad mu se prikaže čistoća u slici vrlo časne gospogje. Ona mu pokaza mnoge dječake i djevojke, što ih je krila pod svojim plaštem, i mnoge druge ljude različita staleža i dobe, sve vrlo čiste i poštene. I smiješeći se, kao da bi mu se htjela narugati, reče: »Zar da ti ne možeš, što mogu ovi dječaci i djevojke? Ne misli, da svi ovi to mogu svojom vlastitom moću! Samo s Božjom moću mogu to.« To sveca veoma ohrabri.

Tako možeš i ti reći, kad ti to gjavao predstavlja tako teškim. »Zar da ja ne mogu, što svi mogu? Zar da ja ne činim, što drugi čini, koji je mnogo stariji i učeniji, mnogo mudriji i pametniji od mene?« Ova pomisao uklanja poteškoću tako, da nam ~~uklanja poteškoću tako, da nam~~ to ne samo biva lahko, nego da nam je dapače teško, ako tog ne činimo. I držali bi za sramotu i sablazan, kad bi propustili ono, što svi čine. Po tom moramo svi oko toga nastojati, da se ova navada i dobar običaj uzdrži. Primjer jednih neka oduševljava druge. Najstariji i najučeniji najteže su i obvezani, da ove i slične običaje svojim primjerom uzdrže i u svojim ih razgovorima preporučuju. Oni mogu time mnogo dobra a i mnogo zla učiniti; jer ostali paze na njidjela i njihove riječi. Što oni vide da ovi čine i štuju, to i oni čine i štuju. K tomu pridodajem još, da za svakoga mora biti

od velike važnosti, da se u tom vježba i to vrši, jer će mu baš tim postati lahko. Prestane li se u tom vježbati, postat će mu to već u malo dana vrlo teško. Isto je tako s ostalim vježbama u poniznosti i mrtvenju. Vidimo to u Ispovijedi. Koji se samo jedan put na godinu ispovijedaju, vrlo im je teška Ispovijed; a onima, koji se često ispovijedaju lahka je i ugodna.

Četvrto, što nam ovo očitovanje olahkoćuje, jest to što znamo, da ovog računa o duševnom stanju ne polažemo poglavaru ili nadstojniku za duhovne stvari kao sucu, nego kao ocu, da nas utješi, savjetuje i pomogne. Po tom za ono, što kažemo pred ovim sudištem, ne možemo biti ni kažnjeni, makar to i bilo kazne vrijedno. Ovdje je isto tako, kao u Ispovijedi. Ta se dva sudišta razlikuju od svih drugih, niti se može ovima primijeniti, što se ob onima kaže

Peto, što nam ovo očitovanje savjesti čini vrlo lahkim i
čime se sve dosad rečeno potvrgjuje, jest ono, što se napominje Cap. 4. exa. §. 35.
u samim Ustanovama Poglavar mora naime to sve čuvati kao tajnu dapače i pred tobom. Možeš dakle biti posve siguran, da će sve ostati u poglavara kao zakopano, štogod mu očituješ o svom duševnom stanju.. Nitko ne može ništa o tom saznati, nikomu se neće ništa od tog otkriti; tebi samom ne može to nigda biti na štetu ili na sramotu. U opće veže već naravna tajna kao takova pod grijeh i to (kad se radi o čem važnom) pod smrtni grijeh A naš je o. general Klaudije Aquaviva potvrdio to još
oštrim i strogim naredbama i za one, koji bi u tom pogriješili, odredio kazne sve do svrgnuća sa službe. I hoće, da podložnici ne samo saznaju za ovu naredbu, nego da takogjer znadu, da će poglavari biti kažnjeni, ako pogriješe u izvršivanju i obdržavanju ove naredbe. — Da se ljudi ne plaše sakramentalne Ispovijedi bilo je potrebito sa svom strogošću obvezati svećenike na čuvanje ispovjedne tajne. Isto je tako smatrao naš otac nužnim, da toli strogo naloži čuvanje ove tajne, da nitko nena povoda, te se ustegne od ovog polaganja računa o svom duševnom stanju. Ne smije naime tako važna vježba popustiti ni prestati; jer to bi bilo najpogubnije za dobru upravu Družbe. Ona naime hoće voditi svoje članove k savršenosti više putem nutarnje naobrazbe i duhovnog vogjenja, nego li svim drugim zakonima i izvanjskim pokorama. Iz toga mogu poglavari spoznati veliku štetu, što bi ju nanijeli Redu, kad bi bili nemarni u čuvanju ovih tajna. Claud. Aqu. instr. de paterna exigenda ratione conscientiae a subditis, et secreti fide servanda.

Deseto poglavlje.

Kako se imamo vladati u ovom polaganju računa o svom duševnom stanju.

»*Izlij kao vodu svoje srce pred licem Gospodnjim!* — *Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini.*« Ovom prispo- Thren. 2, 16
dobom pokazuje nam prorok Jeremija sasvim jasno, kako imamo

očitovati i otkriti svoje srce namjesniku Božjem, kad polažemo račun o svom duševnom stanju. Mora tako biti, kao kad tko izlije čašu s vodom. Kad se izlije posuda s uljem ili medom, tad preostaje uvijek nešto u njoj. A izlije li se vino ili ocat, tad ostane barem još duha. Ali kad se izlije posuda s vodom, tad ne preostane ništa, ni ukusa ni duhe, ni ikakvog traga od onog, što je unutra bilo. Tako je, kao da nije nikad ništa u njoj bilo. Isto tako moraš i ti svoje srce izliti i otkriti svom poglavaru, kad polažeš račun o svom duševnom stanju. Ne smije ništa u njem preostati, ni duhe, ni ukusa niti ikakog traga o čem.

Pošto je to tako važno te glavno i toli uspješno sredstvo za duhovni napredak naših duša, htio je naš Otac, da ovo očitovanje osim onog, što ga polažemo pod godinom, obavimo uvijek još napose svake pô godine, i to prije obnove zavjeta. Tako se to u istinu obdržavalo u Družbi od početka; a poslije četvrte sveopće skupštine pribrojilo se takogjer općenitim Pravilima. Prema tome ima se sada osim običnih Ispovijedi, što ih vrlo često obavljamo, obaviti i velika Ispovijed za ovo pô godine. A isto tako ima se osim običnog polaganja računa, što ga vrlo često polažemo, položiti u ovo vrijeme općeniti račun za sve ono pô godine. Naš Otac nije znao propisati boljeg sredstva za nutarnju duhovnu obnovu svakog pojedinca. A tako kaže i naš o. general Akvaviva u naputku za vizitatore, gdje vrlo preporučuje uporabu ovog sredstva ovako: »Ako taj račun podložnici kako treba polažu, a poglavari isto tako primaju, tada će to bez dvojbe puno doprinijeti obnovi i napretku duha, *Si, sicut oportet, a subditis reddatur, atque a Superioribus accipiatur, magnum procul dubio magnum habebit ad spiritus renovationem; et augmentum.*« S tim se posvema slažu znamenite riječi sv. Bazilija: »Ako koji podložnik hoće znatno napredovati i doći do savršenosti, tad ne smije nijednog čuvstva svog srca u sebi zadržati. Kao što se u bistroj vodi mogu na dnu vidjeti najmanji kamenčici i zrnca pijeska, isto tako mora biti bistro i prozirno općenje podložnikovo sa svojim poglavarom, da ovaj može vidjeti svako vlakno i najmanju nesavršenost njegove duše, jer će se tako ono što je dobro, učvrstiti, a ono što nije dobro, popraviti. I tako ćemo malo po malo uklanjanjajući s puta ono. što je zlo, a usagjujući što je dobro, doći do savršenosti. *Debet unusquisque eorum, qui inferiores sunt (si quidem memorabilem ullam facere progressionem studet, et ad perfectionem pervenire) nullum animi sui motum apud seipsum celatum retinere: hoc enim modo fiet, ut et quod laude dignum sit, in nobis confirmentur, et quod minus probandum, congruo remedio sanetur; atque ex huiusmodi mutua exercendi inter nos consuetudine, per modicas accessiones ad perfectionem perveniamus*«.

Reg. 4. communium.

D. Basil. in qu. fus.disp. respons. 26.

Da to uzmognemo bolje i lakše činiti, imamo u Družbi izvrstan naputak. Glede njeg ću samo primijetiti, da sastoji iz dva glavna dijela. Prvi dio ili početak jest glavni; jer u njemu je sav bitni sadržaj četrdesetog pravila sumarija ustanovâ, koje raspravlja o polaganju računa o duševnom stanju, i ujedno tumači, kako imamo to činiti. Najprije se napominje, kako puno do tog drži naš Otac u Ustanovama, a tada stoji: »Svatko neka otkrije ili u Ispovijedi ili inače potajno, kako mu je milije i na veću utjehu, sasvim jasno svu svoju dušu, a da ništa ne zataji od onoga, čim je uvrijedio Gospodina svih od posljednjeg polaganja računa o svom duševnom stanju. Ili barem neka otkrije one pogrješke, što mu od tog vremena dušu najviše tište«. U tom dakle, kažem, sastoji važnost ovog računa. Tko to, što je u ovom početku rečeno, propusti, taj ne može položiti dobra ni potpuna računa o svom duševnom stanju, makar obdržavao svih četrnaest posebnih tačaka čitavog drugog dijela.

Da to jasnije uvidimo, ne treba da progjemo sve tačke. Navest ćemo samo za primjer jednu od najglavnijih, naime treću, po kojoj imamo položiti račun o napastima, strastima i zlim nagnućima. Ovo je glavno, o čem moramo položiti račun, da li naime imamo napasti, da li su dosadne i teške, da li im se lahko ili teško i na koji način opiremo. To isto vrijedi o strastima i zlim nagnućima. Kod ovog se pitanja i u cijelom drugom dijelu naputka ništa više o tom ne kaže. Sad pitam ja: Da položimo dobar i jasan račun o svojoj savjesti svom duhovnom ocu, te može upoznati stanje naše duše, što se tiče ove tačke, da li je dosta, da mu kažemo sve svoje napasti i zla nagnuća? — Ja odgovaram: ne; nego mu moramo takogjer kazati, da li i koliko puta smo pali. Drugo je kad kažem: Sklon sam na oholost; a drugo, kad kažem: Tako sam sklon na oholost, da sam to i to poželio ili učinio, da stečem čast i štovanje; i da sam se ljutio, kad mi se ovo ili ono zapovjedilo. Ovako sam se i onako ispričavao, da ne učinim onoga, što mi se zapovjedilo. A bilo je to samo zato, što nijesam imao dosta kreposti ni poniznosti, inače bih mogao to lahko učiniti. — Drugo je, kad kažem: Ja sam srdit i nestrpljiv; a drugo, kad kažem: Ja sam tako nestrpljiv i srdit, da sam bio sasvim izvan sebe, te sam ovom i ovom riječi ili činom bio na sablazan,—

Nešto je drugo, kad kažem: Imam nečiste napasti; a nešto drugo, kad kažem: Bio sam tako slab, da sam se u tom zadržavao i time se naslagjivao i t. d. Očito se mora drugi sud stvoriti ob onome, koji je podlegao napasti, nego li ob onom, koji ju je imao, pa joj se snažno opr'o i svladao ju. Svaki treba drugog lijeka i druge njege. To je kao s groznicom. Drugačije ona djeluje u snažnom i krepkom čovjeku, drugačije u slabom. Liječniku je mnogo do toga, da to zna, a i bolesniku je isto tako do toga stalo, da ga liječnik pozna. Jer drukčije liječi groznicu na jakom a drukčije na slabom čovjeku. Tako mora i duhovnom liječniku i tebi samom puno biti do toga, da on pozna tvoju jakost ili tvoju slaboću. Po tom on mora suditi, kako će te liječiti i koju ljekariju upotrijebiti. Zato nije dosta, kad mu kažeš, da imaš napasti i zla nagnuća. Moraš mu takogjer reći, da li i koliko puta si pao. Iz tog on vidi, da li si slab ili jak i krepak. Stoga kaže četrdeseto pravilo sumarija, koje o tom raspravlja, da moramo poglavaru očitovati ne samo napasti nego i pogrješke.

To se dakle tumači na početku spomenatog naputka. Tamo

izrično stoji, da svaki mora svu svoju dušu razkriti poglavaru, a da ništa ne zataji, čim je uvrijedio božansko Veličanstvo. Ili barem mora otkriti pogrješke, koje mu dušu više tište. Više se u slijedećih četrnaest tačaka i ne kaže niti spominje o tom. Ako tko toga ne obdržava, to čini stvar tako važnu i od tolike vrijednosti u redu pukom ceremonijom i činom udvornosti. U opće može ova nauka svim koristiti, da se iz tog nauče, kako imaju svojim duhovnim ocima polagati račun o svojoj duši!

Da ovdje iskreno postupaš, ne smiješ se zadovoljiti, da kažeš svoje pogrješke samo u opće. Ti se moraš sasvim napose o tom izraziti. Samo se tako dadeš pravo spoznati a inače ne. To je takogjer važna nauka za Ispovijed. Ne smiješ se zadovoljiti, da kažeš u Ispovijedi samo u opće: Dao sam se zanijeti od zlih misli, nego moraš takogjer kazati, dokle su te zanijele. Pa makar to bili samo lahki grijesi, koji se ne moraju nužno ispovijedati, moramo ih ipak, kad ih ispovijedamo, ne samo tako u opće kazati, čime se krivnja vrlo pokriva; nego moramo svaki napose priznati, da se težina krivnje tim jasnije vidi. Očevidno ne priznaje onaj jasno svoje krivnje, koji samo kaže: Govorio sam riječi uvredljive, nestrpljive i kojima sam vrijegjao tugju čast. Svaka pojedina riječ može biti po sebi mnogo veći grijeh, nego li se može zaključiti iz ovog općenitog priznanja. Ako se tko ogriješio o posluh i time dao rgjav izgled, tad ne smije samo kazati: Tužim se radi neposluha. On mora napose kazati, koja je to pogrješka i na koji ju je način počinio. Time očituje on mnogo bolje svoju krivnju, a drugi si sad može o tom pojam stvoriti.

Isto je tako s polaganjem računa o duševnom stanju. Toga ne smijemo činiti općenitim i dvoličnim izrazima, nego posve jednostavno, bistro i jasno. Ni najmanji kutić ne smije biti sakriven, ni najmanji nabor ne odmotan, Tako govori sv. Pavao o Crkvi, kad kaže: »*Krist je posvetio Crkvu... da sam sebi učini slavnu Crkvu, koja ne bi imala ni ljage, ni nabora, niti išta takova, nego da bude sveta i neokaljana.* — *Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta, et immaculata*«. U naborima se sakriva gad i prašina; zato ne smije biti u našoj duši nabora niti ikake dvoličnosti, nego sve mora biti u njoj jednostavno i glatko.

Ad. Ephes. 5. 27.

Naš Otac Ignacije hoće, da svaki, kad stupa u red, položi posve jasan i potpun račun o svom duševnom stanju. Prema tomu mora kazati ne samo svoja sadašnja zla nagnuća te pogrješke i grijehe, na koje je baš sada sklon, nego i svoja prijašnja zla nagnuća te pogrješke i grijehe, koji su ga u prijašnjem njegovu životu mučili i s kojima se imao najviše boriti. Tako je i liječniku od velike koristi, kad bolesnik kaže ne samo svoju sadanju bolest nego i one, što ih je već prije imao; jer iz toga može tad zaključiti, da li je sadašnjoj bolesti možda uzrok prijašnja bolest, i tako može dati ljekariju, da se prijašnja opet ne pojavi. Isto je tako u duhovnim stvarima. Ako hoćeš da položiš duhovnom liječniku jasan i potpun račun o svom duševnom sta-

Cap. 4, exa. §. 35.

nju, tad moraš kazati ne samo sadašnje zle navade i nagnuća, nego i prijašnja; jer iz ovih se dade vrlo često zaključiti na uzrok i korjen sadašnjoj bolesti. Zato se obično savjetuje onima, koji hoće položiti veliku Ispovijed, da ju obave kod ispovjednika, kod koga se u buduće misle obično ispovijedati, da ovaj bolje upozna njihovo duševno stanje i uzmogne tim više pomoći.

Često su sadašnje napasti i zla gibanja tragovi i ostanci prijašnjih duševnih bolesti i ujedno kazna za prijašnji griješni život. Živio takav sad ne znam kako skromno i zabitno, ipak će trpjeti proti svojoj volji ono, što ne bi htio, za kaznu svojih prijašnjih sloboština i zlih navada. Toga radi ne smijemo se plašiti, nego moramo biti strpljivi i ponizni, te nastojati, da pobudimo bol i stid ne samo za sadašnjost nego i za prošlost. Tad nam ne će to ništa naškoditi.

Napokon valja ovdje još primijetiti, da je u Družbi Isusovoj polaganje računa o duševnom stanju i velika Ispovijed nešto jedno od drugoga različito. Za oboje imamo i različita Pravila. Uz to je svrha i radržaj obojega različit. Ali je takogjer sigurno, da svaki može položiti račun o svom duševnom stanju u Ispovijedi, kako mu je po volji ili na veću utjehu njegov duše. Tako stoji izrično u Ustanovama. Megjutim valja ovdje još napomenuti ono, što napominje naš o. general Klaudije Akvaviva u naputku, što ga je dao vizitatorima. »Ne smijemo doduše nikoga u Družbi obvezati«, kaže on, »da izvan Ispovijedi položi račun o svom duševnom stanju; jer Ustanova dozvoljava svakome, da to čini u Ispovijedi. Ali ipak valja pohvaliti one, koji izostavivši ono, što zapravo spada na Ispovijed, glede stalog polažu račun o svom duševnom stanju izvan Ispovijedi, otkrivajući svu svoju dušu. Tako se tada mogu poglavari tim slobodnije i bez ikakog obzira na Ispovijed služiti ovim znanjem, da ih tim bolje vode i ravnaju putem savršenosti Pošto je ovo tako važno, navest ću ovdje njegove vlastite riječi doslovce. Pošto je naznačio razliku izmedju polaganja računa o duševnom stanju i Ispovijedi te rekao, da svaki može, ako hoće, dati račun o duševnom stanju u Ispovijedi, pridodaje: »*Quare, ut non sunt cogendi nostri ad rationem conscientiae reddendam extra confessionem, cum constitutio id liberum permittat, pro cujusqae consolatione; ita laudandi qui semotis his. quae ad confessionem proprie spectant, quae in confessione superiori manifestari poterunt, extra confessionem eam reddunt; totosque se ipsos patefaciunt, quo liberius, et absque ullo respectu, superiores ad illorum directionem et utiliorem gubernationem ea notitia ad majus Dei obsequium uti possint.*« Dakle je ovo polaganje računa o duševnom stanju izvan Ispovijedi bolje. To bi tada takogjer značilo pouzdavati se u svog poglavara. Tako i onaj, koji svom prijatelju dade u ruke na pohranu dragulj, pokazuje mnogo više u nj pouzdanja, nego li onaj, koji mu ga dade u zatvorenom i zapečaćenom kovčežiću

Cap. 4. exa. §. 36. et 38. 6. p. Constit cap. 1. §. 2. reg. 40. Summarii.

Instruct. 7. c. 2. n. 2.

Jedanaesto poglavlje.

Odgovor na nekoje dvojbe, koje mogu nastati iz ovoga, što smo rekli.

Iz ovoga, što smo rekli, nastaju nekoje dvojbe, što bi lahko mogle kome mogle doći na pamet. 1. Rekli smo, da je bolje položiti račun o duševnom stanju izvan Ispovijedi Nadalje, da ovo polaganje računa mora biti ne samo o napastima i zlim nagnućima nego i o pogrješkama i grijesima, ako smo koje počinili. Pa ako ovog posljednjeg ne kažemo, tad da ne dajemo dobra računa o svom duševnom stanju. Sad pitam: Kad bi tko, što ne dao Bog, svladan moću napasti, pao u teški i sramotni grijeh, bi li moglo tada pravilo zahtijevati, da dade o tom račun izvan Ispovijedi? — Čini se to vrlo teško i mučno, i što se u opće ne može lahko izvesti. Na to odgovaram: U takom slučaju nije namjera Pravila ni našeg Oca; da takova šta priznamo izvan Ispovijedi. Baš to je bio glavni razlog, zašto su u pravilu navedena dva slučaja: ili se može ovaj račun položiti potajno, ili u Ispovijedi, kako je kome na veću utjehu Tako je izrično rečeno i u Pravilima za provincijala. Tu se govori o načinu, kako valja polagati i primati ovaj račun o duševnom stanju, i stoji, da provincijal može, kad tko položi ovaj račun, po svojoj volji još što zapitati. A ujedno i stoji: »Što bi moglo koga jako postidjeti, to neka se izvan Ispovijedi ne pita. — *Quamvis quae hominem pudore multum afficerent, ea extra confessionem interroganda non essent.*« Takova šta ima se sačuvat za Ispovijed Za to ne smije poglavar ni duhovni otac izvan Ispovijedi nikada pitati, pa niti željeti, da podložnik o tom s njim govori. Pobožne uši ne mogu takova šta izvan Ispovijedi podnijeti, i zato je bolje, da se to sačuva za Ispovijed. A to je ono, što hoće da kaže naš o. general riječima, što smo ih naveli u prijašnjem poglavlju. Gdje kaže: »Koji izvan Ispovijedi polažu ovaj račun, čine bolje«, pridodaje: »izostavivši ono, što zapravo spada na Ispovijed«.

In fine regularum Provincialis.

Druga je dvojba još važnija. S jedne strane kaže naš Otac izrično u Ustanovama da ovo polaganje računa poglavarima o duševnom stanju služi za to, da mogu podložnike bolje voditi i ravnati; jer kad im nije ništa nepoznato, tada da mogu bolje naregjivati i brinuti se za ono, što je korisno koli za pojedinca toli za čitavu Družbu. S druge strane može svaki po istim Ustanovama položiti ovaj račun o svom duševnom stanju i u Ispovijedi. Dakle uprava Družbe i ravnanje poglavara ovisi ob onom što saznaju u Ispovijedi! Ova je poteškoća već mnogima zadala nemalo muke, što nijesu znali, kako Družba u tom postupa. Da se to bolje razumije, kažem prvo: Družba je Isusova daleko od toga, da se ravna po ispovijedima. Kažu doduše nekoji bogoslovci da se ispovjednik može katkada okoristiti onim, što je saznao u Ispovijedi, a da ne povrijedi ispovjednog pečata. Nu naš o. general najstrožije zabranjuje, da nitko u Družbi ne uči ove nauke, a još manje po njoj radi. Ispovjednici da se moraju

Claud. Aqu. in ordina. impres.

glede onog, što su čuli u Ispovijedi, tako vladati, kao da nijesu ništa saznali. To se slaže s odlukom, što ju je četiri godine kasnije izdala Njegova Svetost Papa Klement Osmi, a koju spominje i naš o. Franjo Suarez i drugi. Nu Družba čini još više. Ako je takav račun o duševnom stanju položen i izvan Ispovijedi, to ipak ona zapovijeda, da se sve najbrižnije čuva kao tajna, kako smo rekli u devetom poglavlju. Tko dakle u onom, što sazna izvan Ispovijedi, tako oprezno postupa, što ne će istom činiti u onom, što spada na Ispovijed. da je ne omrazi i ne počini svetogrgja proti ispovjednom pečatu?

P. Suarez. to. 4 de Poen. disp. 33 sect. 7. P. Tho. Sanchez to. 1. de matrim. l. 3. disp. 16. q. 1.

Odgovarajući na tešku tačku kažem drugo: Nije nikako zlo poslužiti se Ispovijegju za duhovno i nutarnje vogjenje duša. To je dapače jedan od velikih plodova i koristi, što ih crpemo iz sakramentalne Ispovijedi. Otkrije li tko sa svom iskrenošću svoje rane, svoje bolesti i slaboće, tad može ispovjednik kao duhovni liječnik to laglje propisati shodni lijek i dati pravo sredstvo te pokornika u buduće, kako treba, voditi. To je stalno. U kanonskom pravu zapovijeda naime papa Aleksander Treći ispovjednicima, da jedino u svrhu, te mogu voditi duše i dati im dobar savjet, slušaju i takove grješnike, kojih ne mogu odriješiti, jer naime kažu, da se ne mogu uzdržati ni prestati griješiti, koji dakle nemaju prave odluke, da se p boljšaju. Uza sve to, što se ne mogu odriješiti, savjetuje im ipak ovaj papa, da idu k ispovjedniku, te ispovjede sve svoje grijehe i polože račun o čitavom svom griješnom životu i o zlom raspoloženju, s kojim dolaze na Ispovijed. Ujedno zapovijeda ovaj papa, da ih ispovjednik ljubezno prime i sasluša, te im može podijeliti spasonosan savjet i lijek. Jer možda će se time umekšati njihovo srce i oni usljed toga bježati prigode. Radi ovog vježbanja u poniznosti i drugim dobrim djelima, što će ih vršiti po naputku ispovjednika možda će im Gospodin otvoriti oči, da se napokon sasvim odreknu grijeha i obave valjanu Ispovijed. — To nije dakle ništa nova, nego vrlo star i od Crkve odobren običaj, kojim se ona vazda služila, da vodi i ravna duše pomoću Ispovijedi.

Cap. Quod quidam de poenitentiis et remissionibus.

O našem Ocu Ignaciju čitamo slijedeće u njegovu životu. Od onih prvih otaca Družbe izabran više put za generala, opro se svaki put izboru govoreći, da nije za to. Svi navališe na nj silno, da primi izbor, govoreći mu, da će se protiviti volji Božjoj, ako ga ne primi; jer da je ova jasno izražena u jednoglasnom izboru svih. Ali uza sva nastojanja, nijesu ga mogli s početka na to sklonuti. Moradoše mu popustiti i latiti se slijedećeg sredstva, što ga je on sam izabrao. »Položit ću«, govoraše on, »svu tu stvar u ruke svog ispovjednika. Položit ću mu račun o grijesima cijelog svog života i očitovat mu sve griješne navade i zla nagnuća svoje duše i sve svoje slaboće i bijede, prijašnje i sadašnje, duhovne i tjelesne. Ako mi tada uza sve to zapovjedi i savjetuje u ime Isusa Krista, našega Gospodina, da primim na se tako teško breme, poslušat ću«. I učini tako. Pošto se na nekoliko dana povukao u samoću, obavi svoju veliku Ispovijed kod nekog svetog muža, imenom Teofila, iz reda sv. Franje. Iza toga upita ga za njegovo mnijenje. Ovaj mu odgovori, njegovo je

Lib. 3. c. 3. Vit. s. Ignat

mnijenje, da mora preuzeti na se upravu Družbe, a opirati se izboru da znači opirati se Duhu Svetom. Sad preuze na se teret što su mu ga naprtili.

Sad pitam ja: Smije li tko, pa bio on ne znam kako zloban, kuditi ovaj čin našeg svetog Oca ili ga pripisivati kakoj lukavštini? Ja ne vjerujem da će tko ob ovom činu drukčije govoriti osim pohvalno. Pa se to i pripovijeda u njegovu životu kao čin hvale i slave vrijedan. Isti dakle put, kojim je Gospodin vodio našega Oca, glavu i utemeljitelja ovoga reda, pokazuje on i nama, da i mi njim idemo. Zato nam i daje ovo sredstvo, da otkrijemo svom poglavaru u Ispovijedi ili potajno sva svoja zla nagnuća, pogrješke i strasti, te sve mane i nesavršenosti, da nas tada poglavar može to bolje voditi putem kreposti i savršenosti, koju ispovijedamo.

Kažem dakle: Družba se, što se tiče svjetske i izvanjske uprave, ne ravna po onom, što se čuje u Ispovijedi. Ali što se tiče duhovnog i nutarnjeg ravnanja duša, veoma je shodno a prečesto i nužno poslužiti se Ispovijegju na onaj način, kako smo rekli. A tako se postupa, kako po svuda vidimo, u cijeloj Crkvi Božjoj. Ako tko dvoji i nesiguran je, kako da se u ovom ili onom poslu vlada, tad si izabere mudra i učena ispovjednika, te mu u Ispovijedi ili inače potajno, kako mu se bolje svidi, dade račun o čitavom svom poslu, da ga ovaj utješi i savjetuje. To hoće i naš Otac, kad kaže, da ovaj račun o svom duševnom stanju može onaj, koji to drži za bolje ili mu je na veću utjehu, položiti u Ispovijedi. Zato se u Družbi na osnovu onoga, što se sazna u Ispovijedi, ne namiještaju niti svrgavaju rektori, profesi, lektori niti drugi poglavari. Ko bi tako mislio, jako bi se varao.

Moram ovdje još nešto vrlo važna primijetiti. Može biti koji član Reda u takom raspoloženju i takim prilikama, da ga mora svaki ispovjednik u savjesti i pod teški grijeh obvezati, da to sve kaže poglavaru, da mu ovaj ne povjeri koju službu, ne pošalje ga u misije i da ga izbavi iz takove prigode i t. d. On mora tada navesti i razlog i očevidnu pogibelj, u kojoj se nalazi radi svoje slaboće. A sad pitam: Ima li boljega i časnijega sredstva, da se takav spase, nego li mu reći: »Hajde k poglavaru i priznaj mu to u Ispovijedi!« Tada ga može poglavar, a da ne bude na uštrb njegovoj časti i reda, maknuti iz njegove prigode ili ga sačuvati od većih pogibelji, za koje ne bi imao dovoljno sila. Tako bi mu bilo pomoženo i on ostao poštegjen. A to bi poglavar učinio ne samo s njegovom dozvolom i privolom, nego dapače na njegovu vruću molbu, jer je njemu samomu najviše do toga stalo. Katkada podložnik nije baš siguran, da li se izvrgava pogibelji ili ne; on je samo u strahu i dvojbi. U takima je slečajevima na veliko umirenje i utjehu razložiti svoju dvojbu i poteškoću poglavaru i sasvim se predati u njegove ruke. Jer ako mu tada takova šta povjeri, ne će ga snaći nikaka pogibelj, kako bi ga u istinu snašla, kad se ne bi otkrio Sad će sav teret pasti na pleća poglavareva; a Bog će sudjelovati s posluhom i dati snage, da sretno uspije ono, što je zapovjegjeno Jer u takom smo slučaju mi svoje učinili.

Treće kažem: Akoprem može svaki položiti račun o svom duševnom stanju u Ispovijedi, kako kaže Regula, ipak je, kako smo rekli, mnogo bolje i hvalevrednije, da to učini izvan Ispovijedi. Svi to znaju, i zato takogjer odabiru ono, što je bolje i očituju se izvan Ispovijedi. Time prestaju sve dvojbe, sva opadanja i sumnjičenja, kao da bi poglavari upravljali pomoću onog što saznadu u Ispovijedi; jer obično polažu svi svoj račun izvan Ispovijedi. Osim slučaja, što smo ga spomenuli kod prve dvojbe, o kom se ima položiti račun samo u Ispovijedi, nema nikoga, ma kako on bio nesavršen, koji se ne bi radovao i za to molio, da se poglavar za dobro njegove duše posluži i s onim, što mu je rekao u Ispovijedi, da ga sačuva od prigoda i ne izvrgne pogibeljima. To biva uvijek tako, da za nj ne može iz toga nastati nikako zlo nego samo dobro. Drugi ne mogu ni iz daleka naslućivati njegovu pogrješku ili njegovu nesavršenost. Time dakle on ne gubi ništa a dobiva puno, jer tako obvezuje poglavara, da mu čast što brižnije čuva. Bilo bi dakle, kako smo već rekli, dozvoljeno i dobro služiti se za duhovno i nutarnje vogjenje duša s onim, što se sazna u Ispovijedi, ali se ipak Družba time ne služi, nego ona vodi podložnike samo pomoću onoga, što sazna izvan Ispovijedi. Svima je draže i na veću utjehu, da polože račun izvan Ispovijedi o svem onom, što je za to potrebito, da ih može poglavar to slobodnije i bez ikaka obzira na Ispovijed voditi i pomoći im na putu k savršenosti.

To uči izrično i sv. Bonaventura. »Vrlo je dobro«, kaže on, »da poglavar posvema pozna duševno stanje podložnika, njihova nagnuća i navade. On mora poznavati tjelesne i duhovne sile svakog pojedinca, da ih može tim bolje voditi i ravnati. Tada može svakome prema njegovim silama opredijeliti i nametnuti teret i breme. Jer nijesu svi za sve«. — I navodi za to riječi sv. Pisma: »*Aron i njegovi sinovi neka ugju u svetište, i neka odrede svakome, što će tko raditi, i razdijele, što ima tko nositi.* — *Aaron, et filii eius intrabunt in sanctuarium, ipsique disponent opera singulorum, et divident quid portare quis debeat*«. Aron i njegovi sinovi jesu, kako tumači sv. Bonaventura, predstojnici i poglavari, veći i manji. Oni moraju unići u nutrinju podložnika i poznati njihovu krepost, njihovu jakost i njihovu moć. Jer samo tako mogu razdijeliti službe i terete Reda prema jakosti i moći svakog pojedinog, kao što je Gospodin razdijelio talente, »*svakomu prema njegovoj moći.* — *Unicuique secundum propriam virtutem*«.

D. Bonaven. tract. de sex alis Seraph. c. 7.

Num. 4. 9.

Matth. 25, 15

OSMA RASPRAVA.

O bratskoj opomeni.

Prvo poglavlje.

Opomena je znak ljubavi. Velikà njena korist.

D. Ber. ser. 42. sup. Cant. Sv. Bernardo kaže: »Siguran je znak, da nas Bog ljubi kao svoju djecu, ako nas kori i kazni«. Cijelo je sv. Pismo puno dokaza za to. Mudrac kaže: »*Koga Gospodin ljubi, onoga kazni; i*
Prov. 3, 12. *mio mu je kao ocu sin.* — *Quem enim diligit Dominus, corripit, et quasi pater in filio complacet sibi*«. A sv. Ivan u Otkrivenju:
Ad Hebr. 12, 6. 7. »*Ja one, koje ljubim, karam i kaznim.* — *Ego, quos amo, arguo et castigo*«. A Apostol piše: »*Koga Gospodin ljubi, onoga kazni; bičuje pak svakog sina, kojeg prima. Jer gdje je sin, kojega otac ne kazni?* — *Quem enim diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit: quis enim filius, quem non corripit pater?*« Zato kažu sveci, da je jedno od osobitih dobročinstava i milosti, što ih Gospodin obicaje iskazivati duši, ako ju kori i prouzrokuje joj nutarnju grižnju u savjesti, kad počini kaki grijeh ili pogrješku. To je veliki znak ljubavi Božje i tvoga preodabranja. Jer on te ne će sasvim zapustiti, nego te poziva ovom grižnjom. A kad više ne ćutiš ovog ukora ni ove nutarnje grižnje niti ti Gospodin više šalje kazne, tada je to znak njegovog velikog gnjeva. A to je jedna od najstrašnijih kazna, kojima Bog u ovom životu kazni.

D. Bern. ubi supra. Ezech. 16, 42. Sv. Bernardo navodi za to riječi Božje po Proroku: »*Utišat će se srditost moja na te, i odstupit će moja revnost od tebe, i mirovat ću, niti ću se više srditi.* — *Et requiescet indignatio mea in te, et auferetur zelus meus a te, et quiescam, nec irascar amplius*«. I ono, što veli Gospodin po Izaiji: »*Zakleh se, da se ne*
Isa. 54, 9. *ću više srditi na te niti te karati.* — *Iuravi, ut non irascar tibi, et non increpem te*«. »Vidiš«, kaže sv. Bernardo, »da se Bog tada mnogo više srdi, kad se više ne srdi. *Vidès, quia tunc magis irascitur Deus, cum non irascitur.* Ako te je dakle ostavila njegova revnost, ostavila te je i njegova ljubav. Nijesi više vrijedan njegove ljubavi, kad se smatraš nevrijednim njegove kazne. *Si ergo et zelus deseruit, et amor; neque eris amore dignus, qui indignus castigatione censeris*«. Ako je dakle to kod Boga znak i dokaz, da nas ljubi kao svoju djecu, tada je očito i znak ljubavi poglavarove prama podložniku, ako ga u ljubavi kori i upozoruje na pogrješke, što se na njem vide, da se popravi. Mudrac kaže: »*Bolji je javni ukor, nego potajna ljubav.* — *Melior est*
Prov. 27, 5. *manifesta correptio, quam amor absconditus*«. Vrlo je dobra nutarnja ljubav, što ju prama meni gojiš; ali to je ona samo za te. Meni ona koristi malo, ako mi ju izvana činom ne pokažeš. Ali

kad ljubav poglavareva dotle siže, da me upozoruje na pogrješku koje ja ne vidim niti držim za pogrješku, da se popravim, tada je to veća ljubav i za me mnogo korisnija. To je ljubav djelotvorna, prava očinska ljubav, koja hoće dobro djeteta. Jer kad te poglavar ne bi ljubio kao svoje dijete i ne želio ti dobra niti tvog duhovnog napretka, tada te ne bi korio niti te upozorivao na tvoju pogrješku. To vidimo i u svijetu. Uhvati li otac svog sina na kakom zlu djelu, odmah ga ukori i kazni, jer je njegov sin i ljubi ga kao sina te hoće, da bude dobar i krepostan. Ako nije njegov sin onaj, što zlo čini, pušta ga na miru. Ne kaže mu i ne čini ništa, ako tako šta i vidi, jer nije njegov sin. »Na nj neka pazi njegov otac i bolje ga odgaja, na mene to ništa ne spada«.

Ali ne samo, da u tom pokazuje poglavar svoju ljubav prama tebi kao svom sinu, nego time očituje, da je i on osvjedočen, da ga ti ljubiš kao svog oca te si osvjedočen o njegovoj ljubavi prema tebi i o tom, da ti on to kaže s očinskom ljubavi i vrlo želeći tvoje dobro. On pokazuje takogjer time kako je osvjedočen, da imaš toliko kreposti i poniznosti, te primiš dragovoljno opomenu i ukor; jer inače te ne bi opomenuo.

Ako nasuprot poglavar ne postupa s tobom tako otvoreno i iskreno, ne upozoruje te na tvoje pogrješke, što ih drugi na tebi opažaju i zamijeraju, to dolazi odatle, što te ne ljubi kao sina, ili što zna, da ga ti ne ljubiš kao oca, ili jer misli, da nemaš jakosti, te dragovoljno primeš njegovu opomenu i ukor. Sve je to nedostatak ljubavi i štovanja. Tu nema prave ljubavi. Izvana može tako izgledati, ali nije prava, nego samo pričinjena ljubav. A što ti koristi, ako ti izvana pokazuje ljubav i štovanje a iznutra te drži za manjkava i nesavršena redovnika u ovom i onom, a da te se ne usugjuje na to upozoriti? To znači biti dvoličan i pretvarati se, drukčije u srcu misliti a drukčiji se u licu pokazivati, drukčije se izvana a drukčije iznutra držati. Tako rade i govore svjetovnjaci. Oni tako postupaju. Oni se ne ufaju jedan drugome kazati, što misle. Zato se pokazuju izvana drukčije, nego li misle u srcu. Često te hvale i laskuju ti i pokazuju kao da ti odobravaju stvar, a iznutra misle sasvim drukčije, kako to kaže Prorok: »*Njihovi su govori blaži od ulja, ali ipak su strjelice. Ustima te blagoslivlju a u srcu proklinju. Svojim jezicima himbeno govore. Otrov ljutica pod njihovim usnama.* — *Molliti sunt sermones ejus super oleum, et ipsi sunt iacula.* Psal. 54, 22. *Ore suo benedicebant, et corde suo maledicebant.* Ibid. 61, 5. *Linguis suis dolose* Ibid. 5, 11. *agebant. Venenum aspidum sub labiis eorum*«. Ibid. 139, 4.

Kod nas ne smije nipošto biti takove dvoličnosti. Tu mora biti sve otvoreno i iskreno; jer drugo šta ne može podnijeti ljubav ni sloga, što ju ispovijedamo. Kad bih ja imao n. pr. na sebi jednu ili više pogrješaka, pa ne bih nikako tog opazio niti držao za pogrješke, niti mislio, da ih drugi opažaju; kad bi ih dapače poglavar opazio i znao, da se drugi na to smućuju i ljute: gdje bi tu bila ljubav, kad ne bi nikog bilo, koji bi me na to upozorio? — Naš otac Franjo Borgija kaže o tom vrlo D. Francis. dobro: »Kad bi ti nosio naopako svoju kabanicu i oprljao si Borg. in ep. a i Soc.

lice, očito bi ti iskazao onaj ljubav, koji bi te na to upozorio, a ti bi mu bio za to zahvalan. Nasuprot bi mu zamjerio i smatrao si za uvrjedu, kad bi on to vidio, pa te ne bi na to upozorio. Dakle mnogo više imamo razloga, da tako mislimo pogledom na ćudoredne pogrješke, koje su na rgjav izgled našoj braći«.

Zato moramo smatrati za veliko dobročinstvo, da ima tko, koji nas s iskrenom ljubavlju upozoruje na pogrješke. Mi u svom velikom samoljublju često puta nijesmo kadri vidjeti ovih pogrješaka, ili ih ne držimo za pogrješke. Samoljublje nas zaslјepljuje, kao što velika ljubav prama djetetu zasljepljuje majku tako da drži ono, što je na njem ružno, za lijepo, a što je crno, za crveno. Tako ne manjka ni nama nigda boja ni razloga, da pobojadišemo i pokrijemo svoje pogrješke. Zato kažu sasvim pravo mudroslovci, da nitko nije pravedan sudac u vlastitoj stvari. Već po zakonima je sumnjiv onaj sudac, koji je prijatelj jednoj stranci. Koliko to više vrijedi kod čovjeka u njegovoj vlastitoj stvari, pošto je on sam sebi najbolji prijatelj? — Nasuprot gleda drugi našu stvar bestrastvenim očima, može dakle naše pogrješke mnogo bolje opaziti i suditi. Osim toga vide četiri oka uvijek više nego dva.

Pluv. lib. de utilit. ex inimicis capta. Plutark kaže, da bi si morali novcem kupiti neprijatelja, jer neprijatelji govore istinu. Prijatelji ti samo laskaju, ulaguju se, govore, što ti je milo, i da nema na tebi ništa, što ne bi bilo sasvim dobro. Tako je dandanas, kako to često vidimo, običaj u svijetu. Bože sačuvaj, da se takova šta i u red ne ušulja. Mi smo ljudi tako tašti, da rado slušamo takove stvari i dapače vjerujemo, a morali bi baš protivno činiti, kako je činio okrunjeni Prorok, kad je rekao: *»Neka me pokara pravednik u milosrgju i kazni; a ulje grješnika neka ne pomaže glave moje Corripiet me iustus in misericordia, et increpabit me; oleum autem peccatoris non impinguet caput meum«.* (*Psal. 140, 5.*) Sv. Augustin kaže, da se pod ovim ljubaznim pomazanjem griješnika razumijeva laskanje i ulagivanje. (*D. Aug. ep. 147. ad Proculian. Epis.*) Ovo da je mrsko Proroku. On hoće radije, da bude od pravednika strogo i milosrdno ukoren, nego li pohvaljen i obasut ugodnim laskanjem. jer ovo služi samo za to, da koga učini još većim lugjakom i još ga dalje zavede. I navodi ovdje mjesto iz Izaije: *»Puče moj, koji te blaženim nazivaju, varaju te. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt«.* (*Isa. 3, 12.*) A koji te kore i opominju, iskazuju ti veliko dobročinstvo. *»Bolje su rane od ljubitelja, nego li himbeni poljupci nenavidnika. Bolje je biti od mudroga pokaran, nego li biti laskanjem lugjaka prevaren. — Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis — Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi«.* (*Prov. 27. 6; Eccle. 7, 6*) Što žeže, to liječi; sve drugo čini samo težim liječenje. Mi se hoćemo uvjeriti, da nemamo pogrješaka, i zato se ne brinemo, da se popravimo.

De Diogene Laert. in Vita. Diogen kaže: ako se hoće tko popraviti, mora tražiti ili prava prijatelja, koji će ga opominjati, ili oštra neprijatelja, koji će ga koriti, da se opomenom jednoga ili ukorom drugoga ostavi svojih opačina ili pogrješaka. Ovo je posljednje običajno u svijetu. Tu kaže jedan drugomu pogrješke, kad nastane izmegju njih neprijateljstvo. Tad se otkriva istina. U redu se niti

kazuju pogrješke iz mržnje ili neprijateljstva ili iz odbojnosti i zavisti, niti se kori i opominje iz tog uzroka, nego sve to biva iz iskrene ljubavi i želje za tvojim dobrom. Ono prvo imamo mi; jer u svom poglavaru imamo vjerna i prava prijatelja, koji nas s najvećom ljubavlju upozoruje na naše pogrješke. To moramo visoko cijeniti i uvijek misliti, da nam otkriva blago, kad nas upozoruje na koju pogrješku. Jer pošto je ne poznajemo, ne bi je ni popravili.

Drugo poglavlje.

Uzrok, zašto ne primamo dragovoljno ukora, jest oholost.

U čemu se osobito pokazuje velika čovječja oholost, jest ona velika protivnost, s kojom prima ukor i opomenu radi svojih pogrješaka. Skoro nema nikoga više, koji bi htio biti radi njih ukoren i opomenut. Sv. Augustin kaže: »Tko će naći takoga, koji bi htio biti ukoren? Gdje je onaj mudrac, o kom se kaže u Poslovicama: *»Kori mudraca, i ljubit će te? — Quis facile inveniet qui velit reprehendi? et ubi est ille sapiens, de quo dictum est Proverbiorum 9. Argue sapientem, et diliget te?«* (*D. Aug. ep. 87. ad Felicit. et Rusticum.*) Takav je u istinu mudrac; jer zna ljubavlju naplatiti toliko dobročinstvo, kao što je ukor. *»Ali tko je taj, da ga hvalimo? Quis est hic, et laudabimus eum?«* (*Prov. 9, 8. Eccl. 31. 9.*)

Sv. Grgur kaže: »Mi smo tako puni oholosti i ova se opačina u nama tako ukorenila, da nikako ne možemo čuti, da se govori o našim pogrješkama, niti možemo podnijeti ukora, jer nam se čini, da nam je to na sramotu i poniženje. (*D. Greg. l. 10. mor. c. 3*) Buduć da nas se dira u živac, t. j. u našu čast, odmah planemo, i mjesto da za to hvalimo, smatramo to za uvrjedu, pogrdu, i progon. Takovi misle već, da vide mač progonstva, čim opaze, da ih se hoće koriti. *Isti, cum se impeti redargutione concipiunt, gladium persecutionis credunt«.* Neki kažu to odmah otvoreno. Kad ih se češće kori i opominje radi njihovih pogrješaka, govore odmah, da ih drugi progone i ne trpe. Još više. Nekoji priznaju sami dragovoljno svoje pogrješke; ali kad im drugi to kažu i radi toga ih kore, odmah se uspale te brane i ispričavaju ih. Oni naime ne mogu podnijeti, da ih drže za takove. Takovi nemaju poniznosti, niti priznaju svojih grijeha s pravim poznanjem samih sebe. Kad bi bili ponizni i držali, da su puni manâ, te u istinu to kazivali i priznavali o sebi, tada ih ne bi to tako jako diralo u srce, kad bi im tko drugi rekao, niti bi se toliko ispričavali i branili

Prava poniznost sastoji u tom, da čovjek pravo poznaje samoga sebe, prezire i želi, da i drugi poznaju njegove pogrješke i preziru ga. Oni drugi pokazuju jasno, da ne kazuju svojih pogrješaka, da budu prezirani, nego da izgledaju pobožni i ponizni. Jer stoji pisano: *»Pravednik je prvi svoj tužitelj. — Iustus, prior est accusator sui«.* (*Pro. 18 1.*) Ti hoćeš da si stečeš čast i da te drže za po-

nizna, a čini ti se, da je dobro sredstvo za to, ako priznaš svoje pogrješke; zato ih priznaješ. Ali da ti ih tko drugi kaže i ukori te, to ti se ne čini shodno sredstvo, da stečeš čast; ti nasuprot misliš, da ti to donosi sramotu i preziranje. Zato ne možeš toga trpjeti. Jedno je i drugo oholost. Zato se gdjekoji, kad i uvigja, da je ukor pravedan i da mu to drugi s razlogom spočitava, ipak uznemiri i jako tim uvrijedi.

Dakle ne možemo više reći: »*Kori mudraca, i ljubit će te!* — *Argue sapientem, et diliget te*«. Jer ne nalazimo više mudraca, koji bi se veselili ukoru i opomeni i za to bili zahvalni. Što dandanas smijemo još reći, jest ono, što Mudrac neposredno navodi pred ovim: »*Nemoj koriti porugljivca, da te ne mrzi.* — *Noli arguere derisorem, ne oderit te*«. To je, što je sad u običaju i što obično vidimo u svijetu. »*Opaki ne ljubi onoga, koji ga kori, niti ide k mudrima.* — *Non amat pestilens eum, qui se corripit, nec ad sapientes graditur*«. Jer istina ragja mržnju. *Veritas odium parit.* Sveci prispodabljaju takove s bolesnicima, koji u vrućici bulazne i ne će, da dogje k njima liječnik. Oni bježe ljekarije i opiru im se, kad im se pružaju, bacaju ih od sebe radi silne boli i jer ne misle, da su bolesni. »*Tko mrzi na ukor, lugjak je.* — *Qui odit increpationes, insipiens est*«. On je lugjak i mahnitac, jer odbija ljekariju te se srdi i ljuti na liječnika, koji mu hoće pomoći i liječiti ga.

Prov. 9, 8.

Ibid. 15, 12.

D. Aug. ep. 87. ad Felicit. et Rusticum, et ep. 167.

Prov. 12, 1.

Treće poglavlje.

O zlim posljedicama, što nastaju, ako ne primamo dragovoljno ukora.

Tako je zovladala ova oholost i ludost, da se skoro nitko više ne usugjuje ukoriti drugoga radi njegovih pogrješaka i na to ga upozoriti. Nitko se ne bi rado zamjeriti niti si kupiti za svoj novac neprilikâ, kako se obično kaže. I tako ima čovjek, što zaslužuje. Ili što zaslužuje bolesnik, koji se ne da liječiti? Odgovaram. Da se više ne brinu za njegovo liječenje, nego da ga puste te umre, kako Mudrac kaže: »*Tko mrzi na opomene, umrijet će... Tko zabacuje nauku, mrzi na svoju dušu.* — *Qui increpationes odit, morietur Et qui abiicit disciplinam, despicit animam suam*« Tko opomenu, što mu se daje, za zlo prima, taj zaslužuje, da ga nitko više ne opominje. On zaslužuje, da pade u teške grijehe, za koje će tada svi znati i o njima svi potajno govoriti, a kojih mu ne će nitko u lice kazati. Tako obično biva s ovakim ljudima, a to je jedna od najvećih kazna, što ih može snaći. »*Liječili smo Babilon, ali nije ozdravio; ostavimo ga!* — *Curavimus Babylonem, et non est sanata; derelinquamus eam*«. Takav se ne će da okoristi njegom i ljekarijom; dakle pustimo ga. Prestanemo li jednom vin grad obrezivati i okapati, znak je, da iz njega nema ništa više. Tako ostavljamo čovjeka kao izgubljena i komu nema spasa, kad ga prestanemo koriti, jer ne prima dragovoljno opomene ni ukora.

Prov. 15, 10. 32.

Ierem. 51, 9.

Naš Otac Franjo Borgija govori o zlim posljedicama, što nastaju, ako preziremo ukor i opomenu, i kaže: »Iz toga nastaje uvijek jedna od ovih dviju zlih posljedica. Ili će se pogrješke zato, što se ne kore, sasvim ukoreniti i učvrstiti u onima, koji ih imaju, jer nikoga nema, koji bi se usudio pružiti ljekariju tako nestrpljivu bolesniku. Ili ako se opominje onaj, koji treba opomene, a ovaj, mjesto da je za to zahvalan, dade se zanijeti od ogorčenosti i strastvenosti proti onome, koji ga je opomenuo, tada će se naskoro napuniti takova kuća žuči i gorčinom, i to za to, što nesavršeni ne poznaju samih sebe, što ne mogu podnijeti opomene ni ukora te za pogrdu smatraju ono, što bi morali držati za najveće dobročinstvo, i što ih vrijegja i ljuti ono, za što bi morali hvaliti, i tako preobraćaju najdragocjeniju ljekariju u otrov«. — Zato bi se morao svako jako bojati i govoriti si: Tko zna, da li me nijesu prestali liječiti zato, što me drže za neizlječivo bolesna? da li me nijesu prestali upozorivati na moje pogrješke zato, što već jedan put nijesam primio drage volje ukora i opomene? — Naš Otac Franjo Borgija želi ovdje, da sačuvamo i uzdržimo onu prvobitnu priprostoću, ljubav i iskrenost; jer tada opomena i ukor radi pogrješaka nije prouzrokovao ogorčenosti, nego srdačnu ljubav i veliku harnost.

D. Francisc. Borg. in ep. ad Societatem.

Neki veliki učenjak prispodablja one, koji se ne dadu koriti, s gjavlom, jer su nepopravljivi. »Koji ne će da ga kore, ne će ni da se popravi. *Qui non vult corripi, non vult corrigi.*« Izmegju grješnika i gjavla jest ta razlika, što je onaj popravljiv, a ovaj nepopravljiv. Dokle god je čovjek, pa bio on najveći grješnik, u ovom smrtnom životu, može se popraviti, a gjavao ne. Mudrac kaže: »*Tko mrzi na opomenu, trag je grješnika, t. j. gjavla.* — *Qui odit correptionem vestigium est peccatoris, idest diaboli.*« Gjavao je naime na osobiti način griješnik. Kao što je trag ili stopa slična nozi, tako je onaj, koji prezire opomenu, sličan gjavlu. On postaje nepopravljiv, jer zatvara vrata najboljem, najmoćnijem i najuspješnijem sredstvu za svoj popravak.

Eccl. 21, 7.

Sv. Bazilije kaže o takovima nešto vrlo važna. Tko je takav, općenje mu je pogubno s ostalom braćom; jer svojim primjerom odvraća druge od započeta boja. *Qui huiusmodi est, huius conversatio inter reliquos fratres perniciosa est, siquidem exemplo suo a suscepto certamine ceteros abducit.* Njegov zao primjer okužuje druge; od njega se nauče prezirati opomenu, i tako izgube ispred očiju cilj, radi kojeg su došli u red, naime da se poprave i usavrše. Zato zapovijeda sv. Bazilije, da se takovi odijele od zajednice i zabrani im se općiti s drugima, da i ove ne okuže

D. Basil. in reg. brev. n. 59.

D. Basil. in animadversionibus adversus canonicos delinquentes §. 2.

Četvrto poglavlje.

Od kolike je važnosti, da dragovoljno primamo ukor i opomenu.

Galenus lib. de cognoscendis, curandisque animi morbis.

Neki mudroslovac daje nam u tom vrlo dobar savjet. Jedva se može o tom što bolje reći. To je liječnik Galen, koji nije samo napisao pravila za liječenje tjelesa, nego takogjer i knjigu, kako ćemo spoznati i liječiti bolesti duše. Ovaj dakle filozof kaže: »Tko se hoće popraviti od svojih pogrješaka i u kreposti napredovati, neka potraži dobra i mudra muža, koji će ga na to upozorivati. Pa kad sposobna za to nadje, neka ga pozove na stranu i vruće moli, da bi mu iskazao dobročinstvo te ga upozorivao na sve pogrješke, što na njem opazi. Neka mu se zavjeri i obeća, da će mu za to biti od sveg srca zahvalan i držati ga za svog pravog prijatelja. On da mu time izkazuje veću milost i dobročinstvo, nego kad bi ga izliječio od tjelesne bolesti, pošto je duša neizmjerno vrednija od tijela. Ako onaj, kaže Galen, preuzme na se taj teret i obeća, da će to činiti, pa ako iza toga progje nekoliko dana, a da te nije ni na što upozorio, tada mu se potuži i moli ga nanovo još vruće, nego li prvi put, da tako ne čini, nego da te odmah opomene, čim opazi na tebi koju pogrješku. Ako ti odgovori, da nije nipošto zanemario onog, što ti je obećao; ali da za sve to vrijeme nije ništa na tebi opazio, što bi bilo vrijedno opomene, ne vjeruj mu toga, nego budi osvjedočen, da nije razlog, što te je propustio opomenuti, to, da nemaš pogrješaka, nego nešto drugo. A to može biti s tri razloga. 1. Ili iz nemarnosti i bezbrižnosti prijateljeve, koji se nije brinuo za tvoje pogrješke niti na njih pazio, pošto ih je vrlo malo, koji bi se htjeli brinuti i nastojati oko tvog napretka. 2. Ili je opazio na tebi nekoje pogrješke a možda ih i zabilježio; ali te je iz srama ili koje druge zapreke propustio na to upozoriti. Nije ti se htio naime zamjeriti niti izgubiti tvoga prijateljstva, jer zna vrlo dobro, da je dandanas to plaća onome, koji reče istinu. 3. Ili je možda već vidio, da kadkada nijesi dragovoljno primio ukora i opomene, što su ti drugi dali. Dakle ne može vjerovati, da istinito želiš, da te on opomene i ukori, uza sve to što govoriš; jer više vjeruje činima nego riječima.«

On pridodaje još: »Ako ti se i čini ono, što ti drugi kaže neosnovano ili pretjerano, čuvaj se ipak, da toga ne umanjuješ ili se ispričavaš. Jer prvo može ipak tako biti, pošto drugi mnogo bolje vidi nego ti. Lagljese vide pogješke na drugom, nego li na samom sebi. Drugo, ako i nije tako, ipak ti može to koristiti; jer ćeš sada opreznije postupati i više paziti na ono, što činiš, da ne dadeš povoda, te se o tebi tako šta govori ili sumnja.»

»Sve je to«, kaže onaj filozof, »vrlo nužno, da možemo naći koga, koji bi drage volje preuzeo tu službu. Velika je u tom poteškoća, što može svaki sam uvidjeti, ne samo iz onoga, što ćuti, kad ga tko drugi opomene i ukori, nego još više iz onoga, što ćuti, kad ima druge ukoriti i opomenuti, ako mu se kada naloži, da ih opomene, te se poprave od ove ili one pogrješke. Pa i za poglavara je to jedna od njegovih najvećih muka, kad podložnici nemaju dosta kreposti i poniznosti. Jer s jedne se strane ćuti po svojoj službi dužan, da ih opomene; a s druge se strane boji, da će ih ozlovoljiti ukor i opomena. Tako ga uvijek oblijeva znoj, kao da bi se morao služiti usijanim željezom, da liječi bolesnika, neodlučan: Bi li kazao ili ne? Sad misli, da je vrijeme kazat; tad opet čeka na bolju prigodu, pa dade li od tog što okusiti, zasladi to ljubeznim riječima, da ne bude tako gorko. Drugi put opazi podložnika tako neraspoložena, da drži za bolje ništa ne reći, makar onaj ostao u svojoj pogrješci. On se boji, da opomena ne će ništa koristiti nego dapače škoditi, i služiti samo za to, da drugoga još više ogorči i od njega otudji. A možda ne će više ni u buduće tako rado i revno vršiti svoje službe.«

Sunce umekšaje i rastapa vosak a suši i čini tvrdom ilovaču. Biljkama, što su duboko uhvatile koren u zemlji, pomaže kiša, zrak i sunce, da rastu i plod donose; a na one, koje nijesu uhvatile duboko korjena, djeluju isti uzroci, da se osuše i sagniju. Isto tako umekšava opomena poniznoga, koji je u poznanju samoga sebe uhvatio dubok korjen, ublažuje ga i pomaže, da raste. Tko u poniznosti i u tlu spoznanja samoga sebe nije uhvatio duboka korjena, tad mu je to povodom, da još više sagnije, osuši se i otvrdne. Zato propuštaju poglavari opominjati nekoje podložnike radi njihovih pogrješaka, jer im ljekarija više škodi nego koristi i najdragocjeniji lijek preobraćaju u otrov. Takovi podložnici drže naime za tvrdoću, neljubav i neprijateljstvo, što je samo ljubav i želja za njihovim dobrom. Zato zaslužuju, da se ostave.

Ako dakle ne ćeš, da te drže za nepopravljiva i neizlječiva, moraš vrlo rado primati ukor i opomenu. *»Quam bonum est correptum manifestare poenitentiam! — Kako je dobro, ako ukoren pokažeš pokajanje!«* i odlučiš se popraviti. Ako katkada i nijesi počinio pogrješke, radi koje te kore, ili je bila drukčija, ne odgovaraj ništa na to, nego zahvaljuj drugome za njegovu dobru volju i za izkazanu ti uslugu te obećaj, da ćeš se popraviti. Reci mu, da ćeš u buduće paziti na to, i da ti je izkazao veliku ljubav. Tako ćeš ga potaknuti, da te i drugi put opomene. Ali ako ćeš se odmah ispričavati i braniti, ne će te opomenuti drugi puta, kad će ti možda opomena biti vrlo nužna. Nekoji, kad su upozoreni na koju pogrješku, ne znaju drugo, van da se ispričavaju. Ako je ne mogu sasvim ispričati, traže razloge, da ju umanje i pokažu, da nije bila tako velika. To znači drugome zatvoriti vrata za daljnu opomenu. Jer kad drugi opazi, da te je više puta opomenuo, pa nijesi nikada priznao svoje pogrješke, nego si se uvijek za sve ispričavao i izgovarao, tad odluči, da te nigda više ni za što ne opomene. To dobivaš svojim isprikama, koje nazivaš opravdavanjima, da te niko više ne će opomenuti. Osim toga je tako ponašanje na rgjav izgled i vrijegja one, koji to vide.

Eccli. 20, 4.

Dapače se i poglavarima uračunava o veliku pogrješku, ako ne će rado slušati opomene i savjeta, što im se daju. Zato se i kaže, da valja za upravu prije izabrati onoga, koji manje zna, a

uvigja, što mu manjka, te rado prima opomene i savjete mudrih nego li onoga, koji više zna, a u sebe se mnogo pouzdaje i misli, da sve sam razumije, komu zato nijesu ni mile opomene niti rado prima dobra savjeta. Sveto Pismo ima za to množinu dokaza, osobito poučne knjige. »*Jesi li vidio čovjeka, koji se drži za mudra? Više se ufati od lugjaka, nego od njega.* — *Put je lugjaka pravi u njegovim očima; ali kô je mudar, sluša savjete.* — *Ja, mudrost, stanujem u savjetu.* — *Spas je, gdje je mnogo savjeta.* — *Vidisti hominem sapientem sibi videri? Magis illo spem habebit insipiens. Via stulti recta in oculis eius; qui autem sapiens est, audit consilia.* — *Ego sapientia habito in consilio. Salus autem, ubi multa consilia*«. Sv. Jakob kaže: »*Mudrost pak, što je odzgora, ponajprije je čista, tada miroljubiva, čedna, popustljiva, dobru sklona. Quae autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens*«. Ako je već za poglavare to hvalevrijedno, kad rado poslušaju opomenu i savjet pojedinaca, a i za njih ukora vrijedno, ako protivno čine: koliko više ukora zaslužuju istom podložnici, kad ni od svojih poglavara ne će rado primiti opomene i ukora?

Prov. 26,12. Ibid. 12,1. Ibid. 8, 12. Ibid. 11, 14. Iac. 3, 17.

Da se to naučimo više cijeniti i za to se oduševimo, valja da upoznamo i promotrimo veliko dobro, što je u tom. Ako tko dragovoljno prima opomenu i ukor, i poglavar je o tom osvjedočen, zadaju mu malo brige njegove pogrješke. Jer čim se pojave, odmah je pri ruci i sredstvo. Ako tomu nije tako, tada mu one zadaju mnogo brige i muke. Pogrješke se pokažu, a vrata su sredstvu zatvorena. To su tada muke i boli za poglavare. Zato je vrlo dobar savjet, da svaki izjavi poglavaru, kako je posvema pripravan i ž li primiti od njega opomenu, te ga vruće moli, da ga kao otac iskreno i otvoreno ukori i opomene radi svih njegovih pogrješaka, i da ne pazi na to, ako se je katkada možda kao čovjek na ukor razljutio i nije ga tako primio, kako bi morao. I ne smije se zadovoljiti, da ga samo jedan put za to zamoli i to učini samo tako kao iz udvornosti, nego mora češće i ozbiljno za to moliti. — Budi osvjedočen, da je sve to potrebito, da ti poglavar vjeruje i da ovu službu, koja je za nj tako teška, vrši na tebi dobro i brižljivo. U drugom se moramo veseliti, kad nas drže za nesavršene i neumrtvene, a toga ne će nikad manjkati. Ali u ovome ne smiješ dopustiti ni dati povoda da poglavar možda o tebi misli, da si tako neumrtven, te ne ćeš dragovoljno primiti ukora i opomene, što ti ju dâ. O tom ga moraš potpuno osvjedočiti, da te ne liši tako velikog dobročinstva i tako izvrsnog sredstva za tvoj napredak.

Sv. Bazilije kaže: »Ako je bolesnik vrlo zabrinut za svoje zdravlje, *anxius de salute sua*, dade se rado onako liječiti, kako liječnik hoće, ma kako to bilo za nj mučno i teško, *licet acerba sit, et aspera curationis ratio*, niti mu pada na pamet, da to liječnik čini sa zlom namjerom. Isto tako prima ponizni i onaj, koji ozbiljno želi napredovati, ukor i opomenu dragovoljno, i ne misli, da to biva iz nenaklonosti i strasti. Ako radi tjelesnog zdravlja uzimamo najgorče ljekarije i dopuštamo, da liječnik i

D. Basil. in reg. brev. n. 158. et in reg. fusius disp. n. 52.

kirurg reže i pali, kako hoće; ako smo mu za to još zahvalni i sve to smatramo za veliko dobročinstvo: onda je zaista pravo, da isto tako činimo i radi duhovnog zdravlja naše duše i radi sveopćeg dobra čitavog reda, makar liječenje bilo mučno i teško«.

Peto poglavlje.

Što smo rekli, potvrgjuju nekoji primjeri.

Sv. Ivan Zlatousti, da nas potakne, te rado primamo ukor i opomenu, navodi primjer, što ga sv. Pismo pripovijeda o Mojsiji. Mojsije bijaše vrlo mudar i ugledan muž. Gospodin ga bijaše izabrao za vogju svoga puka i činio kroza nj mnoga čudesa koli u Egiptu toli u pustinji. Pa uza sve to primi vrlo rado opomenu i savjet, što mu ga je dao njegov tast Jetro, posve jednostavan čovjek, glede uprave i sugjenja puka. »*Ne činiš dobro, reče Jetro; nerazboritim se trudom ubijaš.* — *Non bonam, inquit, rem facis: stulto labore consumeris*« Izaberi si dakle nekoje muževe, koji će te pomagati. Mojsije ne reče na to: Gle ti njega, on hoće da me savjetuje! kao što tako nekoji govore, kad im se daje dobar savjet. Njima nije pravo, da ih baš taj i taj savjetuje. Nu Mojsije primi savjet s poniznošću i izvede ga odmah.

D. Chry. ho. 1. sup. 1. ep. ad Cor. Exod. 18,17.

Sv. Ciprijan i sv. Augustin promatraju u istu svrhu kao izgled apoštola Petra, kad ga je ukorio sv. Pavao radi obrezovanja komu bi se morali, kako je htio sv. Petar, podvrgnuti i oni, koji su se obraćali iz poganstva. Gledajte, kažu oni, kako Apostol ne drži ništa do sebe, ne uzdiže se niti kaže: Ja sam Glava Crkve, meni se ima više vjerovati i mene imaju svi slijediti i slušati. — Vidite, kako ne prezire Pavla zato, što je bio progonitelj Crkve, niti mu zamjera, što ga je ukorio i opomenuo. Gledajte, kako vrlo rado prihvaća savjet i odmah se pokorava razlogu i istini.

D. Cypr. ep 15. ad Quintum. D. Aug. l. 2. contra Donatistas c. 1. ad Gal 2, 11.

Spomena je vrijedan i primjer, što ga je dao u tom pogledu car Teodozije. S najvećom poniznošću primi opomenu i ukor, koji mu je dao sv. Ambrozije. To se dogodilo, kad ga je biskup izopćio i zabranio mu ulaz u crkvu radi one strašne i nepravedne kazne, što ju bijaše ovršio na gradu Solunu. Tad opet, kad mu je dao biskup reći, da izagje iz kora crkve; jer da je ovo mjesto samo za svećenike i da grimiz čini doduše cara, ali ne svećenika. Car bijaše naime, pošto je bio stavio dar na oltar ostao u prezbiteriju. Ali na ovu opomenu posluša on odmah, kako potanko pripovijeda crkvena povjest, i ne zna se, čemu se valja više diviti, da li postojanosti i jakosti biskupovoj ili čudnovatom posluhu i poniznosti pobožnoga cara.

Histor. Eccl et tripartita p. 2. l. 7. c. 6.

O istom se sv. Ambroziju kaže u njegovu životu, da je svaki put, kad god bi ga opomenuli radi koje pogrješke, za to zahvaljivao i smatrao ovu opomenu za osobito dobročinstvo. U ljetopisima se cistercitskog reda pripovijeda o nekom redovniku u Clairveauxu (čit. Klervò-u), da je svaki puta, kad bi ga uko-

In Vita d' Ambr. Chronic. Ord. Cisterciens.

rili ili opomenuli radi koje pogrješke, izmolio Očenaš za onoga, koji bi ga opomenuo. Tu se pripovijeda, da je to postalo običajem u onom samostanu i obdržavalo se kao nepovrjediv zakon.

Metaph. in Vita s. Arsenii.

O sv. opatu Arseniju pripovijeda Metafraste slijedeće. Arsenije bijaše megj svim redovnicima na glasu velike svetosti. U svijetu bijaše slavan muž i odgojitelj sinova cara Teodozija, Arkadija i Honorija, koji su poslije naslijedili svog oca i bili takodjer carevi. Uza svu svoju svetost imao je megjutim još na sebi nekoje malene pogrješke, koje nijesu ništa oduzimale njegovoj svetosti. U svijetu bijaše vrlo ugledan muž i življaše veoma udobno. Od raskošnog i slobodnog dvorskog života, komu se bio privikao, ostadoše mu još nekoji ostanci. Tako n. pr bijaše navikao skrstiti noge, kad bi sjedio zajedno s drugima. Svi su oni oci držali to za pogrješku proti čednosti i vrlo željeli, da mu to kažu, ali se nitko nije usudio. Svakomu bijaše teško, da pogje radi take malenkosti k tako svetom i časnom ocu. I posavjetovaše se glede toga megjusobno. Tad predloži opat Pastor, vrlo mudar i svet muž, izvrsno sredstvo. Ostali oci pristaše na to. »Učinimo tako«, reče opat Pastor. «Prvi put, kad se opet svi sastanemo, postavit ću se ja isto tako. Vi me toga radi ukorite, a ja ću se odmah ispraviti. Tako će biti tada i on upozoren«. Svima se to činilo najbolje. Kada se prvi put nagjoše na duhovnom sastanku, postavi se opat Pastor zbilja onako, kao sv. Arsenije. Oni ga starci vrlo ozbiljno ukoriše radi pogrješke proti čednosti i zla primjera, što im ga je dao. A on se odmah smjesti čednije. Kad je opat Arsenije vidio, što se dogodilo s njegovim susjedom, spusti i on malo po malo i potajno svoju nogu i uzme si k srcu tako ovu opomenu, da nije nikada više, kako povjest pripovijeda, pao u tu pogrješku. Tako ima svaki primiti javni ukor i opomenu, što se dade drugomu. Iz toga se vidi takogjer koli je teško, kako smo rekli, ukoriti i opomenuti drugoga.

Šesto poglavlje.

Premа pravilu i ustanovi, što ju imamo u Družbi, moramo pogrješke svoje braće neposredno kazati poglavaru.

Cap. 4. exa. §. 8.

Deveto pravilo Sumarija naših Ustanova kaže: »Radi većeg napretka u duhu a osobito radi poniženja samoga sebe i poniznosti mora svatko biti zadovoljan, da sva njegova pomanjkanja i poerješke i sve, što god se na njem opazi i o njem zna, kaže poglavaru svaki, koji to sazna izvan Ispovijedi». Da to, što ćemo reći, bolje utvrdimo i pravo razumijemo, valja nam znati, da su sve naše ustanove od papa odobrene i potvrgjene i da na početku njih stoji izjava *motu proprio* Grgura XIII., kojim se one potvrgjuju; ali da je osim toga ovo pravilo i ustanova o bratskoj opomeni još napose od pape potvrgjena presudom, kojom se protivno zabranjuje, i upravo zato ima još osobitu vrijednost.

U Rimu je naime neki svećenik, koji je prije pripadao Družbi, ali tada kao nemirna i buntovna glava bio iz nje otpušten, dao tiskati dio Sume kardinala Toleda i doda joj jedno poglavlje, u kome kaže, da u nekom redu, u kome ima vrlo učenih muževa i u kom je htio s istoga razloga i on služiti, ima jedno pravilo protivno Evangjelju, po kom se imaju pogrješke odmah neposredno kazati poglavaru, a da se prije ne opomene onaj, koji je pogriješio. To da prouzrokuje mnoge zle posljedice. O. Eberhard Merkurijan, koji je tada bio general reda, potuži se toga radi kod pape. Njegova Svetost htjede razgledati knjigu i ujedno naše pravilo, i obavijesti se, kako se ono vrši u redu. Zatim izjavi papa, da se to pravilo nipošto ne protivi Evangjelju i da se ni izdaleka ne može tako potvoriti, jer sadržaje evangjeosku i apostolsku savršenost. Tad zapovjedi, da se ono poglavlje knjige zabrani, što je i zbilja učinio kardinal Sirleto, kojemu je to bilo naloženo.

Matth. 18, 15

Refert p. n. Aegidius Gonzalez in suis ser. spirit. tamquam testis de visu; erat enim eo tempore assistens Romae.

Time je ovo pravilo dovoljno opravdano. Megjutim ćemo ovdje pustiti na stranu sve skolastične razloge i školske dokaze te na svoju utjehu raspravljati samo o dvjema slijedećim tačkama. Govorit ćemo prvo o važnosti potrebitosti ovoga pravila, a zatim druge navesti nekoje razloge, koji će pokazati i razjasniti, koli je ono razborito. — Važnost i potrebitost ovog pravila vidi se iz drugog vrlo važnog pravila, o kojem smo govorili u prijašnjoj raspravi, naime o polaganju računa poglavaru o svom duševnom stanju. Jer svi ralozi, što ih navodi naš sveti Otac u Ustanovama, da dokaže, kako treba svatko da otkrije poglavaru svoje duševno stanje, jesu isto tako i za ovo pravilo te pokazuju važnost i potrebitost njegovu. Tamo smo o tom opširno govorili, ovdje možemo sve svesti na dvije tačke. Prvo, da mogu poglavari svakog pojedinog to bolje ravnati, voditi i liječiti, i drugo, da tako može poglavar to bolje naregjivati i brinuti se za dobrobit čitavog tijela Družbe. S istih je razloga držao naš Otac Ignacije za vrlo važno, da svako obavijesti poglavara o tvojim pogrješkama i pomanjkanjima, za koja je saznao izvan Ispovijedi. On je htio u tome imati za te jamca, ako bi ti zanemario ono, na što si obvezan, a što je tako važno za tvoje dobro i za sveopće dobro Družbe. I tako tvoj brat čini u tom slučaju, što bi ti morao po svom zvanju činiti i bio si dužan učiniti. Sve to biva na dobro tvoje i dobro reda i da budemo tim sigurniji u svojim, i da poglavari nikoga ne izvrgnu pogibelji, da propade.

Što se tiče druge tačke, možemo navesti mnogo razloga, da potvrdimo i opravdamo ovo pravilo. Prvi je razlog, što opstoji ova naredba u drugim, starijim redovima. U redu sv. Franje opstoji ova ista naredba, kao u Družbi Isusovoj. Tamo očituju oni poglavaru pogrješke; a da prije ne opomenu brata, kako se to može vidjeti iz knjige pod naslovom ,čista savjest' u sto i četvrtom pitanju, i iz generalnog kapitula u Barceloni, g. 1451. Tamo stoji: »Kad su koji bili izvan samostana, tad moraju kad se povrate, kazati poglavaru sve, što se važnije dogodilo njihovim drugovima. Tko toga ne učini, neka se kazni s postom o kruhu i vodi ili s drugim pokorama po mnijenju poglavara.« To se

isto kaže u najstarijim statutima Reda, ustanovljenim na petom kapitulu, a što bi od cijelog kapitula potvrgjeno i odobreno na generalnom kapitulu, koji se obdržavao za vrijeme, kad je bio slavni sv. Bonaventura general Reda. Tu bi takogjer odlučeno, da se protivna nauka isključi iz Reda, jer da je kuga i razoriteljica čitavog redovničkog zapta. Tko bi ju se usudio naučati, da se ima lišiti svih knjiga te glasa aktivnog i pasivnog i da se dapače zatvori.

Da se vidi, kako je stara ova nauka, i kako su je uvijek odobravali oni, koji su težili za savršenošću, navodi Smaragdo odluku starih Opata Ivana i Pavla, gdje se kaže: »Tko god opazi drugoga, gdje čini ili govori što nedozvoljena pa oklijeva to kazati poglavaru, neka zna, da pomaže grijeh i da je u svemu sličan onomu, koji griješi, jer je najokrutniji neprijatelj svoje vlastite duše i duše onoga, koga pokriva. *Si quis alterum in quacumque parte viderit illicitum quid operari, vel sermonem facientem, et distulerit Priori publicare, cognoscat, se esse nutritorem peccati, et per omnia aequalem peccanti; quia et animae suae, et illius, quem tegit, est durissimus inimicus.*« A u drugoj odluci stoji: »Ako tko sazna o drugom, da ne će podnositi strogosti samostanske stege i misli pobjeći pa ga odmah ne javi, neka zna sigurno, da je sukrivac njegove propasti. I neka bude takav tako dugo odijeljen od bratske zajednice, dok se onaj ne uzmogne opet natrag dovesti. *Si quis autem, qui districtionem Monasterii non ferens, fugam meditari cognoverit, et non statim prodiderit, perditionis illius participem se esse non dubitet, et tamdiu a Conventu Fratrum sequestrandus est, quamdiu ille valeat revocari.*« — To dakle nije ništa nova niti svojina samo našega Reda nego nešto vrlo staro i zajedničko drugim Redovima. Ovaj se običaj Redova temelji na istoj svrsi, što ju ima zapovijed o bratskoj opomeni, naime da se popravi i poboljša moj brat. Jer je obično nade, da će se to postići mnogo bolje posredovanjem poglavara nego li koga drugoga.

Smaragdus abbas in commentar. sup. Reg. s. Benedict. c. 23.

Drugo, što ovo pravilo opravdava i ujedno pokazuje, da ono nije ni izdaleka tako strogo ni tako teško, kako si neki utvaraju, jest njegov sadržaj i njegova uporaba u Družbi. Mi naime kazujemo poglavaru bratove pogrješke kao duhovnom Ocu, da ga u svojoj očinskoj ljubavi opomene i da se onaj, koji je pao ili je bio blizu da pade, opet podigne i popravi. Tako glasi dvadeseto od zajedničkih Pravila: »Tko zna, da je drugi u teškoj napasti, neka o tom obavijesti poglavara, da mu ovaj može u svojoj očinskoj ljubavi i skrbi pružiti shodni lijek.« Ne kazujemo dakle tugje krivnje poglavaru kao sucu, a niti tako, da radi njega krivca kazni, nego kao Ocu, koji može koristiti a ne škoditi, da upotrijebi shodno sredstvo i ukloni zle posljedice, koje bi mogle slijediti, kad ne bi toga znao niti tome pomogao.

Reg. 20. Commun. P. Francisc. Suarez disput. 34. de poenitent. sect. 4. n. 22, to. 4.

Treće. Otac M. Natal, muž na glasu koli sa svoje učenosti toli sa svoje kreposti, navodi još jedan vrlo dobar razlog. U Crkvi Božjoj te u crkvenoj i svjetovnoj upravi vidimo, da se pogledom na svojstva, što ih iziskuju različite službe, iztražuju najtajnije stvari. A to se ne čini, da se kazneno postupa, ako bi se i našlo što kazne vrijedno, nego što hoću znati, komu povjeravam svoju crkvu, ili svoju kuću, svoj imutak ili svoju dušu. U Družbi mogu svi biti izabrani za misije, jer je upravo to naša osobita zadaća. Za to se zahtijeva vrlo čvrsta krepost, jer bi slaba i krhka naskoro potkopala i uništila dobar glas Reda. Dakle poglavar ima pravo, da se o takim potajnim stvarima obavijesti ili dade obavijestiti, i da za to ustanovi pravilo, da u tako važnoj stvari, kao što je ova, pogodi pravo i ne promaši, pošto je njemu i svakom pojedinom i cijelom Redu do toga puno stalo.

Četvrto, da uvidimo, koli je razborito ovo pravilo, metnimo na jednu zdjelicu vage štetu, što ti se može nanijeti, kad se očituje tvoja pogrješka poglavaru kao ocu, a na drugu štete i zle posljedice, što nastaju, ako se zataji, pa vidimo, što je teže. Tvoja je šteta malo srama i malo časti, što ju misliš izgubiti; nu šteta što može i običaje nastati, kad se zataji pogrješka poglavaru, jert prvo: zlo ostaje neizliječeno. Kad se ono ne liječi niti reže, tad običaje narasti i raširiti se te zarazuje druge. Još više! Obično nastaje iz toga još i sramota za te a i sramota za Red. Jer prije ili poslije doći će stvar na vidjelo; »*jer ništa nije sakriveno, što se ne će otkriti. — Nihil occultum, quod non reveletur.*« Što bi se iz početka moglo sasvim lahko, kao svetom vodom, izliječiti kad bi to odmah kazao poglavaru, kako si dužan, mora se poslije liječiti tako, da se pali, reže i kida. To je sve mnogo teže, nego li malo srama i malo časti, što ju misliš izgubiti, ako poglavar sazna za tvoju pogrješku. Ja dakle kažem: Ne samo da ne griješimo proti ljubavi, kad otkrijemo poglavaru pogrješku svoga brata, nego smo dapače dužni to učiniti i peče nas savjest, ako je ne otkrijemo. To je dužnost tako teška, da može dapače biti smrtni grijeh, ako to propustimo, ne krepošću pravilâ — jer naša pravila, kako smo rekli, ne vežu pod grijeh — nego radi važnosti stvari te radi velikih zlih posljedica i šteta, što mogu iz toga nastati i obično nastaju. A tomu je uzrok onaj, koji je mogao to zapriječiti, kad bi za vremena kazao, a nije učinio, što je bio dužan učiniti.

Luc. 12, 2.

Sv. Basilje potiče nas na to, kad kaže: »Zatajiti grijeh bratov isto je toliko kao bolesnika, koji svojevoljno hrli u smrt, još na to nagnati i više potaknuti. *Peccatum occultare nihil aliud est, quam aegrum sua sponte ad mortem ruentem impellere, et procliviorem reddere.* Jer zatajeni i sakriveni grijeh je kao nutarnji čir, koji se sve više iznutra širi, dok ne dogje do srca i usmrti ga. Veliku bi nam uslugu iskazao onaj, koji bi taj čir otvorio i izvadio iz njeg otrov, što se u njem krije, makar nam to prouzrokovalo i boli. A nasuprot, koji nam ne bi htio iz krivog sažaljenja otvoriti tog čira niti izvaditi one tvari i gnoja, iskazao bi nam se neprijateljem. Nije prijatelj nego neprijatelj onaj, koji sakriva pogrješku svoga brata i ne će je otkriti poglavaru, da ga ovaj kao otac i liječnik popravi i izliječi; jer to znači pospješiti njegovu smrt.«

D. Basil. in reg. fus. disput. n. 49.

I sv. Augustin raspravlja o tom i kaže: »Ne mislite, da ste zlobni, kad tako šta prijavite. Nasuprot ste još više krivi, kad svoju braću možete prijavom spasti pa ju mučanjem puštate da

D. Aug. reg. 3. c. 23 to.

propadu. Ima li tvoj brat ranu na tijelu, koju hoće sakriti, jer se boji rezanja: ne bi li tada bilo od tebe okrutno, kad bi i ti mučao? A ne bi li bilo milosrdno, kad bi to kazao? A koliko to prije moraš javiti, dare gnjiloća ne raširi u srcu! *Nec vos indicetis esse malevolos, quando hoc indicatis; magis quippe nocentes estis, si fratres vestros, quos indicando corregere potestis, tacendo perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit occultari, dum timet secari, nonne crudeliter a te sileretur, et misericorditer indicaretur? Quanto ergo potius eum debes manifestare, ne deterius putrescat in corde?*«

Ovo dakle sakrivanje ne nalaže zakon ljubavi, kako nekoji misle, da se ravnaju po zakonu poštenjaka, kako to oni nazivaju. Nekoji drže, da zahtijeva poštenje i uljudnost, te nikada ne idu s tugjim pogrješkama k poglavaru. Oni ćute veliku poteškoću u takom kazivauju tugjih pogrješaka, jer im se čini, da je to ispod njihove časti. Zato kažu, da se ne će upuštati u takova naklapanja niti ikome činiti zla, niti koga tužiti poglavaru. — To nije redovnički duh, a još manje duh Družbe Isususove. To su svjetovna načela, zli običaji. svjetske i za red vrlo pogubne pouzdanosti i prijateljstva. — Ove prijave nijesu naklapanja. Time ne škodiš svome bratu nego samo koristiš. A protivno činiti znači škoditi njemu i Redu. Koji će se pametan iznevjeriti Redu, da ugodi jednomu? Komu više dugujcš, ovomu jednomu ili Redu? Tajiti i biti držan jatakom moraš smatrati za sramotu i ispod časti, a ne što si vjeran Redu i obdržaješ Pravila. »Zato neka nitko ne bude megju vama«, zaključuje sv. Bazilije, »koji bi nastojao sakriti tugji grijeh, da tako svog brata ne upropasti, mjesto da mu iskaže ljubav. *Nemo sit ergo, qui aut peccato alterius latebras quaerat, ne pro amore, quem fratri debet, exitium ili conciliet.*« Ne nastoj dakle da sakriješ zlo i bolest svoga brata, nego ju otkrij odmah liječniku, koji ju može izliječiti, prije nego postane neizlječiva i bude se morala paliti i rezati. To je tada prava ljubav, prava sveta ljubav. Tako ćeš dobiti brata, a drukčije bi možda propao.

D. Basil. ubi supra.

Ovi i drugi razlozi, što ih navode bogoslovci i sveci, dokazuju dovoljno, da je ovo pravilo posve pravedno i sveto, akoprem se redovnik ne odriče svoga prava na bratsku opomenu, kako to biva u drugim redovima. A u Družbi Isusovoj ima osim onog, što smo rekli, još drugi posebni razlog, koji opravdava ovo pravilo. Svakom, koji hoće u nju stupiti, dadu se Pravila i izvadak iz Ustanova, koje ima obdržavati. Megju ovima je i rečeno pravilo. Tad se pita, da li hoće zaista živjeti po ovim Pravilima, a napose se još pita, da li pristaje na ono, što sadržava ovo pravilo. To se isto ponovno predlaže i pita svakih šest mjeseci prve dvije godine novaštva, prije nego se pripusti k zavjetima. Osim toga je učitelj novaka pravilom obvezan, da napose razjasni novacima tačke, koje bi im poslije mogle prouzrokovati kaku poteškoću, megju kojima se osobito navodi ova. To on i čini, a novaci kažu, da će drage volje po tom živjeti, te mogu to više napredovati u duhu, i radi svog većeg poniženja, kako kaže pravilo.

To je dakle druga okolnost, koja pomaže, da se to većma razjasni. Sigurno se može svaki, kad stupa u red, radi svog većeg savršenstva odreći ovog svog prava i dopustiti, da se sve njegove pogrješke neposredno kažu poglavaru, a da se on prije na to napose ne upozori. Jer svaki je gospodar i upravitelj svoje časti i svog glasa. Svaki ovo može radi svog duhovnog dobra i napretka izgubiti kod poglavara i svakog drugog, ako nije na putu kaka posebna okolnost, koja ga obvezuje, da se tog ne odreče. Nu sigurno je, da take okolnosti ovdje nema. Kao što svaki može slobodno očitovati poglavaru svoj grijeh, ma kako on bio težak i potajan, isto tako može on dati i drugomu dozvolu, da ga očituje. A to oni, koji stupaju u Družbu, zaista čine, kad odobravaju ono, što ih se pita o dotičnom pravilu. Oni kažu, da to dozvoljavaju. To dakle nije ništa drugo, do li se odreći svoga prava. Ako mi tko u Ispovijedi ili inače potajno očituje koji svoj teški grijeh pa ga ja upitam, da li hoće ili dopušta, da se smijem posavjetovati sa svojim poglavarom ili kojim drugim učenim i mudrim mužem, da budem to sigurniji u liječenju, a on mi reče, da na to pristaje, tada se ovima riječima očito odriče svog prava, što ga je imao na povjereni mi grijeh, naime da se on nikome ne smije kazati, i ja stičem time pravo, da se posavjetujem o tom grijehu sa svojim poglavarom ili s kojim mudrim mužem.

K tomu pridolazi još običajno izvršivanje ovog pravila, što ga novaci vide kroz dvije godine, prije nego polože savjete. To što iz iskustva znaju, dosta je, te se zaključi. da su se odrekli u tom svoga prava, makar napose i izrično ne rekli, da ga se odriču.— I redovnik se kartuzijanac odriče svog naravnog prava, da uživa meso za uzdržavanje svog života. On to čini usljed običaja, što vlada u njegovu redu, akoprem ne kaže napose i izrično, da se toga odriče. A to je pravo još veće od onoga, što ga ima, da sačuva svoje dobro ime. Tko prima više redove, odriče se time prava, da se smije ženiti. te je svečanim zavjetom obvezan na čistoću, akoprem napose i izrično ne polaže ovog zavjeta

Kada je naš Otac Franjo Borgija bio još generalom Reda, izjavi izrično nekojim španjolskim provincijalnim skupštinama na njihovo pitanje, da su se oni, koji su stupili u Družbu, zbilja odrekli u tom svog prava. A general Reda ima apoštolsku punomoć, da tumači Ustanove, kako se vidi iz naših Bula i povlastica. — Napokon pošto je ova knjiga bila napisana, bi ovo, što smo ovdje rekli, na šestoj geneneralnoj skupštini odlučeno i naloženo, da se isto tako novacima tumači. A generalna skupština, kako se na istom mjestu spominje, ima od apoštolske Stolice povlasticu, da riješava dvojbe svog Instituta. Skupština primjećuje tu još, da se one riječi pravila: »Koji to sazna izvan Ispovijedi«, imaju razumijevati samo ob onom, što tko sam opazi i sazna, a ne ob onom, što mu je drugi kao tajnu povjerio, ili o čem ga je ovaj pitao za savjet, da ga poduči ili mu pomogne.

D. Franeisc. Borg. Referı. P. M. Aegidius Gonzalez ser. 15. sup hac Regual

Time je uklonjena i odstranjena svaka poteškoća i svaki povod tužbi. što bi mogla toga radi nastati. Tko to zna i na to

pristaje, ne čini mu se nepravda. *Scienti, et volenti nou fit iniuria.* Već s početka, kad si bio primljen, reklo ti se, da se to ovdje tako obdržava, a ti si izjavio, da se drage volje tomu podlažeš, ko te poslije, to ljuti i teško ti je, da se tvoje pogrješke kazuju A poglavaru, tada ne smiješ krviti Pravila ni svog brata, koji ga obdržava, niti se toga radi tužiti, nego moraš krivnju samom sebi pripisivati; jer mjesto da imaš sada više kreposti i poniznosti nego li s početka, imaš manje. Sad nemaš više onog raspoloženja, što si ga imao prije. I u tome je sva poteškoća, što ju nekoji ćute u ovom pravilu. Stoga veli naš Otac Ignacije, da je za to kao temelj neophodno potrebita poniznost i želja za napretkom u duhu. Imamo li ovaj temelj, tada se veselimo, što se zna za naše pogrješke, da budemo prezirani. A još se više veselimo, što nas toga radi opominju i kore, a sigurno onaj ima malo kreposti i poniznosti, koji je nema ni za to.

Sedmo poglavlje.

Nekoje važne opomene u ovom predmetu.

Iz ovoga, što smo rekli, možemo izvaditi nekoje opomene koli za onog, koji je ukoren, toli za onog, koji kori i opominje. Prije svega mora ukoreni ili opomenuti dobro promisliti, da je velika pogrješka i znak velike nesavršenosti, kada se ljuti na ukor ili opomenu, koju mu poglavar podijeli radi koje pogrješke, te odmah razmišlja i istražuje, tko je to poglavaru kazao, da li nije možda previše rekao i stvar povećao i t d. Isto je tako pogrješka tad obilaziti i tužiti se sad ovome sad onome i neprestano se ispričavati, da pogrješka nije taka ni tolika bila. Time se pogrješka samo povećava i gubi često puta više, i daje veća sablazan, nego li samom pogrješkom. Ta znamo svi, da si čovjek i da imaš pogrješaka. A tko se tako ljuti, držimo ga za mnogo nesavršenijeg; jer time pokazuje veliku oholost i daje povoda, te se o njem zlo misli, kao da se ne brine za svoj popravak ni svoj napredak, nego samo kako da se obrani, izvana pokaže dobar i steče čast i štovanje.

D. Bern. de gradib. humilit. grad. 8.

Sv. Bernardo kaže vrlo dobro: »Kako će onaj, koji tvrdokorno brani ono, što je očito, otkriti ponizno opatu tajne i zle misli, što mu se ragjaju u srcu? *Qui procaciter etiam aperta defendit, quomodo occultas, et malas cogitationes cordi suo advenientes, humiliter revelaret Abbati?* — Pravo ponizni, koji poznaje sama sebe i drži se za ono, što jest, ne čudi se onome, što se o njem kaže, niti mu je to što novo; jerbo uvijek spoznaje u sebi još veće pogrješke i što god se o njem kaže, čini mu se neznatno prema onomu, što bi se moglo kazati. Tebi se samo čini pogrješka manja, nego jest, ili ti se u opće ne čini da je kaka pogrješka, jer ju gledaš očima zaslijepljenim od samoljublja. Nu drugome, koji ju gleda nepristranim okom, čini se veća i onakova, kakova jest.

Ali uzmimo, da je drugi u tom pretjeravao, jer mu se to drugačije činilo. Zar se ne sjećaš, da si bio pitan, kad si stupio u red, da li ćeš dragovoljno podnositi nepravde, kriva svjedočanstva i uvrjede od domaćih i izvanjskih osoba, pa si rekao: dà? Zar si to već zaboravio? Ili ti je to žao? Morao bi se radovati, što je drugi s dobrom namjerom i bez ikake krivnje više rekao, nego li jest. Pa kad toga drugi i ne bi rekao s dobrom namjerom i iz ljubavi k tebi, morao bi se tome radovati sebe radi, jer ti služi na veće poniženje i da vjernije nasljeduješ Krista Gospodina našega. Koliko više moraš se tome veseliti, kad je drugi to s dobrom namjerom i s osvjedočenjem, da je potpuna istina, upravo onako rekao, kako je znao. Na taj način dobivaš kod Boga i kod ljudi, a na drugi, gdje misliš dobiti, gubiš.

A mnogo bi bila veća pogrješka, kad bi otkrio onoga, koji je to rekao, te pošao k njemu i tužio mu se, što je to rekao, ili da je više ili drukčije rekao, nego li je u istinu bilo, ili kad bi mu pokazivao namrgogjeno lice, odajući mu time, da se na nj srdiš. Tko se ozbiljno želi popraviti i napredovati, taj dapače želi, da nad njim bdije mnogo očiju te ga u njegovoj želji pomažu i kao sile na to. Tako reče sv. Bernardo: »Tko će mi dati, da se sto pastira odredi za moje čuvanje? Čim znam, da ih je više za me zabrinuto, tim sigurnije idem na pašu. *Quis dabit mihi centum in mei custodiam deputari pastores? quanto plures sentio mei curam gerere, tanto securior exeo in pascua.* Strašne li ludosti! ne krzmam, da si sakupim mnoštvo duša, da ih čuvam, a zar da mi bude teško imati jednog jedinog čuvara nad samim sobom? *Stupenda insania! animarum non cunctor turbas mihi custodiendas colligere, et unum super propriam gravor habere custodem?* Više se bojim zubi vuka, nego li šibe pastira! *Plus timeo dentes lupi, quam virgam pastoris*«. Onih se zubi moramo bojati a opomenu i glas pastira željeti

D. Bernard. ep. 42.

A što se tiče onoga, koji ima prijaviti, valja ovdje primijetiti: Prvo, pogrješke se tvoga brata moraju neposredno očitovati poglavaru, bez okolišanja i kao ocu. Osim toga mora se pogrješka, kako se samo po sebi razumije, čuvati kao tajna, da ju poglavar kao otac izliječi i zapriječi štetu, što bi mogla otuda slijediti. Na to valja dobro paziti. Jer bi se inače moglo dogoditi, da tko tugje pogrješke ne bi htio otkriti poglavaru, nego kome drugome, koji mu ne bi mogao pomoć. To bi bila neka vrst ogovora i grijeh.

Reg. 10. Summarii.

Drugo, kako nam je postupati u ovoj prijavi, kaže Pravilo, »da to ima biti s dužnom ljubavi«. Ove se riječi vrlo svidješe papi Grguru XIII., kad je ispitivao ova pravila. Tko se dakle ne će o to griješiti, mora dobro paziti, da se ne da zavesti od kake strasti ili zavisti i nerazborite revnosti, da u stvari ne prenagli, izvrće ju ili povećava, praveći iz muhe slona, ili iz pojedine stvari općenitu, ili tvrdeći kao sigurno ono, što je sumnjivo i možda njegova mašta i t. d. To bi bilo vrlo bezdušno i uzrok mnogim nemirima.

Treće ne smije onaj, koji ima što prijaviti, ove svoje dužnosti propustiti, ako drugi i ne ispunja svoje niti prima stvari, kako bi morao. Sv. Augustin raspravlja o tom i kaže, koji ne prima dragovolno ukora, da je kao lugjak, koji se opire liječniku

D. August. ep. 167. et ep. 87, ad Felicit. et Rusticum.

i liječničkoj njezi. »Što nam je činiti s takovima?« pita on. »Zar da ih možda prestanemo zato liječiti? Nipošto! Jer ni ludi ne dadu se vezati, niti mrtvosnani probuditi. Ali zato neumorna ljubav ne prestaje ludoga yezati, mrtvosnana buditi, obadva ljubiti. *Nam et phrenetici nolunt ligari, et lethargici nolunt excitari; sed perseverat diligentia caritatis phrencticum ligare, lithargicum stimulare, ambos amare.* Obadva vrijegjamo, nu obadva ljubimo. Dok su bolesni, ljute se; ali kad jednom ozdrave, zahvalni su. *Ambo offenduntur, sed ambo diliguntur: ambo molestantur: qnamdiu aegri sunt indignantur, sed ambo sanati gratulantur«.*

Isto se tako moramo nadati, da će činiti i naš brat. Sad se doduše, dok ga korimo, ljuti. Ali kad jedan put dogje k sebi i promotri stvar sam za se i pred Bogom, tada će uvidjeti razlog te spoznati iskazano si dobročinstvo i za to se zahvaljivati. Dapače i životinje, uza sve to što se protive, liječe ljudi često puta s velikom mukom i uz veliku pogibelj, a da od njih ne očekuju nikakve hvale; jer »*nemaju razuma. — Quibus non est intellectus«.* »Koliko to više«, kaže sv. Augustin, »moramo liječiti svoga brata, da na vijeke ne propadne? *Ut non pereat in aeternum.* On ima razum i može poslije spoznati izkazano mu dobročinstvo i za to biti zahvalan, kako Mudrac kaže: »*Tko kori čovjeka, naći će kod njega poslije više milosti, nego li onaj, koji ga vara laskanjem jezika, — Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum, magis quam ille, qui per linguae blandimenta decipit«.* Sv. Bazilije svodi ovamo riječi sv. Pavla: »*Tko je, koji me razveseljuje, ako ne onaj, koji je po meni ražalošćen? — Et quis est, qui me laetificet, nisi qui contristatur ex me?* »*Jer baš ova Bogu ugodna žalost, — kaku li revnost ne proizvodi u vama? — Ecce enim hoc ipsum, secundum Deum contristari vos, quantam in vobis operetur sollicitudinem«.* To je Bogu ugodna žalost, jer prouzrokuje poboljšanje. Ti ćeš na to odvratiti, da su nekoji postali gori na ukor i opomenu. Na to odgovara sv. Augustin vrlo dobro: »Valja li za to ljekariju zabaciti, jer je bolest nekojih neizlječiva? *Numquid ideo negligenda est medicina, quia nonnullorum est insanabilis pestillentia?* — Zaista ne. Zato ne smijemo ni da prestanemo opominjati, što nekoji ne ubiru iz toga ploda. Duhovni i tjelesni liječnik mora uvijek činiti, što mu je dužnost i što ga njegova znanost uči. On ne smije odmah bolesnika ostaviti, nego mora svoja sredstva upotrijebiti i p kušati.

O načinu, koga se imamo držati, kad opominjemo, kaže sv. Bazilije: »Tko drugoga kori, mora činiti kao lij čnici, koji se nikada ne ljute na bolesnika, nego se bore i bjesne samo na bolest, te samo proti njoj upotrebljavaju sva svoja sredstva i umijeća. Tako se ne smije ni onaj, koji kori, ljutiti ni srditi na onoga, koji je pogrješio. Sva njegova skrb i sve njegovo nastojanje mora na to smjerati, da odstrani pogrješku ili opačinu s duše bratove. Neka postupa kod toga kao otac liječnik, koji liječi ranu svog sina, koja mu zadaje veliku bol. Gledaj samo, kako oprezno, nježno i ljubezno pri tom postupa! On ćuti bol sinovlju kao svoju vlastitu. Isto tako oprezno, nježno i ljubezno mora koriti poglavar svoje podložnike; jer oni su njegova duhovna djeca. Zato ih mora

Psa. 31. 9.
D. August. ep. 50. ad Bonifacium
Pro 28, 23.
D. Basil. in reg. fus. disput. n. 55.
2. ad Cor. 2, 2.
Ibid. 7, 11.
D. August. ep. 48. at Vincent.
D. Basil. in reg. fus. disput. n. 50. et in reg. brev. n. 99.

koriti »*u duhu blagosti. — In spiritu lenitatis«.* Sv. Augustin kaže: »Krvnik ne pazi, kako mrcvari; a koji liječi, taj pazi kako reže. *Qui trucidat, non considerat quemadmodum laniet; qui autem curat, considerat quaemadmodum secat«.* Tako mora postupati poglavar, ako hoće svog podložnika izliječiti ukorom i opomenom; ne smije ga rastužiti ni uvrijediti.

To je nešto vrlo važno. Sveci osobito preporučuju ovu opreznost. Tko drugoga kori, neka se dobro čuva, da ne pokaže kake strasti, srdžbu ili zlovolju, jer time će sve pokvariti. To ne bi značilo drugoga liječiti i popravljati, nego učiniti gorim. Oni se pozivaju na Apostola, koji kaže: »*Sluga Gospodnji neka kori s blagošću one, koji se opiru istini. — Cum mansuetudine corripientem eos, qui resistunt veritati.* »S čednošću« mjesto »s blagošću« prevodi se takodjer, ali je to jedno te isto. Jer i onaj, koji s čednošću kori, ne smije pokazati strasti ni uzrujanosti. U kratko, ukor mora biti takav i tako ljubezan, te ukoreni uvidi, da proizlazi iz srdačne ljubavi i žarke želje za njegovim dobrom. Jer samo tako običaje biti vrlo koristan.

Gal. 6, 1.
D. Aug. ep. 48. ad Vincent.
2. p. tract. 2. c. 8. n. 9.
D. Basil. in reg. fus. disput. n. 50
2. ad Tim. 2. 25.

— Konac trećeg dijela. —

GDJE JE ŠTO.

PRVA RASPRAVA.

O svrsi i utemeljenju Družbe Isusove, i o nekojim općenitim i korisnim sredstvima, da ovu svrhu postignemo.

DRUGA RASPRAVA.

Bitni zavjeti redovnički i velika korist redovničkoga staleža.

TREĆA RASPRAVA.

Zavjet siromaštva.

ČETVRTA RASPRAVA.

O čistoći.

PETA RASPRAVA.

O kreposti posluha.

ŠESTA RASPRAVA.

O obdržavanju pravilâ.

Strana

SEDMA RASPRAVA.

O iskrenosti, s kojom se moramo vladati prama poglavarima i duhovnim ocima, otkrivajući im posvema duševno stanje.

OSMA RASPRAVA.

O bratskoj opomeni.

Pogrješke, što se potkraše u tiskanju.

Strana	15	vrsta	11	odozgo	mjesto	vodio	čitaj:	rodio
„	15	„	21	„	„	filiis	„	filii
„	15	„	18	odozdo	„	exuudivit	„	exaudivit
„	15	„	17	„	„	eoram	„	eorum
„	23	„	20	„	„	sicui	„	sicut
„	27	„	13	odozgo	„	tabenata	„	talenata
„	28	„	25	odozdo	„	illus	„	illius
„	46	„	14	„	„	custmodierunt	„	custodierunt
„	48	„	3	odozgo	„	iufirmatur	„	infirmatur
„	63	„	15	„	„	snim	„	enim
„	63	„	5	odozdo	„	ambulure	„	ambulare
„	85	„	17	„	„	jedan ne briši		
„	87	„	23	odozgo	„	preodadranju	„	preodabranju
„	90	„	13	„	„	nostere	„	noster
„	116	„	11	odozdo	„	reklivijar	„	relikvijar
„	136	„	24	odozgo	„	jedan: da briši		
„	144	„	2	odozdo	„	jer tada on bi	„	jer tada on ne bi
„	148	„	3	„	„	moramo	„	morao
„	157	„	19	odozgo	„	poklete	„	proklete
„	158	„	2	odozdo	„	mioilazi	„	mimoilazi
„	161	„	12	„	„	svugjer	„	svegjer
„	163	„	10	odozgo	„	početu	„	početku
„	168	„	12	„	„	Numqui	„	Numquid
„	170	„	7	odozdo	„	prihvati	„	prihvati se
„	199	„	13	„	„	quonim	„	quoniam
„	206	„	1	„	„	accipiendam	„	accipiendum
„	208	„	9	„	„	Da gledamo	„	Da ne gledamo
„	212	„	14	„	„	nas	„	vas
„	213	„	1	odozgo	„	Audivit	„	Audivi
„	213	„	10	odozdo	„	Bog uništio	„	Bog bi uništio
„	216	„	3	„	„	pstati	„	ostati
„	218	„	18	„	„	ni na jednu ni na drugu stranu		
„	219	„	21	odozgo	„	niti očituje nagnuća za to		
„	220	„	3	„	„	osobito	čitaj:	osobita
„	221	„	18	odozdo	„	fomenda	„	fomenta
„	230	„	16	odozgo	„	Urbis	„	Urbs
„	233	„	22	odozdo	„	austodiat	„	custodiat
„	251	„	10	odozgo	„	kada	„	kaka

Strana	256	vrsta	10	odozgo	mjesto	prestava	čitaj:	pretvara
„	256	„	3	odozdo	„	evigilr	„	evigila
„	257	„	21	odozgo	„	torobnosti	„	turobnosti
„	260	„	7	„	„	koju	„	boju
„	264	„	7	odozgo	„	ubavijestiti	„	obavijestiti
„	265	„	9	odozgo	„	pričestiti	„	pričestili
„	276	„	2	„	„	indicatis	„	iudicatis
„	„	„	5	„	„	siti	„	sit
„	„	„	11	odozdo	briši: da nam uklanja poteškoću tako			
„	277	„	11	„	mjesto naohrazbe čitaj: naobrazbe			
„	278	„	10	odozdo	„	confirmentur čitaj: confirmetur		
„	281	„	18	odozgo	„	radržaj čitaj: sadržaj		
„	282	„	5	„	prvi mogle briši			
„	„	„	7	„	mjesto račana čitaj: računa			
„	287	„	17	odozdo	„	laskuju čitaj: laskaju		
„	288	„	11	„	„	fraadulenta čitaj: fraudulenta		
„	290	„	17	odozgo	„	vrućiei čitaj: vrućici		
„	„	„	21	odozdo	„	zovladala čitaj: zavladala		
„	293	„	21	„	„	ukoron čitaj: ukoren		
„	296	„	9	„	„	poerješke čitaj: pogrješke		
„	297	„	21	odozgo	„	druge čitaj: drugo		
„	„	„	13	odozdo	u svojim dodaj: službama			
„	299	„	14	„	mjesto ruentom čitaj: ruentem			
„	300	„	4	odozgo	„	dare gnjiioća čitaj: da se gnjiloća		
„	„	„	„	„	„	indicetis čitaj: iudicetis		
„	304	„	6	„	„	lithargicum čitaj: lethargicum		
„	„	„	9	„	„	diligentur čitaj: diliguntur		

Abecedno stvarno kazalo.

Rimski broj znači „dio“ (svezak) a arapski stranu.

Temata za propovijedi u sve nedjelje preko godine.[1]

I. KAZALO.

Adventske nedjelje.

1. Luk. 21, 31. Za sveti je život samozataja 1) nužna priprava, 2) stalna čuvarica. II. 9—14.[2]

2. Mat. 11, 4. Nutarnja svetost mora se izvana očitovati, 1) da se bližnji pobudi na dobro, 2) da sami napredujemo. II. 73—77.

3. Iv. 1, 23. Da bližnjega svoga unapredimo u dobru, za to je izgled svetoga života 1) prvo sredstvo, 2) najuspješnije sredstvo. III. 35—40.

---

[1]) Koji su svećenici u pastvi, te moraju propovijedati svake nedjelje i svakoga blagdana: oni se lako nagju u neprilici gledom na izbor gradiva, što će da propovijedaju. Ima ih, koji će tad posegnuti za tiskanim propovijedima; a mi ne nalazimo, što bismo im toga radi spočitnuli, Ta udovi duhovnoga tijela sv. Crkve treba da pomažu jedan drugome, a mimo to proizvodi duševni i onako su opće dobro. Drugi će se opet uteći kojemu učitelju duhovnoga života, pa će tude iz samoga vrela crpati. Ovdje će oni naći dubokih lijepih misli, a ne će ih stajati puno truda ni muke, da priberu baš ono, što je najzgodnije upravo za njihove slušatelje. Jedan od takovih ponajboljih učitelja duhovnoga života za cijelo je i naš *Alfonzo Rodriguez*; pa da bi se propovjednici lakše i brže njime okoristili, mi evo u dodatku donosimo trostruko kazalo onih temata, o kojima se tokom crkvene godine po nedjeljama može s korišću propovijedati.

U *prvom* su kazalu temata posve srodna s perikopama, koje se nedjeljom u crkvi čitaju narodu. O njima se može propovijedati, kako su u ovoj knjizi izvedena. U *drugom* je i u *trećem* kazalu bi reć putokaz, kako bi se pojedine rasprave o poniznosti, o umrtvenju, o bratskoj ljubavi, o napastima i t. d. mogle upotrebiti za čitavo kolo (ciklus) propovijedî.

Nego sve je ovo tek pokus. Kojigod propovjednik nakon duljega čitanja dobro poznaje Rodrigueza, on će se još bolje znati okoristiti ovim izvrsnim asketičnim djelom. Samo se sobom kaže, da se mnogo toga ima promijeniti i udesiti prema potrebama slušatelja, pošto je Rodriguez knjigu svoju namijenio u prvom redu — redovnicima. Pa i nekoji primjeri, koji sasma dobro pristaju za Španjolce, te ih i mi s korišću možemo za se čitati, opet nikako ne idu na propovjedaonicu. Ovo pretpostavivši svaki će nam poznavalac Rodrigueza morat priznati, da za moralne propovijedi nije lako naći gradiva tako shvatljiva i uporavljiva, kao ovo što je u knjizi Rodriguezovoj.

[2]) Rimski broj znači „*dio*“ (svezak) a arapski stranu.

4. Luk. 3, 4. U istinu se boreći proti pohoti tjelesnoj 1) mi Gospodu pripravljamo put, i 2) napredujemo na putu Gospodnjem. II. 19—23.

Božić.

Iv. 1, 9. Ujelovljenje Sina Božjega 1) najveće je čudo svemožnosti Božje, 2) i najveće dobročinstvo Ljubavi vječne II. 313—320.

Sv. Stjepan, prvi mučenik.

Mat. 23, 37. Stjepan — izgled svete revnosti za Boga. 1) Kako dolazimo do te revnosti? 2) Kako treba na samim sebi da je dokažemo? III. 50—52.

Nedjelja poslije Božića.

Luk. 2, 37. Proročica Ana — izgled svete ustrajnosti. 1) Potreba ove ustrajnosti, 2) sredstva njezina. I. 53—55.

Nova godina.

Tit. 2, 11. Jesmo li radi napredovati u Novoj godini, 1) onda treba da težimo za onim, što je savršeno, 2) pa ne smijemo zanemariti ni najmanje stvari. I. 25—35.

Bogojavljenje.

Mat. 2, 1. ss. Poniznost je neophodno potrebita, 1) kao temelj svakoj kreposti, 2) kao prvi uvjet molitvi. II. 114—117.

Nedjelje poslije Bogojavljenja.

1. Luk. 2, 52. Za napredak u kreposti osobito pomaže 1) dobar izgled, što nam ga drugi daju, 2) pomisao, kako smo i mi dužni drugima dati dobar izgled. I. 40—42.

2. Iv. 2, 3. Da uzmognemo, kako treba moliti, 1) za to moramo Bogu predočiti svu svoju slabost, i 2) u Njega se pouzdati, da nam može pomoći. I. 219—224.

3. Mat. 8, 8. Ako je u nas pravo pouzdanje u Boga, 1) onda nam Bog pomaže u našim nevoljama, i 2) naš je posao stvar Njegova. III. 64—67.

4. Mat. 8, 26. Život puteni 1) jest život nerazuman, 2) veoma mučan. II. 34—38.

5. Mat. 13, 25. Iščupati kukolj 1) jest lako, dok je kukolj jošte malen, 2) biva sve teže, što kukolj pusti dublje žile. II. 51—56.

6. Mat. 13, 32. Vjerno čuvaj dobivenu milost, 1) pa će ti Bog udijeliti nove milosti; 2) i svegjer novu revnost i ljubav ka kreposti. I. 9-14.

Nedjelja sedamdesetnica.

Mat. 20, 14. Odanost u volju Božju, 1) glede darova nadnaravnih, 2) glede rajske slave. I. 377—381.

Nedjelja šezdesetnica.

Luk. 8, 14. U kreposti moramo biti čvrsti, 1) da se ni sami za uvijek ne izgubimo, 2) da s korišću poradimo oko spasa dušâ. III. 16—20.

Nedjelja pedesetnica.

Luk. 18, 39. Poput slijepca na putu u molitvi 1) treba da se osvrnemo na ono, što nam je najvećma potrebno, 2) da u molitvi ustrajemo, dokle god toga ne postignemo. I. 206—209.

Korizmene nedjelje.

1. Mat. 4, 1. Od kolike su koristi napasti. II. 240—249.

2. Mat. 17, 2. Napast preobražava kršćanina. 1) Ona ga čisti i prokuša, 2) krepost mu biva time čvršća i jača. II. 235—240.

3. Luk. 11, 22. Srčane u boju proti napastima čini nas 1) nemoć duha paklenoga, 2) borba na očigled Bogu. II. 249—255.

4. Iv. 6, 11. Za uskrsnu pričest najbolja je priprava 1) čistoća srca od svakoga grijeha II. 353—354., 2) promatranje muke Isusove. II. 357—359.

5. Iv. 8, 47. Riječ Božja 1) koliko vrijedi, 2) kako se imamo njome služiti I. 55—60.

Cvjetnica.

Mat. 21, 9. Rajsko blaženstvo — najveća nam je utjeha u nevolji našoj. 1) Dokaza za to imamo u sv. Pismu, 2) primjeri nam to razjašnjuju. II. 62—66.

Veliki Petak.

1. Petr, 2, 21. Trpeći Isus 1) najbolja nam je škola samozataje, i 2) vodi nas do vrhunca njezina. II. 67—72.

Uskrs.

Iv. 6, 11. Koji dostojno primaju uskrsnu sv. pričest, 1) oni se najuže sjedinjuju s Kristom, 2) oni se sasma preobražavaju u Njega. II. 366—368.

Uskrsni ponedjeljak.

Luk. 24, 32. Naši razgovori s bližnjim treba da se odnose na Boga, 1) za duhovnu pobudu bližnjega, i 2) za naš napredak. II. 103—109.

Uskrsne nedjelje.

1. Iv. 20, 23. Neizmjerna ljubav Kristova spram svojih učenika u nas pobugjuje 1) djetinje zaufanje, 2) i daje nam rajski mir. I. 313—317.

2. Iv. 10, 14. Ljubav dobroga Pastira jednako nas nuka, 1) da se Njemu posve izručimo, 2) sve da činimo iz ljubavi spram Njega. II. 368—372.

3. Iv. 16, 20. Radost kršćanina u Bogu 1) jest osnovana (temeljita), 2) a ne će je pomutiti ni svagdanje pogrješke. II. 297—302.

4. Iv. 16, 6. Vjerno nasljedovanje Krista 1) ragja u nas radosno pouzdanje, 2) i ugušuje svako malodušje. I. 15—20.

5. Iv. 16, 23. Molitva, najveće odlikovanje razumnoga čovjeka, 1) neophodno nam je potrebita, 2) a sâm je Bog učini lasnom. I. 176—182.

Spasovo.

Filip. 3, 20. Naša volja - jedna s voljom Božjom raj je na zemlji. 1) Mi zaboravljamo za nevolje ovoga svijeta, 2) mi kušamo slasti rajske. I. 288—299.

Nedjelja poslije Spasova.

Iv. 16, 2. Muke i nevolje, što ih je Isus obećao svojim vjernima, 1) veliki su dar Božji. I. 357—359., 2) najveća je kazan, kad ih Bog uskrati. II. 17—19.

Duhovi.

Filip. 4, 13. Duh Sveti - izvor milosti i ljubavi. 1) Milost daje, te nam bude možno i ono, što je najmučnije; 2) ljubav čini lako i ono, što je najteže. II. 59—62.

Duhovski ponedjeljak.

Iv. 3, 21. Prava želja za kršćanskom savršenošću čini nas 1) dostojne novih milosti, i pospješuje nam, 2) napredak u duhovnom životu. I. 9—14.

Sv. Trojstvo.

Mat. 28, 20. Volja naša sjedinjena s voljom Božjom podaje nam 1) potpun mir i 2) jedino pravo veselje. I. 296—302.

Tijelovo.

Iv. 6, 57. Isus, ustanovivši presveti Sakramenat, dade nam 1) dar neizmjerne vrijednosti, 2) ukaza nam ljubav neizmjernu. II. 341-345.

Nedjelje po Duhovima.

2. Luk. 14, 16. Da budemo vazda spremni, kad nas Gospod zovne, treba 1) da uvijek pazimo tek na dotično svoje djelo, 2) a ovo da obavimo onako, kano da nam je ono zadnje u životu. I. 68—73.

3. Luk. 15, 2. Ako smo radi, da nas Gospod primi, onda moramo priznati 1) svoje ništavilo, 2) svoje grijehe i krivice. II 128—131.

4. Luk. 5, 10. Što je više kome Bog dao, to se više mora on poniziti, 1) da sam sebe očuva od vječne propasti, 2) da pomogne spasti bližnjega svoga. II, 117—124.

5. Mat. 5, 24. Bratska ljubav. 1) Koliko vrijedi? 2) Koliko je nužna? I. 119—129.

6. Mark. 8, 6. Da dostojno primimo Isusa u sv. Pričesti, za to se hoće 1) poniznosti, 2) ljubavi i pouzdanja, 3) želje za Njim. II. 355—357.

7. Mat. 7, 17. Na jezik moramo paziti, 1) jer je to početak bogoljubna života, 2) izvrsno sredstvo za molitvu sabranu. II. 80—84.

8. Luk. 16, 2. Vjernost u malim stvarima, dapače i u svjetovnim stvarima, 1) ograda je za naše posvećenje, i 2) plod srca Bogu posvećena. II. 78—80.

9. Luk. 19, 41. Isus roneći suze nad Jeruzalemom uči nas, da ima Bogu mila žalost. 1) Koji su joj uzroci? 2) Kako se zazlikuje od svjetske žalosti? II. 309—312.

10. Luk. 18, 11. Da omilimo Bogu, moramo 1) zaboraviti na ono malo dobra, što smo ga učinili, i 2) vazda misliti na ono, čega nam još nedostaje. I. 20—24.

11. Mark. 7, 32. Kako se valja Bogu moliti? I. 209—213.

12. Luk. 10, 33. O revnosti za slavu Božju. 1) Koja je kriva, 2) a koja prava revnost? III. 52—56.

13. Luk. 17, 17. Neizmjerna dobročinstva Božja ištu od nas, 1) da imamo zahvalno srce, 2) da se u istinu zahvalimo Bogu. II. 330—332.

14. Mat. 6, 25. Odanost u volju Božju, dok smo bolesni. 1) Bog nam šalje bolest za naše dobro, 2) On nam vraća zdravlje, kada Mu se svidi. I. 338—346.

15. Luk. 7, 12. Konac života našega u Božjoj je ruci. Zato 1) moramo zaufano Njemu na volju ostaviti, da nas uzme s ovoga svijeta, kada je Njegova sveta volja; 2) no zato ipak smijemo s pravednih uzroka poželjeti si smrt i za nju se moliti. I. 347—357.

II. KAZALO.

Adventske nedjelje.

Nedjelja poslije Božića.

Nedjelje poslije Bogojavljenja.

Nedjelja sedamdesetnica.

Nedjelja šezdesetnica.

Nedjelja pedesetnica.

Korizmene nedjelje.

Uskrsne nedjelje.

2. Iv. 10, 16. Bratsku ljubav ište od nas 1) sv. Pismo, 2) sâm razum. I. 129—133.

3. 1. Petr. 2, 17. Sloga i ljubav bratska mogu biti samo ondje, gdje 1) jedan drugoga strpljivo podnosi, 2) gdje se samoljublje i častohleplje mrtvi. I. 134—138.

4. Jak. 1, 19. Mir valja da uščuvamo, 1) podajući bližnjemu svaku čast, koja ga ide, 2) kloneći se onoga, što bi ga moglo smutiti. I. 139—142.

5. Jak. 1, 26. Ponajviše će mir pomutiti 1) ujedljivi govori, 2) uporno prigovaranje i prekoravanje. I. 144—148.

Nedjelja poslije Spasova.

1. Petr. 4, 8. Miru za volju 1) moramo biti oprezni u govoru, 2) i popustljivi u razmirici. I. 148—152.

Nedjelje po Duhovima.

1. Luk. 6, 41. O krivome sudu. 1) Njegova zloća, 2) lijek protiv njega. I. 156—165.

2. Iv. 3, 18. Koji bližnjega ljube, oni će 1) ugušiti u sebi svaku želju za osvetom, 2) svaku gorčinu umrtviti, 3) bližnjemu dobro činiti, 4) spram njega bit će dobrohotni. I. 152—155.

3. 1. Petr. 5, 6. Da se Bogu dopadnemo, 1) moramo volju svoju s Njegovom sjediniti, i 2) tvrdo vjerovati, da nam sve od Njega dolazi. I. 288—293.

4. Rim. 8, 18. Kada je naša volja sjedinjena s voljom Božjom, onda 1) si stičemo najveću svetost, 2) te imamo raj već na ovom svijetu. I. 294—299.

5. 1. Petr. 3, 15. Mi ćemo se Bogu sasvim predati, kada uzvjerujemo. 1) da je samo u Boga pravo veselje, 2) da s Bogem biti sjedinjenu znači toliko, koliko posjedovati ovo veselje. I. 299—306.

6. Rim. 6, 5. Sjedinjenje s Bogom donosi 1) djetinje zaufanje, 2) nenarušivi mir. I. 313—317.

7. Rim. 6, 22. Ako smo u istinu slobodni u Kristu, 1) onda nas ne će nimalo uznemiriti bolesti, što nam ih Bog pošalje, 2) a ni rana smrt, koja nam prijeti. I. 338—349.

8. Rim. 8, 15. U koga je pravi duh djetinjstva Božjega, 1) on je miran kod općih nevolja, 2) te ih podnosi u duhu pokore za svoje grijehe. I. 357—363.

9. 1. Kor. 10, 13. Iskvarena narav naša uzrok je naših napasti. Nekoji bivaju napastovani iz početka, a drugi poslije. II 228—233.

10. 1. Kor. 12, 11. Napast nas 1) čuva od lijenosti, 2) osigurava nam nagradu. II. 234—238.

11. 1. Kor. 15, 9. Napasti nam 1) pomažu, da same sebe upoznamo te budemo ponizni; 2) one nas vode k savršenoj čistoći duše. II. 238—243.

12. 2. Kor. 3, 4. Napasti čine 1) te budu pravednici tim revniji; 2) s toga se oni njima raduju. II. 243—247.

13. Luk. 17, 13. Oružje naše u napasti jest 1) Ime Isusovo, 2) molitva. II 255—258., 260. 261.

14. Gal. 5, 16. U napasti dobivamo od Duha Svetoga 1) snage i srčanosti, 2) i prevlast nad duhom paklenim. II. 249—252.

15. Gal. 5, 25. U napasti nas krijepi pomisao, 1) da nas Bog gleda, kako se borimo, 2) da se tuđe radi o časti i slavi Božjoj. II. 253—255.

16. Efež. 3, 13. U napasti ne smijemo klonuti duhom, 1) jer Bog ne da, da budemo napastovani više, nego li možemo podnijeti, 2) samo ako se, ne uzdajući u same sebe, jedino u Boga uzdamo. II. 255—259.

17. Efež. 4, 1. Kako nam se vladati, kada smo u duši proti bližnjemu uzbunjeni. I. 150—152.

18. Mat. 9, 4. Kad nas salete zle misli, 1) moramo im se odmah iz početka oprijeti, 2) i njima baš protivno raditi II. 263. 264. i 262. 270.

19. Efež. 4, 27. Nikada ne smijemo vjerovati neprijatelju, 1) ni onda, kad nas napastuje pod izlikom dobra, 2) ni kada na nas nasrće sramotnim mislima. II 264—271.

20. Efež. 5, 15. U napasti valja dobro razlučiti, 1) da li ćemo pobijediti bježeći, 2) ili boreći se s njima. II. 271—276.

21. Mat 18, 23. O ispitu savjesti. 1) Od kolike je važnosti, 2) kako da ga učinimo. I. 261—265.

22. Mat. 22, 18. Bog pozna nutrašnjost srca našeg. 1) S toga moramo nutarnju zloću svoju ispitivati, 2) a ne smijemo mirovati, dokle god je sasvim ne upoznamo. I. 265—278.

23. Filip. 3, 18 Svrha u koju sami sebe ispitujemo, jest: 1 pokajanje. 2) odluka, 3) pokora. I. 278—282.

24. Kol. 1, 10. Opći ispit savjesti. I. 282—285.

III. KAZALO.

Adventske nedjelje.

1. Rim. 13, 12. Dan sviće u duši našoj, kad ispitamo i upoznamo najskrovitije misli i pokrete srca našeg. II. 185—189.
2. Mat. 11, 9. Sve ako nas ljudi i štuju, opet mi možemo biti u istinu ponizni. II. 189—194.
3. Iv. 1, 20. Ne hvali sam sebe. II. 180—182.
4. 1. Kor. 4, 4. Potpuno ponizna duša pripisuje sve dobro Bogu, a sebi ništa. II. 195—202.

Božić.

Tit. 3, 4. Utjelovljenje Sina Božjega jest poglaviti razlog, da se ponizimo; jer 1) Sinu Božjemu treba da zahvalimo, što živemo život naravski, 2) život nadnaravski. II. 313—320.

Sv. Stjepan, prvi mučenik.

Djel. apost. 7, 55. Kako mogoše Sveci reći, da su oni najveći grješnici, premda su od Boga primili vanrednih milosti. II. 206—209.

Nedjelja poslije Božića.

Gal. 4, 6. U pravoj poniznosti naći ćeš srčanosti i odvažnosti za najveće napore i patnje Boga radi. II. 212—216.

Nova godina.

Tit. 2, 11. Plod prave poniznosti. 1) Tek ponizna duša umije kako valja cijeniti neizmjerne darove Božje; 2) a time biva sve više i više dostojna novih milosti Božjih. II. 216—221.

Bogojavljenje.

Mat. 2, 11. Sami sebe snizujući pred Bogom mi nadoknagjujemo ono, čega nam u kreposti nedostaje, pa se uklanjamo pokaranju Božjemu. II. 221-227.

Nedjelje poslije Bogojavljenja.

1. Luk. 2, 46. Čednošću mi potičemo bližnjega na dobro, te unapregjujemo svoje vlastito spasenje. II. 73-76.
2. Iv. 2, 3. Kakogod nas čednost promiče u dobru, tako i nečednost kvari ono malo dobra, što je u nas. II. 76-80.
3. Rim. 12, 18. Šutnja podržava u nas mir s bližnjim, i drži nas sabrane za molitvu. II. 80-84.
4. Mat. 8, 26. Šutnja je prvi uslov našega duhovnoga napretka i osnov pravoga veselja. II. 84-87.
5. Kol. 3, 16. Na što sve valja paziti, kada govorimo. II. 88-93.

6. Mat. 13, 32. Koliko vrijede stvari duhovne, i koliko ih moramo cijeniti I. 1-6.

Nedjelja sedamdesetnica.

1. Kor. 9, 24. Ozbiljno valja da težimo za savršenstvom. I. 6-9.

Nedjelja šezdesetnica.

Luk. 8, 15. Ako ozbiljno težimo za savršenstvom, onda se 1) činimo dostojnima novih milosti; 2) želja za duhovnim stvarima biva u nas sve veća i veća. I. 9-14.

Nedjelja pedesetnica.

Luk. 18, 31. Od kolike je koristi promatrati muku Isusovu. II. 321—322.

Korizmene nedjelje.

1. Mat. 4, 2. Sućut s Isusom, koji trpi II. 322—325.
2. Mat. 17, 9. Promatrajući muku Isusovu mi se moramo pokajati za grijehe svoje. II. 325—328.
3. Luk. 11, 20. Ljubav Isusa glavni je plod promatranja muke Njegove. II. 328—330.
4. Iv. 6, 14. Od srca treba da smo zahvalni Isusa za muku Njegovu. II. 330—332.
5. Iv. 8, 51. Udivljenje i ufanje života vječnoga plodovi su razmatranja muke Isusove. II. 333—336.

Veliki Petak.

1. Petr. 2, 21. Nasljedovanje Kristovo neka je plod razmatranja muke Njegove. II. 336—338.

Uskrs.

Luk. 24, 17. Čuvaj se prekomjerne žalosti. II. 295—297.

Uskrsne nedjelje.

1. Iv. 20, 20. Zašto treba da služimo Bogu vesela srca? II. 297-300.
2. Iv. 10, 12. Vuk grabi i razgoni ovce. Žalost povećava naše pogrješke. Sredstva proti žalosti. II. 300—302.
3. Iv. 16, 20. Uzroci žalosti i sredstva proti njoj. II. 302—306.
4. Iv. 16, 6. Neuredan život čini čovjeka žalosnim, čista savjest čini ga veselim. II. 306—309.
5. Iv. 16, 22. O spasonosnoj žalosti. II. 309—312.

Spasovo.

Mark. 16, 20. Premda je Isus uzašao na nebo, ipak je kod nas u presv. oltarskom Sakramentu. II. 341—345.

Njedjelja poslije Spasava.

Iv. 15, 26. Najveća čudesa svemožnosti i ljubavi Isusove imamo u presv. Sakramentu II. 345—350.

Duhovski ponedjeljak.

Iv. 3, 21. Za sv. pričest valja se svom pomnjom pripraviti. II. 350—352.

Nedjelje po Duhovima.

1. Luk. 6, 42. Ta priprava sastoji se nada sve u čistoći duše. II. 353—354.
2. Luk. 14, 16. Onda se ta priprava sastoji u poniznosti, ufanju i gorućoj želji za Isusom. II. 355—359.
3. Luk. 15, 9. Poslije sv. Pričesti treba da Gospodina slavimo, ljubimo, Njemu se molimo za se i za druge. II. 360—361.
4. Luk. 5, 8. Sve valja da posmatramo kao dar Božji, a za zlorabu darova Božjih treba da se pokajemo i Boga molimo za pomoć unapredak. II. 361—362.
5. Mat. 5, 20. Koji plod moramo crpsti iz sv. pričesti? II. 363—364.
6. Mark 8, 3. Sveta je pričest obrana proti napastima, osobito proti nečistim napastima. II. 364—366.
7. Mat. 7, 20. Sveta nas pričest najuže sjedinjuje s Isusom i preobražava nas u Njega. II. 366—368.
8. Luk. 16, 8. Najveća je mudrost posvema se predati Isusu. II. 368—372.
9. Luk. 19, 46. O sv. Misi. II. 375—380.
10. Luk. 18, 14. Zašto mnogi od sv. pričesti nemaju prave koristi? II. 372—375.
11. Mark. 7, 35. Kako valja slušati sv. Misu? II. 380—386.
12. Luk. 10, 25. Život u Bogu - glavna nam je dužnost. I. 249—252.
13. Luk. 17, 15. Što će reći: živjeti u Bogu. I. 252—255.
14. Mat. 6, 26. Lako je živjeti u Bogu. I. 255—258.
15. Gal. 6, 4. Ne govorimo zlo o bližnjemu, niti slušajmo takovih razgovora. II. 93—99,
16. Efež. 3, 13. Čuvajmo se ne samo laži, nego i beskorisne šale. II. 99—103.
17. Efez. 4, 3. Govorimo i zabavljajmo se vazda o Bogu. II. 103—109.
18. 1. Kor. 1. 4-5. Želja za napretkom u kreposti znak je siguran, da smo u milosti Božjoj. I. 15. 16.
19. Mat. 22, 5. Ako ne poslušamo glasa Božjega i ne poradimo o našem napretku duhovnom, upast ćemo u teške grijehe. I. 17—20.
20. Efež. 5, 16, 17. Hoćemo li napredovati u kreposti, a mi zaboravimo na ono malo dobra, što ga učinismo, te uvijek mislimo na ono, što nam nedostaje. I. 20—24.
21. Efež. 6. 10, 11. Hoćemo li napredovati u kreposti. a mi vazda težimo za najvišim. I. 25—29.
22. Filip. 1, 10. Budimo vjerni u malim stvarima. I. 30—35.
23. Filip. 3, 17. Naše dobre odluke neka se tiču pojedinih, a ne općenitih stvari. Nemojmo mirovati, dok tih odluka ne ostvarimo. I, 36—38.
24. Kol. 1, 10. Moramo ustrajati u dobru i što će nam u tome pomoći. I. 53—55.

Primjedba. Za propovijedi o Majci Božjoj mogu se uzeti rasprave: o poniznosti, odanosti u volju Božju, o čistoći i t. d.

I. Propovijedi prigodom «Mlade Mise.»

1. Pomisao na visoku čast, što svećenik sudjeluje pri spasavanju dušâ, 1) može ga silno uznijeti, ali ga 2) isto tako i poniziti. III. 8—16.
2. Dvostruka je zadaća svećenikova: 1) svoju dušu spasti, 2) sudjelovati, da se i drugi spase. III. 21—31.
3. Glavni uvjeti u dušobrižnika: 1) bogobojazni život, 2) molitva. III. 35—45.
4. Revnost oko spasavanja dušâ: 1) što je, 2) što djeluje, 3) kako se postizava. III. 45—52.
5. Da uzmogne milost Božja uspješno djelovati u svećenika, 1) ne smije se on nimalo pouzdati u se, 2) nego sve svoje pouzdanje staviti u Boga. III. 59—67.
6. Svećenik ne smije duhom klonuti, ako mu trudu i nastojanju ne odgovara sjajan uspjeh. III. 69—74.

S. N. V. S. B.

Alfonzo Rodriguez D. I.

Vježbaj se u kršćanskoj savršenosti

2. hrvatsko izdanje

Prvi dio.

Sa španjolskoga preveo

Ivan Kujundžić D. I.

Zagreb 1939.

Tiskom i nakladom Glasnika Srca Isusova.

NB. Uvijek se čita: Vježbaj se u kršćanskoj savršenosti. i naslov razprave i poglavlja, na pr. Četvrta razprava: O slozi i bratskoj ljubavi. Trinaesto poglavlje: Kako se . . . .

Alfonzo Rodriguez (izg. Rodrigez):

Vježbaj se u kršćanskoj savršenosti.

I. Dio.

Osma rasprava O slaganju s voljom Božjom.

Sedme nesprane – o ispitu savjesti

Peto poglavlje (stalo se)

Osma rasprava — 11 pog.

o slaganju s voljom Božjom

do 29. pogl – (stalo se) [illegible]

